

Úradný vestník

Európskej únie

C 48

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

Zväzok 54

15. februára 2011

<u>Číslo oznamu</u>	<u>Obsah</u>	<u>Strana</u>
	I <i>Uznesenia, odporúčania a stanoviská</i>	
	UZNESENIA	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	465. plenárne zasadnutie 15. – 16. septembra 2010	
2011/C 48/01	Uznesenie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Situácia Rómov v Európskej únii	1
	STANOVISKÁ	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	465. plenárne zasadnutie 15. – 16. septembra 2010	
2011/C 48/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Stratégia Európskej únie pre Podunajsko	2
2011/C 48/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Úloha legálneho prisťahovalectva v demografickom kontexte (prieskumné stanovisko)	6

SK

Cena:
8 EUR

(Pokračovanie na druhej strane)

<u>Číslo oznamu</u>	Obsah (pokračovanie)	Strana
2011/C 48/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Ekologické pracovné miesta ...	14
2011/C 48/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Situácia a výzvy flotily Európskej únie pre lov tuniakov v tropických vodách (prieskumné stanovisko)	21
2011/C 48/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Smerom k európskemu priestoru bezpečnosti cestnej premávky: strategické usmernenia pre bezpečnosť cestnej premávky do roku 2020 (stanovisko na žiadosť Európskeho parlamentu)	27
2011/C 48/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Štruktúry financovania pre MSP v kontexte súčasnej finančnej situácie (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	33
2011/C 48/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Po prekonaní krízy: nový finančný systém pre vnútorný trh (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	38
2011/C 48/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Tvorivosť a podnikanie: nástroje na prekonanie krízy (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	45
2011/C 48/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Reakcia EÚ na zmenu rovnováhy hospodárskych síl vo svete (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	51
2011/C 48/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Hospodárska obnova: súčasná situácia a konkrétne iniciatívy (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	57
2011/C 48/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Príprava na svetový summit o udržateľnom rozvoji v roku 2012 (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	65
2011/C 48/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Zlepšenie modelov participatívneho verejno-súkromného partnerstva v EÚ-27 využívaním elektronických služieb pre všetkých (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	72
2011/C 48/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Aké služby všeobecného záujmu nám pomôžu čeliť kríze (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	77
2011/C 48/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Nová energetická politika EÚ: uplatňovanie, účinnosť a solidarita pre občanov (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	81
2011/C 48/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Vzťahy medzi EÚ a Kanadou (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	87
2011/C 48/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Situácia ľudí so zdravotným postihnutím v partnerských krajinách Stredozemia	94
2011/C 48/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: „Politika EÚ v oblasti viacjazyčnosti“ (doplňujúce stanovisko)	102

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

UZNESENIA

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

465. PLENÁRNE ZASADNUTIE 15. – 16. SEPTEMBRA 2010

Uznesenie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Situácia Rómov v Európskej únii

(2011/C 48/01)

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza zo 16. septembra 2010) prijal 151 hlasmi za, pričom 22 členovia hlasovali proti a 28 sa hlasovania zdržali, nasledujúce uznesenie:

1. Výbor jednoznačne odsudzuje diskriminačné opatrenia namierené proti Rómom alebo akýmkoľvek iným skupinám etnických menšín.
2. EHSV sa vždy zasadzoval za ochranu základných práv všetkých osôb žijúcich v Európskej únii a vždy sa vyslovoval proti akejkoľvek forme diskriminácie národnostných menšín, ako aj proti rasizmu a xenofóbii. Nadobudnutím účinnosti Lisabonskej zmluvy sa posilnil právny a politický rámec tohto postupu, ako aj nástroje na jeho implementáciu.
3. Výbor okrem toho vždy jednoznačne podporoval právo na voľný pohyb a pobyt všetkých občanov Spoločenstva a ich rodín, v súlade s právom Spoločenstva.
4. Výbor vždy dôrazne presadzoval aktívnu politiku sociálneho začlenenia zameranú na menšiny a migrantov, najmä Rómov.
5. EHSV potvrdzuje svoju pevnú vieru v princíp právneho štátu, podľa ktorého by zodpovednosť za akýkoľvek čin, vrátane prípadných trestných činov, mali vždy niesť jednotlivci.
6. Výbor si je vedomý toho, že problémy súvisiace s integráciou Rómov sa musia riešiť predovšetkým na úrovni zainteresovaných členských štátov, zdôrazňuje však, že Európskej únii z novej zmluvy vyplývajú právomoci v tejto oblasti, a že je nevyhnutné, aby sa na úrovni EÚ našlo riešenie, ktoré zohľadní špecifiká rómskej populácie a zároveň všetkým osobám zaručí rovnaké zaobchádzanie na celom území EÚ.
7. Výbor sa aktívne usiluje o hospodársku a sociálnu integráciu rómskej populácie, ako aj integráciu ostatných menšín a migrantov a navrhuje ostatným inštitúciám Európskej únie, aby vypracovali komplexnú a presvedčivú stratégiu, ktorá členským štátom pomôže dosiahnuť skutočnú integráciu založenú na spoločných právach a povinnostiach pre všetkých občanov EÚ. Táto stratégia by sa mala vypracovať participatívnym spôsobom za účasti rómskych spoločenstiev, pričom by sa pre túto oblasť mali vyčleniť primerané finančné prostriedky, ktoré budú zodpovedať závažnosti celej problematiky.

V Bruseli 16. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

465. PLENÁRNE ZASADNUTIE 15. – 16. SEPTEMBRA 2010

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Stratégia Európskej únie pre Podunajsko

(2011/C 48/02)

Spravodajca: **Miklós BARABÁS**Pomocný spravodajca: **Mihai MANOLIU**

Podpredseda Európskej komisie pán Šefčovič požiadal 26. februára 2010 Európsky hospodársky a sociálny výbor, aby vypracoval prieskumné stanovisko na tému

„Stratégia Európskej únie pre Podunajsko.“

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu a hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 20. júla 2010. Spravodajcom bol pán Barabás a pomocným spravodajcom pán Manoliu.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza zo 16. septembra 2010) prijal 123 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV považuje za prvoradú úlohu tohto stanoviska využiť príležitosť, ktorú európskej organizovanej spoločnosti ponúkla Európska komisia, na sformulovanie konkrétnych a praktických návrhov pre akčný plán k Stratégii pre Podunajsko (ďalej len „stratégia“) ⁽¹⁾, ktorá sa nachádza v štádiu prípravy. EHSV dúfa, že jeho odporúčania náležite vyjadria angažovanosť a silnú podporu výboru a organizovanej občianskej spoločnosti tejto stratégii. EHSV očakáva, že táto stratégia skutočne prispeje k zlepšeniu životných a pracovných podmienok všetkých občanov Podunajska, ktoré pokladá za zrkadlo Európy.

1.2 Na politickej úrovni plánovaná podunajská stratégia:

1.2.1 musí byť otvorená, začleňujúca a citlivá na sociálne, hospodárske a environmentálne hľadiská, musí brať ohľad na návrhy organizácií občianskej spoločnosti a stavať na ich skúsenostiach,

1.2.2 vzhľadom na komplexnú povahu a vzájomnú prepojenosť príslušných otázok môže byť úspešnou len vtedy, ak bude

namiesto odvetvových hľadísk dôsledne uplatňovať integrovaný prístup a klásť dôraz na nutnosť dosiahnutia cieľov zainteresovaných strán,

1.2.3 musí brať do úvahy a stimulovať spoluprácu v oblastiach „nevojenskej bezpečnosti“ ako v prípade pohotovostných služieb, ktoré spolupracujú pri prírodných katastrofách, zaoberajú sa mobilitou pracovníkov, podnikov atď. alebo prípravou pohotovostných plánov na riešenie ekologických havárií.

1.2.4 musí prispieť k lepšiemu využívaniu možností, ktoré ponúka Lisabonská zmluva, napríklad dôsledným uplatňovaním princípu participatívnej demokracie,

1.2.5 musí byť vhodným nástrojom na to,

⁽¹⁾ Budúca stratégia pre Podunajsko zahŕňa tieto členské štáty EÚ: Rakúsko, Maďarsko, Slovensko, Česko, Slovinsko, Bulharsko a Rumunsko. Zahŕňa aj tieto štáty, ktoré nie sú členmi EÚ: Chorvátsko, Srbsko, Ukrajinu, Moldavsko, Bosnu a Hercegovinu a Čiernu Horu.

a. aby ako politika makroregionálneho rozvoja naozaj prispela k prehlbovaniu európskeho integračného procesu predovšetkým v rámci programu „Európa 2020“ (inteligentný, trvalo udržateľný a inkluzívny rast).

b. aby šesť štátov regiónu, ktoré nie sú členmi EÚ, priblížila k Európskej únii a podporila ich integračné úsilie,

1.2.6 musí odrážať politiku EÚ na makroregionálnej úrovni, ako aj aktívnu, konštruktívnu úlohu a prínos organizovanej občianskej spoločnosti,

1.2.7 musí prispieť ku koordinácii činnosti systémov spolupráce, ktoré už existujú na rôznych úrovniach a v rôznych častiach regiónu, zefektívniť túto činnosť a zamedziť zdvojeniu,

1.2.8 musí mať jasný, jednoduchý a prehľadný systém riadenia založený na prístupe zdola nahor z hľadiska organizovanej občianskej spoločnosti a výsledky by sa mali vyhodnocovať na výročných konferenciách,

1.2.9 musí sa implementovať v podobe procesu umožňujúceho pružnosť a periodické vyhodnocovania a podľa možnosti pridelovanie dodatočných finančných zdrojov,

1.2.10 musí mať reálne ciele, v záujme zabezpečenia úspešnej implementácie musí stanoviť priority a na dosiahnutie týchto cieľov by sa mal pripraviť strednodobý akčný plán, ktorý musí vyjadrovať, že dôležitou podmienkou úspechu je aktívne zapojenie všetkých zainteresovaných subjektov v súlade so zásadou partnerstva,

1.2.11 musí priniesť jasne viditeľné a hmatateľné výsledky pre spoločnosť a občanov, ktoré budú znamenať lepšie pracovné a životné podmienky občanov vrátane mladých ľudí,

1.2.12 musí odrážať význam sociálneho a občianskeho dialógu,

1.2.13 musí uznať význam prepojenia v rámci Podunajska,

1.2.14 musí vziať do úvahy skúsenosti z implementácie stratégie EÚ pre Pobaltsko.

1.3 *Praktické návrhy na úrovni občianskej spoločnosti na akčný plán k plánovanej podunajskej stratégii:*

1.3.1 Je potrebné vytvoriť regionálnu sieť organizácií občianskej spoločnosti (Fórum občianskej spoločnosti Podunajska), ktorá medzi iným umožní spoločný postup a spoločné projekty. Členovia siete by sa mohli stretnúť raz za rok vždy v inej krajine regiónu.

1.3.2 Sú potrebné také podujatia (stretnutia, festivaly, návštevy, veľtrhy atď.), ktoré upevnia myšlienku spolupatrič-

nosti národov Podunajska, pomôžu vytvoriť regionálne povedomie a zachovať kultúrnu rozmanitosť, predovšetkým v prípade mladých ľudí. K dosiahnutiu tohto cieľa by mal pomôcť aj regionálny kultúrny časopis.

1.3.3 Každoročne by sa mal vždy na inom mieste konať týždeň Dunaja, ktorý môže byť vhodným fórom na diskusie o aktuálnych otázkach súvisiacich so stratégiou a prezentáciu dosiahnutých výsledkov.

1.3.4 Aby sa zabezpečila stála podpora zo strany občanov a organizovanej občianskej spoločnosti tak v členských štátoch EÚ, ako aj susediacich krajinách, ktoré nie sú jej členmi, Stratégia pre Podunajsko potrebuje účinnú a trvalú komunikačnú stratégiu.

1.3.5 Pri príprave programov stratégie je potrebné venovať zvýšenú pozornosť znevýhodneným, marginalizovaným skupinám, predovšetkým Rómom.

1.3.6 Je potrebné posilniť pravidelné kontakty a spoluprácu medzi dôležitými subjektmi, ako aj sociálny a občiansky dialóg. Dôležitú úlohu tu môžu zohrať hospodárske a sociálne rady na národnej úrovni,

1.3.7 Zriadenie Podunajského podnikateľského fóra, ktoré by zahŕňalo sociálne a hospodárske subjekty, by mohlo byť dôležitým nástrojom spolupráce a hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti Podunajska. Organizácie zamestnávateľov z tohto regiónu by mali mať prístup k programom financovania zameraným na organizáciu tohto fóra a ich účasť v nich by sa mala podporovať.

1.3.8 Ďalšie zníženie počtu prekážok voľného pohybu alebo ich odstránenie spolu s uplatnením zásady dôstojnej práce a spravodlivej mzdy by mali pomôcť zblížiť ľudí.

1.3.9 Pri implementácii stratégie je potrebné využiť výsledky a služby informačnej spoločnosti.

1.3.10 Mohla by sa vytvoriť medzinárodná výskumná skupina, ktorá by vedecky analyzovala a skúmala strategické otázky Podunajska. Činnosť tejto skupiny by sa mala podporiť štipendijným programom,

1.3.11 Je potrebné preskúmať, ako by sa európske roky a tematické programy dali napojiť na stratégiu.

1.3.12 Mali by sa podporovať iniciatívy zamerané na vyučovanie jazykov používaných v regióne.

1.3.13 EHSV by mal vytvoriť stále stredisko na monitorovanie Stratégie pre Podunajsko alebo študijnú skupinu.

1.3.14 Prvky stratégie a jej akčný plán by mal byť monitorovaný riadiacim výborom, v ktorom by boli zástupcovia organizovanej občianskej spoločnosti a ktorý by pripravil výročnú správu o svojich záveroch.

1.3.15 Súčasne s prijatím stratégie by Európska komisia mala podporiť aj niekoľko pilotných projektov, ktoré by boli vhodné na otestovanie a získanie prvých skúseností.

1.3.16 realizácia stratégie a jej akčného plánu môže byť financovaná z rôznych zdrojov: okrem financovania zo zdrojov EÚ (v prvom rade zo štrukturálnych fondov) sa môžu financovať zo zdrojov krajín regiónu, súkromného sektora a medzinárodných finančných inštitúcií. Vzhľadom na predpokladanú podporu z týchto zdrojov odporúčame vytvoriť osobitný fond.

1.3.17 EHSV chápe stratégiu, ktorej schválenie je naplánované na prvý polrok 2011 počas maďarského predsedníctva EÚ, ako rozhodujúci nástroj na vytvorenie dynamického, konkurencieschopného, a prekvitajúceho Podunajska pre všetkých.

2. Usmernenia Stratégie pre Podunajsko

2.1 Pri vytváraní stratégie je dôležité definovať teoretický rámec, ktorý podporí stratégiu spolupráce v Podunajsku a akčný program na jej uskutočnenie.

2.2 Pri vytváraní stratégie je preto potrebné vziať do úvahy:

— hľadiská týkajúce sa hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti,

— úlohu, ktorú Dunaj zohráva v doprave a infraštruktúre (s osobitným zameraním na európsky dopravný koridor VII, ktorý sa týka Dunaja) a príslušný potenciál umožňujúci rozvoj hospodárskych aktivít všeobecne; potrebu podporovať opatrenia na údržbu vodných ciest tam, kde sú nevyhnutné pre dopravu a odstrániť kritické miesta v lodnej doprave uvedené v prioritnom projekte TEN-T č. 18 [v súvislosti s týmto bodom je potrebné považovať spoločné vyhlásenie vypracované pod vedením Medzinárodnej komisie na ochranu Dunaja (ICPDR) za vzor a uplatňovať ho v praxi]; pokračovať v projektoch intermodálnej dopravy (budovanie kontajnerových terminálov v prístavoch) a projektoch na doplnenie cestnej dopravy v Podunajskom regióne (mosty s významným vplyvom na plynulosť

prepravy tovaru); ďalej je potrebné vziať do úvahy potrebu realizovať projekty, ktoré by mohli významne ovplyvniť rozvoj, ako napr. kanál Dunaj – Bukurešť, ktorý by prospel európskemu hospodárstvu,

— Dunaj ako zdroj pitnej vody a energie a ako prírodné prostredie, ktoré musí byť zachované, pretože je kľúčovým prvkom udržateľného rozvoja; mali by sa podporovať projekty v oblasti energetickej infraštruktúry ako napr. vodné elektrárne,

— úlohu inovácie, výskumu a vzdelávania v regióne,

— potreby cestovného ruchu v Podunajsku a rozvojový potenciál vidieka, vzhľadom na ktorý by sa malo uvažovať o financovaní projektov na podporu aktivít v krajinách s významnou poľnohospodárskou tradíciou; financovanie projektov v oblasti infraštruktúry na prekládku obilia by pomohlo využiť potenciál miestneho poľnohospodárstva, najmä v krajinách s dlhou poľnohospodárskou tradíciou,

— úlohu rieky pri vytváraní spoločného podunajského povedomia a spoločnej podunajskej identity ako doplnenia európskeho povedomia a európskej identity, pričom primárnu úlohu musí zohrávať kultúrny dialóg a solidarita medzi krajinami v tomto regióne, a to členskými krajinami EÚ aj krajinami, ktoré nie sú členmi EÚ,

— pri zvyšovaní objemu dopravy sa musí brať ohľad na životné prostredie,

— je potrebný potenciál na riešenie konfliktov, ktorým by sa znížilo historicky podmienené napätie v tomto regióne,

2.3 Vzhľadom na rozmanité a často protichodné hodnoty a záujmy je dôležité vytvoriť integrovanú stratégiu založenú na spoločných princípoch, v ktorej budú zohľadnené nielen hospodárske dôvody, ale aj sociálne potreby a činitele vrátane stanovísk a príspevkov občianskej spoločnosti.

2.4 Úspešná stratégia založená na hospodárskej, územnej a sociálnej súdržnosti povedie k vytvoreniu dynamického, konkurencieschopného a prekvitajúceho Podunajska.

3. Kontext

3.1 Európska rada na svojom zasadnutí 18. a 19. júna 2009 požiadala Európsku komisiu, aby do konca roka 2010 vypracovala stratégiu EÚ pre Podunajsko. V priebehu prípravných prác bolo vyjadrených veľa názorov, medzi iným aj v rámci otvorenej konzultácie, ktorú začala Európska komisia.

3.2 EHSV jednoznačne a rozhodne podporuje nový makro-regionálny prístup Európskej únie a v tejto súvislosti aj vytvorenie stratégie EÚ pre Podunajsko. EHSV ako inštitucionálny zástupca organizovanej európskej spoločnosti je pripravený zohrať aktívnu úlohu a chopiť sa iniciatívy pri vypracovaní a uplatňovaní tejto stratégie.

3.3 Záujem EHSV o otázky Podunajska a jeho angažovanosť v tejto oblasti nie je ničím novým. Výbor prijal v posledných rokoch mnoho dokumentov na rôzne témy, ako napríklad

doprava alebo ochrana životného prostredia. Z týchto dokumentov je zrejmé, prečo EHSV považuje Podunajsko za významný región a podporuje vytvorenie stratégie.

3.4 Je potrebné pripomenúť, že po poslednom rozšírení Európskej únie sa jej zemepisný stred posunul smerom na východ, kým jej hospodárske ťažisko zostalo v západnej Európe. Hospodárska, územná a sociálna súdržnosť ako hlavná zložka stratégie spolu s praktickými predstavami o jej uplatňovaní predstavuje vhodný príspevok na riešenie tejto nerovnováhy.

V Bruseli 16. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Úloha legálneho prisťahovalectva v demografickom kontexte (prieskumné stanovisko)

(2011/C 48/03)

Spravodajca: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Pani Joëlle Milquet, podpredsedníčka belgickej vlády a ministerka pre zamestnanosť a rovnosť príležitostí, zodpovedná za prisťahovaleckú a azylovú politiku, požiadala listom zo 16. februára 2010 podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie v mene budúceho belgického predsedníctva Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému

„Úloha legálneho prisťahovalectva v demografickom kontexte“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 2. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra 2010) prijal 115 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1 EHSV sa domnieva, že pre zvládnutie demografických výziev je potrebný holistický prístup s opatreniami týkajúcimi sa mnohých hospodárskych, sociálnych a politických aspektov. Legálne prisťahovalectvo je súčasťou odpovede EÚ na túto demografickú situáciu.

1.2 Interná mobilita európskych občanov je nízka a je menšia než prisťahovalectvo štátnych príslušníkov tretích krajín. Výbor sa domnieva, že je potrebné odstrániť prekážky a uľahčiť internú mobilitu európskych pracovníkov.

1.3 EHSV podporuje zámer stratégie Európa 2020, aby sa miera zamestnanosti obyvateľstva vo veku 20 – 64 rokov zvýšila na 75 %, a to prostredníctvom intenzívnejšieho zapojenia žien, starších pracovníkov a lepšej integrácii prisťahovalcov do pracovného trhu.

1.4 Spoločná prisťahovalecká politika musí byť strategicky zameraná, musí mať strednodobú a dlhodobú víziu a musí zohľadniť súbor aspektov, akými sú: demografický kontext, vývoj pracovných trhov, integrácia, kultúrna rozmanitosť, základné práva, rovnaké zaobchádzanie, nediskriminácia a spolupráca s krajinami pôvodu.

1.5 Rozhodovanie o prijímaní nových prisťahovalcov prináleží podľa Zmluvy každému členskému štátu. EÚ tu môže byť veľkým prínosom prostredníctvom spoločnej politiky a právnych predpisov s vysokou mierou harmonizácie.

1.6 Napriek určitým rozdielom medzi štátmi potrebuje mať Európska únia a členské štáty otvorené právne predpisy, ktoré by umožňovali prisťahovalectvo z pracovných dôvodov

legálnou a transparentnou cestou, a to tak pre vysokokvalifikovaných pracovníkov, ako aj pre pracovníkov v oblastiach vyžadujúcich si nižšiu kvalifikáciu.

1.7 Vzhľadom na demografickú výzvu sa EHSV domnieva, že sa musia zmeniť platné smernice a vypracovať nové legislatívne nástroje.

1.8 Schválením Lisabonskej zmluvy vstúpila do platnosti Charta základných práv, ktorá Európskej únii umožňuje vyváženejší prístup v oblasti právnych predpisov týkajúcich sa prisťahovalectva a dôslednejšie rešpektovanie ľudských práv.

1.9 V Európe však narastá intolerancia, rasizmus a xenofóbia voči prisťahovalcom a menšinám. Je potrebné, aby politici, predstavitelia spoločnosti a médiá konali veľmi zodpovedne a pôsobili politicky a spoločensky výchovne s cieľom zabrániť takémuto správaniu. Inštitúcie EÚ musia konať rozhodne a organizácie občianskej spoločnosti musia byť veľmi aktívne v boji proti týmto ideológiám a takémuto správaniu.

1.10 Európske právne predpisy týkajúce sa prisťahovalectva musia zaručiť rovnaké zaobchádzanie na základe zásady nediskriminácie.

1.11 Spolupráca s krajinami pôvodu by sa nemala zakladať len na boji proti nelegálnemu prisťahovalectvu, návrate prisťahovalcov a kontrole hraníc, ale dohody by mali zohľadňovať záujmy všetkých strán, t. j. záujem prisťahovalcov o to, aby sa rešpektovali ich základné práva, záujem krajín pôvodu o to, aby mala emigrácia pozitívny vplyv na ich hospodársky a sociálny rozvoj, a záujem spoločnosti v európskych hostiteľských krajinách.

1.12 Spoločná prisťahovalecká politika musí zahŕňať integráciu ako dvojsmerný spoločenský proces vzájomného prispôsobovania, ktorý prebieha medzi prisťahovalcami a hostiteľskou spoločnosťou a ktorý treba podporovať prostredníctvom dobrého riadenia v Európskej únii, na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Spoločný európsky prístup je veľkým prínosom, pretože prepája integráciu s hodnotami a zásadami stanovenými v Zmluve, so zásadou nediskriminácie, s Chartou základných práv, s Európskym dohovorom o ľudských právach a so stratégiou Európa 2020.

1.13 EHSV navrhuje, aby si Európska komisia vyžiadala vypracovanie prieskumného stanoviska o vhodnosti vzniku európskej platformy pre dialóg, ktorá by sa venovala riadeniu prisťahovalectva za prácou.

2. Obyvateľstvo Európskej únie

2.1 EÚ má niečo menej než **500 miliónov obyvateľov** ⁽¹⁾. Počas uplynulých desiatich rokov došlo k pozitívnemu vývoju a počet obyvateľov vzrástol o vyše 18 miliónov ⁽²⁾.

2.2 Ukazujú sa však veľké rozdiely medzi štátmi. Vo viacerých štátoch, predovšetkým v Maďarsku, Poľsku, Bulharsku a Rumunsku, došlo k poklesu obyvateľstva. V ostatných členských štátoch bol počet obyvateľov stabilný alebo sa zvýšil, a to predovšetkým v Španielsku, Francúzsku, Taliansku a Veľkej Británii. V niektorých členských štátoch možno tiež pozorovať veľké rozdiely medzi regiónmi.

2.3 Vďaka **prirodzenému prírastku** obyvateľstva pribudlo v EÚ niečo vyše 3 miliónov nových občanov ⁽³⁾. Štátmi s najvyšším prirodzeným prírastkom v absolútnych číslach sú: Francúzsko, Spojené kráľovstvo, Španielsko a Holandsko, hoci kladné hodnoty sa zaznamenali aj iných štátoch. Negatívny prirodzený prírastok zaznamenalo Nemecko, Bulharsko, Rumunsko a Maďarsko.

2.4 **Obyvateľstvo EÚ starne**. Podiel obyvateľstva mladšieho než 15 rokov poklesol zo 17,7 % v roku 1998 na 15,7 % v roku 2008.

2.5 Podiel obyvateľstva vo veku 65 rokov a viac sa zvýšil z 15,3 % v roku 1998 na 17 % v roku 2008. Tento podiel sa mierne znížil v Írsku a Luxembursku, zatiaľ čo v Nemecku a Taliansku sa blíži k 20 % a v Grécku prevyšuje 18,5 %.

2.6 **Miera demografickej závislosti** ⁽⁴⁾ sa v EÚ držala počas posledných desiatich rokov v podstate na stabilnej úrovni: v roku 1998 to bolo 49,2 % a v roku 2008 išlo o 48,6 %.

⁽¹⁾ Predbežné údaje Eurostatu k 1. januáru 2009.

⁽²⁾ Vypočítané na základe údajov Eurostatu za obdobie 1999 – 2009 k 1. januáru každého roku.

⁽³⁾ Vypočítané na základe údajov Eurostatu z rokov 1999 a 2008 (počet narodení mínus počet úmrtí).

⁽⁴⁾ Definovaná ako pomer medzi súčtom obyvateľov mladších než 15 rokov a minimálne 65-ročných na jednej strane a obyvateľstvom vo vekovej skupine 15 až 64 rokov na strane druhej.

V Dánsku, Nemecku, Grécku, Taliansku a Holandsku sa v uvedenom období zvýšila, vo Francúzsku a Fínsku bola stabilná a v ostatných štátoch EÚ poklesla, pričom k výraznému poklesu došlo v štátoch, kde sa najviac znížil podiel detí a mládeže.

2.7 **Úhrnná miera plodnosti** ⁽⁵⁾ v roku 2006 predstavovala 1,53 dieťaťa na ženu. V období 1999 – 2008 sa zvýšila vo všetkých členských štátoch EÚ. V mnohých členských štátoch je však aj naďalej pod úrovňou 1,5 dieťaťa na ženu. Len vo Francúzsku predstavuje 2 deti na ženu.

2.8 U európskeho obyvateľstva **sa zvyšuje očakávaná dĺžka života pri narodení**, ktorá u žien prevyšuje 82 rokov a u mužov 76 rokov.

2.9 **Detská úmrtnosť** ⁽⁶⁾ **klesá** vo väčšine členských štátov, pričom v roku 2006 to v EÚ bolo menej než 5 úmrtí na 1 000 živonarodených detí.

3. Prisťahovalectvo v Európskej únii

3.1 Európa je miestom, kam smeruje malá časť medzinárodnej migrácie a už dlhú dobu tvorí súčasť jej populácie početná skupina osôb prisťahovaleckého pôvodu.

3.2 V Zmluve a tým aj v stanoviskách EHSV sa o prisťahovalectve hovorí v súvislosti s osobami, ktoré sú príslušníkmi tretích krajín.

3.3 Prisťahovalectvo predstavovalo hlavnú príčinu nárastu obyvateľstva EÚ v období 1999 – 2008. Čistá migrácia predstavuje nárast obyvateľstva EÚ o takmer 15 miliónov ⁽⁷⁾. Negatívne hodnoty má len: Bulharsko, Lotyšsko, Litva, Poľsko a Rumunsko. Vo viacerých štátoch sa zaznamenal mierny nárast, zatiaľ čo najvyššiu čistú migráciu má Nemecko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko a Spojené kráľovstvo. V období 1999 – 2008 **dosiahla čistá migrácia vo väčšine členských štátov kladné hodnoty**, s výnimkou Bulharska (– 215 600), Lotyšska (– 24 700), Litvy (– 88 100), Poľska (– 566 100) a Rumunska (– 594 700).

3.4 **Migračné toky zvyšujú počet obyvateľov EÚ**. K nárastu obyvateľstva došlo v uplynulých desiatich rokov v 80 % v dôsledku prisťahovalectva.

⁽⁵⁾ Priemerný počet živonarodených detí pripadajúci na jednu ženu v roku, vypočítaný ako súčet miery plodnosti podľa veku.

⁽⁶⁾ Detská úmrtnosť je definovaná ako počet úmrtí živonarodených detí pred dosiahnutím jedného roka.

⁽⁷⁾ Vypočítané prostredníctvom rovnice: čistá migrácia = populácia v roku 2009 - populácia v roku 1999 - prirodzený prírastok za obdobie 1999 – 2008).

3.5 V niektorých štátoch EÚ dosahovala čistá migrácia vyše 4 % priemerného počtu obyvateľstva za dané obdobie: Taliansko, Malta, Rakúsko a Portugalsko vyše 10 %, Cyprus (11,64 %), Španielsko (12,62 %), Írsko (10,66 %) a Luxembursko (11,08 %). Na druhej strane sa pokles počtu obyvateľstva v dôsledku čistej migrácie pohybuje medzi 0,75 % obyvateľstva v Lotyšsku a 2,62 % obyvateľstva v Rumunsku.

3.6 V roku 2008 sa počet cudzincov (vrátane európskych občanov a občanov tretích krajín) zvýšil na takmer 31 miliónov. Nemecko je štátom s najväčším počtom cudzincov (vyše 7 miliónov), nasleduje Španielsko (5,3 milióna), Spojené kráľovstvo (4), Francúzsko (3,7) a Taliansko (3,4), pričom vo všetkých uvedených štátoch s výnimkou Nemecka došlo v roku 2009 k nárastu. V Grécku a Belgicku sa počet cudzincov blíži k jednému miliónu, zatiaľ čo v Írsku, Holandsku, Rakúsku a Švédsku tento počet prevyšuje pol milióna.

3.7 V štvrtom štvrtroku 2009 ⁽⁸⁾ malo takmer **11 miliónov európskych občanov bydlisko v inom členskom štáte**. Z toho 2,5 milióna žilo v Nemecku, 1,8 milióna v Spojenom kráľovstve, 1,6 milióna v Španielsku, 1,2 milióna vo Francúzsku a 1,1 milióna v Taliansku. V menšej miere žili tiež v Belgicku (642 900), Írsku (350 500), Luxembursku (191 000), Rakúsku (322 200), Holandsku (272 100), Grécku (142 500) a Švédsku (185 700).

3.8 Od štvrtého štvrtroka 2005 sa počet občanov členských štátov EÚ, ktorí majú bydlisko v inom členskom štáte, zvýšil o viac než 2,7 milióna osôb, pričom Taliansko, Spojené kráľovstvo a Španielsko sú najčastejšími destináciami týchto interných presunov, keď na ne pripadá 1,7 milióna týchto osôb.

3.9 V roku **2009** rast počtu cudzincov **klesol** pod jeden milión, čo predstavuje podobnú úroveň ako v roku 2006.

4. Budúcnosť obyvateľstva Európskej únie

4.1 Podľa demografických prognóz Eurostatu sa **počet obyvateľov EÚ bude v roku 2018 pohybovať medzi 495 miliónmi a 511 miliónmi** v závislosti od existencie alebo neexistencie migrácie v nadchádzajúcich rokoch.

4.2 **Ak sa zoberie do úvahy prisťahovalectvo príslušníkov tretích krajín, počet obyvateľov EÚ sa podľa prognóz zvýši v roku 2020 na 514 miliónov a dosiahne 520 miliónov v roku 2030.** Tieto odhady vychádzajú z predpokladu, že by čistá migrácia predstavovala každý rok menej než 1,5 milióna osôb.

4.3 **V roku 2020 by mal preto nárast obyvateľstva vrátane migrácie dosiahnuť podľa odhadov 14 miliónov osôb.** Z toho by 5,3 milióna pripadlo na Španielsko, 4 milióny na Spojené kráľovstvo, 1,4 milióna na Taliansko, 1,3 milióna na

Francúzsko, takmer 1 milión na Írsko, približne 0,5 milióna na Švédsko a Belgicko a takmer 0,5 milióna na Portugalsko. Na druhej strane by došlo k poklesu obyvateľstva o vyše 660 000 v Rumunsku, o 530 000 v Nemecku a o 419 000 v Bulharsku, zatiaľ čo v Poľsku, Maďarsku, Litve a Lotyšsku by išlo o vyše 100 000.

4.4 V roku 2020 by sa počet obyvateľov EÚ v porovnaní s rokom 2008 zvýšil o takmer 845 000 osôb vo veku 0 - 14 rokov, znížil o 2,8 milióna vo vekovej skupine 15 - 64 rokov a vzrástol o 18,1 milióna v skupine osôb od 65 rokov. Okrem toho by poklesol o 4,7 milióna počet osôb vo veku 20 - 59 rokov. Prognózy rastu obyvateľstva EÚ sa tak opierajú hlavne o osoby vo veku 65 a viac rokov, z čoho vyplýva **výrazné starnutie obyvateľstva**, keď podiel osôb starších než 65 rokov dosahuje 20 %.

5. Pracovný trh Európskej únie

5.1 Demografický aspekt na pracovných trhoch treba zohľadniť spolu s ďalšími hospodárskymi, sociálnymi a politickými aspektmi, ktoré presahujú rámec tohto stanoviska.

5.2 V období 1998 - 2008 vzrástol počet potenciálne aktívneho obyvateľstva podľa veku o 12,1 milióna osôb, z čoho niečo pod 12 miliónov sú osoby vo veku 20 až 59 rokov.

5.3 **V roku 2009 bolo v EÚ asi 218 miliónov zamestnaných osôb**, čo znamená pokles o 3,8 milióna v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Viac než 24 miliónov (11 %) malo zamestnanie na dobu určitú. Priemerný vek odchodu do dôchodku bol 61,4 roka.

5.4 V štvrtom štvrtroku 2009 pracovalo **5,8 miliónov európskych občanov v inom členskom štáte**. Z tohto počtu pracovalo 1,4 milióna v Nemecku, 1,1 milióna v Spojenom kráľovstve, 820 000 v Španielsku, 650 000 v Taliansku, 540 000 vo Francúzsku, 280 000 v Belgicku, 190 000 v Írsku, 180 000 vo Rakúsku, 150 000 v Holandsku a 125 000 vo Švédsku.

5.5 **Miera ekonomickej aktivity** v EÚ-15 sa v období 1998 - 2008 zvýšila vo všetkých vekových skupinách, avšak s rozdielmi, ktoré sa pohybuje v rozpätí od 1 percentuálneho bodu (veková skupina 15 - 19 rokov) do 10 percentuálnych bodov (veková skupina 60 - 64 rokov). Miera ekonomickej aktivity u mužov sa v podstate nezmenila s výnimkou vekovej skupiny 50 - 70 rokov, v rámci ktorej sa zvýšila takmer na 10 percentuálnych bodov u 60 - 65-ročných. Miera ekonomickej aktivity žien vzrástla vo všetkých vekových skupinách, predovšetkým v skupine 30 - 65 rokov, v rámci ktorej došlo k rastu o vyše 10 percentuálnych bodov vo vekovej skupine 50 - 65-ročných.

⁽⁸⁾ Podľa údajov zo zisťovania pracovných síl.

5.6 Počas uplynulých rokov sa značne zvýšilo zapojenie žien do pracovného trhu, avšak **miera ekonomickej aktivity žien je aj naďalej nižšia než miera aktivity mužov.**

5.7 V roku 2020 bude počet potenciálne aktívneho obyvateľstva predstavovať 361 miliónov osôb, z čoho bude 238 miliónov skutočne aktívnych⁽⁹⁾ a 123 miliónov osôb nebude vykonávať žiadnu pracovnú činnosť. Znamená to, že miera ekonomickej aktivity pre vekovú skupinu 20 - 64 rokov bude 74,2 %, čo je mierne pod úrovňou z roku 2008 vzhľadom na zmeny demografickej štruktúry.

5.8 Berúc do úvahy mieru nezamestnanosti⁽¹⁰⁾ by v roku 2020 mohol počet zamestnaných osôb dosiahnuť 221,5 milióna, čo by predstavovalo mieru zamestnanosti 69,3 % pre vekovú skupinu 20 - 64 rokov.

5.9 Stratégia Európa 2020⁽¹¹⁾ však navrhuje, aby sa miera zamestnanosti obyvateľstva vo veku 20 - 64 rokov zvýšila na 75 %, a to prostredníctvom intenzívnejšieho zapojenia žien, starších pracovníkov a lepšej integrácii prisťahovalcov do pracovného trhu.

5.10 Vyše 17,5 milióna ďalších osôb by mohlo mať zamestnanie v roku 2020, ak sa dosiahne miera zamestnanosti 75 % u osôb vo veku 20 - 64 rokov. Aj tak by však v tejto vekovej skupine zostalo vyše 76 miliónov osôb bez práce, hoci by sa do tohto počtu zahrnuli aj chorí a zdravotne postihnutí, ktorí nie sú schopní pracovať.

5.11 Medzi mierou zamestnanosti v jednotlivých členských štátoch EÚ existujú značné rozdiely. V roku 2009 bola táto miera najnižšia na Malte (menej než 60 %) a najvyššia v Holandsku (takmer 80 %), pričom niektoré štáty už prekračujú stanovený cieľ, ktorým je 75 %. Zvýšenie miery zamestnanosti v štátoch, v ktorých je momentálne nízka - pod úrovňou priemeru EÚ - čo je väčšina členských štátov - alebo stredná, t. j. nad priemerom EÚ, ale pod úrovňou 75 % - by preto mohlo viesť k interným presunom obyvateľstva v EÚ.

5.12 Jedným z faktorov zvýšenia miery zamestnanosti je **zvýšenie úrovne vzdelania obyvateľstva.** V roku 2008 bola miera zamestnanosti osôb s vysokoškolským vzdelaním vo vekovej skupine 15 - 64 rokov 84 %, zatiaľ čo u osôb so stredoškolským vzdelaním to bolo 71 % a u osôb s nižšou úrovňou vzdelania 48 %. Miera zamestnanosti osôb s vysokoškolským vzdelaním bola okrem toho jednoznačne nad priemerom, ktorý predstavoval 66 %. Zvýšenie úrovne vzdelania môže byť okrem toho faktorom zvýšenia produktivity a prispeje k uspokojeniu rastúceho dopytu po vysokokvalifikovaných pracovníkoch.

5.13 Počas pretrvávajúcej **hospodárskej krízy** nie sú pracovné trhy schopné ponúknuť zamestnanie všetkým obyvateľom v produktívnom veku (domácim a prisťahovalcom) a miera nezamestnanosti sa pohybuje okolo 10 %. Vo februári 2010 bolo v EÚ 23,01 milióna **nezamestnaných** mužov a žien v produktívnom veku, čo je o 3,1 milióna viac než v tom istom mesiaci v roku 2009.

5.14 **Starnutie obyvateľstva sa zrýchľuje.** Po tom, ako začne odchádzať do dôchodku generácia narodená v období zvýšenej pôrodnosti v 60. rokoch, poklesne počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva EÚ a počet osôb starších než 60 rokov sa bude zvyšovať dvakrát rýchlejšie než pred rokom 2007, t. j. asi o dva milióny ročne namiesto jedného milióna predtým.

5.15 Podľa Európskej komisie⁽¹²⁾ bude od roku 2020 nedostatok pracovníkov ešte výraznejší, takže Európa bude mať problémy s udržaním svojej úrovne hospodárskej aktivity a zamestnanosti, pričom táto situácia môže trvať niekoľko desaťročí.

5.16 V niektorých členských štátoch sa starším osobám umožňuje, aby zostali aktívne zapojené do pracovného trhu, čím sa skutočný dôchodkový vek približuje zákonnému veku a dokonca sa podporujú legislatívne formy na zvýšenie veku odchodu do dôchodku za hranicu 65 rokov, ako sa uvádza v zelenej knihe Komisie⁽¹³⁾.

6. Úloha prisťahovalctva v tomto demografickom kontexte

6.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor sa domnieva, že **pre zvládnutie demografických výziev je potrebný holistický prístup** s opatreniami týkajúcimi sa mnohých hospodárskych, sociálnych a politických aspektov. EÚ musí konať okrem iného v oblasti politiky zamestnanosti a odbornej prípravy, zlepšovania pracovných trhov, v oblasti dôchodkových systémov, pracovných vzťahov, aktívnych rodinných politík atď.

6.2 **Prisťahovalecká politika je súčasťou politických rozhodnutí**, ktoré musí EÚ v tejto súvislosti prijať.

6.3 Výbor poukazuje na závery dokumentu Európa 2030⁽¹⁴⁾, ktorý vypracovala skupina pre reflexiu pod vedením Felipeho Gonzáleza a v ktorom sa uvádza: „Na tento účel sa bude demografická výzva Európskej únie riešiť prostredníctvom dvoch súborov vzájomne sa dopĺňajúcich opatrení: posilnenie miery účasti na trhu práce; a vykonávanie vyrovanej, spravodlivej a aktívnej prisťahovaleckej politiky“. „[...] Napriek tomu bude pracovná sila migrantov súčasťou riešenia budúceho nedostatku pracovnej sily a zručností a EÚ bude musieť k prisťahovalctvu zaujať aktívnejší postoj.“

⁽⁹⁾ Odhad vychádzajúci z priemernej miery ekonomickej aktivity v 4. štvrtroku 2007 a 1. štvrtroku 2008.

⁽¹⁰⁾ Rovnako ako pre poznámku pod čiarou č. 9.

⁽¹¹⁾ KOM(2010) 2020 v konečnom znení.

⁽¹²⁾ KOM(2009) 674 v konečnom znení.

⁽¹³⁾ KOM(2010) 365 v konečnom znení.

⁽¹⁴⁾ Pozri: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/sk_web.pdf.

6.4 EHSV prijal viacero stanovísk, v ktorých sa zasadzuje za spoločnú prístahovaleckú politiku, ktorá by umožnila ďalším osobám prísťahovať sa do EÚ v súlade s legálnymi a transparentnými postupmi.

6.5 Európa je miestom, kam smerujú niektoré migračné prúdy, pretože je vzhľadom na svoju relatívnu hospodársku prosperitu a politickú stabilitu považovaná niektorými prísťahovalcami za atraktívne miesto pre hľadanie príležitostí.

6.6 EÚ musí mať na pamäti, že mnohí prísťahovalci sú **veľmi podnikaví** a že si v Európe založia podniky a prispejú tak k vzniku nových pracovných miest.

6.7 **Interná mobilita v rámci EÚ z pracovných dôvodov je nižšia než prísťahovateľstvo.** Právo na voľný pohyb v rámci EÚ využili v uplynulých rokoch v najväčšej miere poľskí a rumunskí občania. EHSV sa domnieva, že EÚ musí podporovať a uľahčovať pracovnú mobilitu európskych občanov. Z tohto dôvodu treba posilniť sieť EURES a uznávať akademické diplomy a odbornú kvalifikáciu.

7. Spoločná prístahovalecká politika

7.1 **Rozvoj spoločnej prístahovaleckej politiky sprevádzajú veľké ťažkosti.** Zlepšila sa spolupráca v boji proti ilegálnemu prísťahovateľstvu a obchodu s ľuďmi, dosiahli sa určité dohody s tretími krajinami, vypracoval sa európsky prístup k integrácii, avšak pokrok je malý v oblasti právnych predpisov týkajúcich sa prijímania nových ekonomických prísťahovalcov, ako aj v oblasti podmienok pre vstup a pobyt prísťahovalcov a ich práv.

7.2 Pri vypracúvaní spoločnej prístahovaleckej politiky sa musí zohľadniť skutočnosť, že každý členský štát má svoje vlastné osobitné charakteristiky (trhy práce, právne systémy, historické väzby s tretími krajinami atď.)

7.3 Spoločné právne predpisy pre prijímanie sa vypracúvajú v podobe rozličných smerníc v závislosti od druhu povolania pracovníkov z radov prísťahovalcov.

7.4 Európske firmy majú záujem o zlepšenie medzinárodného procesu zamestnávania vysokokvalifikovaných pracovníkov z radov prísťahovalcov. Z tohto dôvodu EÚ prijala smernicu⁽¹⁵⁾ týkajúcu sa modrej karty, ktorú výbor s určitými pozmeňovacími návrhmi podporil.

7.5 Neexistuje však zatiaľ žiadna spoločná legislatíva, ktorá by pokrývala ostatné pracovné aktivity, hoci do EÚ príde

v budúcnosti množstvo pracovníkov z radov prísťahovalcov, ktorí budú vykonávať prácu vyžadujúcu si strednú a nízku kvalifikáciu.

7.6 Vo svojom príspevku k Štokholmskému programu Komisia navrhla vytvoriť európsku platformu pre pracovnú migráciu, do ktorej by sa zapojili sociálni partneri. Rada však tento návrh neprijala. **EHSV žiada, aby s ním Komisia prekonzultovala užitočnosť vzniku tejto platformy.**

8. Právne predpisy

8.1 EÚ už dva roky diskutuje o návrhu **rámцovej smernice**⁽¹⁶⁾ o právach pre prísťahovalcov, ktorý predložila Komisia a ktorý tiež zahŕňa jednotný postup. EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné, aby sa táto smernica prijala počas belgického predsedníctva.

8.2 Komisia predložila 13. júla **dva nové legislatívne návrhy**: jeden pre sezónnych pracovníkov z radov prísťahovalcov⁽¹⁷⁾ a druhý pre pracovníkov z radov prísťahovalcov, ktorí sú dočasne vyslaní do iného členského štátu⁽¹⁸⁾. EHSV preskúma prístup obsiahnutý v týchto smerniciach a vypracuje príslušné stanoviská.

8.3 Minimalistický charakter **smernice 2003/86/ES o práve na zlúčenie rodiny** umožňuje, že v niektorých národných legislatívach sa štátnym príslušníkom tretích krajín plne nezaručuje právo na zlúčenie rodiny. Smernicu treba upraviť tak, aby prísťahovalci mohli po prvom roku legálneho pobytu požiadať úrady o zlúčenie rodiny a tým si uplatniť základné právo na rodinný život. Výbor sa tiež domnieva, že zlúčenie manželstva alebo partneri a deti po dosiahnutí zákonného veku, musia mať možnosť získať pracovné povolenie. Komisia predloží v októbri k tejto téme zelenú knihu.

8.4 Už niekoľko rokov je v platnosti **smernica**⁽¹⁹⁾ **týkajúca sa študentov**. Podľa výboru by osoby, ktoré majú povolenie na pobyt stanovené v tejto smernici, mali mať po jeho vypršaní možnosť požiadať o pracovné povolenie prostredníctvom zrýchleného konania, pričom by sa predĺžilo pôvodné povolenie na pobyt. Komisia vypracuje v roku 2011 správu o uplatňovaní tohto postupu.

8.5 V platnosti je takisto **smernica**⁽²⁰⁾ **týkajúca sa vedec-kých pracovníkov**. Výbor si myslí, že je potrebné zaistiť urýchlený postup, aby tieto osoby mohli po ukončení svojho výskumného projektu získať modrú kartu a začať pracovať. Komisia vypracuje v roku 2012 správu o uplatňovaní tohto postupu.

⁽¹⁶⁾ KOM(2007) 638 v konečnom znení.

⁽¹⁷⁾ KOM(2010) 379 v konečnom znení.

⁽¹⁸⁾ KOM(2010) 378 v konečnom znení.

⁽¹⁹⁾ Smernica Rady 2004/114/ES.

⁽²⁰⁾ Smernica Rady 2005/71/ES.

⁽¹⁵⁾ Smernica Rady 2009/50/ES z 25. mája 2009 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania.

8.6 Je potrebné, aby sa vyriešil jeden z najväčších problémov mnohých európskych prisťahovalcov a mnohých podnikov v Európe a to **uznávanie akademických titulov a odborných kvalifikácií**.

8.7 Výbor sa domnieva, že ak má väčšina prisťahovalcov prichádzať legálnou a transparentnou cestou, musia právne predpisy týkajúce sa ich prijímania zohľadniť tiež pracovné aktivity v mikropodnikoch a rodinných podnikoch. EHSV preto v inom stanovisku⁽²¹⁾ navrhol, aby sa **povolenie na vstup a na pobyt dočasného charakteru používalo na hľadanie práce** v trvaní šiestich mesiacov.

8.8 EÚ musí s ohľadom na Chartu základných práv zaistiť každej osobe **ochranu ľudských práv** v rámci právnych poriadkov EÚ a členských štátov.

8.9 **Ľudské práva sú univerzálne**, neodvolateľné a ochraňujú všetky osoby, nezávisle od ich situácie a právneho štatútu. EHSV preto vypracoval stanovisko z vlastnej iniciatívy⁽²²⁾, v ktorom navrhol, aby opatrenia a právne predpisy EÚ týkajúce sa prisťahovalectva a hraníc dôsledne rešpektovali ľudské práva.

8.10 Európske právne predpisy v oblasti prisťahovalectva musia zaistiť **rovnaké zaobchádzanie na základe zásady nediskriminácie** (článok 21 Charty) a musia tiež zaručiť plnenie článku 15, bod 3 Charty, podľa ktorého „štátni príslušníci tretích krajín, ktorí majú povolenie pracovať na území členských štátov, majú právo na rovnaké pracovné podmienky ako občania Únie“.

8.11 Rovnaké zaobchádzanie na pracovisku sa vzťahuje na pracovné podmienky, mzdy, ukončenie pracovného pomeru, zdravie a bezpečnosť pri práci, na právo na združovanie sa v odboroch a na právo na štrajk. A tiež na iné základné sociálne práva, medzi ktoré patrí: právo na zdravotnícku starostlivosť, dôchodkové práva, právo na ochranu v nezamestnanosti a právo na vzdelanie.

8.12 EHSV so znepokojením konštatuje, že v Európe narastá rasizmus, xenofóbia a intolerancia. Výbor kladne hodnotí činnosť Agentúry Európskej únie pre základné práva.

8.13 EHSV zastáva názor, že niektoré migračné toky majú dočasný a niektoré okružný charakter, avšak skúsenosti dokazujú, že mnohé z týchto migračných tokov sú trvalého alebo dlhodobého charakteru a preto je dôležité, aby európska politika a legislatíva vždy presadzovali dodržiavanie ľudských práv,

istotu právneho štatútu prisťahovalcov, integráciu a zlučovanie rodín.

8.14 EÚ a členské štáty môžu s krajinami pôvodu dohodnúť **systemy okružného prisťahovalectva**, ktoré by umožnili prisťahovalectvo prostredníctvom transparentných postupov. EHSV podporuje **partnerstvá pre mobilitu**, ktoré sa uzatvorili s niektorými krajinami pôvodu. Navrhuje však, aby tieto dohody boli vyvážené, tak aby z nich profitovali všetky strany: prisťahovalci, krajiny pôvodu a členské štáty EÚ.

8.15 Na to, aby mohol systém okružnej imigrácie fungovať, je potrebné, aby legislatíva Spoločenstva poskytovala veľmi pružné krátkodobé povolenia, ktoré by boli kombinované s procesom návratu a so zárukami uzatvorenia novej zmluvy v budúcnosti. Mnohí prisťahovalci by vďaka tomuto využívali legálne cesty a po ukončení platnosti povolenia k pobytu by nezostávali v Európe nelegálne.

8.16 EHSV navrhuje, aby sa často udeľovali dočasné povolenia na tri až deväť mesiacov, ktoré by bolo možné obnovovať v priebehu troch, štyroch a piatich rokov. Tieto postupy si vyžadujú finančné a logistické prostriedky a spoluprácu medzi zamestnávateľmi a orgánmi krajín pôvodu a hostiteľských štátov, ako aj spoluprácu s odborními.

8.17 Výbor chce upozorniť na to, že okružné prisťahovalectvo sťažuje možnosť zžiť sa so spoločnosťou a integrovať sa do nej, nepodporuje vytváranie záväzných vzťahov medzi pracovníkmi a podnikmi, ani zapojenie odborov. Komplikuje tiež odborné vzdelávanie.

8.18 Postupy pre dočasné prijímanie by mohli zahŕňať tiež **dohody o odbornom vzdelávaní a uznávaní odborných kvalifikácií**. Dočasní migranti, ktorí v Európe pracujú, by si tak mohli zlepšiť svoju odbornú kvalifikáciu a po návrate by sa im rozšírili pracovné príležitosti.

8.19 Prisťahovalci, ktorí majú štatút osôb s dlhodobým pobytom podľa **smernice o dlhodobom pobyte**⁽²³⁾, tento štatút stratia, ak sa zdržiavajú počas 12 mesiacov mimo územia EÚ.

8.20 Na uľahčenie cirkulácie prisťahovalcov a podnikateľských a pracovných aktivít v krajinách pôvodu musia európske právne predpisy týkajúce sa prisťahovalectva umožniť, aby si tieto osoby mohli dlhodobo (minimálne počas troch rokov) ponechať právo na trvalý pobyt a aby návrat neznamenal stratu pracovného povolenia a povolenia na pobyt v Európe.

(21) Ú. v. ES C 80, 3.4.2002, s. 37.

(22) Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 29.

(23) Smernica Rady 2003/109/ES z 25. novembra 2003 o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom.

8.21 Je potrebné zaručiť **dôchodkové práva** získané v EÚ. Na to bude potrebné uzavrieť recipročné dohody s krajinami pôvodu a tiež ratifikovať Dohovor č. 157 Medzinárodnej organizácie práce (MOP).

8.22 Výbor navrhuje, aby členské štáty EÚ ratifikovali Dohovory č. 97 a 143 MOP, ktoré sa týkajú pracovníkov z radov prisťahovalcov. Členské štáty EÚ by tiež mali podpísať Medzinárodný dohovor o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a ich rodinných príslušníkov⁽²⁴⁾, tak ako navrhol EHSV v stanovisku z vlastnej iniciatívy⁽²⁵⁾.

9. Spolupráca s krajinami pôvodu

9.1 EHSV navrhol⁽²⁶⁾, aby EÚ v rámci zahraničnej politiky podporovala vytvorenie medzinárodného právneho rámca v oblasti migrácie.

9.2 EÚ je v súčasnosti signatárom rozličných nástrojov susedstva a pridruženia. EHSV sa domnieva, že v týchto dohodách sa musí posilniť časť, ktorá sa týka migrácie a mobility. Prioritou je realizácia dohôd zameraných na mobilitu medzi EÚ a krajinami v geografickej blízkosti, s ktorými už máme väzby v podobe hospodárskej a politickej spolupráce.

9.3 Výbor prijal dve stanoviská⁽²⁷⁾, v ktorých konštatuje, že prisťahovalectvo v Európe by malo podporovať hospodársky a sociálny rozvoj krajín pôvodu.

9.4 Odborná príprava v krajinách pôvodu môže uľahčiť prisťahovaleckú politiku pomôcť riadeniu prisťahovalectva zohľadňujúc pritom profesionálne požiadavky európskych podnikov.

9.5 EHSV navrhuje, aby sa uzavreli dohody medzi EÚ a krajinami pôvodu s cieľom uľahčiť uznávanie odborných kvalifikácií a odbornej prípravy v krajinách pôvodu.

9.6 Treba zvážiť možnosť, že by EÚ a členské štáty financovali programy odbornej prípravy v krajinách pôvodu a tým tiež prispeli k rozvoju kvalitných vzdelávacích systémov. Kvalifikácie získané prostredníctvom týchto programov sa budú musieť uznávať ako európske kvalifikácie. Tieto programy odbornej prípravy musí sprevádzať urýchlenný proces pre získanie pracovného povolenia a povolenia na pobyt.

10. Integrované politiky

10.1 Jedným z cieľov stratégie Európa 2020 je integrácia. **Integrácia je dvojsmerným spoločenským procesom**

⁽²⁴⁾ Schválený na Valnom zhromaždení OSN v uznesení č. 45/158 z 18. decembra 1990.

⁽²⁵⁾ Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 49.

⁽²⁶⁾ Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 91.

⁽²⁷⁾ Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 82 a Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 91.

vzájomného prispôsobovania, ktorý prebieha v rámci zložitých vzťahov medzi osobami a skupinami. Procesy integrácie sa rozvíjajú pomaly v rámci štruktúr spoločnosti (v rodine, v školách a na univerzitách, v mestských štvrtiach a na dedinách, na pracovisku, v odboroch, podnikateľských organizáciách, náboženských, kultúrnych a športových inštitúciách atď.).

10.2 Vďaka spolupráci medzi Európskou komisiou a EHSV vzniklo **Európske fórum pre integráciu**, aby sa občianska spoločnosť a organizácie prisťahovalcov mohli podieľať na integračnej politike EÚ.

10.3 EHSV vypracoval niekoľko stanovísk s cieľom stimulovať integračnú politiku a zriadil **stálu skupinu** na podporu integrácie a upevnenia vzťahov s organizáciami občianskej spoločnosti a s fórom.

10.4 EHSV prijal nové stanovisko⁽²⁸⁾ z vlastnej iniciatívy s názvom „**Integrácia a sociálna agenda**,“ aby sa v rámci stratégie Európa 2020 a novej európskej agendy sociálnej politiky posilnil cieľ integrácie a vo väčšej miere sa zohľadnili sociálne dôsledky prisťahovalectva, situácia prisťahovalcov v zamestnaní, sociálne začlenenie, rovnosť mužov a žien, chudoba, vzdelanie a odborná príprava, zdravie, sociálna ochrana a boj proti diskriminácii.

10.5 Španielske predsedníctvo Rady EÚ tiež požiadalo EHSV o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému „**Integrácia pracovníkov z radov prisťahovalcov**.“ Stanovisko⁽²⁹⁾ analyzuje význam, ktorý má pre integráciu zamestnanosť, rovnosť pracovných podmienok, príležitostí a zaobchádzania. Obsahuje tiež odporúčania pre európske a národné orgány, ako aj pre sociálnych partnerov.

10.6 Na ministerskej konferencii, ktorá sa konala 15. - 16. apríla 2010 v Zaragoze bola Komisia požiadaná, aby vypracovala **nový program na začlenenie migrantov**. EHSV spolupracuje v tomto smere, keď vypracoval informačnú správu s názvom „**Nové výzvy integrácie**“, v ktorej navrhuje, aby nový program podporil občianske zapojenie osôb prisťahovaleckého pôvodu a ich účasť na demokratickom procese.

10.7 Dvojsmerný prístup si vyžaduje nové záväzky zo strany vlád, tak aby národné zákony uľahčovali udeľovanie občianstva prisťahovalcom, ktorí oň požiadajú a aby tieto postupy boli transparentné.

⁽²⁸⁾ Ú. v. EÚ C 347, 18.12.2010, s. 19.

⁽²⁹⁾ Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 16.

10.8 EHSV vypracoval stanovisko z vlastnej iniciatívy⁽³⁰⁾ určené Konventu, ktorý vypracoval Ústavnú zmluvu, v ktorom navrhuje, aby sa udelilo európske občianstvo štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí majú štatút osoby s dlhodobým pobytom.

10.9 EÚ a členské štáty musia čeliť okrem demografickej výzvy tiež ďalšej veľkej politickej a sociálnej výzve, ktorá spočíva v integrácii nových občanov s rovnakými právami a povinnosťami. Právo na občianstvo členského štátu a občianstvo Európskej únie sa musí z tohto dôvodu vzťahovať aj na osoby prisťahovaleckého pôvodu, ktoré prinášajú Európe veľkú etnickú, náboženskú a kultúrnu rozmanitosť.

11. Nelegálni prisťahovalci

11.1 EHSV chce pripomenúť, že v EÚ žijú státisíce osôb, ktoré sú z administratívneho hľadiska v nelegálnej situácii, vyví-

jajú pracovnú aktivitu v rámci šedej ekonomiky, pracujú nelegálne a sú „neviditeľní“ v spoločnosti a nemôžu uplatňovať svoje základné práva.

11.2 V správe, ktorú vypracovala skupina pre reflexiu Európa 2030, sa poukazuje na to, že je potrebná „harmonizácia práv nelegálnych prisťahovalcov v celej EÚ.“ EHSV súhlasí s týmto návrhom.

11.3 Ako už EHSV navrhol v iných stanoviskách⁽³¹⁾, je potrebné, aby prebehli individualizované procesy regularizácie situácie nelegálnych prisťahovalcov, pri ktorých by sa zohľadnil stupeň ich sociálneho a pracovného etablovania, na základe záväzku Rady EÚ v rámci Európskeho paktu o prisťahovalectve a azyle⁽³²⁾.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽³⁰⁾ Stanovisko z vlastnej iniciatívy, Ú. v. EÚ C 208, 3.9.2003, s. 76.

⁽³¹⁾ Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 16.

⁽³²⁾ Závery Rady EÚ, 13440/08 z 24. septembra 2008.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Ekologické pracovné miesta

(2011/C 48/04)

Spravodajca: **pán IOZIA**

Joëlle MILQUET, podpredsedníčka vlády a ministerka práce a rovnosti príležitostí zodpovedná za prístahovaleckú a azylovú politiku, listom zo 7. júna 2010 v mene belgického predsedníctva Európskej únie a podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie požiadala Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému

„*Ekologické pracovné miesta*“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 2. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza zo 16. septembra 2010) prijal 142 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Návrhy a odporúčania

1.1 Keďže od všetkých odvetví sa očakáva výrazný prínos k zníženiu emisií skleníkových plynov, EHSV by chcel v prvom rade upozorniť, že by bolo vhodnejšie hovoriť skôr o „pracovných miestach, ktoré treba urobiť ekologickjšími“ (ekologizácia pracovných miest), než o ekologických pracovných miestach.

1.2 EÚ si často kladie ambiciózne ciele bez toho, aby zároveň stanovila potrebné nástroje a zdroje. Aj v prípade „ekologizácie pracovných miest“ sa toho veľa nahovorilo, ale konkrétnych iniciatív bolo prijatých málo. Komisia, Rada a Parlament by mali pripraviť európsky plán podpory ekologických pracovných miest. Európsky hospodársky a sociálny výbor víta iniciatívu belgického predsedníctva Európskej únie, ktoré túto problematiku zaradilo medzi svoje priority. Je to mimoriadne dôležitá reakcia na krízu zamestnanosti, ktorá sužuje celú Európu.

1.3 EHSV odporúča Komisii, aby vydala špecifické oznámenie na tému „Podpora ekologizácie pracovných miest“ vychádzajúce z analýzy údajov, na ktorej práve pracuje výbor Európskeho sociálneho fondu (ESF), a z pracovného dokumentu, ktorý pripravuje Generálne riaditeľstvo pre zamestnanosť, sociálne záležitosti a rovnaké príležitosti (GR EMPL). Táto téma má taký veľký strategický význam, že si zasluhuje obširnejšiu a dôkladnejšiu diskusiu.

1.4 EHSV je presvedčený, že Európska únia môže zásadne prispieť k stanoveniu spoločných nástrojov a cieľov a pomôcť členským štátom s menším hospodárskym a technologickým potenciálom dosiahnuť stanovené ciele spolu s ostatnými členskými štátmi. Všetky politiky EÚ by mali venovať veľkú pozornosť vytváraniu ekologických pracovných miest.

1.5 Štrukturálne fondy a kohézny fond po stanovení konkrétnych podmienok ich použitia a prenosnosti určite

prispievajú k uspokojeniu nesmiernej potreby finančných prostriedkov. Jasná politika v tomto smere by mohla zrealizovať vyhladky na vytvorenie ekologických pracovných miest. Budúce finančné programové obdobie (2014 – 2020) musí zohľadniť túto naliehavú požiadavku a prispôsobiť disponibilné zdroje v rôznych štrukturálnych fondoch, zaujať holistický prístup a uprednostniť efektívnosť a účinnosť programov.

1.6 Kľúčovú úlohu tu môže zohrať ESF. Na podporu stratégie Európa 2020, ktorej cieľom je „udržateľný, inteligentný a inkluzívny rast“, je potrebné preorientovať ESF a nasmerovať ho hlavne na konkrétne priority v súlade s novou stratégiou. Výbor ESF vydal v júni tohto roku stanovisko o budúcnosti ESF, v ktorom považuje za dôležité preorientovať fond smerom na posilnenie zamestnanosti s osobitným dôrazom na ekologické pracovné miesta. EHSV nepokladá za nevyhnutné vytvorenie šiesteho piliera zameraného na ekologické pracovné miesta, ale skôr nasmerovanie vyčlenených zdrojov na všetky tie činnosti, ktoré môžu prispieť k zníženiu produkcie CO₂.

1.7 Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii (EGF) môže byť vhodným nástrojom na uspokojovanie finančných potrieb programov na podporu rekvalifikácie, ak sa zvýši jeho dostupnosť. Tá je v súčasnej dobe obmedzená na podniky s minimálne 500 zamestnancami. Tento minimálny počet by mal znížiť na 50.

1.8 EHSV sa domnieva, že európske sektorové rady pre zamestnanosť a zručnosti sú optimálnym riešením, ktoré si zasluhuje podporu. Tieto rady „by mali byť skutočnou oporou v procese riadenia sektorových zmien a predovšetkým by mali pomôcť predvídať vývoj situácie z hľadiska potrieb v oblasti zamestnanosti a zručností a prispôsobiť zručnosti ponuke a dopytu“. Tieto rady by sa mali opierať o úspechy iniciatív, ako je európsky kvalifikačný rámec (EQF), európsky systém prenosu kreditov (ECTS), európsky systém kreditov pre odborné

vzdelávanie a prípravu (ECVET), európsky referenčný rámec zabezpečenia kvality (EQARF) a Europass, a prispieť k ich ďalšiemu rozvoju (¹).

1.9 Vytvorenie „Európskeho štátneho fondu“ v správe EIB, ktorý už skvele funguje v oblasti iniciatív na podporu energetickej účinnosti, akou je napríklad finančná podpora investícií v rámci Dohovoru starostov, by mohlo byť jednou z odpovedí na súčasné skoro neriešiteľné problémy, ktoré súvisia s nesmierne ťažkým obstarávaním kapitálu na trhu.

1.10 EHSV pokladá za potrebné spustiť nový „Marshallov plán“ pre životné prostredie a sociálnu udržateľnosť, plán nového rozvoja, ktorý musí byť v súlade so schopnosťou planéty zachovať pokiaľ možno bez zmien úroveň entropie, teda svojho starnutia. Mimoriadny európsky plán však evokuje epochálnu zmenu, ktorej budeme musieť čo najskôr čeliť, aby sme vyprodukovali rast, ktorý bude ohľaduplný k životnému prostrediu, ktorý bude udržateľný a ktorý bude znamenať pokrok v súlade s cieľmi zmlúv. Takto budeme môcť prispieť do diskusie o hľadaní ukazovateľov, ktoré by doplnili HDP.

1.11 Mimoriadne dôležité je, aby občania aj vďaka korektným a presným informáciám pochopili potrebu udržateľnej hospodárskej politiky. Dobrým príkladom podpory informovania občanov je program Life+. EHSV požaduje jeho predĺženie aj na ďalšie finančné obdobie rokov 2014 – 2020.

1.12 Riadenie prechodu zo starého na nový model rozvoja je určite veľká úloha. Na jej plnení na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni sa budú musieť podieľať verejné orgány a sociálni partneri. V rámci sociálneho dialógu medzi konfederáciami a odvetviami by sa malo hovoriť aj o konkrétnych projektoch predvídaní vplyvu tejto zmeny na výrobné systémy v rôznych odvetviach. Na úrovni podnikov je potrebné dospieť k stálemu dialógu medzi sociálnymi partnermi a konať na základe jasných cieľov, pokiaľ ide o potreby v oblasti kvalifikácie, zvyšovanie zručností a predvídanie procesov. Pri hodnotení energetických a klimatických projektov súvisiacich s európskou a národnou legislatívou je nutné uplatňovať serióznu politiku hodnotenia dosahu.

1.13 Opatrenia na rozvoj činností produkujúcich menej emisií prinesú mnoho nových pracovných príležitostí, ale na druhej strane môžu spôsobiť pri tomto prechode stratu mnohých pracovných miest. Včas je potrebné pripraviť vhodné nástroje na podporu príjmov a rekvalifikácie. Tu má zásadný význam úloha sociálnych partnerov a miestnych orgánov. Okrem toho je dôležité podporovať výskum a vývoj, aby sa videlo, kam smeruje technický vývoj a kde vznikajú nové pracovné príležitosti.

1.14 Rozpočtové politiky v niektorých prípadoch radikálne redukovali stimuly a finančné prostriedky a tým znížili počet zamestnaných. Tak tomu bolo napríklad v Španielsku v odvetví veternej a fotovoltickej energie. Je žiaduce, aby sa zachovala stabilita verejných investícií a právneho rámca pri predvídateľných zmenách, ktoré by boli podľa možnosti dohodnuté na celosvetovej úrovni, aby aj súkromné podniky mali možnosť stabilného plánovania.

1.15 Výskum a rozvoj sú strategickými piliermi, na ktorých aj naďalej stojí stratégia rastu EÚ. Stratégia Európa 2020 zameraná na inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast znovu nastoľuje cieľ investovať do výskumu a rozvoja minimálne 3 % ročného HDP.

1.16 Minimálne 50 % finančných prostriedkov získaných obchodovaním s emisnými kvótami by sa malo investovať do podpory energetickej účinnosti a ekologického hospodárstva. Teda presun finančných prostriedkov z podnikov, ktoré nesú väčšiu zodpovednosť za emisie, do podnikov, ktoré prispievajú k zníženiu emisií skleníkových plynov. Pre sektory, ktoré nie sú súčasťou systému obchodovania s emisnými kvótami (ETS), ako napríklad cestná a námorná doprava, bude potrebné prijať alternatívne opatrenia.

1.17 Podpora ekologických pracovných miest (podľa EHSV by bolo vhodnejšie používať pojem „udržateľné pracovné miesta v udržateľnom hospodárstve“) by sa mala uskutočniť prostredníctvom kombinácie stimulačných a penalizačných opatrení podľa vzoru ETS, ktoré by mali poskytnúť potrebné zdroje bez toho, aby sa tým zatažili vyčerpané verejné pokladne. Otázka finančných zdrojov bude mať zásadný význam a bude vyžadovať účasť všetkých zúčastnených strán, pretože stratégia EÚ 2020 a podporné programy nebudú môcť fungovať, ak členské štáty nebudú už mať pre ne priestor v rozpočte. Podnikom, ktoré sa zaviazu zvýšiť kvalitu pracovných miest a vyrábať udržateľnejším spôsobom, by sa malo dostať povzbudenie a podpory. Podniky požadujú jasný, stabilný právny rámec, podľa možnosti s pravidlami, ktoré by boli dohodnuté na celosvetovej úrovni. Spoločné a urýchlené riešenie problému európskeho patentu by bolo určite krokom správnym smerom.

1.18 Verejné finančné prostriedky by mali byť nasmerované v prvom rade na tých pracovníkov, ktorí stratia zamestnanie v sektore tzv. neekologických pracovných miest, ktorý produkuje vysoké emisie skleníkových plynov a znečistenia vôbec. Vysoký podiel týchto prostriedkov by sa mal vyčleniť na odbornú prípravu formou kurzov, ktoré by mali mať charakter celoživotného vzdelávania.

(¹) Ú. v. EÚ C 347, 18.12.2010, s. 1.

1.19 EHSV považuje za užitočné prijať model Európskeho spoločenstva uhlia a ocele, ktorý bol použitý pri riadení rovnako dôležitého prechodu z uhlia na ropu. Pochopiteľne však bude potrebné zohľadniť vývoj, ku ktorému medzičasom došlo. Tento model predpokladá výrazne zapojenie sociálnych partnerov, ktorí podľa presvedčenia EHSV musia zohrať kľúčovú úlohu v očakávanej epochálnej zmene, a ráta aj s plánmi udržateľnej pomoci.

1.20 Osobitnú pozornosť bude potrebné venovať zabezpečeniu rovnakých príležitostí pre ženy v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, ale aj v oblasti úrovne odmeňovania a kvalifikácie. Zvlášť bude potrebné začať hovoriť o základnom vzdelávaní v oblasti ekologického hospodárstva, ako aj o ekologizácii vzdelávania. Sociálny dialóg by mal byť oporným bodom celoživotného vzdelávania v ekologickom hospodárstve.

1.21 Tak napríklad v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov sa počet žien v administratíve približne rovná počtu mužov. Ich počet je však výrazne nižší v oblasti činností vyžadujúcich vyššiu odbornosť a pri technických činnostiach, teda pri montáži a údržbe.

1.22 EHSV v jednom zo svojich stanovísk zdôraznil úlohu vzdelávania a odbornej prípravy v spoločnosti s nízkymi emisiami skleníkových plynov. Preto aj podpísal protokol o spolupráci s nadáciou Fondazione nazionale Carlo Collodi, týkajúci sa projektu Pinocchio, o používaní drevenej bábky ako symbolu európskych vzdelávacích kampaní v oblasti energetiky a životného prostredia (?).

1.23 Odbornú prípravu musia ponúkať už školy a verejné subjekty pôsobiace v oblasti zamestnanosti.

1.24 Úzkym prepojením všetkých zainteresovaných strán je potrebné preklenúť priepasť medzi požiadavkami na odbornosť a ponukou v oblasti odbornej prípravy. Sú potrebné stále konzultácie pokrývajúce celé územie, na ktorých by sa zúčastnili všetci experti sociálnych partnerov v oblasti odbornej prípravy, verejné subjekty pôsobiace v oblasti zamestnanosti, a zástupcovia územných orgánov, pričom by všetci mali spolupracovať, aby s dostatočným predstihom zistili, aké budú požiadavky na odbornosť a odbornú prípravu.

1.25 Európsky systém certifikácie zručností by mohol byť ďalším stimulom pre mladých ľudí venovať sa udržateľnejším aktivitám. Otvoril by im cestu na európsky trh práce a umožnil by im využiť právo na mobilitu, ktoré je najvýraznejším príkladom práva odopieraného kvôli neadekvátnosti a chýbajúcej harmonizácii systémov vzdelávania a odbornej prípravy. Projekt ESCO (European Skill, Competencies and Occupations taxonomy) poskytne základný nástroj na zosúladenie dopytu a ponuky, hlavne v oblasti tzv. nových pracovných miest. Dobrou vecou by bolo tiež zapojenie siete EURES (mobilita v rámci Európy).

1.26 Podniky a odbory sú zodpovedné za usmerňovanie odborného vzdelávania a nepretržitú spoluprácu na dosahovanie lepších výsledkov. V mnohých európskych krajinách má táto spolupráca inštitucionálnu podobu bilaterálnych inštitútov alebo iných inštitútov odbornej prípravy, ktoré nepretržite navzájom spolupracujú. Tieto príklady by bolo potrebné spropagovať prostredníctvom konkrétneho programu stratégie Európa 2020, ktorá považuje vedomosti za jednu z troch priorit.

1.27 Sociálny a občiansky dialóg musí zohrať určitú úlohu. Bez zapojenia občianskej spoločnosti nemožno uskutočniť žiadny radikálny program tohto druhu. Sociálni partneri sa môžu zasadzovať za ekologizáciu všetkých pracovných miest. Ciele energetickej účinnosti a šetrenia energie sa môžu zahrnúť do dohôd sociálnych partnerov, aby sa časť reálne dosiahnutých úspor rozdelila formou kolektívnych bonusov. Už existuje niekoľko príkladov v Spojenom kráľovstve a iných krajinách.

1.28 Na to, aby sa celá spoločnosť priblížila k udržateľnému hospodárstvu sú potrebné jasné ciele, šírenie informácií, dôkladná sociálna a politická súdržnosť a konsenzus o nástrojoch, ktoré sa budú používať. EÚ môže zohrať mimoriadne významnú úlohu tým, že poskytne podpornú legislatívu, ktorou vlastne bol klimatický balík, ale predovšetkým tým, že predloží koherentnú metódu dialógu a výmeny názorov, ktorá by sa mala uplatňovať na národnej a miestnej úrovni. Stále naliehavejšou je požiadavka posilnenia úlohy spoločnej politiky v oblasti energetiky a životného prostredia. EHSV sa už vyslovil za „európsku verejnoprospešnú službu pre oblasť energie“ (?). Vzhľadom na veľké ťažkosti by bol najskôr želateľný systém posilnenej spolupráce členských štátov v oblasti energetiky, pričom by sa mohlo začať napríklad prepojením sietí a postupným šírením technológie inteligentných sietí, ktoré môžu výrazne pomôcť pri riešení problému riadenia distribúcie energie. V tejto oblasti EHSV, Národná rada hospodárstva a zamestnanosti (CNEL) v Taliansku a hospodárske a sociálne rady vo Francúzsku a Španielsku pracujú na spoločnom návrhu. Pokiaľ ide o rastúce využívanie obnoviteľných zdrojov energie, musí sa popri budovaní sietí vyriešiť hlavne otázka uchovávanía energie.

1.29 Občania musia byť presvedčení o tom, že tento návrh im môže veľa priniesť, že vyžaduje veľké úsilie a finančné prostriedky, ktoré sú také mimoriadne ako doba, v ktorej žijeme, a postupné zanechávanie existujúcich modelov spotreby a rozvoja a prijatie nových modelov, ktoré budú menej náročné na spotrebu, ohľadupľejšie k prírode, ktoré budú humánnejšie.

1.30 Informovanosť a zapojenie občanov a združení tu zohrávajú podstatnú úlohu. Dobrá informovanosť môže priniesť mimoriadne výsledky, ak sú jasné a transparentné ciele, ktoré sprostredkúva.

(?) Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 15 – 19.

(?) Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 43; Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 65 – 68; Ú. v. EÚ C 306, 16.12.2009, s. 51 – 55.

1.31 Okrem osôb, pracovníkov a manažérov musia byť adaptačné politiky orientované aj na podniky a verejné orgány. Je potrebné dosiahnuť viac s menej prostriedkami. V energetickej oblasti to znamená znížiť energetickú náročnosť (jednotka energie na jednotku hrubého domáceho produktu) a nepretržite zlepšovať energetickú návratnosť energetických investícií.

1.32 Združeniam podnikateľov, najmä priamo v teréne, prislúcha dôležitá úloha, pretože môžu šíriť informácie a udržateľnú kultúru podnikania. Budovanie energeticky udržateľných a integrovaných štvrtí, kde sa môžu vytvoriť významné synergie napríklad v oblasti kogenerácie, si vyžaduje koordináciu a pomoc zo strany združení tak podnikom, ako aj verejným orgánom.

1.33 Veľmi príznačným je príklad geotermálnej energie. Vo Švédsku rozhodujúci prínos podnikateľskej sféry a citlivý prístup verejných orgánov, ktoré sa rozhodli podporiť masové používanie tepelných čerpadiel, umožnili rozvoj geotermálnej energie a vypracovanie priaznivých regulačných pravidiel. Obdobný príklad možno nájsť aj v Lombardsku, kde existujú priaznivé regulačné pravidlá, ktoré podniky orientovali na riešenia využívajúce uzavretý okruh, ktoré nepoškodzujú životné prostredie a zabezpečujú veľmi vysokú energetickú návratnosť energetických investícií.

1.34 Úloha poľnohospodárov v rozvoji ekologických pracovných miest je veľmi dôležitá. Decentralizovaná výroba energie, využívanie biomasy, znižovanie používania biocídov a pesticídov predstavujú veľké výzvy, ktoré bude musieť poľnohospodárstvo zvládnuť.

1.35 Stabilný právny rámec, výrazné zapojenie občianskej spoločnosti, mimoriadne sústredenie kapitálu a intelektuálnych kapacít, podpora výskumu a vývoja, jasné programy podpory prechodu, vzdelávania a odbornej prípravy na spoločnosť s nízkymi emisiami, podpora politik ekologického mobility v mestách a mimo nich a spustenie mimoriadneho plánu udržateľného hospodárstva, adekvátne podporované z európskych fondov, zavedenie činiteľov nového rastu, to sú hlavné piliere európskej iniciatívy zameranej na podporu a presadenie udržateľného hospodárstva a ekologických pracovných miest, ktoré zodpovedajú európskym kritériám dobrej práce, ako ich Európska rada sformulovala už v marci 2007.

2. Úvod

2.1 Belgické predsedníctvo Európskej únie požiadalo Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie stanoviska na tému podpory politiky zamestnanosti v rámci prechodu na hospodárstvo s nízkymi emisiami skleníkových plynov, pretože túto problematiku hodlá zaradiť medzi svoje priority.

2.2 EHSV schválil stanovisko z vlastnej iniciatívy na obdobnú tému „Podpora udržateľných ekologických pracovných miest v rámci balíka opatrení EÚ týkajúcich sa klimatických zmien a energetiky“⁽⁴⁾. Predkladané stanovisko je jeho doplnením a spresnením.

2.3 Vo verejnej mienke je rozšírené povedomie, že je už nevyhnutná zásadná zmena modelu rozvoja.

2.4 Aby bolo možné čeliť výzvam nastoleným

— programami energetickej účinnosti,

— zmenou klímy,

— postupným znižovaním dostupnosti uhl'ovodíkových palív,

— potrebou zvýšiť energetickú nezávislosť,

— nutnosťou postupne nahradiť zastarané a znečisťujúce elektrárne,

— sociálnou, hospodárskou a environmentálnou udržateľnosťou,

je potrebné vypracovať dlhodobý strategický program, ktorý by komplexne riešil problémy vyvolané touto epochálnou zmenou.

2.5 Účinky týchto politik budú veľmi dôležité pre trh práce. Týka sa to hlavne stavebníctva, dopravy, energetiky a sieťových odvetví, ktoré budú musieť radikálne zmeniť súčasné výrobné modely.

2.6 Tieto zmeny prinesú vážne problémy súvisiace s prispôbovaním a rekvalifikáciou, územnou a profesijnou mobilitou, predovšetkým v krajinách, ktoré vo vyššej miere závisia od zdrojov energie s vysokými emisiami skleníkových plynov (napríklad ropa, uhlie), majú priemysel s vysokou energetickou náročnosťou (napríklad výroba cementu, hliníka), kde dostupnosť energie za prijateľné ceny je hlavným činiteľom ekonomického prežitia jestvujúcich podnikov.

2.7 Očakáva sa, že v Európe sa do roku 2030 vytvorí vyše milióna nových pracovných miest. Tieto prognózy však bude potrebné aktualizovať vzhľadom na negatívne účinky, ktoré majú na rast politické opatrenia na stabilizáciu deficitu verejných financií brzdiace hospodársku obnovu. Doposiaľ bol rozvoj ekologických pracovných miest zvlášť v energetickej oblasti podporovaný politickými opatreniami na podporu obnoviteľných zdrojov energie, najmä fotovoltaičných článkov, tepelných kolektorov a veterných elektrogenerátorov, a v oblasti cestnej dopravy na podporu motorových vozidiel s hybridným pohonom a pohonom na elektrinu alebo plyn.

⁽⁴⁾ Pozri stanovisko EHSV zo 14. júla 2010 na tému „Podpora udržateľných ekologických pracovných miest v rámci balíka opatrení EÚ týkajúcich sa klimatických zmien a energetiky“ (spravodajcom bol pán IOZIA), ktoré bolo prijaté počas plenárneho zasadnutia 14. a 15. júla 2010.

2.8 Stimuly v oblasti novostavieb a rekonštrukcií zohrali veľmi dôležitú úlohu pri rozvoji udržateľného priemyslu, pri ktorom je dnes už jasné, aké budú v budúcnosti jeho úlohy, ale aj pracovné príležitosti pri obnove verejného a súkromného bytového fondu, pri energeticky vysoko účinnej prestavbe verejných budov pre úrady a služby, pri kancelárskych priestoroch a priemyselných stavbách.

2.9 Je potrebné hľadať a podporovať novú konkurencieschopnosť. Kľúčom k novému obdobiu rozvoja a pokroku sú inovatívne výrobky ohľaduplnejšie k životnému prostrediu, menej znečisťujúce výrobné postupy a striedamejšia spotreba. Európa chce aj naďalej zastávať popredné miesto v procese prechodu na hospodárstvo s nulovými emisiami. Tu však musí pomôcť priemyslu zachovať si konkurencieschopnosť. To platí hlavne pre malé a stredné podniky, ktoré sú najviac vystavené nebezpečenstvu, že sa na trhoch neudržia. Iniciatívy *Small Business Act* by sa mala uviesť do praxe, hlavne v oblasti inovácie.

2.10 V prvom rade by sa mali brať do úvahy požiadavky a potreby podnikov a pracujúcich (prístup zdola nahor) a neuvažovať o direktívnych politických opatreniach (prístup zhora nadol). Komisia by mala ísť týmto smerom a stratégie EÚ by mala orientovať tak, že osobitná pozornosť bude venovaná týmto požiadavkám. Všeobecným cieľom by malo byť zavedenie činiteľov podporujúcich nový udržateľný rast, ktorý bude ohľaduplný k životnému prostrediu a zároveň vytvorí mnoho pracovných miest a umožní pokrok.

2.11 V rámci dvojstranných a mnohostranných vzťahov s tretími krajinami, osobitne s Čínou, Indiou a Brazíliou, by bolo vhodné vypracovať programy informovania o používaných osvedčených postupoch alebo takých, ktoré sa majú ešte len začať používať, a programy ich výmeny.

3. Udržateľné hospodárstvo, podpora ekologických pracovných miest

3.1 Možnosť Európy zachovať si svoju pozíciu v rámci budúcich celosvetových ekonomických vzťahov spočíva v jej schopnosti udržať si vedúce postavenie v oblasti rozvoja obnoviteľných zdrojov energie, ktoré už spochybnil prudký rast ázijských ekonomík na čele s Čínou a Taiwanom. Nová americká vláda zamýšľa odstrániť existujúcu priepasť a posilniť svoj obrovský potenciál veľkými investíciami do energetiky. Nedávne udalosti v Mexickom zálive, kde k ekologickej katastrofe ťažnej veže Deepwater Horizon iróniou osudu došlo práve v deň Zeme, urýchlujú prijímanie rozhodnutí o prechode na udržateľné hospodárstvo.

3.2 Odborné požiadavky na zvládnutie výziev, ktoré kladú politické opatrenia v oblasti klímy a životného prostredia, sú obrovské. Tieto politické opatrenia sa môžu dotknúť všetkých odvetví a činností. Je potrebné obrovské úsilie v oblasti plánovania a koordinácie, je potrebné stanoviť priority, získať potrebné finančné zdroje. Potrebné sú však hlavne dobré poli-

tické opatrenia sprevádzané dobrou úrovňou technických kapacít a ľudských zdrojov.

3.3 Trh práce bude musieť prijať výzvu tejto zmeny a bude musieť súčasne umiestniť pracovníkov s neaktuálnou odbornosťou a zároveň zabezpečiť ich prípravu na nové potrebné odbornosti.

3.4 Verejné subjekty pôsobiace v oblasti zamestnanosti budú musieť vyvinúť maximálne úsilie, aby zvládli prechod, ktorý si vyžiada účasť státisícov pracovníkov. Nevyhnutné sú programy kvalitnej odbornej prípravy poskytujúce ženám i mužom rovnaké príležitosti. Úloha týchto verejných subjektov bude mať zásadný význam pri zabezpečovaní kvality prípravy, rešpektovaní rovnosti príležitostí a hľadani prvých pracovných miest.

3.5 Súkromné podniky budú musieť tiež vyvinúť úsilie a podporiť technologický prechod z hospodárstva využívajúceho ako zdroj energie hlavne uhľovodíky na hospodárstvo s nízkymi emisiami skleníkových plynov, teda na udržateľné hospodárstvo.

3.6 Zvlášť malé a stredné podniky budú potrebovať pomoc a podporu. Prístup k úverom je aj napriek dobrým ponukám bankového systému stále ťažší a drahší. Kapitálový trh sa určite nenachádza vo fáze, ktorá by naznačovala, že v krátkej dobe bude k dispozícii veľa úverov.

3.7 Pracovné miesta vytvorené v ekologickom hospodárstve musia už ako také byť dobré, kvalitné a adekvátne platené. Ako sa to dá zabezpečiť? Skutočne umožniť to môže len stály, nepretržitý dialóg medzi sociálnymi partnermi a orgánmi verejnej moci. Využitie daňových mechanizmov napríklad môže pomôcť zachovať rovnováhu systému, ktorý musí čeliť silnej konkurencii majiteľov súčasných zdrojov energie, ktorí nehodlajú vzdať sa trhov a ziskov.

3.8 Celý objem nákladov prechodu nie je možné preniesť do finálnych cien, rovnako nie je mysliteľné, aby celú túto záťaž niesli daňoví poplatníci. Aspoň v tejto oblasti by sa mala presadiť harmonizácia zdaňovania medzi členskými štátmi. Nedávna kríza eura je ďalším dôkazom o nutnosti zlepšenia harmonizácie daňových systémov a daní.

4. Úloha EÚ: štrukturálne fondy

4.1 GR EMPL poskytlo niekoľko zaujímavých hodnotení ako odpovede na otázky EHSV. Sú zhrnuté v nasledujúcich riadkoch.

4.2 Článok 3 všeobecného nariadenia o štrukturálnych fondoch zaraďuje udržateľný rozvoj medzi priority Spoločenstva a stimuluje členské štáty k tomu, aby do svojich programov zaradili rast, konkurencieschopnosť, zamestnanosť a sociálne začlenenie a aby chránili a zvyšovali kvalitu životného prostredia.

4.3 V článku 3 nariadenia o Európskom sociálnom fonde sa hovorí, že úlohou tohto fondu je podpora iniciatív na zvýšenie prispôbivosti pracovníkov, podnikov a podnikateľov s cieľom zlepšiť predvídanie a pozitívne riadenie hospodárskych zmien najmä podporou rozvoja kvalifikácie a spôsobilostí a šírením ekologických technológií.

4.4 Nie je možné vyčíslit' mnohé opatrenia Európskeho sociálneho fondu v oblasti ekologických pracovných miest a rozvoja spôsobilostí, pretože nie sú ani prioritou, ani nákladovou kategóriou v zmysle článku 2 nariadenia o Európskom sociálnom fonde. EHSV vzhľadom na to, že pojem ekologických pracovných miest je mimoriadne všeobecný (všetky pracovné miesta sa môžu stať „ekologickejšími“), nepokladá za vhodné vytvoriť šiestu špecifickú kategóriu pre ekologické pracovné miesta, ale žiada rozšíriť informácie o adaptačných a rekvalifikačných programoch.

4.5 V rámci súčasného finančného plánovania je veľmi ťažké predstaviť si takú zmenu súčasných operačných programov, aby európske fondy umožnili vytvoriť akýsi „európsky Marshallov plán“. Možno si však predstaviť špecifické opatrenia pre budúce finančné programovanie, ktoré by v rámci stratégie Európa 2020 nasmerovali štrukturálne fondy do oblasti ich pôsobenia (európsky fond regionálneho rozvoja a kohézny fond do infraštruktúry a bývania, európsky sociálny fond do podpory programov odbornej prípravy a rekvalifikácie).

4.6 V rámci budúceho finančného programovania (2014 – 2020) by ekologizácia pracovných miest mohla byť definovaná ako špecifická priorita stratégií európskeho sociálneho fondu a stať sa doplnením horizontálneho princípu udržateľného rozvoja, čím by bolo ľahšie špecifickejšie presadiť relevantné projekty a lepšie sledovať ich realizáciu. Nemusí to však byť tá najúčinnnejšia možnosť. EHSV sa domnieva, že je potrebné prierezovo podporovať všetky opatrenia na zníženie vplyvu emisií CO₂ na životné prostredie. Všetky výrobné činnosti, verejné a súkromné služby musia nevyhnutne prispieť k dosiahnutiu cieľov zníženia emisií skleníkových plynov a znečistenie spôsobené ľudskou činnosťou dostať na prijateľnejšiu úroveň udržateľnosti.

4.7 Komisia sa aktívne zapája do výskumnej a vývojovej činnosti v súlade so záväzkami EÚ. GR EMPL nedávno iniciovalo anketu o orgánoch riadenia projektov financovaných z Európskeho sociálneho fondu zameranú na kvalifikáciu a ekologizáciu pracovných miest súbežne so štúdiou na tému „Európsky sociálny fond a udržateľný rozvoj“. Tieto dokumenty budú distribuované a v rámci výboru ESF sa bude o nich diskutovať. EHSV dúfa, že ich bude možné publikovať a zaradiť do oznámenia ad hoc Komisie, ktoré zohľadní aj výsledky pracovného dokumentu Komisie o ekologických pracovných miestach, ktorý teraz vypracúva DG EMPL. Toto oznámenie by malo skúmať rôzne možnosti súvisiace s „podporou ekologických

pracovných miest“ vzhľadom na prípravu príslušných rozhodnutí v budúcom finančnom programovaní.

5. Neekologické pracovné miesta verzus ekologické pracovné miesta

5.1 Tento prechod so sebou prinesie stratu mnohých pracovných miest. Nové sociálne trhové hospodárstvo EÚ nemôže nechať pracovníkov zasiahnutých dôsledkami týchto zmien bez riešení. Rekvalifikačné kurzy, opatrenia na zvýšenie príjmov, prostriedky na podporu územnej mobility, to sú niektoré z potrebných iniciatív. Sociálny dialóg na európskej úrovni medzi konfederáciami a odvetviami, na národnej, regionálnej a miestnej úrovni sa bude musieť zaoberať riadením budúcich zmien s cieľom dosiahnuť inkluzívny model rozvoja.

5.2 Je potrebný model spolupráce a účasti v priemyselných vzťahoch, pretože sa v nich musia klásť vysoké spoločné ciele, aby sa hospodársky systém upevnil a stal sociálne a environmentálne udržateľnejším.

5.3 Okrem nových pracovných miest však bude mať zásadný význam premena starých pracovných miest na „ekologickejšie“, teda na udržateľnejšie pracovné miesta. Programy energetickej účinnosti by sa mali zaviesť do všetkých podnikov a na všetky pracoviská verejnej a súkromnej sféry. Nové povedomie potreby striedejšej spotreby uvoľní prostriedky, ktoré môžu byť použité inak. Dohody s odbormi o merateľných cieľoch a rozdeľovaní zisku medzi podniky a pracujúcich môžu byť vhodným systémom na dosiahnutie širokého povedomia významu úspor energie.

6. Mobilita v mestách a mimo miest

6.1 V súlade s politikou znižovania emisií skleníkových plynov bude mať prednosť verejná doprava: električky, autobusy, metro a železnica na dopravu mimo miest. Odrádzanie od používania súkromných motorových vozidiel najmä v mestách zvýši ponuku pracovných miest vo verejnej doprave, ktorá musí byť stále čistejšia. Autobusy na elektrický pohon, na ekologický vodík, na uhľovodíkové palivá s nízkymi emisiami, ako je metán, už jazdia v európskych hlavných mestách. Je zodpovednosťou orgánov verejnej správy v rámci výberových konaní uprednostňovať tento spôsob dopravy a tým rozširovať ekologickú dopravu.

6.2 Experimenty v podnikoch typu „manažér mobility“ priniesli v niektorých prípadoch hodnotné výsledky. Sú to skúsenosti, ktoré treba šíriť a ďalej zefektívňovať. Bolo by tiež vhodné uvažovať o šírení „ekologických manažérov“, ktorých úlohou je znižovanie vplyvu na životné prostredie a emisií podniku nielen v rámci výrobného cyklu, ale napríklad aj v rámci kancelárskych priestorov, dopravy hotových výrobkov, zásobovania surovinami alebo polotovarmi využívajúc pokiaľ možno miestne zdroje.

6.3 Nová digitálna agenda, ktorú navrhla Európska komisia, môže tiež do veľkej miery prispieť k ekologickému rastu, ekologickému hospodárstvu a ekologizácii pracovných miest. Práca na diaľku by v mnohých prípadoch mohla pomôcť k tomu, aby sa pracovné miesta stali ekologickejšími, pretože by sa citelne znížili energetické náklady na cestu do práce a domov. Európski sociálni partneri už dávnejšie dospeli k rámcovej dohode v tejto oblasti. Komisia by mala účinne podporovať prácu na diaľku prostredníctvom iniciatív, ktoré by stimulovali k jej šíreniu. Informačné kampane, konferencie, štúdie o rozvoji aktivít, osvedčené postupy by sa mali plánovať v rámci opatrení na zníženie emisií. Pokiaľ by moderné technológie umožnili vykonávať mnohé pracovné činnosti týmto spôsobom a tieto pracovné činnosti by boli zamerané skôr na kvalitu než kvantitu, potom by bolo potrebné

zamyslieť sa nad konkrétnymi pracovnými podmienkami týchto osôb.

7. **Občianska spoločnosť a podpora ekologických pracovných miest**

7.1 Niet pochybností o tom, že občianska spoločnosť musí zohrať mimoriadne dôležitú úlohu, ak chceme uspieť zoči-voči tejto enormnej výzve, pred ktorou stojíme. EHSV je presvedčený, že ak orgány verejnej moci počínajúc Európskou úniou neurobia všetko, čo je v ich silách a nezaangažujú sociálnych partnerov, nepridelia im aktívnu úlohu, neumožnia im predkladať návrhy, nezapoja ich do iniciatív a projektov, nepodporia ich v snahách o vybudovanie udržateľného hospodárstva, výsledky nebudú zodpovedať očakávaniam a Európa raz navždy zmešká svoje stretnutie s novým pokrokom.

V Bruseli 16. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Situácia a výzvy flotily Európskej únie pre lov tuniakov v tropických vodách (prieskumné stanovisko)

(2011/C 48/05)

Spravodajca: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Španielske predsedníctvo Európskej únie sa 20. januára 2010 rozhodlo podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie stanoviska na tému

„Situácia a výzvy flotily Európskej únie pre lov tuniakov v tropických vodách“ (prieskumné stanovisko).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. augusta 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra 2010) prijal 118 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1 EHSV konštatuje, že vysoké normy týkajúce sa sociálnej a hygienickej oblasti, potravinovej bezpečnosti, životného prostredia, právnej oblasti, bezpečnosti námornej dopravy, dobrej správy vecí verejných a kontroly, ktoré vyžaduje režim EÚ, sú vynikajúcim príkladom rozumného a udržateľného využívania zdrojov.

1.2 Uplatňovanie týchto princípov však zvyšuje cenu výrobku, ktorý musí konkurovať výrobe v iných štátoch, kde pre všetky tieto aspekty platí menej prísny režim. EÚ musí aj naďalej propagovať uplatňovanie všetkých týchto prvkov v ostatných svetových flotilách a zjednotiť ich s európskym štandardom ako referenčnou hodnotou pre ostatných prevádzkovateľov.

1.3 Hlavnou výzvou, ktorej čelí európsky sektor lovu tuniakov v tropických vodách, je podľa výboru jeho prežitie v podmienkach nekalej hospodárskej súťaže zo strany flotíl tretích krajín a striktný právny rámec vytvorený samotnou EÚ.

1.4 Uplatňovanie stabilnej legislatívy, ktorá by vytvorila voľnú, ale spravodlivú hospodársku súťaž, je európskou výzvou na medzinárodnej úrovni. Kľúčovým je vytvorenie modelu integrovanej a súdržnej európskej politiky vo všetkých jej podobách, ktorý by umožnil uchovať konkurencieschopnosť a udržateľnosť sektoru lovu tuniakov v tropických vodách z troch hľadísk: hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho, tak ako to stanovuje Dohovor o biologickej diverzite podpísaný v roku 1992 v Rio de Janeiro.

1.5 V súvislosti s pirátstvom výbor žiada členské štáty a Radu, aby prijali vhodné opatrenia na to, aby sa do mandátu operácie „Atalanta“ zameranej na boj proti pirátom v Indickom oceáne zahrnula osobitným spôsobom aj ochrana flotily pre lov tuniakov.

1.6 EHSV sa domnieva, že zachovanie dohôd o partnerstve v sektore rybolovu (DPR) je kľúčové pre pokračovanie aktivít európskej flotily pre lov tuniakov v tropických vodách. Vyzýva súčasne Komisiu, aby rozšírila sieť dohôd týkajúcich sa lovu tuniakov v závislosti od potrieb európskej flotily, a aby súrne zvážila možnosť udelenia výnimky z doložky o výhradnom práve v rámci DPR takým spôsobom, aby európska flotila mohla získavať tiež súkromné licencie na rybolov, ak to umožní stav zdrojov v súlade s najlepšimi vedeckými informáciami, ktoré sú k dispozícii.

1.7 Vedúce postavenie EÚ v oblastných rybolovných organizáciách (ORO) s cieľom podporiť princípy zodpovedného a udržateľného rybolovu je kľúčové pre dosiahnutie vhodného spravovania zdrojov na svetovej úrovni. Výbor sa domnieva, že je potrebné zdvojnásobiť európske úsilie v tejto oblasti.

1.8 Uchovanie preferenčných systémov AKT a VSP+ bez zmien, ako napríklad nedávne udelenie výnimky z pravidiel pôvodu pre Papuu - Novú Guineu a Fidži, ktoré narúša rovnováhu svetového trhu s tuniakom, má zásadný význam pre zaisťovanie prežitia európskeho priemyslu a jeho investícií v tretích krajinách. Podľa výboru sa vzhľadom na vyhliadky možných výkyvov v európskom sektore lovu tuniakov musia analyzovať a v prípade potreby uplatniť dozorné a ochranné opatrenia stanovené v Dočasnej dohode o partnerstve medzi Európskym spoločenstvom a tichomorskými štátmi.

1.9 Uchovanie európskych colných sadziieb na produkty zo spracovaného tuniaka má rozhodujúci význam pre udržanie konkurencieschopnosti európskeho priemyslu. EHSV je presvedčený, že sa treba pokúsiť dosiahnuť čo možno najlepšiu úroveň ochrany a to v rámci WTO ako aj v obchodných rokovaniach EÚ s tretími krajinami.

1.10 Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti sa EHSV domnieva, že európske inštitúcie by mali obhajovať princíp preferencie Spoločenstva. Rovnako usudzuje, že vyrovnávacie príspevky pre tropického tuniaka, ktoré poskytuje európska flotila spracovateľskému priemyslu, by mali zodpovedať pôvodnému kontextu, t. j. 93 % referenčnej ceny EÚ, vzhľadom na to, že počas uplynulých rokov došlo k značnej devalvácii a to až na 87 % výrobných cien.

2. Aktuálna situácia flotily Európskej únie pre lov tuniakov v tropických vodách

2.1 Lov tuniakov sa v Európe začal rozvíjať v polovici 20. storočia, a to v Španielsku a Francúzsku s cieľom uspokojiť narastajúci dopyt konzervárenského priemyslu, ktorý zásoboval vnútorný trh. Na začiatku išlo o pobrežný lov tuniaka dlhoplutevého (*Thunnus alalunga*). Postupom času a so zlepšujúcimi sa technológiami rybolovu sa lov rozšíril na tropické druhy tuniakov: tuniaka žltoputevého (*Thunnus albacares*), tuniaka pruhovaného (*Katsuwonus pelamos*) a v menšom rozsahu tuniaka zavalitého (*Thunnus obesus*). Loví sa začalo vo vodách pri pobreží Francúzska, Španielska a Portugalska. Následne v 60. a 70. rokoch sa lov presunul k západnému pobrežiu Afriky, v 80. a 90. rokoch do Indického oceánu a východného Tichomoria a napokon začiatkom 21. storočia do západného Tichomoria.

2.2 Lov tropických tuniakov, ktorý uskutočňuje flotila EÚ prostredníctvom záťahových sietí, je pelagický a selektívny. Jeho cieľom sú veľké krdle rýb, ktoré sa sústreďujú v tropickom pásme troch hlavných oceánov. Loví sa na voľnom mori alebo vo výlučných hospodárskych zónach tretích krajín.

2.3 Tuniak, ktorý sú veľmi cenené pre svoje nutričné vlastnosti, tvoria súčasť základnej stravy v mnohých krajinách sveta, sú predmetom rozsiahleho obchodu a predstavujú dôležitý zdroj príjmov pre krajiny, ktoré sa venujú rybolovu, spracovaniu rýb a obchodovaniu s nimi.

2.4 Tieto okolnosti sú hlavným dôvodom, prečo je lov tuniakov v určitých krajinách veľmi dôležitou hospodárskou aktivitou. V súčasnosti sa ulovia všetkými možnými spôsobmi vyše 4 milióny ton tropických tuniakov na celom svete, z čoho asi 2 milióny ton predstavuje lov prostredníctvom záťahových sietí. Vo všeobecnosti sa lov týchto druhov realizuje v primeranej miere a existujú programy pre adekvátne spravovanie každého oceánu zo strany oblastných rybolovných organizácií.

2.5 Európska flotila pozostáva z 54 mraziarenských plavidiel so záťahovými sieťami na lov tuniakov (34 španielskych a 20 francúzskych), ktoré spolu ulovia asi 400 000 ton ročne, čo predstavuje približne 10 % svetového lovu.

2.6 Väčšina týchto plavidiel loví v medzinárodných vodách a v rámci 13 dohôd o partnerstve v sektore rybolovu medzi EÚ a tretími krajinami (6 v Atlantickom oceáne, 4 v Indickom oceáne a 3 v Tichomorí).

2.7 Vo svete existuje asi 30 krajín, ktoré majú približne 580 plavidiel na lov tropických tuniakov s kapacitou 650 000 GT⁽¹⁾. Európska flotila so záťahovými sieťami má kapacitu 97 500 GT, čo predstavuje 9 % plavidiel vo svete a 15 % svetovej kapacity tohto druhu flotily.

2.8 Hlavnou oblasťou lovu tropických tuniakov je Tichý oceán so 67 % svetového lovu. Za ním nasleduje Indický oceán s 22 % a Atlantický oceán s 11 %.

2.9 Lov tropických tuniakov riadia štyri oblastné rybolovné organizácie (ORO):

2.9.1 ICCAT (Medzinárodná komisia pre zachovanie atlantických tuniakov), ktorá pokrýva Atlantický oceán a príslušné moria, ako napríklad Stredozemné more. Založená v roku 1969.

2.9.2 IOTC (Komisia pre tuniak z Indického oceánu), ktorá pokrýva Indický oceán. Založená v roku 1997.

2.9.3 IATTC (Medziamerická komisia pre tropické tuniak), ktorá pokrýva východné Tichomorie (oblasť Ameriky). Založená v roku 1949.

2.9.4 WCPFC (Komisia pre rybolov v západnom a strednom Tichomorí), ktorá pokrýva západ a stred Tichého oceánu (oblasť Oceánie a Ázie). Založená v roku 2004.

2.10 Európska flotila podlieha početným administratívnym kontrolám, ktoré závisia od rozličných národných ministerstiev a generálnych riaditeľstiev Európskej komisie. Na to, aby loď mohla plávať a predávať svoje výrobky pod vlajkou členského štátu EÚ, musí spĺňať administratívne požiadavky, ktoré sú potrebné na získanie osvedčení o tonáži, trupe lode, strojoch, mraziarenskom zariadení, vybavení lode, spôsobilosti na plavbu, záchrannom vybavení, bezpečnosti a hygiene pri práci, veterinárnom súhlase, ako aj na získanie osobitných povolení na rybolov, licencií na lov v rozličných krajinách pôsobenia, osvedčení o satelitnej kontrole, kontrole prostredníctvom pozorovateľov na palube, kontrole úlovku prostredníctvom elektronického lodného denníka, kontrole predaja atď. Na to, aby uvedené osvedčenia, povolenia a licencie zostali platné, je potrebné ich denne spravovať, každoročne obnovovať a podrobovať sa pravidelne kontrolám, ktoré v takom veľkom rozsahu nemusia podstupovať žiadna iná rybárska flotila vo svete. Všetky tieto požiadavky značne zvyšujú prevádzkové náklady európskych flotíl.

(1) Z anglického „Gross Tonnage“: miera hrubej tonáže alebo tonáž lode.

2.11 Rovnako aj flotila na lov tuniakov prostredníctvom záťahových sietí musí na rozdiel od flotíl tretích krajín spĺňať podmienky, ktoré stanovuje spoločná rybárska politika. Uplatňovanie princípov tejto politiky, ktorá sa zakladá na zodpovednom rybolove, odporúčaní jednotlivých ORO, plnení noriem pre oblasť hygieny, plavby, bezpečnosti, životného prostredia, sociálnej ochrany pracovníkov, predstavuje vysoké náklady pre európskych vlastníkov a znižuje konkurencieschopnosť v porovnaní s plavidlami krajín, v ktorých tieto požiadavky neplatia alebo sa uplatňujú voľnejším spôsobom.

2.12 Európska flotila okrem toho v posledných rokoch čelí problémom, ktoré súvisia s pirátstvom v Indickom oceáne. Okrem strachu a neistoty, ktorým čelia posádky plavidiel pre lov tuniakov pri svojej legitímnej podnikateľskej činnosti, je dôsledkom tejto situácie aj menší úlovok a nárast prevádzkových nákladov vzhľadom na nutnosť platiť bezpečnostné služby na palube lodí.

2.13 Produkcia tropických tuniakov sa využíva najmä v konzervárskom priemysle, ktorý je považovaný za najdôležitejší vo svete v sektore spracovania rýb. Európa je hlavným svetovým trhom, na ktorom sa ročne spotrebuje 800 000 ton konzervovaných tropických tuniakov, pričom vyše polovica sa dováža z tretích krajín.

3. Vývoj európskej flotily pre lov tuniakov v tropických vodách

3.1 Európska flotila pre lov tuniakov v tropických vodách prešla počas uplynulých 50 rokov paralelným vývojom ako európsky priemysel spracovania tropických tuniakov.

3.2 Tuniak bol ako prvý produkt rybolovu úplne oslobodený od colných sadzieb Spoločenstva, aby sa tak ochránil spracovateľský priemysel. Vtedajšie EHS zaviedlo vyrovnávacie príspevky, na základe čoho sa majiteľovi vyplácal rozdiel medzi predajnou cenou a 93 % z každoročne stanovovanej referenčnej ceny. Keď sa tento podiel znížil na 87 %, príspevky sa európskym majiteľom v uplynulých rokoch prestali vyplácať a v súčasnosti sú úplne neefektívne.

3.3 Európska flotila a európsky konzervársky priemysel podporujú dlhé roky hospodársky rozvoj tretích krajín na základe obchodnej politiky EÚ. Dohody z Yaoundé, Lomé a Cotonou poskytli stabilný rámec pre obchod medzi krajinami AKT a EÚ. Rovnako aj všeobecný systém colných preferencií (VSP+) podporil obchod medzi EÚ a jej obchodnými partnermi zo strednej Ameriky a Andského spoločenstva.

3.4 Na základe dohôd o hospodárskom partnerstve využívajú krajiny AKT voľný prístup na európsky trh pri vývoze

výrobkov z tropického tuniaka (celý, filé, konzervy) s colnou sadzbou 0 %. Tieto podmienky umožnili priemyslu spracovania tuniakov uskutočniť priame investície v Pobreží Slonoviny, Ghane, na Madagaskare, Seychelských ostrovoch a ostrove Maurícius a nepriamo v Keni a Senegale. Tieto investície prispeli v uvedených krajinách k vzniku vyše 40 000 pracovných miest a podporili presun technológie.

3.5 Rovnako aj všeobecný systém colných preferencií plus (VSP+) zriadila EÚ s cieľom rozšíriť vhodné podmienky na krajiny Strednej a Južnej Ameriky tým, že sa na produkty rybolovu uplatňuje colná sadzba 0 %. Európske investície sa zamerali na krajiny ako Ekvádor, Salvador, Guatemala, Brazília (všeobecný VSP alebo systém preferencií pre tretie krajiny s colnou sadzbou 24 % pre konzervy) a Čile (na základe dohody o voľnom obchode s EÚ) a nepriamo na Kolumbiu a Venezuelu, čím sa prispieva k uchovaniu 50 000 pracovných miest priamo súvisiacich so sektorom lovu tuniakov.

3.6 Vďaka týmto dohodám presunuli európske firmy do tretích krajín v Afrike, Amerike a Oceánii niektoré svoje lode, ktoré sa plavia pod vlajkou štátov, ktoré EÚ označuje za preferenčných partnerov Únie a v ktorých odporúča integráciu alebo vznik spoločných podnikov s firmami z týchto štátov.

3.7 Časť zo 400 000 ton, ktoré uloví európska flotila v tropických vodách, sa vykladá a spracúva vo fabrikách, ktoré boli postavené v tretích krajinách, čím sa zaisťuje vysoká miera zamestnanosti v prístavoch, platenie prístavných daní za vykládku alebo prekládku rýb a zásobovanie týchto lodí v rozličných prístavoch týchto tretích krajín, čo značne prispieva k ich rozvoju.

3.8 Pozrime sa na sektor lovu tuniakov ako celok: flotila a spracovateľský priemysel sa rozvíjali paralelne a vytvorili jediný európsky rybársky sektor s nadnárodnou medziodvetvovou štruktúrou vzhľadom na množstvo spoločných záujmov, ktoré spájajú európskych zástupcov sektora. Ako už bolo spomenuté, európsky sektor lovu tuniakov uskutočnil v tretích krajinách sériu investícií a umožnil hospodársku činnosť v súlade s usmerneniami EÚ pre krajiny, ktoré patria do preferenčných systémov EÚ.

4. Výzvy flotily Európskej únie pre lov tuniakov v tropických vodách

4.1 Hlavnou výzvou pre európsku flotilu pre lov tuniakov a s ním súvisiaci priemysel je nerovná súťaž s ostatnými prevádzkovateľmi, ktorých cieľom je expandovať na európskom trhu, kde sa spotrebuje 50 % svetovej produkcie (EÚ plus tretie krajiny) konzervovaného tropického tuniaka.

4.2 Svetová produkcia konzervovaného tuniaka predstavuje približne 1 600 000 ton, z čoho EÚ produkuje asi 330 000 (2).

4.3 Hlavnými konkurentmi pre európsku flotilu pre lov tuniakov sú ázijské flotily pre lov tuniakov prostredníctvom záťahových sietí, ktoré lovia v najbohatších rybolovných oblastiach sveta, v Tichom oceáne, odkiaľ pochádza 60 % svetového úlovku tropického tuniaka. Tieto flotily zásobujú najmä hlavnú oblasť spracovania tropického tuniaka, a to trojuholník, ktorý tvorí Thajsko, Filipíny a Indonézia. Ich výrobky majú nižšiu kvalitu, ale z hľadiska ceny sú vysoko konkurencieschopné na európskom trhu, kde ich podiel predstavuje 35 % a to aj napriek colnej sadzbe vo výške 24 %.

4.4 Rovnako aj spracovateľský sektor produktov z tuniaka čelí - podobne ako sa uvádza v prípade flotíl - problémom so stratou konkurencieschopnosti voči tretím krajinám, ktoré nepatria k AKT ani do VSP+. Lacnejší nákup surovín, nižšie dane, rozdiel v nákladoch na mzdy a sociálne zabezpečenie pracovníkov, ako aj nízke hygienické záruky na hotové produkty sú vo väčšine prípadov aspektmi, ktoré bezpochyby znižujú výrobné náklady a umožňujú predávať vyvážené výrobky za nižšiu cenu než európske výrobky.

4.5 Vo všeobecnosti existujú vo svete dva odlišné modely výroby tuniaka. Na jednej strane ide o model európskej flotily či o európske investície do tretích krajín (AKT alebo VSP), ktorý zásobuje spracovateľský priemysel v Európe alebo v krajinách AKT – VSP, má najvyššie normy týkajúce sa bezpečnosti pri práci, sociálneho zabezpečenia, potravinovej bezpečnosti, ochrany životného prostredia a rešpektuje predpisy pre zodpovedný lov. Druhý model, ktorý sa rozširuje, predstavujú flotily a priemysel, ktoré sa veľmi nezaoberajú udržateľnosťou a majú oveľa nižšie sociálne, pracovné a hygienické normy.

4.6 Tak ako sa vyžaduje od krajín AKT a VSP, aby sa pripojili k sérii medzinárodných dohôrov regulujúcich všetky tieto aspekty, ak chcú byť súčasťou preferenčného systému EÚ, aj ostatné štáty vyvážajúce do EÚ by mali dodržiavať rovnaké štandardy, ak chcú vstúpiť na európsky trh. Zaisťovala by sa tým spravodlivá hospodárska súťaž s európskymi výrobcami a preferenčnými partnermi Únie.

4.7 Ďalšou z hlavných hrozieb pre uchovanie európskeho lovu tuniakov je zmena európskej legislatívy, ktorá reguluje krehkú rovnováhu na svetovom trhu s tuniakom. Prostredníctvom dohôd o hospodárskom partnerstve zohrala táto legisla-

tíva kľúčovú úlohu pri nasmerovaní investícií a rozvoja európskeho sektoru lovu tuniakov do krajín, ktoré EÚ považuje za hlavných partnerov.

4.8 Tento rámec rozvoja, ktorý sa ukázal obzvlášť účinný pre sektor lovu tuniaka, je ohrozený rokovaniami s WTO, prípadnými rokovaniami EÚ s inými krajinami alebo skupinami krajín v rámci dohôd o voľnom obchode a najnovšou úpravou pravidiel, ktorou sa udeľuje výnimka z pravidiel pôvodu (3) Papue - Novej Guiney a Fidži.

4.9 Hlavné riziko, ktorému člení sektor lovu tuniakov rovnako v rámci WTO, ako aj pri bilaterálnych rokovaniach, je zrušenie colných sadzieb na výrobky zo spracovaného tuniaka. Obchod s celým zmrazeným tuniakom je vyše 30 rokov úplne liberalizovaný (s nulovou colnou sadzbou), aby sa zaistilo zásobovanie európskeho spracovateľského priemyslu. Pre flotilu EÚ to znamená otvorenú hospodársku súťaž s inými flotilami, ktoré vyvážajú celého zmrazeného tuniaka na európsky trh. Pokrok v liberalizácii produktov zo spracovaného tuniaka by však viedol len k postupnému rozkladu európskeho priemyslu, strate pracovných miest a hospodárskej činnosti, z čoho by profitovali zahraniční konkurenti s nižšími nákladmi.

4.10 Tým, že sa Papue – Novej Guiney a Fidži udelila výnimka z pravidiel pôvodu pre produkty rybolovu v rámci Dohody o hospodárskom partnerstve s Tichomorím, sa narúša rovnováha na svetovom trhu lovu tuniakov, čo má katastrofálne dôsledky pre európsky priemysel a iné krajiny AKT a VSP. Zrušenie požiadavky pôvodu z AKT alebo EÚ pre tuniaka, ktorý sa spracúva v Papue - Novej Guiney alebo na Fidži s cieľom získať nulovú colnú sadzbu na európskom trhu, vedie hlavných konkurentov, predovšetkým ázijských, k stavbe nových spracovateľských fabriek v Papue - Novej Guiney.

4.11 EÚ týmto ústupkom podporuje nadmerné využívanie zdrojov tuniaka v Tichomorí, kde je jeho výskyt už na hranici. Prístup na európsky trh s nulovou colnou sadzbou získavajú pritom predovšetkým ázijské firmy, ktorým sa udeľujú stimuly pre zvýšenie kapacity pre výrobu konzerv na trhu, kde ceny poklesli z dôvodu nadbytku ponuky. Európska prítomnosť v oblasti západného a stredného Tichomorja sa z dôvodu politického rozhodnutia krajín patriacich do rybárskej agentúry FFA (*Forum Fisheries Agency*) na čele s Papuou - Novou Guineou obmedzuje na štyri plavidlá.

(3) Nariadenie Rady (ES) č. 1528/2007 z 20. decembra 2007, ktorým sa uplatňujú opatrenia na výrobky s pôvodom v určitých štátoch, ktoré sú súčasťou skupiny afrických, karibských a tichomorských (AKT) štátov, stanovené v dohodách, ktorými sa uzatvárajú alebo ktoré vedú k uzatvoreniu dohôd o hospodárskom partnerstve. Príloha I, článok 4.3, písm. a).

(2) FAO 2007.

4.12 Tento ústupok predstavuje znevýhodnenie pre ostatné krajiny AKT a VSP, pretože zvyhodňuje len Papuu - Novú Guineu a Fidži v súvislosti so získavaním surovín za nízku cenu: ostatné krajiny AKT a VSP musia spĺňať pravidlá pôvodu, zatiaľ čo pre Papuu- Novú Guineu a Fidži to neplatí. Takisto to môže viesť k určitej forme legalizácie produktov pochádzajúcich z nelegálneho rybolovu.

4.13 Ďalšou výzvou, pred ktorou stojí európska flotila pre lov tuniakov v tropickom mori, je uchovanie siete dohôd o partnerstve v oblasti rybolovu. Táto sieť je kľúčová, pretože zaisťuje prístup európskej flotily k zdrojom migrujúcim na veľké vzdialenosti prostredníctvom rámca právnej istoty a transparentnosti, ktorý je z celosvetového hľadiska unikátny. Tropický tuniak sa koncentruje v určitej oblasti v určitom čase bez pevne stanoveného modelu presunu. Z tohto dôvodu je pre činnosť flotily na lov tuniakov potrebných čo najviac dohôd o rybolove v troch hlavných oceánoch.

4.14 V súčasnosti existuje veľký nedostatok povolení na lov v Atlantickom oceáne pre plavidlá na lov tuniakov s mraziarskym zariadením okrem iného z dôvodu poklesu počtu dohôd v uplynulých rokoch a predovšetkým z dôvodu pirátstva v Indickom oceáne, v dôsledku čoho niektoré z plavidiel loviacich v tejto zóne hľadajú útočisko v Atlantickom oceáne, kde je možné loviť pri minimálnych bezpečnostných podmienkach. Výbor preto považuje za nevyhnutné, aby EÚ požiadala pobrežné krajiny o zvýšenie kvóty na licencie v rámci všetkých dohôd o partnerstve v sektore rybolovu, ak to umožní stav zdrojov v súlade s najlepšimi vedeckými informáciami, ktoré sú k dispozícii.

4.15 Vzhľadom na to, že k tomuto zvýšeniu by mohlo dôjsť neskôr než je vhodné, keďže to nezávisí výlučne od EÚ, EHSV navrhuje, aby sa súrne zväzila možnosť udelenia výnimky z doložky o výhradnom práve v rámci dohôd o partnerstve v oblasti rybolovu, (ktorá zabráňuje európskym majiteľom získavať súkromné licencie na rybolov v tých krajinách, ktoré majú dohodu o partnerstve v oblasti rybolovu) takým spôsobom, aby európska flotila mohla získavať tiež súkromné licencie na rybolov, ak to umožní stav zdrojov v súlade s najlepšimi vedeckými informáciami, ktoré sú k dispozícii.

4.16 Európska flotila pre lov tuniakov sa domnieva, že v súlade so závermi Rady z roku 2004 musí EÚ posilniť význam dohôd o partnerstve v oblasti rybolovu v rámci reformy spoločnej rybárskej politiky a obnoviť politiku rozširovania siete dohôd na najdôležitejšie krajiny v každom oceáne a vyjednať nové dohody s týmito krajinami:

— Atlantický oceán: Senegal, Guinea Konakry, Sierra Leone, Libéria, Ghana, Rovníková Guinea a Angola.

— Indický oceán: Keňa, Tanzánia, francúzske ostrovy v Mozambickom prielive, britské územia v Indickom oceáne a Jemen.

— Tichý oceán: Ekvádor, Kolumbia, Peru, Panama, Kostarika a regionálna dohoda s *Forum Fisheries Agency*.

4.17 Na druhej strane je podľa európskej flotily pre lov tropických tuniakov nevyhnutné, aby mala EÚ aj naďalej zastúpenie v oblastných rybolovných organizáciách pre lov tuniakov a stanovovala spôsoby zodpovedného rybolovu tak, ako tomu je v súčasnosti (vychádzajúc z postupov svojej flotily pre lov tropických tuniakov).

4.18 EÚ je spolu s Japonskom a Kóreou jedinou zmluvnou stranou štyroch oblastných rybolovných organizácií (ICCAT, CTOI, CIAT, WCPFC) a musí dostávať prostriedky, ktoré jej umožnia súdržne a objektívne podporovať princípy zodpovedného rybolovu.

4.19 EHSV sa domnieva, že EÚ by mala podporovať čo najjednoduchší a najsúdržnejší systém riadenia na svetovej úrovni, ktorý by bol jasnou odpoveďou na plne globalizovaný trh, akým je trh s tropickým tuniakom, a ktorého víziou do budúcnosti by bola medzinárodná organizácia, ktorá by riadila horizontálne otázky týkajúce sa svetového lovu tuniakov. Tento systém svetového riadenia sa začal vytvárať v rámci procesu preskúmania fungovania oblastných rybolovných organizácií pre lov tuniakov, ktorý odštartoval v Kobe.

4.20 V súvislosti s pirátstvom v Indickom oceáne je európska flotila pre lov tuniakov veľmi znepokojená nárastom pirátskych útokov na plavidlá loviace tuniakov v priebehu roka 2009 a v tomto roku, pričom k týmto útokom dochádza v čoraz väčšej vzdialenosti od somálskych výsostných vôd, v niektorých prípadoch vo vzdialenosti 1 000 míľ od somálskeho pobrežia a dokonca vo výhradnej hospodárskej zóne Seychel a ďalších pobrežných krajín (Keňa, Tanzánia).

4.21 Flotila pre lov tuniakov je obzvlášť zraniteľná voči pirátskym útokom. Na rozdiel od obchodných lodí, ktoré sú v ustavičnom pohybe, zostávajú plavidlá loviace tuniakov pri love dve až tri hodiny na jednom mieste so sieťou spustenou vo vode, čím sa zvyšuje riziko útoku a pirátskeho prepadu. Okrem toho uľahčuje pirátom prepady aj malá výška trupu nad ponorom a rampa v zadnej časti lode.

4.22 Je preto potrebné, aby sa zmenil mandát operácie „Atalanta“ (jednotná akcia Rady 2008/851/SZBP z 10. novembra 2008 o vojenskej operácii Európskej únie na podporu odrazovania od pirátskych činov a ozbrojených lúpeží pri somálskom pobreží, prevencie pred nimi a ich potlačania) s cieľom vyzdvihnúť osobitným spôsobom ochranu

flotily pre lov tuniakov, ktorá loví v Indickom oceáne, aby sa tak zabránilo prenasledovaniu a únosom, ako v prípade lodí Playa de Bakio (2008) či Alakrana (2009).

4.23 Vzhľadom na nedostatok licencií pre Atlantický oceán a kvóty dohodnuté v oblastnej rybolovnej organizácii pre Tichý oceán, je pre európske plavidlá pre lov tuniakov v súčasnosti veľmi problematické presunúť sa z Indického oceánu do iných oceánov. Od činnosti európskej flotily pre lov tuniakov v Indickom oceáne je okrem toho závislých veľa pracovníkov vo firmách majiteľov a v tretích krajinách, ktorí sú zamestnaní

v konzervárňach, ako aj v prístavoch, kde kotví flotila. Jej odsun by preto priniesol zrušenie množstva pracovných miest nielen v EÚ, ale aj na Seychelských ostrovoch, Madagaskare, v Keni, na Mauríciu atď.

4.24 Toto sú výzvy, ktorým čelí flotila pre lov tuniakov v tropických vodách a spracovateľský a konzervárenský priemysel EÚ zameraný na tuniakov v súvislosti so svojou stabilitou a ďalším fungovaním na svetovej úrovni a pre ktoré sa nevyžadujú žiadne výdavky z Európskeho fondu rybného hospodárstva, ale len politické rozhodnutia zo strany EÚ.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Smerom k európskemu priestoru bezpečnosti cestnej premávky: strategické usmernenia pre bezpečnosť cestnej premávky do roku 2020 (stanovisko na žiadosť Európskeho parlamentu)

(2011/C 48/06)

Spravodajca: **pán RANOCCHIARI**

Európsky parlament sa 2. júna 2010 rozhodol podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom dokument

„Smerom k európskemu priestoru bezpečnosti cestnej premávky: Strategické usmernenia pre bezpečnosť cestnej premávky do roku 2020“.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra) prijal 128 hlasmi za, pričom 4 členovia hlasovali proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV znovu pripomína, že cieľ tretieho Európskeho akčného plánu pre bezpečnosť cestnej premávky – znížiť v období rokov 2001 až 2010 počet úmrtí na cestách na polovicu – bol veľmi ambiciózny. Podľa oficiálnych údajov z roku 2008 sa podarilo dosiahnuť zníženie počtu obetí dopravných nehôd o 28,4 % v porovnaní s rokom 2001. Údaje, ktoré nedávno zverejnila Európska komisia však ukazujú prekvapujúci pokrok, ktorý naznačuje, že do roku 2010 by sa mohlo podať dosiahnuť dobrý výsledok a znížiť počet úmrtí na cestách o viac ako 40 %.

1.2 Dôvody, pre ktoré sa nepodarilo dosiahnuť 50 % zníženie úmrtí, sú v kombinácii týchto faktorov:

1.2.1 Spoločenstvo je zodpovedné iba za akčný plán a vykonávacie usmernenia, zatiaľ čo vykonávanie všetkých opatrení v rámci akčného plánu je ponechané na rôzne úrovne verejnej správy v členských štátoch.

1.2.2 Vykonávanie a presadzovanie opatrení v oblasti bezpečnosti cestnej premávky sa v jednotlivých krajinách líši.

1.2.3 Neexistuje žiadny jednotný výklad štatistických údajov o bezpečnosti cestnej premávky v krajinách EÚ.

1.2.4 V uplynulom desaťročí sa silný dôraz kládol viac na presadzovanie predpisov než na vzdelávanie a odbornú prípravu všetkých účastníkov cestnej premávky.

1.2.5 Neboli stanovené priebežné ciele pre členské štáty a ani sa nevenovala zvláštna pozornosť rozdielnej miere rizika medzi jednotlivými členskými štátmi, ktorá by si vyžadovala plán prispôsobený každej krajine.

1.3 Čo sa týka „pasívnych a aktívnych“ bezpečnostných opatrení, EHSV dospel k záveru, že v uplynulom desaťročí sa dosiahlo podstatné zlepšenie, predovšetkým z toho dôvodu, že priemysel zaviedol pri osobných vozidlách a ťažkých nákladných vozidlách širokú škálu technických inovácií v oblasti bezpečnostných prvkov. V budúcnosti by sa mohli stanoviť prísnejšie bezpečnostné normy. Mali by sa tiež prijať opatrenia vzhľadom na skutočnosť, že nedávno boli na trh uvedené veľmi lacné osobné vozidlá, ktoré len tak-tak spĺňajú bezpečnostné normy.

1.3.1 Ešte horšia situácia je pri lacných mopedoch a motocykloch dovážaných najmä z juhovýchodnej Ázie, ktoré často nie sú v súlade s európskymi predpismi typového schvaľovania. To je však rozhodujúce, vzhľadom na to, že riziko ťažkého zranenia v cestnej premávke je u vodičov dvojkolesových motorových vozidiel 18- až 20-krát vyššie než u vodičov osobných automobilov, pričom stále viac a viac ľudí, ktorí každodenne dochádzajú za prácou, používa kvôli dopravným zápcham v mestách dvojkolesové motorové vozidlá.

1.4 Pri sledovaní pokroku dosiahnutého za uplynulé desaťročie v oblasti zvyšovania bezpečnosti cestnej infraštruktúry EHSV konštatuje, že sa mohlo dosiahnuť oveľa viac. Najdôležitejším krokom vpred bola smernica Rady o bezpečnosti tunelov, ktorá mala veľmi pozitívny vplyv v celej Európe. Naopak, nedosiahlo sa žiadne významné zlepšenie, čo sa týka ciest na vidieku a sietí vedľajších ciest, na ktorých dochádza k vyše 50 % úmrtí pri dopravných nehodách.

1.5 Ak má 4. Európsky akčný plán pre bezpečnosť cestnej premávky do roku 2020 fungovať lepšie, EHSV odporúča, aby sa zohľadnili tieto aspekty:

1.5.1 vzhľadom na spoločnú zodpovednosť EÚ a členských štátov je potrebné silné politické vedenie;

1.5.2 pre EÚ-27 je potrebné vypracovať zosúladené podrobné štatistické údaje o bezpečnosti cestnej premávky;

1.5.3 pokiaľ ide o ťažko zranených účastníkov cestnej premávky, mali by sa stanoviť ciele a vypracovať spoločná definícia ťažkých zranení;

1.5.4 je potrebná prísnejšia politika Spoločenstva týkajúca sa harmonizácie a regulácie opatrení v oblasti bezpečnosti cestnej premávky spojená s pomocou členským štátom, aby sa zabezpečilo, že členské štáty tieto opatrenia lepšie a rýchlejšie implementujú, vrátane povinného uplatňovania celoeurópskeho systému eCall v prípade, že by princíp dobrovoľnosti nefungoval;

1.5.5 viac pozornosti by sa malo venovať diferencovanému vzdelávaniu a dopravnej výchove všetkých účastníkov cestnej premávky, najmä v mladšom a staršom veku, ako aj ostatných zraniteľných účastníkov, ako napr. vodičov dvojkolesových motorových vozidiel, cyklistov a chodcov;

1.5.6 všetci zamestnávateľia (najmä v súkromnom sektore), ktorí spravujú vozový park, by mali byť zapojení do súčasných alebo budúcich projektov, zameraných napríklad na propagáciu osvedčených postupov na zníženie počtu nehôd pri dochádzaní za prácou, podnecovanie zamestnancov, aby začali používať verejnú dopravu a tvorbu opatrení, ktorých cieľom je zlepšiť bezpečnosť vozových parkov. Pripravovaná norma ISO 39001 pre bezpečnosť cestnej premávky bude dôležitým nástrojom, ktorý pomôže pri dosahovaní týchto cieľov;

1.5.7 pre zraniteľné kategórie účastníkov cestnej premávky sú potrebné právne predpisy EÚ. Napríklad pre dvojkolesové motorové vozidlá je nutné nové typové schvaľovanie, vrátane povinného systému ABS alebo CBS s objemom valcov nad 150 cm³, systému AHO (automatický systém zapnutia svetlometov) a zavedenie kontroly technického stavu a druhostupňovej odbornej prípravy do revízie smernice o vodičskom oprávnení;

1.5.8 v súvislosti s rozvojom infraštruktúry EHSV odporúča, aby nový akčný plán zahŕňal cieľ zvýšiť úroveň bezpečnosti transeurópskej cestnej siete a zlepšiť aspoň 25 % ciest, ktoré nepatria do tejto siete tak, aby sa jej vyrovnali;

1.5.9 akčný plán by mal obsahovať ambiciózne, avšak realistické ciele a navrhovať nielen globálny cieľ znížiť celkový počet usmrtených, ale tiež špecifické ciele znížiť počet ťažko zranených osôb a zraniteľných účastníkov cestnej premávky, napr. chodcov, cyklistov a vodičov dvojkolesových motorových vozidiel. Pokiaľ ide o globálny cieľ, EHSV poukazuje na skutočnosť, že miera rizika sa v rámci EÚ značne líši, a preto dôrazne odporúča, aby sa stanovili diferencované ciele na zníženie počtu mŕtvych do roku 2020 na základe údajov členských štátov z roku 2010;

1.5.10 aby sa zabezpečilo dosiahnutie cieľov vytýčených v akčnom pláne, EHSV sa domnieva, že je potrebné, aby EÚ uskutočňovala každoročné monitorovanie. Na tento účel EHSV navrhuje vytvoriť osobitnú európsku agentúru pre bezpečnosť cestnej premávky, ktorá bude v spolupráci so zástupcami pre bezpečnosť cestnej premávky určenými jednotlivými členskými štátmi monitorovať a sledovať implementáciu tohto akčného plánu.

1.6 V neposlednom rade musí EÚ vytvoriť silné a trvalé prepojenie na Dekádu bezpečnosti cestnej premávky, ktorú vyhlásila OSN a mala by sa usilovať o celosvetové prvenstvo v oblasti bezpečnosti cestnej premávky.

2. Úvod

2.1 Brian Simpson, predseda výboru Európskeho parlamentu pre dopravu a cestovný ruch (TRAN), napísal 28. apríla 2010 list predsedovi Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru Mariovi Sepimu, v ktorom ho podľa článku 124 rokovacieho poriadku EP požiadal, aby EHSV vypracoval prieskumné stanovisko na tému bezpečnosti cestnej premávky.

2.2 Vo svojom liste pán Simpson odkázal na pracovný program Komisie na rok 2010 uverejnený 31. marca 2010, ktorý obsahuje návrh na vypracovanie nového balíka opatrení v oblasti bezpečnosti cestnej premávky s cieľom vytvoriť „európsky priestor bezpečnosti cestnej premávky“.

2.3 Požiadal EHSV, aby sa zaoberal niektorými základnými otázkami týkajúcimi sa uplynulého desaťročia: aké účinné boli opatrenia EÚ za posledných desať rokov, pokiaľ ide o zmenu správania účastníkov cestnej premávky a zlepšenie pasívnej bezpečnosti vozidiel a cestnej infraštruktúry; do akej miery členské štáty tieto opatrenia implementovali a napokon, čo je nevyhnutné na to, aby sa vytvoril skutočný priestor bezpečnosti cestnej premávky vo všetkých 27 členských štátoch.

2.4 V roku 2001 Komisia uverejnila bielu knihu o doprave a po nej nasledoval v roku 2003 akčný plán. Oba dokumenty vychádzali z cieľa znížiť do roku 2010 počet obetí pri autonehodách na polovicu.

2.5 Najnovšie dostupné údaje z roku 2008 ukazujú, že počet smrteľných úrazov na cestách v EÚ-15 sa znížil o 36,8 % a v EÚ-27 o 28,4 % v porovnaní s rokom 2001. Je to výrazné zníženie, avšak ešte stále sa nepodarilo splniť 50 % cieľ Komisie. Nedávno zverejnila Komisia údaje za rok 2009 a odhad na rok 2010, ktorý nie je ďaleko od splnenia pôvodného cieľa, keďže predpokladá, že do roku 2010 sa počet úmrtí na cestách zníži o viac ako 40 %.

2.5.1 EHSV sa domnieva, že ak sa tieto pozitívne výsledky naozaj podarí dosiahnuť, bude to viac vďaka tomu, že do platnosti nedávno vstúpili právne predpisy v oblasti bezpečnosti cestnej premávky a zlepšila sa bezpečnosť vozidiel, než vďaka zmenám v správaní účastníkov cestnej premávky, kde je potrebné vykonať ešte veľa práce.

2.6 Aby bolo možné určiť, aké opatrenia by sa do novej stratégie mali zahrnúť, je nevyhnutné zistiť, ktoré politiky a iniciatívy boli v uplynulom desaťročí účinné a ktoré nie.

2.7 Akčný plán Komisie na uplynulé desaťročie sa sústredil na tri hlavné rozmery:

- zmenu správania jednotlivcov, ako napr. používanie bezpečnostných pásov, zádržných zariadení pre deti, spôsob používania mobilných telefónov a vylúčenie jazdy pod vplyvom alkoholu,
- podporu iniciatív priemyslu zameraných na vývoj bezpečnejších vozidiel a ich uvádzanie na trh,
- opatrenia na zlepšenie infraštruktúry, napr. prostredníctvom lepšieho projektovania ciest a tunelov a harmonizácie systémov núdzovej pomoci v jednotlivých členských štátoch.

2.8 Od apríla do júla 2009 uskutočnila Európska komisia verejnú konzultáciu s cieľom zapojiť európskych občanov a zainteresované strany zo štátnej, regionálnej a miestnej správy, ako aj z podnikateľského sektora a príslušných odborných odvetví do identifikácie kľúčových problémov týkajúcich sa bezpečnosti na cestách, ktoré by mal riešiť akčný plán pre bezpečnosť cestnej premávky na obdobie rokov 2011-2020, a do stanovenia prioritných opatrení, ktoré by bolo možné prijať na zníženie neprijateľne vysokého počtu mŕtvych alebo zranených osôb pri dopravných nehodách v EÚ a vysokých nákladov s tým spojených.

2.9 EHSV súhlasí s Výborom pre dopravu a cestovný ruch v tom, že pred prijatím nového akčného plánu pre bezpečnosť cestnej premávky by sa mala vyhodnotiť účinnosť opatrení, ktoré sa uplatňovali v minulosti, bielej knihy Európskej komisie o doprave z roku 2001 a akčného plánu z roku 2003.

2.10 Pri tomto hodnotení je možné okrem iného využiť nedávne informácie a názory, ktoré EHSV v posledných rokoch na túto tému vyjadril vo svojich stanoviskách. Z týchto stanovísk jasne vyplýva, že EHSV považuje zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky za jednu z kľúčových otázok dopravnej politiky, ktorá by mala byť na poprednom mieste pracovného programu členských štátov, a to aj v čase hospodárskych obmedzení.

2.11 Na medzinárodnej scéne medzitým dochádza k dôležitému vývoju. Po prvej svetovej ministerskej konferencii o bezpečnosti cestnej premávky, ktorá sa konala v novembri 2009 v Moskve („Čas konať“), valné zhromaždenie OSN vyhlásilo obdobie rokov 2011-2020 za Dekádu bezpečnosti cestnej premávky s cieľom stabilizovať a neskôr znížiť počet smrteľných nehôd na celom svete, čo je v súčasnosti skutočne epidemický jav, keďže každoročne príde na cestách o život viac než milión ľudí a 20 miliónov je ťažko zranených, z toho 90 % v krajinách s nízkymi a stredne vysokými príjmami. V celosvetovom meradle sa ekonomické následky tejto „pandémie“ odhadujú na 1 % až 3 % HDP jednotlivých krajín. Náklady pre spoločnosť v Európe predstavovali v roku 2009 približne 130 miliárd EUR.

2.12 V súvislosti s uvedenými skutočnosťami sa EHSV domnieva, že EÚ by mala tento impulz využiť – nový Európsky akčný plán pre bezpečnosť cestnej premávky jej poskytuje možnosť stať sa svetovým lídrom v tejto oblasti a nemala by si túto príležitosť nechať ujsť.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV musí poukázať na to, že na vyhodnotenie účinnosti minulých opatrení v oblasti bezpečnosti cestnej premávky je mimoriadne dôležité mať k dispozícii zdokumentované porovnateľné kvantitatívne a kvalitatívne štatistické údaje o bezpečnosti na cestách z krajín EÚ-27. Každý členský štát v súčasnosti poskytuje Európskej únii základné údaje o bezpečnosti cestnej premávky, avšak v prípade niektorých členských štátov tieto informácie ešte stále nie sú dostatočne kvalitné a podrobné a neumožňujú rozlišovať medzi účastníkmi cestnej premávky, kategóriami ciest, poveternostnými podmienkami a závažnosťou zranení.

3.2 Vychádzajúc zo skutočnosti, že za posledných tridsať rokov sa objem dopravy na cestách EÚ strojnásobil, EHSV víta zásadný pokrok, ktorý EÚ dosiahla pri znižovaní počtu obetí dopravných nehôd do roku 2010 na polovicu. Keďže toto bolo ambicióznym cieľom už pre EÚ s 15 členmi, ako EHSV zdôraznil vo svojom stanovisku o bezpečnosti v doprave na roky 2003-2010 prijatom 10. decembra 2003, dosiahnuť tento cieľ v rozšírenej EÚ bude ešte ťažšie.

3.3 EHSV zdôrazňuje, že zatiaľ čo si EÚ vytýčila veľmi ambiciózne cieľ znížiť počet smrteľných úrazov na cestách, takýto cieľ si pre ťažko zranených účastníkov cestnej premávky nestanovila. V období rokov 2001 až 2008 sa počet ťažko zranených účastníkov cestnej premávky v EÚ-27 znížil iba o 18 %. Pokiaľ sa má v tomto smere dosiahnuť výrazné zníženie, bude potrebné zahrnúť do nového akčného plánu Komisie príslušné opatrenia, ktoré budú musieť členské štáty uplatňovať, len čo sa dohodnú na spoločnej definícii ťažkých a ľahších zranení.

3.4 Pokiaľ ide o to, aké účinné boli za posledných desať rokov opatrenia EÚ zamerané na zmenu správania účastníkov cestnej premávky, je treba mať na pamäti, že na úrovni Spoločenstva sa rozhoduje iba o akčnom pláne a vykonávacích usmerneniach, zatiaľ čo vykonávanie všetkých opatrení v rámci akčného plánu je v súlade so zásadou subsidiarity ponechané na rôzne úrovne v členských štátoch.

3.5 Ak by všetky členské štáty uplatňovali opatrenia zahrnuté v akčnom pláne rovnakým spôsobom, stretávali by sa s menšími problémami; žiaľ skúsenosť ukázala, že to tak nie je, pretože medzi členskými štátmi EÚ pretrvávajú veľké rozdiely v úrovni bezpečnosti cestnej premávky. Implementovanie a presadzovanie opatrení v oblasti bezpečnosti cestnej premávky sa v jednotlivých krajinách líši a podľa názoru EHSV niet pochyb, že prísnejšou politikou Komisie by sa dosiahli efektívnejšie výsledky.

3.6 Preto EHSV zdôrazňuje význam vytvorenia a uskutočnenia ambicióznejšieho programu harmonizácie a regulácie opatrení v oblasti bezpečnosti cestnej premávky spojeného s pomocou členskými štátom, aby sa zabezpečilo, že členské štáty tieto opatrenia lepšie a rýchlejšie implementujú. Na tento účel by možným riešením mohlo byť zriadenie európskej agentúry pre bezpečnosť cestnej premávky.

3.6.1 Agentúra pre bezpečnosť v podstate existuje pre každý druh dopravy okrem cestnej. Agentúra pre cestnú dopravu by mala byť nevelkým výkonným orgánom, ktorému budú neustále pomáhať zástupcovia pre bezpečnosť cestnej premávky určení jednotlivými členskými štátmi.

3.6.2 Podľa názoru EHSV by agentúra mohla s využitím existujúcich orgánov, ako je napr. Európske observatórium bezpečnosti cestnej premávky (ERSO) vykonávať exekutívnu prácu v oblasti bezpečnosti cestnej premávky účinnejším spôsobom. Mohla by napríklad každoročne kontrolovať mapu úsekov častých nehôd, označovať nebezpečné cesty a oznamovať výsledky užívateľom ciest v EÚ, ako to EHSV už žiadal vo svojom predchádzajúcom stanovisku⁽¹⁾. Agentúry by mohla tiež poskytovať pomoc skupinám odborníkov zaoberajúcim sa bezpečnosťou cestnej premávky na vnútroštátnej a miestnej úrovni tým, že by podporovala a šírila osvedčené postupy v celej EÚ.

3.6.3 Ďalej by táto agentúra mohla zabezpečiť začlenenie bezpečnosti cestnej premávky do ostatých relevantných oblastí politiky EÚ, ako je napr. politika v oblasti vzdelávania, zdravotníctva a životného prostredia, a vypracovať pracovný plán, v ktorom budú stanovené priority v krátkodobom a strednodobom horizonte, čím sa odstráni jedna zo slabín predchádzajúceho plánu.

3.7 Vzhľadom na zmeny správania účastníkov cestnej premávky za posledných desať rokov je nutné konštatovať, že viac než polovicu smrteľných dopravných nehôd možno priamo pripísať faktorom týkajúcim sa správania, ako je nedo-

držiavanie povolenej rýchlosti, mladým a začínajúcim vodičom či jazde pod vplyvom alkoholu. Podľa názoru EHSV sú dopravná výchova, presadzovanie predpisov a odborná príprava rovnako dôležité a navzájom sa ovplyvňujú, no všeobecne najvýhodnejším riešením je dopravná výchova.

3.8 EHSV poukazuje na to, že jedným z troch kľúčových rozmerov akčného plánu Komisie na minulé desaťročie bola „zmena správania jednotlivcov“. Vzhľadom na nárast počtu vozidiel na cestách za posledných desať rokov by sa opatrenia v tejto oblasti mali zintenzívniť.

3.9 Je treba tiež mať na pamäti, že pre niektoré zraniteľné skupiny účastníkov cestnej premávky, napr. motocyklistov, cyklistov a chodcov, je riziko neúmerne vysoké. Ako opatrenie na ovplyvnenie správania týchto skupín účastníkov cestnej premávky EHSV odporúča zintenzívnenie dopravnej výchovy spolu s komplexným rámcovým nariadením týkajúcim sa typového schvaľovania pre dvojkoľosové motorové vozidlá a druhostupňového výcviku vodičov dvojkoľosových motorových vozidiel.

3.10 Ďalej je dôležité uvedomiť si, že obyvateľstvo EÚ starne a že politika bezpečnosti cestnej premávky by sa mala zameriavať na špecifické opatrenia, ako sú inteligentné dopravné systémy, upravené vozidlá a infraštruktúra, zvyšovanie informovanosti a vzdelávanie.

3.11 Na ďalšie desaťročie EHSV odporúča, aby sa politika zamerala na diferencovanú dopravnú výchovu, odbornú prípravu a testovanie všetkých účastníkov cestnej premávky, najmä „rizikových“ skupín – najmä v mladšom a staršom veku – a zraniteľných skupín, ako napr. motocyklistov, chodcov a cyklistov.

3.12 Politika na úrovni EÚ by mala byť stanovená v akčnom pláne pre bezpečnosť cestnej premávky, ktorý by mal obsahovať jasné a striktné odporúčania a usmernenia týkajúce sa implementácie členskými štátmi. Komisia by mala každý rok dostávať spätnú väzbu v podobe presne definovaných štatistických informácií, aby bolo možné rýchlo reagovať. Súčasne by Komisia mala vyzvať členské štáty, aby čo najrýchlejšie implementovali existujúce a budúce právne predpisy v oblasti bezpečnosti cestnej premávky.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Veľkou výzvou pre úspešnú politiku bezpečnosti cestnej premávky je spolupráca medzi orgánmi na úrovni EÚ a na vnútroštátnej a miestnej úrovni. Zatiaľ čo sa pokrok v technických otázkach dá dosiahnuť prijímaním a uplatňovaním právnych predpisov EÚ, pokrok v zmene správania účastníkov cestnej premávky je možné dosiahnuť iba na úrovni jednotlivých štátov. Preto sa striktné usmernenia EÚ a každoročná odozva zo strany členských štátov voči Komisii zdajú byť nevyhnutné.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004, s. 77 – 80.

4.2 Pri sledovaní účinnosti opatrení na úrovni EÚ zameraných na zmenu správania účastníkov cestnej premávky v poslednom desaťročí musel EHSV skonštatovať, že z dôvodu subsidiarity a nedostatku možností na monitorovanie, neboli tieto opatrenia celkom úspešné. Odborná príprava a neustála dopravná výchova sú hlavným prostriedkom pozitívneho vplyvu na správanie, predovšetkým správanie mladších vodičov a starších účastníkov cestnej premávky. Členské štáty tieto prostriedky zaviedli rôznym a občas neprimeraným spôsobom.

4.3 V súvislosti s týmito typmi správania je EHSV presvedčený, že politika by sa v budúcom desaťročí mala zamerať na oblasť odbornej prípravy a dopravnej výchovy všetkých kategórií účastníkov cestnej premávky vo všetkých členských štátoch. Napríklad, zavedenie povinného minimálneho počtu hodín dopravnej výchovy na školách a – na základe dobrovoľnosti – podnecovanie ľudí, aby si tieto vedomosti neustále prehlbovali.

4.4 Členské štáty by mali pripravovať pravidelné a ciele kampane na zvyšovanie povedomia a ovplyvňovanie správania účastníkov cestnej premávky, ktoré sa budú venovať otázkam bezpečnosti, medzi iným vzájomnej ohľaduplnosti, ochranného vybavenia, rýchlosti a otázkam týkajúcim sa alkoholu a drog, a súčasne by sa mali sústrediť na presadzovanie právnych predpisov.

4.5 V rámci nového akčného plánu je potrebné osobitnú pozornosť venovať rozdielnej miere rizika na cestách v jednotlivých európskych krajinách. V roku 2008 bola miera rizika vo vysoko rizikových krajinách štyrikrát vyššia než v krajinách s nízkym rizikom. Pre krajiny, ktorých miera rizika výrazne presahuje priemer EÚ, by cieľom malo byť dosiahnuť, aby sa počet úmrtí a ťažko zranených účastníkov cestnej premávky znížil v ešte väčšom rozsahu, pričom by sa mali stanoviť diferencované ciele znižovania úmrtnosti na základe údajov z roku 2010.

4.6 V oblasti „pasívnej a aktívnej“ bezpečnosti sa v uplynulom desaťročí dosiahlo podstatné zlepšenie, predovšetkým z toho dôvodu, že priemysel zaviedol pri osobných vozidlách a ťažkých nákladných vozidlách širokú škálu technických bezpečnostných opatrení. Projekty v oblasti výskumu a vývoja financované prostredníctvom rámcových programov EÚ by mohli stimulovať zdokonaľovanie technológií inteligentných dopravných systémov (IDS).

4.7 V dôsledku hospodárskej krízy sa objavil nový a stále nebezpečnejší jav: na trh sa dostávajú veľmi lacné osobné vozidlá, ktoré len tak-tak spĺňajú bezpečnostné normy. Aby sa zaručila a zvýšila bezpečnosť, mohla by sa zvýšiť úroveň bezpečnosti existujúceho parku vozidiel ich dodatočným vybavením novými bezpečnostnými zariadeniami všade tam, kde je to možné. Pravidelné prehliadky a každoročné kontroly sú nevyhnutné. Ešte horšia je situácia v sektore dvojkolesových motorových vozidiel, kde je nevyhnutný dohľad nad trhom a pravidelné kontroly⁽²⁾. EHSV zastáva názor, že EÚ musí reagovať stanovením vyšších bezpečnostných noriem.

4.8 V súvislosti s uvedenými skutočnosťami sú nutné nové právne predpisy EÚ pre typové schvaľovanie dvojkolesových motorových vozidiel, vrátane povinného systému ABS alebo BCS s objemom valcov nad 150 cm³, a zavedenie kontroly technického stavu a druhostupňový výcvik do revízie smernice o vodičskom oprávnení. Okrem toho by EÚ mala podporovať informačné kampane, aby sa zabezpečilo dodržiavanie základných bezpečnostných predpisov.

4.9 Konštrukcia ciest a krajín zohráva pri dopravných nehodách významnú úlohu. Z prieskumov v tejto oblasti vyplýva, že cestná infraštruktúra zohráva úlohu v približne 30 % nehôd. Aj v tejto oblasti sa teda dá veľa dosiahnuť. Vyšlo najavo, že hlavné prekážky pri zvyšovaní bezpečnosti sa nespájajú iba s finančnými obmedzeniami, ale aj s nedostatočnou informovanosťou. Štatistiky svedčia o tom, že cesty na vidieku sú často najnebezpečnejšie. Financovanie zo strany EÚ (transeurópska cestná sieť (TERN), štrukturálne fondy) by malo byť podmienené výstavbou bezpečných ciest. V každom prípade je nutné pri projektovaní, výstavbe a údržbe cestnej infraštruktúry brať do úvahy bezpečnosť dvojkolesových motorových vozidiel.

4.10 EHSV dospel k záveru, že počas uplynulého desaťročia bol najúčinnejšou snahou dosiahnuť bezpečnejšiu infraštruktúru jeden z návrhov 3. akčného plánu pre bezpečnosť cestnej premávky: smernica 2004/54/ES o bezpečnosti tunelov. Zavedenie tejto smernice malo veľmi pozitívny vplyv v celej Európe.

4.11 V súvislosti s rozvojom infraštruktúry EHSV odporúča, aby v ďalšom desaťročí akčný plán zahŕňal cieľ zvýšiť úroveň bezpečnosti transeurópskej cestnej siete a zlepšiť aspoň 25 % ciest, ktoré nepatria do tejto siete tak, aby sa jej vyrovnali. K bezpečnosti cestnej premávky by významným spôsobom prispelo rozhodnutie Rady o zmenenej a doplnenej smernici o riadení bezpečnosti infraštruktúry so záväznými technickými prílohami a širším rozsahom pôsobnosti (aj pre cesty, ktoré nepatria do transeurópskej cestnej siete) a prijatie európskych usmernení pre bezpečnú cestnú infraštruktúru na vidieku. V krátkodobom horizonte sa EÚ musí zasadzovať za to, aby členské štáty čoskoro prijali štyri opatrenia smernice o infraštruktúre: posudzovanie vplyvu bezpečnosti ciest, audit bezpečnosti cestnej premávky, riadenie bezpečnosti siete a kontroly bezpečnosti.

4.12 Vzhľadom na spoločné kompetencie je EHSV presvedčený, že silné politické vedenie je nevyhnutným predpokladom pre vytvorenie skutočného „priestoru bezpečnosti cestnej premávky“ vo všetkých členských štátoch. Rozhodovacie orgány na úrovni EÚ, ale tiež na národnej a regionálnej úrovni členských štátov musia byť presvedčené o význame spolupráce na implementácii krátkodobých a dlhodobých legislatívnych zmien sprevádzaných obšírnymi informačnými kampaniami. Využitie skúseností kľúčových súkromných aktérov v oblasti bezpečnosti cestnej premávky v Európe vytvorí podporu a bude znamenať aj úsporu nákladov.

(²) Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 30.

4.13 Vzhľadom na to, že služobné cesty a cestovanie za prácou sú hlavným zdrojom rizika, mohli by zamestnávateľia v súkromnom sektore, ktorí prevádzkujú vozový park, podniknúť dôležitý krok správnym smerom. Opatrenia na zníženie počtu smrteľných nehôd na cestách by skutočne mali zahŕňať všetky jazdy uskutočňované v súvislosti s výkonom práce, nielen v odvetví cestnej nákladnej dopravy.

4.13.1 Zamestnávateľia v súkromnom a verejnom sektore by mali propagovať osvedčené postupy na zníženie počtu nehôd pri cestovaní za prácou a podnecovať svojich zamestnancov, aby začali podľa možnosti používať verejnú dopravu, vypracovať usmernenia pre bezpečnosť vozového parku a sledovať jej úroveň. Dobrým príkladom v tejto oblasti je projekt PRAISE⁽³⁾ spolufinancovaný Európskou komisiou, ktorého cieľom je zlepšiť riadenie bezpečnosti cestnej premávky v súvislosti s výkonom práce a poskytnúť zamestnávateľom príslušné know-how. Táto otázka by mohla byť predmetom záujmu aj Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA).

4.13.2 V tejto súvislosti sa v súčasnosti pracuje na novej medzinárodnej norme ISO 39001 pre bezpečnosť cestnej premávky v súvislosti s výkonom práce, ktorá má byť hotová koncom roka 2011. Európska komisia by mala vyzvať všetkých signatárov charty bezpečnosti cestnej premávky, aby sa čo najskôr nechali certifikovať podľa normy ISO 39001.

4.14 Ďalšími predpokladmi „priestoru bezpečnosti cestnej premávky“ sú: väčšie množstvo porovnateľných informácií o členských štátoch, každoročná spätná väzba na Komisiu v podobe poskytovania informácií členskými štátmi, vytvorenie systému monitorovania a následného sledovania na úrovni EÚ prostredníctvom európskej agentúry pre bezpečnosť cestnej premávky, riadne a rýchle uplatňovanie právnych predpisov EÚ všetkými členskými štátmi, väčšie zameranie na dopravnú výchovu a neustále vzdelávanie a venovanie osobitnej pozornosti účastníkom cestnej premávky v mladšom a staršom veku.

4.15 EHSV navrhuje akčný plán s ambicióznymi, avšak realistickými cieľmi. Z politických dôvodov by – tak ako v minulosti – cieľ na ďalšie desaťročie mal byť globálnym cieľom. Čo sa týka počtu smrteľných nehôd, EHSV nebude zasahovať do diskusie navrhovaním konkrétneho percenta, dôrazne však odporúča stanoviť špecifické ciele zníženia počtu ťažkých zranení a počtu dopravných nehôd, pri ktorých sú zranení ohrození účastníci cestnej premávky, napr. chodci, cyklisti a vodiči dvojkolesových motorových vozidiel.

4.16 Okrem toho by si EÚ mala – napr. prostredníctvom agentúry pre bezpečnosť cestnej premávky – vytýčiť nielen dlhodobé, ale aj priebežné ciele a iniciovať program technickej pomoci na podporu členských štátov, ktoré si nepočínajú veľmi dobre pri vytváraní svojej vnútroštátnej stratégie na zníženie počtu obetí.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽³⁾ PRAISE: preventing road accidents and injuries for the safety of employees (predchádzanie dopravným nehodám a zraneniam pre bezpečnosť zamestnancov). (www.etsc.eu/PRAISE.php).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Štruktúry financovania pre MSP v kontexte súčasnej finančnej situácie (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 48/07)

Spravodajkyňa: **pani DARMANIN**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 26. februára 2009 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Štruktúry financovania pre MSP v kontexte súčasnej finančnej situácie“.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. júla 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza zo 16. septembra 2010) prijal 121 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 EHSV vyzýva Komisiu, aby nástroje financovania pre malé a stredné podniky (MSP) posilnila tým, že zabezpečí, aby sa systém záruk rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inováciu (PKI) uplatňoval aj po skončení súčasného obdobia financovania, aby mohli MSP získať jednoduchší prístup k štrukturálnym fondom a aby sa presne stanovili priority financovania. V súčasnom kontexte obmedzených vlastných zdrojov poskytujú záručné inštitúcie svojim bankovým partnerom užitočné služby na zmiernenie negatívnej situácie v súlade s dohodou Bazilej II. V tejto súvislosti si inštitúcie poskytujúce vzájomné záruky zaslúžia podporu.

1.2 EHSV odporúča zriadiť platformy pre obchodovanie pre mikropodniky a MSP. Na najvýznamnejších burzách cenných papierov sa uplatňuje príliš veľa požiadaviek na predkladanie správ a zdĺhavé postupy na to, aby MSP mohli vstúpiť na burzu. Náklady sú navyše zvyčajne príliš vysoké – platí to aj pre náklady na alternatívne a/alebo sekundárne možnosti vstupu na burzu. Vytvorením regionálnych miniplatformí koordinovaných európskou sieťou by mohol vzniknúť nový nástroj, ktorý by sa mohol použiť na zvýšenie vlastného kapitálu pre malé podniky. Tým by sa podnietilo ďalšie financovanie prostredníctvom rizikového kapitálu (*venture capital*) a „podnikateľských anjelov“. Pomohlo by to aj tomu, aby mal investori do rizikového kapitálu podporovali malé podniky.

1.3 MSP, najmä mikropodniky, získavajú financie čoraz ťažšie. Okrem toho spoločnosť vo všeobecnosti nechápe, na aké ciele sa použili všetky prostriedky poskytnuté na záchranu bánk. Možno by nebolo vhodné, aby banky tieto údaje uverejnili, avšak na druhej strane sa EHSV domnieva, že by bolo primeranejšie, keby banky vyčlenili určité percento prostriedkov, ktoré im poskytli vlády na ich záchranu, (v tých krajinách, kde boli tieto prostriedky použité) na poskytovanie úverov malým podnikom a mikropodnikom, a najmä inovačným podnikom.

1.4 EHSV podporuje rozvoj rámca, ktorý by uľahčil vytvorenie participatívnych a etických inštitúcií v oblasti mikrofinan-

covania. Táto metóda financovania môže byť pre malé a stredné podniky určite prínosom, pretože je založená na spoločnom znášaní rizík a delbe ziskov, stabilnom financovaní a predchádzaní špekuláciám. Komisia by sa mala vážne zaoberať javom, akým je napríklad participatívne bankovníctvo, ba dokonca ju výbor vyzýva, aby vypracovala zelenú knihu, na základe ktorej bude na európskej úrovni možné začať diskutovať o participatívnom bankovníctve. Jednotlivé iniciatívy, ktoré prijali krajiny ako Spojené kráľovstvo, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Luxembursko a Malta sú pozitívne, môžu však brániť ďalšej integrácii finančných služieb v rámci EÚ. Okrem toho vzniká riziko, že jednotlivými nekoordinovanými iniciatívami sa nedosiahne najúčinnejší výsledok, aký by mohol priniesť tento typ financovania, t.j. napríklad rozdelenie rizika, rozdelenie zisku a sociálny spôsob financovania. Podpora islamského mikrofinancovania by takisto mohla podnietiť rast nových podnikateľských aktivít a zároveň prispieť k boju proti chudobe v niektorých regiónoch. V tejto súvislosti by bolo potrebné vypracovať smernicu, ktorá by sa zaoberala otázkou alternatívnych metód financovania a ich podpory a ktorá by zabezpečila, aby sa tieto metódy mohli rozvíjať v rovnakých podmienkach ako ostatné metódy financovania (napr. konvenčné financovanie).

1.5 EHSV navrhuje členským štátom, aby poskytovali úvery priamo MSP, prípadne celkové či čiastočné ručenie finančným inštitúciám s cieľom podnietiť ich, aby poskytovali úvery MSP. V časoch finančnej krízy si tento postup zvolilo viacero členských štátov a ukázalo sa, že pomohol obmedziť problémy MSP so získaním financovania.

1.6 EHSV sa domnieva, že Európsky investičný fond (EIF) by mal do MSP investovať priamo alebo prostredníctvom subfinancovania konkrétnej oblasti, napr. Fondu mladých podnikateľov, čo by podporilo aj kultúru podnikania. Finančné prostriedky EIF by sa mohli pridelovať aj sprostredkovateľom, ktorí v plnej miere podporujú MSP. EHSV takisto navrhuje, aby v snahe povzbudiť sprostredkovateľské banky, aby prostriedky EIF poskytovali malým a stredným podnikom, niesla časť rizika aj EIF.

1.7 EHSV odporúča rôzne formy financovania prostredníctvom bánk, vrátane participatívneho, inovačného a etického financovania. Spôsoby financovania podľa vzoru tých, ktoré poskytuje Grameen Bank v Bangladéši, môžu byť veľmi obmedzené kvôli dohode Bazilej II. Finančné inštitúcie nemajú možnosť začať problémom, a nie riešením: úverový systém musí byť založený na prieskume sociálneho prostredia, a nie na vopred stanovenom postupe banky. Preto je potrebné urýchlene zrevidovať dohodu Bazilej II alebo vypracovať dohodu zaoberajúcu sa financovaním, ktoré sa líši od konvenčného spôsobu financovania.

1.8 V EÚ vznikajú siete tzv. „podnikateľských anjelov“ (business angels). Takéto siete však nie sú bohužiaľ regulované a z tohto dôvodu môže dôjsť k ich zneužitiu, ktoré by mohlo odradiť podnikateľov od využívania tohto dôležitého spôsobu financovania rastu. Mal by sa podporiť právny rámec, ktorý by stimuloval činnosť siete „podnikateľských anjelov“ alebo podobné činnosti.

1.9 EHSV podporuje daňové stimuly v členských štátoch pre obchodných partnerov a ich siete vrátane rodinných investorov, ako sú napríklad rodičia. Mnohí mladí podnikatelia sa spoliehajú na rodinné prostriedky pretože iné prostriedky nemôžu získať. Títo investori by sa mali odmeňovať a podporovať prostredníctvom daňových odpisov.

2. Úvod a východiská

2.1 Členské štáty EÚ sa museli vyrovnáť s veľkou výzvou: ako podnikatelia a rozvinúť podnikanie. Európska rada v Lisabone si túto výzvu stanovila za cieľ v marci 2000 so zámerom zvýšiť zamestnanosť a podnikatelia hospodársku reformu a sociálnu súdržnosť. Európska komisia 21. januára 2003 uverejnila Zelenú knihu o podnikaní v Európe. Upozornila v nej na skutočnosť, že málo Európanov si zakladá vlastné podniky a na slabý trvalý rast existujúcich podnikov.

2.2 Rozvoj podnikania je veľkým prínosom, a to po hospodárskej ako aj sociálnej stránke. Podnikanie nie je len hnacou silou vytvárania pracovných miest, inovácie, konkurencieschopnosti a rastu, ale prispieva aj k osobnému naplneniu a plneniu sociálnych cieľov⁽¹⁾.

2.3 Vzájomný vzťah medzi podnikaním a produkciou národného hospodárstva možno pripísať životnosti podnikov, inovácii, vytváraniu pracovných miest, technologickému pokroku a zvyšovaniu produktivity a objemu vývozu. Z tohto dôvodu je podnikanie prínosom nielen pre samotných podnikateľov, ale z holistického hľadiska aj pre celú spoločnosť.

⁽¹⁾ Flash Eurobarometer, Analytická správa o prieskume podnikania v EÚ (25 členských štátov), Spojených štátoch, na Islande a v Nórsku (*Entrepreneurship Survey of the EU (25 Member States), United States, Iceland and Norway Analytical Report*).

2.4 V prieskume, ktorý uskutočnilo Centrum pre výskum podnikania a hospodárskeho rozvoja, uviedli mladí podnikatelia ako jeden z najčastejších problémov, s ktorým sa stretávajú, získanie počiatočného kapitálu (spolu s administratívnymi regulačnými požiadavkami). Avšak len približne 40 % respondentov z odborných podporných organizácií sa domnievalo, že tieto problémy sú závažnejšie než finančné ťažkosti v ostatných malých podnikoch. Získanie záruk na zabezpečenie počiatočnej pôžičky je problémom pre mnohé nové podniky, hoci pre mladých podnikateľov môže predstavovať väčšiu prekážku, pretože majú obmedzenejšie príležitosti na získanie kapitálu, ktorý by mohli využiť na tento účel. Miera, do akej tento prvok spôsobuje praktické ťažkosti, sa jasne líši v závislosti od konkrétneho odvetvia alebo podnikateľských aktivít.

2.5 Súčasná hospodárska kríza je prekážkou pre rozvoj podnikania, najmä tým ako postihuje MSP. EHSV sa podrobne zaoberal vznikom a následkami finančnej krízy, ako aj kľúčovou úlohou, ktorú v tejto kríze zohrával bankový systém. Zostáva však skutočnosťou, že MSP sú touto krízou ešte stále vážne postihnuté a stále je pre ne zložitá získať financovanie.

2.6 V súčasnej fáze však banky poskytujú úvery len veľmi zriedka (napriek rozsiahlemu zníženiu základných úrokových sadzieb), a to kvôli týmto dôvodom:

- straty vyplývajúce z účtovných postupov na základe trhového oceňovania (banky upravujú hodnotu cenných papierov, ktoré vedú vo svojom účtovníctve, pretože v blízkej budúcnosti nebude možné umiestniť takéto cenné papiere na trhu);
- zvýšenie objemu pochybných pohľadávok od zákazníkov zapríčinené spomínanou recesiou;
- nedostatok medzibankového trhového financovania – situácia v tejto oblasti sa napriek zásahu mnohých vlád ešte nenapravila;
- faktor pretrvávajúcich obáv – pracovníci bánk sa obávajú straty zamestnania, preto menej riskujú a váhajú pri rozhodnutiach o poskytnutí zdanlivo rizikových úverov.

2.7 Nedostatkový bankový kapitál sa preto prideluje buď stálym zákazníkom, ktorých si banka nemôže dovoliť stratiť, alebo sa využíva na kvalitnejšie nástroje s pevným výnosom, ako sú štátne cenné papiere. Vlády si požičiavajú viac peňazí, aby mohli poskytnúť finančnú injekciu svojim hospodárstvám, čím sa zvýšila dostupnosť štátnych pohľadávok, čo zasa viedlo k tomu, že je k dispozícii menej finančných prostriedkov na pôžičky podnikom a spotrebiteľom.

3. Stručná charakteristika MSP mimo oficiálnych štatistík

3.1 MSP sú výnimočné z mnohých dôvodov. Vymenovaním všetkých osobitných charakteristík by sa nevystihla dynamika MSP. Napriek tomu je potrebné stručne spomenúť niektoré z týchto charakteristík.

3.2 MSP sú vo všeobecnosti rodinnými a viacgeneračnými podnikmi, v rámci ktorých je rodina dôležitým, ale nie dostatočným investorom. MSP sú zvyčajne miestneho charakteru, čo má vplyv na spôsob ich outsourcingu a prijímanie nových pracovníkov (ktoré je často veľmi obozretné). Vedenie je často totožné s majiteľmi podniku, navyše v týchto podnikoch prevládajú úzke vzťahy medzi zamestnancami a vlastníkami (čím sa zvyšuje lojalita na oboch stranách). MSP sú pružné, dynamické a dokážu rýchlo inovovať. MSP väčšinou neradi podstupujú riziko pri riadení svojho finančného toku – skôr, než sa obrátia na úverové inštitúcie, usilujú sa využiť svoje rezervy. Ak predsa len požiadajú o poskytnutie pôžičky, musia prejsť mnohými byrokratickými postupmi, kým ju získajú.

3.3 MSP sa pri posudzovaní žiadostí o pôžičky vnímajú ako rizikovejšie podniky, čo čiastočne vyplýva z ich charakteru, najmä pokiaľ ide o začínajúce spoločnosti, ktoré majú odpor voči zdĺhavým byrokratickým postupom finančných systémov a keďže sú pomerne malé, nemajú dostatočné záruky a vo všeobecnosti ani nástroje na riadenie rizika.

3.4 Je potrebné uviesť, že problémy, ktorým čelia MSP, sú v mikropodnikoch ešte páľčivejšie.

4. Nástroje financovania

4.1 **Verejný vstup na uznávanú burzu cenných papierov** – vstup na burzu sa vo všeobecnosti spája so zavedenými spoločnosťami, ktoré chcú zvýšiť svoj dlhodobý kapitál vo forme akcií (podielov) alebo dlhopisov (cenných papierov) na oficiálnom zozname. Táto možnosť sa vo všeobecnosti využíva pred fázou expanzie, alebo vtedy keď vlastníci podniku a/alebo investori do rizikového kapitálu hľadajú východisko z danej spoločnosti. Existujú aj druhoradé trhy, ktoré vo všeobecnosti nie sú vhodné pre mikropodniky a tento spôsob využívajú väčšinou len najväčšie z malých podnikov. Hoci vo všeobecnosti sú požiadavky na vstup na alternatívne burzy v porovnaní s primárnymi burzami menej náročné, na oba typy sa vzťahujú rovnaké požiadavky na sprístupňovanie údajov. Náklady na vstup na burzu môžu dosahovať sumu viac ako 500 000 EUR.

4.2 **Nové zdroje financovania, participatívne bankovníctvo** – v Európe vzniká nový jav, ktorý je známy ako participatívne a etické bankovníctvo alebo aj ako islamské financovanie.

Spôsob jeho fungovania je v súčasnom kontexte zaujímavý a pravdepodobne aj vhodný pre MSP a ich požiadavky. Ponúka rôzne nástroje, z ktorých mnohé nie sú pre európske krajiny novinkou. Niektoré právne predpisy, konkrétne v oblasti daní, však bránia rozvoju tohto typu financovania. Žiaľ, rôzne krajiny EÚ (Spojené kráľovstvo, Francúzsko, Luxembursko, Nemecko, Malta a Taliansko) prijímajú individuálne opatrenia, ktoré vytvárajú riziko nepriechodnosti v rámci vnútorného trhu. Môže sa stať, že participatívne finančné inštitúcie sa budú snažiť nájsť alternatívne legislatívne nástroje, ktoré im umožnia vstup na trh EÚ (2).

4.2.1 Tento spôsob financovania môže byť pre MSP určite prínosom, pretože je založený na rozdelení rizika a zisku, stabilnom financovaní, predchádzaní špekulatívnemu podnikaniu a určitým typom investícií.

4.2.2 Osobitne novým a rozvíjajúcim sa javom je oblasť, ktorá je známa ako islamské mikrofinancovanie. Mikrofinancovanie ponúka množstvo finančných služieb pre ľudí, ktorým sa tradične banky zdráhajú poskytovať pôžičky, najmä preto, že nemôžu poskytnúť záruky, ktoré by chránili finančnú inštitúciu pred rizikom straty.

4.2.3 Skutočnou revolúciou v oblasti mikrofinancovania je, že poskytuje príležitosť ľuďom, ktorým bol zamietnutý prístup na finančný trh, otvára nové perspektívy a povzbudzuje ľudí, ktorí môžu konečne uskutočniť svoje projekty a nápady prostredníctvom vlastných zdrojov, a vyhnúť sa tak pomoci, dotáciám a závislosti. Skúsenosti s mikrofinancovaním na celom svete teraz definitívne preukázali, že ľudia bez finančných prostriedkov potrebujú množstvo finančných služieb, že sú ochotní znášať súvisiace náklady a že je absolútne prípustné, aby ich banka financovala. Cieľovú skupinu v oblasti mikrofinancovania predstavujú nemajetní ľudia, ktorí žijú na tzv. hranici chudoby, ktorí by mohli ľahšie dosiahnuť lepšiu kvalitu života a ktorí majú nápady v oblasti podnikania, avšak nemajú prístup k formálnemu financovaniu.

4.2.4 V tejto oblasti sa uskutočnilo niekoľko štúdií a skúsenosti sú ešte stále relatívne obmedzené, ale ukázalo sa, že je tu obrovský potenciál v oblasti boja proti chudobe, finančnému a sociálnemu vylúčeniu, ako aj v rámci rozširovania a obohacovania základne klientov finančných inštitúcií v rozvojových krajinách s islamskou kultúrou. Ukázalo sa teda, že participatívne bankovníctvo sa nezameriava iba na finančný úspech, ale aj na maximalizáciu spoločenského prínosu vytvorením zdravších finančných inštitúcií, ktoré môžu poskytovať účinné finančné služby aj pre každodenný život.

(2) Pozri správu „Islamic Finance in a European Union Jurisdiction Workshops' Report“, ktorú uverejnil Maltský inštitút manažmentu, Maltská asociácia zamestnávateľov a Maltská únia zamestnancov bánk.

4.3 **Programy financovania vládami a EÚ** – vlády sa prostredníctvom svojich zástupcov zapojili do podpory podnikania prostredníctvom rôznych opatrení ako sú daňové stimuly a prostredníctvom programov financovania, ako sú dotácie z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Európskeho investičného fondu.

4.3.1 Niektoré iniciatívy pokrývajúce fázu počiatočného a základného kapitálu sa nerealizovali na želanej úrovni.

4.4 **Tzv. „podnikateľskí anjeli“**, známi aj ako súkromní investori alebo neformálni investori do rizikového kapitálu, sú označovaní ako netradičné zdroje financovania a v prvom rade poskytujú rizikový kapitál podnikom od základnej fázy až po fázu počiatočného rastu.

5. Akčný rámec, ktorý by sa mohol prijať na zmiernenie poklesu investícií a financovania a na uľahčenie prístupu MSP k úverom

5.1 V súčasnej hospodárskej situácii je nevyhnutné urýchlene zaviesť iniciatívu „Small Business Act“ (SBA). EHSV víta predloženie iniciatívy SBA Komisiou, pripomína však, že v súčasnosti je mimoriadne dôležité navrhované iniciatívy uskutočniť.

5.1.1 V čase, keď je likvidita pre MSP luxusom, žiadame zmeniť a doplniť smernicu o oneskorených platbách, s cieľom zabezpečiť, aby MSP dostávali platby za všetky obchodné transakcie načas a aby sa dodržiavala lehota splatnosti 30 dní. Vykonávanie tejto smernice však musí byť skutočne realizovateľné a musí sa vzťahovať aj na dodávateľov (súkromných aj verejných).

5.1.2 Urýchlene treba začať realizovať aj smernicu o zníženej sadzbe DPH na miestne poskytované služby a na služby náročné na ľudskú prácu, ktoré do veľkej miery poskytujú MSP. Aj keď táto smernica vyvolala určité spory, predpokladá sa, že by mohla zatriktívniť obchodné činnosti MSP pre koncových používateľov, a tak prispieť k ich stimulácii.

5.2 Podľa údajov, ktoré poskytli európske obchodné komory má 30 % MSP problémy s likviditou a štvrtina z nich následkom toho, že im banka odmietla poskytnúť úver. V čase, keď sú banky pod dôkladnou kontrolou a keď prístupujú k financovaniu mimoriadne konzervatívne, bude na úkor hospodárstva, ak sa obeťou takéhoto konzervatívneho režimu stanú MSP.

5.2.1 EÚ zvýšila prostriedky bánk vyčlenené pre MSP, keď v dôsledku plánu na oživenie hospodárstva zvýšila prostriedky pre EIB. Zo skúseností MSP však vyplýva, že získať bankový úver je stále veľmi zložitý. Aj keď sa môže zdať, že boli vyčlenené prostriedky na pôžičky pre MSP, v skutočnosti sa k nim tieto podniky nemôžu dostať. Z tohto dôvodu je dôležité, aby sa za sprostredkujúce banky, ktoré budú spravovať prostriedky

EIB, zvolili banky, ktoré v plnej miere podporujú MSP. Ak sprostredkujúca banka sústavne odmieta poskytovať tieto prostriedky malým a stredným podnikom, EIB by namiesto nej mala vybrať novú banku. A napokon, v snahe podnietiť sprostredkovateľov, aby skutočne požičiavali prostriedky EIB malým a stredným podnikom, by riziko vyplývajúce z týchto pôžičiek nemali znášať len sprostredkovateľské inštitúcie, ale aj EIB.

5.3 Dôležitou otázkou, najmä pre nové podniky, je prístup k rizikovému kapitálu (*venture capital*). Trh financovania počiatočného rozvoja rizikovým kapitálom v Európe predstavuje približne len 2 miliardy EUR ročne, čo je približne len 25 % ekvivalentu USA. Len jeden z 50 MSP žiada o financovanie spoločnosť rizikového kapitálu. Informácie o financovaní rizikovým kapitálom sú ľahko dostupné, avšak tradičné MSP často nevedia, že by mohli získať prostriedky z rizikových fondov. Táto skutočnosť súvisí aj s konzervatívnym prístupom európskych podnikateľov k riziku, keďže využívajú skôr služby bánk než financovanie prostredníctvom rizikového kapitálu.

5.4 Dôležitú možnosť pre MSP predstavuje aj verejné obstarávanie, hoci práve MSP sú na tejto úrovni menej konkurencieschopné, keďže nemajú toľko skúseností ako väčšie podniky pôsobiace na trhu a okrem toho je pre nich ťažšie splniť prísne predpisy v oblasti potvrdení o bankových zárukách a finančnom obrate. Vo verejnom obstarávaní by sa malo zaviesť viac iniciatív zameraných na MSP, napríklad nižšie požiadavky na kapitál viazaný na bankové záruky, čo by malo pozitívny vplyv na účasť MSP na verejných súťažiach ako aj na podporu klastrov MSP.

5.5 Prvoradou prioritou pre MSP je odstraňovanie byrokracie, pretože tieto podniky sú v porovnaní s väčšími podnikmi vystavené oveľa vyššej regulačnej a administratívnej záťaži. Je dokázané, že veľké spoločnosti vynakladajú na regulačné povinnosti v priemere 1 EUR na zamestnanca, pričom malým a stredným podnikom vznikajú náklady až do výšky 10 EUR. Komisia sa v rámci znižovania byrokracie uberá správnym smerom, hoci je potrebné uviesť, že sa ešte stále nachádzame ďaleko od hodnôt, ktoré by boli pre MSP účinnou pomocou.

5.6 Budúcnosťou nášho hospodárstva je udržateľná hospodárska súťaž. S financovaním by sa teda malo pomôcť MSP, ktoré podporujú zásady trvalej udržateľnosti a ktoré pôsobia v súlade so zásadami ekologického hospodárstva.

5.7 Financovanie zo strany EÚ je rozsiahlou a rozšírenou pomocou prospešnou pre MSP, ktoré využívajú nové technológie. Je však potrebné podporiť aj tradičnejších poskytovateľov výrobkov/služieb z radov MSP, aby v oblasti svojej činnosti zaujali inovačný prístup. Mali by sa skonsolidovať nástroje financovania, aby bolo možné podporiť aj tieto rozšírené činnosti MSP.

5.8 EHSV uznáva, že združenia, napríklad Európska asociácia vzájomných záručných spoločností (AECM), boli počas krízy veľkou pomocou. EHSV vyzýva Komisiu, aby pre takéto organizácie naďalej vytvárala vhodné prostredie, aby pokračovali v podpore MSP v oblasti záruk poskytovaných na financovanie MSP.

5.9 Pre MSP bol dôležitým nástrojom financovania aj CIP, a preto EHSV vyzýva Komisiu, aby v rámci tohto programu zachovala tento nástroj na poskytovanie záruk pre MSP aj po roku 2013.

V Bruseli 16. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Po prekonaní krízy: nový finančný systém pre vnútorný trh (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 48/08)

Spravodajca: **pán IOZIA**Pomocný spravodajca: **pán BURANI**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 18. februára 2010 podľa článku 29 ods. 2 svojho vnútorného poriadku rozhodol vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Po prekonaní krízy: nový finančný systém pre vnútorný trh“.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. júla 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza zo 16. septembra) prijal 160 hlasmi za, pričom 8 členovia hlasovali proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) mieni prostredníctvom tohto stanoviska z vlastnej iniciatívy poukázať na niektoré možnosti reformy európskeho finančného systému: na to, ako by mal byť regulovaný, resp. ako by mohol fungovať lepšie, s cieľom obmedziť vznik systémového rizika. Ak sa nestanovia medze nekontrolovaným špekuláciám a ak vlády nenájdu odpovede, na ktoré sa už pridlho čaká, kríza sa môže ešte znova prehĺbiť a nadobudnúť väčšie rozmery.

1.2 **Aký by mal byť finančný systém na vnútrotrhu po prekonaní krízy?** ECB/ESCB, komerčné banky, investičné spoločnosti, finančné inštitúcie na základe vzájomného ručenia a družstevné finančné inštitúcie, poisťovne, penzijné fondy, investičné fondy, ratingové spoločnosti, emitenti, distribútori a predajcovia finančných produktov a cenných papierov, burzy, neregulované trhy, regulátori, dozorné orgány, úverové ratingové agentúry sú hlavnými aktérmi finančného systému, od ktorých sa bude požadovať, aby zmenili svoje správanie, prispôbili sa prísnejším predpisom a upravili svoju štruktúru tak, aby dokázali splňať nové úlohy, ktoré im budú pridelené.

1.3 **Nemalo by sa zovšeobecňovať a pokladať všetkých aktérov trhu za zodpovedných.** Našťastie niektoré dôležité sektory, ako aj niektoré dôležité nadnárodné zoskupenia kríza nezasiahla, pretože vykonávali svoje aktivity v bezpečnej vzdialenosti od sveta finančného hazardu. Poisťovne, družstevné a ľudové banky, sporiteľne, ale aj hlavné európske a svetové komerčné banky nemuseli upravovať svoje účty v dôsledku finančných strát, ani žiadať finančné príspevky od príslušných vlád.

1.4 **„Príčinou krízy je morálna bieda.“** EHSV súhlasí s týmto zhrnutím Tomáša Baťu z roku 1932, ale zároveň

s poľutovaním konštatuje, že sa situácia vôbec nezmenila. Želaním všetkých zamestnancov a dôchodcov, podnikov, občanov, organizácií občianskej spoločnosti, spotrebiteľov a užívateľov je môcť sa spoľahnúť na výkonný a bezpečný finančný systém za prijateľné náklady, ktorému by sa dali s dôverou zveriť vlastné úspory, i žiadosť o podporu hospodárskej iniciatívy, ktorý by sa dal pokladať za nevyhnutný nástroj hospodárskeho rastu a zabezpečovania dôležitých sociálnych funkcií, ako sú dôchodky, zdravotné a úrazové poistenia a poistenia proti škodám. Hlboká finančná kríza ohrozila všetky tieto aspekty v dôsledku všeobecnej straty dôvery.

1.5 **Treba obnoviť dôveru vo finančné inštitúcie, ale aj politické inštitúcie a regulačné a dozorné orgány,** ktoré nedokázali zabrániť tejto katastrofe, ktorá podľa nedávnych odhadov MMF doteraz pohltila 2300 miliárd eur.

1.6 **Hlboko to otriaslo verejnou mienkou.** Nedostatok likvidity v dôsledku finančnej krízy ťažko zasiahol reálne hospodárstvo. Miera nezamestnanosti presiahla 10 %, s maximálnymi hodnotami v Lotyšsku (22 %) a Španielsku (19 %), čo v decembri znamenalo 23 miliónov nezamestnaných. Tento počet sa určite ešte zvýši. Všetky verejné rozpočty zaznamenali obrovské schodky, ktoré bude treba vyrovať opravnými opatreniami, čo určite neprispeje k rastu, ale pribrzdí oživenie hospodárskych aktivít, už i tak podľa pôvodných očakávaní nevýrazné, t. j. bez pozitívnych dôsledkov na zamestnanosť.

1.7 EHSV vypracoval v priebehu uplynulých rokov viaceré stanoviská obsahujúce často prehliadané podnetné úvahy, ktoré by boli určite pomohli predísť alebo aspoň zmierniť zničujúce dôsledky krízy, ak by boli zohľadnené.

1.8 **EHSV žiada európske inštitúcie, aby urýchlili proces reforiem.** Približne pred poldruha rokom boli predložené závery pracovnej skupiny, ktorej predsedal J. de Larosière, ale európsky rozhodovací proces ešte stále nevstúpil do svojej záverečnej fázy. Vlády žiaľ oslabili pôvodný návrh reforiem napríklad vylúčením možnosti zásahu európskeho orgánu v prípade nadnárodných finančných inštitúcií.

1.8.1 **EHSV berie s uspokojením na vedomie oznámenie Komisie o legislatívnych iniciatívach,** ktoré podnikne na zvýšenie regulácie a transparentnosti finančného trhu. Tieto návrhy, predložené počas vypracúvania tohto stanoviska, sa uberajú správnym smerom. Najdôležitejšími prvkami sú posilnenie dohľadu nad úverovými ratingovými agentúrami a otvorenie diskusie o spoločnej správe a riadení vo finančných inštitúciách. Balík návrhov dopĺňajú správy o odmenách manažmentu spoločností a politike odmeňovania. Komisia sa zaviazala v nasledujúcich šiestich až deviatich mesiacoch predložiť zvýšené návrhy na zlepšenie fungovania trhu s finančnými derivátmi, na vhodné opatrenia v oblasti predaja nakrátko a *swapov* na kreditné zlyhanie a na zlepšenia týkajúce sa smernice o trhoch s finančnými nástrojmi (MiFID).

1.8.2 **EHSV s veľkým záujmom očakáva ďalšie ohlásené iniciatívy v oblasti zodpovednosti:** revíziu smernice o systémoch ochrany vkladov a smernice o systémoch náhrad pre investorov. Plánujú sa zmeny a doplnenia k smernici o kapitálových požiadavkách (CRD IV), zatiaľ čo sa pripravuje nový návrh o balíkoch retailových investičných produktov (PRIP). Na podporu zjednotenia sankcií v celej škále činností dohľadu predloží Komisia oznámenie o sankciách v sektore finančných služieb.

1.9 **EHSV sa nazdáva, že je potrebné vyvíjať ešte intenzívnejšie úsilie s cieľom pripraviť finančný systém na obdobie po prekonaní krízy.** Mal by byť transparentný, sociálne a eticky zodpovedný, lepšie kontrolovaný a inovatívny s vyváženým rastom, ktorý by bol v súlade s rastom zvyšku hospodárskeho systému a zameraný na vytváranie hodnôt v strednom a dlhom časovom horizonte, teda trvalo udržateľným rastom.

1.10 **Vo finančnom sektore pracuje niekoľko miliónov osôb. Prevažnú väčšinu z nich tvoria slušní ľudia, ktorí pracujú profesionálne a zaslužia si úctu všetkých.** Malý počet nezodpovedných jedincov bez škrupúl poškodil dobré meno celej kategórie pracovníkov.

1.11 **EHSV odporúča vniesť väčšiu transparentnosť najmä do zisťovania rizika.** Na neregulovaných mimoburzových trhoch s derivátmi by nemalo byť povolené bilaterálne obchodovanie, ale výlučne len transakcie s ústredným partnerom, ktorý monitorovaním celkového rizika môže obmedziť prístup k obchodovaniu spoločnostiam, ktoré sú príliš vystavené

rizikám krachu. Transakcie by sa mali uskutočňovať na jedinej platforme, alebo prinajmenšom na vymedzenom súbore platformami, v záujme väčšej transparentnosti trhov.

1.12 **Sociálna zodpovednosť podnikov by mala byť vo finančnom sektore zohľadnená pri všetkých aktivitách a pri každom konaní. Doteraz sa uprednostňovali objemy predaja pred primeraným investičným poradenstvom.** Treba sa vrátiť k vysokej profesionálnej etike a profesijné združenia by mali jednoznačne a otvorene odsúdiť zlyhanie, a podnecovať korektné správanie prostredníctvom prevencie a udeľovania sankcií tým spoločnostiam, ktoré boli uznané vinnými z „konania so zlým úmyslom“, podvodov, a trestne stíhateľného správania.

1.13 **Otvorenejšie a demokratickejšie riadenie národných a európskych orgánov, ktoré by zapojilo zainteresovaných partnerov do regulačnej a dozornej činnosti.** Pracovníci, podniky, spotrebiteľia a užívatelia by mali zohrávať všeobecne uznávanú úlohu pri riadení podniku. EHSV odporúča zapojiť vo väčšej miere občiansku spoločnosť do konzultácií a hodnotenia vplyvu. Nedávne rozhodnutia Komisie, pokiaľ ide o výber skupín expertov, naďalej uprednostňujú výlučne zástupcov priemyslu bez primeraného zastúpenia spotrebiteľov a zamestnancov. EHSV bude naďalej neúnavne odporúčať vyvážené zastúpenie občianskej spoločnosti v skupinách expertov a výborov vytvorených Komisiou.

1.14 **Riadenie spoločností, v prípade ktorých by sa požiadavky na dobrú povesť a transparentnosť uplatňovali od manažmentu až po akcionárov, ktorých kapitál je v súčasnosti automaticky považovaný za kapitál legálneho pôvodu, hoci škandálózne prípady ukázali, že to nie je vždy tak.**

1.15 **Úloha manažérov nadobudla obrovské rozmery, a kolosálne sú aj odmeny niektorých z nich,** ktoré ostali zachované dokonca aj po znárodnení, ku ktorému došlo v snahe zachrániť finančné inštitúcie pred bankrotom. Je potrebná prísna politika obmedzovania výšky bonusov, ktoré by sa mali prípadne udeľovať, len ak sa dosiahnu strednodobé výsledky presahujúce priemer finančného systému, finančné stimuly zamestnancov by mali byť podmienené zodpovedným predajom, nie propagáciou istého bankového produktu bez náležitého ohľadu na potreby spotrebiteľa, stimuly by mali zvyšovať kvalitu ľudského kapitálu vo forme odbornej rady, dosiahnutia spokojnosti zákazníkov a vysokej profesionality.

1.16 **EHSV odporúča, aby národné dozorné orgány prijali prísne a účinné opatrenia,** lebo sa nezdáajú byť presvedčené o tom, že treba podniknúť kroky, ktoré by neboli len morálnym napomenutím, ale slúžia na zachovanie explicitného a zahmleného rizikového profilu do budúcnosti. Mohlo sa tak predísť mnohým vysoko rizikovým operáciám vykonaným s cieľom znásobiť zisk a bonusy.

1.17 **EHSV žiada, aby bol z európskych právnych predpisov odstránený odkaz na rating v súvislosti s hodnotením investícií a následným krytím rizika fondov** prijatý v súlade so zásadami druhej bazilejskej dohody a žiada, aby vnútroštátne orgány prehodnotili investičnú politiku.

1.18 **Hodnotenie štátneho dlhu členských štátov by sa malo vykonávať výlučne prostredníctvom novej nezávislej európskej agentúry.** Oznámenie o znížení ratingu štátnych dlhopisov niektorej krajiny, ako nedávno v prípade Grécka a iných európskych štátov nachádzajúcich sa v zložitej hospodárskej situácii, spôsobilo vážne ťažkosti na trhoch a podnietilo rozsiahle špekulácie zamerané na obligácie, čím sa znásobil dojem, že ide o vážnu krízu.

1.19 **Finančná pomoc poskytnutá Grécku poslúži na záchranu medzinárodného finančného systému,** ktorý upísal grécke dlhy vo výške stovák miliárd eur, dôverujúc aj najvýznamnejšej komerčnej banke na svete, ktorá zatajila dôležité finančné operácie, ktoré sa neobjavili na oficiálnych gréckych účtoch. Len samotné francúzske (76,45 miliárd) a nemecké (38,57 miliárd) banky poskytli pôžičky vo výške 115 miliárd: opäť sú európski daňoví poplatníci vyzvaní, aby vyrovnali účet za nezákonné konanie. Grécki občania budú musieť znášať obrovskú ťarchu hospodárskych a sociálnych dôsledkov.

1.20 **EHSV pokladá za potrebné podrobnejšie preskúmať tému zdaňovanie niektorých finančných aktivít,** obzvlášť tých, ktoré majú zjavne špekulatívny charakter. Nedávno bolo prijaté stanovisko na túto tému.

1.21 **EHSV odporúča vytvoriť integrované systémy zvládania krízy, ktoré by stanovili účinné kritériá v oblasti predbežného varovania, prevencie a prekonania krízy.** Treba vytvoriť spoľahlivé mechanizmy vzájomnej delby zodpovednosti medzi orgánmi členských štátov, predovšetkým pokiaľ ide o veľké európske zoskupenia: napríklad v strednej a východnej Európe sú finančné trhy takmer výlučne v rukách západných poisťovní a bánk.

2. Úvod

2.1 „Príčinou krízy je [predovšetkým] morálna bieda.

Prelom hospodárskej krízy? Neverím v žiadne spontánne prelomy. To, čomu sme zvykli hovoriť hospodárska kríza, je iba iné meno pre mravnú biedu.

Mravná bieda je príčina, hospodársky úpadok je následok. V našej krajine je mnoho ľudí, ktorí sa domnievajú, že hospo-

dársky úpadok je možné zastaviť peniazmi. Hrozím sa dôsledkov tohto omylu. V situácii, v ktorej sa nachádzame, nepotrebujeme žiadne geniálne obraty a kombinácie.

Potrebujeme mravné postoje k ľuďom, k práci a verejnému majetku.

Nepodporovať bankrotárov, nezadlžovať sa, nevyhadzovať hodnoty za nič, nevydierať pracujúcich, robiť to, čo nás pozdvihlo z povojnovej biedy, pracovať a šetriť a urobiť prácu a šetrnosť výnosnejšími, žiaducejšími a čestnejšími než leňošenie a mrhanie. Máte pravdu, treba prekonať krízu dôvery. Technickými, finančnými a úverovými zásahmi ju však prekonať nemožno. Dôvera je vec osobná a dôveru možno obnoviť len mravným prístupom a osobným príkladom.“ Tomáš Baťa, 1932.

2.2 Nič sa nezmenilo.

2.2.1 Citácia, ktorá je v stanoviskách výboru nezvyčajným prvkom, je oveľa lepším prostriedkom na uvedenie do problematiky než učená a opakovaná analýza krízy, omylov politiky, kontrolórov, ratingových spoločností, ako aj investorov a akcionárov. Minuli sa potoky atramentu: stačí povedať, že prijaté opatrenia prerokované resp. plánované v oblasti makroprudenciálneho a mikroprudenciálneho dohľadu sú v zásade zdôvodnené a logické, ale ešte stále chýba organické a štrukturálne prepojenie medzi dohľadom nad trhom (banky, poisťovne, finančné trhy) a kontrolou platobných systémov, ktoré môžu – ak budú správne interpretované – poskytnúť cenné signály upozorňujúce na individuálne zlyhanie alebo systémové ohrozenie. Príslušné orgány by mali preskúmať, či by nebolo vhodné zaviesť tento systém krízovej kontroly.

2.2.2 Na rozdiel od minulosti občianska spoločnosť nemieni prenechať diskusiu o budúcnosti finančného systému špecialistom, odborníkom a politikom, ale chce sa aktívne podieľať na vytváraní udržateľného finančného systému, keďže dôsledky rozhodnutí nevyhnutne doľahnú na pracovníkov, podniky a občanov. Verejné financie použité najprv na záchranu bánk najviac vystavených rizikám krachu a neskôr na potrebné oživenie hospodárstva ochromeného bezprecedentným nedostatkom likvidity prispeli k zvýšeniu verejného deficitu a zadlženia, ktoré budú musieť byť vyrovnané ďalšími opravnými zásahmi, ktoré opäť na občanov uvalia poplatky a dane, ktoré určite nikomu nechýbali.

2.2.3 Po prekonaní krízy finančný systém nesmie a nebude môcť ostať v podobe, akú nadobudol počas uplynulých 20 rokov. Bude nutné upustiť od miery rastu, ktorú politika krátkodobých cieľov vyhnala do závratných výšok.

2.2.4 Veľmi vysoká ziskovosť viedla ambicióznejšie podniky k tomu, aby začali fázu koncentrácie, ktorá bola ešte pred niekoľkými rokmi nemysliteľná.

2.2.5 Tieto koncentrácie podnikov uľahčila liberalizácia, privatizácia v mnohých krajinách, ale rozhodujúci impulz vzišiel zo smerníc týkajúcich sa jednotného trhu, ktoré zrušili hranice nielen medzi územnými jednotkami, ale aj medzi jednotlivými špecializovanými kategóriami: komerčnými bankami, investičnými bankami, finančnými spoločnosťami, spoločnosťami obchodujúcimi s cennými papiermi, depozitármi cenných papierov, správcami platobných systémov, poisťovňami atď.

2.2.6 Pre vzniknuté finančné konglomeráty je charakteristická výrazná heterogénnosť, komplexná štruktúra, vzájomné akcionárske podiely, osobitné hlasovacie práva, tzv. zlaté akcie (najmä v prípade bývalých verejných bánk), čo nadmieru sťažuje, dokonca až znemožňuje, globálny dohľad nad týmito štruktúrami. Až teraz po hlbokých otrasoch trhov si uvedomujeme, že je potrebné vytvoriť štruktúry nadnárodného dohľadu. Rozhodovacie procesy však napredujú príliš pomaly. Vplyvné finančné organizácie sa snažia obmedziť regulačné zásahy orgánov a darí sa im presvedčiť niektoré európske vlády, aby podporili ich argumenty. Správa de Larosièreovej skupiny, následné smernice, revízia dohôd Bazilej II a zmeny v IASB napredujú s veľkými ťažkosťami a zdá sa, že mnohé prísľuby zmien postupne miznú zo stola.

2.3 Ziskovosť

2.3.1 Ziskovosť a rast

2.3.1.1 Vysoká ziskovosť je odjakživa pokladaná za ukazovateľ životaschopnosti podniku. Je tiež prvkom, na ktorom sa zakladá rast objemu výroby podniku prostredníctvom reinvestovania zisku. Podnik s 10 % kapitálovou návratnosťou môže reinvestovaním 10 % svojho zisku dosiahnuť ročný nárast o 10 %, ak udrží pomer medzi svojím zadlžením a vlastným imaním na stabilnej úrovni: ak rastie rýchlejšie, znamená to, že vzrastá dlh, alebo že sa uchýľuje k novým vkladom vlastného kapitálu.

2.3.1.2 Z toho vyplýva, že ziskovejšie podniky majú väčšie možnosti rastu a rozvoja.

2.3.2 Ziskovosť a riziko

2.3.2.1 Často je na zvýšenie ziskovosti potrebné znášať väčšie riziká: v tejto súvislosti sa tvrdí, že dôležitá je v tomto prípade ziskovosť zohľadňujúca riziko. Len zvýšenie ziskovosti zohľadňujúcej riziko vytvára predpoklady vytvorenia skutočne novej hodnoty (rozumie sa pre akcionárov, nie nevyhnutne pre ostatné zainteresované strany).

2.3.2.2 Kto rozhoduje o primeranosti ziskovosti vzhľadom na riziko? Finančný trh, samozrejme.

2.3.2.3 Aké poučenie možno v tejto súvislosti vyvodit' z krízy? Poučenie, že napriek tomu, že sa zlepšila schopnosť posudzovať a odhadovať mnohé riziká, trh ich nie vždy dokáže vyčíslit' správnym spôsobom.

2.3.2.4 V dôsledku toho isté modely ziskovosti a rozvoja, jednotlivých podnikov alebo i celých hospodárstiev, vyzerali ako úspešné jednoducho preto, že ich riziká neboli správne odhadnuté.

2.3.2.5 Najdôležitejším poučením, ktoré si z krízy musíme odniesť, je poznanie, že nikdy nebudeme schopní správne odhadnúť všetky riziká.

2.3.3 Hnacie sily ziskovosti

2.3.3.1 Dvomi hlavnými hnacími silami ziskovosti, a to nielen v prípade finančných podnikov, sú:

— zvýšenie efektívnosti vďaka úsporám z rozsahu (rast objemu výroby) a zo sortimentu (zvýšenie rozsahu ponuky produktov a služieb),

— inovácia: ponuka nových produktov a služieb, ktorých zisková marža je väčšia vďaka menšej konkurencii.

2.3.3.2 Z týchto dôvodov boli dlhý čas heslá ako „veľké je pekné“ a „finančná inovácia je dobrou vecou“ mottom mnohých účastníkov finančného trhu. Podcenili sa však riziká spojené s týmito faktormi. Pripomeňme si ich:

2.3.3.3 Veľkosť – úspory z rozsahu: hlavným rizikom je systémové riziko v prípade „spoločností príliš veľkých, aby skrachovali“ (*too big to fail*).

2.3.3.4 Rozsah ponuky – úspory zo sortimentu: hlavné riziko je stále systémovej povahy, ale dalo by sa zhrnúť v označení „príliš vzájomne prepojené, aby skrachovali“ (*too interconnected to fail*).

2.3.3.5 Finančná inovácia: znamená zavádzanie nových produktov resp. služieb na zvládanie nových rizík alebo zvládanie známych rizík novým spôsobom. Ak by šlo o banálne záležitosti, určite by ich už vyskúšali iní. Súvisiace riziká sú často odhadované so značnými nepresnosťami.

2.4 Finančná kríza má svoj pôvod v zle odhadnutých rizikách finančnej inovácie. Ale inovácia je nevyhnutným predpokladom dosiahnutia vysokej rentability, príliš vysokej z hľadiska miery rastu rozvinutých hospodárstiev. Treba sa skôr sústrediť na príčinu problému, než na jeho dôsledky: musíme sa zmieriť s mierou ziskovosti vyjadrenou v oveľa nižších než dvojmiestnych číslach, ktorá sa pokladala nielen za oprávnený, ale dokonca žiaduci cieľ. A to preto, lebo už svojou podstatou je veľmi pravdepodobné, že príliš vysoká rentabilita v rámci hospodárstva, ktoré nemôže rásť rovnako ako pred 50 rokmi, so sebou prináša riziká, ktoré sa nesmú prehliadnuť. Ak sa nepovie, že v rozvinutom hospodárstve nemá zmysel a je nerozumné očakávať návratnosť vlastných investícií v dvojmiestnych číselných hodnotách, naďalej sa bude podporovať postoj, ktorý priviedol systém na okraj priepasti.

2.5 Podnikanie bánk a finančných sprostredkovateľov

Finančný systém je sprostredkovateľom peňažných a finančných aktivít a rizík. Riziko vyplýva najmä zo zúčtovaných derivátnych transakcií, vo väčšine prípadov mimoburzových finančných derivátov (OTC). Menová politika môže priamo ovplyvniť sprostredkovanie peňažných a finančných aktivít, ale je bezmocná voči derivátom. Deriváty využívajú minimálne podiely likvidity.

2.6 Riziko derivátov alebo nástrahy rizikového manažmentu

Deriváty boli hlavným nástrojom finančnej inovácie. Mimoburzový trh s derivátmi sa stal arénou pre delbu rizika, kde riziká, ktoré pôvodne prevzal jediný účastník trhu, sa presúvali a rozdeľovali na nespočetné transakcie. Teoreticky by to malo viesť k fragmentácii, a tým k oslabeniu pôvodného destabilizačného charakteru rizika. Ale zabudlo sa však na to, že nespočetné prepojenia, s ktorými sa spájajú tieto transakcie, prinášajú ťažko kontrolovateľné riziko partnera, a prispievajú v skutočnosti k strate predstavy o celkovom riziku a vzniku javu *too interconnected to fail*.

2.7 Vývoj smerom k stabilnejšiemu finančnému systému

Je chybou tvrdiť, že finančnú inováciu treba vidieť v negatívnom svetle, pretože prispela k vytvoreniu predpokladov pre vznik krízy. Nemožno však vzniknutú situáciu pokladať len za náhodné pošmyknutie. Naopak, je zrejme, že systém vo svojej doterajšej podobe nie je prijateľný.

Integrovaná štruktúra kontroly rizika musí zahŕňať tri úrovne: nástroje, trhy a inštitúcie.

2.7.1 Nástroje

Namiesto zákazu vytvárania nových nástrojov by sa mal zaviesť registračný mechanizmus, ktorý by stanovil, komu môžu byť

tieto nástroje ponúkané. Neregistrované nástroje môžu využívať len kvalifikovaní účastníci trhu. Mala by platiť zásada ako v prípade liekov: niektoré z nich sú takmer úplne voľnopredajné, niektoré sú len na lekársky predpis, iné zasa k dispozícii len v špecializovaných zariadeniach.

2.7.2 Inštitúcie

Tradičný mikroprudenciálny dohľad, ktorý by mal kontrolovať stabilitu samostatného sprostredkovateľa, je nedostatočný. Pri vytváraní makroprudenciálneho rámca treba zohľadniť dva dôležité externé faktory:

- vzájomné prepojenie. Finančné inštitúcie majú spoločné vystavenie riziku, ktoré znásobujú negatívne dôsledky rizika. Opäť ide o dva spomínané problémové situácie: *too big to fail* a *too interconnected to fail*,
- procyklický charakter. Finančný systém by mal zvládať riziká reálneho systému. V skutočnosti sa často stáva, že dynamika jedného systému posilňuje dynamiku druhého systému, čo vedie k tomu, že hospodársky rozmach i kríza nadobúdajú obrovské rozmery namiesto toho, aby boli zmierňované.

2.7.2.1 Takzvaný tieňový bankový systém sa využíval nielen na opodstatnené ciele, akým je dosiahnutie väčšej pružnosti, ale aj na obchádzanie pravidiel obozretného podnikania. Regulované hospodárske subjekty, ako napr. banky, ho využívali na tzv. regulačnú arbitráž, inými slovami na zvýšenie pomeru zadĺženia voči vlastnému imaniu (leverage) v rozpore s príslušnými požiadavkami právnych predpisov. Tento systém musí byť zahrnutý do rozsahu regulácie. Banky nesmú mať možnosť využívať tento systém na obchádzanie kapitálových požiadaviek.

2.7.3 Trhy

Kríza jednoznačne ukázala, že finančné trhy nemajú schopnosť samé odstrániť svoje chyby, a dosiahnuť novú rovnováhu vo všetkých situáciách. Preto nie je vôbec vylúčená situácia, že sa prejde pomerne rýchle od prebytku transakcií k nedostatku likvidity.

2.7.3.1 Keď transakcie prebiehajú medzi dvoma stranami, ako v prípade OTC, bankrot jednej inštitúcie môže veľmi rýchlo zasiahnuť aj mnohých partnerov, čo môže viesť k vzniku systémového rizika. Na obmedzenie systémového rizika trhov je potrebné nahradiť bilaterálne transakcie obchodovaním s ústredným partnerom: okrem toho by sa transakcie mali vykonávať na tej istej platforme, alebo na vymedzenom súbore platformiem, v záujme väčšej transparentnosti. Je pravdepodobné, že tieto podmienky si budú vyžadovať väčšiu štandardizáciu transakcií. Nejde o nežiaduci vedľajší účinok, ale o pozitívny dôsledok, ktorým sa zlepší transparentnosť trhov.

3. Riadenie

3.1 Ak je zložité kontrolovať trhy, ešte zložitejšie je kontrolovať riadenie. Ak má zdanlivo kontrolu akcionár, ktorý vlastní väčšinový podiel, skutočný alebo dosiahnutý prostredníctvom dohôd, rôzne legislatívne systémy, niektoré zhovievavejšie než druhé, prakticky umožňujú vytvoriť finančné štruktúry nejasného pôvodu. Okrem všeobecného problému transparentnosti vstupuje do hry komplikovaná otázka prenikania finančného zločinu alebo skrytých mocenských vplyvov do finančnej sféry. Táto téma zahŕňa štátne alebo verejne kontrolované investičné fondy, pranie špinavých peňazí, daňové úniky, daňové raje, inými slovami prítomnosť „zahmlených“ záujmov, nie nevyhnutne ako väčšiny. Tento problém sa netýka len veľkých zoskupení, ale zasahuje, a to možno dokonca i v rozsiahlejšej miere, mnohé finančné spoločnosti a investičné fondy, ktoré nemusia mať veľké rozmery. Smernice stanovujú pravidlá na výber osôb, ktoré sú oprávnené byť členmi riadiacich orgánov a obchodovať na burze, ale neobsahujú zmienku o povahe a pôvode kapitálov, čím implicitne priznávajú, že sú považované za legálne. Nejde teda o zavedenie nových pravidiel, ale vytvorenie operatívnych väzieb medzi vyšetrovacími a dozornými orgánmi.

3.2 Achillovou päťou veľkých zoskupení je často práve slabé riadenie vytvorená podľa vlastných predstáv manažérmi, ktorí sa stali ozajstnými neobmedzenými vládcami podniku. Riedenie kapitálu v dôsledku postupných zlučovanií účastníkov trhu bolo rozhodujúcim faktorom postupného oslabovania postavenia príslušných akcionárov, v niektorých prípadoch až do takej miery, že nedokázali zamedziť prevzatiu spoločnosti konkurentom. Veľké zoskupenia na medzinárodnej úrovni boli najprv prevzaté a vzápätí vydrancované konkurenčnými spoločnosťami, čo malo negatívne dôsledky pre reálne hospodárstvo a zamestnancov.

3.3 *V pomerne blízkej budúcnosti bude spoločnosť usporiadaná inak než v základných, hospodárskych, sociálnych a politických inštitúciách a rozdielne budú aj hlavné spoločenské presvedčenia resp. ideológie. V novom spoločenskom usporiadaní iná skupina alebo trieda – manažéri – bude dominantnou resp. riadiacou triedou.* (James Burnham, *The Managerial Revolution: What is Happening in the World*. New York: John Day Co., 1941).

3.4 Politická moc, ktorá je pomerne závislou od veľkých bankových manažérov, prispela k takejto transformácii. Ani pri nedávnych schopených akvizíciách bánk zo strany niektorých štátov nebola schopná vnieť aspoň trochu poriadku do vzťahov medzi manažmentom a akcionármi. Zdrvivajúca porážka prezidenta Obamu v spore s vrcholovým manažmentom spoločnosti AIG, ktorí si privlastnil 165 miliónov dolárov priamo zo 170 miliárd poskytnutých americkým ministerstvom financií, naznačuje rozsah neobmedzenej – v tomto prípade aj drzej a arogantnej – moci manažérov. V Spojených štátoch sa banky opäť postavili na nohy vďaka finančnej podpore vo

výške 787 miliárd dolárov z vrecka daňových poplatníkov. Potom zahrnuli svojich manažérov bonusmi (49,5 miliárd len v spoločnostiach Goldman Sachs, JpMorganChase a Morgan Stanley). A v súčasnosti práve vďaka zázračným bonusom šetria na daniach, keďže príspevky sa dajú odpísať z daní, celý systém takto ušetrí okolo 80 miliárd (ako odhaduje Robert Willens LLC). V Európe ide o skromnejšie sumy, ale napríklad Royal Bank of Scotland distribuovala 1,3 miliárd GBP. Nič sa nezmenilo.

3.5 Je potrebné seriózne prehodnotiť mechanizmy riadenia prerozdelením podnikových právomocí medzi akcionárov a manažment a prinavrátiť každému z nich miesto, ktoré mu prislúcha.

3.6 Účasť zainteresovaných strán na riadení a rozvinutejšia hospodárska demokracia môžu prispieť k opätovnému nastoleniu mocenskej rovnováhy a stanoviť krátkodobé i dlhodobé stratégie podnikania so zrejmyými výhodami pre celé hospodárstvo.

3.7 Trvalé a stabilné zisky, riadenie zohľadňujúce riziká, či politika obozretného investovania by mali byť črtami nového vývoja finančného systému po bezstarostnom období dvojciferných mier rastu.

4. Úver ako faktor rozvoja a jeho spoločenská funkcia

4.1 Nenahraditeľná úloha finančného systému pri usmerňovaní zdrojov na výrobné aktivity má neodškriepiteľné pozitívne sociálne dôsledky. Práca a bohatstvo dosiahnuté podnikmi aj vďaka podpore získanej od bánk prerozdeľujú blahobyť a služby spoločnosti. Spoločné znášanie rizika zo strany poisťovní vytvára stabilitu a pokojné prostredie pre hospodárske aktivity.

4.2 Spoločenskú funkciu si preto nemožno mýliť so „sociálnym“ hodnotením rizika. Banka je podnikom ako každý iný podnik, a preto musí niesť zodpovednosť za prostriedky, ktoré jej boli zverené. Banka, ktorá poskytne financie spoločnosti na pokraji krachu, sa vystavuje trestnému stíhaniu a v prípade súkromných podnikateľov bude obvinená z toho, že ich prinútila k nadmernému zadlženiu.

4.3 Jediným platným kritériom na poskytnutie úveru je prísne, objektívne a zodpovedné posúdenie rizika sprevádzané s hodnotením sociálneho účelu poskytnutých prostriedkov. Je rozdiel medzi tým, kto žiada o peniaze na zvýšenie výroby, a tým, kto ich potrebuje na zabránenie prepúšťaniu alebo tým, kto plánuje presun svojej hospodárskej aktivity do zahraničia. Ide o univerzálne kritériá, ktoré platia pre všetky banky, veľké či malé, akciové alebo družstevné spoločnosti alebo sporiťelne, ako aj pre tie, ktoré vykonávajú funkcie označované za „sociálne“, ako poskytovanie mikroúverov, etických úverov, alebo sociálne zodpovedné aktivity.

5. Aký by mal byť finančný systém po prekonaní krízy?

5.1 Tomáš Baťa takmer pred 80 rokmi naznačil správny smer: rozhodný návrat k profesionálnej etike, opráštenie hodnôt a zásad, ktoré sa časom veľmi oslabili, uspokojenie sa investorov s nižšími, ale stabilnejšími mierami rastu, s dlhodobou politikou, oddelenie výlučne špekulatívnych aktivít od zvyšku finančných operácií a ich lepšia právna úprava.

5.2 Transparentný finančný systém, ktorý by poskytoval dostatočné informácie na pochopenie rizika súvisiaceho s navrhovanými transakciami: počínajúc kreditnými kartami typu *revolving*, t. j. s úročeným úverom (obrovským emitentom bolo nedávno zakázané pokračovať v predaji ich produktov, keďže porušujú právne predpisy o úžere a praní špinavých peňazí!), cez jednoduché až po tie najkomplexnejšie finančné produkty.

5.3 Sociálne zodpovedný finančný systém. Honba za krátkodobým ziskom viedla mnohé finančné spoločnosti k uprednostňovaniu kvantity, objemu predaja, pred kvalitou služby poskytovanej zákazníčkovi. Mnohé osoby sa dali ovplyvniť ponukami na nákup finančných produktov, ktoré sa ukázali ako totálne nevhodné na uspokojenie požiadaviek sporiteľov. V týchto prípadoch dochádzalo skôr k predajom v rozpore so zdravým rozumom a základnými pravidlami profesionálnej etiky, než k predaju na základe seriózneho poradenstva. S cieľom dosiahnuť lepšie výsledky boli tieto predaje hnané každodenným nepoľavujúcim komerčným tlakom výmenou za prémie a bonusy, ale aj chovaním porovnateľným s *mobbingom* v prípade tých, ktorí nedokázali dosiahnuť požadované výsledky, v stále vyššej hodnote. Aj pre finančný systém by mala platiť zásada, ktorú stanovuje legislatíva v oblasti obchodných podvodov a skrytých nedostatkov.

5.4 Eticky zodpovedný finančný systém. Profesionálne združenia by mali vyvinúť iniciatívy na predchádzanie neprirodzeným hrozivým situáciám a prevziať zodpovednosť za príkladné potrestanie tých spoločností, ktoré boli uznané vinnými z „konania so zlým úmyslom“, podvodov, a trestne stíhateľného správania. Takéto zaujatie postoja doteraz chýbalo.

5.5 Lepšie regulovaný a kontrolovaný finančný systém. Neustále sa zvyšuje počet aktérov v rámci finančného systému, zatiaľ čo sa znižuje schopnosť dozorných orgánov podrobne sledovať vývoj trhu a legislatívy nastoliť poriadok v systéme a chrániť ho pred nevhodnými hospodárskymi subjektmi či dokonca zločineckými organizáciami. Je nevyhnutné racionalizovať, „vyčistiť“ túto oblasť a vniesť do nej poriadok. Finančná sféra, ktorá musí nevyhnutne sledovať vývoj najmodernejších modelov riadenia, nie je svojou podstatou priemyslom ako ostatné odvetvia. Zaochádza so špecifickým druhom kapitálu, ktorým je dôvera sporiteľov a zákazníkov, nevyhnutným pre jej činnosť. Stačilo označiť cenný papier ako AAA, aby sa sporiteľ cítil úplne pokojný. Skutočnosť však ukázala, že sme ešte veľmi ďaleko od vytvorenia spoľahlivých bezpečnostných záruk resp. mechanizmov.

5.6 Inovatívny finančný systém. Hľadanie nových finančných nástrojov, ktoré by lepšie vyhovovali požiadavkám trhu, musí ďalej pokračovať a musí sa stať hnacou silou hospodárstva. Znížiť pomer zadlženia voči vlastnému imaniu (*leverage*), vytvoriť viaceré príležitosti na ochranu pred rizikom a uspokojiť sa s primeranou návratnosťou je tým správnym spôsobom „návratu do budúcnosti“. Treba ustúpiť o dva kroky od dobrodružného správania a postúpiť tri kroky vpred smerom k budúcemu trvalo udržateľnému rozvoju.

V Bruseli 16. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Tvorivosť a podnikanie: nástroje na prekonanie krízy (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 48/09)

Spravodajkyňa: **pani SHARMA**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 18. februára 2010 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Tvorivosť a podnikanie: nástroje na prekonanie krízy“.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra) prijal 109 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod – „Most“

V záujme prekonania finančnej krízy a riešenia otázok nezamestnanosti, chudoby, nerovnosti, globalizácie a klimatických zmien musí Európa otvoriť myseľ svojich občanov.

1.1 Toto stanovisko sa zaoberá prínosom **tvorivosti** a **podnikania** ako nástroja na prekonanie krízy, pričom sa zameriava na investovanie do **ľudského kapitálu** formou vyzdvihovania a podporovania **aktívneho prístupu**.

1.2 Pojem podnikanie sa v Európe zvyčajne spája so založením podniku, malými a strednými podnikmi, ziskom a sektormi sociálneho podnikania. Podnikanie je **„schopnosť jednotlivca zmeniť myšlienky na skutky“**, preto nemožno podceňovať alebo dokonca opomíňať jeho význam pre spoločnosť, predovšetkým v čase krízy. Zahŕňa:

- tvorivosť, inováciu a prijímanie rizika,
- schopnosť plánovať a riadiť projekty tak, aby sa dosiahli stanovené ciele,
- podporu v každodennom živote doma a v spoločnosti,
- zamestnancov, ktorí sú si vedomí kontextu svojej práce,
- schopnosť využívať príležitosti,
- základ špecifickejších zručností a vedomostí potrebných pri zakladaní podniku zameraného na spoločenskú alebo obchodnú činnosť⁽¹⁾.

2. Závery a odporúčania

2.1 Cieľom tohto stanoviska je nájsť spôsoby, ako zhodnotiť potenciál občanov EÚ a aktivovať ho. Využíva inkluzívny prístup na tvorbu príležitostí pre väčší počet ľudí bez ohľadu na ich vek, pohlavie, rasu, schopnosti či sociálne podmienky. Znevýhodneným skupinám sa však musí venovať pozornosť v špecifických regionálnych, národných a európskych programoch na podporu *tvorivosti a podnikania*, aby sa tak upravili nerovnosti v spoločnosti.

2.2 Zaoberá sa týmito otázkami:

- ako zachovať rôznorodosť Európy, no zároveň ju pretvoriť na spoločnú identitu,
- ako vytvoriť z Európy PRIAZNIVÉ PROSTREDIE a zvýšiť vplyv jej občanov,
- ako vytvoriť Európu založenú na hrdosti, ambíciách a hodnotách, ktorej občania by boli jej vyslancami a tešili by sa z dosiahnutého úspechu.

2.3 V dôsledku finančnej krízy EHSV uznáva potrebu podnecovať tvorbu pracovných miest a vytvárať zdravé a udržateľné hospodárstvo v jednotlivých členských štátoch. Kvalitná práca si vyžaduje kvalitné podnikanie, ako aj investovanie do verejného i súkromného sektora s cieľom dosiahnuť medzinárodnú konkurencieschopnosť. Podnikanie je nástrojom, ktorým možno tejto výzve čeliť, dať reálnu nádej na úspech všetkých častí spoločnosti a pomôcť Európe k tomu, aby získala dynamickjšiu identitu.

(¹) KOM(2005) 548. Príloha, bod 7.

2.4 Stratégia Európa 2020 sa tematicky a cielene orientuje na tieto priority:

- vytváranie hodnôt prostredníctvom rastu založeného na znalostiach,
- zvýšenie vplyvu občanov v inkluzívnych spoločnostiach; nadobúdanie nových zručností, podporovanie tvorivosti a inovácie, rozvoj podnikania a bezproblémová zmena zamestnania budú mať rozhodujúci význam vo svete, ktorý bude ponúkať viac pracovných miest výmenou za väčšiu prispôsobivosť,
- vytváranie konkurencieschopného, prepojeného a ekologickejšieho hospodárstva.

2.5 Kríza vytvára priestor novým modelom rozvoja, rastu a spravovania vecí verejných. Nevyhnutným predpokladom zmeny sú lepšie a jednotné rámcové podmienky, čo sociálnym partnerom a občianskej spoločnosti dáva príležitosť prispieť praktickými a konkrétnymi nástrojmi.

2.6 Ľudský kapitál Európy by sa dal rýchlo využiť vytvorením PRIAZNIVÉHO prostredia, keby sa REALIZOVALI tieto jednoduché a reálne odporúčania:

10 hlavných krokov smerujúcich k zmene

1. VÍZIA – jednotná vízia pre Európu,
2. VZDELÁVANIE – podporovanie ambícií,
3. MOBILITA - vytváranie príležitostí na organizované vzdelávanie,
4. UVEDOMOVANIE SI RIZIKA - vedenie Európanov k tomu, aby prekonali obavy z rizika,
5. HNACIA SILA – podporovanie podnikateľského ducha,
6. ZODPOVEDNOSŤ – za európske projekty,
7. SPOLOČENSTVO – presadzovanie aktívneho občianstva,
8. IMPLEMENTÁCIA – politiky pre podnikateľov a malé a stredné podniky,
9. KONZULTÁCIA – platforma na diskusiu zainteresovaných strán,
10. PROPAGÁCIA – novej kultúry v médiách a prostredníctvom vyslancov.

2.7 Tieto odporúčania nesmú zostať úlohou jednej zainteresovanej strany, za ich realizáciu musia byť zodpovední všetci. V komplexnom a rýchlo sa meniacom svete potrebujú jednotlivci nové zručnosti a schopnosti, ak sa majú vyhnúť vylúčeniu. Sociálny dialóg môže mať vplyv na zmenu, ktorá umožní dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020 a rozvoj udržateľného podnikania. Musí sa vytvoriť celoeurópska tradícia umožňujúca jednotlivcom a organizáciám podnikáť.

2.8 Európska hodnota pri investovaní do podnikania:

Ak Vám dám 1 EUR a Vy dáte mne 1 EUR, každý z nás má 1 EUR.

Ak Vám vnuknem 1 myšlienku a Vy vnuknete mne 1 myšlienku, máme 2 myšlienky.

Podnikanie v Európe = 500 miliónov ľudí + 500 miliónov myšlienok + 500 miliónov činov.

Koľko z týchto myšlienok by nás mohlo vyvieŤ z krízy?

3. Európa dnes

3.1 V roku 2008 bola Európa vtiahnutá do finančnej krízy, ktorá síce vypukla v USA, no mala vážne dôsledky na hospodársku a sociálnu dimenziu spoločnosti. Príčiny krízy sú dobre zdokumentované, pričom Európa patrí zo strednodobého hľadiska k najpostihnutejším oblastiam.

3.2 V roku 2010 má Európa vyše 20 miliónov nezamestnaných. Väčšinu z tohto nevyužitého ľudského kapitálu tvoria mladí ľudia, ženy, starší pracovníci, migranti a iné zraniteľné skupiny. Ani verejný sektor zápasiaci s obrovskými deficitmi, ani veľké spoločnosti čeliace výzvam, ktoré prináša kríza a globalizácia, nebudú z krátkodobého hľadiska samostatne schopné vytvoriť tieto pracovné miesta. Mýtus o rýchlom návrate k výraznému rastu v EÚ je nereálny, pokiaľ nedôjde k štrukturálnym zmenám, pretože nezamestnanosť je predovšetkým štrukturálnym problémom, nie problémom hospodárskeho cyklu.

3.3 EÚ sa musí zamerať na hospodárstvo, udržateľné podnikanie, politiku zamestnanosti a sociálnu politiku. No pokračujúca globalizácia nebude čakať, kým Európa dohoní ostatných, hoci môže do veľkej miery prispieť k ich rozvoju. Európska dimenzia je príležitosťou na výmenu skúseností a nástrojov na vytvorenie silnejšej identity v samotnej Európe i navonok.

3.4 Dnešnú Európu tvorí 27 perspektívnych, súdržných a produktívnych členských štátov, ktorých susedné krajiny sa usilujú, aby mohli do Únie tiež vstúpiť. Európa má veľa silných stránok, ku ktorým patria mier, stabilita, rôznorodosť, systémy pravidiel, dobrá správa vecí verejných a solidarita. V Európe sa dôsledne rešpektujú sociálne hodnoty a jej územie. Z ekonomického hľadiska má Európa trh s 500 miliónmi ľudí a podniky s dobrým potenciálom rastu.

3.5 Teraz nastal čas, aby Európa maximalizovala naše kolektívne silné stránky.

4. Podnikanie – silná stránka Európy a mechanizmus na prekonanie krízy

4.1 V podnikaní ide o tvorbu bohatstva, ktoré Európu vyvedie z krízy. V Lisabonskej zmluve sa uznáva podnikanie a rôznorodosť hospodárskych subjektov. Teraz je potrebné nájsť nové spôsoby udržateľného podnikania ako dôležitej hnacej sily z hľadiska rastu a zachovania konkurencieschopnosti Európy.

4.2 Súčasťou toho bude hľadanie nových myšlienok a získanie dostatočnej dynamiky, ktorá bude v budúcnosti základom dôvery, dôveryhodnosti a trvalého rastu. Blahobyt podporí investície do vzdelávania, pracovných miest, zručností, produktivity, zdravotníctva a sociálnych podmienok, kde podnikanie, tvorivosť a inovácia predstavujú základné nástroje na dosiahnutie pokroku spoločnosti.

4.3 Rozsiahly súbor vedeckých, teoretických a empirických skúseností i reálna podnikateľská prax jasne preukázali spojitost medzi podnikaním a rastom ⁽²⁾. Podnikateľské združenia, odborové konfederácie, medzinárodné rozvojové agentúry, Svetová banka, Medzinárodná organizácia práce, OECD a mimovládne organizácie presadzujú podporu podnikania ako kľúčový nástroj rastu, rozvoja, odstraňovania chudoby a sociálneho začlenenia. V mnohých stanoviskách EHSV sú uvedené odporúčania, v ktorých sa uznáva význam podnikania v spoločnosti, a mnohé členské štáty disponujú osvedčenými postupmi vo vzťahu k podnikaniu.

4.4 Podnikanie bolo celosvetovo označené za hybnú silu inovácie, investovania a zmeny a ako také má nezastupiteľnú úlohu pri prekonávaní súčasnej hospodárskej situácie charakterizovanej vysokou mierou neistoty. V tomto kontexte predstavuje uznanie zručností a schopností prostredníctvom podni-

kania mechanizmus, ktorý umožňuje riešiť problémy a stavať na nových myšlienkach.

4.5 Hospodársky rozvoj bol v EÚ vždy v rovnováhe s veľkým úsilím o sociálnu dimenziu a musí to tak zostať aj pri začlenení podnikateľských aktivít do nášho každodenného života. V neobchodných oblastiach to zahŕňa:

— Podnikanie podporuje aj sociálne začlenenie a odstraňovanie chudoby, „pretože spoločnosť tvorí jadro analýzy inovácií“ ⁽³⁾, keďže mení svoje myslenie, prax a inštitúcie.

— Ochrana životného prostredia sa opiera o udržateľné zdroje energie a prispôsobenie sa klimatickým zmenám, čo povedie k novým pracovným postupom, ekologizácii pracovných miest a tvorbe nových „ekologických“ pracovných miest a technológií.

— Cestovný ruch, obnova a migrácia vrátane revitalizácie vidieckych a znevýhodnených regiónov si vynúti podnikateľské aktivity v záujme vytvárania pracovných miest a zmien infraštruktúry predovšetkým v takých oblastiach, ako sú obnova miest, poľnohospodárstvo, lesníctvo či cestovný ruch na ostrovoch ⁽⁴⁾ a agroturistika.

— V oblasti vzdelávania slúži tvorivosť na nachádzanie relevantných „hybných síl“, ktoré podnecujú „hlad“ po vedomostiach, a to s cieľom zabezpečiť, aby sa ľudia všetkých vekových kategórií a na všetkých úrovniach zapájali do učenia.

— Pri zdravotnej starostlivosti sa využívajú nové pracovné postupy a technológie na to, aby sa vytvorilo optimálne prostredie na zabezpečenie starostlivosti, výskumu a na poskytovanie liekov a ošetrovania.

— Demografické trendy si budú vyžadovať sociálnu adaptáciu, nové a tvorivé riešenia v oblasti infraštruktúry, služieb, pracovnej činnosti, ochrany rodiny i sociálnej ochrany.

— Oblasť činnosti mimovládnych organizácií vrátane osvetových a vzdelávacích projektov sú účinné a priekopnícke v mnohých sektoroch, v ktorých sú na prekonanie problémov spoločnosti potrebné nové riešenia.

⁽²⁾ Audretsch, D. B., Thurik, R. (2001): Linking Entrepreneurship to Growth, OECD Science, Technology and Industry Working Papers, 2001/2, OECD Publishing. doi: 10.1787/736170038056.

⁽³⁾ EUCIS-LLL Barcelona 2010.

⁽⁴⁾ Bornholme, Dánsko.

— Kapacita verejného sektora bude potrebovať riešenia, ak si má sektor zachovať rovnakú alebo dosiahnuť lepšiu úroveň služieb pri obmedzenom rozpočte.

4.6 Každý človek má talent, tvorivé myslenie a podnikateľského ducha a tieto vlastnosti možno obohatiť, ak prostredie takýmto aktivitám praje. Orientácia na jednotlivca pri súčasnom zohľadňovaní rôznorodosti má zásadný význam, pretože vylúčenie a diskriminácia predstavujú začarovaný kruh, ktorý ešte zhoršuje nerovnosť príležitostí: čím menej môžu ľudia využívať svoj potenciál, tým menšiu motiváciu na svoj rozvoj majú⁽⁵⁾. Predovšetkým v súčasnej Európe to môže ponúkať nové riešenia na zníženie vysokého počtu nekvalifikovaných a nezamestnaných ľudí. Prístup založený na rôznorodosti môže navyše pomôcť vytvoriť príležitosti pre väčší počet ľudí bez ohľadu na ich vek, pohlavie, rasu, schopnosti či sociálne podmienky.

4.7 Rad kolektívnych faktorov vytvára proaktívne prostredie ako predpoklad úspechu v akejkoľvek oblasti života, a to vrátane prekonania krízy:

— jasná VÍZIA s uskutočniteľným POSLANÍM a dosiahnuteľnými CIEĽMI,

— PROJEKT založený na SPOLOČNOM ÚČELE/SPOLOČNEJ IDENTITE,

— ZAMERANIE a „AKTÍVNY PRÍSTUP“,

— VEDENIE, ktoré podporuje individualitu spolu so silnými spoločnými HODNOTAMI.

5. 10 HLAVNÝCH KROKOV – zoznam možných krokov na vytvorenie priaznivého prostredia

Rast nevzniká vo vákuu – sú naň potrební rovnako zmýšľajúci ľudia, sieť a zainteresované strany. Napokon sú to tradície v spoločnosti, na pracovisku a doma, ktoré umožňujú jednotlivcom a organizáciám podnikáť, a to vrátane podpory vytvárania pracovných miest prostredníctvom malých podnikov a rastúcej ponuky kvalifikovaných pracovníkov. Zainteresované

strany, t. j. zamestnávateľa, odborové organizácie, mimovládne organizácie, verejný sektor a rozhodujúci činitelia, sa budú musieť spojiť a tak reagovať na zmenu kultúry a umožniť, aby z „podnikateľskej kultúry“ mohli ťažiť VŠETCI, čím by sa pomohlo nielen prekonať krízu, ale aj vyriešiť dlhodobé výzvy našej planéty.

5.1 Je potrebné prísť s **jasnou a jednotnou víziou pre Európu**⁽⁶⁾, doplnenou o stratégiu a konkrétne ciele. Jej súčasťou musí byť politické vedenie, ktoré by bolo povinné skladať účty za svoje činy, nieslo by zodpovednosť a malo by zmysel pre realitu. Musí sa znovu oživiť a dokončiť projekt jednotného trhu, ktorý prinesie hospodársky blahobyt pre všetkých, zvýšenú mobilitu, nové schopnosti, príležitosti na obchodovanie aj širšiu ponuku. Podnikanie pre všetkých sa musí stať prierezovou témou v každej oblasti politiky.

5.2 **Podnikateľské vzdelávanie** si v **celej Európe** ešte stále vyžaduje skutočnú angažovanosť vedúcich predstaviteľov, a to tak pokiaľ ide o vzdelávanie v rámci školských osnov, ako aj v súvislosti s celoživotným vzdelávaním. Podporovanie ambícií, tvorivosť a podnikanie si treba ceniť a nie zamieňať s obchodovaním či tvorbou zisku. Tvorivosť sa rozvíja učením vo formálnych i neformálnych systémoch. Vyučujúci musia byť v plnej miere zainteresovaní, aby sa zabezpečila správna komunikácia. Učitelia môžu zastávať odmietavý postoj k úzkej definícii, na základe ktorej sa podnikanie chápe ako založenie podniku, ale mohli by uvítať širšiu koncepciu podnikania ako kľúčovej schopnosti pre život. Na rozvoj aktivít a vyučovania možno využiť „podnikateľský rebríček“, čím by sa do tried vniesol „podnikateľský duch“⁽⁷⁾.

5.2.1 Učitelia potrebujú priekopnícke metódy, experimentálnu výučbu a mechanizmy, aby mohli študentom odovzdávať najnovšie zručnosti a oboznamovať ich s technológiami odrážajúcimi globalizáciu. Musia sami seba považovať za „sprostredkovateľov“, ktorí študentom pomáhajú stať sa nezávislejšími a prevziať iniciatívu za svoje vzdelanie. Účelná odborná príprava učiteľov, výmena osvedčených postupov a siete⁽⁸⁾, ako aj metódy a nástroje môžu učiteľom pomáhať v tom, aby sa prispôbili všetkým metódam vyučovania. V záujme podporenia prenosu vedomostí by sa mohli zväziť partnerstvá so zamestnávateľmi, odborními a mimovládnyimi organizáciami.

⁽⁶⁾ Občania musia pochopiť, že:

- I. Víziou pre Európu je vytvorenie Spojených štátov európskych, ktoré by boli otvorené svetu a v ktorých by sa rešpektovali všetky kultúry a jazyky.
- II Sila Európy spočíva vo vytvorení spoločného celku, v ktorom po stáročiach občianskych vojen a konfliktov vládne mier.
- III. EÚ predstavuje prosperujúci politický celok, ktorý ponúka maximum príležitostí na realizáciu snov jednotlivcov i kolektívov.
- IV. Byť Európanom znamená deliť sa o spoločné hodnoty, predovšetkým o cennú zmes individuálnych hodnôt (individuálne výkonnosti) a kolektívnych hodnôt.
- V. Výhoda občianstva EÚ spočíva v tom, že každý občan môže využívať európsku dimenziu v kultúrnej, hospodárskej či vedeckej oblasti, rozvíjať svoje individuálne zručnosti a kvalifikáciu pre svoju budúcnosť aj budúcnosť iných.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 309, 16.12.2006, s. 110.

⁽⁸⁾ Smerom k väčšej spolupráci a koherencii v podnikateľskom vzdelávaní, EK, marec 2010.

⁽⁵⁾ Hillman 1997.

5.3 Vytváranie príležitostí na organizovanú vzdelávaciu mobilitu sa musí stať pre Európanov prirodzeným javom. Prístup k vzdelaniu je rozhodujúcim činiteľom sociálneho začlenenia, účasti na politickom živote a vykonávania občianskych práv⁽⁹⁾. EHSV by mohol ako ambicióznou iniciatívu odštartovať diskusiu so zainteresovanými stranami o vzdelávacom systéme EÚ pre 21. storočie, ktorú by potom mohol navrhnúť rozhodovacím orgánom EÚ.

5.3.1 Vedomostný trojuholník (vzdelávanie, výskum, inovácia) zohráva rozhodujúcu úlohu pri podpore rastu a zamestnanosti v budúcnosti. Erasmus, Leonardo, Socrates a ďalšie programy musia byť otvorené pre všetkých a ľahšie prístupné, musia mať menej administratívnych prekážok a dávať správne podnety na zapojenie sa do nich. EHSV odporúča zaviesť Europass, do ktorého by sa zaznamenávali všetky vzdelávacie aktivity absolvované v Európe.

5.4 V záujme rozvoja produktívnej spoločnosti by bolo potrebné **viesť Európanov k tomu, aby prekonalí obavy z rizika** a osvojili si aktívny prístup a kultúru „kalkulovaného“ rizika. Prínos a úžitok tvorivosti a inovácie pre spoločnosť by sa mali vedome podporovať s cieľom odkloniť sa od negatívnej kultúry neúspechu, ktorá prevláda v dnešnej Európe.

5.4.1 Je potrebné uvažovať o inovačných mechanizmoch v oblasti prístupu k financovaniu. Medzi ne by mohli patriť mechanizmus mikroúverov (Progress, ESF, Jasmine, Jeremie a CIP) a mikropôžičky pre úverové družstvá a spoločné projekty⁽¹⁰⁾. Týmito nástrojmi možno podporovať nielen podnikateľov, ale aj udržateľnosť iniciatív zameraných na spoločnosť a rozvoj, najmä pokiaľ ide o mimovládne organizácie.

5.4.2 Súčasnú podporu inovácie treba prispôbiť tak, aby zodpovedali jej meniacej sa povahe (inovácia otvorená službám a orientovaná na užívateľa). Zvládnutie a obmedzenie komplexnosti, zvýšenie flexibility systémov, uľahčenie spolupráce a rýchlejší prístup k finančným prostriedkom – to všetko sú nástroje, ktorými sa dá urýchliť premena vedomostí na trhové produkty.

5.5 Podporovanie veľkých podnikov ako tvorcov a hnacej sily podnikateľského ducha. Je potrebné využívať kompetencie a talent všetkých pracovníkov, pretože pracovná sila v sebe skrýva mnohé praktické a duševné schopnosti.

⁽⁹⁾ BIG ISSUE, ACAF, Španielsko.

⁽¹⁰⁾ Príklady spoločných projektov a projektov v oblasti sociálneho začlenenia, ktoré vychádzajú z podnikateľských iniciatív, pozri na internetovej stránke www.european-microfinance.org.

Rozpoznávanie kompetencií a nehmotných aktív by sa malo podnietiť vypracovaním nových nástrojov na jeho podporu.

5.5.1 Mali by sa lepšie propagovať a podporovať možnosti pracovného umiestnenia a učňovská prax pre študentov a nezamestnaných.

5.5.2 Vytvorenie podnikového rámca na zriaďovanie odstepných závodov, v rámci ktorých by veľké podniky podporovali novátorov, pomáhali im a otvárali trhové príležitosti, by mohlo slúžiť na to, aby sa uvádzali na trh síce registrované, ale zatiaľ neuvedené patenty. Pri rozvoji vzťahov a podporovaní optimálneho pracovného prostredia je nevyhnutné zvážiť opatrenia na podporu výborov sociálneho dialógu a sociálnych partnerov, aby sa ujali posudzovania vplyvu v súvislosti so stratégiou zamestnanosti EÚ a stratégiou Európa 2020 a prispeli k nemu.

5.6 Na odôvodnenie investícií je potrebné vykonávať **hodnotenie dlhodobých cieľov európskych projektov**. Do úvahy by sa pritom mala brať udržateľnosť projektu, možnosť komerčného využitia úspešných výsledkov a stavania na týchto výsledkoch v prospech širšej spoločnosti.

5.6.1 Mohlo by to zahŕňať **medzigeneračné a viacodvetvové projekty** vrátane zoskupení, ktoré by umožnili, aby sa stretávali skúsenosti s novým spôsobom myslenia a spoločne využívali nové schopnosti, odbornosť, vedomosti a siete vo forme mentorských, resp. tútorských vzťahov. Podporovanie udržateľných hospodárskych projektov a „ekologických“ podnikateľov uvedomujúcich si výzvy, ktoré prináša zmena klímy a nedostatok zdrojov energie či fosílnych palív, upriami pozornosť na ochranu životného prostredia.

5.7 Presadzovanie iniciatív Spoločenstva a aktívneho občianstva na podporu projektov s európskou perspektívou, ktoré sú pre spoločnosť prínosom alebo ktoré spoločnosť iniciovalo. Prítom by sa mal brať ohľad na rôznorodosť a veľmi zraniteľné skupiny. Tento prístup by sa mohol tiež spojiť s dobrovoľným európskym certifikačným mechanizmom v oblasti podnikovej sociálnej zodpovednosti a možnosťou revízie iniciatív Spoločenstva.

5.8 Pevné odhodlanie realizovať politické opatrenia má zásadný význam z hľadiska podpory priaznivého prostredia pre začínajúcich podnikateľov. Malé a stredné podniky tvoria 98 % všetkých podnikov v EÚ. Rámec EÚ s dlhoročnou tradíciou rozvoja takýchto podnikov sa musí zachovať a vylepšiť⁽¹¹⁾:

⁽¹¹⁾ Malé a stredné podniky sa často považujú za najväčšiu skupinu podnikateľov. Odporúčania na podporu ich rastu vydala tak Európska konfederácia odborových zväzov (ETUC), ako aj Európska asociácia remesiel, malých a stredných podnikov (UEAPME) a nájdeme ich tiež v mnohých stanoviskách EHSV.

- **Iniciatíva „Small Business Act“ a zásada „najskôr myslieť v malom“** (myslia sa tým malé a stredné podniky) v mnohých členských štátoch ešte stále čakajú na silnú zaangažovanosť a v časoch krízy nespĺňajú očakávania. Musíme sa zaoberať otázkou lepšieho prístupu a účasti malých a stredných podnikov na projektoch EÚ a verejnom obstarávaní a snažiť sa o otvorené trhy, ktoré podnecujú podnikateľský rast. Interaktívne prostredie možno vytvoriť prostredníctvom podnikateľských inkubátorov, združení, vedeckých a technologických parkov či partnerstiev s akademickou obcou. Súčasťou by mohlo byť aj JEDNOTNÉ KONTAKTNÉ MIESTO EÚ ako zdroj informácií pre podnikateľov zo všetkých sektorov.
- Treba pouvažovať o **sociálnej záchranej sieti** pre samostatne zárobkovo činné osoby, ktorá by zohľadňovala špecifické aspekty podnikového riadenia, najmä pokiaľ ide o materstvo, starostlivosť o deti a ukončenie podnikania.
- **Schválenie štatútu európskej spoločnosti pre malé a stredné podniky v Rade**, čím sa zároveň podporí projekt jednotného trhu a uľahčia sa cezhraničné aktivity takýchto podnikov. Tento projekt, ktorý vzišiel z iniciatívy EHSV, dáva novým podnikateľom európsku identitu.
- **Zlepšenie informovanosti a väčšia podpora programu „Erasmus pre mladých podnikateľov“**⁽¹²⁾. Je nevyhnutné nájsť riešenia, ktoré by umožnili prilákať väčší počet hostiteľských podnikov, rozpoznať ich prínos a dosiahnuť tak skutočný výsledok. Mohlo by medzi ne patriť udeľovanie „Európskej podnikateľskej ceny“ a európskej značky alebo účasť na aktivitách s veľkou reprezentačnou hodnotou. Podnikatelia sa na rozdiel od pracovníkov len zriedka dočkajú osvedčenia o svojich schopnostiach či uznania spoločnosti za svoj prínos.

5.9 Využívanie odborných vedomostí prostredníctvom zriadenia platformy na diskusiu zainteresovaných strán o posilňovaní európskeho ducha a kultúry založenej na „inovácii a tvorivosti“. Podpora spolupráce medzi zainteresovanými stranami by mohla viesť k formulácii zosúladených a prierezových politických odporúčaní k takým témam, ako je

zlepšenie vzťahov medzi akademickou obcou a priemyslom, inovácia v komerčnom a nekomerčnom prostredí, mobilita výskumných pracovníkov, využívanie štrukturálnych fondov, celosvetové osvedčené postupy a zriadenie rámca na riešenie naliehavých záležitostí. Občiansky dialóg, ktorý má podporovať podnikateľského ducha na regionálnej úrovni, môže prispieť k tomu, že európsky podnikateľský profil bude zodpovedať 21. storočiu.

5.10 Propagácia novej kultúry prostredníctvom médií, so sieťou vyslancov a úspešných príkladov. Je potrebné presadzovať kultúru, v rámci ktorej sa uznáva podnikateľské myslenie a podporu tu nachádzajú iniciatívy týkajúce sa začínajúcich a rastúcich podnikov, sociálnych podnikateľov, inovácií vo verejnom sektore, tvorivosti na pracovisku, plánovania prevzatia podniku a účasti zamestnancov. Nová kultúra podnikania v Európe si vyžaduje schopnosť viesť a presadzovať ju prostredníctvom hovorcov či „vyslancov“.

6. Kríza je podnetom na to, aby Európa nielen uznávala potenciál svojich občanov, ale aby u nich tiež podporovala podnikateľského ducha a podnikateľské myslenie.

6.1 Táto kríza nebude jedinou, ktorej bude musieť Európa čeliť. S cieľom zabezpečiť jej pripravenosť na ďalšie výzvy sa musí pomocou 10 hlavných krokov vytvoriť dynamika, ktorá bude mechanizmom ďalšieho vývoja. Súčasťou bude:

- akčný plán,
- európska pracovná skupina pre podnikanie,
- platforma zainteresovaných strán,
- európsky summit a summit G20 o podnikaní,
- inovácia v Európe (stratégia Európa 2020).

6.1.1 EHSV by v blízkej budúcnosti mohol tieto myšlienky rozpracovať spolu so zainteresovanými stranami.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹²⁾ Program „Erasmus pre mladých podnikateľov“, Európska komisia – GR pre podnikanie a priemysel.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Reakcia EÚ na zmenu rovnováhy hospodárskych síl vo svete (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 48/10)

Spravodajca: **pán Brian CALLANAN**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 18. februára 2010 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 svojho vnútorného poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Reakcia EÚ na zmenu rovnováhy hospodárskych síl vo svete“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 20. júla 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra 2010) prijal 135 hlasmi za, pričom 4 členovia hlasovali proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Členské štáty EÚ čelia najťažšej hospodárskej kríze od 30. rokov minulého storočia a proces obnovy je neistý, nestály a zraniteľný. V dôsledku najhlbšej krízy od čias 2. svetovej vojny sa zmenila globálna rovnováha a Európa musí v rámci tejto novej štruktúry nanovo definovať svoje postavenie a stratégie. Keďže 85 % obchodu Európy sa realizuje na jej vlastnom trhu, niektoré odpovede na nové výzvy sa budú dať nájsť v jej vnútri. Rast vnútorného dopytu má pre Úniu z hľadiska udržateľnosti rozhodujúci význam, ak chce čeliť globálnym výzvam. EHSV vypracoval na túto tému niekoľko stanovísk. Toto stanovisko skúma vonkajší rozmer reakcie EÚ na svetovú hospodársku krízu – nové postavenie Európy na svetovom trhu. Zameriava sa na zmeny v hospodárskej výkonnosti EÚ na svetovom trhu a medzinárodný dosah súčasného vzostupu Číny a iných rozvojových krajín. Kladie otázky, ktoré majú viesť k analýze tejto problematiky a k diskusií o jej vplyve na politické a obchodné vzťahy EÚ s ostatnými krajinami sveta, a zároveň prispieva myšlienkami a nápadmi občianskej spoločnosti k politickej diskusií, ktorej závery budú mať ďalekosiahle dôsledky.

1.2 Európa čelí podstatným zmenám, pretože bude musieť reagovať na otrasy v svetových hospodárskych, politických a obchodných vzťahoch, ktoré hospodárska recesia urýchlila. Musí sa pritom prispôbiť tak, že podporí rast, vytvorí väčší počet lepších pracovných miest, prejde k ekologickejšiemu a inovatívnejšiemu hospodárstvu, dosiahne cieľ stratégie Európa 2020, ktorým je 75 % zamestnanosť, a zaistí, že do neho budú zahrnuté rizikové skupiny, ako je mládež, ženy, osoby v strednom veku a osoby s postihnutím.

1.3 V rámci európskeho projektu sa doposiaľ najviac energie vynaložilo na interné záležitosti: vytváranie jednotného trhu, zriaďovanie inštitúcií, hádky o peniaze, nekonečné rokovania o zmluvách. Nasledujúce desaťročie sa musí vyznačovať tým, že sa Európa rozohľadne smerom von, aby sa vymanila

z recesie a úspešne preorganizovala svoju činnosť tak, aby mohla riešiť výzvy 21. storočia. EÚ si pritom musí lepšie uvedomovať a reagovať na súčasný vývoj, ktorý určuje predovšetkým nová interakcia medzi USA a Čínou a vplyv mocných skupín rozvojových krajín, ako je skupina BRIC (Brazília, Rusko, India a Čína).

1.4 Ak sa jej to podarí, potom má Európa k dispozícii, ako to uvádza predseda Komisie Manuel Barroso, „zdroje, inteligenciu, potrebné schopnosti, históriu a ľudské, intelektuálne a kultúrne zdroje“, ktoré sú potrebné na dosiahnutie úspechu.

1.5 Komisia sa vo svojom pracovnom programe zaväzuje obmedziť prekážky medzinárodných obchodných a investičných tokov, doviest' prebiehajúce bilaterálne rokovania k úspešnému koncu, zlepšiť presadzovanie platných dohôd a rozbehnúť iniciatívy na sprístupnenie obchodných príležitostí pre oblasti rastu, ako sú špičkové technológie, služby a environmentálne funkcie.

1.6 Znepokojujúcim trendom je skutočnosť, že EÚ nemá vedúcu pozíciu na svete v žiadnom z odvetví špičkových technológií a v tejto oblasti nemá ani dostatok významných podnikov na to, aby správne využila základné podporné technológie budúcnosti.

1.7 EHSV upozorňuje na význam otázok mimo rozsahu tohto stanoviska úzko špecifikovaného na škodlivý protekcionizmus a reakciu na klimatické zmeny, ako je napríklad podpora podnikavých, globálne zameraných začínajúcich podnikov, podnecovanie inovácií v zavedených podnikoch, zachovanie odvetví so strategickým významom pre Európu, zväzovanie vývozného potenciálu verejných služieb, ako je zdravotná starostlivosť a vzdelávanie, a stimulovanie miest EÚ k tomu, aby vytvárali partnerstvá po celom svete.

1.8 Dôsledkom svetovej recesie je väčšia príťažlivosť protekcionistickej politiky. Generálny riaditeľ Svetovej obchodnej organizácie (WTO) Pascal Lamy upozorňuje, že krajiny musia tomuto pokušeniu odolať.

1.9 Pokiaľ ide o vonkajšie záležitosti, treba doviest' k úspešnému koncu rokovaniu v Dauhe, avšak ukazuje sa, že to nebude jednoduché. EÚ medzitým pripravuje nový model bilaterálnych vzťahov a dohôd s rozvinutými a rozvojovými krajinami, ktoré budú čoraz viac ovplyvňovať spoločnú obchodnú politiku.

1.10 Medzi ďalšie dôležité ciele politiky EÚ patrí: zaručiť reciprocitu v týchto nových bilaterálnych dohodách EÚ, podľa možnosti vrátane zaistenia bezpečnosti dodávok energie, zabezpečiť flexibilitu a prispôbivosť pravidiel voči podmienkam, ktoré sa často rýchlo menia, odstrániť necolné prekážky obchodu, vrátane tých, ktoré presahujú hranice, zaručiť transparentnosť pracovných noriem a noriem kvality podľa pravidiel Medzinárodnej organizácie práce, uzavrieť dohody o voľnom obchode pre environmentálny tovar a služby.

1.11 Multilaterálne dohody v oblasti životného prostredia sa musia hladko sklbiť s dohodami v oblasti systému medzinárodného obchodu, aby sa navzájom podporovali, a nie narúšali.

1.12 Bezpečnosť dodávok energie je pre EÚ jednou z hlavných výziev vyplývajúcich z klimatických zmien. Ide napríklad o kombináciu opatrení na uzavretie dohody o externých dodávkach (ako sa to už deje vo forme bilaterálnych obchodných dohôd), predaj odborných znalostí a technológií na zlepšenie infraštruktúry (ako sú inteligentné siete alebo nová generácia technológií na výrobu elektrickej energie z iných zdrojov ako sú fosílné palivá), spoločné využívanie nových technológií, ktoré sa vyvíjajú s cieľom splniť súčasný cieľ EÚ vyrábať 20 % energie z alternatívnych zdrojov, a hľadanie príležitosti na vývoz odborných znalostí za účelom rozvoja a využívania stimulov na obmedzovanie emisií CO₂.

1.13 Stupňujúcu sa vzájomnú závislosť a prepojenosť na celom svete musí nasledovať aj spôsob myslenia politických činiteľov. Vzájomné pôsobenie európskeho jednotného trhu a obchodnej politiky ešte nikdy nemalo väčší význam, rovnako ako zaručenie konzultácií požadovaných v rámci EÚ a medzi jej inštitúciami a s jej členskými štátmi, ktoré posilňujú a podporujú účinný rozvoj, dohodu a uplatňovanie pružnejšej obchodnej politiky.

1.14 Pokiaľ ide o ľudský rozmer, je potrebné potláčať strach a neistotu, ktorú vytvárajú zmeny v rovnováhe hospodárskych síl. Organizovaná občianska spoločnosť má príležitosť a povinnosť pomôcť ľuďom, politikom a hospodárstvu vyrovnáť sa so zmenou.

1.15 Nová stratégia Európskej komisie Európa 2020 je prvou strategickou odpoveďou EÚ na hospodársku recesiu a zmenu rovnováhy hospodárskych síl vo svete. Na úspech tejto stratégie bude potrebná koordinovaná odpoveď Európy, vrátane sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti (ako to uvádza Barroso v oznámení o stratégii Európa 2020). V záujme dosiahnutia vysokej hospodárskej výkonnosti a sociálnej súdržnosti sa EÚ v reakcii na zmenu rovnováhy hospodárskych síl musí spoliehať na svoje partnerstvo medzi verejným sektorom a organizovanou občianskou spoločnosťou.

1.16 Komisia má však málo priamych nástrojov, ktorými môže ovplyvniť pokrok, a zodpovednosť spočíva najmä v rukách vlád členských štátov, ktoré sa v súčasnosti aj na domácej pôde ocitajú pod zvýšeným finančným, politickým a sociálnym tlakom.

2. Úvod

2.1 „Členské štáty EÚ čelia najťažšej hospodárskej kríze od 30. rokov minulého storočia [...] a proces obnovy je neistý, nestály a zraniteľný“⁽¹⁾. V dôsledku najhlbšej krízy od čias 2. svetovej vojny sa zmenila globálna rovnováha a Európa musí v rámci tejto novej štruktúry nanovo definovať svoje postavenie a stratégie. Keďže 85 % obchodu Európy sa realizuje na jej vlastnom trhu, niektoré odpovede na nové výzvy sa budú dať nájsť v jej vnútri. Rast vnútorného dopytu má pre Úniu z hľadiska udržateľnosti rozhodujúci význam, ak chce čeliť globálnym výzvam. EHSV vypracoval na túto tému niekoľko stanovísk⁽²⁾. Toto stanovisko skúma vonkajší rozmer reakcie EÚ na svetovú hospodársku krízu – nové postavenie Európy na svetovom trhu. Zameriava sa na zmeny v hospodárskej výkonnosti EÚ na svetovom trhu a medzinárodný dosah súčasného vzostupu Číny a iných rozvojových krajín. Kládne otázky, ktoré majú viesť k analýze tejto problematiky a k diskusií o jej vplyve na politické a obchodné vzťahy EÚ s ostatnými krajinami sveta, a zároveň prispieva myšlienkami a nápadmi občianskej spoločnosti k politickej diskusií, ktorej závery budú mať ďalekosiahle dôsledky.

2.2 Európa je závislá od svetového hospodárstva a hoci v súčasnosti dominuje na mnohých trhoch, ako dlho to ešte potrvá? Obyvatelia Európy a jej závislých území v Novom svete predstavovali v roku 180012 % svetovej populácie a približne 27 % svetových príjmov. Táto dominancia vyvrcholila v roku 1913, keď „vyspelé“ hospodárstva predstavovali 20 % svetovej populácie, avšak viac ako polovicu (t.j. viac ako 50 %) svetových príjmov. Dnes je podiel tejto časti obyvateľstva opäť 12 % a naďalej klesá, avšak stále jej patrí približne 45 % svetových príjmov⁽³⁾.

(1) Bývalý predseda Európskeho parlamentu Pat Cox v nedávnom článku v tlači s názvom „Europe must raise its game now and not later“: <http://www.irishtimes.com/newspaper/opinion/2010/0407/1224267827518.html>.

(2) Pozri okrem iných: „Finančná kríza a jej vplyv na reálnu ekonomiku“ Ú. v. EÚ C 255, 22.9.2010, s. 10.; „Plán hospodárskej obnovy Európy“ (doplnujúce stanovisko), Ú. v. EÚ C 228 z 22. septembra 2009, s. 149; „Plán hospodárskej obnovy Európy“, Ú. v. EÚ C 182 zo 4. augusta 2009, s. 71; „Lisabonská stratégia po roku 2010“ Ú. v. EÚ C 128 z 18. mája 2010, s. 3.

(3) Ako uvádza historik Niall Ferguson vo svojom článku o reforme výučby dejín na stredných školách v Spojenom kráľovstve, ktorý bol zverejnený 10. apríla 2010 vo Financial Times.

Politickí činitelia EÚ by sa v záujme účinného riešenia dôsledkov zmien, ktoré v súčasnosti prebiehajú na svetových trhoch, mali podľa EHSV viac zamerať na nové okolnosti a zohľadniť novú situáciu v európskych obchodných vzťahoch so zvyškom sveta, najmä pokiaľ ide o vývoz.

3. Kontext

3.1 Európsky obchod

3.1.1 Hodnota celkového objemu európskeho vývozu sa odhaduje na približne 1,3 bilióna USD. Ak vylúčime obchod medzi členskými štátmi, vývoz EÚ v roku 2008 tvoril 16 % celkového svetového vývozu, pričom jej hlavnými exportnými obchodnými partnermi boli USA, Rusko, Švajčiarsko, Čína a Turecko.

3.1.2 V globalizovanom svete, kde sú krajiny EÚ hlavnými aktérmi na dôležitých trhoch, musí politika, ktorou sa riadia medzištátne vzťahy v Európe, reagovať na situáciu vo svete, ako napr. na dôsledky narastajúceho hospodárskeho vplyvu našich obchodných partnerov – Číny, Indie a Brazílie na politické vzťahy. Akým spôsobom sa však má Európa prispôsobiť? Mala by EÚ v medzinárodných záležitostiach na seba prevziať väčšiu úlohu? Alebo by práve naopak mala prijať nový model fungovania sveta, kde má dominantný vplyv nová „skupina G2“ Washington a Peking?

3.1.3 Komisia vo svojom pracovnom programe rešpektuje úlohu medzinárodného obchodu ako hybnej sily rastu pre zamestnanosť a investície v Únii a zaväzuje sa: obmedziť prekážky medzinárodnému toku obchodu a investícií, doviest' prebiehajúce bilaterálne rokovania k úspešnému koncu, zlepšiť presadzovanie platných dohôd a rozbehnúť iniciatívy na prístupnenie obchodných príležitostí pre oblasti rastu, ako sú špičkové technológie, služby a environmentálne funkcie. Kritickou sférou bude zlepšovanie bilaterálnych vzťahov medzi USA, Čínou, Japonskom a Ruskom.

3.2 Európsky obchod vo svetovom hospodárstve

3.2.1 Hospodárska recesia mení pomer svetových ekonomických síl. Od roku 2000 do roku 2007 krajiny s rýchlo sa rozvíjajúcim hospodárstvom, a najmä Čína, rozšírili svoju investičnú základňu a stali sa ťahúňmi hospodárskej obnovy, predovšetkým vďaka nárastu vývozu (napr. 17,7 % v decembri 2009). EÚ vykazovala v rovnakom období nevyrovnaný vývoz a značné straty na niektorých dynamických trhoch, najmä v Ázii a v Rusku.

3.2.2 Oživenie hospodárstva ako celku vďaka vývozu, ako je to v prípade Číny, je v EÚ do veľkej miery nenaplnenou túžbou. Komisia predpokladá, že vývoz EÚ vzrastie v roku 2010 o 5 % a v roku 2011 o 5,1 %, k čomu výrazne napomôže pokles

hodnoty eura vo vzťahu k našim hlavným obchodným partnerom, avšak toto nie je, a ani sa nepovažuje za podporu hospodárskej obnovy jednotlivých členských štátov okrem krajín, ako je Nemecko a Írsko, ktoré už sú do značnej miery zapojené do medzinárodného obchodu⁽⁴⁾.

3.2.3 V správe Európskej komisie sa uvádza, že výsledky vývozu výrobkov špičkových technológií z EÚ sú slabé, čo vyvoláva obavy, či je Európa schopná udržať svoje výrobky na špici kvality a inovácie⁽⁵⁾. Poklesol aj vývoz služieb, ktorého trhový podiel sa v období rokov 2004 a 2006 zmenšil. Tento trend je znepokojujúci, keďže EÚ nemá vedúcu pozíciu na svete v žiadnom z odvetví špičkových technológií a v tejto oblasti nemá ani dostatok významných podnikov na to, aby správne využila základné podporné technológie budúcnosti.

3.2.4 Napriek týmto slabým stránkam je EÚ najdôležitejšou obchodnou mocnosťou na trhu služieb, hlavným vývozcom a druhým najväčším dovozcom tovarov, ako aj významným zdrojom a hostiteľom priamych zahraničných investícií. Pre Európu je preto veľmi dôležité, aby si udržala a posilnila svoje postavenie na svetovom trhu, na čo však bude potrebný nový spôsob zmýšľania vychádzajúci z odlišného a oveľa zložitejšieho prostredia svetového obchodu.

3.2.5 EHSV upozorňuje na význam otázok mimo rozsahu tohto stanoviska úzko špecifikovaného na škodlivý protekcionizmus a reakciu na klimatické zmeny, ako je napríklad podpora podnikavých, globálne zameraných začínajúcich podnikov, podnecovanie inovácií v zavedených podnikoch, zachovanie odvetví so strategickým významom pre Európu, zväznenie vývozného potenciálu verejných služieb, ako je zdravotná starostlivosť a vzdelávanie, a stimulovanie miest EÚ k tomu, aby vytvárali partnerstvá po celom svete.

3.3 Zmena rovnováhy hospodárskych síl a politika

3.3.1 Bankrot spoločnosti Lehman Brothers, jednej z najstarších investičných bánk na Wall Street, a následný chaos na trhu, vrátane najprudšieho poklesu svetovej výroby od 2. svetovej vojny spôsobili voľný pád svetového hospodárstva. Štátne zásahy zabránili domino efektu vo svetovom bankovom systéme, ale nemohli zabrániť prudkému a rýchlemu obmedzeniu tokov kapitálu.

⁽⁴⁾ Hospodárska prognóza Európskej komisie na jar 2010, European Economy č. 2, 2010.

⁽⁵⁾ Dokument Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre obchod s názvom „Global Europe: EU Performance in the global economy“, dostupný na stránke http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2008/october/tradoc_141196.pdf (stránka navštívená 4. februára 2010).

3.3.2 Dosah na obchodovanie bol okamžitý, pretože poskytovanie úverov bolo obmedzené a výdavky na spotrebu sa prepadli, čo spoločnosti donútilo znížiť objem výroby. Závažnosť týchto zmien sa však značne líšila medzi jednotlivými obchodnými blokmi. Čína sa spamätala najrýchlejšie, k čomu jej v podstatnej miere dopomohlo rozhodnutie vlády prijať fiškálne opatrenie a poskytnúť injekciu vo výške 580 miliárd USD na rýchlu obnovu čínskeho hospodárstva.

3.3.3 V marci 2009 sa politické opatrenia prijali v Pekingu, Londýne, Washingtone a Frankfurtu. Vedúci činitelia krajín G20 sľúbili finančnú podporu zo strany MMF a Svetovej banky vo výške 1 bilióna USD, aby na celosvetovej úrovni mohli poskytnúť rovnakú podporu ako jednotlivé štáty. Na tejto schôdzi sa začala éra nových silných a/alebo vplyvných hráčov na svetovom poli, ktorí nastolili nový svetový hospodársky poriadok a otriasli hospodárskymi vzťahmi, čo môže zásadným spôsobom ovplyvniť obchodnú politiku EÚ.

3.3.4 Krajiny s nadmernou spotrebou ako USA boli vyzvané k tomu, aby obmedzili svoje výdavky a krajiny s prebytkom úverov a menových rezerv dostali odporúčanie podporiť spotrebiteľský dopyt. Vyzdvihla sa potreba usilovať sa o udržateľné a vyrovnané napredovanie svetového hospodárstva a zdôraznilo sa, že EÚ by mala vo vlastnom záujme užšie spolupracovať so zvyškom sveta.

3.3.5 Napriek nedávne oživeniu rastu však existujú dôvody na opatrnosť. Ekonómia si ani naďalej nie sú istí budúcim smerovaním svetového hospodárstva. Je otázkou, kedy a ako pozastaviť finančné stimuly a aké sú ich doterajšie účinky a udržateľnosť z dlhodobého hľadiska. Hoci sa v určitých oblastiach podarilo prebudíť rast, existuje aj „ľudská kríza“⁽⁶⁾. **Vysoká nezamestnanosť komplikuje svetovým lídrom obhajobu liberálneho obchodu z politického, intelektuálneho i vnútroštátneho hľadiska.**

3.3.6 V reakcii na túto zmenu v globálnej rovnováhe síl sa rozhodovací proces EÚ musí sústreďiť na schopnosť rýchlo sa prispôsobiť dôsledkom zmeny a vyvinúť nový spôsob myslenia, ktorý je na to potrebný, konať jednotne súdržným, premyšleným a promptným spôsobom, podporovať príležitosti na vytváranie pracovných miest, ako je „ekologické hospodárstvo“, pomôcť podnikom preškoliť svojich zamestnancov a pomôcť tým, ktorí prišli o zamestnanie, prispôsobiť sa týmto novým možnostiam a privyknuť si na ne, nakoľko skúsenosti zo štruk-

turálnych zmien v minulosti ukázali, že podpora prispôbenia sa a adaptácie jednotlivcov je najúčinnějšíou politickou odpoveďou⁽⁷⁾.

4. Dve kľúčové otázky

4.1 Protekcionizmus

4.1.1 Dôsledkom svetovej recesie je väčšia príťažlivosť protekcionistickej politiky. Generálny riaditeľ Svetovej obchodnej organizácie (WTO) Pascal Lamy upozorňuje, že krajiny musia tomuto pokušeniu odolať⁽⁸⁾. Pre EÚ boli doposiaľ najväčším prínosom transparentné a uplatniteľné pravidlá, ktoré spravodlivo a objektívne podporujú konkurenčné obchodné prostredie a uľahčujú jeho fungovanie. Avšak podľa člena Európskej komisie zodpovedného za obchod Karla De Guchta zaviedli hlavní obchodní partneri Únie od vypuknutia súčasnej hospodárskej krízy 280 reštrikčných obchodných opatrení. Hrozí, že tieto opatrenia by sa mohli stať novou a trvalou súčasťou všeobecného rámca obchodu.

4.1.2 Jednou z najvýznamnejších prekážok obchodu je v súčasnosti umelo nízky výmenný kurz čínskeho juanu (žen-min-pi), prostredníctvom ktorého chce čínska vláda zabezpečiť konkurencieschopnosť čínskeho exportu. Je to vážnou prekážkou voľného a spravodlivého obchodu, takže nedávne snahy o zmiernenie situácie sú vítané, potrebné sú však dlhodobé a stabilné zmeny v politike čínskej vlády pokiaľ ide o výmenný kurz.

4.1.3 Balíky podporných opatrení podnecujú hospodársky rast zvyšovaním dopytu, ale ich hlavným cieľom je pomôcť miestnym podnikom. Ich vedľajším efektom by však mohla byť podpora nekonkurencieschopných odvetví. Vďaka pravidlám hospodárskej súťaže a poskytovania štátnej pomoci môže EÚ koordinovať snahy zabrániť tomuto efektu, pričom plne funkčný jednotný trh vylučuje potenciálne škodlivý protekcionizmus.

4.1.4 Pokiaľ ide o vonkajšie záležitosti, treba doviest k úspešnému koncu kolo rokovaní v Dauhe, avšak sa ukazuje, že to nebude jednoduché. EÚ medzitým pripravuje nový model bilaterálnych vzťahov a dohôd s rozvinutými a rozvojovými krajinami, ktoré budú čoraz viac ovplyvňovať spoločnú obchodnú politiku.

⁽⁶⁾ „Falling Flat: More Evidence that America is Experiencing a Jobless Recovery“, The Economist, dostupné na stránke http://www.economist.com/world/united-states/displaystory.cfm?story_id=15473802, (6. februára 2010).

⁽⁷⁾ Napríklad aj v stanovisku EHSV na tému „Plán hospodárskej obnovy Európy“ (Ú. v. C 228 z 22.9.2009, s. 149) sa uvádza, že „aj vzhľadom na očakávaný demografický vývoj by sa preto v rámci inteligentnej reštrukturalizácie hospodárstva malo prejavovať úsilie neprepúšťať zamestnancov, ale pokúšať sa ich udržať v podniku a umožniť im získať ďalšiu kvalifikáciu, aby pri opätovnom posilnení trhu boli k dispozícii kvalifikovaní pracovníci. Podpora pre nezamestnaných by mala byť podmienená účasťou na programoch preškolovania a zlepšovania úrovne kvalifikácie.“

⁽⁸⁾ http://www.wto.org/english/news_e/sppl_e/sppl101_e.htm, „Lamy warns on protectionism“, správa WTO.

4.1.5 Medzi ďalšie dôležité ciele politiky EÚ patrí: zaručiť reciprocitu v týchto nových bilaterálnych dohodách EÚ, podľa možnosti vrátane zaistenia bezpečnosti dodávok energie, zabezpečiť flexibilitu a prispôsobivosť pravidiel voči podmienkam, ktoré sa často rýchlo menia, odstrániť necolné prekážky obchodu, vrátane tých, ktoré presahujú hranice, zaručiť transparentnosť pracovných noriem a noriem kvality podľa pravidiel Medzinárodnej organizácie práce, uzavrieť dohody o voľnom obchode pre environmentálny tovar a služby⁽⁹⁾.

4.1.6 Prijatie Lisabonskej zmluvy prinieslo reformu rozhodovacích postupov EÚ, vrátane rozšírenia postupu spolurozhodovania v kľúčových oblastiach politiky, vrátane obchodu, na Európsky parlament. Dôležité je, že výsledkom týchto nových postupov, do ktorých je zapojená Rada, Parlament a Komisia, sú rýchlejšie a pružnejšie reakcie, ktoré zlepšujú schopnosť EÚ účinne a premyslene reagovať či už na strategické potreby na vysokej úrovni, alebo každodenné maličkosti týkajúce sa obchodu.

4.2 Klimatické zmeny

4.2.1 V Európe už existuje konsenzus, že na potlačenie klimatických zmien je potrebné prijať okamžité opatrenia. Výrazným dôsledkom globalizácie je vzájomná závislosť, ktorú stimuluje. Nekontrolovateľné klimatické zmeny zaťažujú budúce generácie a narušia globalizáciu, čo spôsobí výkyvy v cenách prírodných zdrojov a environmentálne katastrofy, najmä v rozvojových krajinách. Klimatické zmeny sú preto hospodárskym problémom s významným vplyvom na obchod.

4.2.2 EÚ sa postavila na čelo medzinárodného úsilia obmedziť v rámci Kjótskeho protokolu globálne otepľovanie. Výsledky kodanského summitu o klimatických zmenách posunuli o krok späť úsilie Európy posilniť medzinárodnú spoluprácu, najmä pokiaľ ide o krajiny s rýchlo sa rozvíjajúcim hospodárstvom, v ktorých objem emisií prekročí do roku 2020 objem emisií rozvinutých krajín. EÚ tiež znepokojuje skutočnosť, že práve tých najchudobnejších na svete najviac postihne súčasná fáza klimatických zmien, na ktoré musí EÚ nájsť komplexnú, realistickú a praktickú politickú odpoveď, aby predišla hrozbe, že budúce generácie budú musieť znášať ich negatívne sociálne a hospodárske dôsledky.

4.2.3 Začlenenie problematiky klimatických zmien do politiky EÚ v oblasti obchodu a rozvoja by so sebou prinieslo náklady a obmedzenia v záujme cieľa, ktorý je nie možné dosiahnuť, pokiaľ sa do tohto procesu nezapoja aj ďalšie veľké obchodné bloky⁽¹⁰⁾. Multilaterálne dohody v oblasti

životného prostredia sa musia hladko sklbiť s dohodami v oblasti systému medzinárodného obchodu, aby sa navzájom podporovali, a nie narušali. Je teda rozumné viesť, ak ostatní nechcú alebo nemôžu nasledovať? Dá sa napríklad Čína primäť k tomu, aby svoj model „spotrebiteľ platí“ nahradila modelom „znečisťovateľ platí“, a zabezpečila tak zníženie emisií CO₂⁽¹¹⁾? Alebo je možné zastaviť nadšenie na Wall Street, ktorého cieľom je zaistiť s podporou Washingtonu vedúce postavenie na značne rozšírenom medzinárodnom trhu pre obchodovanie s emisiami CO₂?

4.2.4 Bezpečnosť dodávok energie je pre EÚ jednou z hlavných výziev vyplývajúcich z klimatických zmien. Zatiaľ čo jednotlivé členské štáty reagujú na túto problematiku medzi prvými, jestvuje tu skutočná a značná európska dimenzia, najmä pokiaľ ide o obchod. Išlo by napríklad o kombináciu opatrení a uzavretie dohody o externých dodávkach (ako sa to už deje vo forme bilaterálnych obchodných dohôd), predaj odborných znalostí a technológií na zlepšenie infraštruktúry (ako sú inteligentné siete alebo nová generácia technológií na výrobu elektrickej energie z iných zdrojov ako sú fosílna palivá), spoločné využívanie nových technológií, ktoré sa vyvíjajú s cieľom splniť súčasný cieľ EÚ vyrábať 20 % energie z alternatívnych zdrojov, a hľadanie príležitosti na vývoz odborných znalostí za účelom rozvoja a využívania stimulov na obmedzovanie emisií CO₂.

5. Reakcia

5.1 Odpovede na výzvy a využívanie príležitostí

5.1.1 Pri vytváraní príležitostí pre európsky obchod je potrebné pozrieť sa pravde do očí pokiaľ ide o výzvy, ktoré EÚ, jej inštitúciám a členským štátom prinášajú iné globálne podmienky. Podľa názoru EHSV sa musia inštitucionálne reformy, ktoré zaviedla Lisabonská zmluva, realizovať v rámci spolupráce a účinnejšie, aby prispeli k riešeniu úloh vyplývajúcich z hľadania nových inovatívnych spôsobov, ako zachovať doterajšie úspechy EÚ a v budúcnosti dosiahnuť jej ciele⁽¹²⁾. Účinný zásah si vyžaduje holistický pohľad vychádzajúci z rozsiahlych aktuálnych poznatkov, náhľadu a chápania situácie.

5.1.2 Stupňujúcu sa vzájomnú závislosť a prepojenosť na celom svete musí nasledovať aj spôsob myslenia politických činiteľov. Vzájomné pôsobenie európskeho jednotného trhu a obchodnej politiky ešte nikdy nemalo väčší význam, rovnako ako zaručenie konzultácií požadovaných v rámci EÚ a medzi jej inštitúciami a s jej členskými štátmi, ktoré posilňujú

⁽⁹⁾ Diskusia o pravidlách týkajúcich sa duševného vlastníctva síce nie je momentálne na programe, stojí však za zváženie.

⁽¹⁰⁾ Skupina „Zamestnávateľia“ v rámci EHSV napríklad nedávno uviedla, že „výsledkom zvýšeného počtu súperiacich ťažísk medzi svetovými aktérmi sú veľmi zložité dvojstranné a viacstranné vzťahy, ktoré si vyžadujú opatrenia v oblasti znižovania emisií uhlíka, úspor energie a ochrany voľného trhu proti skrytému protekcionizmu“, dokument „A New Phase Ahead: Need for a Political and Economic Impetus“, s. 10. Brožúra je k dispozícii na stránke: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.group-1-statements&itemCode=9894>.

⁽¹¹⁾ Z čisto logického hľadiska je však ťažké úplne zavrhnúť postoj Číny. Prečo by mala prijať daň z výroby tovarov, ktoré sa potom spotrebúvajú v rozvinutých krajinách, kde z ich spotreby nevyplýva žiadna daň spojená s emisiami CO₂?

⁽¹²⁾ Dobrým príkladom potrebnej inovácie je skupina členov Komisie, ktorú nedávno vytvoril predseda Komisie Barroso, aby sa zaoberali financovaním výskumu a vývoja, v rámci ktorých má mnoho rôznych generálnych riaditeľstiev Komisie svoje vlastné, ale možno vzájomne sa prekrývajúce a/alebo vzájomne sa podporujúce úlohy, rozpočty a úlohy.

a podporujú účinný rozvoj, dohodu a uplatňovanie pružnejšej obchodnej politiky.

5.1.3 Pokiaľ ide o ľudský rozmer, je potrebné potlačiť strach a neistotu, ktorú vytvárajú zmeny v rovnováhe hospodárskych síl. Organizovaná občianska spoločnosť má príležitosť a povinnosť pomôcť ľuďom, politikom a hospodárstvu vyrovnáť sa so zmenou. Snaha uplatňovať protekcionistickú politiku vzhľadom na zmeny v rovnováhe svetových síl sa môže podobáť snahe zastaviť príliv. Pomoc jednotlivcom, podnikom a vládam prispôbiť sa novej situácii je účinným spôsobom ako potlačiť strach a neistotu. Napríklad nízka pôrodnosť v Európe a starnutie obyvateľstva prináša mnoho hlbokých a závažných štrukturálnych problémov, ktoré treba prekonať.

5.1.3.1 Najdôležitejším politickým opatrením je, v súlade s cieľmi stratégie EÚ 2020, zvýšiť účasť pracovných síl na trhu práce. Najjednoduchším riešením tohto problému je ponúknuť prístup k cenovo dostupnej starostlivosti o deti všetkým rodičom, ktorí o ňu majú záujem. V praxi by to znamenalo, že na trhu práce môže ostať viac žien. K tomuto opatreniu treba pridať dostatočne dlhé vyplácanie rodičovských príspevkov v uspokojivej výške. V dôsledku týchto opatrení by sa mala zvýšiť pôrodnosť, keďže sa zníži hospodárska záťaž rodičov.

5.1.3.2 Navyše absencia prístahovacej politiky, ktorá by rozumným spôsobom rozšírila ponuku pracovných síl, stavia jednotlivé podniky vyvážajúce mimo EÚ pred vážnu dilemu, či obmedziť rozširovanie svojej spoločnosti alebo presunúť svoju činnosť tam, kde je ponuka bohatá⁽¹³⁾? Preto by bolo prezieravé, oprávnené a naliehavo potrebné zväziť reakciu na európsky demografický problém a prijať komplexnú a inkluzívnu politiku EÚ v oblasti prístahovateľstva.

5.1.4 Nová stratégia Európskej komisie Európa 2020 je prvou strategickou odpoveďou EÚ na hospodársku recesiu a zmenu rovnováhy hospodárskych síl vo svete. Na úspech tejto stratégie bude potrebná koordinovaná odpoveď Európy, vrátane sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti (ako to uvádza Barroso v oznámení o stratégii Európa 2020). V záujme dosiahnutia vysokej hospodárskej výkonnosti a sociálnej súdržnosti sa EÚ v reakcii na zmenu rovnováhy hospodárskych síl musí spoliehať na svoje partnerstvo medzi verejným sektorom a organizovanou občianskou spoločnosťou.

5.1.5 Táto iniciatíva sa však stretne s mnohými ťažkosťami, ktorým čelila aj Lisabonská stratégia, pričom jej priority môžu byť príliš rozmanité a uplatňovanie problematické. Komisia má navyše málo priamych nástrojov, ktorými môže ovplyvniť pokrok, a zodpovednosť spočíva najmä v rukách vlád členských štátov, ktoré sa v súčasnosti aj na domácej pôde ocitajú pod zvýšeným finančným, politickým a sociálnym tlakom⁽¹⁴⁾.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹³⁾ V skutočnosti sa už mnoho spoločností rozhodlo a tie, ktoré odišli z Európy, využívajú nízke clá pre mnoho výrobkov dovážaných do EÚ. Tento faktor vyvoláva otázku, či nie je potrebné takýto pomer medzi daňami a clami prehodnotiť.

⁽¹⁴⁾ Írsko, ako jednu z najmenších, najotvorenejších a najviac od obchodu závislých krajín Európy, možno považovať za laboratórium, kde sa dajú pozorovať reakcie ako v mikrosvete, pretože írsko vláda v cieľom podporiť obchodom stimulovanú obnovu podporuje investície do univerzitného a postgraduálneho vzdelávania, aby tak podnietila vedecký a technologický výskum, inováciu, celosvetovo konkurencieschopný výskumný systém na prenos znalostí zo škôl na trh, zvyšovanie konkurencieschopnosti podnikov, ktoré obchodujú z Írska na medzinárodnej úrovni, zníženie emisií CO₂ o 20 %, pomoc rozvojovým krajinám, ktoré sa vyrovnávajú s dôsledkami klimatických zmien.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Hospodárska obnova: súčasná situácia a konkrétne iniciatívy (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 48/11)

Spravodajca: **Lars NYBERG**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 18. marca rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Hospodárska obnova: súčasná situácia a konkrétne iniciatívy“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 20. júla 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza zo 16. septembra 2010) prijal 146 hlasmi za, pričom 45 členovia hlasovali proti a 16 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 Finančná kríza, ktorá prepukla v roku 2008, a následná hospodárska kríza boli najväčšie od čias druhej svetovej vojny. Keď sa na začiatku roka 2010 začali po recesii ekonomiky objavovať náznaky oživenia, vypukla kríza štátnych dlhopisov, avšak tentoraz na európskej, a nie na celosvetovej úrovni. Nutnosť odbremeniť verejné rozpočty od úlohy podporovať banky a náklady na iné úsporné opatrenia, rastúca nezamestnanosť a dodatočné úsporné opatrenia v mnohých krajinách sú spolu hrozbou pre hospodársky rast. Vzhľadom na to považuje EHSV za nevyhnutné hľadať politické opatrenia nielen s cieľom dosiahnuť hospodársku obnovu, ale dokonca predísť tomu, že Európa upadne do ďalšej krízy.

1.2 EÚ dosiahla v roku 2009 záporný rast vo výške -4,1 %. Pred vypuknutím jarnej krízy štátnych dlhopisov sa predpokladalo, že miera rastu v roku 2010 bude 0,7 %. Očakáva sa, že miera nezamestnanosti dosiahne v roku 2010 10 % a bude ju sprevádzať 2 % pokles účasti na trhu práce. V roku 2008 bol priemerný schodok verejného rozpočtu 2,3 %, v roku 2009 vzrástol na 6,8 % a očakáva sa, že v roku 2010 to bude až 7,5 %. Rozsiahle verejné výdavky udržali počas finančnej krízy likviditu finančného trhu. Obdobie pred krízou sa nieslo v znamení rozmachu osobných pôžičiek, ktorý teraz nahradila značná potreba verejných úverov. Avšak aj súkromný sektor naďalej potrebuje úvery na zvýšenie svojho dopytu. Hospodárska situácia jednotlivých členských štátov sa značne líši. Najväčší schodok verejného rozpočtu má Grécko, ostatné krajiny Stredozemia, Spojené kráľovstvo a Írsko. Najvyššia nezamestnanosť je v pobaltských krajinách a v Španielsku. Pobaltským krajinám sa však pomocou prísnych hospodárskych opatrení vo veľmi krátkom čase podarilo obmedziť vysoké schodky verejných rozpočtov a záporný rast.

1.3 Stratégia vstupu

Rozsiahle hospodárske zmeny v ostatných desaťročiach spôsobili, že nemožno hovoriť o stratégii ústupu. Musíme nájsť nové

hospodárske a politické iniciatívy a vypracovať plán pre spoločnosť, ktorá sa spamätáva z krízy, čiže stratégiu vstupu.

1.4 Spotreba súkromného sektoru je nevyhnutná pre agregovaný dopyt

Návrhy na obmedzenie schodkov verejných rozpočtov vplyvajú reštriktívne na celé európske hospodárstvo, a odsúvajú tak spontánny rast do neskoršej budúcnosti. EHSV zdôrazňuje, že pre udržanie procesu rastu má osobitný význam najmä agregovaný dopyt a spotreba súkromného sektoru. Aby ekonomická podpora mala skutočný dosah na rast, musí sa zamerať na skupiny obyvateľstva s nižšími príjmami. Keďže tieto skupiny spotrebúvajú väčšiu časť svojich príjmov, menej prostriedkov sa stratí v podobe vyšších úspor. Ak by bolo možné zvrátiť presun od práce ku kapitálu, ktorý prebieha už niekoľko desaťročí, získali by sme zdroj budúceho rastu. Samozrejme svoj význam majú aj investície a vývoz, ale keďže spotreba súkromného sektoru tvorí približne 60 % HDP, jej rozvoj má kľúčový význam pre rast, a to najmä v súčasnej situácii.

1.4.1 Odhad dosahu úsporných opatrení

Vysoká nezamestnanosť, obmedzená pracovná sila, skromné zvýšenia miezd, škrty verejných výdavkov, zvyšovanie daní a nové úsporné opatrenia obmedzia možnosti rastu. Komisia by za týchto okolností mala bezodkladne odhadnúť obmedzujúce účinky týchto javov a predložiť návrhy na protiopatrenia s cieľom udržať rast. Rast je nevyhnutný na dosiahnutie ostatných cieľov hospodárskej politiky. Sedieť so založenými rukami a čakať, kým sa objaví reštrikčný účinok úsporných programov, nie je prijateľné.

1.5 Hodnotenie rozvoja konkurencieschopnosti

Na bilanciu bežného účtu sa neprihliadalo adekvátne ako na jeden z cieľov hospodárskej politiky. Dlhodobé schodky a prebytky v niektorých krajinách ukázali, že problémy hospodárskej krízy EÚ, ktorá prepukla na jar 2010, by sa skôr či neskôr prejavili. EHSV chce zdôrazniť, že je potrebné obmedziť veľké rozdiely v bilancii bežných účtov. Ústredným cieľom sa potom stane konkurencieschopnosť meraná reálnymi nákladmi na jednotku práce, ktorá zahŕňa vývoj miezd a produktivity. V poslednom desaťročí klesla konkurencieschopnosť Írska, Grécka, Talianska, Španielska a Portugalska v priemere o 10 %. Rozpočtové problémy sa jednoducho museli objaviť.

1.5.1 Bilancia bežného účtu v rámci paktu stability a rastu

Vzhľadom na rôzny vývoj miezd a produktivity v rámci menovej zóny jediným riešením v zaostávajúcich krajinách je zmeniť súčasné relatívne mzdy alebo zvýšiť produktivitu. EHSV preto navrhuje, aby Komisia uskutočnila kontrolu bilancií bežných účtov, podobne ako to robí v prípade schodkov verejného rozpočtu a verejného zadĺženia. Túto kontrolu možno formálne zakotviť revíziou nariadenia týkajúceho sa paktu stability a rastu. Mali by sa preskúmať bežné účty a aspekty ovplyvňujúce ich bilanciu, ako aj mzdy a vývoj produktivity vo všetkých 27 členských štátoch, avšak krajiny eurozóny by mali mať väčšie kompetencie konať. Reálne hospodárstvo sa takto stane súčasťou paktu stability a rastu.

1.5.2 Štatistiky týkajúce sa osobných úverov a zahraničný podiel na štátnom dlhu

Nové štatistiky týkajúce sa osobných úverov a zahraničného podielu na štátnom dlhu by mali byť zaradené do diskusií o pakte stability a rastu.

1.6 Účinnejšia regulácia a postupy vykonávania dohľadu nad finančným sektorom

Pokiaľ ide o finančný sektor, mohlo by byť účelné ponechať časť kapitálu bánk v rukách štátu, aby si udržal prehľad o tomto odvetví. Skúsenosti v oblasti financií z roku 2010 ukazujú, že navrhovaný finančný dohľad a regulácia nepostačuje. Najmä vzhľadom na prístup finančného sektora počas gréckej krízy je nevyhnutná účinnejšia regulácia a postupy vykonávania dohľadu, aby sa zmenilo správanie tohto odvetvia a našli nové spôsoby financovania verejného dlhu.

1.7 Verejné investície do infraštruktúry a energie

Investície sa musia zamerať na ochranu životného prostredia a potlačanie klimatických zmien. EHSV uprednostňuje dane ako nástroj, ktorým je možné ovplyvniť trh k tomu, aby obmedzoval nebezpečné emisie. V čase obmedzených podnikateľských investícií je na verejnom sektore, aby sa zapojil a investoval do infraštruktúry a energie. Investície sa podľa revidovaného paktu stability a rastu nemusia zahŕňať do kalkulácie nadmerného schodku.

1.8 Aktívna politika trhu práce

Politika trhu práce by sa mala sústrediť na hľadanie nových zručností pre nové pracovné miesta. Je tiež nevyhnutné zvýšiť všeobecnú úroveň vzdelávania. Európska stratégia EÚ 2020 má veľký význam pre dosiahnutie uvedených zámerov. Samozrejým politickým opatrením na zvýšenie zamestnanosti je vysokokvalitná starostlivosť o deti a dostatočne dlhá a uspokojivo platená rodičovská dovolenka.

1.9 Stratégia vstupu pre rodinnú politiku a rozvoj zručností

Keď sa zníži potreba podpory v nezamestnanosti, tieto verejné zdroje by sa mali znovu objaviť v rodinnej politike a rozvoji zručností. Politika ústupu sa zmení na politiku vstupu. Štruktúra sociálnych systémov musí viesť k blahobytu a zamestnanosti, aj keď samozrejme v rámci finančných možností.

1.10 Nové zdroje príjmov – dane z finančných transakcií a emisií CO₂

Dane z finančných transakcií a z emisií oxidu uhličitého sú možnými novými zdrojmi verejných príjmov. Popri zvýšení príjmov tieto opatrenia obmedzia krátkozrakosť finančného trhu a zlepšia naše životné prostredie.

1.11 Nech EIB vydáva európske dlhopisy

Ak by Európska investičná banka (EIB) mohla vydávať európske dlhopisy, či lepšie povedané dlhopisy EÚ pokrývajúce všetkých 27 členských štátov, vznikol by tak nový zdroj kapitálu pre verejný sektor, ktorý by nebol úplne závislý od súkromného finančného sektora. Finančné zdroje by sa mali získať vopred, napríklad z inštitúcií zamestnaneckého dôchodkového zabezpečenia, aby sa tak EIB stala rozhraním medzi týmito zdrojmi kapitálu a svojimi investíciami. Európske dlhopisy sú tiež možným nástrojom dlhodobého súkromného sporenia.

2. Súčasná situácia ⁽¹⁾

2.1 Finančná kríza, ktorá prepukla v roku 2008, a následná hospodárska kríza nabrali rozsah, s akým sme sa nestretli od čias druhej svetovej vojny. Keď sa na začiatku roka 2010 začali objavovať známky hospodárskeho oživenia, vypukla kríza štátneho dlhu, avšak tentoraz nie na celosvetovej, ale na európskej úrovni. Nutnosť odbremeniť verejné rozpočty od úlohy podporovať banky a iné odvetvia a nákladov na iné úsporné opatrenia,

⁽¹⁾ Na základe správy Komisie o dosiahnutom pokroku pri uplatňovaní plánu hospodárskej obnovy Európy a predbežnej prognózy z februára 2010.

rastúca nezamestnanosť a dodatočné úsporné opatrenia v mnohých krajinách predstavujú spoločne hrozbu pre hospodársky rast. Vzhľadom na to EHSV považuje za nevyhnutné hľadať politické opatrenia nielen s cieľom dosiahnuť hospodársku obnovu, ale skôr zabrániť tomu, aby sa Európa dostala do ďalšej krízy.

2.2 Záporný rast

2.2.1 Keď sa v decembri 2008 prijal plán hospodárskej obnovy Európy, hospodársky rast v roku 2009 sa odhadoval na 0 %. Ukázalo sa, že bol -4,1 %. Plán bol založený na prehnane optimistickej predpovedi, ale bez daňových stimulov by to bolo ešte horšie.

2.2.2 Členské štáty poskytli hospodársku podporu vo vyššej miere ako plánovaných 1,2 % HDP. V rokoch 2009 a 2010 sa táto suma môže vyšplhať na 2,7 % HDP. Predpokladané potreby v členských štátoch boli väčšie ako plánovaná podpora, avšak konkrétne kroky boli vzhľadom na vývoj rastu veľmi nedostatočné.

2.2.3 Hospodárske stimuly však nemusia pochádzať iba z verejného rozpočtu. Európska centrálna banka (ECB) a ďalšie centrálné banky znížili úrokové miery takmer na nulu a zvýšili mieru likvidity v ekonomike na bezprecedentnú úroveň. Niektoré členské štáty tiež využili obrovské sumy verejných peňazí na záchranu niektorých bánk. Tieto kroky však nezabránili zápornému rastu v roku 2009, ktorý ilustruje závažnosť finančnej a hospodárskej krízy.

2.2.4 Pred vypuknutím krízy na jar 2010 sa predpokladalo, že miera rastu v roku 2010 bude 0,7 %, čo je menej, ako hospodársky rast našich hlavných konkurentov vo svete. Pozitívny je však vzrast ukazovateľov dôvery, zrýchlenie rastu v iných častiach sveta a návrat objemu svetového obchodu takmer na predchádzajúcu úroveň. Medzi nepriaznivými aspektmi treba spomenúť pokles podnikateľských investícií, ktorý pokračoval aj vo štvrtom kvartáli roku 2009, žiadne výrazné zvýšenie objemu priemyselnej výroby, keďže posledné zvýšenie dopytu malo pokryť iba vybudovanie zásob, mimoriadne nízku mieru využívania kapacít, ktorá nepodporuje investície, stav bankovníctva, ktorý neposkytuje priestor pre zvýšenie investícií a navyše aj turbulentný vývoj na trhu so štátnymi obligáciami.

2.3 Obchod

Svetový obchod sa vo štvrtom kvartáli roku 2008 zrútil. Rok predtým vzrástol o približne 20 %, ale v roku 2008 klesol

o 12 % a jeho pád pokračoval aj v nasledujúcich štvrtrokoch. Najvýraznejší pokles v danom štvrtroku v porovnaní s rovnakým štvrtkom v predchádzajúcom roku bol okolo 30 %. Vo štvrtom kvartáli 2009 sa tento trend podarilo zvrátiť a objem obchodu vzrástol o 4 %. Údaje pre EÚ sú takmer úplne rovnaké. Úbytok v oblasti obchodu bol o čosi väčší, pokiaľ ide o vnútorný obchod v rámci EÚ ako vonkajší obchod.

2.4 Trh práce

2.4.1 Očakáva sa, že vplyv nezamestnanosti sa prejaví v ešte väčšej miere, pretože takéto vplyvy zvyčajne zaostávajú za vývojom situácie v reálnom hospodárstve. V roku 2010 miera nezamestnanosti dosiahne 10 %, čo predstavuje medziročný nárast o 3 %, pričom medzi jednotlivými členskými štátmi budú značné rozdiely.

2.4.2 Nezamestnanosť je iba jedným z následkov krízy, ďalším je znížená účasť na trhu práce, ktorá poklesla o približne 2 %. Mnohí ľudia navyše obmedzili počet svojich pracovných hodín, aby si udržali svoje pracovné miesta, čo zodpovedá ďalšiemu poklesu účasti o 1 %. V procese obnovy hospodárstva sa tento následok pravdepodobne vráti do normálu ako prvý. Miera rastu musí byť dostatočne vysoká, v opačnom prípade pôjde o rast bez prírastku pracovných príležitostí.

2.5 Schodky verejných rozpočtov

Priemerný schodok verejného rozpočtu v roku 2008 predstavoval 2,3 % HDP, v roku 2009 vzrástol na 6,8 % a očakáva sa, že v roku 2010 to bude až 7,5 %. Zhoršujúce sa hodnoty sú nielen dôsledkom aktívnych podporných opatrení, ale aj zvýšených výdavkov a obmedzených príjmov z daní vplyvom automatických stabilizačných opatrení. Podľa OECD tieto sociálne ochranné opatrenia zachránili viac pracovných miest v Európe ako v iných hospodárstvach.

2.6 Finančný trh

2.6.1 Aj v roku 2010 ostáva situácia na finančnom trhu nejasná. Nepotvrdilo sa, či dlhodobá nízka miera investícií spôsobil dlhodobý pokles likvidity, snaha úverových inštitúcií vyhýbať sa riziku, alebo nedostatočný dopyt zo strany priemyslu.

2.6.2 Nevyhnutnou súčasťou udržateľnej hospodárskej obnovy je návrat úverového trhu od extrémne krátkodobých transakcií k dlhodobejším. Tento bod je podrobnejšie rozpracovaný v stanovisku EHSV o dani z finančných transakcií⁽²⁾.

(2) Pozri stanovisko na tému „Daň z finančných transakcií“.

2.6.3 V období od roku 2006 až po vypuknutie finančnej krízy došlo k obrovskému nárastu osobných úverov⁽³⁾. Osobné úvery sa zdvojnásobili v eurozóne, ako aj v USA. Súkromné výdavky boli vysoké a v niektorých krajinách spôsobili značný schodok bežného účtu. V roku 2009 úverový boom vyhasol a čiastočne ho nahradili verejné dlhy. Značné schodky verejných rozpočtov budú v nasledujúcich rokoch pretrvávať. Zároveň je však na rozbehnutie obnovy potrebné zvýšiť dopyt súkromného sektora. V oboch oblastiach sú potrebné úvery.

2.6.4 Penzijné fondy zasiahol vážny pokles hodnoty akcií odhadovaný na 24 % reálnej hodnoty v roku 2009⁽⁴⁾. Výška starobných dôchodkov je ohrozená, čo zase ovplyvní možnosti zvyšovania dopytu súkromného sektora. Výnosy z penzijných fondov treba vnímať z veľmi dlhodobej perspektívy, pričom umiestňovanie aktív penzijných fondov prebieha v oveľa kratšom časovom horizonte. Na finančnom trhu je preto potrebných viac dlhodobých finančných nástrojov pre penzijné fondy a iné penzijné inštitúcie, ako napr. poisťovacie spoločnosti.

2.7 Špecifická jednotlivých krajín

2.7.1 Najprudší pokles HDP spomedzi členských štátov zaznamenali v Nemecku a Spojenom kráľovstve. Pokiaľ ide o najmenej členské štáty, v roku 2009 HDP najviac klesol v troch pobaltských štátoch. Tento zvrat nastal po mnohých rokoch veľmi vysokého rastu HDP. V tom období boli veľmi vysoké aj prírastky miezd, ktoré presahovali prírastky produktivity, avšak pobaltské krajiny, a najmä Litva, veľmi rýchlo zareagovali na krízu znížením miezd. V roku 2009 najviac vzrástli mzdy v Grécku, a to bez zodpovedajúceho nárastu produktivity. Jedinou výnimkou v roku 2009 bolo Poľsko, ktoré dosiahlo pozitívny rast vo výške 1,7 %. Jednými z hlavných faktorov rastu sú verejné investície a súkromná spotreba a pomerne dobré výsledky, čo sa týka zamestnanosti.

2.7.2 Pobaltské krajiny, nasledované Bulharskom a Španielskom, zaznamenali v roku 2009 aj najväčší pokles miery zamestnanosti. Žiadnemu členskému štátu sa nepodarilo udržať si svoju mieru zamestnanosti, avšak v Nemecku klesla hodnota tohto ukazovateľa iba o 0,4 %. V roku 2009 bol najvyššia miera nezamestnanosti v Lotyšsku (21,7 %), za ktorým nasledovali Litva, Estónsko, Španielsko, Slovensko a Írsko.

2.7.3 Počas otrasov na trhu štátnych obligácií v roku 2010 sa zistilo, že deficit verejného rozpočtu Grécka predstavoval 13 % HDP, čo vyvolalo špekulatívne útoky na euro. Podobný schodok sa objavil aj v Spojenom kráľovstve. Španielský deficit

vzrástol prakticky „za jednu noc“ na neudržateľnú úroveň. Tieto krajiny, ako aj okrem iných Portugalsko, Taliansko a Írsko, sa úspornými opatreniami snažia čeliť významným schodkom a vysokej miere verejného zadlženia.

3. Konkrétne iniciatívy na obnovu hospodárstva

3.1 Stratégia vstupu namiesto stratégie ústupu

3.1.1 Veľa sa diskutuje o stratégii ústupu, čiže o ukončení každej ďalšej podpory hospodárstva z verejných zdrojov. Právnym dôvodom je pravidlo menej ako 3 % schodok rozpočtu a štátny dlh maximálne vo výške 60 % HDP. Ako Komisia správne uviedla vo svojom oznámení o stratégii Európa 2020, podporné opatrenia by sa „mali zrušiť, až keď bude možné označiť hospodárske oživenie za samoudržateľné“⁽⁵⁾. Vzhľadom na všetky neistoty v našich hospodárstvach však bude veľmi ťažké rozhodnúť, kedy je oživenie „samoudržateľné“. Návrhy na obmedzenie schodkov verejných rozpočtov vplyvajú reštriktívne na celé európske hospodárstvo, a posúvajú tak samoudržateľný rast do neskoršej budúcnosti. Stratégia ukončenia angažovanosti v tomto zmysle navyše znamená, že by sme sa po ukončení týchto podporných opatrení mohli vrátiť k situácii pred krízou. To sa nemôže stať.

3.1.2 V prvom rade sa realizuje alebo pripravuje mnoho zmien vo finančnom sektore. Dúfajme, že finančný sektor bude transparentnejší a odolnejší voči kríze. Ďalej sa musí zmeniť aj situácia v iných oblastiach hospodárstva. V opačnom prípade hrozí, že problémy, s ktorými sme sa v ostatných rokoch stretli, sa objavia znovu.

3.1.3 Mali by sme sa zamyslieť nad hospodárskymi zmenami v posledných desaťročiach a hľadať nové hospodárske a politické iniciatívy, ktoré by obmedzili ekonomické riziká. Nemôže ísť teda o návrh stratégie ústupu, pretože pri plánovaní ústupu sa rozhodne aj o spoločnosti, ktorá sa spamätáva z krízy, čiže prijme stratégiu vstupu.

3.2 Agregovaný dopyt

3.2.1 Hospodársky rast sa teoreticky dá dosiahnuť dvoma spôsobmi: vyšším objemom výroby s použitím tej istej techniky, alebo zlepšením techniky s cieľom získať väčší výnos z jestvujúcich výrobných zdrojov. Závisí od hospodárskej situácie, na ktorú z týchto dvoch možností sa dá dôraz. V období rozmachu sa využívajú všetky zdroje a jediný spôsob ako dosiahnuť vyšší rast je investovať do inovatívnych výrobných postupov. Počas hospodárskej recesie, podobnej tej, ktorá sa začala v roku 2008, leží mnoho zdrojov ladom a treba ich využiť. Preto sa politika musí orientovať na zvyšovanie dopytu. Agregovaný dopyt sa však už viac nepovažuje za ozajstnú hybnú silu hospodárskeho rastu.

⁽³⁾ Centre for European Policy Studies, číslo 202, február 2010.

⁽⁴⁾ Dokument OECD: Pensions at a glance, 2009.

⁽⁵⁾ KOM(2010) 2020, bod 4.1.

3.2.2 Aby opatrenia dokázali povzbudiť dopyt, musia mať nielen priamy dosah na spotrebu a investície, ale aj zvýšiť dôveru spotrebiteľov a investorov. Väčšia dôvera môže v čase hospodárskej konjunktúry fungovať podobne, ako automatické stabilizátory fungujú v čase hospodárskeho poklesu. Dôvera môže podporiť dosah verejných opatrení a zabezpečiť automatický priebeh konjunktúry. V tomto smere má význam nielen rozsah podpory, ale aj skupiny, ktorým je určená. Skupiny obyvateľstva s nižšími príjmami spotrebujú väčšiu časť svojich príjmov ako skupiny s vyššími príjmami. Preto čím väčšia podpora bude určená časti obyvateľstva s nižšími príjmami, tým menej sa z tejto podpory stratí vo vyšších úsporách.

3.2.3 Pôvodný plán hospodárskej obnovy by mohol mať menší efekt, ako sa očakávalo, pretože mnohé opatrenia členských štátov už boli naplánované a neposkytli rastu žiadny ďalší impulz. Komisia na jar 2010 správne zdôrazňuje, že opatrenia na povzbudenie rastu by mali byť sociálne účinné. Miera rastu na rok 2010 sa odhaduje na menej ako 1,5 %, čo mnohí ekonómovia pokladajú za potenciálny rast pre EÚ. Avšak aj keď miera rastu dosiahne 1,5 % úroveň, nebude možné dostatočne rýchlo znížiť nezamestnanosť a obmedziť rozpočtové deficity.

3.2.4 EHSV chce zdôrazniť význam agregovaného dopytu pre naštartovanie procesu rastu a poukazuje predovšetkým na význam spotreby súkromného sektora.

3.2.5 Je dôležité zvýšiť investície. Revidovaný pakt stability a rastu umožňuje presunúť úpravu nadmerného schodku rozpočtu na neskôr, ak sú nadmerné výdavky určené na investície. Avšak investície nie sú vždy jediným nástrojom zvyšovania rastu.

3.2.6 Nepostačuje na to ani zvýšenie objemu vývozu. Obchod EÚ prebieha hlavne medzi jednotlivými členskými štátmi. Zahraničný obchod (vývoz do iných častí sveta) sa dlhé obdobie držal na úrovni okolo 10 % HDP EÚ. Dovoz a vývoz EÚ tvorí tretinu svetového obchodu. Avšak ak vylúčime obchod v rámci EÚ, podiel Únie sa zníži na 16 %. Obchod je dôležitý aj ako ukazovateľ svetovej konkurencieschopnosti. Objavujú sa známky zvyšovania exportu do zvyšku sveta. To je dobré znamenie, ale v situácii, keď investície nie sú dostatočné a trh práce upadá, sa s tým nemôžeme uspokojiť.

3.2.7 Podľa Medzinárodnej organizácie práce (MOP)⁽⁶⁾ možno už viac ako desať rokov hovoriť o celosvetovom trende posunu od práce ku kapitálu. Podiel zisku z obchodovania na HDP vzrástol od roku 1999 do roku 2007 v krajinách EÚ 27 z 37 na 39 % HDP. V druhej polovici roku 2008 drasticky

klesol na 36 %, avšak v priebehu roka 2009 stúpol na 37 %⁽⁷⁾. Je to znakom prehlbovania nerovností v rozdelení príjmov.

3.2.8 Najväčší podiel na HDP má spotreba súkromného sektora. Jej podiel sa značne líši v závislosti od toho, aké aktivity rozvíjajú verejné orgány a súkromné subjekty vzhľadom na politický systém jednotlivých krajín. Avšak zmena jej podielu na HDP môže byť tiež ukazovateľom zmeny v distribúcií príjmov. Úroveň spotreby klesla v roku 2008 na 58 % HDP EÚ v porovnaní so 60 % v roku 2005 a 61 % v roku 2000. Hoci ide len o malú zmenu v priebehu dlhšieho časového obdobia, znamená to, že existuje priestor na zvýšenie spotreby súkromného sektora ako nástroja na zvýšenie agregovaného dopytu⁽⁸⁾, ktorý je obzvlášť dôležitý v súčasnej hospodárskej situácii.

3.2.9 Vysoká nezamestnanosť a obmedzená účasť pracovnej sily na trhu práce spolu s veľmi skromným zvyšovaním miezd však v roku 2010 nesľubujú žiadny nárast spotreby, skôr naopak. Obmedzenie podporných opatrení z verejných zdrojov preto v súčasnosti nie je vhodným politickým krokom. Na základe tohto záveru môžeme usúdiť, že súčasná situácia (v roku 2010) so značnými škrtmi vo verejných výdavkoch a zvyšovaním daňových príjmov je z hľadiska hospodárskej politiky mimoriadne problematická. Tieto nevyhnutné obmedzenia agregovaného dopytu z verejného rozpočtu rozhodne nepomôžu zvrátiť priebeh hospodárskeho cyklu v tom zmysle, že obmedzia možnosti rastu. Vplyv zníženia predovšetkým všetkých príjmov zamestnancov vo verejnom sektore sa rozšíri na celé hospodárstvo v podobe zníženého dopytu. Nebude možné naplniť potenciál miery rastu.

3.2.9.1 Je v najvyššom záujme EÚ, aby mala k dispozícii odhady možných restriktívnych dôsledkov týchto nových rozpočtových škrtov. Tieto opatrenia boli prijaté drastickým spôsobom. Malo by byť v rovnakom záujme EÚ, aby tieto krajiny neboli v takejto mimoriadne náročnej situácii, a prijať protiopatrenia, t. j. zvýšiť agregovaný dopyt. Komisia musí bezodkladne odhadnúť stav a následne predložiť zodpovedajúce návrhy, čo plánuje urobiť v rámci hospodárskych predpovedí v novembri 2010. To je ale príliš neskoro. Miera rastu sa v prvých troch mesiacoch roku 2010 priblížila k očakávanej hodnote 0,7 %, avšak to bolo ešte pred prijatím úsporných programov. Sedieť so založenými rukami a čakať na restriktívny účinok úsporných programov nie je prijateľné.

⁽⁷⁾ Eurostat, euroindicators 61/2010, 30. apríla 2010.

⁽⁸⁾ Údaje sú založené na štatistikách Eurostatu. Rozdiely medzi jednotlivými členskými štátmi sú prekvapujúco veľké, napr. od 46 % vo Švédsku až po 75 % v Grécku. Vo väčšine krajín došlo k menším poklesom podielu spotreby, avšak v niektorých boli zmeny dramatické. Pokles zo 72 % na 60 % v priebehu ôsmich rokov, ktorý bol zaznamenaný v Spojenom kráľovstve, je ťažké vysvetliť.

⁽⁶⁾ ILO: Global Wage Report 2009 Update, november 2009.

3.2.9.2 EHSV sa domnieva, že súčasná hospodárska situácia si vyžaduje nové diskusie. Mala by sa ponechať 3 % hranica schodku verejného rozpočtu, ale je potrebné ju skombinovať s diskusiou o značných rozdieloch medzi schodkami, pretože krajiny, ktoré vykazujú veľké schodky, musia definitívne skonsolidovať svoje verejné rozpočty. Pre ostatné krajiny, ktoré dodržali 3 % hranicu (alebo ju len mierne prekročili) by sa mali stanoviť miernejšie požiadavky. Hoci stále existuje možnosť financovať schodky s relatívne nízkou úrokovou mierou, je v našom záujme dočasne sa zdržať príliš reštriktívnych rozpočtových opatrení. Opätovný pohľad na revidovaný pakt stability a rastu z roku 2005 nám ukazuje, že je to v súlade so zmenami vykonanými v tom čase, najmä pokiaľ ide o verejné investície a obdobia recesných tlakov.

3.3 Bilancia bežného účtu späť v politickom programe

3.3.1 Cenová stabilita, hospodársky rast a plná zamestnanosť boli v snahe o prosperitu a blahobyt dlho hlavnými cieľmi hospodárskej politiky. Vyrovnaný rozpočet a verejný dlh sú strednodobými cieľmi, ktoré majú zabezpečiť, že sa tie ozajstné ciele dosiahnu. O dvoch ďalších cieľoch sa dlho ani neuvažovalo. Jedným z nich je spravodlivé rozdelenie príjmov a ďalším je bilancia bežného účtu. Význam tohto cieľa akosi upadol do úzadia a to bola chyba. Na jednotnom trhu s jednotnou menou je tento cieľ rozhodujúci.

3.3.2 Pri pohľade na bilanciu bežného účtu, čiže obchodnú bilanciu s inými krajinami, bolo nadmiernu jasné, čo eurozónu čaká. V Grécku vznikol postupom času obrovský deficit bežného účtu. Nemecko, Holandsko a Švédsko mali na svojich účtoch dlho prebytky. Na druhej strane však mala deficit väčšina krajín Stredozemia, hoci najväčšie deficit má Bulharsko.

3.3.3 Krátkodobé deficity alebo prebytky bežného účtu, akokoľvek veľké, nie sú problémom. Problémy vznikajú, ak tieto javy pretrvávajú mnoho rokov, alebo ak sa dovezený kapitál neinvestuje správne a nepodarí sa využiť možnosti zvýšenia produktivity. V rámci eurozóny mali prakticky od zavedenia eura pomerne vysoké schodky Grécko, Španielsko, Taliansko a Írsko. Mimo eurozóny mali extrémne vysoké deficity pobaltské krajiny a Bulharsko. Vysoké deficity sa dajú zvrátiť iba veľmi prísnou hospodárskou politikou, akú v roku 2009 zaviedlo Estónsko, Lotyšsko a Litva.

3.3.4 EHSV konštatuje, že medzi členskými štátmi existujú značné rozdiely a chce zdôrazniť, že je potrebné väčšinu týchto rozdielov zmierniť. To nás privádza k tomu, aby sme konkurencieschopnosť označili sa ústredný cieľ. Konkurencieschopnosť sa meria reálnymi nákladmi na jednotku práce, ktoré predstavujú spoločný účinok vývoja miezd a produktivity. V rámci eurozóny vzrástla vďaka nižším reálnym nákladom na jednotku práce najmä konkurencieschopnosť Nemecka a Rakúska. Na

druhej strane však v Nemecku rastie úroveň miezd od roku 2008 rýchlejšie ako produktivita, čo vedie k menej konkurencieschopnému postaveniu. V uplynulom desaťročí klesla konkurencieschopnosť Írska, Grécka, Talianska, Španielska a Portugalska v priemere o 10 %⁽⁹⁾. Ak bude úbytok konkurencieschopnosti dlhší čas pokračovať, môže to viesť k rozpočtovým problémom. Tento účinok sa jasne prejavil v roku 2010. Nevenovala sa však dostatočná pozornosť základnej príčine, ktorou je zmena konkurencieschopnosti.

3.3.5 Keďže zmeny výmenných kurzov už nepatria medzi nástroje, ktoré môžu krajiny v eurozóne využívať, zmenu relatívnej konkurencieschopnosti s vyššou úrovňou cien v porovnaní s inými krajinami treba hľadať v „skutočných výmenných kurzoch“. Vzhľadom na rôzny vývoj miezd a produktivity v rámci menovej zóny, neexistuje iná možnosť riešenia problémov ako zmeniť pomer relatívnych miezd medzi krajinami alebo zvýšiť pomocou investícií produktivitu v zaostávajúcich krajinách. Bolo by absurdné žiadať krajiny s dobrým vývojom produktivity, aby ho zastavili.

3.3.6 Skúsenosti z krízy, ktorá vypukla na jar 2010, ukazujú, že Eurostat by mal byť poverený auditom národných štatistických úradov. Presné štatistiky budú ešte dôležitejšie, ak sa štatistické informácie o bilancii bežného účtu a vývoji miezd a produktivity stanú základom nových politických diskusií na európskej úrovni.

3.3.7 EHSV navrhuje doplniť ciele súvisiace s vyrovnaným rozpočtom a verejným dlhom o bilanciu bežného účtu. V tomto prípade nie je možné použiť iba jeden údaj. Aktívne saldo obchodnej bilancie v niektorých krajinách vždy zodpovedá pasívnemu saldu v iných krajinách. Problémy sa objavujú, ak je rozdiel medzi nimi príliš veľký, alebo vznikne náhle, resp. ak sa dovezený kapitál nevyužije na produktívne investície.

3.3.8 EHSV preto navrhuje, aby Komisia uskutočnila kontrolu bilancii bežných účtov, podobne ako to robí v prípade schodkov verejného rozpočtu a verejného zadlženia. Túto myšlienku nedávno predstavila aj Komisia vo svojich hospodárskych usmerneniach a v dokumente, ktorý sa venuje posilneniu hospodárskej obnovy. O týchto otázkach diskutuje aj osobitná skupina pre správu ekonomických záležitostí, ktorej predsedá predseda Európskej rady Herman Van Rompuy

⁽⁹⁾ Crisis in the euro area and how to deal with it. Centre for European Policy Studies, február 2010.

3.3.9 EHSV chce posilniť povahu týchto návrhov. K novému cieľu, ktorý sa týka bežného účtu by sa malo pristupovať rovnako ako k dvom existujúcim cieľom paktu pre stabilitu a rast. Komisia by mala vo všetkých 27 členských štátoch dôsledne preskúmať bežný účet a s ním súvisiace mzdy a vývoj miezd a produktivity. Krajiny eurozóny by potom mali mať väčšie právomoci zakročiť voči tým, v ktorých je vývoj negatívny, podobne ako v prípade schodkov verejných rozpočtov a verejných dlhov. Európske opatrenia by sa mali zamerať na orientáciu zmeny politiky namiesto jej praktickej implementácie, ktorá v súlade so zásadou subsidiarity ostane aj naďalej v právomoci členských štátov. Jednoduchou zmenou a doplnením nariadenia upravujúceho pakt stability a rastu by sa reálna ekonomika, alebo inak povedané makroekonomické aspekty, mohli stať súčasťou paktu stability a rastu.

3.3.10 Kríza ukázala, že je potrebné rozvíjať aj ďalšie aspekty paktu stability a rastu. Štatistiky týkajúce sa osobných úverov a zahraničného podielu na štátnom dlhu by sa mali zverejňovať spolu s bežnými štatistikami, ktoré požaduje pakt stability a rastu. Tieto nové údaje by mohli slúžiť ako systém včasného varovania a ako nátlak na krajiny s problematickou hospodárskou situáciou.

3.4 Ďalšie kľúčové oblasti pre obnovu európskeho hospodárstva

3.4.1 Verejná finančná podpora a finančná regulácia

3.4.1.1 S cieľom predísť katastrofickému scenáru vo vývoji celých hospodárskych odvetví, najmä automobilového priemyslu, bola poskytnutá rozsiahla verejná pomoc. V tejto situácii sa neuplatnila „bežná“ európska politika v oblasti štátnej pomoci na zastavenie tejto podpory.

3.4.1.2 Najrozsiahlejšia pomoc smerovala do finančného sektora. V niektorých európskych krajinách ako aj v USA boli niektoré banky čiastočne zoštatnené. V situácii v tejto politike určite nastane obrat, ale môže to trvať roky. Aj z dlhodobého hľadiska by mohlo byť pre vnútroštátnu finančnú politiku účelné ponechať časť kapitálu bánk v rukách štátu, aby si udržal prehľad o bankovom sektore.

3.4.1.3 Počas krízy, ktorá zasiahla Grécko, sa niektoré subjekty finančného sektora, ktoré získali bezprecedentnú podporu od vlád, následne podieľali na špekulatívnych útokoch na trhy so štátnym obligáciami v eurozóne. Finančný trh sa pokúšal prebrať politickým činiteľom rozhodovacie právomoci, ktoré však po vypuknutí najhlbšej krízy dokázali získať späť. Politikov možno kritizovať za to, že nepodnikli žiadne kroky počas finančnej krízy ani počas krízy štátnych dlhopisov, až kým sa situácia nevyostřila. Z toho je zrejmé, že navrhovaná finančná regulácia a finančný dohľad nepostačujú. Je nevyhnutná účinnejšia regulácia a postupy vykonávania dohľadu,

aby sa zmenilo správanie finančných inštitúcií a našli nové spôsoby financovania verejného dlhu.

3.4.2 Ekologizácia hospodárstva

V dlhodobom časovom horizonte sa investície musia zamerať na ochranu životného prostredia a opatrenia na potlačanie klimatických zmien. K tomuto obratu v zložení investícií musí dôjsť už teraz. Komisia sa nazdáva, že u našich medzinárodných konkurentov badať výraznejšie tendencie k tejto zmene. Tento obrat má zásadný význam nielen kvôli ochrane životného prostredia, ale aj z hľadiska celkovej európskej konkurencieschopnosti. Dajú sa vytvoriť nové pracovné miesta, ktoré by nahradili tie zrušené. Tak by sa hospodárska udržateľnosť dala sklbiť s environmentálnou a sociálnou udržateľnosťou. Podobne ako Komisia vo svojom návrhu všeobecných usmernení hospodárskej politiky aj EHSV uprednostňuje dane ako nástroj na ovplyvňovanie trhu s cieľom obmedziť nebezpečné emisie.

3.4.3 Infraštruktúra a energetika

V čase obmedzených podnikateľských investícií je na verejnom sektore, aby sa zapojil formou verejných investícií, ktoré sú potrebné na stimulovanie rastu, ale aj na uspokojenie veľkého dopytu po investíciách v oblasti infraštruktúry a energetiky. Novým úkazom, spôsobujúcim problémy najmä MSP, je nevôľa bankového sektora prevziať riziko poskytnutím úveru podnikom. Napriek súčasným problémom so štátnymi obligáciami je ich úroková miera ešte stále vo väčšine krajín výhodná, čo zvýhodňuje verejné investície. Investície sa podľa revidovaného paktu stability a rastu nemusia zahŕňať do kalkulácie nadmerného schodku.

3.4.4 Aktívna politika trhu práce

Opatrenia politiky trhu práce musia pôsobiť aktívne a nesmú sa obmedzovať na ekonomickú podporu nezamestnaných. Na preškolenie zamestnaných i nezamestnaných pracovníkov sa používa mnoho rôznych systémov. Sľubný je cieľ zabezpečiť „vzdelávanie pre všetkých“ zahrnutý do pracovného programu španielskeho, belgického a maďarského predsedníctva Rady. Politika začlenenia nespočíva len v zabezpečení pracovných možností pre občanov, ale musí uľahčiť aj ich aktívne zapojenie do spoločnosti.

3.4.4.1 Nestačí len vytýčiť cieľ, ktorým je zvýšiť mieru zamestnanosti, ako v prípade stratégie EÚ 2020. Na zlepšenie miery zamestnanosti je potrebné zaviesť niekoľko zásadných politických opatrení.

— Patria medzi ne aj opatrenia na rozvoj zručností. Nevyhnutnou súčasťou je celoživotné vzdelávanie. Najväčším problémom je určiť, kto bude znášať príslušné náklady. Spoločnosť, zamestnávateľia či zamestnanci? Istou mierou sa musia všetky tieto tri zložky podieľať na financovaní.

- Východiskom je v tejto súvislosti celková úroveň vzdelávania. V Európe je potrebné zvýšiť celkovú úroveň znalostí.
- Samozrejým politickým opatrením na zvýšenie zamestnanosti je zavedenie vysokokvalitnej starostlivosti o deti v kombinácii s rodičovskou dovolenkou, ktorá by mala byť dostatočne dlhá a uspokojivo platená, aby podnietila rozhodnutie mať deti.
- Existuje veľa prekážok, ktoré občanom znemožňujú uchádzať sa o zamestnanie. Každé znevýhodnenie si môže vyžadovať osobitné opatrenie z hľadiska účasti na trhu práce.

3.4.5 Opatrenia sociálnej politiky

3.4.5.1 V správe⁽¹⁰⁾ o sociálnej ochrane a sociálnom začlenení Komisia uznáva, že systémy sociálnej starostlivosti zohrávali kľúčovú úlohu pri zmiernení hospodárskeho a sociálneho dosahu krízy. Výdavky na sociálne opatrenia sa podľa odhadov zvýšili priemerne z 28 na 31 % HDP členských štátov. Keď sa zníži potreba podpory v nezamestnanosti, tieto verejné zdroje by sa mali znovu objaviť v rodinnej politike a rozvoji zručností. To je príklad toho, ako sa stratégia ústupu vyvinie na stratégiu vstupu.

3.4.5.2 Komisia pokladá za dôležité zabezpečiť primeranú podporu príjmov, prístup na trh práce a ku kvalitným sociálnym službám. To, čo v sociálnej oblasti môže urobiť EÚ, predstavuje len malý doplnok sociálnych opatrení členských štátov. Bolo zavedených mnoho nástrojov EÚ, ktoré podnecujú členské štáty, aby sa navzájom od seba učili: vzájomné porovnávanie výkonnosti (*benchmarking*), vzájomné hodnotenie úspešnosti (*peer review*), otvorená metóda koordinácie. Nepriniesli však očakávané výsledky. EÚ nemôže nútiť členské štáty, aby nasledovali príklady osvedčených postupov. Zverejnenie konkrétnych mien by mohlo byť jedným zo spôsobov, ako zvýšiť informovanosť verejnosti o rozdieloch.

3.4.5.3 Úsporné opatrenia musia byť vyvážené. Nesmie sa pripustiť, aby boli systémy sociálnej starostlivosti obetované na oltári vyrovnanosti rozpočtu. Kríza odhalila pretrvávajúce slabé stránky systémov sociálnej starostlivosti. Štruktúra sociálnych systémov musí viesť k blahobytu a zamestnanosti. Ale aj ony majú samozrejme hranice, musia sa udržať v rámci finančných možností.

3.4.6 Nové zdroje príjmov⁽¹¹⁾

3.4.6.1 V stanovisku venovanom stratégii na obdobie po skončení platnosti Lisabonskej stratégie EHSV označil dane z finančných transakcií a z emisií oxidu uhličitého za možné nové zdroje verejných príjmov. Úžitok z týchto opatrení je dvojaký: popri zvýšení príjmov prispievajú k obmedzeniu krátkozrakosti finančného trhu a zlepšia naše životné prostredie. Dôvod hľadať nové zdroje financovania tkvie v požiadavke znížiť veľké schodky verejných rozpočtov. Dane z finančných transakcií a z emisií oxidu uhličitého by sa mali uprednostniť pred uvalením iných daní, ako napr. dane z pracovných príjmov alebo DPH. Tie by znížili všeobecný dopyt, čo by v súčasnej situácii nebolo vhodným riešením.

3.4.6.2 Ďalším novým spôsobom verejného financovania sú európske dlhopisy. To by mohlo verejnemu sektoru poskytnúť kapitál, ktorý by nebol úplne závislý od súkromného finančného sektora. Európske dlhopisy by prilákali finančné prostriedky priamo z ich zdroja, napríklad z penzijných fondov, ktoré hľadajú možnosti dlhodobého investovania svojich finančných prostriedkov. Pri hľadaní nových finančných zdrojov pre EIB by sa dalo uvažovať aj o možnosti pripustiť dlhodobé súkromné úspory v EIB. EIB by sa tak stala rozhraním medzi týmito novými zdrojmi kapitálu a svojimi investíciami. Dlhodobé úspory by potom boli k dispozícii na dlhodobé verejné investície, napríklad do infraštruktúry. Európske dlhopisy sú zatiaľ návrhom, ale mali by sa týkať všetkých členských štátov EÚ. Aj v tomto prípade ide o dvojaký úžitok: znižuje sa tým priestor na špekulácie so štátnym dlhom na finančnom trhu.

V Bruseli 16. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹⁰⁾ Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Návrh: Spoločná správa o sociálnej ochrane a sociálnom začlenení na rok 2010, KOM(2010) 25 v konečnom znení.

⁽¹¹⁾ Pozri stanoviská EHSV na tému „Daň z finančných transakcií“, a na tému „Dôsledky krízy štátneho dlhu pre správu EÚ“.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Príprava na svetový summit o udržateľnom rozvoji v roku 2012 (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 48/12)

Spravodajca: **Frederic Adrian OSBORN**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 18. februára 2010 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Príprava na svetový summit o udržateľnom rozvoji v roku 2012“.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. augusta 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 365. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra) prijal 116 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) ako zástupca organizovanej občianskej spoločnosti v Európe odporúča, aby Európska únia zohrávala vedúcu úlohu pri prípravách novej Konferencie OSN o trvalo udržateľnom rozvoji, ktorá sa má uskutočniť v roku 2012 v Riu de Janeiro.

1.2 EÚ by sa mala rozhodne zaslúžiť za ambiciózný program konferencie, ktorá môže na celom svete oživiť program udržateľného rozvoja a dodať mu nový impulz a zároveň osloví vlády i širokú verejnosť.

1.3 Konferencia by sa mala niesť v rovnakom duchu ako minulé konferencie z Ria a obnoviť jej zásady, ako aj o Agendu 21, ktorá by mala byť nástrojom na angažovanie všetkých subjektov a nasmerovanie sveta na udržateľnejšiu cestu.

1.4 Konferencia by mala byť míľnikom a jej výsledkom by malo byť dohodnúť ďalšie kroky a stanoviť záväzky pri pokračujúcich rokovaní o klimatických zmenách a biologickej rozmanitosti, ukončiť prebiehajúce rokovania o ortuti a otvoriť nové rokovania o zaradení otázky udržateľnosti do riadenia spoločností a do mandátu regionálnych a miestnych samospráv.

1.5 Na konferencii by sa mala uznať a podporiť Charta Zeme ako prostriedok poskytujúci inšpiráciu pre konanie a záväzky jednotlivcov a organizácií na celom svete.

1.6 EÚ by mala konferenciu využiť na to, aby vdýchla nový život vlastným procesom a štruktúram, ktoré by umožnili dosiahnuť pokrok v oblasti udržateľného rozvoja a zároveň by mala podporovať podobné obnovenie činnosti v prospech udržateľnosti na celom svete. Výbor žiada EÚ najmä o to, aby

— stanovila a uplatňovala rôzne aspekty ekologického hospodárstva v Európe a vytvorila a financovala nové možnosti peňažnej pomoci a transferu technológií a *know-how* na pomoc rozvojovým krajinám pri prechode na udržateľné hospodárstvo;

— posilnila rôzne aspekty riadenia udržateľného rozvoja v Európe;

— primála občiansku spoločnosť v Európe, aby sa zapojila do procesov nadväzujúcich na konferencii v Riu, oživila ich víziu a získala v radoch politikov a verejnosti podporu pre túto víziu.

1.7 Na dosiahnutie pokroku v ekologickom hospodárstve by EÚ počas najbližších 12 mesiacov mala:

— obnoviť a zintenzívniť stratégiu EÚ v oblasti udržateľného rozvoja zaradením jej kľúčových cieľov do uplatňovania stratégie Európa 2020 a na konferenčných rokovaní sa dopracovať k súbežným návrhom na vytvorenie pevnejšieho medzinárodného rámca na podporu a koordináciu stratégií udržateľnosti;

— dokončiť súčasné úsilie nájsť lepšie ukazovatele pokroku v oblasti udržateľnosti a zahrnúť ich výslovne do hlavného monitorovacieho rámca stratégie Európa 2020 a na konferenčných rokovaní sa dopracovať k súbežným návrhom na vytvorenie a zachovanie koherentnejších a konzistentnejších medzinárodných súborov údajov na meranie a sledovanie pokroku v oblasti udržateľného rozvoja;

- dokončiť dlhodobé štúdie o udržateľnej výrobe a spotrebe, začleniť ich do hlavnej iniciatívy stratégie Európa 2020 zameranej na efektívne využívanie zdrojov a vypracovať súbežné návrhy, ktoré sa použijú pri rokovaníach na konferencii;
- skonsolidovať európske skúsenosti s ekologickými poplatkami a daňovými nástrojmi (vrátane spoplatňovania emisií CO₂ a obchodovania s kvótami na tieto emisie), začleniť ich do novej celoeurópskej iniciatívy týkajúcej sa nástrojov ekologického zdaňovania a pripraviť súbežné návrhy pre usmernenia OSN alebo rámcové zmluvy v tejto oblasti;
- skonsolidovať európske skúsenosti so sociálnym rozmerom udržateľného rozvoja, vrátane priestoru na vytváranie nových ekologických pracovných miest nahrádzajúcich niektoré miesta, ktoré zanikli počas krízy, a skúsenosti s odstraňovaním sociálnych rozdielov a na konferencii ich vniesť do diskusií o sociálnych hľadiskách ekologického hospodárstva;
- vytvoriť účinný mechanizmus podpory udržateľného rozvoja v rozvojových krajinách a zabezpečiť primeranú finančnú a technologickú pomoc.

1.8 Na posilnenie riadenia v prospech udržateľného rozvoja EÚ mala:

- podporovať posilnenie Programu OSN pre životné prostredie (UNEP) a Komisie pre trvalo udržateľný rozvoj;
- presadzovať zahrnutie udržateľného rozvoja do mandátu Svetovej banky, Medzinárodného menového fondu, Svetovej obchodnej organizácie a iných rozhodujúcich medzinárodných inštitúcií;
- podporovať národné stratégie udržateľného rozvoja a národné systémy ich prípravy, uplatňovania a monitorovania a zároveň podporovať mechanizmy, ako je Stratégia trvalo udržateľného rozvoja EÚ, aby sa zintenzívnila a zharmonizovala táto práca na nadnárodnej úrovni, tak v Európe, ako aj pri medzinárodných rokovaníach;
- podporovať regionálne a miestne stratégie udržateľného rozvoja a implementačné mechanizmy, tak v Európe, ako aj pri medzinárodných rokovaníach;
- podporovať začlenenie požiadaviek udržateľného rozvoja do pravidiel a usmernení riadenia spoločností v podnikateľskej sfére, tak v Európe, ako aj pri medzinárodných rokovaníach.

1.9 Na zabezpečenie plnej angažovanosti a účasti občianskej spoločnosti by EÚ mala:

- presadzovať úplnú účasť aktérov v príslušnom procese v rámci OSN;
- pracovať s EHSV a inými zástupcami organizovanej občianskej spoločnosti, aby sa zabezpečila plná angažovanosť občianskej spoločnosti v prípravných procesoch v EÚ a jej členských štátoch;
- podporovať nezávislé prípravné procesy v jednotlivých častiach občianskej spoločnosti, vrátane podnikateľskej sféry, odborov, mimovládnych organizácií, vedeckej obce a akademických obcí, poľnohospodárov, organizácií žien a mládeže, tak v Európe, ako aj pri medzinárodných rokovaníach.

2. Úvod a súvislosti

2.1 Valné zhromaždenie OSN prijalo 24. decembra 2009 uznesenie, podľa ktorého v roku 2012 usporiada Konferenciu OSN o trvalo udržateľnom rozvoji. Bude sa konať v Riu de Janeiro 40 rokov po Konferencii OSN o životnom prostredí v Štokholme, 20 rokov po Konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji v Riu a 10 rokov po Svetovom summite o trvalo udržateľnom rozvoji v Johannesburgu.

2.2 Podľa uznesenia valného zhromaždenia bude mať konferencia tri hlavné ciele:

- zabezpečiť potvrdenie politických záväzkov v oblasti udržateľného rozvoja;
- zhodnotiť doterajší pokrok a nedostatky pri uplatňovaní záverov z hlavných summitov o trvalo udržateľnom rozvoji;
- zamerať sa na nové a rysujúce sa výzvy;

a dve osobitné témy:

- ekologické hospodárstvo v kontexte udržateľného rozvoja a odstraňovania chudoby;
- inštitucionálny rámec udržateľného rozvoja.

2.3 EHSV túto iniciatívu víta. Impulzy v oblasti udržateľného rozvoja v posledných rokoch jasne oslabli a preto potrebujeme nový impulz na oživenie programov v tejto oblasti. V rámci Európy sa v oblasti udržateľného rozvoja naďalej dosahuje určitý pokrok, ktorý je zastrešujúcim rámcom politického vývoja, no v posledných rokoch ho zatienil vplyv hospodárskej krízy a nevyhnutnosť hospodárskej obnovy. Udalosť, akou je nadchádzajúci summit v Riu de Janeiro by mohla byť príležitosťou na to, aby udržateľný rozvoj opäť získal miesto hlavnej hnacej sily v Európskej únii a jej členských štátoch.

2.4 Naplánované sú tri schôdze prípravného výboru. Prvá sa konala 17. – 19. mája 2010. Ďalšie prebehli v rokoch 2011 a 2012.

Na prvej schôdzi prípravného výboru boli vypracované postupy, procesy a časový plán konferencie a prebehli predbežné diskusie o spomenutých témach. Rozhodlo sa, že sekretariát OSN by sa mal usilovať získať príspevky z členských štátov, významných medzinárodných organizácií a od dôležitých skupín na určitý počet cielených otázok.

2.5 Občiansku spoločnosť na schôdzi prípravného výboru zastupovalo deväť dôležitých skupín uznaných OSN. Skupiny mali tiež za úlohu urobiť vlastné prípravné kroky a podieľať sa na ďalších fázach prípravy a prispieť k priebehu samotnej konferencie. Viaceré dôležité skupiny jasne dali najavo, že sa budú usilovať využiť proces v roku 2012 na to, aby samé zhodnotili pokrok v oblasti udržateľného rozvoja vo svojich odvetviach. Chceli by v Riu prezentovať dosiahnuté výsledky, príležitosti a výzvy. Zároveň sa budú snažiť získať od vlád uznanie a podporu a budú vládam predkladať odporúčania, ako by mali vyzeráť formálne rokovania a aké ciele by mali sledovať.

2.6 Európska únia na prvej schôdzi prípravného výboru aktívne pomohla vytvoriť priaznivý a zvládnuteľný program konferencie a s členskými štátmi naďalej pokračuje vo svojich pripravách. EHSV sa ako zástupca organizovanej občianskej spoločnosti a člen delegácie EÚ s potešením zúčastnil na prvej schôdzi prípravného výboru a chce ďalej zohrávať aktívnu úlohu, jednak prostredníctvom tohto úvodného stanoviska a tiež ďalšou činnosťou, keď sa prípravy na konferenciu väčšími rozbehnú (pozri bod 7.2).

3. Vízia a ambície

3.1 So summitom v Riu v roku 1992 sa spájali veľké očakávania a boli dosiahnuté významné výsledky. Vďaka nemu sa podarilo získať celosvetovú podporu a zabezpečiť kroky v prospech udržateľného rozvoja, a to preto, že sa podarilo zjednotiť obsažný a konkrétny program pod hlavičkou príťažlivej a inšpirujúcej vízie, ktorú podporila verejnosť aj politici.

3.2 Otázka udržateľnosti je mimoriadne aktuálna, v mnohých ohľadoch dokonca naliehavejšia, než kedykoľvek predtým. Avšak energia a miera odhodlanosti ambícií, s ktorými prišli na prvú schôdzu prípravného výboru jednotlivé vlády, bola sklamaním. Zdalo sa, že mnohé z nich sa zamierajú skôr na potlačenie prehnaných očakávaní, než na rozhodné konanie, ktorého výsledkom by boli pozitívne zmeny.

3.3 Občianska spoločnosť je ctíziadostivejšia. Najrôznejší aktéri sa na prvej schôdzi prípravného výboru snažili presvedčiť

oficiálnych delegátov o konkrétnych návrhoch a vyvinuli vlastné paralelné procesy súvisiace s konferenciou. EHSV sa nazdáva, že v Európe je množstvo rôznorodých aktérov, ktorí majú chuť a schopnosť prejavovať sa a vyvinúť tlak v snahe dosiahnuť v roku 2012 pozitívne výsledky. Výbor vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby v plnom rozsahu využili tento potenciál a vytvorili otvorený a ambiciózný proces, do ktorého sa zapoja rozliční účastníci zo všetkých úrovní, aby sa mohli plne využiť ich skúsenosti.

3.4 Ak by sa pre rokovania o klimatických zmenách a biologickej rozmanitosti mohol stanoviť taký cieľ a taký termín na dosiahnutie dohody, aby ju v roku 2012 mohli svetoví lídri v Riu podporiť, prospelo by to obom procesom. Takéto spojenie cieľov sa veľmi osvedčilo počas dvoch rokov pred konferenciou v Riu v roku 1992 a významne celý proces urýchlilo. Výsledkom konferencie v roku 2012 by mohol byť termín, do ktorého by mali prebiehajúce rokovania o klimatických zmenách a biologickej rozmanitosti dospieť k ďalšiemu podstatnému výsledku.

3.5 Príležitosť, ktorú ponúka konferencia v roku 2012, by sa takisto mohla využiť na urýchlenie rozhodnutí týkajúcich sa súčasných medzinárodných rokovaní o ortuti a rozhodnutí týkajúcich sa procesu znižovania emisií z odlesňovania a zhoršovania kvality lesov. Rovnako by konferencia mohla byť príležitosťou na začatie nových rokovaní o začlenení udržateľnosti do podnikového riadenia (pozri bod 6.8) a do miestnej činnosti v prospech udržateľnosti (bod 6.9).

3.6 Summit v roku 1992 priniesol novú a inšpirujúcu víziu harmonickej budúcnosti celej planéty, ktorá sa odrazila v novej rétorike v súvislosti s udržateľným rozvojom. Na konferenciu v Riu v roku 2012 potrebujeme túto víziu nanovo sformulovať. EHSV navrhuje zamerať sa na tento účel na Chartu Zeme a využiť konferenciu na formálne uznanie tohto inšpirujúceho dokumentu (ako to už urobilo UNESCO). Charta Zeme získava v posledných rokoch stále väčšiu podporu na celom svete. Ak by túto chartu uznala OSN ako celok, zvýšilo by to jej význam na celom svete a opäť naštartovalo činnosť v ambicióznom duchu, ktorý sa prebudil vo svete v roku 1992.

4. Stav realizácie a slabé miesta

4.1 Na prvej schôdzi prípravného výboru sa poukázalo na to, že dosahovanie cieľov a zámerov štokholmskej konferencie z roku 1972 a summitov o udržateľnom rozvoji z rokov 1992 a 2002 je nedostatočné a nerovnomerné. Napriek určitým úspechom, najmä pokiaľ ide o rast príjmov, znižovanie chudoby a zlepšovanie dostupnosti vzdelania a zdravotnej starostlivosti, hlavne v rozvíjajúcich sa hospodárstvach, pretrvávajú závažné problémy.

4.2 Pri realizácii pretrvávajú nedostatky súvisiace s odstraňovaním chudoby, potravinovou bezpečnosťou, nerovnosťou príjmov, zachovávaním biodiverzity, bojom proti klimatickým zmenám, znižovaním tlaku na ekosystémy a zásoby rýb, dostupnosťou čistej vody a sanitárnych zariadení a plnou účasťou žien na uplatňovaní medzinárodne odsúhlasených cieľov, čo odráža roztrieštenosť pri plnení cieľov v oblasti udržateľného rozvoja. Od Konferencie OSN o životnom prostredí a rozvoji sme nezaznamenali žiadne zásadné zmeny vo výrobných a spotrebných zvyklostiach, hoci na dosiahnutie celosvetového udržateľného rozvoja sú nevyhnutné dôsledné zmeny.

4.3 Snahy o plnenie cieľov v oblasti udržateľného rozvoja, vrátane miléniových rozvojových cieľov, ďalej spomalila nedávna finančná a hospodárska kríza, ktorá pribrzdila výkonnosť hospodárstva, nahľadala doterajšie ťažko dosiahnuté výdobytky a zvýšila počet ľudí žijúcich v extrémnej chudobe.

4.4 V Európe (a ostatných častiach rozvinutého sveta) sa v posledných 20 rokoch dosiahol pokrok pri niektorých environmentálnych cieľoch, no v hlavných otázkach, ako je spotreba zdrojov a emisie CO₂ ešte treba vykonať kus práce. Navyše vplyv Európy na celú planétu, pokiaľ ide o spotrebúvanie zdrojov a šírenie znečistenia, je aj naďalej neúnosne veľký. V sociálnej oblasti možno pozorovať neudržateľné tendencie aj pri úrovni nezamestnanosti a narastajúcich nerovnostiach medzi spoločnosťami a v rámci nich.

4.5 Prípravný výbor neoznačil žiadne úplne nové problémy týkajúce sa udržateľnosti. Upozornil však na to, že veľa problémov s udržateľnosťou, ktoré už boli spomenuté v Riu v roku 1992 sa stáva akútnejšími, čo dokazujú nedávne a pokračujúce krízy: finančná, hospodárska, energetická, kríza dodávok vody a potravinová kríza. Okrem toho sa ukázalo, že mnohé problémy, ako sú klimatické zmeny a pokles biodiverzity, sú naliehavejšie a vážnejšie, než sa predpokladalo. Ku všetkým týmto tlakom ešte prispieva neustály prírastok svetového obyvateľstva.

4.6 V rozvojovom svete dochádza k rozkolu medzi rýchlo sa rozvíjajúcimi hospodárstvami, ktorých rast vytvára nové tlaky na svetové zdroje a prispieva k znečisťovaniu, a najmenej rozvinutými krajinami, v ktorých chudoba a poškodzovanie životného prostredia zostávajú kritickými rizikovými faktormi udržateľnosti. Rozvinuté krajiny až na niekoľko výnimiek ani zďaleka neposkytujú oficiálnu rozvojovú pomoc na požadovanej úrovni, ktorú často sľubujú rozvojovým krajinám na to, aby sa mohli rozvíjať udržateľnejším spôsobom.

4.7 V konfrontácii so všetkými týmito výzvami, je osobitnou úlohou EÚ hľadať možnosti, ako zlepšiť udržateľnosť našich hospodárstiev a zmobilizovať dostatočnú finančnú a technickú podporu na pomoc rozvojovým krajinám a hlavne najmenej

rozvinutým krajinám pri efektívnejšom zvládaní ich vlastných výziev v oblasti udržateľného rozvoja. EÚ by mala konferenciu využiť na to, aby vdýchla nový život vlastným procesom a štruktúram, ktoré by umožnili dosiahnuť v uvedených otázkach ďalší pokrok. Výbor žiada EÚ najmä, aby:

- stanovila a uplatňovala rôzne aspekty ekologického hospodárstva v Európe a vytvorila a financovala nové možnosti peňažnej pomoci a transferu technológií a *know-how* na pomoc rozvojovým krajinám pri prechode na udržateľné hospodárstvo (5. časť);

- zlepšila rôzne aspekty riadenia udržateľného rozvoja v Európe (6. časť);

- primäla občiansku spoločnosť v celej Európe, aby sa zapojila do procesu súvisiaceho s konferenciou v Riu, opäť sa chopila vízie konferencie a získala pre ňu podporu politikov a verejnosti (7. časť).

5. Ekologické hospodárstvo v kontexte udržateľného rozvoja a odstraňovania chudoby

5.1 Ekologické hospodárstvo bude patriť medzi hlavné témy konferencie. Stále existuje mnoho názorov na to, čo vlastne ekologické hospodárstvo je. Všetci sa však zhodujú, že ho treba chápať v kontexte udržateľného rozvoja. Ekologické hospodárstvo alebo ekologizáciu hospodárstva možno chápať ako jeden z prostriedkov na dosiahnutie udržateľnejšieho charakteru rozvoja v budúcnosti.

5.2 Ekologické hospodárstvo podporuje efektívnejšie využívanie prírodných zdrojov a energie a tiež šíri nové technológie čistejšej výroby energie a produktov, čím môže vytvoriť nové príležitosti hospodárskeho rastu a nové pracovné miesta. Potrebujeme vhodné súbory štátnych opatrení, ktoré umožnia prejsť na ekologické hospodárstvo, podporia udržateľnú výrobu a spotrebu a usmernia hospodársku činnosť tak, aby ju ekosystémy dokázali zvládnuť.

5.3 Na to, aby sa rozvoj a zmena mohli považovať za udržateľné, musia rešpektovať prírodné obmedzenia a chrániť prírodné zdroje a kultúrne dedičstvo. Udržateľný rozvoj však neznamena stagnáciu, práve naopak: vyžaduje si neustálu zmenu a neustály rozvoj. Napríklad v energetike budú v najbližších 40 rokoch potrebné prevratné zmeny spôsobov výroby a spotreby energie, ako to ukazuje správa o technologických scenároch na rok 2050, ktorú nedávno zverejnila Medzinárodná energetická agentúra. Iným príkladom je chemický priemysel, v ktorom sa už veľa urobilo v oblasti transformácie charakteru výroby smerom k väčšej efektívnosti a udržateľnosti a zároveň pretaviť túto nutnosť na komerčnú výhodu.

5.4 Politické nástroje, ktoré by sa dali využiť v rámci ekologického hospodárstva môžeme rozdeliť do niekoľkých kategórií:

- správne nastavenie cien,
- politika verejného obstarávania,
- ekologické daňové reformy,
- verejné investície do udržateľnej infraštruktúry,
- cieleňá verejná podpora výskumu a vývoja ekologicky vhodných technológií,
- sociálna politika na zosúladienie sociálnych cieľov s hospodárskou politikou.

5.5 OSN už na celosvetovej úrovni začala niektoré iniciatívy v tejto oblasti, z ktorých by mohla Konferencia OSN o trvalo udržateľnom rozvoji v roku 2012 vychádzať. Cieľom iniciatívy OSN za ekologické hospodárstvo je pomôcť vládam pri zmene foriem a smerovania ich opatrení, investícií a výdavkov do viacerých odvetví, ako sú čisté technológie, energia z obnoviteľných zdrojov, vodohospodárske služby, ekologická doprava, nakladanie s odpadom, ekologické budovy a udržateľné poľné a lesné hospodárstvo. Hlavnými projektmi tejto iniciatívy je Ekonomika ekosystémov a biodiverzity a Globálna nová ekologická dohoda.

5.6 Rozvinuté krajiny v súčasnosti nesú pomerne najväčšiu zodpovednosť za problémy zmeny podnebia tým, že produkujú viac emisií skleníkových plynov na obyvateľa. Transformácia ich ekonomík na modely s nižšími emisiami oxidu uhličitého preto predstavuje najväčšiu výzvu práve pre tieto krajiny. Zároveň však majú tú výhodu, že disponujú pokrokovými technológiami a kapitálovými zdrojmi, ktoré im umožňujú prevziať vedúcu úlohu pri tomto prechode, ak tejto výzve začnú okamžite čeliť.

5.7 Rozvojové krajiny majú určité obavy, že ekologické hospodárstvo je koncepcia rozvinutých krajín, ktorá by v skutočnosti mohla spomaliť vývoj a mohla by obsahovať prvky protekcionizmu. Rozhodujúce bude preukázať, ako ekologické hospodárstvo prospeje rozvojovým krajinám a ako prispeje k zmenám vo vývoji. Hlavné bude ukázať, nakoľko vážne plnia rozvinuté krajiny svoje záväzky pri podpore ekologického hospodárstva v rozvojových krajinách.

5.8 Aby sa dosiahli podstatné výsledky ekologizácie svetového hospodárstva v roku 2012, budú musieť rozvinuté krajiny jasne ukázať, že tento prístup uplatňujú aj vo vlastnom hospodárstve a že sú ochotné skutočne pomôcť finančnými prostriedkami, transferom technológií a vytváraním kapacít v rozvojovom svete.

5.9 EÚ dosiahla pri ekologizácii hospodárstva určitý, no zatiaľ nedostatočný pokrok. Podľa názoru EHSV by nebolo postačujúce, ak by sa EÚ v Riu zasadzovala len za obmedzený pokrok, ktorý dosiahla za posledných 20 rokov a rôzne prvky stratégie Európa 2020 smerujúce k udržateľnému rozvoju. Odporúčame, aby EÚ na dosiahnutie stabilnejšej pozície v roku 2012 vykonala v nasledujúcich 12 mesiacoch tieto kroky:

- prehodnotila a zlepšila svoju stratégiu udržateľného rozvoja a zapracovala jej hlavné ciele do plánu realizácie stratégie Európa 2020;
- dokončila súčasné úsilie nájsť lepšie ukazovatele pokroku v oblasti udržateľnosti a výslovne ich zahrnila do hlavného monitorovacieho rámca stratégie Európa 2020;
- dokončila dlhodobé štúdie o udržateľnej výrobe a spotrebe a začlenila ich do cieľov hlavnej iniciatívy stratégie Európa 2020 na efektívne využívanie zdrojov;
- skonsolidovala európske skúsenosti s ekologickými poplatkami a daňovými nástrojmi (vrátane spoplatňovania emisií CO₂ a obchodovania s kvótami na tieto emisie) a pripravila návrhy usmernení OSN alebo rámcových dohôd v tejto oblasti;
- skonsolidovala európske skúsenosti so sociálnym rozmerom udržateľného rozvoja, vrátane priestoru na vytváranie nových ekologických pracovných miest nahrádzajúcich niektoré miesta, ktoré zanikli počas krízy, a prostriedky na zmenšovanie nerovností.

Podobné opatrenia sú potrebné aj na úrovni členských štátov. Keby EÚ dosiahla pokrok v týchto oblastiach, mala by dobré postavenie na to, aby mohla presadzovať celosvetový program ekologického hospodárstva, ktorý obsahuje podobné prvky.

5.10 V oblasti **financovania** je zrejmé, že musíme vyvinúť značné úsilie na získanie verejných a súkromných zdrojov, aby sa mohli splniť nedokončené prvky miléniových rozvojových cieľov a aby program ekologického hospodárstva mohol napredovať. Ciele v oblasti oficiálnej rozvojovej pomoci stanovené na konferencii v Riu sa doteraz nespĺnili. Medzinárodné finančné inštitúcie, Rozvojový program OSN (UNDP), Svetová obchodná organizácia (WTO), Konferencia OSN pre obchod a rozvoj (UNCTAD) a ministerstvá hospodárstva a obchodu z celého sveta sa musia plne zapojiť do týchto snáh aj do všetkých ďalších aspektov prechodu k ekologickejšiemu svetovému hospodárstvu. EÚ by mala vypracovať súvislý a kvalitný návrh cieľov týchto medzinárodných snáh o ekologizáciu a o splnenie dávnych sľubov týkajúcich sa podpory.

6. Inštitucionálny rámec trvalo udržateľného rozvoja

6.1 Vo všeobecnosti sa uznáva, že riadenie udržateľného rozvoja na medzinárodnej úrovni nie je veľmi efektívne a že na to, aby získalo nový impulz, budú potrebné zásadné zmeny. Nový impulz by sa zišiel aj riadeniu udržateľného rozvoja na štátnej, regionálnej a miestnej úrovni.

6.2 Je jasné, že na medzinárodnej úrovni treba potvrdiť environmentálnu pôsobnosť Programu OSN pre životné prostredie (UNEP) a rozšíriť možnosti Komisie pre trvalo udržateľný rozvoj alebo jej nasledovníka, aby sa udržateľný rozvoj mohol presadzovať v rozličných odvetviach svetového hospodárstva a vo všetkých medzinárodných agentúrach. Už dlho sa diskutuje o tom, či by bolo možné povýšiť UNEP na Svetovú organizáciu životného prostredia, ktorá by mala širší mandát. Program by si mal udržať silnú, dôveryhodnú a dostupnú vedeckú základňu. Potrebuje väčšiu možnosť tvorivo pôsobiť v kontakte s ostatnými časťami systému OSN, koordinovať viac jednotlivých mnohostranných dohôd o životnom prostredí a podporovať rozvoj kapacít vo veciach ochrany životného prostredia v rozvojových krajinách a ostatných členských štátoch. Taktiež potrebuje mať širšiu a istejšiu zdrojovú základňu. V roku 2012 by sa mohli tieto nápady realizovať.

6.3 Udržateľný rozvoj by mal okrem toho v systéme OSN získať väčšiu váhu a vplyv. Jednou z možností by bolo vytvoriť zodpovedajúcu plnohodnotnú radu OSN. Inou možnosťou by bolo spojiť Komisiu pre trvalo udržateľný rozvoj s rozšírenou Hospodárskou a sociálnou radou (ECOSOC) a dať tomuto spojeniu širší mandát na propagáciu udržateľného rozvoja prostredníctvom siete OSN a v spolupráci so Svetovou bankou a Medzinárodným menovým fondom (MMF). Širšie možnosti sa však môžu vynoriť v súvislosti s činnosťou nového panelu na vysokej úrovni pre klimatické zmeny a rozvoj, ktorý nedávno zriadil generálny tajomník OSN.

6.4 EHSV odporúča, aby mala EÚ v nadchádzajúcich diskusiách na pamäti tri hlavné ciele:

— zahrnúť trvalo udržateľný rozvoj do mandátu niektorej z hlavných agentúr vrátane samotnej OSN a jej ECOSOCu, Svetovej banky, MMF, WTO a orgánov, ktoré sa špecifickjšie venujú trvalo udržateľnému rozvoju, ako Komisia pre trvalo udržateľný rozvoj, UNEP a UNDP;

— zlepšiť postavenie Komisie pre trvalo udržateľný rozvoj a jej schopnosť koordinovať činnosť v oblasti udržateľného rozvoja v celom systéme OSN, pričom by sa jej mal udeliť štatút a úlohy, ktoré umožnia finančným a ekonomickým

oddeleniam pristupovať k rokovaniam s konkrétnou úlohou začleniť udržateľný rozvoj do riadenia svetových hospodárskych opatrení;

— posilniť UNEP a jeho schopnosť monitorovať najdôležitejšie zmeny v globálnom prostredí a podporovať skutočné ochranné opatrenia.

6.5 Takisto je potrebné zlepšiť riadenie udržateľného rozvoja na štátnej, regionálnej a miestnej úrovni a v podnikoch. Štátne, regionálne a miestne stratégie udržateľného rozvoja by sa mali oživiť a skvalitniť. Pri riadení podnikov by sa mal klásť väčší dôraz na udržateľný rozvoj. Mali by vzniknúť alebo sa posilniť národné rady trvalo udržateľného rozvoja alebo podobné útvary, ktoré by viac stimulovali udržateľný rozvoj. Občianska spoločnosť by sa mala aktívnejšie zapájať do tejto problematiky. Európska stratégia udržateľného rozvoja vytvorila v EÚ rámec umožňujúci dosiahnuť pokrok pri všetkých týchto prvkoch, potom sa však nevykonávala dostatočne rázne. Treba oživiť jej kľúčové prvky, začleniť ju do hlavnej stratégie Európa 2020 a dôsledne realizáciu monitorovať.

6.6 Dôležité skupiny občianskej spoločnosti, ktorých úloha sa v rámci systému OSN od konferencie v Riu v roku 1992 zväčšila, prehodnotia vlastné skúsenosti v týchto otázkach a do Ria prinesú príklady osvedčených postupov. Budú sa usilovať získať uznanie a uplatňovanie osvedčených postupov takými prostriedkami, ako sú národné a miestne stratégie trvalej udržateľnosti, iniciatívy za zodpovednosť podnikov, atď.

6.7 EHSV odporúča, aby EÚ dôrazne podporila podstatné príspevky občianskej spoločnosti a dôležitých skupín k procesu súvisiacemu s konferenciou v roku 2012. Skupiny treba podporiť, aby sa pochválili tým, čo už dosiahli a aby predostreli najrôznejšie návrhy na zväčšenie a upevnenie svojej úlohy.

6.8 V priemysle by sa pri vzniku rámcov sociálnej zodpovednosti podnikov mala kodifikovať zodpovednosť za udržateľnosť. V roku 2012 by sa v Riu mohli začať rokovania o novom medzinárodnom dohovore k tejto téme.

6.9 Regionálne samosprávy a iné vnútroštátne orgány zohrávajú väčšiu úlohu pri uplatňovaní mnohých aspektov udržateľného rozvoja. To isté možno povedať o mnohých mestách a iných miestnych samosprávach. Tento vývoj by sa mohol určiť v novej dohode, ktorou by sa udelili konkrétne mandáty (a potrebné prostriedky) na realizáciu určitých častí programu udržateľného rozvoja, aby sa príklady, s ktorými prídú pár vedúcich síl, mohli pre mnohých stať bežnou praxou.

7. Možná úloha EÚ a EHSV

7.1 EÚ bude pri príprave stratégie na rok 2012 nepochybne prislúchať dôležitá úloha. Mala by medzinárodnému spoločenstvu ukázať, ako môže prechod na ekologické hospodárstvo prospieť rozvinutým i rozvojovým krajinám a mala by propagovať inštitucionálne zmeny podporujúce udržateľný rozvoj. EÚ a jej členské štáty by tiež mali konferenciu využiť ako príležitosť na presadzovanie vlastného prechodu na ekologickejšie hospodárstvo a na zlepšenie vlastného riadenia a správy udržateľného rozvoja, ako aj vlastnej spolupráce s občianskou spoločnosťou pri tomto procese.

7.2 EHSV je pripravený významnou mierou pomôcť občianskej spoločnosti rozvíjať jej prínos k európskemu aj medzinárodnému procesu a usilovať sa o ambiciózne výsledky. Intenzívne zapojenie občianskej spoločnosti je rozhodujúce na vytvorenie impulzov a tlaku, ktoré sú potrebné na dosiahnutie výrazného výsledku v Riu. EHSV chce počas najbližších 12 mesiacov:

- zorganizovať ďalšie konzultácie so zainteresovanými subjektmi v Bruseli o cieľoch konferencie v Riu v roku 2012 a vytvoriť spoločnú platformu, ak to bude možné;
- osloviť občiansku spoločnosť v členských štátoch prostredníctvom národných rád udržateľného rozvoja, ich európskej siete EEAC a národných hospodárskych a sociálnych rád, aby získal jej príspevky;
- zorganizovať viaceré odvetvové štúdie požiadaviek úspešného uplatňovania ekologicko-ekonomického myslenia v kľúčových odvetviach, ako je energetika, doprava, stavebníctvo, poľnohospodárstvo a celková hospodárska politika;
- získať kontakty prostredníctvom regionálnych a bilaterálnych stálych zastúpení, aby mohol porovnať a koordinovať príspevky občianskej spoločnosti v Európe s činnosťou občianskej spoločnosti v ostatných regiónoch sveta.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Zlepšenie modelov participatívneho verejno-súkromného partnerstva v EÚ-27 využívaním elektronických služieb pre všetkých (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 48/13)

Spravodajca: **pán CAPPELLINI**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 16. júla 2009 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Zlepšenie modelov participatívneho verejno-súkromného partnerstva v EÚ-27 využívaním elektronických služieb pre všetkých“.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza zo 16. septembra 2010) prijal 102 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta program Európskej komisie Digitálna agenda a návrhy správy o vnútornom trhu zamerané na dosiahnutie ekonomického a sociálneho prínosu jednotného digitálneho trhu a pripojenia vysokorýchlostného internetu, ktoré občanom a malým a stredným podnikom (MSP) vo vidieckych a vzdialených oblastiach sprístupnia všetky aplikácie. EHSV tiež súhlasí s Európskou komisiou, Európskym parlamentom a Výborom regiónov v tom, že je potrebných viac monitorovacích činností s cieľom zabezpečiť, aby mali do roku 2013 všetci pripojenie prostredníctvom pevnej linky a bezdrôtové širokopásmové pripojenie. Na všetkých úrovniach je potrebných viac investícií a vo vidieckych a vzdialených oblastiach a na aktualizáciu sietí by sa mali tiež preskúmať možnosti využitia verejno-súkromných partnerstiev (PPP – Public Private Partnerships).

1.2 EHSV podporuje spoločný politický rámec EÚ a členských štátov na dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020, a preto žiada Komisiu, aby vytvorila ad hoc poradnú skupinu, ktorá by pomáhala členským štátom, kandidátskym krajinám a zainteresovaným súkromným operátorom pri lepšom monitorovaní prístupu vidieckych a vzdialených oblastí k širokopásmovému pokrytiu.

1.3 Pri poskytovaní cenovo dostupných vysokorýchlostných širokopásmových sietí vo vzdialených oblastiach sa prejavujú závažné trhové nedostatky. Komisia preto musí podporovať celé spektrum politík, ktoré prostredníctvom iniciatív verejného a súkromného sektora umožnia rozvoj otvorených sietí. EÚ musí naplno využívať rozvoj elektronických služieb vo verejnom a súkromnom sektore s cieľom zlepšiť miestne a regionálne služby v oblasti zdravotnej starostlivosti, vzdelávania, pohotovostných služieb všeobecného záujmu, bezpečnostných a sociálnych služieb. Prijatie PPP všetkými orgánmi môže poskytnúť strategickú pomoc MSP, ktoré sa zameriavajú

na verejné služby informačných a komunikačných technológií (IKT), ako aj podporiť zručnosti mladých podnikateľov v oblasti IKT.

1.4 Súkromné investície a PPP vo vzdialených a vidieckych oblastiach a v oblastiach s nízkymi príjmami by sa mali podporovať prostredníctvom štrukturálnych fondov, spolu s Európskou investičnou bankou (EIB) a nástrojmi Európskeho investičného fondu (EIF), s cieľom zabezpečiť internetové pripojenie za primeranú cenu pre zraniteľných občanov a MSP. Špecifické programy a opatrenia Komisie by mali byť zamerané na podporu a znásobenie miestnych PPP v medziregionálnych a cezhraničných pilotných projektoch a mal by sa propagovať Európsky deň elektronických služieb pre všetkých.

1.5 EHSV pripisuje veľký význam budovaniu silnejšieho partnerstva medzi verejnými a súkromnými poskytovateľmi verejných elektronických služieb zameraného na poskytovanie lepších a účinnejších služieb. Potrebná je väčšia transparentnosť a aktívne zapojenie občanov, pričom by sa mala zachovať zodpovednosť za investície do verejnej infraštruktúry a dohľad nad výkonnosťou. Verejné služby sa často poskytujú na regionálnej a miestnej úrovni, na ktorej by sa mohli MSP a ich združenia zapojiť do partnerstiev s verejným sektorom, či už ako priami poskytovatelia alebo ako konzorcium, ak sú potrebné veľké finančné zdroje alebo rozsiahlejšie odborné znalosti. Funguje to už v niektorých regiónoch vo Francúzsku (Auvergne), v Taliansku (Trentino A.A., Lombardia) a v iných členských štátoch.

1.6 Prístup k vysokokvalitnému bezdrôtovému širokopásmovému pripojeniu za primerané ceny môže zvýšiť dostupnosť a kvalitu služieb poskytovaných orgánmi a malým a stredným podnikom to umožní, aby boli konkurencieschopnejšie na trhu. Pre vzdialené regióny a komunity bude prístup k rýchlejšim širokopásmovým službám najväčším prínosom.

1.7 EHSV zdôrazňuje potrebu mimoriadnych investícií do rozvoja všeobecného a vysokorýchlostného prístupu k pevnej a mobilnej širokopásmovej sieti pre všetkých občanov a spotrebiteľov. V tejto súvislosti by pomohol podporný rámec štátnej pomoci na úrovni EÚ, ktorý by bol v súlade s ustanoveniami EÚ o hospodárskej súťaži, ako aj lepšia koordinácia jednotlivých politík a programov EÚ, aby tak spotrebiteľská voľba pomohla pri plnení plánovaných cieľov v oblasti prístupu k elektronickým službám pre všetkých občanov a vo všetkých oblastiach.

1.8 EHSV súhlasí s tým, že všetky domácnosti by mali mať do roku 2013 prístup k širokopásmovému internetu za konkurenčné ceny. Digitálna dividenda by sa mala podporovať a využívať na rozšírenie mobilného širokopásmového pokrytia a zvýšenie kvality služieb. Členské štáty musia zaktualizovať vnútroštátne ciele v oblasti širokopásmového a vysokorýchlostného pokrytia s cieľom povzbudiť regionálne orgány a súkromné subjekty k jednotnej podpore európskej stratégie pre vysokorýchlostné širokopásmové pripojenie. Najmä regionálne orgány, EÚ a/alebo národné konzultačné inštitúcie, MSP, organizácie a iné súkromné subjekty by mali byť od úplného začiatku zapojené do iniciatívy Komisie „Budúcnosť internetu“.

1.9 EHSV podporuje riešenia PPP, ktorých modely financovania môžu poskytnúť nákladovo efektívne a aktuálne širokopásmové pripojenie občanom vo vidieckych a cezhraničných regiónoch. V tejto súvislosti EHSV zdôrazňuje, že digitálne zručnosti, najmä pokiaľ ide o MSP a mladých podnikateľov vo vidieckych a vzdialených oblastiach, sú nevyhnutné na vytvorenie inkluzívnej digitálnej spoločnosti, najmä tam, kde prístup k elektronickým službám vytvára digitálnu priepasť pre starších ľudí, znevýhodnené skupiny a ľudí s nízkym príjmom. Zaoberať sa treba aj súčasnými problémami s prístupom.

1.10 Inštitúcie EÚ musia naplno využívať rozvoj elektronických služieb vo verejnom a súkromnom sektore s cieľom zlepšiť miestne a regionálne služby v oblasti zdravotnej starostlivosti, vzdelávania, pohotovostných a bezpečnostných služieb všeobecného záujmu a sociálnych služieb.

2. Súvislosti / všeobecný kontext

2.1 Internet sa stal jednou zo strategicky najdôležitejších infraštruktúr 21. storočia a je kľúčovou povinnosťou pri presadzovaní univerzálnej služby zo strany EÚ, ktoré sú stanovené v Lisabonskej zmluve. Napriek tomu sa situácia vo vidieckych a vzdialených oblastiach takmer vôbec nezlepšila a len ťažko možno hovoriť o európskom trhu elektronických služieb⁽¹⁾. Ako sa zdá, súkromný sektor nemá záujem o uspokojovanie dopytu po službách a vlády samy o sebe nie sú schopné čeliť

tejto výzve. Udržateľným riešením by preto bolo priviesť obe strany (verejnú aj súkromnú), aby spoločne využívali prínos a znášali riziká prostredníctvom verejno-súkromných partnerstiev v tejto oblasti. Aktívne zapojenie a úloha organizovanej občianskej spoločnosti v takýchto partnerstvách pri poskytovaní elektronických služieb by mohli zohrávať kľúčovú funkciu v tomto procese.

2.2 Zámerom predkladaného stanoviska z vlastnej iniciatívy je preskúmať túto problematiku a rozpútať diskusiu zameranú na hľadanie udržateľných riešení pre poskytovanie elektronických služieb všade a pre každého v Európe, najmä v jej najmenej dostupných oblastiach a pre najzraniteľnejšie skupiny.

2.3 V tejto súvislosti sú všeobecnými cieľmi predkladaného stanoviska:

- s pomocou EHSV a organizácií združujúcich verejné a súkromné záujmy zanalyzovať, ako by mohli byť PPP využité pri podpore elektronických služieb pre všetkých, či už jednotlivcov, podniky alebo konkrétne regionálne resp. miestne správy,
- vyzdvihnúť potenciál väčšieho sociálneho začlenenia zraniteľných skupín a ekonomickej integrácie vzdialených oblastí prostredníctvom udržateľného a účinného využívania PPP pre poskytovanie elektronických služieb v Európe⁽²⁾,
- pomáhať inštitúciám a činiteľom EÚ, ako aj verejnosti a súkromným subjektom, ktoré majú záujem zapojiť sa do PPP v oblasti elektronických služieb, a to prostredníctvom vymedzenia problémov a možných riešení, vypracovaním analýzy vplyvu dopytu po elektronických službách a ich ponuky v súvislosti s potrebami občianskej spoločnosti, ďalej preskúmať relevantné požiadavky na zamestnanie a zručnosti, ako aj vhodné politické a programové opatrenia na úrovni EÚ, ktoré by mohli byť prenesené na národnú resp. regionálnu úroveň.

2.4 IKT ovplyvňujú väčšinu aspektov našej spoločnosti. Keďže sa stierajú hranice medzi telefónnym, internetovým, televíznym širokopásmovým pripojením a mobilným telefónom a inými komunikačnými službami, zanikajú aj hranice medzi súkromným a verejným sektorom a medzi politikami EÚ a národnými politikami. Národné a regionálne politiky v skutočnosti nedokázali efektívne zabezpečiť prístup k týmto službám pre všetkých.

⁽¹⁾ KOM(2009) 479 v konečnom znení, „Verejno-súkromné partnerstvo v oblasti budúceho internetu“.

⁽²⁾ Hlavným problémom elektronických služieb v Európe je, že neexistuje spoločné vymedzenie tohto pojmu. Elektronické služby sa vo všeobecnosti chápu v úzkom význame IKT, vrátane služieb ako je elektronická verejná správa, elektronické podnikanie, elektronické zdravotníctvo, informácie vo verejnom sektore, elektronické vzdelávanie, elektronické začlenenie a elektronické verejné obstarávanie.

2.5 Neelie Kroes, novovymenovaná členka Komisie zodpovedná za digitálnu agendu, spustila diskusiu k verejným konzultáciám s cieľom zistiť, či je potrebné aktualizovať pravidlá, ktoré majú všetkým občanom a podnikom EÚ zaistiť prístup k základným komunikačným službám, vrátane rýchleho internetu. Ako uviedla, treba zabezpečiť, aby nikto nebol vylúčený z digitálnej spoločnosti. Nedávno prijaté oznámenie o stratégii Európa 2020 tiež potvrdzuje, že cieľom je zabezpečiť udržateľný hospodársky a sociálny prínos prostredníctvom jednotného digitálneho trhu založeného na rýchlom a vysokorychlostnom internetovom pripojení a interoperabilných aplikáciách a prístup k širokopásmovému pripojeniu pre všetkých do roku 2013.

2.6 Lisabonská stratégia už skonštatovala skutočnosť, že treba zabezpečiť prístup k moderným digitálnym zariadeniam (napr. internet, GPS) a k takzvaným elektronickým službám. Modernizácia verejných služieb musí preto zahŕňať:

— poskytovanie kvalitnejších a bezpečnejších služieb verejnosti,

— plnenie požiadaviek podnikov, najmä MSP, ktoré žiadajú o zníženie byrokratického zaťaženia a vyššiu efektívnosť,

— zabezpečenie cezhraničnej kontinuity služieb všeobecného záujmu (vrátane civilnej ochrany), ktoré sú nevyhnutné na udržanie mobility v Európe a sociálnej súdržnosti v členských štátoch.

2.7 Súčasný regulačný rámec EÚ (podľa smernice o univerzálnej službe ⁽³⁾ z roku 2002) požaduje, aby členské štáty zabezpečili všetkým občanom možnosť pripojenia k verejnej pevnej telefónnej sieti a prístupu k verejným telefónnym službám pre hlasovú a dátovú komunikáciu, ktoré majú funkčný prístup k internetu. Spotrebiteľia musia mať prístup k informačným službám o účastníckych číslach a k zoznamom účastníkov, verejným telefónnym automatom a k špeciálnym službám pre zdravotne postihnutých.

2.8 Nedávne oznámenie Komisie označilo PPP za jednu z možností, ako „zrýchliť“ využívanie internetu v Európe a poskytovať elektronické služby občanom EÚ. Tieto partnerstvá sú vnímané ako prostriedok, ktorý občanom Európy umožní lepšie využívať známe a nové technológie prostredníctvom holistickejšieho prístupu. PPP môžu tiež pomôcť pri identifikácii prekážok spôsobených netechnickými problémami a navrhnúť stratégiu na ich riešenie ⁽⁴⁾. Pojem verejno-súkromné partnerstvo

sa vzťahuje na celý rad situácií a v odbornej literatúre, ako sú napríklad usmernenia OSN ⁽⁵⁾ a postupy EIB, existuje viacero definícií.

2.9 Komisia spolu s EHSV zrealizovala celý rad verejných konzultácií o rôznych témach, ako sú napríklad:

— prístupové siete novej generácie (NGA),

— premena digitálnej dividendy na spoločenské výhody a hospodársky rast v Európe,

— zásady univerzálnej služby v elektronickej komunikácii.

2.10 Cieľom oznámenia Komisie KOM(2009) 479 v konečnom znení na tému „Verejno-súkromné partnerstvo v oblasti budúceho internetu“ je poskytnutie rámca pre vytvorenie „inteligentnej“ spoločnosti a zvýšenie konkurencieschopnosti európskeho odvetvia IKT. Príprava na spustenie iniciatívy PPP v oblasti budúceho internetu, ktorú podporujú niektoré členské štáty a subjekty z tohto odvetvia, si bude vyžadovať zapojenie občianskej spoločnosti a regionálnych orgánov.

3. Všeobecné pripomienky: PPP a poskytovanie elektronických služieb

3.1 Naša spoločnosť zaručuje poskytovanie a prístup k potravinám, vode, vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti, mobilite a verejným orgánom a rovnako dôležité je nájsť a prijať najvhodnejšie riešenia a najefektívnejšie politiky na zabezpečenie rovného zaobchádzania pre európskych občanov a podniky v informačnej spoločnosti, a to najmä vo vidieckych a vzdialených oblastiach EÚ.

3.2 Doteraz sa to však nepodarilo dosiahnuť v celej EÚ a ešte vždy existujú zemepisné oblasti a sociálne skupiny ohrozené „digitálnym vylúčením“. Digitálne vylúčenie môže súvisieť s demografickými (vek, pohlavie, druh domácnosti atď.), socio-profesijnými (vzdelanie, zamestnanie, postavenie, príjem atď.) a zemepisnými faktormi (bydlisko, poloha, špecifické regionálne alebo miestne črty, geopolitické faktory atď.). Dôvody zlyhania trhu elektronických služieb sa v jednotlivých prípadoch líšia a môžu byť dôsledkom buď nepriaznivého typu krajiny, nízkeho počtu obyvateľov alebo vysokého zdanenia, prípadne všetkých týchto faktorov. Keďže v týchto oblastiach často nie je dostatočný dopyt a objem transakcií, súkromní operátori sa v mnohých prípadoch môžu rozhodnúť tam neinvestovať.

⁽³⁾ Ú. v. ES L 108, 24.4.2002, s. 51-77.

⁽⁴⁾ Biela kniha o vymedzení verejno-súkromného partnerstva v oblasti budúceho internetu, január 2010.

⁽⁵⁾ Príručka o podpore dobrej verejnej správy vo verejno-súkromných partnerstvách – OSN, New York a Ženeva, 2008.

3.3 Preto by sa dôraz nemal klást výlučne na zemepisné vylúčenie, ale aj na sociálne vylúčenie, ktoré súvisí s nedostatočnou kúpnu silou alebo obmedzenými zručnosťami niektorých skupín užívateľov⁽⁶⁾. Elektronické služby by sa preto mali rozšíriť, aby sa zaistila ich dostupnosť pre všetkých užívateľov, bez ohľadu na ich zemepisnú polohu a finančnú alebo sociálnu situáciu.

3.4 Na dosiahnutie výsledkov u zraniteľných skupín, a predovšetkým v mimomestských oblastiach, treba vyvinúť mimoriadne politické úsilie a prijať opatrenia.

3.5 EHSV už venoval viacero stanovísk a kľúčových odporúčaní rôznym témam súvisiacim s elektronickými službami, ich interoperabilitou a infraštruktúrami IKT⁽⁷⁾.

3.6 EHSV sa nazdáva, že PPP by mohli byť prostriedkom na poskytovanie elektronických služieb v EÚ, ktoré sú sľubným novým odvetvím s veľmi dôležitými prevádzkovými oblasťami činnosti.

3.7 Analýza preukázala, že hlavnými argumentmi v prospech tohto prístupu sú okrem iného:

- zlepšenie kvality elektronických služieb pre zraniteľné skupiny,
- zlepšenie nákladovej efektívnosti prostredníctvom využitia inovácií, skúseností a flexibility súkromného sektora,
- zvýšené investície do verejnej infraštruktúry na rozšírenie poskytovania elektronických služieb,
- udržateľnosť väčšej flexibility partnerov súkromného sektora a prístup ku zdrojom,
- zlepšenie kvality verejných výdavkov,
- zvýšenie účinnosti a zosúladienie služieb všeobecného záujmu.

⁽⁶⁾ Ú. v. ES C 139, 11.5.2001, s. 15; Ú. v. ES C 123, 25.4.2001, s. 53; Ú. v. EÚ C 108, 30.4.2004, s. 86.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 60; Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 92; Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 8; Ú. v. EÚ C 317, 23.12.2009, s. 84; Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 36; Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 50; stanovisko EHSV na tému „Premena digitálnej dividendy na spoločenské výhody a hospodársky rast“, spravodajkyňa: pani Darmanin (TEN/417).

3.8 Investície do naliehavých projektov v oblasti infraštruktúry sú tiež dôležitým prostriedkom na zachovanie hospodárskej činnosti, najmä v tomto období krízy, a môžu prispieť k podpore rýchleho návratu k udržateľnému hospodárskemu rastu. PPP by mohli v tejto súvislosti predstavovať efektívny spôsob realizácie projektov v oblasti infraštruktúry, služieb všeobecného záujmu a služieb na podporu podnikov, ktoré by zaručili miestny rozvoj a hospodársku obnovu v niektorých regiónoch EÚ⁽⁸⁾.

3.9 Existujú aj riziká vyplývajúce z PPP v oblasti elektronických služieb. Jedným z nich je riziko, že nebudú pokryté vzdialené oblasti, keďže tieto často predstavujú pre súkromných poskytovateľov služieb straty. Všetky PPP by preto mali obsahovať povinnosť poskytovať takéto služby aj vo vzdialených oblastiach.

4. Hlavné problémy pri poskytovaní elektronických služieb

4.1 Výbor sa v tomto stanovisku zaoberá aj poskytovaním elektronických služieb, čím sa myslí šírenie príslušných zariadení a poskytovanie rovnakého prístupu k tomuto vybaveniu v celej EÚ. Zahŕňa to buď vytváranie nových „inteligentných“ infraštruktúr, ak sú potrebné, alebo zlepšovanie existujúcich infraštruktúr. Táto problematika vyvoláva určité otázky zásadného významu týkajúce sa nasledujúcich prvkov:

- **Účinnosť.** To, že infraštruktúra už existuje, nie vždy znamená, že funguje účinne alebo je rovnako dostupná všetkým príslušným sociálnym skupinám. Najaktuálnejší príklad poskytol prieskum Eurobarometra o miere povedomia o čísle 112 pre tiesňové volania. Napriek tomu, že táto služba už existuje a funguje v dvadsiatich členských štátoch EÚ, počet ľudí, ktorí ju poznajú je veľmi nízky, len 32 % opýtaných⁽⁹⁾. Pokrok sa môže dosiahnuť lepšou informovanosťou a zapojením občanov a lepším uplatňovaním technológií elektronického vzdelávania.
- **Vidiecke oblasti.** Pokiaľ ide o dostupnosť elektronických služieb v rámci EÚ, stále pretrvávajú rozdiely⁽¹⁰⁾. Vidiecke oblasti stále nemajú dostatočný prístup k IKT, pričom 23 % ľudí v týchto oblastiach nemá prístup k pevným širokopásmovým sieťam⁽¹¹⁾.

⁽⁸⁾ KOM(2009) 615 v konečnom znení „Mobilizovanie súkromných a verejných investícií na zotavenie a dlhodobú štruktúrnu zmenu: rozvíjanie verejno-súkromných partnerstiev“.

⁽⁹⁾ Flash Eurobarometer 285 – Európske číslo tiesňového volania 112, analytická správa, 3. vlna, február 2010.

⁽¹⁰⁾ Telekomunikácie: konzultácie o budúcej univerzálnej službe v digitálnom veku, IP/10/218, Brusel, 2. marca 2010 (pozri http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomms/doc/library/public_consult/universal_service2010/index_en.htm).

⁽¹¹⁾ KOM(2009) 103 v konečnom znení „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu - Lepší prístup k moderným IKT vo vidieckych oblastiach“.

4.2 V prístupe skutočne založenom na otvorenom trhu by sa mali uplatniť PPP, a to od úplného začiatku – na všetkých úrovniach by sa do nich mali efektívne zapojiť európske / národné / regionálne orgány, sociálni partneri, subjekty organizovanej občianskej spoločnosti, organizácie MSP, spotrebiteľské združenia a iné zainteresované strany (operátori, predajcovia, poskytovatelia služieb IT, vertikálne trhy a trhy s aplikáciami atď.).

4.3 Vhodným začiatkom by mohli byť súčasné štrukturálne fondy EÚ, EIB / EIF a niektoré špecifické programy, ako sú mechanizmy rámcového programu v budúcich pracovných programoch v oblasti IKT (na obdobie 2011 – 2013), a to s rozpočtom približne 300 miliónov EUR.

4.4 V tejto súvislosti by PPP mohli využiť výsledky práce piatich európskych technologických platforiem (ETP), pričom problematika týkajúca sa internetu a súvisiaci strategický výskum by sa navzájom dopĺňali. Základnou charakteristikou takýchto PPP by bol rozvoj otvorených, štandardizovaných, medziodvetvových platforiem v oblasti služieb.

4.5 Z pohľadu európskej politiky by mohli sektory, ako je zdravotná spravodlivosť, mobilita, životné prostredie a riadenie energií ako prvé využívať prínos nových inteligentných – internetom riadených – infraštruktúr, ktoré umožnia miliónom užívateľov a spotrebiteľov, aby si tieto služby rýchlo osvojili.

V Bruseli 16. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Aké služby všeobecného záujmu nám pomôžu čeliť kríze (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 48/14)

Spravodajca: **pán HENCKS**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 18. marca 2010 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Aké služby všeobecného záujmu nám pomôžu čeliť kríze?“

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra) prijal 119 hlasmi za, pričom 11 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Súčasná finančná a neskôr aj hospodárska kríza sa síce dotýka jednotlivých členských krajín v rôznej miere, jej vplyv na sociálnu oblasť však bude dlhodobý a prejaví sa zvyšovaním miery nezamestnanosti a počtu neistých pracovných miest, ako aj väčším vylúčením a chudobou, ktoré sa už dnes týkajú každého šiesteho Európana.

1.2 Takmer 80 miliónov osôb, teda 16 % celkovej populácie Európskej únie, žije pod hranicou rizika chudoby a zápasí s obrovskými ťažkosťami pri hľadaní zamestnania, pokiaľ ide o strechu nad hlavou, či pri získavaní dávok a prístupu k základným službám, najmä v oblasti zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb. Znevýhodnené skupiny (zdravotne postihnutí a prisťahovalci) sú a budú vo veľkej miere zasiahnutí najmä tým, že sa rozplynie pokrok, ktorý sa v uplynulých dvoch desaťročiach podarilo dosiahnuť v otázke sociálneho začlenenia a zamestnanosti.

1.3 Nárast násilia, problémy v okrajových štvrtiach veľkomiest, explózia trestnej činnosti a asociálneho správania, ako aj určité vymiznutie solidarity sú ďalšími jasnými znakmi toho, že finančná a hospodárska kríza prerástla do krízy sociálnej.

1.4 Nesmelá hospodárska obnova na odstránenie tejto sociálnej krízy nestačí. Ba naopak, treba sa pripraviť na to, že – podobne, ako tomu bolo v prípade predchádzajúcich kríz (1993 – 1996 a 2002 – 2004) – sociálne dôsledky krízy budú doznievať ešte dlho po obnove hospodárstva.

1.5 Nárast chudoby a sociálneho vylúčenia bude mať za následok, že sa bude zvyšovať dopyt po sociálnych službách, najmä v oblasti zdravotnej starostlivosti, bývania, vzdelávania, energetiky, dopravy a komunikačných prostriedkov.

2. Úloha služieb všeobecného záujmu v čase krízy

2.1 Kríza potvrdila, že moderné a účinné služby všeobecného záujmu sú faktorom, ktorý stabilizuje hospodárstvo, keďže tieto služby ponúka v EÚ viac ako 500 000 podnikov

(verejných, súkromných, zmiešaných), ktoré poskytujú 64 miliónov pracovných miest (viac ako 30 % celkového počtu pracovných miest v Únii) a vytvárajú viac ako 26 % HDP Európskej únie (štúdia „Mapping of the public services“, ktorú v máji 2010 zverejnilo CEEP (Európske centrum zamestnávateľov a podnikov vykonávajúcich služby pre verejnosť).

2.2 Služby všeobecného záujmu zároveň prispievajú k zmierneniu najzávažnejších sociálnych a územných, ale tiež environmentálnych dôsledkov, keďže ich hlavným cieľom je zabezpečiť, aby mal každý obyvateľ prístup k najdôležitejším tovarom a službám a tiež k základným právam. Sú kľúčovým prvkom podpory hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti, ako aj trvalo udržateľného rozvoja.

2.3 V priebehu vytvárania európskeho projektu členské krajiny postupne, v spoločnom alebo všeobecnom záujme, stanovili osobitné pravidlá pre služby všeobecného záujmu, a to najrôznejších foriem a spôsobov organizácie. Tieto pravidlá dopĺňajú právne predpisy Spoločenstva týkajúce sa obchodnej súťaže a pravidiel trhu, ktoré sa budú pravdepodobne pravidelne meniť alebo prehodnocovať, najmä v súvislosti s Lisabonskou zmlouvou.

2.4 V súlade s úlohou, ktorú zohrávajú ako pilier európskeho sociálneho modelu a sociálneho trhového hospodárstva, budú musieť služby všeobecného záujmu prostredníctvom interakcií a integrácie hospodárskeho a sociálneho pokroku:

— zabezpečiť každému obyvateľovi právo na prístup k tovaru alebo službám, ktoré majú zásadný význam,

— zabezpečiť hospodársku, sociálnu, územnú a kultúrnu súdržnosť,

- dohliadať na sociálnu spravodlivosť a sociálne začlenenie, budovať solidaritu medzi jednotlivými územiaми, generáciami a/alebo sociálnymi skupinami, podporovať všeobecný záujem spoločnosti,
- zabezpečiť, že so všetkými občanmi a obyvateľmi sa bude zaobchádzať rovnako,
- vytvárať podmienky pre trvalo udržateľný rozvoj.

2.5 Kríza ukázala, že len samotné trhové mechanizmy nedokážu zabezpečiť všetkým občanom univerzálny prístup k ich právam, takže pomoc verejných orgánov v súčasnosti všetci nielen akceptujú, ale dokonca sa odporúča aj na medzinárodnej úrovni.

3. Pravdepodobnosť krátenia rozpočtu v čase krízy

3.1 V dôsledku finančnej a hospodárskej krízy majú niektoré členské krajiny čoraz väčšie problémy s vyvážením svojich rozpočtov, čo môže napokon ohroziť ich schopnosť plniť si úlohy, ktoré vykonávajú vo všeobecnom záujme.

3.2 Čoraz väčší tlak je aj na rozpočty, ktoré členské krajiny vyčlenili na služby všeobecného záujmu, hoci ich schopnosť uspokojiť narastajúci dopyt po službách všeobecného záujmu sa medzi členskými krajinami výrazne líši.

3.3 Rozpočtové obmedzenia by mohli vyústiť do obmedzení z hľadiska sociálnych príspevkov a výhod, ako aj systémov sociálneho zabezpečenia a dotácií, čo by malo vážne následky pre najzraniteľnejšie osoby a uškodilo by to aj pokroku, ktorý sa doteraz podarilo dosiahnuť v oblasti znižovania miery chudoby a odstraňovania nerovností, ako aj v oblasti sociálnej súdržnosti.

3.4 Zdá sa, že je nevyhnutné, aby sa Komisia jasne vyjadrila k otázke financovania, a to nielen z krátkodobého hľadiska a pokiaľ ide o konkurenčný aspekt (štátna pomoc), ale aj s cieľom zabezpečiť finančnú životaschopnosť služieb všeobecného záujmu, aby mohli plniť svoje úlohy tak, ako si to vyžaduje Lisabonská zmluva.

3.5 Bude preto dôležité, aby členské krajiny, za pomoci Európskej únie, upravili svoje rozpočty s cieľom zachovať alebo rozšíriť služby všeobecného záujmu, aby mohli účinne čeliť problémom, ktoré vznikli v dôsledku sociálnej krízy.

3.6 EHSV schvaľuje, že Európska komisia podporila nástroje vzdelávania v členských krajinách tým, že zmiernila podmienky spolufinancovania prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu. Fond pre sociálnu súdržnosť by mal byť vo väčšej

miere využívaný na zlepšenie sociálneho rozmeru hospodárstva členských krajín s cieľom zmenšiť sociálne rozdiely stabilizovať ekonomiku.

4. Úloha Európskej únie

4.1 V súlade so zásadou subsidiarity, a ako to ďalej dôrazne upresňuje Lisabonská zmluva, každý členský štát musí mať aj naďalej možnosť na základe a v duchu sociálneho a občianskeho posolania definovať, organizovať a financovať služby, ktoré uspokojujú všeobecný záujem a základné potreby.

4.2 Všetky služby všeobecného záujmu, hospodárskeho či nehospodárskeho, svojou povahou a úlohou pomáhajú dosahovať ciele Európskej únie, najmä pokiaľ ide o neustále zlepšovanie životných podmienok občanov, zaručenie ich práv a zabezpečenie podmienok pre ich uplatňovanie.

4.3 Z toho vyplýva, že Únia, ktorá má určitú zodpovednosť pri plnení týchto cieľov, je zodpovedná aj za nástroje, ktoré sa na to používajú.

4.4 EÚ musí preto v súlade s dodržiavaním zásad subsidiarity a proporcionality a v rámci kompetencií, ktorými disponuje spolu s členskými štátmi, zabezpečiť a prispieť k tomu, aby existovali účinné a pre všetkých prístupné, cenovo dostupné a kvalitné služby všeobecného záujmu.

4.5 Skutočnosť, že jednotlivé štáty majú zásadnú právomoc definovať služby všeobecného záujmu nijako neovplyvňuje zodpovednosť EÚ vymedziť na svojej úrovni služby všeobecného hospodárskeho záujmu, ak sa to zdá byť potrebné na uskutočnenie cieľov Únie.

4.6 Okrem toho sa EHSV vo viacerých stanoviskách vyjadril, že inštitúcie Spoločenstva by mali, bez toho, aby bolo dotknuté postavenie poskytovateľov, uznať existenciu a potrebu služieb všeobecného záujmu na úrovni Spoločenstva v oblastiach, kde môže EÚ v záujme plnenia svojich cieľov postupovať účinnejšie ako členské štáty, ktoré konajú oddelene. EHSV v tejto súvislosti navrhol, aby boli vypracované štúdie o uskutočniteľnosti európskej služby všeobecného záujmu v oblasti energetiky.

5. Povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme a univerzálna služba

5.1 Hoci prístup k službám všeobecného hospodárskeho záujmu by mali sčasti zabezpečovať trhové sily a voľná hospodárska súťaž, článok 14 Zmluvy o fungovaní Európskej únie ukladá Európskej únii a jej členským krajinám povinnosť dohliadať, každý v rámci svojich právomocí, aby tieto služby fungovali tak, aby plnili svoje ciele.

5.2 Na úrovni Spoločenstva sa v rámci liberalizácie sieťových odvetví (telekomunikácie, energetika, doprava, poštové služby) objavili aj dva nové pojmy: povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme a univerzálna služba, ktorých cieľom je zabrániť situáciám, kedy by uplatňovanie čisto trhových pravidiel viedlo k tomu, že poskytovatelia sa budú venovať len ziskovým službám a zanedbajú menej ziskové služby, že budú preferovať husto zaľudnené oblasti, a znevýhodnia tak izolované oblasti alebo oblasti, v ktorých sú problémy, alebo sa budú orientovať len na solventných zákazníkov, a porušia tak zásadu rovnakého zaobchádzania.

5.3 Tieto dva pojmy sa vzájomne dopĺňajú, keďže majú poskytovať užívateľom služieb celý rad záruk: väčší či menší balík služieb, ktoré musia byť poskytované na celom území EÚ, a to v zodpovedajúcej kvalite a za dostupné ceny, v odvetviach, kde boli definované univerzálne služby (telekomunikácie, poštové služby, elektrina); špecifické aspekty, ktoré EÚ alebo členské krajiny môžu zabezpečiť a ktoré sa nemusia týkať len poskytovania služieb užívateľom (a to aj z hľadiska ochrany spotrebiteľov), ale aj otázok bezpečnosti, vrátane zásobovania a nezávislosti Únie, dlhodobého plánovania investícií, ochrany životného prostredia atď., pokiaľ ide o povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme. V oboch prípadoch existuje možnosť výnimky z pravidiel hospodárskej súťaže v prípade, že by uplatňovanie týchto pravidiel znemožňovalo poskytovanie uvedených služieb.

5.4 Myšlienka univerzálneho prístupu za finančne dostupných podmienok by mala byť akýmsi základným kameňom pravidiel, ktoré by boli spoločné pre všetky služby všeobecného záujmu v Európskej únii a predstavovali by minimálne povinnosti, ktoré musia členské krajiny a miestne orgány rešpektovať. Neznamená to však, že by mali obmedzovať svoje poslanie poskytovať služby vo všeobecnom záujme, ale naopak, majú tieto služby rozvíjať a hlavnú pozornosť venovať ich financovaniu.

5.5 Univerzálny prístup teda nijako neberie jednotlivým členským štátom možnosť zaručiť poskytovanie ďalších zložiek služieb všeobecného záujmu nad rámec minimálnych noriem, najmä pokiaľ ide o povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme.

6. Kroky, ktoré treba podniknúť

6.1 Prijatím Lisabonskej zmluvy sa Európska únia vydala cestou základných práv s cieľom zaručiť ich uplatňovanie, a na tom by mali byť založené aj spoločné zásady regulácie, ktorá bude vďaka konkrétnemu zavedeniu všetkých práv prináležiacich podľa Charty základných práv Európskej únie každému európskemu občanovi (a nielen prístupu k službám všeobecného hospodárskeho záujmu) spoločnosti viac prospešná.

6.2 Právo na univerzálny prístup k službám všeobecného záujmu sa nesmie obmedzovať len na poskytovanie služieb, ktorých dodávateľmi sú sieťové odvetvia, ale musí pokrývať všetko, čo je potrebné pre dôstojný život, spoločenské väzby a zabezpečenie základných práv.

6.3 Treba teda preskúmať, či ustanovenia, ktoré v súčasnosti platia (telekomunikácie, poštové služby, elektrina), dokážu

v kontexte súčasnej krízy a so zreteľom na trvalú udržateľnosť zabrániť tomu, aby sa znížila kvalita poskytovaných služieb a rozšíril fenomén vylúčenia, sociálnych rozdielov a chudoby, a zároveň či nie je potrebné, aby aj ďalšie oblasti poskytovali „vysokú úroveň kvality, bezpečnosti a dostupnosti, rovnaký prístup a presadzovanie všeobecného prístupu a práv užívateľov“, čo je spoločná zásada, ktorú definuje protokol č. 26 pripojený k Lisabonskej zmluve.

6.4 Je neodškriepiteľné, že občania chcú mať väčšiu istotu vo svojom pracovnom živote a chcú byť lepšie zabezpečení proti nezamestnanosti a chudobe, túžia mať rovnaký prístup k vzdelaniu a celoživotnému vzdelávaniu, ako aj k sociálnym službám, a chceli by tiež, aby bola v záujme súčasných aj budúcich generácií viac chránená celková ekologická rovnováha.

6.5 Mohli by sme si teda predstaviť, že by existovalo univerzálne právo, ktoré by zabezpečovalo dostupnosť:

- bankového účtu a iných možností platby,
- cenovo prijateľných úverov prostredníctvom mikroúverov alebo štátnych záruk,
- dôstojného bývania,
- domáceho ošetrovania,
- mobility,
- sociálnych služieb,
- osobitných opatrení pre zdravotne postihnuté osoby a pod.,
- prístupu k energii,
- zabezpečeného prístupu k digitálnym službám.

6.6 Súčasná kríza, ako aj hľadanie najúčinnejších prostriedkov na jej prekonanie, musia spolu so zavádzaním Lisabonskej zmluvy do praxe (článok 14 Zmluvy o fungovaní EÚ, Charta základných práv Európskej únie, protokol č. 26) viesť orgány Európskej únie k tomu, aby preskúmali, prehodnotili a zaktualizovali úlohu služieb všeobecného záujmu v tomto kontexte.

6.7 EHSV navrhuje začať so všetkými zainteresovanými stranami a občianskou spoločnosťou diskusiu o tom, či by nebolo užitočné zaviesť nové „povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme“, alebo dokonca vymedziť nové služby všeobecného záujmu, ktoré by umožnili reagovať na krízu a vzájomne prepojiť tri rozmery súdržnosti: hospodársky, sociálny a územný, ktoré boli až doteraz príliš izolované, využiť synergie medzi nimi a navrhnuť opatrenia, ktoré by umožnili vyvážený rozvoj.

6.8 V tejto súvislosti sa EHSV vyslovuje za to, aby bola vypracovaná správa o podpore univerzálneho prístupu k právam v Európskej únii a službám všeobecného záujmu, a aby sa pre ne v rámci boja proti chudobe a sociálnemu

vylúčeniu, ako aj všeobecnejšie v rámci stratégie EÚ 2020 a na podporu trvalo udržateľného rozvoja a ekologického hospodárstva, stanovili nové ciele.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Nová energetická politika EÚ: uplatňovanie, účinnosť a solidarita pre občanov (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 48/15)

Spravodajca: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALER**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 18. marca 2010 podľa článku 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku rozhodol vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému:

„Nová energetická politika EÚ: uplatňovanie, účinnosť a solidarita pre občanov“.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska v danej veci prijala svoje stanovisko 6. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza zo 16. septembra 2010) prijal 44 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1 Je nevyhnutné posilniť všetky aspekty fungovania vnútorného trhu s energiou, ako je infraštruktúra, verejné obstarávanie, hladké fungovanie trhu a ochrana spotrebiteľa. Európsky hospodársky a sociálny výbor v tejto súvislosti pripomína, že na vytvorenie vnútorného trhu s energiou je nutné vybudovať energetickú infraštruktúru a transeurópske dopravné siete.

Je potrebné vypracovať najmä mechanizmy na stanovenie kritérií pre určovanie cien s cieľom zabrániť výrazným a neoprávneným rozdielom, ktoré sa často nesprávne odôvodňujú druhom využíanej energie, zdrojmi zásobovania alebo spôsobmi distribúcie.

Takisto by sa mali stanoviť kritériá a opatrenia zamerané na racionalizáciu výroby energie na území členských štátov, pričom by sa malo zabezpečiť udržateľné využívanie zdrojov a mali by sa využívať geografické a klimatické podmienky prostredníctvom stanovenia najvhodnejších období na prevádzku solárnych, veterných a prílivových elektrární.

1.1.1 Pre hladké fungovanie trhov s energiami je nevyhnutné zabezpečiť transparentnosť, aby mala konkurencia prístup k energetickým sieťam a zákazníkom. Na to je potrebné, aby orgány zabránili praktikám, ako je vytlačanie z trhu, zneužívanie dominantného postavenia a dohody medzi podnikmi, ktoré narúšajú hospodársku súťaž. Politika v oblasti hospodárskej súťaže musí byť zameraná aj na blahobyt spotrebiteľov a zlepšenie podmienok pre nich, pričom je potrebné zohľadniť osobitné aspekty, ako napríklad potreba zaistenia bezpečnosti dodávok energie, preprava energie a jej konečná distribúcia. EHSV sa odvoláva na svoje stanoviská týkajúce sa univerzálnych služieb, ako aj služieb všeobecného záujmu, v ktorých už zaujal pevný postoj k ochrane spotrebiteľov a zdôraznil potrebu

objasniť pojem „univerzálna služba“ a stanoviť spoločné predpisy pre poskytovanie služieb všeobecného záujmu.

1.1.2 Najmä pokiaľ ide o verejné obstarávanie, je potrebné zabrániť tomu, aby obstarávatelia - odvolávajúci sa pritom na subjektívnu interpretáciu výhradných práv stanovených v článku 194 ods. 2 ZFEÚ⁽¹⁾ - zneužívali svoje výhradné práva pri určovaní vysoko nákladných alebo diskriminačných podmienok pre prístup k plynárenským prepravným sieťam⁽²⁾, resp. pre prístup k sieti pre cezhraničný obchod s elektrickou energiou⁽³⁾. Európska únia by v konečnom dôsledku mala vyvinúť maximálne úsilie na inštitucionálnej úrovni s cieľom posilniť a zlepšiť postupy v oblasti zabezpečenia transparentnosti cien za plyn a elektrinu, ktoré hradia koneční spotrebiteľia v oblasti priemyslu⁽⁴⁾.

1.1.3 V tejto súvislosti je pravdepodobné, že vznikne nová definícia úlohy služieb všeobecného hospodárskeho záujmu v rámci fungovania vnútorného trhu, na základe ktorej tieto musia vzhľadom na Lisabonskú zmluvu účinnejšie vykonávať úlohy, ktoré na ne môžu byť prenesené z vnútroštátnych, regionálnych alebo miestnych orgánov⁽⁵⁾. Má to osobitný význam najmä v oblasti energetiky so zreteľom na kľúčovú úlohu služieb, ktoré poskytujú veľké sieťové podniky.

⁽¹⁾ Nadnárodný právny rámec tvorí v súčasnosti smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/17/ES z 31. marca 2004 (Ú. v. EÚ L 134), zmenená a doplnená smernicou 2005/51/ES (Ú. v. EÚ L 257), a nariadenie (ES) č. 2083/2005 (Ú. v. EÚ L 333).

⁽²⁾ Na zjednodušenie voľnej hospodárskej súťaže budú platiť od roku 2011 ustanovenia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 715/2009 z 13. júla 2009 (Ú. v. EÚ L 211).

⁽³⁾ Od roku 2011 budú platiť okrem toho ustanovenia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 714/2009 z 13. júla 2009 (Ú. v. EÚ L 211).

⁽⁴⁾ V súlade s cieľmi smernice Rady 90/377/EHS z 29. júna 1990 (Ú. v. EÚ L 185); smerníc Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES a 2003/55/ES z 26. júna 2003 (Ú. v. EÚ L 176) a návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady z 29. novembra 2007 (KOM(2007) 735 v konečnom znení).

⁽⁵⁾ Protokol č. 26 o službách všeobecného záujmu, ktorý sa nachádza v prílohe k ZFEÚ a ZFEÚ, dopĺňa článok 14 ZFEÚ a ponúka Európskemu súdному dvoru nový základ pre výklad príslušného článku 36 Charty základných práv Európskej únie.

1.1.4 V tejto súvislosti bude citlivou úlohou nastaviť právny rámec tak, aby bol vyvážený medzi rozsiahlymi rozhodovacími právomocami priznanými orgánom členských štátov na jednej strane (pozri článok 1 protokolu č. 26 v prílohe k ZEÚ a ZFEÚ spolu s článkom 194 ods. 2 ZFEÚ) a voľnou hospodárskou súťažou na vnútornom trhu na strane druhej, obzvlášť vzhľadom na to, že judikatúra Európskeho súdneho dvora z obdobia pred vstupom Lisabonskej zmluvy do platnosti, bez toho, aby to malo vplyv na právomoci členských štátov v oblasti zaistenia prístupu k službám všeobecného hospodárskeho záujmu⁽⁶⁾, zdôraznila, že je potrebný súlad tohto rozsudku so zmluvami⁽⁷⁾, aby bolo možné v každom prípade reštriktívne interpretovať prípadné výnimky zo zmluvných ustanovení na základe vnútorného vykonávania právomocí v tejto oblasti⁽⁸⁾.

2. Úvod

2.1 Európsky energetický sektor bude musieť počas nadchádzajúcich 40 rokov čeliť mnohým výzvam, ktoré si budú vyžadovať zásadné zmeny v oblasti dodávok, prenosu a spotreby energie. S cieľom prekonať tieto výzvy na európskej úrovni Európska komisia momentálne uskutočňuje konzultácie so zainteresovanými stranami týkajúce sa príprav novej stratégie v oblasti energetiky na obdobie 2011 – 2020 a akčného plánu do roku 2050. Výbor v súčasnosti vypracúva stanoviská k obom uvedeným iniciatívam.

2.2 Na vypracovanie rozsiahlej a jednotnej európskej stratégie, pomocou ktorej sa bude môcť čeliť budúcim výzvam, bude Európska únia musieť naplno využiť nové právomoci, ktoré boli na ňu prenesené na základe Lisabonskej zmluvy v oblasti energetiky a nabádať členské štáty k úzkej spolupráci v niektorých bodoch, ktoré z právneho hľadiska patria do oblasti vnútroštátnych alebo spoločných právomocí. Niektoré z aktuálnych otázok by mohli vyústiť do potreby ďalších zmien v zmluvách, či dokonca do novej zmluvy (napr. návrh Jacqua Delorsa na novú zmluvu o zriadení európskeho energetického spoločenstva). V tomto stanovisku sa v každom prípade obmedzujeme na Lisabonskú zmluvu a na tie opatrenia, ktoré sú potrebné na to, aby sa zaistilo, že spoločné právomoci zakotvené v tejto zmluve sa uplatňujú spôsobom, ktorý umožní jednotný prístup a rešpektovanie práv spotrebiteľov, ako aj rozličných právomocí, ktoré boli pridelené Únii a členským štátom.

2.3 Článkom 194 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ)⁽⁹⁾ vznikol nový základ pre nadnárodné opatrenia v oblasti energetickej politiky, ktoré však podliehajú konkrétnym podmienkam vyplývajúcim na jednej strane

z vlastného právneho rámca EÚ, t. j. ich výslovného zakotvenia v primárnom práve EÚ a v platnom práve Spoločenstva, a na druhej strane zo svojho budúceho prepojenia s niektorými právami uznanými Chartou základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta základných práv“).

2.4 V tejto súvislosti môže európska energetická politika dosiahnuť svoje ciele - zabezpečovať fungovanie trhu v oblasti energetiky, zabezpečovať bezpečnosť dodávok energie v Únii, presadzovať energetickú efektívnosť, úsporu a vývoj nových a obnoviteľných zdrojov energie a podporovať prepojenie energetických sietí - len vtedy, keď tieto ciele budú v súlade s fungovaním vnútorného trhu a zlepšením životného prostredia (článok 194 ods. 1 ZFEÚ). Európska komisia chce preto dosiahnuť najmä ciele týkajúce sa zaistenia bezpečnosti dodávok energie, trvalo udržateľného využívania zdrojov energie a prístupu k takej energii, ktorej ceny sú prijateľné pre spotrebiteľov a konkurenčné, pretože integrácia európskeho trhu s energiou nie je samoučelná, ale je kľúčovým prostriedkom na dosiahnutie uvedených cieľov.

2.5 Okrem toho budúci opatreniami, ktoré EÚ prijme v súlade s riadnym zákonodarným postupom na dosiahnutie týchto cieľov, nebude dotknuté právo členských štátov určiť podmienky pre využívanie svojich energetických zdrojov, jeho voľbu medzi rôznymi zdrojmi energie a všeobecnú štruktúru jeho zásobovania (článok 194 ods. 2 ZFEÚ).

2.6 Na základe tohto ustanovenia, ktorým sa výslovne stanovuje jurisdikcia členských štátov v konkrétnych oblastiach, im podľa článku 2 ods. 6 ZFEÚ⁽¹⁰⁾ prináleží aj rozsiahly priestor na konanie, pričom sa zabezpečí, aby toto konanie bolo v súlade s článkom 194 ods. 1 ZFEÚ „v duchu solidarity“.

2.7 Vzhľadom na začlenenie energetiky do spoločných právomocí (článok 4 ods. 2 písm. i) ZFEÚ) a s cieľom čo najviac predísť prípadným budúcim rozporom medzi všeobecným záujmom EÚ, vnútroštátnymi záujmami jej členských štátov⁽¹¹⁾ a špecifickými záujmami energetických podnikov, ako aj právami občanov, spotrebiteľov a užívateľov, je vhodné, aby Európsky hospodársky a sociálny výbor zaujal k tejto otázke oficiálny postoj.

⁽¹⁰⁾ Podľa tohto článku: „Rozsah a spôsob vykonávania právomocí Únie je upravený ustanoveniami zmlúv pre každú oblasť“.

⁽¹¹⁾ Vzťah medzi právnymi predpismi a administratívnou praxou by mohol byť vzhľadom na ustanovenie článku 2 ods. 2 ZFEÚ veľmi zložitý. Únia aj členské štáty tak môžu v tejto oblasti vykonávať zákonodarnú funkciu. Členské štáty využívajú svoje právomoci, ak Únia svoje právomoci nevykonáva alebo ak sa Únia rozhodla, že ich už nebude vykonávať. V tejto súvislosti sa v článku 1 protokolu č. 25 (o vykonávaní spoločných právomocí) v prílohe k ZEÚ a ZFEÚ uvádza: „Ak Únia vykonáva činnosť v určitej oblasti (...), rozsah takéhoto výkonu právomoci zahŕňa len tie prvky, ktoré sú upravené dotknutým aktom Únie, a teda nevzťahuje sa na celú oblasť“.

⁽⁶⁾ Európsky súdny dvor následne priznal členským štátom o. i. právo prispôbiť zabezpečenie služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, ktorými poveria konkrétny podnik, cieľom svojej vnútroštátnej politiky – rozsudok z 23. októbra 1997, vec C-159/94, Komisia Európskych spoločenstiev/Francúzsko republika, Zb. 1997, I-5815, odsek 49.

⁽⁷⁾ Pozri rozsudok Európskeho súdneho dvora z 23. mája 2000, vec C-209/98, Sydhavnens Stens & Grus, Zb. 2000, I-3743, odsek 74.

⁽⁸⁾ Pozri rozsudok Európskeho súdneho dvora zo 17. mája 2001, vec C-340/99, TNT Traco, Zb. 2001, I-4109, odsek 56 až 58.

⁽⁹⁾ Uverejnené v Ú. v. EÚ C 83, 30.3.2010, s. 47.

2.8 Európska komisia navrhla rozsiahly balík opatrení s cieľom dodržať záväzky Európskej únie v oblasti boja proti klimatickým zmenám a podpory energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2020. V tejto súvislosti sa Rada a Európsky parlament dohodli na znížení emisií skleníkových plynov o 20 %, stanovení podielu energie z obnoviteľných zdrojov na 20 % a zvýšení energetickej účinnosti o 20 %. Európska komisia preto prijala nové Všeobecné nariadenie o skupinových výnimkách, na základe ktorého je štátna pomoc na podporu energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej účinnosti oslobodená od oznamovacej povinnosti za predpokladu, že budú splnené určité kritériá.

2.9 Medzi najdôležitejšie body dokumentu Komisie s názvom „K novej energetickej stratégii pre Európu na roky 2011 – 2020“ patria okrem ochrany občanov ako spotrebiteľov a prístupu k službám v oblasti energetiky a zamestnanosti v hospodárskych odvetviach s nízkymi emisiami uhlíka aj tieto body:

- uplatňovanie už schválených opatrení zameraných na liberalizáciu trhu s energiou a boj proti klimatickým zmenám, ako aj strategického plánu pre energetické technológie (plán SET);
- plán na zníženie emisií CO₂ v sektore energie do roku 2050;
- technologická inovácia;
- posilnenie a koordinácia zahraničnej politiky;
- zníženie spotreby energie (akčný plán pre energetickú účinnosť), najmä rozvoj potrebnej infraštruktúry pre zásobovanie a dodávky v súlade s dopytom na vnútornom trhu s energiou.

2.10 Tieto kroky Európskej komisie, ktoré čiastočne čakajú ešte na prijatie v Rade a v Európskom parlamente, a ich budúce uplatňovanie v členských štátoch (ide napríklad o distribúciu zemného plynu, plošné využívanie obnoviteľných zdrojov energie a opatrení týkajúcich sa energetickej účinnosti v doprave a stavebníctve atď.) sú v súlade s realizáciou cieľov stratégie Európa 2020.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Na jednej strane je však nutné navrhnuť opatrenia, ktoré budú - vzhľadom na to, že v zmluvách nie je dostatočným spôsobom stanovený právny základ - potrebné pre krátkodobé vytvorenie skutočnej energetickej politiky, a to v súlade s výzvami, ktorým čelí EÚ v 21. storočí. V tejto súvislosti sa už propagujú niektoré iniciatívy, ako napríklad návrh Jacqua Delorsa na sformulovanie novej zmluvy o európskom energetickom spoločenstve, na základe ktorej by EÚ získala právomoci

na stimuláciu budovania väčšieho množstva kvalitnejších cezhraničných energetických sietí infraštruktúry, ako aj na zriadenie fondu a nástrojov Spoločenstva zameraných na výskum, vývoj a inovácie v oblasti energetiky a obchodných nástrojov na spoluprácu na medzinárodných trhoch s energiou⁽¹²⁾.

3.2 Na druhej strane a v súvislosti s uvedeným článkom 194 ZFEÚ je potrebné začať uvažovať o rozsahu troch oblastí, na ktoré budú mať vplyv verejné opatrenia na vnútroštátnej a nadnárodnej úrovni, a to zachovanie a posilnenie práv občanov Únie, súlad uplatňovania výnimiek v oblasti národnej bezpečnosti členských štátov s nadnárodnou energetickou bezpečnosťou a zlučiteľnosť národných opatrení s vytvorením a fungovaním vnútorného trhu s energiou, najmä pokiaľ ide o infraštruktúru v oblasti dopravy a distribúcie, energetické siete, verejné obstarávanie a práva spotrebiteľov.

3.3 Práva, ktoré užšie súvisia s budúci opatreniami energetickej politiky EÚ, sú v prvom rade zakotvené v Hlave IV (Solidarita) Charty základných práv, najmä v článku 36 (Prístup k službám všeobecného hospodárskeho záujmu), 37 (Ochrana životného prostredia) a 38 (Ochrana spotrebiteľa). Mal by sa preskúmať možný vplyv ratifikácie protokolu č. 14 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd všetkými členskými štátmi. Spoločne s Lisabonskou zmluvou by tento protokol mohol prispieť k prístúpeniu EÚ k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv.

3.3.1 V týchto ustanoveniach sa však uznávajú len zásady pre inštitucionálne konanie EÚ, ale nie výslovne subjektívne práva⁽¹³⁾, hoci v prípade ochrany životného prostredia a spotrebiteľov existuje solídny európsky právny rámec na ochranu záujmov jednotlivcov, ako aj všeobecných záujmov. Bez ohľadu na túto skutočnosť vykonávanie protokolu č. 26 o službách všeobecného záujmu v prílohe k ZFEÚ a ZFEÚ pravdepodobne zlepši prístup občanov k jednotlivým zdrojom energie, na základe čoho sa zohľadní najmä situácia najviac znevýhodnených skupín obyvateľstva.

3.3.2 Z uvedených dôvodov možno predpokladať, že vznikne napätie medzi právnymi predpismi EÚ a legislatívou jej členských štátov, pretože nadnárodnú úlohu, ktorou je liberalizovať a/alebo harmonizovať základné prvky fungovania európskeho trhu s energiou a úlohu členských štátov zabezpečiť sociálny blahobyt⁽¹⁴⁾, bude možné len ťažko zosúladiť. Európska komisia však zastáva názor, že spolupráca medzi členskými štátmi naopak skôr pomôže zvýšiť národnú bezpečnosť.

⁽¹²⁾ Pozri prieskumné stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Energetická chudoba v kontexte liberalizácie a hospodárskej krízy“, CESE 990/2010.

⁽¹³⁾ Pozri BENOÎT ROHMER, F., VVAA: „Commentary of the Charter of Fundamental Rights of the European Union“, Brusel, 2006, s. 312 a nasl.; LUCCARELLI, A., VVAA: „L'Europa dei diritti. Commento alla Carta dei diritti fondamentali dell'Unione Europea“, Bologna, 2002, s. 251 a nasl.

⁽¹⁴⁾ Pozri MOREIRO GONZÁLEZ, C. J.: „El objetivo del bienestar social en el contexto de crisis económica mundial“, Gaceta Jurídica de la UE y de la Competencia, Nueva Época, 11, 5, 2009, s. 7 a nasl.

3.3.3 A to predovšetkým preto, lebo – ako je známe - Charta základných práv stanovuje len minimálne normy na ochranu práv a slobôd, ktoré uznáva⁽¹⁵⁾, pričom v niektorých členských štátoch sa uplatňuje len v obmedzenej miere⁽¹⁶⁾. Preto je potrebné v čo najväčšej možnej miere zabezpečiť sociálnu súdržnosť, aby bolo možné zaistiť solidarne práva, čo sa týka prístupu najchudobnejších vrstiev obyvateľstva k energii, ako aj prístupu zraniteľných skupín obyvateľstva a ľudí so zdravotným postihnutím.

3.3.4 A predovšetkým z toho dôvodu, že negatívne dôsledky súčasnej celosvetovej hospodárskej krízy na zamestnanosť (t. j. rušenie pracovných miest), platy (t.j. ich úpravu) a schopnosť verejného sektora zachovať sociálne dávky predstavujú hrozbu vylúčenia širokých vrstiev obyvateľstva z prístupu k energiám, čo vedie k vzniku takzvanej energetickej chudoby.

3.4 Ďalšou otvorenou otázkou je prepojenie medzi stratégiami v oblasti národnej bezpečnosti jednotlivých členských štátov a potrebou zaistiť bezpečnosť dodávok energie na nadnárodnej úrovni.

3.4.1 Trasy a zdroje energií určené pre Európsku úniu musia prispievať k bezpečnosti dodávok EÚ ako celku a jej jednotlivých členských štátov. V budúcnosti bude bezpečnosť dodávok závisieť od rozvoja palivových zmesí, od rozvoja ťažby v EÚ a v tretích krajinách zásobujúcich EÚ, ako aj od investícií do zásobníkov a trás v rámci EÚ a mimo nej.

3.4.2 Vzhľadom na to, že v článku 4 ods. 2 ZFEÚ sa národná bezpečnosť uznáva ako „základná funkcia štátu“, pričom členským štátom bola výslovne priznaná výhradná zodpovednosť za jej ochranu, bude potrebné stanoviť oblasti, v ktorých sa EÚ a členské štáty budú musieť dohodnúť na politickej a právnej úrovni s cieľom dosiahnuť synergie a komplementarity požadované v článku 194 ods. 1 ZFEÚ.

⁽¹⁵⁾ Pozri články 51 a 52 Charty základných práv Európskej únie a vyhlásenie č. 1 k Charte základných práv Európskej únie v prílohe k záverečnému aktu vládnej konferencie, ktorá dňa 13. decembra 2007 prijala Lisabonskú zmluvu, Ú. v. EÚ C 83, 30.3.2010, s. 337, ako aj vysvetlenia k Charte základných práv, ktoré boli pôvodne sformulované v mene prezídia Konventu, ktoré vypracovalo Chartu základných práv Európskej únie, a ktoré boli v mene prezídia Európskeho konventu aktualizované, Ú. v. EÚ C 303/2, 14.12.2007, s. 17.

⁽¹⁶⁾ Pozri protokol č. 30 v prílohe k ZEU a ZFEÚ o uplatňovaní Charty základných práv Európskej únie v Poľsku a Spojenom kráľovstve, ako aj vyhlásenie č. 61 Poľskej republiky k Charte základných práv Európskej únie, vyhlásenie č. 62 Poľskej republiky k protokolu o uplatňovaní Charty základných práv Európskej únie v Poľsku a Spojenom kráľovstve a vyhlásenie č. 53 Českej republiky k Charte základných práv Európskej únie v prílohe k záverečným aktom medzivládnej konferencie, ktorá prijala Lisabonskú zmluvu.

3.4.3 Na to je potrebné preskúmať možnosti inštitucionálneho posilnenia Agentúry pre spoluprácu medzi regulačnými orgánmi v oblasti energetiky⁽¹⁷⁾, ktorej úlohou je o. i. podpora výmeny osvedčených postupov a spolupráce medzi regulačnými orgánmi a hospodárskymi subjektmi, vypracúvanie stanovísk o súlade všetkých rozhodnutí vnútroštátnych regulačných orgánov s nadnárodnými záväzkami a za konkrétnych podmienok rozhodovanie o spôsoboch a podmienkach prístupu a bezpečnosti prevádzky elektrických a plynových infraštruktúr, ktoré prepájajú minimálne dva členské štáty. Koordinácia a spolupráca medzi členskými štátmi pod dohľadom tejto agentúry sa stáva nevyhnutnosťou. Každé rozšírenie resp. zmena právomocí agentúry musí však byť v súlade so všeobecnými obmedzeniami, ktoré ESD stanovil vo svojej judikatúre, konkrétne vo svojom rozsudku vo veci Meroni⁽¹⁸⁾.

3.4.4 Ide o to, aby sa zaručilo uplatňovanie právnych noriem Únie v oblasti energetickej bezpečnosti, ktoré boli vypracované a prijaté pred zavedením uvedeného článku 4 ods. 2 ZEU a ktoré zahŕňajú čisto nadnárodné opatrenia⁽¹⁹⁾, ako aj opatrenia Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a stanovisko ad hoc Európskej rady zo zasadnutia na jar 2010 o zaistení bezpečnosti dodávok energie⁽²⁰⁾, a aby sa zabezpečil ich súlad s niektorými ustanoveniami Európskej energetickej charty o využívaní infraštruktúry pre prenos energie a prepravu energetických surovín a výrobkov⁽²¹⁾.

3.4.5 Na posilnenie energetickej bezpečnosti a solidarity medzi členskými štátmi v prípade núdzového stavu v Spoločenstve a najmä na podporu členských štátov, ktoré majú menej výhodné geografické alebo geologické podmienky, musia členské štáty vypracovať spoločné preventívne opatrenia a núdzové plány na nadnárodnej, ako aj národnej úrovni. Tieto plány by sa mali pravidelne aktualizovať a uverejňovať. Na

⁽¹⁷⁾ Vychádza z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 713/2009 z 13. júla 2009 (Ú. v. EÚ L 211, 14.8.2009).

⁽¹⁸⁾ Je potrebné pripomenúť, že podľa judikatúry ESD nesmie Európska komisia delegovať žiadne práva alebo úlohy, ak sa to v zmluve výslovne neuvádza (pozri rozsudok Európskeho súdneho dvora zo 17. júla 1959, Meroni, Zbierka rozhodnutí s. 331).

⁽¹⁹⁾ Pozri o. i. oznámenie Komisie s názvom „Druhý strategický prieskum energetickej politiky – Akčný plán EÚ pre energetickú bezpečnosť a solidarnosť“ (KOM(2008) 781 v konečnom znení), v ktorom sa okrem ďalších príslušných opatrení navrhujú opatrenia na prepracovanie smernice Rady 2006/67/ES, ktorou sa členským štátom ukladá povinnosť udržiavať minimálne zásoby ropy a/alebo ropných výrobkov, čo viedlo k prijatiu smernice Rady 2009/119/ES zo 14. septembra 2009 (Ú. v. EÚ L 265), a smernice Rady 2004/67/ES o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávok zemného plynu; zelená kniha s názvom „Smerom k bezpečnej, udržateľnej a konkurencieschopnej európskej energetickej sieti“, KOM(2008) 782 v konečnom znení; atď.

⁽²⁰⁾ Závery Európskej rady (25. a 26. marca 2010), dok. Co EUR 4, CONCL 1.

⁽²¹⁾ Rozhodnutie Rady a Komisie 98/181/ES, EZVO a EURATOM (Ú. v. L 69, 23.9.1997) a rozhodnutie Rady 2001/595/ES (Ú. v. L 209, 13.7.2001).

finančnú podporu týchto plánov by sa v budúcnosti mohli v značnej miere použiť Kohézny fond a štrukturálne fondy.

3.4.6 Na účinnejšiu realizáciu uvedených cieľov by sa mali čo najskôr a na základe článku 122 resp. 194 ZFEÚ prijať opatrenia s cieľom regulovať bezpečnosť dodávok pre konkrétne energetické výrobky v prípade vážnych ťažkostí členských štátov a stanoviť postupy na poskytnutie finančnej pomoci členským štátom postihnutým prírodnými katastrofami alebo čeliacim mimoriadnym situáciám. Okrem toho by sa malo zväziť uplatňovanie článku 149 ZFEÚ ako dodatočného právneho základu na realizáciu uvedených cieľov, ak si to budú vyžadovať mimo-

riadne okolnosti, ktoré zdôvodnia prijatie nadnárodných opatrení.

3.4.7 So zreteľom na výzvy a ciele EÚ v oblasti energetiky sa požiadavka na zavedenie skutočnej európskej verejnoprospešnej služby pre oblasť energie, ktorá by - rešpektujúc zásadu subsidiarity - bola okrem iného zodpovedná za vybudovanie verejného registra návykov týkajúcich sa spotreby energie a druhov spotrebovanej energie v členských štátoch, za opatrenia na predchádzanie nehodám v súvislosti s využívaním energie a jej prepravou ako aj za koordináciu civilnej ochrany v prípade nehôd.

V Bruseli 16. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce pasáže textu stanoviska odbornej sekcie boli zamietnuté v prospech pozmeňujúcich návrhov prijatých plenárnym zasadnutím, pričom ale získali aspoň štvrtinu odovzdaných hlasov:

Bod 1.1 štvrtá veta:

„Je nevyhnutné posilniť všetky aspekty fungovania vnútorného trhu s energiou, ako je infraštruktúra, verejné obstarávanie, hladké fungovanie trhu a ochrana spotrebiteľa. Európsky hospodársky a sociálny výbor v tejto súvislosti pripomína, že na vytvorenie vnútorného trhu s energiou je nutné vybudovať energetickú infraštruktúru a transeurópske dopravné siete.

Je potrebné vypracovať najmä mechanizmy na stanovenie kritérií pre určovanie cien s cieľom zabrániť výrazným a neoprávneným rozdielom, ktoré sa často nesprávne odôvodňujú druhom využívanej energie, zdrojmi zásobovania alebo spôsobmi distribúcie.

Takisto by sa mali stanoviť nadnárodné kritériá a opatrenia zamerané na racionalizáciu výroby energie na území členských štátov, pričom by sa malo zabezpečiť udržateľné využívanie zdrojov a mali by sa využívať geografické a klimatické podmienky prostredníctvom stanovenia najvhodnejších období na prevádzku solárnych, veterných a prílivových elektrární.“

Výsledok:

27 hlasov za vypustenie slova „nadnárodné“, 17 proti a 2 členovia sa zdržali.

Bod 1.1.5

„Z tohto dôvodu by sa malo zvážiť nariadenie, ktoré by mohlo obsahovať práva zakotvené v Charte práv spotrebiteľov energie (KOM(2007) 386 v konečnom znení, CESE 71/2008, spravodajca: pán Iozia) ⁽¹⁾, ako aj osobitné charakteristiky služieb všeobecného záujmu, ktoré by členské štáty mohli v tejto oblasti uplatniť, a to prostredníctvom spoločných minimálnych noriem pre záväzky v oblasti služieb vo verejnom záujme, ktoré sa musia jasne definovať, a ktoré musia mať zároveň transparentný, objektívny a nediskriminačný charakter. Samozrejme by sa malo rozlišovať medzi právami občanov a možnosťami členských štátov stanoviť alebo zachovať záväzky v oblasti služieb vo verejnom záujme vyplývajúce z poskytovania služieb všeobecného hospodárskeho záujmu.

Nariadenie je vhodnejším nástrojom ako smernica z týchto dôvodov:

- nariadenie je priamo uplatniteľné vo vzťahu k príslušným orgánom členských štátov, energetickým podnikom a spotrebiteľom;
- môže sa relatívne rýchlo transponovať do vnútroštátneho práva;
- zabezpečuje jasnosť a konzistentnosť noriem a záväzkov v celej EÚ;
- priamo stanovuje účasť všetkých inštitúcií Spoločenstva.

⁽¹⁾ Oznámenie Komisie „Smerom k európskej charte práv spotrebiteľov energie“ (KOM(2007) 386 v konečnom znení).“

Výsledok:

28 hlasov za vypustenie bodu, 16 proti a 2 členovia sa zdržali.

Bod 3.4.5

„Na posilnenie energetickej bezpečnosti a solidarity medzi členskými štátmi v prípade núdzového stavu v Spoločenstve a najmä na podporu členských štátov, ktoré majú menej výhodné geografické alebo geologické podmienky, musia členské štáty vypracovať spoločné preventívne opatrenia a núdzové plány na nadnárodnej, ako aj národnej úrovni (napr. obchodné dohody medzi podnikmi, vyšší vývoz, kompenzačné mechanizmy). Tieto plány by sa mali pravidelne aktualizovať a uverejňovať. Na finančnú podporu týchto plánov by sa v budúcnosti mohli v značnej miere použiť Kohézny fond a štrukturálne fondy.“

Výsledok:

30 hlasov za vypustenie textu v zátvorke, 11 proti a 3 členovia sa zdržali.

**Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Vzťahy medzi EÚ a Kanadou
(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2011/C 48/16)

Spravodajca: **José Isaiás RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 26. februára 2009 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Vzťahy medzi EÚ a Kanadou“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 3. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza zo 16. septembra 2010) jednomyseľne prijal nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európska aj kanadská občianska spoločnosť majú spoločné hodnoty, vrátane hospodárskych hodnôt, ktoré sú základom identity našej spoločnosti v 21. storočí. Zosúladienie našich princípov môže byť prínosom pre Európsku úniu ako aj Kanadu, a v konečnom dôsledku aj pre celé medzinárodné spoločenstvo.

1.2 Kanada by preto mala byť referenčným partnerom EÚ. Naše vzťahy sú v súčasnosti primerané, hoci by sa dali označiť ako zdržanlivé. EHSV preto víta otvorenie rokovaní o uzatvorení Komplexnej hospodárskej a obchodnej dohody. Táto dohoda prináša veľké očakávania nielen pokiaľ ide o budúce vzťahy medzi EÚ a Kanadou, ale aj pre transatlantické vzťahy. Pripomeňme, že USA a Kanada sú, spolu s Mexikom, signatármi dohody NAFTA, a že Kanada preto môže predstavovať vstupnú bránu na trh USA, ktorý zďaleka nie je zanedbateľný.

1.3 EHSV víta výsledky nedávneho summitu EÚ – Kanada, ktorý sa uskutočnil 6. mája 2010. Čo sa týka rozdielov pri udeľovaní víz, EHSV víta skutočnosť, že sa vedúci predstavitelia zaviazali vyriešiť túto otázku a domnievajú sa, že zámer Kanady prehodnotiť svoju azylovú politiku by mal prispieť k vyriešeniu vízovej povinnosti všetkých občanov EÚ a k vytvoreniu plne recipročného režimu.

1.4 EHSV sa domnieva, že zaradenie špecifických podmienok účasti a vyjadrenia súhlasu provincií, teritórií a občianskej spoločnosti do rokovaní bude mať kľúčový význam pre úspešné vykonávanie dohody. Otvorenie trhov s verejným obstarávaním je jedným z aspektov, ktoré sú pre EÚ veľmi zaujímavé. Kanadské provincie majú v tejto oblasti veľmi rozsiahle právomoci a preto by mali byť tiež zapojené do rokovaní o týchto

otázkach. Vzhľadom na rozdiely v názoroch jednotlivých sociálnych a hospodárskych aktérov na túto otázku sa EHSV domnieva, že v tejto súvislosti bude v rámci rokovaní treba počítať s aktívnou účasťou sociálnych partnerov.

1.5 EHSV je priaznivo naklonený možnosti, aby Európsky parlament v rámci tohto procesu zabezpečil primerané monitorovanie a informovanie počas rokovaní, a aby sa neobmedzil len na schválenie a ratifikáciu konečného znenia, ktoré sú stanovené v Lisabonskej zmluve.

1.6 Bolo by vhodné, aby po uzatvorení dohody Spoločný poradný výbor EÚ – Kanada plnil podobné funkcie ako Transatlantická hospodárska rada, ktorú založili EÚ a USA. Jeho cieľom by malo byť medziiným dosiahnuť regulačnú konvergenciu medzi EÚ a Kanadou.

1.7 EÚ by sa mala usilovať o ambicióznú dohodu, ktorá bude pokrývať všetky aspekty obchodných vzťahov EÚ a Kanady, vrátane verejného obstarávania. V tejto súvislosti je obzvlášť dôležité, aby sa neodkladne riešili reálne prekážky, s ktorými sa stretávajú podniky, a to harmonizáciou právnych predpisov a odstránením netarifných prekážok obchodu.

1.8 V dohode by sa tiež mali zohľadniť environmentálne aspekty a aspekty trvalo udržateľného rozvoja.

1.9 EHSV sa domnieva, že EÚ ani Kanada si nemôžu nechať ujsť príležitosť posilniť svoje vzťahy, čo prospeje aj ich spoločnosti. Preto by bolo vhodné, aby obe strany udržiavali nepretržitý dialóg so zástupcami organizovanej občianskej spoločnosti, a to nielen počas rokovaní, ale aj pri uplatňovaní výsledkov budúcej dohody, ktorú by postupne ďalej vylepšovali.

1.10 EHSV navrhuje, aby sa v rámci dohody vytvoril zmiešaný poradný orgán organizovanej občianskej spoločnosti EÚ a Kanady. Tento orgán by mal poradnú funkciu vo vzťahu k spoločnému orgánu, ktorý by sa vytvoril ako hlavný politický prvok dohody, a mohol by v rámci konzultácií vypracúvať stanoviská na žiadosť tohto orgánu v otázkach, ktoré budú spadať do pôsobnosti dohody. Tento poradný výbor by mohol byť vytvorený podľa vzoru iných zmiešaných poradných orgánov občianskej spoločnosti. Najaktuálnejším príkladom takéhoto orgánu je zmiešaný poradný výbor, ktorý je začlenený do Dohody o pridružení medzi EÚ a Strednou Amerikou z roku 2010.

2. Úvod

2.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) sa zaoberal otázkou vzťahov medzi Európskou úniou (EÚ) a Kanadou v roku 1996.⁽¹⁾ Odvtedy sa udialo mnoho zmien a zmenil sa aj kontext, v ktorom sa naše vzťahy rozvíjajú, čo potvrdzuje potrebu vypracovať predkladané stanovisko.

2.2 Európska aj kanadská občianska spoločnosť majú spoločné hodnoty, ktoré sú základom identity našej spoločnosti v 21. storočí. Zosúladenie našich princípov v otázkach ako hospodárstvo, politika v oblasti životného prostredia, bezpečnosť, prisťahovalectvo atď. môže byť prínosom pre Európsku úniu ako aj Kanadu, a v konečnom dôsledku aj pre celé medzinárodné spoločenstvo. Popritom by sa mala posilniť naša multilaterálna spolupráca v otázkach, ako sú hospodárske riadenie, klimatické zmeny a riešenie konfliktov.

2.3 Mnohé odvetvia našich hospodárstiev sa navzájom výrazne dopĺňajú a obe strany presadzujú spoločné hospodárske hodnoty, ktoré uľahčia prijatie dohody. Dňa 6. mája 2009 sa v Prahe uskutočnil summit EÚ – Kanada, ktorého hlavným úspechom bolo otvorenie rokovaní o vzájomnej Komplexnej hospodárskej a obchodnej dohode (CETA).

2.4 EHSV víta otvorenie rokovaní o tejto dohode a dúfa, že bude začiatkom novej etapy vo vzťahoch medzi EÚ a Kanadou a podnieti spoluprácu, ktorá bude prospešná pre obe strany. Táto dohoda tiež vyšle medzinárodnému spoločenstvu jasný signál o tom, že EÚ a Kanada v súčasnej hospodárskej a finančnej kríze odmietajú protekcionizmus. Okrem toho je pri posilňovaní transatlantických vzťahov neodmysliteľné plné zapojenie Kanady.

2.5 Treba zdôrazniť, že keď pristúpime k uzatvoreniu uvedenej dohody, bude to po dlhšom čase prvá obchodná dohoda medzi spoločenstvom krajín, ktorých väčšia časť je členom OECD a ktoré všetky kladú veľký dôraz na hospodársky rast a vytváranie pracovných miest. Dúfame preto, že táto

dohoda bude predstavovať pevný základ v otázkach týkajúcich sa trvalo udržateľného hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozvoja, ako aj spolupráce s občianskou spoločnosťou a monitorovania vykonávania tejto dohody.

3. Občianska spoločnosť v Kanade

3.1 Kanadský systém konzultácií s občianskou spoločnosťou sa líši od európskeho systému. Na občiansku spoločnosť sa v Kanade obracajú parlamentné výbory, ako aj ministri federálnej vlády. Tieto konzultácie prebiehajú systémom ad hoc. Konzultácie s ministrami federálnej vlády sú v rámci parlamentných postupov v Kanade povinné a pri schvaľovaní legislatívy v parlamente sa musí vždy preukázať, že sa takéto konzultácie uskutočnili. Bežné sú aj konzultácie s občianskou spoločnosťou na úrovni jednotlivých provincií.

3.2 Približne 4,6 milióna⁽²⁾ pracujúcich sa v Kanade združuje v odboroch, čo predstavuje 26,1 % celkového počtu pracujúcich. Napriek tomu, že za posledných desať rokov sa členstvo v odboroch zvýšilo o viac ako pol milióna pracujúcich, vzhľadom na úmerný nárast počtu pracovných miest sa percentuálny podiel členov odborov takmer vôbec nezmenil a v uvedenom období sa udržal na podobnej úrovni.

3.3 Hlavným odborovým hnutím v Kanade je Kanadský kongres práce (CLC)⁽³⁾. Väčšina národných odborových zväzov v Kanade je členom CLC. CLC zastrešuje 12 provinčných a teritoriálnych federácií a 136 rád práce, ktoré zastupujú približne tri milióny pracujúcich. CLC sa zasadzuje za primeranejšie mzdy a pracovné podmienky, zlepšenie zdravotných a bezpečnostných noriem, spravodlivý daňový systém, sociálne programy zahŕňajúce starostlivosť o deti, zdravotné poistenie a dôchodok. Presadzuje aj zlepšenie vzdelávacích programov a programov na vytváranie pracovných miest.

3.4 Kanadská rada podnikateľov⁽⁴⁾ je hlavnou organizáciou zastupujúcou podnikateľov. Tvoria ju približne 150 členov, ktorí sú delegovaní hlavnými kanadskými podnikmi, a združuje tiež významných podnikateľov zo všetkých výrobných odvetví. Hlavným cieľom tejto organizácie je presadzovať postoje podnikateľov na troch úrovniach: kanadskej, severoamerickej a celosvetovej. Svoju činnosť v rámci Kanady zameriava na vnútroštátne otázky ako menová a fiškálna politika, životné prostredie, konkurencieschopnosť, právo obchodných spoločností a legislatíva. V rámci Severnej Ameriky sa zameriava hlavne na vzájomnú hospodársku závislosť USA a Kanady a na Severoamerickú dohodu o voľnom obchode (NAFTA). Na celosvetovej úrovni sa sústreďuje na otázky medzinárodného zdanenia, obchodu, investícií a politiky rozvoja, ako aj na bilaterálne a multilaterálne vzťahy.

⁽¹⁾ Stanovisko EXT/142 „Vzťahy medzi Európskou úniou a Kanadou“, Brusel, 27. novembra 1996.

⁽²⁾ Labour Force Survey 2008, Štatistický úrad Kanady.

⁽³⁾ <http://canadianlabour.ca>.

⁽⁴⁾ <http://www.ceocouncil.ca/en/>.

3.5 Kanadská federácia nezávislých podnikov⁽⁵⁾ má na národnej úrovni 105 000 členov, ktorí zastupujú všetky odvetvia. Jej cieľom je zastupovať záujmy MSP na federálnej, provinčnej a teritoriálnej úrovni. Existuje tiež Kanadská obchodná komora⁽⁶⁾, ktorá je vplyvnou organizáciou na národnej úrovni.

3.6 Pokiaľ ide o spotrebiteľov, Združenie kanadských spotrebiteľov⁽⁷⁾ je zrejme najreprezentatívnejšou organizáciou. Jeho hlavným cieľom je informovať spotrebiteľov⁽⁸⁾, ako aj sprostredkovať ich názory vláde a podnikom pri riešení konfliktov súvisiacich s oblasťou spotreby.

3.7 V Kanade pôsobí tiež viacero organizácií poľnohospodárov. Najväčšou je Kanadská federácia poľnohospodárstva (FCA)⁽⁹⁾ s viac ako 200 000 členmi. FCA bola založená v roku 1935 s cieľom sprostredkovať postoje kanadských poľnohospodárov. Ide o „zastrešujúcu organizáciu“, ktorá zastupuje provinčné organizácie a národné skupiny producentov. Podporuje záujmy kanadského poľnohospodárstva a potravinárskeho odvetvia.

3.8 Odvetvie rybného hospodárstva zastupuje predovšetkým Kanadská rada pre rybolov (CCP)⁽¹⁰⁾. CCP zastupuje odvetvie rybného hospodárstva na národnej úrovni a zastrešuje približne 100 členských podnikov, ktoré spracovávajú väčšinu kanadskej produkcie rybolovu a morských produktov.

4. Nový impulz pre vzťahy EÚ – Kanada: hospodárska výmena a politické vzťahy

4.1 Kanada je štrnástou ekonomikou sveta s HDP 1,51 bilióna USD⁽¹¹⁾. Hlavným ekonomickým odvetvím v Kanade sú služby, ktoré v roku 2008 predstavovali 69,6 % HDP⁽¹²⁾ a zamestnávali tri štvrtiny ekonomicky aktívnych kanadských obyvateľov⁽¹³⁾.

4.2 Jej odhadovaná obchodná bilancia za rok 2009 je deficitná s dovozom v hodnote 34309 miliónov USD, zatiaľ čo v roku 2008 dosiahla zostatok 7606 miliónov USD. Hlavným predmetom vývozu sú: automobilové vozidlá a ich dielce, priemyselné stroje, lietadlá, telekomunikačné zariadenia, chemické

produkty, plasty a hnojivá. Podľa spoločného dokumentu EÚ – Kanada z marca 2009 je každé piate pracovné miesto v Kanade spojené s obchodom.

4.3 Formálne vzťahy medzi EÚ a Kanadou sa začali rozvíjať v roku 1959 podpísaním „Dohody o spolupráci pre mierové využívanie jadrovej energie“. Odvtedy obe strany podpísali ďalšie dohody a vyhlásenia. V súlade s novým transatlantickým programom podpísaným s USA v roku 1995 bolo v decembri 1996 na summite EÚ – Kanada schválené politické vyhlásenie a akčný plán s cieľom rozvíjať bilaterálne politické a ekonomické vzťahy a podporovať spoluprácu v multilaterálnych otázkach. Uvedený program počítal tiež s organizovaním polročných summitov venovaných hodnoteniu a podpore bilaterálnych vzťahov.

4.4 Kanada a EÚ majú silne rozvinuté vzájomné vzťahy v oblasti hospodárstva. V roku 2009 predstavovala výmena tovarov medzi oboma partnermi 40,2 miliárd EUR⁽¹⁴⁾ a výmena obchodných služieb (okrem verejných služieb) dosiahla 18,8 miliárd EUR. Okrem toho sa v posledných rokoch objavuje pozitívny trend, kedy sa medzi rokmi 2000 a 2009 zvýšil vývoz tovarov z EÚ do Kanady z 21,1 na 22,4 miliárd EUR, zatiaľ čo v rovnakom období sa dovoz tovarov do EÚ z Kanady znížil z 19 na 17,8 miliárd EUR. Obchodný zostatok EÚ tak v poslednom desaťročí vzrástol z 2,1 na 4,7 miliárd EUR. Hlavnými produktmi vývozu z EÚ do Kanady sú lieky, automobilové vozidlá a motory pre lietadlá. Hlavnými produktmi vývozu z Kanady do EÚ sú lietadlá, diamanty, železná ruda, lieky a urán. V roku 2009 bol zostatok v obchodovaní so službami tiež v prospech EÚ vo výške 2,5 miliárd EUR.

4.5 Jedným z hlavných záujmov EÚ v ekonomickej oblasti je liberalizácia trhu s verejným obstarávaním. Zatiaľ čo kanadske spoločnosti majú voľný prístup k uzatváraniu zmlúv o verejnom obstarávaní v Európe vďaka tomu, že EÚ aj Kanada sú signatármi Dohody o verejnom obstarávaní (z roku 1994) Svetovej obchodnej organizácie (WTO), s európskymi spoločnosťami sa v Kanade recipročne nezaobchádza. Provincie majú právomoci v odvetviach, ako sú energetika, životné prostredie, doprava a zdravotníctvo. Je preto dôležité zahrnúť túto otázku do procesu rokovania, aby sa dosiahla uspokojujúca dohoda, ktorá bude ekonomicky prospešná pre EÚ. Začiatkom tohto roka podpísala Kanada obchodnú dohodu s USA s cieľom otvoriť svoje trhy s verejným obstarávaním na subregionálnej úrovni. Kanada predložila tento návrh ako reakciu na protekcionárske opatrenia „Buy America“, ktoré zaviedli USA na stimulovanie svojho hospodárstva. Dohoda svedčí o ochote provincií otvoriť svoje trhy s verejným obstarávaním medzinárodnej hospodárskej súťaži.

⁽⁵⁾ <http://www.cfib.org>.

⁽⁶⁾ <http://www.chamber.ca>.

⁽⁷⁾ <http://www.consumer.ca>.

⁽⁸⁾ Ďalšími organizáciami spotrebiteľov sú: Kanadská spotrebiteľská rada; Spoločnosť podnikových spotrebiteľov Kanady; Výber spotrebiteľov; a Zväz spotrebiteľov.

⁽⁹⁾ <http://www.cfa-fca.ca/pages/home.php>.

⁽¹⁰⁾ <http://www.fisheriescouncil.ca/>.

⁽¹¹⁾ Podľa odhadov na rok 2009 to malo byť 1,3 biliónov USD a v roku 2008 1,4 biliónov USD. MMF World Economic Outlook Database. Október 2009.

⁽¹²⁾ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ca.html>.

⁽¹³⁾ Zdroj: Instituto Español de Comercio Exterior – ICEX.

⁽¹⁴⁾ Eurostat.

4.6 Bilaterálne vzťahy EÚ – Kanada sa doteraz opierali predovšetkým o tieto nástroje:

- Rámcová dohoda o hospodárskej a obchodnej spolupráci z roku 1976.
- Transatlantická deklarácia z roku 1990, ktorou sa vytvára inštitucionálny rámec pre summity EÚ – Kanada, ako aj zasadnutia ministrov.
- Akčný plán a Politická deklarácia o vzťahoch EÚ – Kanada z roku 1996, ktorá obsahuje tri základné kapitoly: hospodárske a obchodné vzťahy, zahraničná a bezpečnostná politika a nadnárodné záležitosti.
- V nadväznosti na summit v Ottawe v marci 2004 bol prijatý nový Program pre združenie, v rámci ktorého sa začali rozvíjať vzťahy v doposiaľ nedotknutých oblastiach (medzinárodná koordinácia, spoločná účasť na mierových misiách, rozvojová spolupráca, vedecká spolupráca, spravodlivosť a zahraničné záležitosti atď.) a schválil sa rokovací rámec Dohody o podpore obchodovania a investícií – TIEA.

4.7 Vo všeobecnosti treba uviesť, že vzťahy medzi Kanadou a EÚ sú na vynikajúcej úrovni. Hlavnými spornými politickými bodmi medzi Kanadou a EÚ sú otázky súvisiace s Arktídou, európsky zákaz obchodovania s výrobkami z tuleňov a vízová povinnosť zavedená pre niektoré členské štáty EÚ zo strany Kanady.

Na jednej strane bezprostredné otvorenie plavebných trás v Severnom ľadovom oceáne vyvoláva sériu otázok o suverenite, vzhľadom na to, že sa až doposiaľ nepočítalo s možnosťou komerčne využívať túto oblasť. Predpokladá sa, že v tejto oblasti by sa mohlo nachádzať 20 % svetových zásob ropy a zemného plynu. Zároveň by sa tu mohli otvoriť nové veľmi atraktívne alternatívne obchodné trasy. Absencia multilaterálnej normy alebo regulácie predstavuje tému, ktorou je nutné zaoberať sa v strednodobom horizonte skôr, ako sa objavia nezrovnalosti alebo spory o suverenitu na tomto území. V decembri 2009 Rada EÚ stanovila tri hlavné ciele pre politiku v oblasti Arktídy: 1) ochrana a zachovanie Arktídy so súhlasom jej obyvateľstva, 2) podpora udržateľného využívania zdrojov a 3) prispievanie k multilaterálnemu spravovaniu Arktídy založenom na Dohovore OSN o námornom práve (UNCLOS).

Na druhej strane Kanada požaduje víza od občanov Českej republiky, Rumunska a Bulharska s odôvodnením, že občania uvedených krajín zneužívajú systém podávania žiadostí o azyl. Vzhľadom na to, že vízová politika EÚ je založená na reciprocite, je potrebné urýchlene nájsť riešenie predtým, ako bude EÚ nútená prijať opatrenia tohto typu. Bulharsko a Rumunsko sa usilujú o splnenie kritérií, ktoré stanovila Kanada na zrušenie vízovej povinnosti. V súvislosti s Českou republikou Kanada

nestanovila konkrétne opatrenia na zrušenie vízovej povinnosti. Kanada odôvodňuje svoj postup nemožnosťou brániť sa pred falošnými žiadosťami o azyl. V súčasnosti navrhuje novelu legislatívy, ale potrvá ešte určitý čas, kým sa novela dostane do parlamentu.

4.8 V tejto súvislosti EHSV víta výsledky nedávneho summitu EÚ – Kanada, ktorý sa uskutočnil 6. mája 2010, a na ktorom sa vedúci predstavitelia zaviazali vyriešiť túto otázku a domnievajú sa, že zámer Kanady prehodnotiť svoju azylovú politiku by mal prispieť k vyriešeniu vízovej povinnosti všetkých občanov EÚ.

5. Hodnotenie komplexnej hospodárskej a obchodnej dohody medzi EÚ a Kanadou

5.1 Počas summitu EÚ – Kanada, ktorý sa uskutočnil 6. mája 2010 v Prahe, sa začali rokovania o uzatvorení komplexnej hospodárskej a obchodnej dohody.

5.2 Štúdia o nákladoch a prínosoch užšieho hospodárskeho prepojenia medzi EÚ a Kanadou, ktorú spoločne vykonali EÚ a Kanada, preukázala, že obe by získali väčšie výhody zrušením cieľ, liberalizovaním obchodu v oblasti služieb a odstránením necolných prekážok pre tovar a investície.

5.3 Podľa týchto informácií sú najvhodnejšími oblasťami pre dohodu obchod s tovarom, zdravotnícke a fytosanitárne otázky, technické prekážky pre obchodovanie, podpora obchodu, colné postupy, cezhraničné obchodovanie so službami, verejné obstarávanie, spolupráca v oblasti právnych predpisov, duševné vlastníctvo, pohyb osôb, politika v oblasti hospodárskej súťaže, inštitucionálne záväzky a riešenie sporov, ako aj trvalo udržateľný rozvoj. Netarifné prekážky obchodu a regulácia sú najdôležitejšie otázky, o ktorých sa bude diskutovať počas rokovaní.

5.4 Liberalizácia obchodu s tovarom a službami medzi oboma partnermi by mohla priniesť v bilaterálnej obchodnej výmene možný nárast o 20 %. Okrem toho sa odhaduje, že sedem rokov od nadobudnutia platnosti dohody o uvedených otázkach by EÚ dosiahla reálne príjmy 11,6 miliárd EUR a Kanada by získala ďalších 8,2 miliárd. Celkový vývoz z EÚ do Kanady by do roku 2014 vzrástol o 24,3 % (17000 miliónov EUR), zatiaľ čo kanadský vývoz by vzrástol o 20,6 % (8600 miliónov EUR).

5.5 Štúdia uvádza, že existuje priestor na naplnenie spolupráce prostredníctvom spolupráce vo vede a technike vďaka spoločnému výskumnému programu, najmä v strategických oblastiach, akými sú energetika a životné prostredie, čisté uhlie a zachytávanie a skladovanie CO₂, bioenergia a vytváranie inteligentných elektrorozvodných sietí.

5.6 Ďalšími oblasťami pre intenzívnejšiu spoluprácu v rámci dohody by medzi inými boli bezpečnosť, otázky sociálneho zabezpečenia, systému spolupráce pri uznávaní kvalifikácií a spolupráca v rámci Organizácie pre rybolov na severozápade Atlantického oceána.

5.7 Z obchodného hľadiska colné aspekty nie sú zdrojom problémov pri rokovaniach. Dôležitým hľadiskom počas rokovaní bude harmonizácia legislatívy, pretože smerovanie k ekonomike služieb a zahraničným investíciám pripisuje regulačnému rámcu ešte dôležitejšiu úlohu. Systém legislatívnych kompetencií rozdelených medzi federálnu vládu, provincie a teritória by však mohol v tejto súvislosti predstavovať prekážku pri rokovaniach o dohode.

5.8 Vzhľadom na to sa provinciam výnimočne umožnilo priame zapojenie do rokovacieho procesu, keďže EÚ má záujem o ich účasť. Za rokovania je zodpovedný predstaviteľ federálnej vlády, ale môžu sa objaviť rozpory v oblasti spoločných alebo výlučných právomocí medzi jednotlivými provinciami, ako aj s federálnou vládou.

5.9 Kanada nemá skutočný jednotný trh. Federálna vláda, ako aj provincie chápu potrebu vytvoriť vnútorný trh, ale v súčasnosti je to len silná politická vôľa. Svetová hospodárska kríza však podnecuje Kanadu, aby podpísala dohodu čo najskôr, keďže jej to umožní diverzifikovať svoje vonkajšie trhy mimo USA.

5.10 Pokiaľ ide o citlivejšie odvetvia, hlavným predmetom obchodných konfliktov medzi USA a Kanadou je automobilový priemysel. Naopak v rybolove panujú dobré vzťahy a nebude dominantnou témou rokovaní. V odvetví energetiky chce EÚ diverzifikovať poskytovateľov dodávok energie. V tomto kontexte sú naplánované rokovania o osobitnej dohode o energetike, ale v súčasnosti ide len o návrh. Ďalšími odvetviami, v ktorých majú európske podniky problémy pri obchodovaní s Kanadou, sú letecký, bankový sektor a sektor verejného obstarávania. EÚ a Kanada sa tiež líšia v koncepcii zemepisných označení a poľnohospodárskych otázkach.

5.11 Z environmentálneho hľadiska federálne a provinčné vlády musia pracovať na spoločnej pozícii v otázkach životného prostredia, najmä pokiaľ ide o emisie skleníkových plynov. Provincie majú rozličné postoje: zatiaľ čo Québec, Ontario, Britská Kolumbia a Manitoba sú súčasťou Západnej iniciatívy pre klímu a majú prostriedky určené na prispôbenie sa klimatickým zmenám a ich zmiernenie, Alberta a Newfoundland, ktorých ekonomiky sú výrazne závislé od produkcie ropy, ju nepodpísali. Táto téma ostáva nedoriešená a nie je pravdepodobné, že táto časť rokovaní vyústi do platnej dohody o tejto

otázke, ktorá by v žiadnom prípade nemala smerovať k prijatiu postojov vytvárajúcich nevýhodné podmienky pre konkurencieschopnosť európskych podnikov. Kanada však už prijala záväzok investovať do technológií čistej energie a vytvorenia bilaterálnej spolupráce v strategickej oblasti jadrovej energie.

6. Postoje občianskej spoločnosti v súvislosti s dohodou EÚ – Kanada

6.1 Zamestnávateľia

6.1.1 Európski zamestnávateľia (BUSINESSEUROPE) žiadajú o odstránenie colných a necolných prekážok, bez toho, aby sa vylúčila akákoľvek časť cla; väčší prístup k verejnému obstarávaniu na všetkých úrovniach (národná a subnárodná); záväzok k harmonizácii noriem v prioritných sektoroch; väčšiu ochranu duševného vlastníctva (vrátane ochrany označení pôvodu, najmä pri alkoholických nápojoch); mechanizmus urovnávania sporov; a väčšiu pracovnú mobilitu vrátane vzájomného uznávania kvalifikácií zamestnancov podnikov a niektorých profesií ako sú zdravotné sestry alebo advokáti.

6.1.2 Dohoda otvorí nové možnosti obchodovania medzi partnermi, ktorí majú podobnú úroveň rozvoja a podobné plány v rámci obchodnej politiky. Prosperita je úzko spojená s hospodárskou politikou prameňiacou z obchodnej liberalizácie a priťahovania priamych zahraničných investícií. V súčasnosti je ešte dôležitejšie udržiavať otvorené trhy, keďže ide o dôležitý stimul pre investície, inováciu a rast.

6.1.3 Podnikateľská obec uznáva prevahu multilaterálnych obchodných pravidiel, ktoré riadia medzinárodný obchod, ale domnieva sa, že by mohlo prísť k posunu prostredníctvom ambicióznějších bilaterálnych dohôd, ktoré umožnia rýchlejšie odstraňovanie obchodných bariér, najmä necolných, rozvoj obchodovania so službami a investícií.

6.1.4 Ambiciózna a podrobná dohoda medzi EÚ a Kanadou bude mať priaznivý vplyv na utuženie ekonomických vzťahov medzi oboma stranami, ktoré sa v posledných vzťahoch zintenzívňovali nielen prostredníctvom vývozu, ale aj zložitejších operácií v sektore služieb a v zakladaní podnikov.

6.1.5 Dohoda bude impulzom na zintenzívnenie bilaterálnych ekonomických a obchodných tokov. Rokovania by mali vyústiť do vytvárania obchodných príležitostí v odvetviach, v ktorých podniky výrazne preukázali svoju konkurencieschopnosť na svetovom trhu, akými sú energetika, najmä v sektore obnoviteľných zdrojov, riadenie infraštruktúry, finančné služby, stavebníctvo, služby a technológie v oblasti životného prostredia alebo telekomunikácie.

6.1.6 Všeobecným cieľom je vytvárať viac príležitostí s menšími bariérami, čiže ponúkať nové obchodné príležitosti pre podniky prostredníctvom odstraňovania prekážok pre vývoz tovaru, služieb a kapitálu.

6.1.7 Dohoda rozhodujúcim spôsobom prispeje k väčšej integrácii ekonomiky EÚ a Kanady a podporí hospodársku obnovu oboch strán v čase krízy prostredníctvom expanzie obchodných a investičných tokov.

6.1.8 Medzinárodný obchod môže a musí plniť významnú úlohu hnacej sily rastu a rozvoja na svetovej úrovni, pričom obchodná politika prostredníctvom otvorenia trhov musí predstavovať významnú časť ekonomickej politiky EÚ.

6.2 Odborové organizácie

6.2.1 Európske a medzinárodné odborové zväzy (FSESP, CES, CSI) sformulovali odporúčania týkajúce sa pracovných práv a plnenia základných dohovorov o práci Medzinárodnej organizácie práce (MOP) č 98 (o kolektívnom vyjednávaní), č. 138 (o minimálnom veku), č. 94 (o pracovných doložkách vo verejných zmluvách) a č. 29 (o nútenej práci), ako aj ďalších prvkov dôstojnej práce. Požadujú, aby obe strany predkladali pravidelné informácie o plnení uvedených záväzkov. V tejto súvislosti pripomínajú, že Kanadský kongres práce často predkladá v MOP sťažnosti kvôli neplneniu dohovorov o práci v Kanade na úrovni provincií. Hoci federálne zákony zabezpečujú pracovníkom právo združovať sa v odboroch, rozličné právne predpisy v provinciách obmedzujú odborové práva v celej krajine, čo vyvoláva kritiku MOP.

6.2.2 Obe strany sa tiež musia zaviazat', že budú rešpektovať normy OECD týkajúce sa nadnárodných spoločností a Tripartitné vyhlásenie tripartity MOP o nadnárodných spoločnostiach a sociálnej politike, a že nebudú znižovať pracovné štandardy s cieľom pritaiahnuť zahraničné investície.

6.2.3 Európska konfederácia odborových zväzov (CES) by v dohode uvítala významnú kapitolu o udržateľnom rozvoji, vrátane záväzného mechanizmu, ktorý zabezpečí vykonávanie základných dohovorov o práci.

6.2.4 Na druhej strane FSESP požaduje, aby dohoda chránila súčasné a budúce verejné služby, na čo je potrebné zabezpečiť regulovanie na národnej úrovni.

6.2.5 Pokiaľ ide o kanadské odborové zväzy, Kanadský kongres práce dôrazne podporuje využitie verejného obstará-

vania na dosiahnutie sociálnych a environmentálnych cieľov a cieľov hospodárskeho rozvoja a nesúhlasí s ďalším rozširovaním rozsahu verejného obstarávania na štátne podniky (Crown Corporations) a vlády na nižšej než federálnej úrovni.

6.2.6 Kanadský kongres práce tiež veľmi znepokojuje skutočnosť, že prípadné konflikty záujmov medzi investormi a štátom by mohli ohroziť verejné služby a vnútroštátnu reguláciu, ako aj dôsledky nadmernej ochrany duševného vlastníctva, predovšetkým na ceny liekov.

6.2.7 Musí existovať záväzný mechanizmus, pomocou ktorého organizácie zamestnávateľov a zamestnancov oboch strán môžu požadovať kroky vlád.

6.2.8 Požaduje sa ustanovenie Fóra pre obchod a udržateľný rozvoj, ktoré bude vyvážené vykonávať konzultácie so zamestnancami, zamestnávateľmi a ďalšími organizáciami občianskej spoločnosti. Kanadské organizácie práce tvrdia, že v rámci konzultačného procesu sa v súčasnosti uprednostňujú podnikateľské názory.

6.2.9 Požaduje sa tiež zavedenie jasných klauzúl o dodržiavaní multilaterálnych dohôd o životnom prostredí, vrátane Kjótskeho protokolu. Táto kapitola by mala zahŕňať aj dodržiavanie dohovorov o ľudských právach, vrátane politických a občianskych práv, ktoré sú veľmi významné pre sociálny rozmer udržateľného rozvoja.

6.3 Rôzne oblasti činnosti

6.3.1 Poľnohospodárske odvetvie požaduje, aby vyjednávači EÚ zohľadňovali citlivé produkty v tejto oblasti. V súvislosti s normami pôvodu odporúča, aby ako vzor slúžila Dohoda s Južnou Kóreou. Kľúčovým je mliekarenské odvetvie a od dohody sa očakáva, že vytvorí nové príležitosti pre uvedenie európskych produktov na trh. V mäsopriemysle má EÚ defenzívne záujmy a žiada kvóty pre bravčové a hydinové mäso, vajcia a vaječné produkty. Toto odvetvie má tiež veľmi silné záujmy v súvislosti s obilninami, najmä pšenice a nesúhlasí so zvýšením kvóty pre Kanadu. Bolo by preto vhodné, aby kanadská vláda upozornila Svetovú obchodnú organizáciu na právne predpisy, ktoré môžu byť prekážkou obchodu, aby Výbor pre technické prekážky obchodu mohol analyzovať jej súlad, ako v prípade kanadského zákona C-32 o prísadách tabakových výrobkov.

6.3.2 Pokiaľ ide o vzdelávanie a odbornú prípravu, EHSV pripomína, že možnosť spolupráce medzi EÚ a Kanadou v tejto oblasti sa uviedla už v spoločnom vyhlásení z novembra 1990. V roku 2006 EÚ a Kanada rozšírili dohodu na oblasť vyššieho vzdelávania, odbornej prípravy a mládeže na obdobie 2009 – 2013. Ide o prvú bilaterálnu dohodu podpísanú EÚ, ktorá hovorí o spolupráci v prospech mladých mimo oblasti vyššieho vzdelávania. Napriek tomu sa zdá, že na uvedenú dohodu neboli vyčlenené dostatočné finančné prostriedky. EHSV požaduje, aby sa táto činnosť primerane financovala, a aby sa poskytla finančná pomoc aj pre sociálnych pracovníkov, ktorí pracujú s deťmi alebo mládežou v EÚ, a ktorí by mohli pracovať v rámci výmeny skúseností a spoločných aktivít s podobnými organizáciami v Kanade.

7. Postoj Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru ku Komplexnej hospodárskej a obchodnej dohode

7.1 EHSV podporuje rast a liberalizáciu obchodných výmen a v tomto zmysle víta otvorenie rokovaní o dohode EÚ – Kanada, hoci vyslovuje poľutovanie nad neúspechom rokovania za okrúhlym stolom v Dauhe a pripomína, že uprednostňuje multilaterálnu formu a odmieta obchodný protekcionizmus.

7.2 EHSV podporuje všetky kroky zamerané na riešenie ojedinelých sporných faktorov v bilaterálnych otázkach (prístup k Arktíde, víza, obchodovanie s výrobkami z tuleňov) a pripomína význam tejto dohody pre podporu výmen medzi EÚ a celým severoamerickým regiónom v rámci dohody NAFTA. V tejto súvislosti odporúča, aby sa zabezpečilo prime-

rané sledovanie uvedených otázok v Európskom parlamente počas všetkých fáz rokovania o dohode, čo napomôže konečnému schváleniu v tejto inštitúcii.

7.3 EHSV vyslovuje potešenie nad výbornými vzťahmi medzi EÚ a Kanadou a povzbudzuje obe strany, aby tieto vzťahy zamerali na posilnenie spojenectiev s multilaterálnymi cieľmi v politickej oblasti, najmä pri rozhodných krokoch a konkrétnych opatreniach v prospech obnovy svetovej ekonomiky a iných otázkach, akými sú nešírenie jadrových zbraní, klimatické zmeny alebo spoločné riešenie krízových situácií (mierové misie, prírodné katastrofy).

7.4 EHSV jednoznačne obhajuje model európskeho sociálneho dialógu a občianskeho dialógu. Zdôrazňuje preto potrebu vypočúť názory sociálnych partnerov a organizovanej občianskej spoločnosti a zapájať ich do rokovaní o dohode a do jej neskoršieho vykonávania.

7.5 EHSV sa domnieva, že v budúcej dohode by sa malo uvažovať o vytvorení zmiešaného poradného výboru EÚ – Kanada zloženého zo zástupcov organizovanej občianskej spoločnosti, ktorého úlohu by bolo podporovať dialóg a spoluprácu v ekonomických, sociálnych a environmentálnych aspektoch vo vzťahoch medzi EÚ a Kanadou, ktoré sa budú objavovať v rámci vykonávania dohody. Vzhľadom na absenciu inštitucionálneho partnera zastupujúceho kanadskú organizovanú občiansku spoločnosť EHSV navrhuje preskúmať spoločne s kanadskými organizáciami občianskej spoločnosti, ako čo najlepšie určiť účasť v uvedenom budúcom výbore.

V Bruseli 16. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Situácia ľudí so zdravotným postihnutím v partnerských krajinách Stredozemia

(2011/C 48/17)

Spravodajca: **Meelis JOOST**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 16. júla 2009 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Situácia ľudí so zdravotným postihnutím v partnerských krajinách Stredozemia“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 3. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza zo 16. septembra 2010) rozhodol jednomyseľne zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

1. Závery

1.1 EHSV víta skutočnosť, že mnohé partnerské krajiny Stredozemia ratifikovali Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, a tým vytvorili základ zlepšenia kvality života zdravotne postihnutých ľudí.

1.2 EHSV upozorňuje na to, že organizácie občianskej spoločnosti, ktoré zastupujú ľudí so zdravotným postihnutím v partnerských krajinách Stredozemia, by mali byť účinnejšie než doteraz zapojené do spolupráce v rámci partnerstva medzi Európou a Stredozemím. Predpokladom aktívnej účasti týchto organizácií na rozvoji občianskej spoločnosti je zabezpečenie ich financovania.

1.3 EHSV vyzýva partnerské krajiny Stredozemia, aby podporovali prístup „dizajn pre všetkých“ pri formovaní prostredia pre život, najmä preto, lebo bezbariérové a užívateľsky vhodné prostredie prispieva tiež k využitiu potenciálu cestovného ruchu.

1.4 EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby zabezpečila, že finančné prostriedky určené partnerským krajinám Stredozemia budú môcť využívať aj občianskospoločenské zväzy zdravotne postihnutých a aby sa využívaním prostriedkov z programov európskej susedskej politiky nevytvárali ďalšie prekážky rovnoprávnej účasti ľudí so zdravotným postihnutím na spoločenskom živote.

1.5 Vzhľadom na kultúrne pozadie partnerských krajín Stredozemia a oceňujúc to, čo sa pomocou modelu dobročinnosti vykonalo na zlepšenie kvality života ľudí so zdravotným postihnutím, vyzýva EHSV zúčastnené strany, aby podnikli kroky smerom k prístupu založenom na právach, aby spoločnosť

niesla zodpovednosť za blaho zdravotne postihnutých ľudí a ich každodenný život a vytvorila prostredie, ako aj služby, ktoré budú zohľadňovať potreby všetkých užívateľov. Takýto prístup je v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

1.6 Krajiny Stredozemia by sa mali viac zamerať na také formy vzdelávania, ktoré sú vhodné pre ľudí so zdravotným postihnutím, aby sa tak vytvorili hodnotné pracovné miesta a zabezpečili pracovné sily, ktoré budú spĺňať požiadavky trhu. Okrem toho by mali obmedziť negatívny vplyv vylučovania vidieckych oblastí na situáciu v oblasti zamestnanosti a migračné pohyby.

1.7 Podľa štatisticky doloženého poznatku, že ľudia so zdravotným postihnutím tvoria najmenej 10 % obyvateľstva, žije v partnerských krajinách Stredozemia približne 25 miliónov zdravotne postihnutých ľudí. EHSV vyzýva rozhodovacie orgány v Stredozemí, aby pracovali na vytvorení rovnosti príležitostí a okrem iného podporovali aj začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím do trhu práce.

1.8 Partnerské krajiny Stredozemia by mali byť zapojené do čo najväčšieho počtu iniciatív, čím sa zlepší súdržnosť štátov na oboch stranách Stredozemného mora, okrem iných do európskych tematických rokov⁽¹⁾, každoročnej iniciatívy „Európske hlavné mesto kultúry“ a najnovšej iniciatívy, ktorou je voľba európskeho hlavného mesta univerzálnej prístupnosti⁽²⁾.

2. Úvod

2.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor skúmal vo svojich predchádzajúcich stanoviskách sociálny vývoj v partnerských krajinách Stredozemia.

⁽¹⁾ Rok 2010 je Európskym rokom boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 8.

2.2 Výbor sa rozhodol vypracovať toto stanovisko z vlastnej iniciatívy s cieľom zvýšiť povedomie o situácii zdravotne postihnutých ľudí v krajinách Stredozemia a prispieť tak k zlepšeniu ich situácie. V súčasnosti prekonáva sociálna oblasť rozhodujúcu fázu vývoja s veľkými výzvami na celom svete.

2.3 Barcelonský proces, ktorý sa začal v roku 1995, priniesol vzťahom medzi EÚ a jej susedmi v Stredozemí nový rozmach⁽³⁾ a predznamenal cestu k vytvoreniu zóny mieru a hospodárskej prosperity v tomto regióne. Pätnásť rokov po prijatí Barcelonskej deklarácie však možno konštatovať len mierny pokrok.

2.4 Iniciatíva Únie pre Stredozemie zavedená v roku 2008 dodala spolupráci nové impulzy, ktoré môžu partneri v oblasti Stredozemného mora využiť v prospech vyváženého rozvoja tohto regiónu. Osobitný význam by v tejto súvislosti mohol mať rozvoj sociálnych vecí, k čomu patrí aj zlepšenie situácie ľudí so zdravotným postihnutím.

2.5 Európska komisia by mohla v rámci partnerských dohôd prikladať väčšiu váhu aspektu rozvoja v sociálnej oblasti a ešte dôraznejšie upozorňovať na to, že je naliehavo nutné zlepšiť sociálnu súdržnosť.

2.6 V októbri 2002 bolo v Libanone vyhlásené arabské desaťročie pre ľudí so zdravotným postihnutím, ktoré sa v roku 2012 skončí. Na otvorení tohto desaťročia sa zúčastnilo 19 arabských štátov a zástupcov viac než sto arabských občiansko-spoločenských zväzov zdravotne postihnutých. Vyhlásenie vydané pri tejto príležitosti bolo výsledkom dlhotrvajúceho procesu konzultácií medzi ministrami sociálnych vecí účastníckych krajín.

2.7 Niekoľko krajín Stredozemia ratifikovalo Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím⁽⁴⁾, ktorého cieľom je zaručiť práva zdravotne postihnutých ľudí a zlepšiť kvalitu ich života. Proces ratifikácie dohovoru sa v súvislosti s EÚ spája s návrhom antidiskriminačnej smernice, ku ktorému sa EHSV vyjadril v jednom zo svojich stanovísk. Smernica, ktorá má pôsobiť proti diskriminácii v rôznych oblastiach života, nie je síce ešte schválená, ale tento proces prebieha a s ním sa EÚ veľkými krokmi pohybuje smerom k právnej ochrane zdravotne postihnutých osôb.

⁽³⁾ V súčasnosti je v Únii pre Stredozemie 27 členských štátov EÚ a tieto krajiny Stredozemia: Alžírsko, Maroko, Tunisko, Turecko, Egypt, Izrael, Palestína, Sýria, Libanon, Jordánsko, Chorvátsko, Albánsko, Čierna Hora, Bosna a Hercegovina, Monako, Mauretánia a ako pozorovateľský štát Líbya.

⁽⁴⁾ <http://www.un.org/disabilities>.

2.8 Spolupráca v oblasti rozvoja ľudských zdrojov priniesla kladné výsledky. Index ľudského rozvoja vzrástol z 0,694 v roku 1995 na 0,736 v roku 2007⁽⁵⁾. Keďže má súčasná kríza na tento rozvoj negatívny dosah, mala by rovnosť príležitostí zaujímať v sociálnom a hospodárskom rozvoji partnerských krajín Stredozemia obzvlášť významné miesto.

2.9 V jednotlivých partnerských krajinách Stredozemia sa situácia z hľadiska práv a kvality života ľudí so zdravotným postihnutím líši. Cieľom tohto stanoviska je upriamiť pozornosť týchto štátov na to, že je nutné zlepšiť situáciu zdravotne postihnutých a efektívnosť organizácií občianskej spoločnosti pôsobiacich v tejto oblasti a aktívnejšie než doteraz zapojiť zástupcov týchto organizácií do pravidelnej spolupráce medzi občianskou spoločnosťou EÚ a partnerských krajín Stredozemia. Príklady jednotlivých štátov, ako aj odkazy na prieskumy uskutočnené v týchto štátoch a na zozbierané údaje ukazujú, že menované štáty to so začleňovaním zdravotne postihnutých myslia vážne a že podnikli kroky na zlepšenie sociálnej súdržnosti.

3. Sociálne začlenenie a rovnosť príležitostí

3.1 Zámerom barcelonského procesu (1995) bolo celkovo viac vyrovnať sociálno-hospodársky rozvoj na oboch stranách Stredozemného mora. Na špecifické potreby rozličných skupín osôb sa však nebral ohľad. Politika súdržnosti EÚ ukázala, že podpora rovnosti príležitostí pre zraniteľné skupiny a zlepšenie súdržnosti spoločnosti prinášajú celospoločenský úžitok.

3.2 Pri vytváraní spoločnej zóny voľného obchodu je obzvlášť dôležité, aby sa životné podmienky zdravotne postihnutých ľudí a ich prostriedky na živobytie stále viac približovali bežným zvyklostiam v EÚ. Aby sa to dosiahlo, musia byť ľudia so zdravotným postihnutím účinnejšie zapojení do rozhodovacích procesov na štátnej, regionálnej a miestnej úrovni.

3.3 Začleňujúce školstvo, politika zamestnanosti, regionálne vyvážený rozvoj a účasť na rozhodovacích procesoch pomáhajú pri znižovaní chudoby. Okrem toho zvyšujú príťažlivosť partnerských krajín v Stredozemí ako bydliska a pracoviska, a tým pôsobia proti emigrácii. V konečnom dôsledku sociálne začlenenie zlepšuje mobilitu ľudí. V mnohých partnerských krajinách Stredozemia sa deťom so zdravotným postihnutím bráni v potrebnom prístupe ku vzdelaniu, takže pre nich zostáva trh práce so svojimi možnosťami z veľkej časti zatvorený, keď dosiahnu produktívny vek.

⁽⁵⁾ Rozvojový program OSN (UNDP).

3.4 Vo väčšine škôl v partnerských krajinách Stredozemia chýbajú možnosti vzdelávania zdravotne postihnutých detí. Približne polovica všetkých detí so zdravotným postihnutím žije oddelene od svojich rodín v opatrovateľských zariadeniach. Zdravotne postihnutí ľudia nemôžu uplatniť svoje právo na účasť na pracovnom trhu, hoci boli v partnerských krajinách osobitne vydané zákony ustanovujúce povinnosť podporovať ich a zabezpečiť im na trhu práce možnosti zamestnania. Z prieskumu Libanonského zväzu telesne postihnutých uskutočneného v roku 2003 vyplýva, že zariadenia, ktoré čerpajú veľkú časť verejných prostriedkov určených pre ľudí so zdravotným postihnutím, neposkytujú týmto osobám vzdelanie potrebné na vstup na pracovný trh.

Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v európsko-stredozemskej oblasti

3.5 Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím ratifikovali tieto štáty Európsko-stredomorského partnerstva, ktoré nie sú členmi EÚ: Alžírsko, Bosna a Hercegovina, Maroko, Tunisko, Turecko, Egypt, Sýria, Jordánsko, Chorvátsko a Čierna Hora. Zatiaľ ho neratifikoval Izrael, Palestína, Libanon, Albánsko, Mauretánia, Monako a pozorovateľský štát Líbya. Ani niektoré členské štáty EÚ tento dohovor ešte neratifikovali.

3.6 Články dohovoru zaručujú osobám so zdravotným postihnutím ochranu pred diskrimináciou vo všetkých oblastiach života: v pracovnej oblasti a v prístupe do dopravných prostriedkov, verejných budov a obydlí. V dohovore sa výslovne zdôrazňuje, že tak v mestách, ako aj na vidieku musia byť zabezpečené príslušné služby a primeraná sociálna ochrana.

3.7 V dohovore sa pripisuje veľký význam prístupu ku vzdelávaniu, právu na slobodnú voľbu miesta bydliska, právu na rodinný život a účasti na politickom živote. Viaceré kapitoly sa zaoberajú aj zdravotne postihnutými ženami a deťmi – dvomi skupinami, ktoré majú veľký význam pre zlepšenie sociálnej súdržnosti v spolupráci medzi EÚ a Stredozemím.

3.8 Prílohou vlastného základného textu dohovoru je ešte nezáväzný protokol. Štáty, ktoré dohovor podpísali a ratifikovali, sa v ňom zaväzujú, že vytvoria monitorovacie stredisko na kontrolu dodržiavania tohto dohovoru. Ratifikáciou berú účastnícke štáty na seba povinnosť predkladať OSN správy o tom, do akej miery zodpovedá situácia zdravotne postihnutých osôb ustanoveniam dohovoru.

3.9 Ratifikácia dohovoru je prvým krokom na dlhej ceste k zmene správania spoločnosti voči ľuďom so zdravotným

postihnutím a prostrediu, v ktorom žijú, a to tak v členských štátoch EÚ, ako aj v partnerských krajinách Stredozemia. V súčasnosti sociálna a hospodárska situácia niektorých skupín obyvateľstva, medzi nimi aj ľudí so zdravotným postihnutím, nezodpovedá v štátoch južného Stredozemia záväzkom stanoveným v dohovore.

Hľadisko rovnosti príležitostí v regionálnom rozvoji

3.10 Regionálna spolupráca medzi partnerskými krajinami Stredozemia zohráva dôležitú úlohu pri zlepšovaní každodenného života ľudí so zdravotným postihnutím. Možnosť mobility, šírenie informácií, vytváranie služieb pre zdravotne postihnutých ľudí a uskutočňovanie spoločných projektov by mali byť podstatne účinnejšie, než sú v súčasnosti. Vnútroštátna regionálna súdržnosť, ktorá sa prejavuje v udržateľnom rozvoji vidieckych oblastí a v ponuke služieb pre ľudí so zdravotným postihnutím aj mimo mestských oblastí, zvyšuje konkurencieschopnosť partnerských krajín v Stredozemí.

3.11 Vzájomné vzťahy medzi partnerskými krajinami Stredozemia a vzťahy v rámci Európsko-stredomorského partnerstva by mali byť určované vzájomným porozumením, ku ktorému patrí aj tolerancia medzi rôznymi skupinami obyvateľstva a boj proti diskriminácii.

3.12 Sociálna zraniteľnosť vidieckych oblastí Stredozemia sa prejavuje v podobe chudoby, nezamestnanosti, chýbajúcej infraštruktúry, znehodnocovania pôdy a pretrvávajúceho vyľudňovania vidieka. Tieto krajiny by mali vyvinúť maximálne úsilie na zastavenie tohto negatívneho vývoja.

Organizácie občianskej spoločnosti, ktoré zastupujú zdravotne postihnutých ľudí a ich spoločenská úloha

3.13 Vo väčšine členských štátov EÚ existujú zastrešujúce združenia, v ktorých sú združené rôzne zväzy zdravotne postihnutých. Existencia zastrešujúcich organizácií zdravotne postihnutých ľudí pomáha rôznym skupinám ľudí so zdravotným postihnutím lepšie pochopiť potreby ostatných skupín a pri tvorbe politiky hovoriť jedným hlasom. V partnerských krajinách Stredozemia by sa malo podporovať vytváranie a posilňovanie zastrešujúcich organizácií zdravotne postihnutých ľudí.

3.14 Zastrešujúce združenia ľudí s rôznym zdravotným postihnutím boli vytvorené v týchto partnerských krajinách Stredozemia: Maroko, Jordánsko, Tunisko, Egypt.

3.15 Organizácia Handicap International vypísala súťaž pre neziskové organizácie, aby do svojich činností zapojili ľudí so zdravotným postihnutím.

Tunisko a Jordánsko boli zapojené do rozvojového programu OSN (UNDP). V Jordánsku bola ako partner rozvojového programu UNDP založená organizácia pre ľudí s telesným postihnutím s názvom *Al Hussein Society for the Habilitation and Rehabilitation of the Physically Challenged*. Cieľom je sprístupniť ľuďom s telesným postihnutím možnosti informačných technológií, a to zriadením počítačových miestností vybavených špeciálnymi počítačovými programami, okrem iného grafickými aplikáciami, a uskutočňovaním školení o výpočtovej technike.

3.16 Medzinárodná zastrešujúca organizácia zdravotne postihnutých ľudí DPI (Disabled Peoples International) na svojej stránke potvrdzuje, že v rámci svojej organizácie vytvára šiestu oblasť, ktorá zahŕňa arabské krajiny. Podľa údajov tejto organizácie vyjadriло záujem o vstup už desať štátov a prípravné práce by sa mali ukončiť v priebehu dvoch až troch mesiacov.

4. Zvyšovanie kvality života ľudí so zdravotným postihnutím spojením dobročinnosti s prístupom založeným na právach

4.1 Na základe kultúrneho pozadia v Stredozemí prístup k zdravotne postihnutým ľuďom a ich úlohu v spoločnosti silne ovplyvňuje viera. Rôzne chápanie príčin zdravotného postihnutia by mali nahradiť vedecky podložené informácie, čo by bolo na prospech prístupu k problematike zdravotného postihnutia založenému na právach. V partnerských krajinách Stredozemia sa správanie spoločnosti voči ľuďom s vrodenným a získaným zdravotným postihnutím líši, pričom najviac trpia osoby, ktoré majú vrodené a navonok viditeľné postihnutie. Preto je veľmi dôležité informovať o rôznych druhoch zdravotného postihnutia a upozorňovať na zručnosti a schopnosti zdravotne postihnutých ľudí.

4.2 Napríklad v Maroku sa podľa pesimistických odhadov problematika zdravotného postihnutia týka asi 25 % rodín. Prístup k službám je v prípade viditeľného zdravotného postihnutia značne sťažený. Významná úloha náboženstva a rodiny v Maroku je príčinou v spoločnosti rozšíreného spôsobu myslenia založeného na dobročinnosti. Ušľachtilá zásada pomáhať ľuďom, ktorí sú na to odkázaní, však sama osebe nestačí na zabezpečenie toho, aby ľudia s rozličným zdravotným postihnutím alebo chronickými chorobami boli schopní zvládať svoj život.

4.3 Okrem zlepšovania kvality života ľudí so zdravotným postihnutím dobročinnosťou by sa malo zabezpečiť aj neustále zlepšovanie ponuky služieb a prostredia pre život. Zväzy zdravotne postihnutých a ďalšie sociálne angažované organizácie občianskej spoločnosti by mohli – pri súčasnej podpore zo strany spoločnosti – dobročinnosť úspešne dopĺňať modelom opierajúcim sa o právo. Ľudia so zdravotným postihnutím musia byť zapojení do rozhodovacích procesov, ktoré sa týkajú rozvoja sociálneho systému. V Maroku sa napríklad objavuje tendencia nahradiť model založený na dobročinnosti prístupom, ktorý sa viac zakladá na právach.

4.4 Ako dobrý príklad takéhoto prístupu v partnerských krajinách Stredozemia, v ktorých štát alebo miestny orgán zaviedol spomínaný model, možno uviesť projekty organizácie Handicap International v Maroku. Handicap International je mimovládna organizácia, ktorá v Maroku pôsobí od roku 1993. Z prieskumu situácie zdravotne postihnutých ľudí, medzi nimi aj postihnutých detí a ich rodín, ktorý sa uskutočnil v roku 2004 s finančnou účasťou ministerstva sociálnych vecí, vyplynulo, že 70 % zdravotne postihnutých nemá prístup ku vzdelávaniu a že iba 30 % zdravotne postihnutých detí chodí do školy. Vyšlo najavo, že hlavným problémom je nedostatok sociálnych služieb a chýbajúci špecialisti, ako aj skutočnosť, že vylúčenie zo školského vzdelávania má v 50 % prípadov za následok negatívny postoj spoločnosti k deťom so zdravotným postihnutím. Ako záver z tohto prieskumu boli sformulované tieto odporúčania:

- Spoločnosť ako celok musí zmeniť svoje správanie voči ľuďom so zdravotným postihnutím.
- Na roky 2006 až 2011 bola vypracovaná štátna stratégia zahŕňajúca Maroko a tiež Tunisko, ktorej cieľom je rozšíriť rozsah služieb v regióne prepojením miestnych stredísk pre ľudí so zdravotným postihnutím.
- Základným prvkom tejto stratégie bolo vyškolenie poskytovateľov služieb (napr. vybudovanie siete fyzioterapeutov v spolupráci s ministerstvom zdravotníctva).
- Do činnosti siete pre ľudí so zdravotným postihnutím majú byť zapojené všetky miestne záujmové skupiny.
- Okrem rozširovania opatrení liečebnej rehabilitácie by sa malo viac presadzovať šírenie príslušných znalostí na úrovni miestnych komunít.

4.5 V partnerských krajinách Stredozemia je potrebné zvlášť zohľadniť situáciu zdravotne postihnutých detí resp. rodín, v ktorých žijú osoby so zdravotným postihnutím. Ľudia so zdravotným postihnutím a rodiny, ktoré sa o týchto ľuďoch, vrátane postihnutých detí, starajú, by sa mali podieľať na rozhodnutiach o potrebných nových službách a zriaďovaní vhodných možnostiach rehabilitácie a iných služieb. V súčasnom systéme sociálnej starostlivosti a rehabilitácie je rodina partnerom tak miestnej správy a zástupcov štátnych orgánov, ako aj poskytovateľov služieb. Dáva návrhy na služby, podieľa sa na tvorbe ponuky služieb a je cenným poradcom vo všetkých otázkach týkajúcich sa zdravotného postihnutia. V prípade, že rozvinutá sieť služieb neexistuje, je možné uvedený prístup uplatniť na základe komunitnej rehabilitácie a zapojiť neformálne skupiny na pomoc zdravotne postihnutým ľuďom a neziskové združenia slúžiace tomuto účelu (právnické osoby).

Sociálny a hospodársky rozvoj a opatrenia na zlepšovanie životných podmienok ľudí so zdravotným postihnutím

4.6 Ľudia so zdravotným postihnutím sú schopní zvládajúc svoj každodenný život a uplatňovať svoje práva iba so systematickou a sústavnou podporou. Vzhľadom na skutočnosť, že rozdiely v sociálnom a hospodárskom rozvoji jednotlivých krajín Stredozemia, ako aj súčasná kríza poskytujú len obmedzený priestor na vytváranie služieb, mali by byť zdravotne postihnutí ľudia aktívne zapojení do hľadania riešení.

4.7 Sociálne začlenenie sa potom najlepšie podarí vtedy, keď sa zabezpečia pracovné príležitosti. Do úvahy by sa pritom mala brať možnosť uplatnenia na primárnom, otvorenom trhu práce, ako aj výkon chránenej a podporovanej práce. V Európskej únii boli legislatívnymi opatreniami a uplatňovaním osvedčených postupov podniknuté kroky na zlepšenie situácie zdravotne postihnutých ľudí v oblasti zamestnanosti. Pri príležitosti Európskeho roka zdravotne postihnutých (2003) organizácie sociálnych partnerov v EÚ opätovne potvrdili svoje spoločné vyhlásenie o podpore zamestnanosti ľudí so zdravotným postihnutím. Ústrednou myšlienkou tohto vyhlásenia, ktoré sa sústreďuje na nadanie, a nie na postihnutie, je vhodný nástroj na podniknutie krokov na podporu zamestnávania ľudí so zdravotným postihnutím v partnerských krajinách Stredozemia, najmä v podnikoch sociálneho hospodárstva.

4.8 Začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím do trhu práce môže v partnerských krajinách Stredozemia sprevádzať aj dohovor arabských štátov o podpore zamestnanosti a rehabilitácii ľudí so zdravotným postihnutím, ktorý bol uzavretý v roku 1993. V dohovore sa zdôrazňuje, že je nutné vytvoriť bezbariérové pracovné prostredie a umožniť zdravotne postihnutým ľuďom primerané využívanie verejných doprav-

ných prostriedkov. Okrem toho sa navrhuje zaviesť kvótu zamestnanosti ľudí so zdravotným postihnutím, čo je opatrenie, ktoré je rozšírené aj v niektorých členských štátoch EÚ s cieľom zlepšiť situáciu týchto ľudí v oblasti zamestnanosti.

4.9 Ľudia so zdravotným postihnutím chcú byť prínosom pre spoločnosť, avšak musí byť na to vytvorené vhodné prostredie, ktoré sa zakladá na právach a úplnom začlenení do spoločnosti. Dôležité je tiež podporovať činnosť zväzov zdravotne postihnutých. Štát by sa mal systematicky starať o ľudí, aj o zdravotne postihnuté osoby, ktoré sú najslabším článkom spoločnosti.

4.10 Ženy sa spravidla aktívne podieľajú na uskutočňovaní opatrení na zlepšenie kvality života zdravotne postihnutých ľudí, či už v súkromí rodiny alebo v rámci opatrení spoločnosti. Úloha žien pri výkone týchto prác si zasluhuje uznanie. Zároveň nesmie uskutočňovanie sociálnych opatrení ležať iba na pleciach rodín. V partnerských krajinách Stredozemia často leží v rodinách, v ktorých žijú zdravotne postihnuté deti, najväčšia časť záťaže spojennej so starostlivosťou na ženách, to znamená matkách týchto detí, čo náboženské presvedčenie a kultúrne osobitosti navyše podporujú.

Všeobecnú situáciu žien a detí, ako aj menších v partnerských krajinách Stredozemia opisuje správa o ľudskom rozvoji v arabskom svete (Arab Human Development Report) z roku 2002, podľa ktorej bolo v roku 2000 približne 53 % žien negramotných a predpokladá sa, že v roku 2015 bude táto hodnota ešte stále 37 %.

4.11 Ako dobrý príklad programu sociálneho zabezpečenia z oblasti Stredozemia možno uviesť projekty organizácie Handicap International, ktoré sa uskutočnili v Tunisku na rozvoj sociálneho zabezpečenia a solidarity a na ktorých sa podieľali siete odborníkov a takisto koneční užívatelia, to znamená zdravotne postihnutí ľudia a ich rodiny. V rokoch 1998 – 2002 prebehol projekt pod názvom „Predchádzanie zdravotnému postihnutiu u detí“ s cieľom zlepšiť kvalitu ponuky služieb pre deti so zdravotným postihnutím školením odborníkov v oblasti rehabilitácie a zabezpečením potrebného vybavenia pre špecializované strediská. V období rokov 1998 – 2003 boli v rámci vlastného projektu zriadené dve rehabilitačné kliniky a rehabilitačné stredisko, technická pomocná dielňa a dve mobilné technické opravárenské dielne. Cieľom projektu organizácie Handicap International „Podpora sebaurčenia ľudí so zdravotným postihnutím v Magrebe“ (2004 – 2006) uskutočneného v Maroku, Alžírsku a Tunisku bolo podnieť miestne iniciatívy na podporu sociálneho začlenenia zdravotne postihnutých ľudí a dodať im tak viac sebadôvery a dôstojnosti. Na tomto projekte sa zúčastnilo aj tuniské ministerstvo sociálnych vecí a rôzne zväzy zdravotne postihnutých.

4.12 Názorným príkladom projektu, ktorý Európska únia uskutočnila v partnerskej krajine Stredozemia s cieľom prívodiť zmenu správania voči zdravotne postihnutým ľuďom, je program Európsko-stredomorského partnerstva pre mladých ľudí (EuroMed Youth Programme), jeden z pilierov práce s mládežou uskutočňovanou Európskou komisiou v krajinách tretieho sveta. Ide pritom o jeden z regionálnych programov v tretej kapitole barcelonského procesu, ktorý je zameraný na rozvoj neformálneho vzdelávania a dialógu medzi kultúrami v 27 krajinách Európsko-stredomorského partnerstva. Počet zúčastnených štátov sa zakrátko zvýši na 37. Program Európsko-stredomorského partnerstva pre mladých ľudí je konkrétnou iniciatívou partnerstva medzi Európou a Stredozemím. Prostriedky, ktoré sú v rámci tejto iniciatívy k dispozícii, je možné využiť na zlepšenie vzájomného porozumenia medzi mladými ľuďmi v partnerských krajinách Stredozemia, rozvoj demokratizácie občianskej spoločnosti, zvýšenie občianskej odvahy mladých ľudí, najmä žien, posilnenie hlasu mládežníckych organizácií a stimulovanie výmeny informácií a skúseností medzi mládežníckymi organizáciami. Zmenu správania voči ľuďom so zdravotným postihnutím a voči chronicky chorým je možné dosiahnuť práve takýmito opatreniami. Program bol odštartovaný v roku 1999 a možno ho považovať za predĺženú ruku mládežníckeho programu Európskej komisie v tomto regióne.

5. „Dizajn pre všetkých“ – vytvorenie bezbariérového prostredia v Stredozemí

5.1 Konštrukcia budov a doprava ešte nie sú v partnerských krajinách Stredozemia prispôbené potrebám ľudí so zdravotným postihnutím. Nesmie sa zabúdať na to, že z bezbariérového a užívateľsky vhodného prostredia majú okrem zdravotne postihnutých ľudí prospech aj ďalšie spoločenské skupiny, napríklad rodiny s deťmi, staršie osoby a ľudia, ktorí majú v dôsledku zranenia na určitý čas obmedzenú pohyblivosť.

5.2 „Dizajn pre všetkých“ znamená uspôsobovať výrobky a životné podmienky takým spôsobom, aby ich mohli všetci ľudia využívať podľa možnosti neobmedzene bez toho, aby bolo potrebné prispôbenie alebo zvláštne riešenie. Univerzálny dizajn rozvíja svoj účinok v kombinácii s ostatnými spoločenskými cieľmi a je súčasťou ucelených riešení.

5.3 Podstatné zásady koncepcie „dizajn pre všetkých“, ktoré sa musia pri formovaní prostredia pre život zohľadniť, sú:

- rovnoprávne využívanie rôznymi skupinami obyvateľstva,
- otázka ľudských práv má ústredný význam,
- užívateľská prístupnosť / flexibilitné využitie – zmeny sa dajú ľahko uskutočniť,

— jednoduchosť a intuitívnosť – zohľadňuje sa spôsob myslenia užívateľa,

— zrozumiteľné užívateľské informácie,

— robustnosť – vytvorené prostredie je odolné voči zničeniu a opotrebovaniu,

— prostredie a pomôcky nevyžadujú veľkú telesnú námahu,

— vytvorené prostredie je priestranné a vhodné na využívanie ľuďmi, ktorí používajú rôzne pomôcky.

5.4 Okrem vytvárania fyzického prostredia má osobitný význam aj postoj ľudí. Bezpečnosť dopravy v mestskom prostredí závisí do veľkej miery od pozornosti účastníkov premávky voči ostatným účastníkom. Pri vytváraní bezbariérového a užívateľsky vhodného prostredia zohráva podstatnú úlohu práca s verejnosťou.

5.5 V niektorých partnerských krajinách Stredozemia už boli vydané predpisy týkajúce sa dostupnosti verejných priestorov (o. i. v Jordánsku, Maroku a Tunisku). V Dohovore OSN o ochrane práv osôb so zdravotným postihnutím sa výslovne uvádza, že nerešpektovanie zásady prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím sa považuje za diskrimináciu. Mimoriadne dôležitý je aj bezbariérový prístup na pracoviská a bezpečnosť na pracovisku.

5.6 Situácia vo verejnej doprave je pre ľudí so zdravotným postihnutím priaznivejšia tam, kde bola železničná doprava podporovaná a modernizovaná. Napríklad v Maroku je železničná doprava dobre rozvinutá. Zdravotne postihnutí môžu použiť vlak, pokiaľ im staničná budova a nástupištia umožnia prístup.

5.7 Mali by sa vyzdvihnúť dobré príklady projektu dostupnosti v doprave a ďalších projektov v rámci iniciatívy „dizajn pre všetkých“ v partnerských krajinách Stredozemia.

5.8 V Jordánsku boli napr. podniknuté kroky s cieľom, aby sa právne ustanovenia zabezpečujúce zdravotne postihnutým ľuďom prístup do verejných priestorov v každodennom živote aj dodržiavali. Na tento účel uskutočnil magistrát amánskej aglomerácie v spolupráci s Radou pre ľudí so zdravotným postihnutím dvojdné konzultácie. Podobné iniciatívy by boli veľmi vítané v celom regióne.

Bezbariérové prostredie ako motor cestovného ruchu

5.9 Ročne navštívi stredozemské partnerské štáty EÚ viac ako 40 miliónov turistov. Bezbariérové prostredie a uplatňovanie zásady „dizajn pre všetkých“ hrajú v oblasti cestovného ruchu veľmi dôležitú úlohu. Pohodlnosť a dostupnosť sú dôležitými faktormi, ktoré ovplyvňujú turistov pri voľbe miesta dovolenky. Uprednostňujú teda tie regióny, ktoré sa už snažia o bezbariérové prostredie.

5.10 Pri uskutočňovaní spoločných projektov, hlavne všetkých projektov financovaných Európskou úniou, by sa mali dodržiavať zásady „dizajn pre všetkých“. Dôležitá je tiež podpora bezbariérovej prístupnosti v oblasti dopravy. <http://www.euromedtransport.org>.

5.11 Správa Rady Európy o plnej integrácii prostredníctvom uplatňovania zásad univerzálneho dizajnu obsahuje celý rad dobrých príkladov, ako sa dajú využiť výhody všeobecne prístupného prostredia pri integrácii ľudí so zdravotným postihnutím. Stredozemské partnerské štáty EÚ by mohli tieto pozitívne príklady využiť.

5.12 Poznatok, že prístupné prostredie založené na zásadách koncepcie „dizajn pre všetkých“ má kladný účinok na hospodársky rozvoj spoločnosti, je dôležitým argumentom pre rozhodovacie orgány, aby sa zasadzovali za vytváranie prostredia vhodného pre všetkých ľudí, a to aj pre ľudí so zdravotným postihnutím.

5.13 Pri uplatňovaní koncepcie „dizajn pre všetkých“ sa musia brať do úvahy mnohé prekážky, ktorým čelia sluchovo a zrakovovo postihnuté osoby. Takéto prekážky sa musia odstrániť, aby sa vo všetkých oblastiach života pri prístupe k tovarom a službám zabezpečili všetkým ľuďom rovnaké práva.

6. Zintenzívnenie spolupráce medzi EÚ a partnerskými krajinami Stredozemia v oblasti problematiky zdravotne postihnutých ľudí

6.1 Vo všetkých partnerských krajinách Stredozemia existujú zastúpenia Európskej únie. To uľahčuje oboznámenie sa s tematickými otázkami a s politikou EÚ týkajúcou sa tejto oblasti. Zastúpenia by mali ísť dobrým príkladom a vychádzať zväzom zdravotne postihnutých v ústrety. Ďalej by sa malo dbať na to, aby budovy zastúpení EÚ určené pre verejnosť boli zariadené podľa zásad koncepcie „dizajn pre všetkých“.

6.2 Od prijatia Amsterdamskej zmluvy v roku 1999 patrí boj proti diskriminácii zdravotne postihnutých ľudí k dôležitým témam EÚ. V súčasnosti sa diskutuje o antidiskriminačnej smernici EÚ, ku ktorej vydal EHSV stanovisko⁽⁶⁾. Rok 2010 je Európskym rokom boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, ktorý by sa práve vzhľadom na sociálnu situáciu v krajinách Stredozemia mal využiť na ďalší rozvoj spolupráce s týmito štátmi. Občianske spoločnosti a vlády partnerských krajín Stredozemia by mohli byť vo väčšej miere zapojené do aktivít v rámci týchto tematických rokov.

6.3 Európske tematické roky a ďalšie iniciatívy slúžiace na oboznámenie širšej verejnosti s prioritami Európskej únie by mohli organizácie občianskej spoločnosti partnerských krajín Stredozemia, ktoré pôsobia v sociálnej oblasti a zaoberajú sa otázkami ľudských práv a boja proti diskriminácii, využiť na prácu s verejnosťou. Práca s verejnosťou má veľký význam pre zmenu správania v spoločnosti a zlepšenie kvality života zdravotne postihnutých ľudí a ďalších znevýhodnených skupín.

6.4 Najnovší návrh udeľovať podľa vzoru Európskeho hlavného mesta kultúry aj titul Európskeho hlavného mesta všeobecnej prístupnosti by musel byť zahrnutý aj do európsko-stredozemského procesu, aby sa o tento titul mohli uchádzať aj mestá v partnerských krajinách.

6.5 EHSV zastáva názor, že investície do výskumu a vývoja by podporili vytváranie nových technických pomôcok, ako aj výrobkov a služieb založených na informačných a komunikačných technológiách, a tým prispeli k zlepšeniu kvality života zdravotne postihnutých ľudí, zníženiu nákladov na zdravotnú a sociálnu starostlivosť, uľahčeniu prístupu na trh práce a podpore vytvárania nových pracovných miest.

6.6 Podpora spolupráce medzi Európskym fórom zdravotného postihnutia (EDF) a zväzmi zdravotne postihnutých v partnerských krajinách Stredozemia, ale tiež rozvíjanie priamych kontaktov medzi zväzmi zdravotne postihnutých v členských štátoch EÚ a v partnerských krajinách Stredozemia by pozitívne ovplyvnili vznik zastrešujúcich organizácií v tých krajinách, v ktorých takéto spojenectvo ešte chýba.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 19.

6.7 Európske fórum zdravotného postihnutia spolupracuje s Arabskou organizáciou ľudí so zdravotným postihnutím, ktorá bola založená v Káhire v roku 1989 ako nezávislé zastrešujúce združenie zväzov zdravotne postihnutých občianskych spoločností niekoľkých krajín. Naser Al-Mahmood, predseda

Arabskej organizácie ľudí so zdravotným postihnutím, sa zúčastnil ako vedúci delegácie na valnom zhromaždení EDF v roku 2010 v Madride. Táto spolupráca má veľký význam pre zlepšenie situácie ľudí so zdravotným postihnutím v partnerských krajinách Stredozemia.

V Bruseli 16. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: „Politika EÚ v oblasti viacjazyčnosti“ (doplňujúce stanovisko)

(2011/C 48/18)

Samostatná spravodajkyňa: **pani LE NOUAIL MARLIÈRE**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. júla 2009 rozhodol podľa článku 29 písm. a) vykonávacích predpisov vnútorného poriadku vypracovať doplňujúce stanovisko na tému:

„Politika EÚ v oblasti viacjazyčnosti“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 9. júla 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra 2010) prijal 145 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 V posledných rokoch vypracoval Európsky hospodársky a sociálny výbor dve stanoviská na žiadosť európskych inštitúcií o európskej stratégii v oblasti viacjazyčnosti:

1) prvé s názvom „Nová rámcová stratégia pre viacjazyčnosť“ sa venovalo vypracovaniu novej stratégie, ktorú predstavila Európska komisia v roku 2005 ⁽¹⁾;

2) druhé sa týkalo žiadosti člena Komisie L. Orbána o vypracovanie prieskumného stanoviska zo 4. februára 2008 v súvislosti s oznámením na tému „Viacjazyčnosť: devíza pre Európu a spoločný záväzok“ ⁽²⁾.

1.2 Politika v oblasti viacjazyčnosti je súčasťou politických priorít EHSV a programu predsedníctva na obdobie 2008 – 2010, keďže prispieva k zvýšeniu konkurencieschopnosti ekonomiky, k plneniu cieľov Lisabonskej stratégie a k posilňovaniu európskej integrácie prostredníctvom dialógu medzi kultúrami („jednota v rozmanitosti“).

1.3 Politika v oblasti viacjazyčnosti definovaná v roku 2006 prechádza fázou rozvoja a realizácie. Doplňujúce stanovisko sa zameriava na sledovanie pokroku v oblasti opatrení, ktoré prijala Komisia, a najmä GR EAC, ako aj na doplnenie a aktualizáciu odporúčaní EHSV, najmä odporúčaní o celoživotnom vzdelávaní, vzdelávaní dospelých, zamestnanosti a udržateľných hospodárskych, kultúrnych a sociálnych vplyvoch.

⁽¹⁾ KOM(2005) 596 z 22. novembra 2005. Ú. v. EÚ C 324, 30.12.2006, s. 68.

⁽²⁾ KOM(2008) 566 z 18. septembra 2008. Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 109.

2. Súčasný stav viacjazyčnosti v Európe

2.1 Rada (pre vzdelávanie, mládež a kultúru) na zasadnutí 21. novembra 2008 prijala závery o presadzovaní kultúrnej rozmanitosti a medzikultúrneho dialógu vo vonkajších vzťahoch Únie a jej členských štátov ako aj uznesenie o európskej stratégii pre viacjazyčnosť ⁽³⁾.

2.2 Komisia a Rada prijali viacero návrhov Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru:

- podpora rozmanitosti využitia a ponuky vzdelávania,
- podpora prepojenia kultúr a jazykov migrantov,
- šírenie európskych jazykov v kultúrnych vzťahoch s tretími krajinami,
- podpora celoživotného vzdelávania a diverzity v ekonomickej oblasti a v podnikoch,
- podpora prekladateľstva a tlmočenia.

2.3 Komisia vytvorila dve konzultačné platformy: jednu na podnet združení a mimovládnych organizácií aktívnych v oblasti vzdelávania a kultúry, druhú venovanú ekonomickým záujmom, ktorej členmi sú sociálni partneri a univerzity ⁽⁴⁾, ako aj EHSV, ktorý má štatút pozorovateľa.

⁽³⁾ Uznesenie 2008/C320/01.

⁽⁴⁾ „Platforma podnikov pre viacjazyčnosť“.

2.4 Odbory sa od roku 2006 zúčastňujú na viacerých iniciatívach, pričom niektoré z nich aj organizovali: konferencie o používaní pracovných jazykov, rozsudky potvrdzujúce právo pracovať vo vlastnom jazyku a rozsudky proti diskriminácii, spolupráca vo frankofónnej oblasti (spustenie frankofónneho elektronického portálu s pracovníkmi leteckého odvetvia z Quebecu).

2.5 Komisia využila viaceré odpovede miestnych odborových (8) a profesijných organizácií v rámci verejných konzultácií, ale do roku 2009 nevykonala primerané konzultácie s Európskou konfederáciou odborových zväzov (CES/ETUC).

2.6 EHSV sa zúčastnil na Európskom zasadnutí na tému viacjazyčnosti v Berlíne, ktoré v júni 2009 usporiadalo Európske stredisko pre viacjazyčnosť združujúce podniky a univerzity. Na zasadnutí sa zúčastnili aj HSR a sektoroví sociálni partneri.

2.7 Na národnej úrovni môžeme spomenúť výročnú správu o používaní francúzskeho jazyka, ktorú parlamentu predložilo francúzske ministerstvo kultúry a komunikácie v rámci zákona 94-665⁽⁵⁾, v ktorom plánuje zmapovať situáciu francúzskeho jazyka na národnej úrovni a používanie francúzštiny v medzinárodných organizáciách. Správa z roku 2009 mapuje situáciu francúzštiny v inštitúciách EÚ a v medzinárodných organizáciách so sídlom v Afrike. Venuje sa tiež používaniu francúzštiny a viacjazyčnosti vo verejných službách, pracovnému prostrediu a jazykovým stratégiám podnikov, spoločenskému životu, vedeckej obci, ako aj negramotnosti, integrácii migrantov a odbornému vzdelávaniu pracovníkov v rozličných verejných a súkromných sektoroch.

2.8 HSR čoskoro spustí projekt financovania hodnotiacej štúdie a pri tejto príležitosti vytvorí pracovnú skupinu („task force“) na tému „jazyky a pracovné podmienky“, ktorá sa zameria na viaceré aspekty používania jazyka v práci:

— spojenie vedeckých pracovníkov, profesorov a pedagógov pre dospelých, ale aj tlmočníkov, prekladateľov a vedcov pri presadzovaní ich konkrétnych požiadaviek a všeobecného záujmu,

— obhajovanie používania štátneho jazyka v práci a proporčné a nediskriminujúce rešpektovanie kritérií znalosti cudzích jazykov v práci,

— preskúmanie ekonomickej výhody štátov, ktorých jazyk sa najviac používa na nadnárodnej úrovni,

— posilnenie práv subjektov ako sú výbory európskych podnikov, ktoré majú len približne dvadsať hodín ročne na jazykové vzdelávanie,

— privilegovanie hľadiska bezpečnosti pre pracovníkov a užívateľov, pokiaľ ide o dostupné prostriedky a požiadavky zamestnávateľov v oblasti uznávania kvalifikácií, jazykových znalostí a príslušné mzdy.

2.9 Komisia (GR EAC) vyhlásila uzavretú verejnú súťaž pre účastníkov konzultačných platforiem, ktoré zriadila s cieľom:

— podporovať projekty služieb pre podniky,

— určiť potrebné formy vzdelávania na zlepšenie jazykového vybavenia, rozvoj osvedčených postupov a predkladanie konkrétnych návrhov,

— rozvíjať projekty, ktoré umožňujú lepšiu integráciu „znevýhodnených“ skupín, ako sú „migranti, ktorí predčasne ukončili školskú dochádzku a seniori“,

— šíriť vyučovacie metódy, metódy založené na nových technológiách,

— a vo všeobecnosti konkretizovať opatrenia prijaté v stratégii a v odporúčaní Rady.

2.10 Možno vyjadriť poľutovanie nad tým, že všetky pracovné dokumenty konzultačných platforiem a vyhlásenie verejnej súťaže o podpore viacjazyčnosti sú uverejnené len v jednom jazyku. **Odporúčanie č. 1 pre Komisiu: Komisia by mala ísť príkladom a konať efektívne v súlade so stratégiou obhajoby a podpory viacjazyčnosti čo najväčšieho počtu občanov, dodržiavať základné práva účastníkov konzultačných platforiem, ktoré zriadila a ktoré sú zložené zo zástupcov organizácií občianskej spoločnosti a/alebo sociálnych partnerov. Mala by im preto umožniť vyjadrovať sa ústne a o dokumentoch napísaných v ich jazyku alebo v jednom z jazykov EÚ⁽⁶⁾, pričom by sa mali využívať aspoň tri alebo štyri pivotné jazyky vrátane prinajmenšom jedného jazyka členského štátu, ktorý sa stal členom v roku 2004 a 2007.**

⁽⁵⁾ Zákon zo 4.8.1994 o používaní francúzskeho jazyka.

⁽⁶⁾ V článku 22 Charty základných práv Európskej únie sa uvádza „Únia rešpektuje kultúrnu, náboženskú a jazykovú rozmanitosť“.

2.11 Komisia v roku 2010 uverejnila aj príručku k „Programu pre celoživotné vzdelávanie a odbornú prípravu“⁽⁷⁾, ktorého cieľ č. 7 sa zameriava na podporu vyučovania jazykov a jazykovej rozmanitosti. Tento program zahŕňa štyri sektorové programy: COMENIUS pre vzdelávanie na školách; ERASMUS pre vyššie vzdelávanie; LEONARDO DA VINCI pre odborné vzdelávanie a GRUNDTVIG pre vzdelávanie dospelých s rozličnými prierezovými dimenziami, ktorých „kľúčová aktivita“ č. 2 sa týka jazykov. Okrem členských štátov EÚ je program otvorený aj pre EHP, Turecko, zámorské krajiny a územia, Chorvátsku republiku a Bývalú juhoslovanskú republiku Macedónsko v rámci obdobia prípravných opatrení a pre partnerov z tretích krajín, ktorých sa týka európska susedská politika, alebo ktoré „predstavujú osobitnú prioritu v kontexte rozvoja strategickej politiky dialógu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy alebo viacjazyčnosti“. Výbor pripisuje mimoriadny význam integrovanému európskemu referenčnému rámcu, ktorý zabezpečuje kvalitné celoživotné vzdelávanie, a vyzýva organizácie občianskej spoločnosti, aby sa oboznámili s prvou časťou dostupnej príručky. So záujmom očakáva druhú časť, aby sa oboznámil s tým, aká proporčná časť a sumy budú venované viacjazyčnosti. **Odporúčanie č. 2:** Výbor opäť upozorňuje Komisiu, že napriek určitým zlepšeniam oproti predchádzajúcim programom by globálna vízia prispela k ľahšiemu pochopeniu príručky o prístupe k programom a postupom, ktoré sú naďalej zložité a takmer vôbec nepodporujú účasť najmenej pripravených organizácií na administratívnu prípravu, ktoré môžu nezávisle od ich veľkosti alebo administratívnej kapacity byť predmetom záujmu prijímateľov, pokiaľ ide o ich skúsenosti alebo inovácie. Niektoré verejné vzdelávacie zariadenia uvádzajú tiež ťažkosti pri postupoch alebo organizácii, ktoré nie sú prispôbené na nedostatok administratívnych prostriedkov, ako aj nedostatok pridelených finančných prostriedkov z programov pre vzdelávanie mladých tlmočníkov (mobilita, začlenenie) alebo ich školiteľov.

2.12 Výročná správa Dvoru audítorov o plnení rozpočtu na rok 2008⁽⁸⁾ uvádza, že z európskych fondov pre vzdelávanie, kultúru, vrátane viacjazyčnosti, bolo pridelených 1060 miliónov EUR v rámci centralizovaného riadenia (európska agentúra) a decentralizovaného riadenia (národné agentúry), boli vykonané priame a druhostupňové kontroly z dôvodu veľkého počtu priamych prijímateľov, neuvádza sa však podrobne časť, ktorá bola venovaná viacjazyčnosti. Je preto zložité, priam nemožné, poznať príslušné európske a národné časti a finančné vklady vo všeobecnosti, ktoré boli venované jednotlivým prvkom európskej stratégie pre viacjazyčnosť. **Z tohto dôvodu nemôže byť stratégia vyhodnotená ex ante ani a posteriori a tento problém by sa mala Komisia v súčasnosti usilovať vyriešiť. Odporúčanie č. 3:** zostaviť jasný prehľad o situácii s uvedením konkrétnych informácií o rozpočtových a vykonaných krokoch v oblasti viacjazyčnosti, ktoré poskytujú európske a národné orgány.

(7) http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_fr.htm – „Le programme pour l'éducation et la formation tout au long de la vie.“

(8) Ú. v. EÚ C 269, 10.11.2009.

3. Politika a viacjazyčnosť v EHSV

3.1 EHSV a VR majú v rámci spoločných služieb vlastné oddelenie prekladov (pričom externalizácia doteraz dosahovala približne 4 až 6 %) a v oblasti tlmočenia využívajú medziinštitucionálne služby Komisie (SCIC), ktoré majú približne 49 až 52 % externých tlmočníkov, nie zamestnancov, aby dokázali reagovať na sezónne výkyvy a zohľadňovať potreby každej inštitúcie.

3.2 EHSV aj VR individuálne podpísali Dohodu o úrovni poskytovaných služieb (Service Level Agreement – SLA), v ktorej sú presne stanovené podmienky poskytovania služieb tlmočníkov z Generálneho riaditeľstva pre tlmočenie (SCIC), kritériá fakturácie týchto služieb, ako aj povinnosti oboch strán. Pracovné podmienky a odmeňovanie nezávislých tlmočníkov upravuje medziinštitucionálny dohovor, ktorý uzavreli príslušné európske inštitúcie s Medzinárodným združením konferenčných tlmočníkov (IACI).

3.3 Spoločné služby dvoch výborov začali uplatňovať režim *pivotných jazykov*⁽⁹⁾ po rozšíreniach v roku 2004 a 2007, aby dokázali pokryť nové jazykové potreby vyplývajúce z 11 nových úradných jazykov (462 možných kombinácií). Okrem toho generálni tajomníci oboch výborov 25. mája 2010 schválili *kódex postupov pri prekladoch*, ktorý umožňuje vzhľadom na osobitnú povahu dokumentov pripravených jednotlivými zhrmazdeniami a oddeleniami stanovovať priority a termíny prekladov dokumentov.

3.4 Jazykové oddelenia, ktoré si želajú intenzívnejšiu spoluprácu v jazykovej oblasti s členmi, pripravili informačný materiál pre členov a spravodajcov. Tento materiál sa zmieňuje predovšetkým o existencii personalizovanej jazykovej služby, ktorá pomáha spravodajcom pri príprave pôvodnej verzie dokumentov, najmä ak dokumenty nie sú písané v materinskom jazyku spravodajcov. Táto služba, ako aj možnosť opätovného prečítania dokumentov pred odovzdaním prekladateľským oddeleniam umožňuje zlepšiť kvalitu dokumentov a tým aj pracovné podmienky prekladateľov, ako aj stanovovať kratšie termíny.

(9) 2009-106 z 23. 11. 2009.

3.5 Táto lepšia spolupráca v záujme lepšej služby a lepších podmienok pre spravodajcov, členov a prekladateľov by mala zo strednodobého hľadiska **zahŕňať členov do kontaktnej skupiny, ktorá združuje členov alebo ich zástupcov, okrem už existujúcich kontaktov medzi prekladateľskými oddeleniami, oddeleniami administratívy a generálnymi sekretariátmi s cieľom prístupit' ku globálnej, potrebnej, transparentnej a dlhodobejšej reflexii o vlastnej jazykovej politike výborov, ktorá by mala zahŕňať kvalitatívne a kvantitatívne aspekty (odporúčanie č. 4).**

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Konzultácia s IACI (Medzinárodné združenie konferenčných tlmočníkov) a odborovým zväzom európskych úradníkov dokazuje, že okrem obhajovania profesionálnych záujmov zamestnancov alebo externých pracovníkov pri problémoch s počtom personálu a pracovnou dobou, ako aj s materiálnymi podmienkami (pracovný priestor a kabíny) plnia uvedené organizácie v tejto profesii aj regulačnú funkciu. Tlmočníci a prekladatelia majú na základe dohôd uzatvorených s európskymi inštitúciami rovnaké práva ako úradníci na rovnakých postoch, pričom externí pracovníci majú tieto práva len počas odpracovaných dní na jednotlivých misiách, čo *de facto* znamená rozdielne zaobchádzanie. Avšak, dohody stanovujú aj normy kvality poskytovaných služieb a tlmočníci, ktorí sú členmi IACI, vedú zvyčajne rokovania ako jeden tím, keď sú tlmočníci, ktorých povolávajú inštitúcie na misie členmi združenia. Doposiaľ zohrávali európske inštitúcie zo svojej pozície hlavných riadiacich orgánov pozitívnu a doplňujúcu úlohu k IACI v oblasti sociálnych a profesionálnych noriem tohto povolania.

4.2 Vzhľadom na rozmanitosť dopytu sa ukazuje, že niektorí klienti majú tendenciu byť menej dôrazní, pokiaľ ide o akreditáciu a kvalitu, a akceptujú aj poskytovanie „zariadených kabínok“, kedy dodávateľ prenajíma materiál (kabíny a technické vybavenie) a zároveň tlmočnicke služby v rámci jednej faktúry. Vyplyvajú z toho tieto dve skutočnosti:

- Na jednej strane dochádza k nelegálnemu prenajímaniu personálu a nelegálnemu účtovaniu provízie (spoločnosť nie je uznaná ako náborová agentúra a nemá právo účtovať si provízie zo mzdy či už na základe európskeho práva alebo medzinárodných dohôd).
- Na druhej strane nie je dostatočne kontrolovaná kvalita poskytovaných služieb, ktoré sú prezentované ako služby na „európskej“ úrovni, pričom sa vytvára mylný dojem, že sa využívajú služby kvalifikovaných tlmočníkov európskych inštitúcií.

4.3 IACI už v súvislosti s inštitúciami upozornilo Generálne riaditeľstvo pre tlmočenie na niektoré verejné súťaže, ktoré občas vyhlasujú generálne riaditeľstvá Komisie s cieľom zabezpečiť konferenčné služby, a najmä na skutočnosť, že tieto služby niekedy zahŕňajú tlmočnicke služby, ktoré nie sú v súlade

s ustanoveniami dohovoru. Generálne riaditeľstvo pre tlmočenie túto otázku prekonzultovalo s právnym oddelením a informovalo o nej ostatné generálne riaditeľstvá Komisie.

4.4 Povolanie tlmočníkov nie je upravené predpismi. IACI v tejto súvislosti upozorňuje, že vzhľadom na rozmanitosť dopytu (podniky, sociálny sektor atď.) sa javí potrebné **začať s reflexiou o podpore tejto profesie a stanoviť jasné kritériá na používanie titulu tlmočníka (vysokoškolský diplom, profesionálne kritériá a skúsenosti atď.), aby sa zabránilo negatívnym dôsledkom pre celú tlmočnicu obec a užívatelia a klienti boli chránení pred nekalou praxou (vysoké ceny za poskytnutie služieb, ktoré boli nekvalitnejšie ako pôvodne prisľúbené). Komisia by mohla v tomto zmysle začať vykonávať európske konzultácie so sociálnymi partnermi (odporúčanie č. 5).** Okrem toho sa inštitucionálni partneri a externí tlmočníci ako aj prekladatelia zhodujú na potrebe podporovať pozitívny a priťažlivý imidž týchto dvoch povolání, aby sa uspokojili potreby obsadenia počtu miest zo strednodobého a dlhodobého hľadiska.

4.5 Európsky parlament má vlastné oddelenia pre obe oblasti a kódex postupov⁽¹⁰⁾, pričom využíva aj externých pracovníkov, pri prekladoch v roku 2010 toto číslo predstavovalo 40 % s nákladmi 22 miliónov EUR.

4.6 V súvislosti s jazykovým režimom inštitúcií vydal Európsky dvor audítorov dve osobitné správy⁽¹¹⁾ o výdavkoch za tlmočenie (RS 5/2005) a preklady (RS 9/2006) EP, Komisie a Rady.

5. Pravidlá používania jazykov v orgánoch Únie a kultúrna rozmanitosť v kontexte Lisabonskej zmluvy

5.1 Lisabonská zmluva okrem počtu jazykov a jazykového rámca pre poskytovanie návrhov legislatívnych aktov národným parlamentom (Protokol č. 1 článok 4) podstatne neupravila jazykový režim EÚ, avšak potvrdila cieľ rešpektovať kultúrnu a jazykovú rozmanitosť Európy⁽¹²⁾.

5.2 Pravidlá používania jazykov orgánmi Únie určuje jednomyseľne Rada prostredníctvom nariadení, čím nie sú dotknuté ustanovenia uvedené v štatúte Súdneho dvora Európskej únie (článok 342 ZFEÚ, pôvodný článok 290 ZES). Pravidlá používania jazykov uplatňované na Súdnom dvore Európskej únie tiež ustanovuje nariadením Rada, ktorá sa uznáva jednomyseľne (Protokol č. 3 článok 64). V článku 3 ZEÚ (pôvodný článok 2 ZEÚ) sa medziiným uvádza, že Únia „rešpektuje svoju bohatú kultúrnu a jazykovú rozmanitosť a zabezpečuje zachovávanie a zveľaďovanie európskeho kultúrneho dedičstva“.

⁽¹⁰⁾ PE 413.599/BUR z 18.11.2008.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 291, 23.11.2005 a Ú. v. ES C 284, 21.11.2006.

⁽¹²⁾ Pozri tiež: PE 431.591.0 „Etude sur les politiques structurelles et de cohésion après le Traité de Lisbonne“, 15.2.2010.

5.3 Článok 55 ZEÚ (pôvodný článok ZEÚ) stanovuje jazyky, v ktorých je vyhotovená a do ktorých je preložená táto zmluva. Vo vyhlásení č. 16 k článku 55 ods. 2 Zmluvy o Európskej únii sa uvádza: „Konferencia sa domnieva, že možnosť prekladať zmluvy do jazykov uvedených v článku 55 ods. 2 ⁽¹³⁾ prispieva k naplneniu cieľa uvedeného v článku 3 ods. 3 štvrtom pododseku, ktorým je rešpektovanie bohatej kultúrnej a jazykovej rozmanitosti Únie. V tejto súvislosti konferencia potvrdzuje oddanosť Únie kultúrnej rozmanitosti Európy a osobitnú pozornosť, ktorú bude aj naďalej venovať týmto a iným jazykom.“

5.4 V zmysle ustanovení kapitoly Nediskriminácia a občianstvo Únie (druhá časť ZFEÚ) majú občania Únie právo obrátiť sa s petíciou na inštitúcie a poradné orgány Únie v ktoromkoľvek jazyku zmlúv a dostať odpoveď v tom istom jazyku (článok 20 ZFEÚ, pôvodný článok ZES).

5.5 V zmysle hlavy XII Všeobecné a odborné vzdelávanie, mládež a šport „Únia prispieva k rozvoju kvalitného vzdelávania podporovaním spolupráce medzi členskými štátmi a, ak je to potrebné, podporovaním a doplňovaním činnosti členských štátov pri plnom rešpektovaní ich zodpovednosti za obsah výučby a organizácie vzdelávacích systémov a za ich kultúrnu a jazykovú rozmanitosť...“ (článok 165 ZFEÚ, pôvodný článok 149 ZES).

5.6 V súvislosti so spoločnou obchodnou politikou sa v článku 207 ZFEÚ (pôvodný článok 133 ZES) ods. 4 uvádza: „Rada sa uznáva jednomyselne aj pri rokovaní a uzavieraní dohôd: a) v oblasti obchodu s kultúrными a audiovizuálnymi službami, ak hrozí, že týmito dohodami bude dotknutá kultúrna a jazyková rozmanitosť Únie, ...“.

5.7 V Charte základných práv sa jazyk uvádza ako jeden zo zakázaných dôvodov diskriminácie: „Zakazuje sa akákoľvek diskriminácia najmä z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmysľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie“ (článok 21). V článku 22 pripomína, že „Únia rešpektuje kultúrnu, náboženskú a jazykovú rozmanitosť“.

5.8 EHSV by preto mal tiež uprednostňovať obsah pred formou a pred každou zmenou svojej internetovej stránky by sa mal ubezpečiť, že všetky stránky a dokumenty sú preložené do všetkých úradných jazykov EÚ a sú aj dostupné. Rozpočtové výdavky potrebné na zmeny týkajúce sa prezentácie internetovej stránky by sa mohli pokryť aj z prostriedkov určených pre prekladateľské služby, ktorých prvoradým poslaním je tiež komunikácia (odporúčanie 6).

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹³⁾ T. j. „do akéhokoľvek iného jazyka určeného členským štátom, ak je tento jazyk v súlade s ústavným poriadkom tohto členského štátu úradným jazykom na celom jeho území alebo na jeho časti...“.

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

465. PLENÁRNE ZASADNUTIE 15. – 16. SEPTEMBRA 2010

Stanovisko

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

na tému:

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Tretie strategické hodnotenie programu Lepšia právna regulácia v Európskej únii

KOM(2009) 15 v konečnom znení

Pracovný dokument Komisie – Znižovanie administratívneho zaťaženia v Európskej únii – Príloha k tretiemu strategickému hodnoteniu programu Lepšia právna regulácia

KOM(2009) 16 v konečnom znení

Pracovný dokument Komisie – Tretia správa o pokroku dosiahnutom v stratégii na zjednodušenie regulačného prostredia

KOM(2009) 17 v konečnom znení

(2011/C 48/19)

Spravodajca: **pán CAPPELLINI**Pomocná spravodajkyňa: **pani ANGELOVA**

Európska komisia sa 15. júla 2009 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom dokumenty

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Tretie strategické hodnotenie programu Lepšia právna regulácia v Európskej únii“

KOM(2009) 15 v konečnom znení,

„Pracovný dokument Komisie – Znižovanie administratívneho zaťaženia v Európskej únii – Príloha k tretiemu strategickému hodnoteniu programu Lepšia právna regulácia“

KOM(2009) 16 v konečnom znení a

„Pracovný dokument Komisie – Tretia správa o pokroku dosiahnutom v stratégii na zjednodušenie regulačného prostredia“

KOM(2009) 17 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. júla 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra) prijal 103 hlasmi za, pričom 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie záverov a odporúčaní

1.1 Podniky a občianska spoločnosť potrebujú taký právny rámec, ktorý je ľahko zrozumiteľný a aplikovateľný. Lepšia právna regulácia pomáha zvyšovať konkurencieschopnosť, pretože odstraňuje nadbytočné náklady a zafarbenie takehoto právneho rámca.

Európsky hospodársky a sociálny výbor dôrazne podporuje túto politiku a lepšiu právnu reguláciu považuje za spôsob, ako v súčasnom období hospodárskej krízy podporiť podniky bez toho, aby im vznikli dodatočné náklady a investície.

1.2 Lepšia právna regulácia by mala zvyšovať kvalitu a jednotnosť právnych predpisov a mala by byť primeraným a cieľovým právnym riešením nedostatkov trhu a stratégie „Európa 2020“. Lepšiu právnu reguláciu možno dosiahnuť znížením prebytočnej regulácie, čo však neznamená úplnú dereguláciu⁽¹⁾. Jej cieľom sú jednoduché a uskutočniteľné pravidlá, ktoré sú zároveň pre užívateľov a daňových poplatníkov menej nákladné. Lepšia právna regulácia by mala presadzovať rýchle a účinné rozhodnutia, účinnú implementáciu a monitorovanie postupov na zabezpečenie plnej zodpovednosti.

1.3 Lepšia právna regulácia by sa mala považovať za jednotnú a ucelenú politiku, ktorá zahŕňa rad zásad, ako je zásada „myslieť najskôr na malé podniky“ stanovená v *Small Business Act*, a v porovnaní so súčasnosťou by mala pravidelnejšie a systematickejšie využívať „test malých podnikov“. EHSV navrhuje, aby bola táto politika rozsiahla a dôsledná a aby sa preto systematickejšie opierala o zainteresované strany. Konzultácie, ktoré by mali vychádzať z transparentných priorit, by mali byť skutočné a inkluzívne a mali by sa z nich vyvodzovať dôsledky.

1.4 Program Lepšia právna regulácia by výrazne napredoval, ak by bol menej technokratický a vo väčšej miere vychádzal z informácií získaných prostredníctvom širokého zapojenia občianskej spoločnosti na všetkých úrovniach regulačnej činnosti. Posúdenia vplyvu by sa mali včas zasielať národným a európskym hospodárskym a sociálnym radám a k dispozícii by mali byť všetky údaje. Nariadenia EÚ by tak mohli využiť inovatívne riešenia, väčšiu informovanosť a legitímnosť vychádzajúcu z týchto rokovaní.

1.5 Transparentnosť, vykonávanie a presadzovanie právnych predpisov by sa výrazne zlepšilo využívaním nariadení namiesto smerníc. K mnohým regulačným problémom dochádza pri transpozícii do vnútroštátneho práva. Členské štáty by nemali duplikovať alebo komplikovať právne predpisy EÚ. V tejto súvislosti by na nich mali dohliadať Európska komisia a všetci sociálni partneri⁽²⁾.

1.6 Výbor nabáda Komisiu, aby lepšiu právnu reguláciu uplatňovala pri využívaní a spravovaní európskych fondov členskými štátmi, najmä pokiaľ ide o predchádzanie nepotrebným

alebo nenáležitým vnútroštátnym pravidlám a správnym postupom, ktoré bránia riadnemu a rýchlemu pridelovaniu uvedených prostriedkov⁽³⁾.

1.7 EHSV by mohol podporiť program Lepšia právna regulácia tak, že by občianskej spoločnosti a iným orgánom prezentoval úspechy a výzvy tejto politiky. Bolo by to hmatateľným dôkazom úlohy EHSV v participatívnej demokracii obsiahnutej v článku 11 Lisabonskej zmluvy⁽⁴⁾.

2. Lepšia právna regulácia: úvod

2.1 Regulácia je ústredným nástrojom politiky EÚ. Vďaka právnym nástrojom EÚ sa dosiahli jednotný európsky trh, zvýšená konkurencieschopnosť a väčšia ochrana spotrebiteľa a možnosti jeho voľby, nižšie výdavky spojené s operáciami, zabezpečila sa ochrana životného prostredia a celý rad ďalších výhod pre podniky a občanov EÚ. Priniesli tiež právnu istotu s ohľadom na trh, keďže množstvo odlišných vnútroštátnych právnych predpisov nahradili jasnými spoločnými pravidlami, ktorým sa môžu podniky prispôbiť a ktoré môžu dodržiavať, pričom občania, zamestnanci a spotrebiteľia v celej Európe z nich majú úsoh.

2.2 Úspech reformy právnych predpisov spôsobil, že záujem o reguláciu vzrástol i pri zvládaní iných ako hospodárskych rizík. Využívanie regulácie na dosiahnutie sociálnych cieľov v členských štátoch nie je nový jav, avšak rozvoj regulačnej činnosti na úrovni EÚ priniesol problémy s vykonávaním, prekryvaním a nepochopením právnych predpisov a ukladaním dodatočných požiadaviek (tzv. *gold-plating*). Regulácia môže byť tiež prekážkou pri uplatňovaní iných ako regulačných nástrojov. Vierohodnosť EÚ závisí od koordinovaného uplatňovania jej politík, a preto je dnes stratégia v oblasti lepšej právnej regulácie nevyhnutná.

2.3 Lepšia právna regulácia by mala zvyšovať kvalitu a jednotnosť právnych predpisov a mala by byť primeraným a cieľovým právnym riešením nedostatkov trhu vzhľadom na to, že trhy nie vždy poskytujú optimálne riešenia a často nezohľadňujú všetky vonkajšie náklady. Následnému nedostatku pridelovaniu prostriedkov sa musí predchádzať účinnou ochranou záujmov kľúčových užívateľov (ako sú spotrebiteľia, pracovníci a malé a stredné podniky), zvládaním najdôležitejších rizík (environmentálne, zdravotné, bezpečnostné a sociálne), pričom sa v plnej miere zachová konkurencieschopnosť a podnikanie. Lepšia právna regulácia by sa preto nikdy nemala považovať za synonymum deregulácie, i napriek tomu, že jej cieľom sú jednoduché, uskutočniteľné pravidlá, ktoré sú menej nákladné pre užívateľov a daňových poplatníkov. Právny štát je základným kameňom každej organizovanej spoločnosti, avšak pokiaľ je zle navrhnutý, môže mať nepriaznivý dosah na svoje riadne fungovanie a viesť k nerovnému zaobchádzaniu s občanmi, pracovníkmi a podnikmi.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 26, bod 4.4; Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 39; Ú. v. EÚ C 93, 27.4.2007, s. 25.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 6; Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 52; Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 9; Ú. v. EÚ C 93, 27.4.2007, s. 25.

⁽³⁾ Napríklad pri štátnej pomoci alebo verejnom obstarávaní uplatňované na podniky.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 59.

2.4 Zásadný význam majú vhodné konzultácie. Dobre navrhnutá a cielená právna úprava znamená istotu, pretože zabezpečuje jasnosť a jednotnosť pravidiel a tiež uľahčuje ich dodržiavanie a presadzovanie. Musí vysvetliť svoje ciele a spôsoby, ako ich dosiahnuť čo najúčinnnejšie, najjednoduchšie a najlacnejšie. Hoci kvalitnejšie údaje vychádzajúce zo širšieho okruhu ukazovateľov tomu napomáhajú, väčšinu politík nemožno súdiť iba na tomto základe. Rozsiahle konzultácie so zainteresovanými stranami a odborníkmi plnia zásadnú úlohu pri dosahovaní rovnováhy medzi plnením politických cieľov a znižovaním administratívneho zaťaženia podnikov a jednotlivcov. Pokiaľ takáto rovnováha nebude existovať, môže to viesť k zložitým pravidlám, ktoré sa ťažko používajú, dodržiavajú alebo presadzujú, a ktoré môžu vyvolať neprimerané náklady. Lepšie konzultácie zvýšia informovanosť, a tým zlepšia uplatňovanie právnych predpisov.

3. Opatrenia navrhované Komisiou

3.1 Tretia správa Komisie o pokroku vo vykonávaní jej oznámenia (5) z roku 2005 hodnotí pokrok pri zlepšovaní súčasných právnych predpisov, znižovaní administratívneho zaťaženia podnikov a jednotlivcov a rozvíjaní nových iniciatív na propagovanie lepšieho regulačného prostredia.

3.2 V správe sa uvádzajú výsledky a nové ciele týkajúce sa aktualizácie, modernizácie a zjednodušenia predpisov (6). Podľa odhadov Komisie prinesie zjednodušenie v 13 prioritných oblastiach, ktoré boli stanovené v roku 2007, zníženie správnych nákladov o 115 až 130 miliárd eur. Výnimky platné pre malé a stredné podniky, pokiaľ ide o požiadavky na štatistické vykazovanie, umožnia ušetriť viac ako 200 miliárd eur. Odstránenie prekážok v elektronickej fakturácii podľa smernice o DPH a vytvorenie prostredia bez dokumentov v papierovej forme v colnej oblasti EÚ tiež umožní výrazné úspory.

3.3 Správa zdôrazňuje význam integrovaných posúdení vplyvu pri zlepšovaní kvality a jednotnosti právneho rámca EÚ. Uvedený mechanizmus posúdenia vplyvu sa bude ďalej zdokonaľovať a upevňovať. V správe sa podčiarkuje, že je dôležité, aby lepšia právna regulácia stala prioritou na všetkých úrovniach EÚ a v rámci všetkých inštitúcií a orgánov. Spolupráca s členskými štátmi zameraná na lepšie uplatňovanie práva EÚ je takisto rozhodujúca, hoci do dnešného dňa bol pokrok obmedzený. V správe sa tiež zdôrazňuje, že je potrebná užšia spolupráca s obchodnými partnermi EÚ a postupné odstraňovanie rozdielov pri stanovení globálnej regulácie formovaním agendy G-20 v tejto oblasti.

3.4 EHSV víta výsledky Komisie a jej nové priority zamerané na posilnenie účinnosti. Záväzok pokračovať v tejto politike prispieva ku konkurencieschopnosti a k vytváraniu pracovných

miest, a tým podporí obnovu hospodárstva. Okrem toho však treba naliehať na začiatok širší dialóg so stranami, ktorých sa tieto politiky týkajú.

4. Lepšia právna regulácia a tvorba politík EÚ

4.1 Lepšia právna regulácia je samostatnou politikou, ktorej cieľom je uceleným a koordinovaným postupom znížiť zaťaženie podnikov a zmeniť tvorbu právnych predpisov na účinný nástroj, ktorý bude primeraným a funkčným spôsobom reagovať na potreby spoločnosti. Mala by zahŕňať celý rad zásad, ako napr. zásadu „myslieť najskôr na malé podniky“ stanovenú v *Small Business Act*, transparentne stanovovať priority, prostredníctvom úzkej spolupráce a rozsiahlych konzultácií so zainteresovanými stranami umožniť rýchle a účinne prijímať rozhodnutia a monitorovať uplatňovanie a postupy na zabezpečenie plnej zodpovednosti.

4.2 Lepšia právna regulácia by sa mala realizovať jednotnejšie a ucelenejšie, pretože ojedinelé iniciatívy nie sú prínosom. Oznámenie obsahuje opis opatrení a špecifických plánov, avšak neposkytuje prehľad toho, ako tieto plány vzájomne reagujú a riešia nedostatky, ktoré boli stanovené v pôvodnej agende (7). Ak má byť program Lepšia právna regulácia jednotný, spôsob jeho vypracovania musí byť jasnejší. Podľa EHSV by všetky inštitúcie EÚ, a najmä Komisia, v rámci ktorej sa výsledky môžu líšiť, mali túto otázku vyriešiť spoločne.

4.3 Zlepšenie súčasných právnych predpisov si vyžaduje viac ako len zníženie počtu strán úradného vestníka a počtu právnych predpisov. EHSV preto víta záväzok Komisie zaujať integrovanejší prístup, ktorý sa zameriava na prekrývania, nadbytočné právne predpisy, medzery, nesúlad a predovšetkým zníženie správnych nákladov (8). Kľúčovým aspektom v tejto oblasti je účinné zníženie požiadaviek na informácie alebo zverejňovanie informácií, najmä v súvislosti s malými a strednými podnikmi, pokiaľ ide o oblasť štatistiky, DPH alebo obchodného práva. EHSV podporuje všeobecný cieľ týchto nových krokov na zjednodušenie, aktualizáciu a zlepšenie súčasných právnych predpisov.

4.4 EHSV víta kontrolu vykonanú v rámci procesu posúdenia vplyvov, pretože vedie k ucelenejšiemu hodnoteniu potreby nových pravidiel. EHSV tiež oceňuje kvalitu výsledkov činnosti výboru pre posudzovanie vplyvu. Nezávislá kontrola vykonávaná týmto orgánom, spojená s transparentnosťou a rozsiahlymi konzultáciami so zainteresovanými stranami, je pre lepšiu tvorbu právnych predpisov rozhodujúca. EHSV súhlasí s plánovanými zlepšeniami v rámci uvedených krokov.

4.5 Dokončenie preskúmania Komisiou si však jednoznačne

(5) KOM(2005) 535 v konečnom znení, 25.10.2005.

(6) Okrem iného ide o zjednodušenie otvoreného programu, hodnotenie *acquis*, kodifikáciu a prepracovanie, zrušenie obsolétnych právnych predpisov.

(7) KOM(2005) 535 v konečnom znení, 25.10.2005; KOM(2007) 23 v konečnom znení, 24.1.2007.

(8) KOM(2009) 16 v konečnom znení.

vyžaduje politický záver v tejto otázke⁽⁹⁾. Oznámenie sa o niečom takom vôbec nezmiňuje, čo vyvoláva pochybnosti o tom, či sa Komisia domnieva, že už túto úlohu splnila.

5. Lepšia právna regulácia v členských štátoch

5.1 EHSV s určitými obavami poznamenáva, že plány zamerané na koordináciu úsilia s členskými štátmi meškajú, čo znižuje účinnosť tejto iniciatívy. Členské štáty musia vypracovať posúdenia vplyvu pred prijatím nariadení v rámci možností vždy, keď sa zavádzajú podstatné zmeny, a ich vnútroštátne orgány zodpovedné za posúdenie vplyvu musia byť vo väčšej miere zapojené do diskusií na úrovni EÚ. Koordinácia národných programov zameraných na zníženie nadbytočnej administratívy má zásadný význam a akékoľvek omeškanie s ich realizáciou ohrozuje konkurencieschopnosť európskeho hospodárstva. Presadzovanie tejto agendy by malo byť v spoločnom záujme.

5.2 Lepšia právna regulácia by sa nemala obmedziť len na lepšiu tvorbu právnych predpisov alebo predchádzanie samotnému nárastu počtu právnych aktov. Musí zväziť alternatívne spôsoby, ako dosiahnuť podobné výsledky, a to propagovaním koregulácie a širšieho využívania kódexov správania prostredníctvom poradných metód⁽¹⁰⁾. Štandardizácia technických požiadaviek poskytuje príklad osvedčených postupov, kedy sa pri riešení zložitých otázok nemusia nevyhnutne použiť ťažkopádne harmonizačné smernice, ktoré nereagujú dostatočne rýchlo na potreby spotrebiteľa a podnikov. Výsledky dosiahnuté v oblasti priemyselných tovarov by sa mali premietnuť do iných činností, najmä služieb⁽¹¹⁾.

5.3 Keďže Komisia nedokázala presadiť takúto komplementárnu činnosť, legislatívnu medzeru vyplňa zvyšujúci sa počet vnútroštátnych pravidiel, ktoré narušajú jednotnosť vnútorného trhu. Treba sa vyhnúť nejasným vnútroštátnym právnym predpisom. V tejto súvislosti by sa mala podporovať výmena osvedčených postupov a porovnávanie výsledkov medzi členskými štátmi. Lepšia právna regulácia môže priniesť hmatateľný prínos občanom iba vtedy, ak budú vnútroštátne orgány plne zapojené do tohto procesu. Transpozícia by mala prebiehať v záujme jednoduchosti a zlepšenia tvorby právnych predpisov a to tak, že zabráni opätovnému zavedeniu prekážok a zaťaženia cez „zadné dvierka“.

5.4 Pokrok, ktorý sa dosiahol v oblasti vnútorného trhu, veľmi často oslabujú prekážky na vnútroštátnej úrovni. Výsledky prehľadu ukazujú, že „veľmi významný podiel administratívneho zaťaženia sa zdá byť výsledkom neefektívnych administratívnych postupov v oblasti verejnej i súkromnej sféry (od 30 % do 40 %)“⁽¹²⁾. Napriek tomu sa v oznámení nenachádzajú žiadne informácie o takýchto postupoch, ani sa neplánujú opatrenia na vyváženie takýchto neodôvodnených krokov. EHSV sa

obáva, aby sa zavádzaním dodatočných požiadaviek pri transpozícii smerníc do vnútroštátnych právnych predpisov neoslabovalo presadzovanie spoločných pravidiel na vnútornom trhu. EHSV sa domnieva, že na úrovni EÚ by sa malo urobiť viac pre to, aby sa znížil rozsah pôsobnosti prekážok, ktoré môžu zaviesť vnútroštátne orgány. Pre lepšiu právnu reguláciu sa zdá byť zásadný komplexný prístup, ktorý úzko zapojí vnútroštátne orgány, súkromné subjekty a zainteresované strany. Smernice by sa nemali zameriavať výlučne na stanovenie minimálnych požiadaviek, ale mali by tiež určiť hranice diskrečných zákonodarných právomocí členských štátov. Príkladom sú pravidlá v oblasti telekomunikácií, kde sa zaviedli takéto obmedzenia, aby sa zamedzilo jednostranným opatreniam.

5.5 EHSV sa tiež domnieva, že členské štáty by sa mali vyhnúť transpozícii tých pravidiel EÚ, ktoré do vnútroštátneho práva netreba preniesť, pretože takéto transpozícia vnáša neistotu a môže viesť k nejednotným pravidlám. V pôvodnej agende 2005 sa navrhovalo nahradiť smernice nariadeniami vždy, keď to bude možné a uskutočniteľné podľa zmluvy. Tejto myšlienke sa ďalej nevenovala pozornosť a ani oznámenie sa o nej nezmiňuje. Nariadenia poskytujú väčšiu istotu, vytvárajú rovnaké podmienky a môžu zabezpečiť súbežnú implementáciu opatrení, čo v prípade smerníc často neplatí. Ak sú nariadenia a usmernenia týkajúce sa štátnej pomoci transponované do vnútroštátneho práva, avšak s odlišným znením a významom, Komisia by mala členským štátom poskytnúť usmernenia. V niektorých prípadoch by sa mohlo uvažovať o možnosti použiť 28. režim⁽¹³⁾.

6. Významnejšia úloha občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov v programe Lepšia právna regulácia

6.1 EHSV venoval programu Lepšia právna regulácia mnoho času, pričom uskutočnil rozsiahlu analýzu tohto programu. Vypracoval všeobecné a konkrétne stanoviská na tému lepšej tvorby právnych predpisov EÚ a kriticky zhodnotil návrhy Komisie. Výbor predložil presné návrhy na posilnenie právneho rámca EÚ, ktorým by sa zlepšili legislatívne postupy EÚ, právne predpisy a ich implementácia⁽¹⁴⁾. Presadzoval integrovaný prístup k tvorbe právnych predpisov tým, že kládol dôraz na proaktívny prístup, väčšiu transparentnosť, lepšie konzultácie a inštitucionálnu zodpovednosť⁽¹⁵⁾. Taktiež rozšíril program Lepšia právna regulácia na vnútroštátne právo, ako nevyhnutný doplnok k programu na úrovni EÚ⁽¹⁶⁾.

6.2 Stredisko pre monitorovanie jednotného trhu EHSV (SMJT) prezentovalo názory a iniciatívy zainteresovaných strán s cieľom ukázať osvedčené postupy v oblasti lepšej tvorby právnych predpisov. Ako inštitucionálne fórum vyjadrujúce názory organizovanej občianskej spoločnosti úzko spolupracuje s inštitúciami EÚ, a najmä s Komisiou, a ponúka rady

⁽⁹⁾ KOM(2009) 17 v konečnom znení, bod 6.2.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 26.

⁽¹¹⁾ KOM(2005) 535 v konečnom znení, 25.10.2005, bod 3d).

⁽¹²⁾ Pozri KOM(2009) 16 v konečnom znení, bod 2.3.

⁽¹³⁾ CESE 758/2010 (INT/499 – zatiaľ neuvverejnený v úradnom vestníku).

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 39, Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 52.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 26.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 6.

a pomoc v otázkach lepšej právnej regulácie. Toto stanovisko sa opiera o predchádzajúce príspevky, každodennú spoluprácu a osvedčené postupy.

6.3 Na základe článku 11 Zmluvy o Európskej únii zohráva EHSV špeciálnu úlohu pri uskutočňovaní vertikálneho a horizontálneho dialógu⁽¹⁷⁾. Konzultácie so zainteresovanými stranami v otázke znižovania administratívneho zaťaženia stále nedosahujú uspokojivú úroveň. Hoci sú príspevky skupiny zainteresovaných strán na vysokej úrovni užitočné, európske združenia a organizácie, ktoré zastupujú najväčšie zainteresované strany (zamestnávateľov, zamestnancov, spotrebiteľov, aktivistov presadzujúcich environmentálne záujmy a iné záujmy), by mali byť vo väčšej miere zapojené do konzultačného procesu. Prostredníctvom internetu bolo predložených iba 148 podaní a vo forme správ a listov⁽¹⁸⁾ bolo zaslaných iba 237 návrhov na zníženie administratívneho zaťaženia. Skupiny občianskej spoločnosti by mali byť viac zapojené do programu Lepšia právna regulácia. V rámci svojej širokej angažovanosti sprostredkujú svoje hodnoty občanom, podnikom a pracovníkom a zdôrazňujú záväzok EÚ navrhovať také politiky, ktoré sú ľahko zrozumiteľné a použiteľné.

6.4 Oznámenie Komisie je v tomto ohľade príliš technokratické. Občanom a podnikom nedostatočne prezentuje výhody vyplývajúce z lepšej právnej regulácie. Organizovaná občianska spoločnosť môže v tejto oblasti pomôcť tak, že sprostredkuje výsledky a zrozumiteľne sformuluje požiadavku na politiku, ktorá bude monitorovať a zároveň podporovať implementáciu zásad lepšej právnej regulácie na národnej a európskej úrovni⁽¹⁹⁾.

6.5 EHSV sa domnieva, že v záujme dosiahnutia vyváženejšieho prehľadu sa treba usilovať o užšie zapojenie občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov. Zainteresované strany príliš často zastupujú špecifické záujmy, ktoré treba zosúladiť so všeobecnými záujmami celej občianskej spoločnosti. SMJT a Výbor regiónov už teraz v tomto smere zohrávajú aktívnu úlohu a EHSV opätovne vyjadruje svoju vôľu byť užšie zapojený do budovania spoľahlivej databázy údajov, ktorá bude základom pri rozhodovaní.

6.6 EHSV súhlasí s názorom, že všetky inštitúcie EÚ by mali vzájomne koordinovať svoje prístupy k lepšej právnej regulácii.

Je nevyhnutné, aby zákonodarné orgány rýchlo prijali opatrenia na zjednodušenie právnych predpisov a aby sa zároveň zmenili a doplnili pôvodné návrhy, v ktorých sa jasne uvádzajú náklady alebo výhody na dosiahnutie súladu.

6.7 Posúdenia vplyvu by sa preto mali vypracovávať na komplexnom a komparatívnom základe bez ohľadu na inštitúciu, ktorá ich vykonáva. Mali by rozvíjať celý súbor údajov, aby sa preskúmal vplyv právnych predpisov na všetky hospodárske, sociálne a environmentálne záujmy.

6.8 EHSV navrhuje, aby sa iniciatíva Lepšia právna regulácia vo väčšej miere opierala o sektor vyššieho vzdelávania, a rozšírila tak svoju databázu údajov pri uskutočňovaní posúdení vplyvu. Akademickí pracovníci robia výskum a vedú študentov k tomu, aby získavali vysoko kvalitné objektívne údaje, ktoré si často vzájomným preskúmaním schvaľujú. Politické diskusie sa však takejto práci nevenujú. Ak by sa venovali, umožnilo by to zvýšiť možnosti na dosiahnutie výsledkov v rámci programu Lepšia právna regulácia, ako i zapojiť širšiu časť európskej spoločnosti.

7. Špecifické otázky

7.1 Účinnému čerpaniu fondov EÚ často bránia vnútroštátne pravidlá v oblasti štátnej pomoci alebo verejného obstarávania, ktoré až príliš presahujú požiadavky EÚ. EHSV vyzýva Komisiu, aby na vyriešenie tejto otázky uprednostnila zlepšenie právneho rámca, ktorým sa riadia fondy EÚ. Nízka miera využívania prostriedkov a ich zlé pridelovanie ukazujú, že prekážky vyplývajúce z vnútroštátnych predpisov nepriaznivo ovplyvňujú fungovanie fondov EÚ.

7.2 EHSV víta vôľu formovať globálnu reguláciu, ako sa o tom zmiňuje oznámenie, a praktické kroky na zabezpečenie lepšej spolupráce s našimi obchodnými partnermi. Európa by v tejto oblasti mala zohrávať kľúčovú úlohu a ponúknuť svoje odborné poznatky pre rozvoj integrovanejšieho a jednotnejšieho regulačného prostredia v celosvetovom meradle. Má rozhodujúci vplyv pri navrhovaní finančných reforiem a mala by pokračovať vo svojom úsilí vo všetkých oblastiach najmä tým, že prostredníctvom spoločných noriem podporí obchod alepší právnu istotu pre podniky a priame investície vo svete.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹⁷⁾ Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 59 (článok 11).

⁽¹⁸⁾ KOM(2009) 16 v konečnom znení, bod 5.1.

⁽¹⁹⁾ Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 9.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Príprava na budúcnosť: vyvíjanie spoločnej stratégie pre základné podporné technológie v EÚ“

KOM(2009) 512 v konečnom znení

(2011/C 48/20)

Spravodajca: **pán MORGAN**

Komisia sa 30. októbra 2009 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: „Príprava na budúcnosť: vyvíjanie spoločnej stratégie pre základné podporné technológie v EÚ““

KOM(2009) 512 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. júla 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra) prijal 112 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 ESHV podporuje navrhované zameranie na základné podporné technológie (KET). Zároveň zdôrazňuje nevyhnutnosť toho, aby na vysokých školách a vo výskumných strediskách prebiehal rozsiahly výskum a vývoj zameraný na KET, čím sa bude stimulovať rozvoj a podpora obchodného a priemyselného využívania týchto technológií.

1.2 V tomto smere sa predložený návrh zdá byť iba ďalšou iniciatívou z dlhého radu iniciatív EÚ určených na podporu inovácií a zintenzívnenie výskumu a vývoja na vnútornom trhu. Ako to dokazuje súčasný stav opísaný v analýze Komisie (pozri bod 3.8), predchádzajúce programy neboli úspešné. Preto je potrebný nový prístup.

1.3 V oznámení sa konštatuje: „Zatiaľ čo za požadovaný výskum a vývoj a ich konkrétne využitie sú v prvom rade zodpovedné podniky, tvorcovia politiky musia zaviesť vhodné rámcové podmienky a podporné nástroje na podporu priemyselných kapacít EÚ vo vývoji KET.“ Zodpovedné sú za to členské štáty, ale EHSV je presvedčený, že tento prístup je problematický, pretože ako sa vysvetľuje v bode 5, členské štáty nemajú dostatočný počet vedúcich spoločností v oblasti špičkových technológií, aby mohli zodpovedajúco využívať KET.

1.4 Keďže spektrum veľkých spoločností v oblasti špičkových technológií je neúplné, malé a stredné podniky (MSP) majú v EÚ osobitné problémy. Niektoré MSP začínajú v malom a stanú sa z nich veľké celosvetovo pôsobiace podniky. Väčšina podnikov začínajúcich v oblasti špičkových

technológií potrebuje vzťahy s veľkou spoločnosťou na podporu svojho rastu a na prežitie. Mnohé MSP sa stanú súčasťou veľkých spoločností, ktoré tieto akvizície využívajú na doplnenie svojej výskumnej a vývojovej činnosti. Pri absencii spoločností z EÚ v oblasti špičkových technológií sa partnermi a vlastníkami európskych MSP stanú spoločnosti zo Spojených štátov amerických a z Ázie.

1.5 Implicitne sa v tomto oznámení predpokladá, že záujmy EÚ sú dobre definované a jasné, ale v skutočnosti nie sú. Technologické spoločnosti sú väčšinou nadnárodné alebo celosvetové. Ich sídlo môže byť hocikde a kótované môžu byť na hociktovej burze. Akcionármi budú celosvetové inštitúcie. Jednotlivé časti hodnotového reťazca, ako je základný výskum, vývoj, výroba a montáž výrobkov môžu byť umiestnené na rozličných svetadieloch. Akvizície je možné uskutočňovať kdekoľvek, kde sa dá nájsť potrebná technológia. Značky a predaj budú celosvetové. V podstate je každý výrobok všade dostupný.

1.6 Kde sa v tejto štruktúre záujmov nachádzajú európske záujmy? Európske záujmy sú prepojené s úspechom alebo neúspechom členských štátov pri stimulovaní podnikania. Je potrebných viac spoločností, ktoré budú využívať KET. Treba stimulovať vytváranie spoločností, podporovať ich rast a prilákať zahraničné investície. Súčasná podnikateľská kultúra v Európe potrebuje výzvy. Od Rímskej zmluvy a následného jednotného európskeho aktu nebola EÚ schopná udržať krok s ostatným svetom v neustálom technologickom rozvoji. KET sú možno poslednou príležitosťou pre Európu prevziať vedúcu úlohu pri špičkových technických výrobkoch a službách.

1.7 Aby táto politika uspela, bude potrebné vybudovať výrobné prevádzky v Európe. Bude potrebný vzorový posun. Nemožno ďalej obhajovať myšlienku, že výrobu je možné prenechať subdodávateľom v rozvojových krajinách. Oblasť výrobných techník a výrobných technológií je kľúčom k inovácii, ktorú stelesňujú špičkové technické výrobky. Tento zdroj konkurenčnej výhody sa musí prinavrátiť do Európy, ktorá by tiež mala podporovať rast začínajúcich podnikov v oblasti nových technológií. Okrem toho Európa tieto pracovné miesta potrebuje.

1.8 EHSV zdôrazňuje, že je potrebná rovnováha medzi aplikovaným a základným výskumom. Základný výskum dodáva živnú pôdu, z ktorej dlhodobo a neustále vyrastajú inovácie a nové základné podporné technológie. Rovnováha medzi aplikovaným a základným výskumom je dôležitá aj na prilákanie mimoriadne kvalitných výskumníkov.

1.9 Stratégia sústreďujúca sa na EÚ sa vzhľadom na celosvetové trhy dá ťažko uskutočniť. EHSV konštatuje, že oznámenie neobsahuje žiadne údaje o opatreniach na zlepšenie výkonnosti ani ciele či cieľové dátumy, ktoré by mohli nadviazať na výsledky tejto iniciatívy. Dať určitú podobu tomuto programu by malo byť prvou úlohou skupiny na vysokej úrovni.

1.10 Podrobnú odpoveď na politické návrhy o KET obsahuje bod 4. Súhrnnými hlavnými bodmi sú:

- čeliť zlyhaniu vnútorného trhu na podporu podnikania a vypracovať priemyselnú stratégiu na riešenie značného nedostatku spoločností v oblasti špičkových technológií v Európe,
- prilákať výrobné podniky späť do Európy a podporovať rast nových spoločností v Európe,
- uľahčiť spoločnostiam získavanie financovania inovatívnych technológií,
- vytvoriť finančné stimuly, aby sa EÚ stala výnosnou lokalitou pre inovácie a podniky v oblasti KET,
- iniciovať radikálne reformy vysokých a ostatných škôl, aby sa zabezpečila potrebná kvalifikácia,
- podporovať vytváranie zoskupení inovatívnych spoločností v oblasti špičkových technológií, ktorých základňou budú vysoké školy a výskumné strediská,
- uznať, že svet sa zmenil, a v medzinárodnom obchode prijať agresívne politické opatrenia,
- zabezpečiť, aby táto iniciatíva bola komplexná a obsahla všetky súvisiace iniciatívy všetkých generálnych riaditeľstiev Komisie.

1.11 Komisia sa právom obáva, že bez správnych informácií sa môže verejnosť zavádzaná dezinformáciami bezdôvodne postaviť proti zavádzaniu výrobkov a služieb založených na KET. EHSV by podporil angažovanosť občianskej spoločnosti, aby sa urobil potrebný pokrok. Vysokou prioritou musí byť vyvolanie záujmu verejnosti vo všeobecnosti a osobitne mladých ľudí o úžasnú vedu a technológie, ktoré obklopujú náš každodenný život, či už ide o mimoriadne zblížovanie v rámci TMT⁽¹⁾ reprezentované výrobkami triedy iPhone, alebo o reťazec biológie, chémie, fyziky a logistiky, ktorý prináša jedlá na náš stôl prostredníctvom mikrovlnnej rúry. Európa potrebuje viac vedcov s poslaním zmeniť svet.

1.12 Zároveň EHSV trvá na tom, aby sa voči rozvoju KET zaujal obozretný postoj, že hoci bude existovať určité riziko, musí dochádzať k zmierňovaniu klimatických, zdravotných a sociálnych problémov a k zabezpečeniu udržateľného rozvoja. Vývoj a objavy sa zastavia, ak sa vo výskume nebude riskovať, ale keď budú aplikácie KET v hromadnej výrobe, EHSV by očakával, že sa nebudú robiť kompromisy na úkor blahobytu obyvateľstva, ani na úkor životného prostredia.

2. Úvod

2.1 V 1. časti oznámenia sa uvádza, že „EÚ skutočne potrebuje kvalitné výsledky v oblasti inovácií v záujme toho, aby mohla disponovať všetkými prostriedkami potrebnými na riešenie hlavných výziev [...]“. Komisia vyzýva členské štáty, aby uznali dôležitosť využívania KET v EÚ. Ide o predpoklad rozvíjania priaznivého prostredia pre inovácie v EÚ. Rovnako potrebné je to k naplneniu európskej ambície, ktorou je zaujatie kľúčového medzinárodného postavenia, pokiaľ ide o zúčtovanie pôsobenia v záujme verejného blaha doma aj v zahraničí.

2.2 Komisia navrhla, aby sa zriadila expertná skupina na vysokej úrovni, ktorá by sa venovala oblastiam činnosti uvedeným v bode 4. Expertná skupina je už zriadená a jej členmi sú priemyselní a akademickí odborníci z členských štátov. Na dosiahnutie synergie by expertná skupina mala spolupracovať s ostatnými expertnými skupinami na vysokej úrovni, expertnými skupinami Komisie a inými technologickými zoskupeniami.

2.3 Skupina by mala:

- posudzovať stav konkurencie v oblasti príslušných technológií v EÚ s osobitným zameraním na priemyselné využívanie a ich relevantnosť, pokiaľ ide o spoločenské výzvy,
- podrobne analyzovať dostupné verejné a súkromné kapacity výskumu a vývoja KET v EÚ,

⁽¹⁾ Telekomunikácie, médiá a (informačné) technológie.

— navrhovať konkrétne politické odporúčania na účinnejšie priemyselné využívanie KET v EÚ.

EHSV očakáva, že práca skupiny bude založená na prezieravosti, rozhlade a komplexnom prístupe.

3. Základné podporné technológie

3.1 Ako strategicky najrelevantnejšie KET boli určené tieto:

3.2 *Nanotechnológie*. Ide o zastrešujúci pojem zahŕňajúci návrh, charakterizovanie, výrobu a využívanie štruktúr, zariadení a sústav, ktoré pracujú s tvarmi a rozmermi v nanometrovom rozsahu.

3.3 *Mikroelektronika a nanoelektronika*, ktoré sa zaoberajú polovodičovými prvkami a extrémne miniaturizovanými elektronickými podsystemami a ich začleňovaním do väčších výrobkov a sústav.

3.4 *Fotonika*, čo je multidisciplinárna doména zaoberajúca sa svetlom, vrátane jeho generovania, detekcie a usmerňovania.

3.5 *Technológie moderných materiálov*, ktoré prinášajú lacnejšie náhrady bežných materiálov a vyššiu pridanú hodnotu výrobkov a služieb. Zároveň znížia závislosť na zdrojoch a obmedzia nebezpečnosť pre životné prostredie i množstvá odpadov.

3.6 *Priemyselné biotechnológie* vrátane využívania mikroorganizmov alebo ich zložiek, ako sú enzýmy, pri výrobe priemyselne využiteľných výrobkov, látok a chemických stavebných prvkov so schopnosťami, ktoré konvenčné petrochemické procesy nemôžu ponúknuť.

3.7 Ústredným bodom oznámenia je dosiahnuť dohodu Spoločenstva pri výbere základných podporných technológií. Z výberu samotných technológií vyplynie, aké programové vybavenie potrebujú tieto technológie a aké budú ich aplikácie. EHSV súhlasí, aby prípadné úpravy tohto zoznamu vykonala expertná skupina na vysokej úrovni. EHSV navrhuje, aby sa brala do úvahy vysokovýkonná výpočtová technika a simulačná veda.

3.8 Podľa Komisie má EÚ výrazné problémy dosiahnuť širšie využívanie KET. Je menej efektívna ako USA a niektoré ázijské štáty, pokiaľ ide o komercializáciu a využívanie nanotechnológií, niektorých aspektov fotoniky, biotechnológií a polovodičov. Toto sú všetko oblasti, v ktorých sa vyvíja značné výskumné a vývojové úsilie, čo sa však dostatočne neodráža v hospodárskych a spoločenských výsledkoch. Má to niekoľko príčin:

— EÚ nedostatočne zúročuje výsledky svojho výskumu a vývoja,

— informovanosť a povedomie verejnosti o KET často nie je dostatočné,

— existuje nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily pripravenej na multidisciplinárnu povahu KET,

— úroveň financovania rizikovým kapitálom a súkromného investovania do KET zostáva pomerne nízka,

— fragmentácia politického úsilia EÚ je často spôsobená absenciou dlhodobej vízie a koordinácie,

— v niektorých krajinách mimo EÚ sa pri KET môže využívať štátna podpora, ktorá je často netransparentná a preto by sa ňou EÚ mala viac zaoberať.

4. Politické návrhy

4.1 V záujme účinného priemyselného využívania KET je nevyhnutné riešiť desať politických oblastí. V nasledujúcich bodoch je text uvádzaný kurzívou súhrnom návrhu Komisie.

4.2 Zintenzívnenie zamerania na základné podporné technológie

— Kľúčovým cieľom verejnej podpory výskumu, vývoja a inovácií by malo byť zabezpečenie toho, aby sa hlavne počas hospodárskeho poklesu zachoval tok inovácií a aby sa zjednodušovalo prijímanie technológií.

4.2.1 EHSV plne podporuje návrh posilniť verejne podporované programy na kompenzáciu vplyvov krízy na technologický rozvoj. Tlak na podnikateľské zisky určite brzdí podnikový výskum a vývoj. Dôraz na spoluprácu v európskych systémoch financovania je často neprekonateľnou prekážkou pre malé začínajúce podniky v oblasti špičkových technológií, ktoré sa naplno venujú svojmu poslaniu. Verejné peniaze by mali byť dostupné bez podmienky dodať počiatočný kapitál, kým novátori a podnikatelia pracujú na potvrdení určitej koncepcie.

4.3 Zintenzívnenie zamerania na transfer technológií a dodávateľské reťazce v rámci celej EÚ

— Je potrebné posilniť proces transferu technológií medzi výskumnými inštitúciami a priemyslom⁽²⁾. Väčšia dostupnosť špičkových podporných technológií vyrábaných v Európe pre malé a stredné podniky a podpora regionálnych inovačných zoskupení a sietí sú základnou podmienkou vytvárania a udržiavania špičkových inovácií.

(2) Pozri Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 8.

4.3.1 Táto politika sa týka vzťahu medzi výskumnými ústavmi a priemyslom, hlavne malými a strednými podnikmi. Netýka sa priemyselných zoskupení, ktorých základňou sú vysoké školy a výskumné strediská. Je veľký rozdiel medzi jestvujúcimi MSP v priemyselnom dodávateľskom reťazci, ktoré potrebujú prístup k najnovším technológiám relevantným pre ich postavenie v dodávateľskom reťazci, a malými novými MSP, ktoré sa vytvárajú na to, aby rozpracovali nový vedecký poznatok alebo technológiu, ktorá môže pochádzať z vedeckého ústavu, vysokej školy alebo vývojového oddelenia nejakého podniku. EHSV jednak podporuje načrtnutý politický návrh, jednak sa prihovára za rozhodnejšiu snahu o zlepšenie vysokoškolskej vedeckej a technologickej práce a zlepšenie podpory rizikového kapitálu určeného pre zoskupenia závislé od rizikového kapitálu súvisiace s vysokými školami.

4.3.2 Aby táto politika uspela, bude potrebné vybudovať výrobné prevádzky v Európe. Bude potrebný vzorový posun. Nemožno ďalej obhajovať myšlienku, že výrobu je možné prenechať subdodávateľom v rozvojových krajinách. Oblasť výrobných techník a výrobných technológií je kľúčom k inovácii, ktorú stelesňujú špičkové technologicke výrobky. Tento zdroj konkurenčnej výhody sa musí prinavrátiť do Európy. Zároveň to predstavuje príležitosť na vytvorenie pracovných miest. Malé, rastúce spoločnosti by mali byť podnecované k tomu, aby vyrábali v Európe.

4.4 Zintenzívnenie zamerania na spoločné strategické programovanie a demonštračné projekty

- Spoločenstvo, ale aj členské štáty a regióny by mali uplatňovať strategickejší a koordinovanejší prístup, aby sa zamedzilo neekonomickým duplikáciám a účinnejšie sa zúčastňovali výsledky výskumu a vývoja týkajúce sa KET.
- Inovačné programy financované v členských štátoch by mali poskytovať silnejšie impulzy pre kolaboratívne akcie spoločného programovania medzi členskými štátmi. Využili by sa výhody úspor z rozsahu a sortimentu a uľahčili strategické aliancie európskych spoločností.
- Keďže náklady demonštračných projektov sú niekedy rádovo vyššie než náklady aplikovaného výskumu a vývoja, užšia spolupráca v celej EÚ s väčším zaangażovaním priemyslu a užívateľov by mohla napomôcť k účinnému a z hľadiska financovania uskutočniteľnému pokroku.

4.4.1 Toto zameranie by mohlo byť jedným zo spôsobov ako zaplniť medzery v spektre európskych spoločností v oblasti špičkových technológií. Vývoj a demonštrácia výrobkov a služieb určených pre trh, ktoré naplňujú skutočné trhové potreby, by mohli byť prostriedkom ako v oblasti špičkových technológií premeniť menšie spoločnosti na väčšie. EHSV je presvedčený, že táto politika je skôr uplatniteľná pri aplikovanej vede a technológii, než pri základnom výskume. EHSV by privítal, keby sa sústredili fondy EÚ a členských štátov na zrealizovanie trhového potenciálu technológií, o ktorých sa

už hovorilo v toľkých politických a výhľadových dokumentoch. Treba vyvinúť spoločné úsilie zamerané tak na podporu zakladania nových podnikov, ako aj na ich následný rast na konkurencieschopné podniky s celosvetovou pôsobnosťou.

4.4.2 Doplnková synergia by sa mohla vytvoriť na základe iniciatív Komisie v oblasti spoločného plánovania vo výskume a v oblasti makroregionálnej spolupráce. Osobitné stimuly sa môžu poskytovať špecificky na spoluprácu na projektoch KET.

4.5 Politika štátnej pomoci

— Správne zameraná štátna pomoc, ktorá rieši zlyhanie trhu, je vhodným nástrojom na zintenzívnenie výskumu a vývoja a podporu inovácií v EÚ. Komisia chce preskúmať rámec štátnej pomoci pre oblasť výskumu, vývoja a inovácií z roku 2006 a posúdiť jeho primeranosť.

4.5.1 Je jasné, že spoločnosti sídlia v EÚ nechcú, aby museli konkurovať iným spoločnostiam z EÚ podporovaným štátnou pomocou. Podľa EHSV je však najväčším problémom to, že EÚ má nedostatok veľkých spoločností v oblasti špičkových technológií, ako sa uvádza v bode 5. EHSV je presvedčený, že je priestor na verejné zásahy do týchto odvetví, aby sa stimulovalo fungovanie trhu.

4.5.2 Možno by bolo vhodné navrhnúť konkrétne politické opatrenia, ktorými by sa niektorým štátom vo východnej a južnej Európe pomohlo pri urýchlení vývoja špičkovej technologickej infraštruktúry spolu s doplnkovou vysokoškolskou vedeckou infraštruktúrou. Výskumný potenciál môže byť nevyužitý kvôli nedostatku zdrojov.

4.5.3 Pre Komisiu by malo byť prvoradé zistiť, kde sa nachádzajú medzery v spektre spoločností EÚ pôsobiach v oblasti špičkových technológií a čo sa môže urobiť na ich zaplnenie. Vo všetkých dôležitých regiónoch sveta vznikajú spoločnosti v oblasti špičkových technológií vďaka kombinácii trhových síl a verejných zásahov. Apple, Google, Microsoft a Dell sú čisto výsledkom trhu. V EÚ je výsledkom verejného zásahu prítomnosť početných firiem v oblasti letectva a vesmírneho výskumu (ESA, EADS). Trhové sily EÚ vyprodukovali Nokiu, ale fakticky sa počas existencie EÚ neobjavila žiadna porovnateľná spoločnosť. Expertná skupina musí nájsť spôsob, ako by Európska únia mohla opätovne zaujať svoje miesto vo svetovom priemysle informačných a komunikačných technológií. Navyše, ak má EÚ uspieť v oblasti obnoviteľných zdrojov energie, musí jasne určiť spoločnosti schopné vyvíjať a zavádzať nové palivá a zdroje energie. Následne musí takéto spoločnosti podporovať v ich raste.

4.6 Kombinácia využívania KET s politikou v oblasti klimatických zmien

— Kombinácia podpory KET a boja proti klimatickým zmenám by priniesla významné hospodárske a sociálne príležitosti a značne by uľahčila financovanie európskeho podielu záväzkov, ktoré budú vyplývať z medzinárodných dohôd.

4.6.1 EHSV je presvedčený, že prioritu by mal mať rozvoj alternatívnych palív a technológií na prenos elektriny, tepla a svetla. Najlepšia stratégia v boji proti klimatickým zmenám je vývoj rôznych energetických možností ⁽³⁾.

4.7 Vedúce trhy a verejné obstarávanie

— EÚ potrebuje priaznivé prostredie na účinné zúročenie výskumných výsledkov v produktoch. Prostredníctvom verejného obstarávania a iných sústav, ako je iniciatíva vedúcich trhov, musí podporovať dopyt. Členské štáty by predkomerčné obstarávanie a obstarávanie pre rozsiahle a trhovo zamerané inovácie mohli využívať na stimuláciu vznikajúcich technologických trhov.

4.7.1 EHSV podporuje koncepciu tohto návrhu. Očakával by, že expertná skupina na vysokej úrovni stanoví prioritné projekty, aby sa zabezpečil maximálny účinok tejto politiky.

4.8 Medzinárodné porovnanie politík týkajúcich sa špičkových technológií a zlepšená medzinárodná spolupráca

— Komisia preto uskutoční medzinárodné porovnanie politík týkajúcich sa špičkových technológií v ostatných vedúcich a rýchlo sa rozvíjajúcich krajinách, akými sú Spojené štáty americké, Japonsko, Rusko, Čína a India, a preskúma možnosti užšej spolupráce.

4.8.1 EHSV podporuje rozsiahly program medzinárodného porovnávaní, ktorý by poskytol základy rozvoja politiky v oblasti KET ⁽⁴⁾. Medzinárodná spolupráca by mohla byť cenná z hľadiska rozsiahleho rozvoja, osobitne v oblasti klimatických zmien, ale prvoradá by mala byť konkurencieschopnosť. Komisia by mala vyvodit' poučenie z priemyselných stratégií uplatňovaných inde.

4.9 Obchodná politika:

— Osobitná pozornosť by sa mala venovať zabezpečeniu priaznivých obchodných podmienok pre KET prostredníctvom bilaterálnych a multilaterálnych nástrojov, aby sa predišlo prípadom medzinárodného narušenia trhu, uľahčoval prístup na trh, zlepšovali investičné príležitosti a ochrana práva duševného vlastníctva a obmedzovalo používanie subvencií a colných a necolných prekážok na celosvetovej úrovni.

4.9.1 EHSV je presvedčený, že EÚ musí upustiť od predchádzajúcich prístupov, keď sa rozlišovalo medzi rozvinutými a rozvojovými krajinami, čo spôsobovalo, že tvorcovia politiky tolerovali subvencie a iné narušenie trhu v krajinách tretieho sveta, pričom sa púšťali do viacročných rokovanií na nápravu tejto situácie. V mnohých technológiách EÚ zaostáva za Áziou. EHSV je presvedčený, že EÚ by teraz mala byť pripravená čeliť subvenciám a narušeniam trhu vlastnými subvenciami

a narušeniami trhu. EÚ by samozrejme mala byť ochotná dohodnúť vhodné zmluvy, ak sú ostatné strany ochotné zasadiť za rokovací stôl. Medzičasom by EÚ mala uplatňovať priemyselnú stratégiu na reštrukturalizáciu svojich spoločností a obnovu svojho vedúceho postavenia v oblasti technológií.

4.10 Finančný nástroj EIB a financovanie rizikovým kapitálom

— Komisia bude ďalej stimulovať investovanie do špičkových technológií a nabádať EIB, aby sa prioritne zamerala na odvetvie špičkových technológií využívaním jestvujúcich programov aj vytvorením nových nástrojov na podporu investícií, pri zohľadnení súčasnej finančnej a hospodárskej krízy.

— Fondy rizikového kapitálu špecializované na počiatočné investície potrebujú podporu. Dostatočnú dostupnosť rizikového kapitálu je možné dosiahnuť prostredníctvom verejných súkromných partnerstiev, ktoré zohrávajú kľúčovú úlohu pri tvorbe a expanzii spoločností s intenzívnym výskumom a vývojom.

4.10.1 Peniaze sú najdôležitejšou silou na trhu. Nevyhnutným predpokladom programu KET je viac zdrojov a väčšie zdroje financovania rozvoja.

4.10.2 EHSV je presvedčený, že by sa nemalo dovoliť, aby byrokratické formality týkajúce sa jestvujúceho investičného a finančného mechanizmu EÚ presmerovávali alebo blokovali finančné prostriedky potrebné na rozvoj KET a bránili tak splneniu vytýčeného cieľa.

4.10.3 Je veľmi ľahké prísť o peniaze pri investíciách do špičkových technológií. Komisia sa nemôže zaoberať iba jednotlivými formami rizikového a bankového kapitálu. Majetným jednotlivcom sa musia poskytnúť všetky možné stimuly na to, aby svoje peniaze rizikovo investovali do začínajúcich podnikov v oblasti špičkových technológií predtým, než sa začne uplatňovať rizikový kapitál. Výskum a vývoj špičkových technológií by mal dostať maximálne daňové úľavy. Priaznivo by sa malo posudzovať aj zdaňovanie kapitálových ziskov z predaja začínajúcich podnikov v oblasti špičkových technológií. Odmena za úspech musí kompenzovať straty pri iných investíciách. EÚ je menej priaznivo naklonená investorom a podnikateľom, než iné regióny.

4.11 Zručnosti, vyššie vzdelávanie a odborná príprava

— Prírodné vedy a strojárstvo musia dosiahnuť vo vzdelávacích systémoch svoje zaslúžené miesto. Mal by sa zvýšiť a upevniť podiel absolventov v týchto oblastiach, aj prilákaním medzinárodných talentov.

⁽³⁾ Pozri CESE 766/2010 z 27.5.2010.

⁽⁴⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 306, 16.12.2009, s. 13.

4.11.1 Je dobre známe, aká je v Ázii úroveň investícií do vzdelávania a zručností. Počty absolventov s titulom PhD z ázijských vysokých škôl preyšujú počty absolventov v EÚ. Najlepšie vysoké školy v EÚ majú veľký podiel ázijských študentov. Vzhľadom na to, že o národnom blahobyte v 21. storočí sa rozhoduje v školských triedach na celom svete, vzdelávacia výkonnosť väčšiny členských štátov EÚ, či už v školách alebo na univerzitách, zaostáva za požadovanými štandardmi. Dôkazy môžeme nájsť v tabuľkách celkových školských výsledkov a medzinárodnom rebríčku univerzít.

4.11.2 Prioritu by malo mať zlepšenie úrovne školského vyučovania, hlavne matematiky a vied, vytváranie stimulov pre študentov, aby si ako hlavný študijný odbor v školách a na univerzitách vybrali matematiku a vedy, a pre kvalifikovaných absolventov vedeckých odborov, aby sa venovali učiteľskému povolaniu. Okrem toho sa musí stanoviť elitná skupina vysokých škôl, na ktorých sa môže dosiahnuť taká úroveň vyučovania a výskumu, ktorá bude celosvetovo konkurenčná, a takisto sa musia rozvíjať infraštruktúry prepojené s vysokými školami (vedecké parky), v ktorých sa môžu formovať MSP súvisiace s týmito vysokými školami a ktoré môžu financovať nevyhnutný počiatočný kapitál.

4.11.3 Výzva v oblasti vzdelávania je v mnohých členských štátoch taká veľká a mnohonásobné pochybenie politikov pri riešení tohto problému počas mnohých rokov také zjavné, že spoločnosť bude musieť rázne zmobilizovať svoje prostriedky, kým sa nezaistia potrebné výsledky.

4.11.4 Okrem toho je potrebné zatriktívniť rámcové podmienky vyučovania, výskumu a vývoja na vysokých školách i vo výskumných strediskách. EÚ potrebuje prilákať najschopnejších ľudí z iných regiónov. V súčasnosti sú podmienky také, že pravda je opačná, pretože mnohí mimoriadne schopní ľudia odchádzajú do iných regiónov za lepšími podmienkami⁽⁵⁾. Napriek tomu je dôležité uľahčovať medzinárodnú mobilitu⁽⁶⁾, pretože sa stala predpokladom úspešnej kariéry.

4.11.5 Rovnako potrebná je vyvážená podpora aplikovaného a základného výskumu. Základný výskum dodáva živnú pôdu, z ktorej dlhodobo a neustále vyrastajú inovácie a nové základné podporné technológie. Takáto rovnováha medzi aplikovaným a základným výskumom je dôležitá aj na prilákanie mimoriadne kvalitných výskumníkov.

5. Spoločnosti v oblasti špičkových technológií

5.1 EHSV má mimoriadne obavy, pokiaľ ide o európsky deficit pri svetových spoločnostiach v oblasti špičkových technológií. Z rebríčka prvých 500 svetových a regionálnych podnikov podľa trhovej hodnoty vypracovaného novinami Financial Times v roku 2010 boli vytvorené dve tabuľky, ktoré sú uvedené nižšie. Obsahujú údaje o priemyselných odvetviach, ktoré sú najvhodnejšie na využívanie KET.

5.2 Prvá tabuľka obsahuje údaj z rebríčka 500 svetových podnikov. Okrem chemického priemyslu nie je v tomto prehľade žiadne odvetvie špičkových technológií, v ktorom by Európa mala prvenstvo.

500 svetových podnikov podľa Financial Times – odvetvie technológií					
Odvetvie	Počet spoločností				
	celosvetovo	USA	Ázia	Európa	
Farmaceutický priemysel a biotechnológie	20	10	3	6	Novartis*, Roche*, GSK, Sanofi-Aventis, AstraZeneca, Novo Nordisk
Hardvérové technológie	21	13	5	2	Nokia, Ericsson
Softvér a počítačové služby	12	6	5	1	SAP
Automobilový priemysel a príslušenstvo	11	2	6	3	Daimler, VW, BMW

⁽⁵⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004, s. 3.

⁽⁶⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008.

500 svetových podnikov podľa Financial Times – odvetvie technológií					
Odvetvie	Počet spoločností				
	celosvetovo	USA	Ázia	Európa	
Chemický priemysel	13	4	1	5	Bayer, BASF, Air Liquide, Syngenta*, Linde
Zdravotnícke zariadenia	12	11	0	1	Fresenius
Všeobecný priemysel	13	4	6	2	Siemens, ThyssenKrupp
Priemyselné stroje a zariadenia	11	3	4	4	ABB*, Volvo, Atlas Copco, Alstom
Vesmírny výskum, letectvo a obrana	10	7	0	3	BAE Systems, Rolls Royce, EADS
Ropné zariadenia a súvisiace služby	7	4	0	1	Saipem
Zábavné elektronické zariadenia	4	0	3	1	Phillips Electrical
Elektronické a elektrické zariadenia	6	2	3	1	Schneider Electric
Alternatívne zdroje energie	1	1	0	0	

Do tohto rozboru neboli zaradené tieto priemyselné odvetvia: spracovatelia ropy a plynu, ťažobný a kovospracujúci priemysel, stavebníctvo a stavebné materiály, výrobcovia potravín, nápojov a spracovatelia tabaku.

Do tohto rozboru neboli zaradené ani tieto dodávateľské odvetvia: pevné a mobilné telekomunikácie, priemyselná doprava, dodávateľa elektriny, plynu, vody a viacúčelové podniky.

Áziu predstavuje hlavne Japonsko, ale zaradené boli aj spoločnosti z Taiwanu, Južnej Kórey, Hongkongu, Číny, Indie a Austrálie.

Európa zahŕňa EÚ a štáty EZVO. Švajčiarske spoločnosti sú označené hviezdikou (*).

5.3 Druhá tabuľka je výňatkem z rebríčka 500 spoločností z USA, Japonska a Európy. Zahŕňa regionálnu trhovú hodnotu pre každé odvetvie. Z trinástich odvetví špičkových technológií má Európa vedúce postavenie v chemickom priemysle, v priemyselných strojoch a zariadeniach a alternatívnych zdrojoch energie, i keď alternatívne zdroje sú iba začínajúcim odvetvím. Slušné postavenie si Európa udržiava aj vo farmaceutickom priemysle a biotechnológiách. Japonsko má vedúce postavenie v automobilovom priemysle, elektronických a elektrických zariadeniach a výrobkoch na voľný čas. Iné ázijské krajiny majú v týchto odvetviach takisto silné postavenie. USA sú dominantné v týchto odvetviach: farmaceutický priemysel a biotechnológie, hardvérové technológie, softvér a počítačové služby, zdravotnícke zariadenia a služby, všeobecná priemyselná výroba, vesmírny výskum, letectvo a obrana a ropné zariadenia a súvisiace služby. Ide o dôležité odvetvia využívajúce KET.

500 regionálnych podnikov podľa Financial Times – odvetvie technológií						
Odvetvie	Počet spoločností (#) a trhová hodnota (v miliardách* \$)					
	USA		Japonsko		Európa	
	#	\$	#	\$	#	\$
Farmaceutický priemysel a biotechnológie	21	843	24	147	18	652
Hardvérové technológie	34	1 049	18	164	8	140
Softvér a počítačové služby	25	884	12	58	8	98
Automobilový priemysel a príslušenstvo	5	81	37	398	9	186
Chemické látky	12	182	36	134	18	293
Zdravotnícke zariadenia	31	511	4	24	11	94
Všeobecný priemysel	9	344	8	38	6	127
Priemyselné stroje a zariadenia	11	165	36	185	18	210

500 regionálnych podnikov podľa Financial Times – odvetvie technológií						
Odvetvie	Počet spoločností (#) a tržová hodnota (v miliardách* \$)					
	USA		Japonsko		Európa	
	#	\$	#	\$	#	\$
Vesmírny výskum, letectvo a obrana	12	283	—	—	7	84
Ropné zariadenia a súvisiace služby	17	271	—	—	9	62
Zábavné elektronické zariadenia	5	42	14	181	1	31
Elektronické a elektrické zariadenia	10	124	29	159	6	54
Alternatívne zdroje energie	1	10	—	—	2	16

* Miliarda je tisíc miliónov. Tabuľka je výňatkom z rebríčka 500 najvýznamnejších spoločností v každom z uvedených troch regiónov podľa prehľadu vypracovaného novinami Financial Times. Kombinácia podnikov a bilancia sú v jednotlivých regiónoch dosť odlišné, ale porovnateľná tržová hodnota každého odvetvia v každom regióne je užitočným meradlom relatívnej technologickej intenzity.

5.4 Záverom tejto analýzy je, že EÚ potrebuje priemyselnú stratégiu na zabezpečenie svojho postavenia vo svete KET v roku 2020 a neskôr.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Zelená kniha: prepojenie obchodných registrov

KOM(2009) 614 v konečnom znení

(2011/C 48/21)

Spravodajkyňa: **pani BONTEA**

Európska komisia sa 4. novembra 2009 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Zelenú knihu: Prepojenie obchodných registrov“

KOM(2009) 614 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. júla 2010. Spravodajkyňou bola pani Bontea.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza zo 16. septembra 2010) prijal 65 hlasmi za, pričom 13 členovia hlasovali proti a 18 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Výbor podporuje snahu o rozvoj a posilnenie spolupráce medzi obchodnými registrami všetkých členských krajín EÚ, Toto úsilie by sa malo opierať o zásady transparentnosti, rýchle postupy, nižšie náklady, zjednodušenie administratívnych postupov, adekvátnu ochranu osobných údajov a interoperabilitu. Cezhraničná spolupráca obchodných registrov musí veriteľom, obchodným partnerom, akcionárom a spotrebiteľom zaručiť lepšiu kvalitu a dôveryhodnosť oficiálnych informácií, čím sa zvýši právna istota a zlepší fungovanie vnútorného trhu.

1.2 Prepojenie obchodných registrov by malo odrážať ciele dvoch strategických dokumentov: stratégie Európa 2020 ⁽¹⁾ a iniciatívy Small Business Act ⁽²⁾. Prepojenie obchodných registrov by malo zvýšiť transparentnosť a uľahčiť spoluprácu medzi podnikmi, ako aj zredukovať prekážky brániace cezhraničným obchodným aktivitám a znížiť administratívnu záťaž, najmä pre malé a stredné podniky. Všetky tieto aspekty majú kľúčový význam pre upevnenie jednotného trhu a podporu vyrovnaného a udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ako sa to zdôrazňuje v oznámení Komisie „Najskôr myslieť v malom“ – Iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu, KOM(2008) 394 v konečnom znení.

1.3 EHSV odporúča pridať k cieľom stanoveným v zelenej knihe ďalšie, so zámerom:

— vytvoriť záväzný nástroj na spoluprácu, ktorý uľahčí a posilní vzájomnú elektronickú prepojenosť centrálnych registrov členských štátov, a to najmä prostredníctvom portálu elektronickej justície, ktorý by sa tak stal hlavným

spostredkovateľom prístupu k právnym informáciám v EÚ, pričom cieľom je účinné uplatňovanie smerníc týkajúcich sa práva obchodných spoločností,

— podporiť cezhraničnú spoluprácu, predovšetkým čo sa týka cezhraničných fúzií a pobočiek v iných členských štátoch, vychádzajúc z výhod, ktoré ponúka informačný systém o vnútornom trhu (IMI).

1.4 Výbor vo všeobecnosti podporuje zelenú knihu, požaduje však vypracovať komplexné hodnotenie vplyvu a záruku, že na podniky nebude uvalená ďalšia administratívna záťaž.

1.5 EHSV sa domnieva, že prepojenie obchodných registrov bude skutočným prínosom iba vtedy, ak budú do siete zahrnuté nielen centrálny registre, ale aj všetky miestne a regionálne registre z 27 členských štátov a ak informácie dostupné v rámci siete budú bez ohľadu na krajinu ich pôvodu aktuálne, bezpečné, štandardizované a ľahko dostupné pomocou jednoduchého postupu a vo všetkých úradných jazykoch EÚ, a podľa možnosti zadarmo (aspoň pokiaľ ide o základné informácie).

1.6 Výbor by rád zdôraznil, že ak sa na úrovni EÚ podniknú legislatívne opatrenia, pri tej príležitosti by bolo potrebné zmeniť a doplniť pravidlá týkajúce sa zverejňovania informácií, aby sa znížila administratívna záťaž podnikov, najmä malých a stredných podnikov, avšak bez toho, aby tým utrpela transparentnosť. Zároveň netreba zabúdať, že zverejnenie informácií v úradných vestníkoch jednotlivých členských štátov znamená pre podniky značné dodatočné náklady bez skutočného prínosu, keďže tieto informácie sú dostupné v on-line registroch.

⁽¹⁾ Oznámenie Komisie: Európa 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, KOM(2010) 2020 v konečnom znení.

⁽²⁾ Oznámenie Komisie „Najskôr myslieť v malom“ – Iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu, KOM(2008) 394 v konečnom znení.

1.7 Technické podrobnosti týkajúce sa spolupráce obchodných registrov by sa mali stanoviť v dohode o riadení.

1.8 V záujme dosiahnutia cieľov stanovených v zelenej knihe výbor navrhuje zvoliť riešenie, ktoré zahŕňa všetky existujúce systémy spolupráce a iniciatívy, najmä EBR⁽³⁾, BRITE⁽⁴⁾, IMI, a elektronickú justíciu, a ďalej na nich stavia. Iniciatíva EBR by sa mohla rozšíriť a rozvíjať ako moderný a inovačný systém interoperability, ktorý by bol súčasťou európskeho portálu elektronickej justície, a to v podobe platformy pre služby v oblasti informačných a komunikačných technológií a účinného manažérskeho nástroja na vytváranie prognóz, ktorý by spájal obchodné registre v celej EÚ a podporoval by spoluprácu medzi podnikmi a hodnotenie ich rozvoja.

1.9 Výbor sa domnieva, že pokiaľ ide o spojenie siete obchodných registrov s elektronickou sieťou vytvorenou v súlade so smernicou 2004/109/ES, po prepojení všetkých obchodných registrov by sa malo vykonať hodnotenie dosahu.

1.10 Čo sa týka pobočiek podnikov v iných krajinách, výbor je za to, aby sa zaviedol IMI, pretože ide o informačný systém ponúkajúci rámec pre administratívnu spoluprácu, ktorý sa môže použiť na podporu uplatňovania akéhokoľvek právneho predpisu v oblasti vnútorného trhu.

1.11 Zriadenie kompetentného orgánu, ktorý musí byť povinný, a nie dobrovoľného charakteru, a ktorý prevezme zodpovednosť za iniciatívu EBR, rozšíri ju a bude ju rozvíjať, ako aj zaistenie vhodného financovania pre tento projekt z prostriedkov EÚ umožní urýchliť vytvorenie siete na cezhraničnú spoluprácu obchodných registrov všetkých členských štátov a rýchlejšie dosiahnuť stanovené ciele v krátkodobom a strednodobom časovom horizonte.

1.12 Sieť obchodných registrov by mala slúžiť na celý rad účelov a poskytovať viac nástrojov na uľahčenie komunikácie.

1.13 Spolupráca v tejto oblasti medzi inštitúciami EÚ a jednotlivých štátov, sociálnymi partnermi a občianskou spoločnosťou je mimoriadne dôležitá.

2. Kontext

2.1 V EÚ je 27 obchodných registrov, ktoré pôsobia na národnej alebo regionálnej báze. Registrujú, skúmajú a uchovávajú údaje o spoločnostiach založených v príslušnej krajine alebo regióne v súlade s minimálnymi požiadavkami, ktoré stanovujú právne predpisy EÚ pre hlavné služby.

⁽³⁾ Európsky obchodný register (European Business Register – EBR).

⁽⁴⁾ Interoperabilita obchodných registrov v rámci Európy (Business Register Interoperability Throughout Europe – BRITE).

2.2 Avšak zatiaľ čo oficiálne informácie o obchodných spoločnostiach sú ľahko dostupné v krajine, v ktorej sú zapísané do registra (takmer všetky členské štáty sprístupnili od 1. januára 2007 svoje obchodné registre v elektronickej podobe on-line), prístup k rovnakým informáciám z iného členského štátu môžu komplikovať technické (odlišné kritériá vyhľadávania a štruktúry) alebo jazykové bariéry.

2.3 V cezhraničnom kontexte sa zvyšuje dopyt po prístupe k informáciám o obchodných spoločnostiach, a to na komerčné účely alebo v snahe uľahčiť prístup k spravodlivosti, keďže jednotný trh umožňuje ľahšie rozšíriť obchodnú činnosť za hranice členského štátu. Navyše veľký počet fúzií a rozdelení podnikov sa týka spoločností z rôznych členských štátov EÚ, predovšetkým po prijatí smernice 2005/56/ES, v ktorej sa vyžaduje spolupráca obchodných registrov, a je možné zapísať sa do obchodného registra v jednom členskom štáte, a svoju podnikateľskú činnosť sčasti alebo úplne vykonávať v inom členskom štáte.

2.4 Vďaka cezhraničnej obchodnej činnosti sa každodenná spolupráca vnútroštátnych, regionálnych alebo miestnych orgánov a/alebo obchodných registrov stala nevyhnutnosťou. Jestvuje mnoho nástrojov a iniciatív, ktoré uľahčujú dobrovoľnú spoluprácu.

3. Zhrnutie zelenej knihy

3.1 V zelenej knihe o prepojení obchodných registrov sa opisuje existujúci rámec a uvažuje sa o možných prostriedkoch ako zlepšiť prístup k informáciám o podnikoch v rámci EÚ a ako účinnejšie uplatňovať smernice o obchodnom práve.

3.2 Podľa zelenej knihy slúži prepojenie obchodných registrov na dva rôzne, ale navzájom súvisiace účely:

— uľahčiť prístup k oficiálnym a spoľahlivým informáciám o obchodných spoločnostiach pôsobiacimi za hranicami štátu, a tým zvýšiť transparentnosť na jednotnom trhu a zlepšiť ochranu akcionárov a tretích strán,

— posilniť spoluprácu medzi obchodnými registrami v prípade cezhraničných operácií, ako sú cezhraničné fúzie, presuny sídel spoločností alebo konkurzné konania, ako to vyslovene požaduje smernica o cezhraničných zlúčeníach a štatút európskej spoločnosti a európskeho družstva.

3.3 Zelená kniha uvádza prehľad jestvujúcich systémov spolupráce a iniciatív:

- **EBR:** dobrovoľná iniciatíva obchodných registrov z 18 členských štátov a 6 krajín mimo EÚ s podporou Európskej komisie. Ide o sieť obchodných registrov, ktorej cieľom je poskytovať spoľahlivé informácie o obchodných spoločnostiach. Má však určité obmedzenie, pokiaľ ide o rozsah siete a otázku spolupráce pri cezhraničných operáciách,
- **BRITE:** výskumná iniciatíva ukončená v marci 2009, ktorú viedli niektorí účastníci EBR a do veľkej miery financovala Európska komisia. Cieľom projektu bolo vyvinúť a zaviesť moderný a inovačný model interoperability, platformu pre služby v oblasti informačných a komunikačných technológií a nástroj riadenia pre obchodné registre s cieľom vzájomne pôsobiť v celej EÚ, pričom sa sústreďoval predovšetkým na prípady cezhraničných presunov sídel, na fúzie a na lepšiu kontrolu pobočiek obchodných spoločností zapísaných do registra v iných členských štátoch,
- **Informačný systém o vnútornom trhu (IMI):** bezpečná webová aplikácia, ktorá bola vytvorená v marci 2006 a ktorú prevádzkuje Komisia. Ide o uzavretú sieť, ktorá ponúka príslušným orgánom v členských štátoch jednoduchý nástroj, ako nájsť príslušné partnerské orgány v iných členských štátoch a rýchlo a účinne s nimi komunikovať. Používa sa na podporu uplatňovania smernice o uznávaní odborných kvalifikácií a smernice o službách,
- **Elektronická justícia:** iniciatíva, ktorá sa začala realizovať v júni 2007 s cieľom pomáhať pri práci súdnym orgánom alebo pracovníkom a uľahčiť občanom prístup k súdnym a právnym informáciám. Jedným z hmatateľných výsledkov iniciatívy je európsky portál elektronickej justície, ktorý sa stane kľúčovým miestom prístupu k právnym informáciám, právnym a administratívnym inštitúciám, registrom, databázam a ostatným službám. V akčnom pláne európskej elektronickej justície na roky 2009 – 2013 sa rieši otázka začlenenia Európskeho obchodného registra do portálu prostredníctvom takzvaného postupného prístupu (v prvej fáze ako odkaz na stránku EBR, pričom neskôr by mohlo dôjsť k čiastočnému začleneniu EBR do samotného portálu).

3.4 Zelená kniha v podstate navrhuje tri možnosti rozvoja existujúcich systémov spolupráce medzi obchodnými registrami:

- prvou možnosťou je využívať výsledky projektu BRITE a určiť alebo zriadiť subjekt, ktorý by bol zodpovedný za zabezpečovanie potrebných služieb pre všetky členské štáty,
- druhá možnosť je využívať systém IMI, ktorý už funguje a v nasledujúcich rokoch by sa mohol rozšíriť na nové oblasti legislatívy EÚ,
- tretia možnosť kombinuje obe predchádzajúce možnosti.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Výbor podporuje snahu o rozvoj a posilnenie spolupráce medzi obchodnými registrami všetkých členských štátov EÚ s cieľom uľahčiť prístup k oficiálnym a spoľahlivým informáciám o podnikoch a spoločnostiach a zabezpečiť transparentnosť na jednotnom trhu, a zároveň rozšíriť ochranu zainteresovaných subjektov a tretích strán (veriteľov, obchodných partnerov, spotrebiteľov atď.), a to najmä pri cezhraničných operáciách, ako sú cezhraničné fúzie, presuny sídel spoločností alebo konkurzné konania).

4.2 Oceňuje iniciatívu Komisie zväziť možnosti ako zlepšiť prístup k informáciám o podnikoch v celej EÚ a účinnejšie uplatňovať smernice o obchodnom práve. Výbor vo všeobecnosti podporuje zelenú knihu, je však samozrejmé, že treba vypracovať komplexné hodnotenie vplyvu, a zabezpečiť, že na podniky nebude uvalená ďalšia administratívna záťaž.

4.3 Prepojenie obchodných registrov by malo odrážať ciele dvoch strategických dokumentov: stratégie Európa 2020, ktorá vyzýva na silnejšiu cezhraničnú spoluprácu, a iniciatívy Small Business Act, ktorej cieľom je obmedziť náklady a záťaž podnikov, a tak „významne prispieť k úspechu a rastu MSP tým, že im ušetria čas a peniaze, ktoré potom podniky budú môcť investovať do inovácií a tvorby pracovných miest“.

4.4 Prepojenie obchodných registrov by malo zvýšiť transparentnosť, zlepšiť prístup k oficiálnym informáciám o podnikoch a spoluprácu medzi nimi, čo má kľúčový význam pre upevnenie jednotného trhu a podporu vyrovnaného a udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja.

5. Odpovede na otázky uvedené v zelenej knihe

5.1 Potreba lepšej siete obchodných registrov členských štátov

5.1.1 Vzhľadom na súčasnú situáciu výbor podporuje snahu o rozvoj a posilnenie spolupráce medzi obchodnými registrami všetkých členských krajín EÚ. Toto úsilie by sa malo opierať o zásady transparentnosti, rýchle postupy, nižšie náklady, zjednodušenie administratívnych postupov, adekvátnu ochranu osobných údajov a interoperabilitu (automatická komunikácia s miestnymi a regionálnymi registrami).

5.1.2 Výbor sa domnieva, že vytvorenie siete obchodných registrov bude skutočným prínosom, iba ak do nej budú zahrnuté všetky miestne a regionálne registre z 27. členských štátov a ak informácie dostupné v rámci siete budú bez ohľadu na krajinu ich pôvodu aktuálne, bezpečné, štandardizované a ľahko dostupné pomocou jednoduchého postupu vo všetkých úradných jazykoch EÚ a podľa možnosti zadarmo (aspoň pokiaľ ide o základné informácie).

5.2 Možnosť stanoviť podrobné pravidlá spolupráce „dohody o riadení“ medzi predstaviteľmi členských štátov a obchodnými registrami

5.2.1 Výbor zdôrazňuje, že v závislosti od výsledkov analýzy nákladov a prínosu, ktorá by bola súčasťou komplexného hodnotenia dosahu, je potrebné rozšíriť a posilniť súčasnú spoluprácu medzi obchodnými registrami, a upozorňuje, že preto sú všetky členské štáty povinné rozvíjať partnerstvo v tejto oblasti, aktívne sa podieľať na jeho rozširovaní a prijímať rozhodnutia o pravidlách a podmienkach tohto procesu.

5.2.2 Po ukončení hodnotenia dosahu bude na úrovni EÚ nevyhnutné podniknúť legislatívne kroky s cieľom vytvoriť právnu povinnosť spolupráce medzi obchodnými registrami. Výbor by rád zdôraznil, že pri tej príležitosti bude potrebné zmeniť a doplniť pravidlá týkajúce sa zverejňovania informácií v registroch, aby sa znížila administratívna záťaž podnikov, a to najmä malých a stredných podnikov, avšak bez toho, aby tým utrpela transparentnosť. Zároveň netreba zabúdať, že zverejnenie informácií vo vestníkoch registrov jednotlivých členských štátov znamená pre podniky značné náklady, navyše bez skutočného prínosu, keďže tieto informácie sú dostupné v online registroch.

5.2.3 Možno by bolo užitočné, keby sa niektoré charakteristiky siete ustanovili na pevnejšom právnom základe, avšak podrobné pravidlá spolupráce by sa mali ustanoviť prostredníctvom dohody o riadení elektronickej siete obchodných registrov. Táto dohoda by mala prinajmenšom stanoviť podmienky prístupu k sieti, určiť orgán zodpovedný za riadenie siete, zaoberať sa otázkami, ako je zodpovednosť, financovanie, urovnávanie sporov, údržba centrálného servera, zaistiť prístup vo všetkých úradných jazykoch EÚ, ako aj stanoviť minimálne normy týkajúce sa bezpečnosti a ochrany údajov.

5.3 Môže mať prepojenie siete obchodných registrov s elektronicou sieťou zriadenou v rámci smernice o transparentnosti (2004/109/ES) z dlhodobého hľadiska nejaký prínos?

5.3.1 Pokiaľ ide o prepojenie siete obchodných registrov s elektronicou sieťou regulovaných informácií o registrovaných podnikoch zriadenou v rámci smernice o transparentnosti (2004/109/ES), výbor sa domnieva, že tomuto cieľu by malo predchádzať úplné prepojenie všetkých obchodných registrov a že by sa malo vykonať hodnotenie dosahu pokiaľ ide o technické ťažkosti, ktoré sa s tým spájajú, účinnosť takéhoto opatrenia, jeho skutočný prínos a vynaložené náklady. Možno by bolo vhodnejšie použiť smernicu 2003/58/ES, ktorá zaviedla obchodné registre.

5.3.2 Posilnená spolupráca medzi obchodnými registrami by mohla byť prínosom aj pokiaľ ide o možné synergie z hľadiska zverejňovania informácií o podnikoch inými orgánmi (s ohľadom na zlepšenie transparentnosti finančných trhov, zvýšenie dostupnosti finančných informácií o registrovaných spoločnostiach z celej Európy a zabezpečenie hladkého priebehu cezhraničných konkurzných konaní).

5.4 Najlepšie riešenie ako uľahčiť komunikáciu medzi obchodnými registrami v prípade cezhraničných fúzií a presunov sídel spoločností

5.4.1 V záujme dosiahnutia cieľov stanovených v zelenej knihe výbor navrhuje zvoliť si riešenie, ktoré zahŕňa všetky existujúce systémy spolupráce a iniciatívy, najmä EBR, BRITĚ, IMI a elektronickej justície, a ďalej na nich stavia. Iniciatíva EBR by sa mohla rozšíriť na všetky členské štáty a rozvíjať ako moderný a inovačný systém interoperability, ktorý by bol súčasťou európskeho portálu elektronickej justície, a to v podobe platformy pre služby v oblasti informačných a komunikačných technológií a účinného manažérskeho nástroja na vytváranie prognóz, ktorý by spájal obchodné registre v celej EÚ a podporoval by spoluprácu medzi podnikmi a hodnotenie ich rozvoja.

5.4.2 Riešenie, ktoré výbor navrhuje (rozšíriť iniciatívu EBR na všetky členské štáty a zlepšiť jej fungovanie tým, že sa nadviaže na výsledky projektu BRITĚ s možným využitím systému IMI, pričom sa táto sieť stane súčasťou portálu elektronickej justície), by zabezpečilo, že sa nadviaže na skúsenosti získané pri riadení a správe týchto IT platforiem, ktoré budú i naďalej rovnako uznávané, a predíde sa zmätku, ktorý by mohol vzniknúť pri spustení nového nástroja poskytujúceho podobné alebo dokonca rovnaké informácie ako iniciatíva EBR. Toto riešenie zároveň umožní lepšie zúčtovať už investované prostriedky, vrátane prostriedkov získaných financovaním zo strany EÚ, čo bude znamenať nižšie náklady na implementáciu, predovšetkým za predpokladu, že by sa využíval systém IMI alebo by sa sieť integrovala do portálu elektronickej justície.

5.5 Riešenie navrhované pre pobočky podnikov

5.5.1 Z požiadaviek na zverejnenie pre zahraničné pobočky ustanovených smernicou o práve obchodných spoločností (89/666/EHS) vyplýva, že spolupráca obchodných registrov je v praxi nevyhnutná, aby sa zaistilo, že určité informácie a dokumenty budú pri otvorení pobočky v inom členskom štáte zverejnené. Výbor je za to, aby sa nadviazalo na výsledky projektu BRITE, na ktorých by sa malo ďalej pracovať, takisto ako aj na vyriešení otázky automatickej notifikácie medzi registrami, s cieľom preveriť presnosť a aktuálnosť relevantných údajov, a chrániť tak záujmy veriteľov a spotrebiteľov, ktorí prichádzajú do styku s danou pobočkou.

6. Konkrétne pripomienky

6.1 V záujme dosiahnutia plnej interoperability obchodných registrov musíme nájsť čo najlepšie riešenia ako odstrániť súčasné technické (rôzne kritériá vyhľadávania a štruktúry) a jazykové prekážky (v rámci iniciatívy EBR je možné vyhľadávať informácie vo všetkých jazykoch a požadované informácie sa zobrazia v jazyku, v ktorom sa vyhľadávali).

6.2 Zriadenie kompetentného orgánu, ktorý prevezme zodpovednosť za iniciatívu EBR, rozšíri ju a bude ju rozvíjať, ako aj zaistenie vhodného financovania pre tento projekt z prostriedkov EÚ umožní urýchliť vytváranie sietí zahŕňajúcich všetky členské štáty a rýchlejšie dosiahnuť stanovené ciele v krátkodobom a strednodobom časovom horizonte. V budúcnosti bude potrebné prekonať obmedzenia vyplývajúce z vysokých poplatkov za registráciu a využívanie softvéru EBR a odstrániť prekážky brániace účasti, ktoré existujú na národnej úrovni.

6.3 Prepojenie obchodných registrov by sa nemalo obmedziť na údržbu, rozvoj, správu a aktualizáciu siete a softvéru. Jeho výsledkom by mali byť: úspešné riadenie vzťahov medzi účastníkmi, propagácia systému medzi občanmi a podnikmi, účasť na programoch financovaných EÚ, rozšírenie služieb na nové krajiny, a dokonca aj poskytovanie komerčných služieb s cieľom zabezpečiť príjmy, ktoré by sa znovu investovali do rozvoja siete.

6.4 Prepojenie obchodných registrov by malo zahŕňať viac nástrojov na uľahčenie komunikácie: kritériá vyhľadávania, súbor transparentných postupov schválených všetkými členskými štátmi, a to pokiaľ ide o prijímanie žiadostí o informácie a zasielanie odpovedí, možnosť dostať elektronické dokumenty a certifikáty, nástroje na správu žiadostí/odpovedí a monitorovanie postupu, postupy na predkladanie a vybavovanie sťažností, možnosti viacjazyčného vyhľadávania, súbor otvorených otázok a odpovedí, kontaktná osoba atď.

6.5 Prepojenie obchodných registrov by sa malo týkať všetkých informácií, ktorých zverejnenie je povinné, pričom sa umožní prístup k informáciám v elektronickej zložke v národnom registri a zníži administratívna záťaž podnikov bez toho, aby to pre podniky, a najmä malé a stredné podniky, znamenalo ďalšie poplatky. Systém IMI sa zdá byť vhodným prostriedkom na zjednodušenie komunikácie medzi obchodnými registrami jednotlivých členských štátov.

6.6 Pri hodnotení dosahu treba posúdiť uplatňovanie týchto aspektov:

- jediný portál pre prístup do siete registrov,
- jediný identifikátor pre daný podnik na európskej úrovni,
- jednotný systém fakturácie,
- európsky certifikát vo forme výpisu z obchodného registra, štandardizovaného v rámci celej EÚ,
- minimálny súbor údajov, ktoré by sa mali zosúladiť a uplatňovať na úrovni EÚ, vrátane informačných služieb rovnakej kvality v každom členskom štáte.

6.7 Spolupráca v tejto oblasti medzi inštitúciami EÚ a jednotlivých štátov, sociálnymi partnermi a občianskou spoločnosťou je mimoriadne dôležitá.

V Bruseli 16. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce pozmeňovacie návrhy, ktoré získali minimálne štvrtinu odovzdaných hlasov, boli zamietnuté v priebehu diskusie (článok 54 ods. 3 rokovacieho poriadku):

Bod 2.1

Zmeniť:

~~„V EÚ je 27 obchodných registrov, ktoré pôsobia na národnej alebo regionálnej báze. Registrujú zápisy podnikateľov a ďalších subjektov stanovených zákonom, ako aj overovanie účtovných výkazov spoločností, menovanie nezávislých znalcov a audítorov a ukladanie a zverejňovanie účtovných dokumentov v súlade s právnymi predpismi EÚ, skúmajú a uchovávajú údaje o spoločnostiach založených v príslušnej krajine alebo regióne v súlade s minimálnymi požiadavkami, ktoré stanovujú právne predpisy EÚ pre hlavné služby.“~~

Zdôvodnenie

Bude podané ústne.

Výsledok hlasovania:

za: 22
proti: 24
zdržali sa: 2

Nasledujúce časti návrhu stanoviska odbornej sekcie boli zamietnuté v prospech pozmeňovacích návrhov prijatých plenárnym zhromaždením, získali však najmenej štvrtinu udelených hlasov:

Bod 2.2

~~„Avšak zatiaľ čo oficiálne informácie o obchodných spoločnostiach sú ľahko dostupné v krajine, v ktorej sú zapísané do registra (všetky členské štáty sprístupnili od 1. januára 2007 svoje obchodné registre v elektronickej podobe on-line), prístup k rovnakým informáciám z iného členského štátu môžu komplikovať technické (odlišné kritériá vyhľadávania a štruktúry) alebo jazykové bariéry.“~~

Výsledok hlasovania:

za: 44
proti: 29
zdržali sa: 2

Bod 4.1

~~„Výbor podporuje snahu o rozvoj a posilnenie spolupráce medzi obchodnými registrami všetkých členských štátov EÚ s cieľom uľahčiť prístup k oficiálnym a spoľahlivým informáciám o spoločnostiach a zabezpečiť transparentnosť na jednotnom trhu, a zároveň rozšíriť ochranu zainteresovaných subjektov a tretích strán (veriteľov, obchodných partnerov, spotrebiteľov atď.), a to najmä pri cezhraničných operáciách, ako sú cezhraničné fúzie, presuny sídel spoločností alebo konkurzné konania.“~~

Výsledok hlasovania:

za: 49
proti: 29
zdržali sa: 5

Bod 4.4

„Prepojenie obchodných registrov by malo zvýšiť transparentnosť a zlepšiť spoluprácu medzi podnikmi, odstrániť prekážky brániace cezhraničným obchodným aktivitám a obmedziť administratívnu záťaž. Všetky tieto aspekty majú kľúčový význam pre upevnenie jednotného trhu a podporu vyrovnaného a udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja.“

Výsledok hlasovania:

za: 50
proti: 40
zdržali sa: 6

Bod 4.5

„EHSV sa domnieva, že dva ciele, ktoré stanovuje zelená kniha, nestačia a odporúča pridať ďalšie dva. Hlavným cieľom prepojenia obchodných registrov by malo byť vytvoriť nástroj na vytváranie prognóz ako manažérsky nástroj určený na posúdenie rozvoja a výsledkov podnikov v EÚ. Posilnilo by to stratégie a politické opatrenia v tejto oblasti na všetkých úrovniach (európskej, regionálnej a miestnej). Prepojenie obchodných registrov by sa malo zamerať aj na podporu spolupráce medzi podnikmi v EÚ.“

Výsledok hlasovania:

za: 54
proti: 44
zdržali sa: 7

Bod 5.3.1

„Pokiaľ ide o prepojenie siete obchodných registrov s elektronickou sieťou regulovaných informácií o registrovaných podnikoch zriadenou v rámci smernice o transparentnosti (2004/109/ES), výbor sa domnieva, že tomuto cieľu by malo predchádzať úplné prepojenie všetkých obchodných registrov a že by sa malo vykonať hodnotenie dosahu pokiaľ ide o technické ťažkosti, ktoré sa s tým spájajú, účinnosť takehoto opatrenia, jeho skutočný prínos a vynaložené náklady.“

Výsledok hlasovania:

za: 61
proti: 31
zdržali sa: 8

Bod 5.4.1

„V záujme dosiahnutia cieľov stanovených v zelenej knihe výbor navrhuje zvoliť si riešenie, ktoré zahŕňa všetky existujúce systémy spolupráce a iniciatívy, najmä EBR, BRITE a elektronickú justíciu, a ďalej na nich stavia. Iniciatíva EBR by sa mohla rozšíriť na všetky členské štáty a rozvíjať ako moderný a inovačný systém interoperability, ktorý by bol súčasťou európskeho portálu elektronickej justície, a to v podobe platformy pre služby v oblasti informačných a komunikačných technológií a účinného manažérského nástroja na vytváranie prognóz, ktorý by spájal obchodné registre v celej EÚ a podporoval by spoluprácu medzi podnikmi a hodnotenie ich rozvoja.“

Výsledok hlasovania:

za: 51
proti: 37
zdržali sa: 7

Bod 5.4.2

„Riešenie, ktoré výbor navrhuje (rozšíriť iniciatívu EBR na všetky členské štáty a zlepšiť jej fungovanie tým, že sa nadviaže na výsledky projektu BRITE, pričom sa táto sieť stane súčasťou portálu elektronickej justície), by zabezpečilo, že sa nadviaže na skúsenosti získané pri riadení a správe týchto IT platforiem, ktoré budú i naďalej rovnako uznávané, a predíde sa zmätku, ktorý by mohol vzniknúť pri spustení nového nástroja poskytujúceho podobné alebo dokonca rovnaké informácie ako iniciatíva EBR. Toto riešenie zároveň umožní lepšie zúčtovať už investované prostriedky, vrátane prostriedkov získaných financovaním zo strany EÚ, čo bude znamenať nižšie náklady na implementáciu.“

Výsledok hlasovania:

za: 55
proti: 33
zdržali sa: 7

Bod 6.5

„Pri hľadaní konečného riešenia je v súlade s národnými a európskymi právnymi predpismi potrebné zohľadniť právne aspekty, pokiaľ ide o autorské práva, zverejňovanie údajov a ochranu osobných údajov.“

Výsledok hlasovania:

za: 53
proti: 42
zdržali sa: 3

Bod 6.6

„V rámci prepojenia obchodných registrov by sa malo uvažovať o začlenení všetkých informácií, ktoré bude potrebné zverejniť, umožnení prístupu k informáciám v elektronickej zložke podniku v národnom registri a znížení administratívnej záťaže podnikov bez toho, aby to pre podniky, a najmä malé a stredné podniky, znamenalo ďalšie poplatky.“

Výsledok hlasovania:

za: 56
proti: 33
zdržali sa: 3

Bod 6.7

„Je potrebné podporovať spoluprácu a partnerstvo s podnikmi, ktoré poskytujú služby podobné službám poskytovaných novou sieťou obchodných registrov.“

Výsledok hlasovania:

za: 53
proti: 40
zdržali sa: 1

Bod 1.3

„EHSV odporúča pridať k cieľom stanoveným v zelenej knihe ďalšie dva, s cieľom:

— vytvoriť nástroj na prognózovanie, ktorý by slúžil ako manažérsky nástroj na posúdenie rozvoja a výkonnosti podnikov v EÚ. Posilnilo by to stratégie a politické opatrenia v tejto oblasti na všetkých úrovniach,

— podporiť cezhraničnú spoluprácu.“

Výsledok hlasovania:

za: 54
proti: 38
zdržali sa: 1

Bod 1.8

„V záujme dosiahnutia cieľov stanovených v zelenej knihe výbor navrhuje zvoliť riešenie, ktoré zahŕňa všetky existujúce systémy spolupráce a iniciatívy, najmä EBR ⁽¹⁾, BRITE ⁽²⁾ a elektronickú justíciu, a ďalej na nich stavia. Iniciatíva EBR by sa mohla rozšíriť a rozvíjať ako moderný a inovačný systém interoperability, ktorý by bol súčasťou európskeho portálu elektronickej justície, a to v podobe platformy pre služby v oblasti informačných a komunikačných technológií a účinného manažérskeho nástroja na vytváranie prognóz, ktorý by spájal obchodné registre v celej EÚ a podporoval by spoluprácu medzi podnikmi a hodnotenie ich rozvoja.

⁽¹⁾ Európsky obchodný register (European Business Register – EBR).

⁽²⁾ Interoperabilita obchodných registrov v rámci Európy (Business Register Interoperability Throughout Europe – BRITE).“

Výsledok hlasovania:

za: 51
proti: 37
zdržali sa: 7

Bod 1.10

„Čo sa týka pobočiek podnikov v iných krajinách, výbor je za to, aby sa nadviazalo na výsledky projektu BRITE, na ktorých by sa malo ďalej pracovať, takisto ako aj na vyriešení otázky automatickej notifikácie medzi registrami.“

Výsledok hlasovania:

za: 56
proti: 33
zdržali sa: 3

Bod 1.11

„Zriadenie kompetentného orgánu, ktorý prevezme zodpovednosť za iniciatívu EBR, rozšíri ju a bude ju rozvíjať, ako aj zaistenie vhodného financovania pre tento projekt z prostriedkov EÚ umožní urýchliť vytvorenie siete obchodných registrov všetkých členských štátov a rýchlejšie dosiahnuť stanovené ciele v krátkodobom a strednodobom časovom horizonte.“

Výsledok hlasovania:

za: 54
proti: 38
zdržali sa: 1

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Zjednodušenie realizácie rámcových programov pre výskum

KOM(2010) 187 v konečnom znení

(2011/C 48/22)

Spravodajca: **Gerd WOLF**

Európska komisia sa 29. apríla 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zjednodušenie realizácie rámcových programov pre výskum“

KOM(2010) 187 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra 2010) prijal 114 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Musí sa zlepšiť efektívnosť a prítlačivosť rámcových výskumných programov EÚ. Na to je potrebné zjednodušiť ich realizáciu.

1.2 Výbor preto víta oznámenie Komisie a v zásade súhlasí s predloženými návrhmi.

1.3 Okrem toho výbor víta závery z rokovania Rady pre hospodársku súťaž z 26. mája 2010 k tej istej tematike.

1.4 Jedným z ústredných problémov podpory výskumu EÚ sa stala pribúdajúca diverzifikácia rozličných čiastkových programov a ich nástrojov s ich sčasti veľmi odlišnými pravidlami a postupmi. Pre žiadateľov a príjemcov podpory to prinieslo takmer neprehľadnú komplexnosť, ku ktorej ešte prispievajú rozdielne súbory predpisov jednotlivých členských štátov a ich poskytovateľov podpory.

1.5 Výbor preto ako prvý krok na podporu výskumu v EÚ odporúča postupnú harmonizáciu príslušných pravidiel a postupov, dlhodobo však aj medzi členskými štátmi navzájom a s Komisiou. Až potom by bol vytvorený európsky výskumný priestor.

1.6 Podpora výskumu v EÚ si vyžaduje zlepšenie rovnováhy medzi voľným pôsobením a kontrolou. Platí to pri vytváraní pravidiel aj pri ich uplatňovaní v praxi. Výbor odporúča, aby sa využíval prístup založený na dôvere, ktorý sa stane stredobodom európskej podpory výskumu. V tejto súvislosti výbor podporuje návrh Komisie, aby sa v oblasti výskumu zvýšilo „prípustné riziko chyby“⁽¹⁾.

1.7 Ako ďalšie kroky väčšinou v zmysle oznámenia Komisie výbor odporúča:

— uznávanie bežných postupov účtovania používaných príjemcami podpory v súlade s platnými právnymi predpismi jednotlivých členských štátov,

— primerané a účinné uplatňovanie pravidiel v praxi,

— paušálne sumy ako voliteľnú možnosť, nie však ako zámkienku na zníženie podpory; skutočné náklady ako základ účtovania,

— čo najväčší súlad a transparentnosť postupov,

— čo najväčšiu kontinuitu a stabilitu právnych predpisov a postupov,

— skúsených a medzinárodne uznávaných odborníkov ako koordinujúcich pracovníkov s dostatočným priestorom na rozhodovanie,

— zosúladenú stratégiu auditu stanovenú na základe transparentných postupov,

— ďalší rozvoj softvérových nástrojov,

— možnosť odpočtu dane z pridanej hodnoty,

⁽¹⁾ Pozri aj KOM(2010) 261 v konečnom znení.

- osobitné zjednodušenia pre malé a stredné podniky (MSP),
- spoľahlivé, jasné a včasne dostupné usmernenia (návody) k podporným programom a nástrojom.

1.8 Výbor sa v zásade skepticky stavia k ďalej siahajúcemu návrhu Komisie, aby sa pri ďalšom rámcovom programe uvažovalo o podpore založenej na dosiahnutých výsledkoch ako o alternatívnom spôsobe podpory, a to dokiaľ na základe podrobného a vysvetlenia Komisie nebude môcť objektívne posúdiť, čo by sa pod takouto podporou malo alebo mohlo chápať napríklad v procedurálnej oblasti atď. Bez ohľadu na to by pri každej podpore výskumu malo byť samozrejme prvotnou úlohou a myšlienkou získavanie dôležitých a nových poznatkov, voľba najvhodnejšieho a najefektívnejšieho spôsobu ako k nim dospieť, pričom pravidlá a ich uplatňovanie treba podriadiť tomuto cieľu.

1.9 Popri zjednodušovaní právno-administratívnych a finančných pravidiel a postupov je však rovnako dôležité zjednodušiť vedecké a tematické postupy pri žiadaní, posudzovaní a monitorovaní, aby sa obmedzili a zharmonizovali prebujnené pravidlá a rôznorodé európske, štátne, regionálne a inštitucionálne vykazovacie povinnosti a postupy pri žiadaní, posudzovaní resp. vyhodnocovaní a povoľovaní.

2. Oznámenie Komisie

2.1 Cieľom oznámenia Komisie je ďalšie zjednodušenie vykonávania európskeho rámcového výskumného programu. Oznámenie sa v prvom rade zaoberá otázkami financovania.

2.2 Možnosti ďalších zjednodušení vysvetlené v oznámení sú rozdelené do troch línií:

- Línia č. 1: Zefektívnenie manažmentu návrhu a riadenia grantov v rámci existujúcich pravidiel
- Línia č. 2: Prispôsobenie pravidiel v rámci súčasného systému založeného na vynaložených nákladoch
- Línia č. 3: Prechod z financovania založeného na vynaložených nákladoch na financovanie založené na dosiahnutých výsledkoch

2.3 V prvej línii sa nachádzajú praktické zlepšenia postupov a nástrojov, ktoré už Komisia začala uplatňovať.

2.3.1 Druhá línia sa vzťahuje na zmeny existujúcich pravidiel umožňujúce širšiu prijateľnosť zvyčajných účtovných postupov (vrátane používania priemerných osobných nákladov), zníženie počtu ustanovení o rôznych činnostiach a účastníkoch, prijatie ustanovení týkajúcich sa konateľov, ktorí sú vlastníčkmi MSP, a zmenu výberového konania na udelenie grantu. Väčšina

návrhov v tejto línii sa týka tvorby budúcich rámcových programov.

2.3.2 V tretej línii sú predstavené možnosti prechodu z podpory založenej na vynaložených nákladoch na podporu založenú na dosiahnutých výsledkoch. Má sa tým dosiahnuť značný posun pri vykazovaní a kontrolných opatreniach z finančnej do vedecko-technickej oblasti.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 **Význam, účinnosť a príťažlivosť rámcového programu pre výskum a vývoj.** Rámcový program pre výskum a vývoj je jedným z najdôležitejších nástrojov Spoločenstva na zaistenie a upevnenie konkurencieschopnosti a blahobytu Európy, na splnenie cieľov novej stratégie Európa 2020 a na vytvorenie európskeho výskumného priestoru. Preto je nevyhnutné, aby sa rámcový výskumný program realizoval podľa možnosti efektívne. Pre najlepších vedcov a najlepšie ústavy, ale aj pre priemysel a MSP musí byť príťažlivé zapojiť sa do rámcového programu. Účasť na ňom sa musí oplácať a musí sa považovať za vyznamenanie. Na to sú nevyhnutné príťažlivé a efektívne administratívne a finančné rámcové podmienky pre príjemcov podpory.

3.2 **Potrebné zjednodušenie.** Celkovo vždy bola a stále jestvuje jednoznačná potreba podstatných zlepšení a zjednodušení postupov a pravidiel. Preto výbor už viackrát žiadal, aby sa zjednodušili postupy spojené s využívaním rámcového výskumného programu, a s uspokojením skonštatoval, že prvé opatrenia na zjednodušenie sa uplatnia už v 7. rámcovom programe pre výskum a vývoj.

3.3 **Záver Rady.** Vzhľadom na to výbor víta aj závery zo zasadnutia Rady z 28. mája 2010⁽²⁾. Ďalšie vysvetlenia a odporúčania výboru by mali slúžiť aj na prehĺbenie a podporu postojov uvedených v týchto záveroch.

3.4 **Zásadný súhlas.** Výbor preto v zásade víta a podporuje iniciatívu Komisie a zámery a možnosti uvedené v oznámení. Množstvo navrhovaných opatrení je vhodné na to, aby sa dosiahli značné zlepšenia, a preto ich výbor plne podporuje. Platí to napríklad o sprísnení spravovania návrhov a finančnej pomoci v rámci jestvujúcich pravidiel, či o širokej akceptácii bežných účtovných a vykazovacích postupov pre príjemcov podpory uznaných v členských štátoch. Hlavné príčiny súčasnej komplexnosti sa tým však neodstránia, iba zmiernia. Cieľom dlhodobějších snáh by preto v záujme spoločného vnútorného trhu a európskeho výskumného priestoru malo byť aj odstránenie hlavných príčin problémov.

⁽²⁾ Zasadnutie Rady Európskej únie 28. mája 2010: Závery Rady o zjednodušených a efektívnejších programoch, ktorými sa podporuje európsky výskum a inovácia, 10268/10.

3.5 **Podstatná príčina súčasnej komplexnosti.** Ústredným problémom podpory výskumu Európskou úniou je pribúdajúca rozmanitosť programov a nástrojov EÚ. Zabeňuté nástroje a programy podpory majú sčasti vlastné a veľmi odlišné pravidlá a postupy poskytovania podpory (napríklad spoločné technologické iniciatívy podľa článku 187, iniciatívy podľa článku 185, EIT, ERA-Net, PPP atď.). Výsledkom je narastajúca komplexnosť pre príjemcov podpory. Obmedzuje to nielen efektívnosť použitých prostriedkov, ale aj príťažlivosť rámcového programu pre najlepších vedcov, čo ovplyvňuje úspech rámcového programu.

3.5.1 **Rozdielne súbory pravidiel v členských štátoch.** K spomínanej komplexnosti sčasti ešte prispievajú veľmi rozdielne súbory pravidiel jednotlivých členských štátov a príslušní poskytovatelia štátnej podpory, ktorí – ako je známe – zohrávajú podstatnú a často rozhodujúcu úlohu. Aby sme pojali celý význam problematiky, treba pripomenúť, že pri takmer všetkých programoch podporovaných Komisiou (výnimkou je European Research Council) sa predpokladá účasť výskumníkov a poskytovateľov podpory **najmenej z troch členských štátov.**

3.6 **Harmonizácia pravidiel.** Výbor preto všetkým subjektom zodpovedným za vytvorenie európskeho výskumného priestoru odporúča, aby zmenšili tieto rozdiely a túto rôznorodosť právno-administratívnych a finančných pravidiel pri rámcovom programe pre výskum a vývoj. Potrebujeme **harmonizáciu resp. zjednotenie a zredukovanie súboru pravidiel týkajúcich sa rámcových programov pre výskum a vývoj.** Musia sa určiť a zhodne ďalej používať osvedčené nástroje podpory z rámcového programu. Pri všetkých európskych opatreniach na podporu výskumu a vývoja z rámcových programov sa musí začať používať jednotný právny rámec.

3.7 **Cieľ, ktorý siaha ďalej.** Bolo by sa však treba snažiť o ďalej siahajúci cieľ, ktorým by bolo zjednotenie nástrojov podpory a postupov účtovania (pozri aj bod 4.1), a to nielen v samotnom výskumno-vývojovom rámcovom programe, ale aj medzi členskými štátmi navzájom a spolu s Komisiou. Mohli by sa tak odstrániť aj niektoré známe prekážky väčšej medzištátnej mobility vedcov. Celkovo by išlo o podstatný krok smerom k vytvoreniu európskeho výskumného priestoru. Aj keď možno práve tento dôležitý cieľ dnes ešte považovať za utopický, mali by sme sa napriek tomu trpezlivo a vytrvalo, čo i len postupne, snažiť o jeho dosiahnutie. **Išlo by práve o podstatný krok smerom k vytvoreniu európskeho výskumného priestoru.**

3.7.1 **Pluralizmus vo výskume.** Takéto zjednotenia by však v žiadnom prípade nesmeli viesť k tomu, aby sa obmedzoval pluralizmus výskumných metód, prístupov a voľby zamerania, ktorý považujeme za nevyhnutný⁽³⁾. *Pluralizmus [vo výskume] nie je plytvaním, ale prostriedkom na optimalizáciu a vývoj pri hľadaní nových vedomostí a schopností, ako aj nevyhnutným predpokladom vedeckého pokroku.*

3.8 **Rovnováha medzi voľným pôsobením a kontrolou.** V zásade je potrebný primeraný pomer medzi voľným pôsobením a kontrolou. Platí to pri vytváraní samotných pravidiel aj pri ich uplatňovaní v praxi. Kým sa nedosiahne zjednodušenie pravidiel, je o to dôležitejšie **uplatňovať jestvujúce pravidlá** pružne a pragmaticky. Pri uplatňovaní a výklade pravidiel musí mať efektívne uskutočnenie projektu a použitie prostriedkov prednosť pred vylúčením akéhokoľvek rizika. Abstraktne naformulované predpisy, ktoré upravujú účasť, i rozpočtové pravidlá na to dávajú dostatočný priestor. Mali by sa využívať dôsledne v prospech optimálnej podpory výskumu a efektívneho spravovania prostriedkov. Výbor preto pripomína svoje skoršie odporúčania, aby sa jednotlivým rozhodovateľom v Komisii dalo zásadne viac priestoru na voľné rozhodovanie, čím by sa zabezpečila aj väčšia tolerancia voči riziku chýb. *Obavy z chýb alebo nesprávneho konania jednotlivcov nesmú viesť k nadmernej regulácii a ochromeniu všetkých. Toto platí rovnako aj pre pracovné postupy organizácií na podporu a pre pracovné postupy výskumných pracovníkov.*

3.9 **Prístup založený na dôvere.** Príčinou zistených chýb alebo omylov pri vyúčtovaní nákladov je väčšinou komplexnosť kritérií na získanie podpory a spravidla nejde o pokus o podvod. Preto by sa jasnejšie malo rozlišovať medzi chybami, omylni a podvodom. Výbor preto Rade, Európskemu parlamentu a Komisii odporúča, aby sa využíval prístup založený na dôvere, ktorý sa stane stredobodom európskej podpory výskumu. V tejto súvislosti výbor podporuje návrh Komisie, aby sa v oblasti výskumu zvýšilo „prípustné riziko chyby“⁽⁴⁾.

3.10 **Odborne zdatní a angažovaní pracovníci.** Na splnenie svojich úloh v rámci rámcového programu pre výskum a vývoj potrebuje Komisia odborne zdatných pracovníkov, ktorých odborné vedecké schopnosti uznáva medzinárodná vedecká obec⁽⁵⁾. Ich angažovanosť za optimálne výsledky a efektívne uplatňovanie programu preto nemôže byť prehnane ovplyvňovaná obavou z možných procedurálnych chýb a ich dôsledkov, ktorá je vzhľadom na mätúcu komplexnosť určite pochopiteľná. Takisto to však znamená, že za vzniknuté chyby nemožno ručiť v prehnanej miere. Aj z tohto dôvodu je potrebné zjednodušenie, pružnosť a väčšia jasnosť.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 1, bod 1.10 a 3.14.1.

⁽⁴⁾ Pozri KOM(2010) 261 v konečnom znení.

⁽⁵⁾ Výbor odkazuje na Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 1, v ktorom v bode 1.12 už uviedol, že „považuje za nutné, aby v organizáciách na podporu, najmä aj v Komisii, pracovali vedecky výborne vyskolení odborní pracovníci, ktorí by boli podrobne a dlhodobo oboznámení s príslušnou oblasťou, jej osobitostami a špecifickou ‚community‘ a ktorí na svojom mieste aj zotrvávajú (pravidelná rotácia pracovných miest je v tomto prípade kontraproduktívna!)“.

3.11 Transparentnosť ako doplnujúci kontrolný mechanizmus Väčší priestor na voľné rozhodovanie jednotlivých rozhodovateľov v Komisii, ktorý výbor odporúča a ktorý má prispieť k efektívnosti, nevyhnutne skrýva aj potenciál ďalších omylov alebo zvýhodňovania. Keďže však výbor vždy poukazyval na to, že aj pri podpore výskumu je potrebná úplná otvorenosť a transparentnosť, predstavuje informovaná užívateľská obec a jej reakcie ďalší nápravny prvok pri prípadnom vývoji nesprávnym smerom.

3.12 Význam kontinuity a stability. Zaobchádzanie s takýmito komplexnými sústavami si vyžaduje ťažký proces učenia a nadobudnutie zručností. Platí to pre zamestnancov Komisie aj pre potenciálnych príjemcov pomoci, predovšetkým tiež pre MSP, ktoré si nemôžu dovoliť vytvoriť si vlastné právne oddelenie len na tieto otázky. Spoľahlivá kontinuita postupu preto nielenže zlepšuje právnu istotu, ale inherentne zjednodušuje aj ďalšiu prácu s týmito sústavami. Takisto sa musia všetky zamýšľané zmeny zvážiť z hľadiska narušenia kontinuity a stability, aj keď majú slúžiť na zjednodušenie: **oproti strate kontinuity a stability musí byť zamýšľané zjednodušenie významným prínosom.**

3.13 Zjednodušenie postupov podávania vedeckých žiadostí a vedeckého posudzovania Popri zjednodušovaní právno-administratívnych a finančných pravidiel a postupov (bod 3.6 a 3.7) je však rovnako dôležité zjednodušiť vedecké a tematické postupy pri žiadaní, posudzovaní a monitorovaní, aby sa zjednodušili resp. zhrnuli a na nevyhnutné minimum obmedzili prebujnené pravidlá a rôznorodé európske, štátne, regionálne a inštitucionálne vykazovacie povinnosti a postupy pri žiadaní, posudzovaní resp. vyhodnocovaní a povoľovaní atď. Výbor vyjadruje poľutovanie nad tým, že tento aspekt sa v oznámení Komisie vôbec nespomína. Výbor preto znovu odporúča, aby sa Komisia po dohode s členskými štátmi a ich predstaviteľmi snažila o harmonizáciu a zhrnutie rozmanitých postupov žiadania, monitorovania a vyhodnocovania na inštitucionálnej, národnej a európskej úrovni, ktoré sa ešte často prelínajú. Zabránilo by sa tak zbytočnému opotrebovaniu vysokokvalifikovaných výskumníkov a všeobecne ľudských zdrojov. Aj keď sa v tejto oblasti vďaka 7. rámcovému programu už dosiahol pokrok, veľká časť tejto úlohy zostáva nesplnená. Pri nastolených možných riešeniach treba dbať o to, aby sa prostredníctvom grémií a výborov zachovala primeraná účasť členských štátov na rozhodovaní o podpore.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Účtovné postupy členských štátov Širšia prijateľnosť zvyčajných účtovných postupov navrhovaná Komisiou by podľa názoru výboru naozaj priniesla značné zjednodušenie. Platí to však iba v prípade, že sa tým naozaj myslí stav, keď sa v každom členskom štáte môže aj pri rámcových programoch pre výskum a vývoj postupovať a účtovať podľa platných národných pravidiel o poskytovaní pomoci výskumu, čo musí byť uznané aj Európskym dvorom audítov. Výbor si je síce vedomý toho, že by to mohlo viesť k určitému nerovnakému

posudzovaniu, s ktorým by sme sa však mali zmieriť vzhľadom na získané zjednodušenie. Výbor preto dôrazne odporúča, aby sa tento návrh Komisie skutočne, účinne a neobmedzene uplatnil pri všetkých druhoch nákladov v zmysle uvedeného objasnenia.

4.1.1 Odpočítateľnosť dane z pridanej hodnoty Pri určitých výskumných zámeroch je súčasťou nákladov aj daň z pridanej hodnoty. Európske rozpočtové pravidlá pripúšťajú, aby sa za určitého predpokladu uznala odpočítateľnosť dane z pridanej hodnoty. Vo väčšine európskych programov podpory sa toto pravidlu už aj uplatňuje. Výbor preto odporúča, aby sa v budúcnosti v rámcových programoch pre výskum a vývoj daň z pridanej hodnoty uznávala ako odpočítateľný výdavok.

4.2 Obmedzenie rôznorodosti pravidiel Obmedzenie rôznorodosti pravidiel pri rozličných programoch a nástrojoch sa javí ako nevyhnutné (pozri aj bod 3.6). Netreba sa však snažiť o jediné riešenie pre všetkých prijímateľov podpory, pretože takýto prístup nemôže zodpovedať potrebám rozmanitých účastníkov rámcových programov výskumu a vývoja ani pri zohľadnení aspektu zjednodušenia. Malo by sa preto zachovať aspoň súčasné rozlišovanie organizácií. Výbor preto odporúča, aby sa jednotná sadzba financovania, ktorú v tejto časti navrhuje Komisia, nezaviedla pre všetky druhy organizácií a činností.

4.3 Pokusné pravidlá Obmedzenie rôznorodosti pravidiel a požiadavka kontinuity a stability súborov pravidiel (pozri aj bod 3.12) však nesmú spôsobiť ustrnutie sústavy. Nové nástroje by sa však mali skúšobne zaviesť a overiť prv, než sa rozhodne o ich začlenení do bežného súboru pravidiel.

4.4 Jednoznačné definície a usmernenia ako návody Práve v komplexných sústavách je rozhodujúce jasné a jednoznačné určenie pojmov, pravidiel, postupov a procesov, aby sa subjektom umožnilo efektívne postupovať. Platí to aj pre včasné poskytnutie spoľahlivých usmernení a návodov zostavených Komisiou. Na jednej strane musia usmernenia poskytnúť dostatočný priestor na primerané zohľadnenie rozličných rámcových podmienok, ktoré majú príjemcovia podpory, na druhej strane sa musí príjmom zaručiť, že sa na tieto usmernenia môžu spoľahnúť. Táto požiadavka nie je v rozpore s potrebnou pružnosťou, ale naopak, umožňuje naplno ju využiť. Práve tu však výbor vidí osobitné problémy s poslednou, takmer revolučnou časťou návrhu Komisie (pozri bod 4.8 ďalej).

4.5 Zosúladená stratégia auditu Budúca stratégia auditu vypracovaná Komisiou je podstatným prvkom procesu zjednodušovania (pozri aj body 3.9 a 4.1). Výbor preto odporúča, aby sa nanovo definovala stratégia auditu s cieľom zvýšiť efektívnosť rámcového programu výskumu a vývoja a zjednodušiť administratívne postupy. Na tomto mieste sa by sa mali jasne stanoviť aj podmienky, za ktorých sa majú overovať aj existujúce účtovné postupy uplatňované v členských štátoch, vrátane možného účtovania priemerných sadzieb osobných nákladov.

4.6 Viac paušálnych súm v súčasnom prístupe založenom na vynaložených nákladoch Výbor v zásade súhlasí s týmto návrhom Komisie, ktorý sa naozaj môže týkať rozličných druhov nákladov. Komisia v ňom vidí tiež možnosť ako **zlepšiť podmienky účasti MSP**. Súhlas výboru má však obmedzenie: paušálne sumy musia kryť skutočné výdavky, nesmú byť zámenkou na zníženie rozsahu podpory a vždy sa musia ponúkať ako možnosť.

4.6.1 Skutočné náklady ako základ výpočtu paušálnych súm Zásadne musí výška finančného príspevku, teda aj ponúkaných paušálnych súm, vychádzať zo skutočných nákladov príjemcov príspevku. Iba ak podpora z rámcového programu pre výskum a vývoj dosiahne primeranú výšku, bude aj pre najvýkonnejšie organizácie pritažlivé zúčastňovať sa na európskych výskumných programoch napriek administratívnej náročnosti a výdavkom, ktoré na túto účasť musia vynaložiť, a len potom sa môžu úplne dosiahnuť ciele stanovené v oblasti konkurencieschopnosti a inovatívnosti.

4.7 Robustné softvérové nástroje riadenia projektov Používanie systémov na celkové spracovanie projektu od žiadosti až po jeho ukončenie, ktoré sú založené na internete, ponúka veľký potenciál na citeľné zníženie administratívnej náročnosti na strane Komisie aj na strane žiadateľov. Snahy Komisie v tomto smere preto výslovne vítame. Nástroje pripravené Komisiou a nástroje využívané žiadateľmi však musia bezchybne spolupracovať. Ale aj keď nové softvérové nástroje vyvinuté v 7. rámcovom programe zjednodušia postupy v Komisii, nesmie to ísť na úkor žiadateľov. Nevyzreté programové vybavenie (napr. NEF) a nekonzistentné štruktúry dokumentov (napr. medzi projektovými krokmi) spôsobujú všetkým žiadateľom dodatočné zbytočné náklady. Výbor odporúča, aby sa toto hľadisko bralo do úvahy pri všetkých projektových krokoch a na všetkých úrovniach projektu a aby sa v budúcnosti investovalo ešte viac zdrojov do ďalšieho vývoja softvérových nástrojov.

4.8 Prechod z financovania založeného na vynaložených nákladoch na financovanie založené na dosiahnutých výsledkoch Komisia navrhuje, aby sa už pri nadchádzajúcom 8. rámcovom výskumnom programe uvažovalo o prechode z podpory založenej na vynaložených nákladoch na podporu založenú na dosiahnutých výsledkoch, čo má byť alternatívnou koncepciou podpory a zjednodušením, ktoré je mimoriadnou

novinkou. Keďže prvotnou úlohou a myšlienkou pri každej podpore výskumu musí byť získavanie nových poznatkov a dosahovanie výsledkov s voľbou najvhodnejšieho a najefektívnejšieho spôsobu ako k nim dospieť, javí sa tento návrh na prvý pohľad ako mimoriadne pritažlivý, pretože by pravidlá a ich uplatňovanie mali samozrejme slúžiť práve na splnenie tejto úlohy a byť jej podriadené.

4.8.1 Prvotné pochybnosti Dohodnúť vopred konkrétne výsledky výskumného projektu sa javí ako problematické, pretože to má charakter výskumu na objednávku. S tým sú spojené nielen problémy s udeľovaním a daňovo-právne problémy, ale vznikajú aj otázky, ako sa chápe samotný výskum. Čo je výsledkom základného výskumu? Výbor sa preto k tomuto návrhu bude stavať skepticky dovtedy, kým nebude môcť na základe podrobného a objasňujúceho vysvetlenia Komisie objektívne posúdiť, čo sa konkrétne myslí pod podporou založenou na dosiahnutých výsledkoch a ktoré nástroje sa majú použiť. Pochybnosti výboru potvrdzuje aj opatrný postoj samotnej Komisie, ktorá uvádza: „Prístupy založené na dosiahnutých výsledkoch si vyžadujú obozretné stanovenie výstupov/výsledkov na úrovni každého jedného projektu a dôkladnú analýzu s cieľom stanoviť fixné paušálne sumy [...]“. Výbor preto odporúča, aby ďalším konkrétnym krokom predchádzala veľmi starostlivá a premyslená diskusia všetkých potenciálnych účastníkov, ktorej výsledkom by najprv malo byť aj jasné oznámenie o podpore výskumu založenej na dosiahnutých výsledkoch.

4.8.2 Štúdiá uskutočniteľnosti a definície Z vysvetlených dôvodov by výbor privítal štúdiu uskutočniteľnosti podpory založenej na dosiahnutých výsledkoch (pozri aj bod 4.3), aby mohol objektívne posúdiť jej konkrétne príležitosti, riziká, problémy a možný potenciál zjednodušenia. Namiesto podpory založenej na dosiahnutých výsledkoch by možno boli vhodnejšie pojmy ako „výskumne zameraná podpora projektov“⁽⁶⁾ (TRANS E science-based funding)“ alebo „programovo zameraná podpora výskumu“.

4.8.3 Zohľadňovanie osobitných potrieb MSP Viazanie príspevkov na neisté výsledky projektu, ktoré sa majú dosiahnuť neskôr, by mohlo byť osobitne problematické hlavne pre MSP. Ak by prísluš podpory zo strany Komisie bol zafažený značnou neistotou, mohlo by byť napríklad ťažké získať potrebné doplňujúce financovanie.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽⁶⁾ Návrh neformálnej pracovnej skupiny „Implementácia 7. RP“, ktorej predsedom bol Herber Reul (poslanec EP).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Smernica Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 97/68/ES, pokiaľ ide o ustanovenia pre motory uvádzané na trh podľa pružného systému

KOM(2010) 362 v konečnom znení – 2010/0195 (COD)

(2011/C 48/23)

Samostatný spravodajca: **pán PEZZINI**

Rada Európskej únie i Európsky parlament sa 7. septembra 2010 podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie rozhodli prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 97/68/ES, pokiaľ ide o ustanovenia pre motory uvádzané na trh podľa pružného systému“

KOM(2010) 362 v konečnom znení – 2010/0195 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza zo 16. septembra 2010) prijal jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Výbor je presvedčený, že cieľ umiestňovať na európsky trh **motory do necestných pojazdných strojov** so stále nižšími emisiami oxidu uhoľnatého, oxidov dusíka, uhlíkovdtkov a pevných častíc⁽¹⁾, teda motory menej znečisťujúce životné prostredie, je nevyhnutný a zodpovedá cieľom zníženia emisií, nebezpečných pre zdravie a spôsobujúcich zmenu klímy, ktoré chce EÚ dosiahnuť do roku 2020.

1.2 Výbor je tiež presvedčený, že predovšetkým v období celosvetovej krízy postihujúcej oblasť financií, hospodárstva a zamestnanosti je potrebné zabezpečiť európskym producentom motorov do necestných pojazdných strojov:

— primeranú úroveň konkurencieschopnosti,

— možnosti a čas na výskum a technologický rozvoj,

— primeranú úroveň flexibility pre inovačné aplikácie vo výrobe a na potrebné zmeny pri zariadeniach⁽²⁾, ktorá umožní bez ohrozenia zamestnanosti dosiahnuť a dodržiavať stanovené limity emisií.

1.3 Výbor podporuje návrh Komisie zvýšiť na 50 % pružnosť pre odvetvia, na ktoré sa už pružné systémy vzťahujú podľa

smernice o motoroch inštalovaných v necestných pojazdných strojoch⁽³⁾ a celkový počet motorov, ktoré majú byť uvedené na trh, prispôsobiť uvedeným systémom, ako aj začleniť do pružného systému koľajové vozidlá a lokomotívy a poskytnúť im 20 % pružnosť.

1.4 V jednom zo svojich predchádzajúcich stanovísk výbor už zdôraznil⁽⁴⁾, že typové schválenie motorov na referenčné palivo bude zárukou ich prispôsobenia hraničným hodnotám etapy III B. Emisie však budú zodpovedať týmto hodnotám len vtedy, ak vhodné palivo bude skutočne na trhu.

1.4.1 Vzhľadom na technológiu potrebnú na dosiahnutie limitov stanovených pre etapu III B⁽⁵⁾ v oblasti emisií pevných častíc a oxidov dusíka⁽⁶⁾ musí obsah síry v palive klesnúť pod aktuálnu úroveň v mnohých členských štátoch a preto je potrebné stanoviť vlastnosti referenčného paliva.

1.5 Na dosiahnutie týchto cieľov je potrebné nielen stanoviť prísne limity, ale tiež skúšobné postupy zodpovedajúce potrebám praxe, čím sa obmedzí využívanie laboratórnych výsledkov, ktoré poskytujú teoretické výsledky a pri ktorých je sporná metodika kontroly emisií. Tiež je potrebné presne zistiť, aké vlastnosti majú výfukové plyny necestných pojazdných strojov v normálnej prevádzke, teda nielen ako sa stroje správajú počas skúšania v testovacom zariadení a aké sú pritom emisie motorov samotných.

(1) CO; NO_x; HC; PM.

(2) Výrobcovia budú musieť v plnom rozsahu prispôsobiť konštrukciu svojich strojov a zariadení motorom, ktoré budú do nich montované.

(3) Smernica 97/68/ES

(4) Ú. v. EÚ C 220, 16.9.2003, s. 16.

(5) Od 1. januára 2011.

(6) Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

1.6 Výbor zdôrazňuje svoje obavy pokiaľ ide o dodržanie termínov naplánovaných pre začatie etapy III B a etapy IV a zavedenie príslušných schvaľovacích postupov. Zároveň si kladie otázku, či by nebolo vhodné o dva roky predĺžiť lehotu na zrealizovanie etapy III B a o tri roky lehotu na zrealizovanie etapy IV, aby sa v praxi v plnom rozsahu dosiahli požadované hodnoty.

1.7 Výbor sa domnieva, že pružné adaptačné mechanizmy a lehoty na uskutočnenie prechodu z jednej etapy do druhej predstavujú pre malé a stredné podniky zvlášť veľkú záťaž vzhľadom na náklady na úpravy zariadení a motorov, hlavne náklady nutné na technický výskum a vývoj a posúdenie zhody. Tieto náklady samozrejme zatažia oveľa viacej malé podniky než veľké priemyselné komplexy.

1.8 Podľa výboru je vzhľadom na to, že k mechanickému opotrebovaniu necestných strojov dôjde pravdepodobne rýchlejšie než k opotrebovaniu ich motorov⁽⁷⁾, dôležité zohľadniť emisie, ktoré motory vyprodukujú počas celej svojej životnosti, teda aj po výmene mechanických častí stroja. Je potrebné zaviesť trvalé všeobecne akceptované technické požiadavky umožňujúce zabrániť zvýšeniu úrovne emisií, ku ktorému časom dochádza.

1.9 Výbor sa domnieva, že plánované osvedčenia o schválení uvedené v prílohe I by okrem vzoru štítkov, ktoré sa budú umiestňovať na výrobky uvádzané na trh v rámci pružného systému, alebo iných označení, mali obsahovať aj podrobný popis povinných zariadení umožňujúcich dosiahnutie limitov stanovených v predpisoch, na základe ktorých boli schválené.

1.10 Výbor pokladá za veľmi dôležitú podporu spoločného úsilia na európskej a celosvetovej úrovni o vypracovanie jednoznačných a všeobecne akceptovaných technických noriem s cieľom podporiť celosvetový obchod v danom odvetví a stále viacej harmonizovať emisné limity platné v Spoločenstve s limitami, ktoré sú uplatňované alebo platia v tretích krajinách.

1.11 EHSV odporúča vypracovať aktualizované implementačné usmernenia s cieľom uľahčiť nielen výrobcovi motorov, ale predovšetkým výrobcovi zariadení uplatňovanie ustanovení v jednotlivých fázach, a popritom zaviesť participatívne výhľadové plánovanie týkajúce sa perspektívy ochrany životného prostredia pri necestných pojazdných strojoch a zariadeniach a možnosti podporiť využívanie environmentálnej značky v tomto sektore.

1.11.1 Je dôležité uskutočniť informačnú kampaň, vďaka ktorej by nielen výrobcovia mobilných strojov a zariadení, do ktorých sa zabudovávajú upravené motory, ale aj koneční spotrebiteľia pochopili potrebu správneho uplatňovania predpisov stanovených pre rozličné fázy vývoja činností s nižšími emisiami, počas ktorých sa s pomocou sociálnych partnerov

a verejných orgánov budú vyvíjať nové ekologicky vhodné kvalifikačné a úžitkové profily spolu s európskou sústavou certifikácie nových zručností a primeranými mechanizmami podpory.

2. Úvod

2.1 Smernica 97/68/ES o emisiách výfukových plynov z motorov inštalovaných v necestných pojazdných strojoch sa týka vznetrových motorov s výkonom od 18 kW do 560 kW. Stanovuje limity emisií oxidu uhľohnatého, oxidov dusíka, uhlíkovodíkov a pevných častíc. V smernici sa predpokladajú čoraz prísnejšie limity emisií pre jednotlivé etapy so zodpovedajúcimi lehotami na prispôsobenie horných hraničných hodnôt emisií výfukových plynov:

- zo vznetrových motorov inštalovaných do stavebných strojov,
- do poľnohospodárskych a lesných strojov,
- do koľajových vozidiel a lokomotív,
- do plavidiel vnútrozemskej vodnej dopravy,
- z motorov s konštantnou rýchlosťou,
- z malých benzínových motorov používaných v rôznych typoch strojov.

2.2 Normy stanovené uvedenou smernicou, ku ktorým sa výbor mal možnosť už niekoľkokrát vyjadriť⁽⁸⁾, boli medziasom niekoľko krát zmenené alebo doplnené, a to smernicou 2001/63/ES, smernicou 2002/88/ES a smernicou 2004/26/ES. Posledná smernica zaviedla pružné schémy na uľahčenie prechodu na rôzne úrovne povolených emisií.

2.3 Smernica Európskej komisie 2010/26/EÚ z 31. marca 2010 nedávno predĺžila obdobie výnimky pre zážihové motory používané v niektorých ručných náradíach do 31. júla 2013 a objasnila niektoré homologizačné technické podmienky, ktoré sa musia splniť na preukázanie plnenia limitov výfukových emisií etapy III B. Okrem toho zjednodušila administratívny postup pri žiadostiach o uplatňovanie pružného systému.

2.4 Podobne normy už existujú v USA a v menšej miere v Japonsku, kým iné významné hospodárske celky ako Čína, India, Rusko alebo Brazília podobné predpisy v tejto oblasti nemajú.

2.5 Zavedené pružné schémy sú reakciou na požiadavku umožniť podnikom prispôbiť sa novým normám, nakoľko technické riešenia umožňujúce rešpektovať pri motoroch hodnoty emisných limitov etapy III B zatiaľ nie sú hotové a výrobcovia zariadení musia zintenzívniť výskum a vývoj, aby zabezpečili, že motory zodpovedajúce etape III B sa dostanú na trh v stanovených termínoch⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Ú. v. ES C 407, 28.12.1998, Ú. v. ES C 260, 17.9.2001, s. 1, Ú. v. EÚ C 220, 16.9.2003, s. 16.

⁽⁹⁾ SEK(2010) 829, 7.7.2010 – sprievodný dokument k návrhu KOM(2010) 362 v konečnom znení.

⁽⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 4.

2.6 Na druhej strane európsky priemysel mobilných strojov a zariadení po jeseni 2008 závažne zasiahli účinky svetovej finančnej a hospodárskej krízy, predovšetkým v oblasti výroby stavebných⁽¹⁰⁾ a poľnohospodárskych strojov.

2.6.1 Na zachovanie rozvoja priemyslu v rámci ochrany životného prostredia je potrebné:

- zachovať konkurencieschopnosť európskeho priemyslu mobilných strojov a zariadení zmiernením bezprostrednej ťarchy hospodárskej krízy,
- umožniť priemyslu, aby v priebehu etapy III B ďalej mohol financovať technický výskum a vývoj v prospech všetkých typov výrobkov,
- obmedziť emisie nahradením starých motorov v mobilných strojoch a zariadeniach novými čistejšími motormi.

2.7 Aproximáciu právnych predpisov členských štátov, ktoré sa týkajú opatrení voči emisiám plyných a tuhých znečisťujúcich látok zo spaľovacích motorov inštalovaných v necestných pojazdných strojoch, upravujú právne predpisy Spoločenstva poskytujúce určitú flexibilitu, v rámci ktorých sa predpokladajú čoraz prísnejšie etapy týkajúce sa limitov emisií so zodpovedajúcimi dátumami plnenia.

2.8 Komisia si dala za cieľ čo najviac zmierniť prísne predpisy nariadenia, pretože si uvedomuje dôsledky hospodárskej krízy a nutnosť znásobiť úsilie o inovatívne riešenia a technickú normalizáciu v oblasti technického výskumu a vývoja.

3. Návrh zmeny a doplnenia smernice

3.1 V návrhu sa predpokladajú nasledujúce zmeny a doplnenia smernice 97/68/ES:

3.1.1 Zvýšenie percentuálneho podielu počtu motorov na použitie v pozemných strojoch uvádzaných na trh podľa pružného systému v každej kategórii motorov. Nárast od 20 % do 50 % ročného predaja strojov pôvodných výrobcov zariadení a úprava maximálneho počtu motorov, ktoré môžu byť uvedené na trh podľa pružného systému ako alternatíva v období medzi emisnou etapou III A a emisnou etapou III B.

3.1.2 Možnosť zaradenia motorov používaných na pohon koľajových vozidiel a lokomotív do pružného systému. Čím sa pôvodným výrobcom zariadení poskytne možnosť uvádzať na trh obmedzený počet motorov podľa pružného systému.

3.1.3 Platnosť týchto opatrení je do 31. decembra 2013.

3.2 Navrhovaná možnosť teda znamená posilnenie existujúceho pružného systému a jeho rozšírenie na odvetvia, ktoré dotiaľ neboli zaradené. Toto riešenie sa považuje za najlepšiu

možnosť, pretože dáva do rovnováhy vplyv na životné prostredie a ekonomické výhody v úsporách nákladov, ktoré sú potrebné na to, aby sa trh mohol prispôbiť novým emisným limitom.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) podporuje snahu Komisie o vyššiu pružnosť pri uplatňovaní jednotlivých etáp implementácie povolených emisných limitov oxidu uhľnatého, oxidov dusíka, uhlíkovdík a pevných častíc pre mobilné stroje a zariadenia.

4.2 EHSV chápe obavy Komisie o zachovanie úrovne konkurencieschopnosti a zamestnanosti európskeho priemyslu necestných pojazdných strojov v kontexte dôsledkov medzinárodnej finančnej a hospodárskej krízy, ale zároveň aj nutnosť zachovať vysokú úroveň ochrany životného prostredia a blahobytu občanov EÚ.

4.3 Výbor podobne ako v predchádzajúcich stanoviskách k právnym predpisom o znížení emisií CO₂, o ktoré sa Komisia zasadzuje, aj teraz potvrdzuje svoju podporu všetkým iniciatívam Spoločenstva, ktorých cieľom je dosiahnutie konkrétnych cieľov v oblasti zníženia emisií skleníkových plynov, čo je základným aspektom boja proti klimatickým zmenám, ochrany životného prostredia a zdravia.

4.4 Výbor teda podporuje návrh Komisie zvýšiť na 50 % pružnosť pre odvetvia, na ktoré sa už pružné systémy vzťahujú podľa smernice o emisiách výfukových plynov z motorov inštalovaných v necestných pojazdných strojoch z roku 1997 v zmenenej a doplnenej podobe, a okrem toho začleniť koľajové vozidlá a lokomotívy do pružného systému a poskytnúť aj 20 % pružnosť na ročný predaj zariadení vybavených motormi v uvedenej kategórii.

4.5 EHSV znovu zdôrazňuje⁽¹¹⁾, že emisie budú týmto hodnotám zodpovedať len vtedy, ak na trhu naozaj budú vhodné palivá, a poukazuje na to, že vzhľadom na technológiu potrebnú na dosiahnutie limitov etapy III B a etapy IV emisií pevných častíc a oxidov dusíka musí obsah síry v palive klesnúť pod aktuálnu úroveň v mnohých členských štátoch a preto je potrebné stanoviť jedno referenčné palivo, ktoré bude zodpovedať realite trhu s palivami⁽¹²⁾.

4.6 Výbor tiež upozorňuje na zložitú a chýlostivú tohto preskúmania, ktoré na jednej strane z presvedčivých dôvodov musí mať na zreteli zníženie emisií oxidu uhľnatého, oxidov dusíka, uhlíkovdík a pevných častíc, na druhej strane však nesmie oslabiť konkurencieschopnosť príslušných odvetví, ktoré pôsobia na konkurenčne silnom svetovom trhu zažívajúcom veľkú krízu.

⁽¹¹⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 4.

⁽¹²⁾ Pozri smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2003/17/ES z 3. marca 2003, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 98/70/ES týkajúca sa kvality benzínu a nafty.

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/non-road-mobile-machinery/publications-studies/index_en.htm.

4.7 V tejto súvislosti EHSV pokladá za veľmi dôležitú podporu spoločného úsilia na európskej a celosvetovej úrovni o vypracovanie jednoznačných a všeobecne akceptovaných technických noriem s cieľom podporiť celosvetový obchod a stále viac harmonizovať emisné limity platné v Spoločenstve s limitami, ktoré sú uplatňované alebo platia v tretích krajinách.

4.8 EHSV chápe obavy tých, ktorí poukazujú na možný veľmi veľký vplyv na výrobné náklady, na náklady technického výskumu a vývoja a na náklady posudzovania zhody necestných pojazdných strojov a zariadení. Tieto náklady by mohli ohroziť úroveň zamestnanosti príslušných odvetví, ak sa nenaplánujú a nerozložia na dlhšie obdobie.

4.9 EHSV zdôrazňuje, že na dosiahnutie cieľov je potrebné nielen stanoviť prísne limity, ale tiež skúšobné postupy zodpovedajúce potrebám praxe, čím sa zabráni, aby sa pri kontrole emisií využívali len výsledky získané v laboratóriách a sporné metodiky. Prítom je potrebné presne a jednoznačne zistiť, aké vlastnosti majú výfukové plyny z necestných pojazdných strojov v normálnej prevádzke, teda nielen počas testu⁽¹³⁾.

4.10 Zvláštnu pozornosť si zasluhujú malé a stredné podniky tohto odvetvia. Výbor sa domnieva, že pružné adaptačné mechanizmy, realizačné lehoty na prechod z jednej etapy do etapy druhej predstavujú pre tieto podniky zvlášť veľkú záťaž vzhľadom na náklady na úpravu zariadení a motorov, ktoré malé podniky zaťažia vždy viac než veľké priemyselné komplexy.

4.10.1 EHSV odporúča vypracovať aktualizované implementačné usmernenia so sprievodnými príručkami obsahujúcimi osvedčené postupy s cieľom uľahčiť uplatňovanie ustanovení v jednotlivých fázach realizácie, a to nielen výrobcom originál-

nych motorov, ale predovšetkým výrobcom zariadení, do ktorých tieto motory majú byť montované, a popritom zaviesť participatívne výhľadové plánovanie týkajúce sa perspektívy ochrany životného prostredia pri necestných pojazdných strojoch a zariadeniach a možnosti podporiť využívanie environmentálnej značky v tomto sektore.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Výbor zdôrazňuje svoje obavy, pokiaľ ide o dodržanie termínov naplánovaných pre začatie etapy III B a etapy IV a zavedenie príslušných schvaľovacích postupov.

5.1.1 EHSV si kladie otázku, či by nebolo vhodné o dva roky predĺžiť lehotu na zrealizovanie etapy III B a o tri roky lehotu na zrealizovanie etapy IV, aby sa v praxi v plnom rozsahu dosiahli požadované hodnoty.

5.2 Pokiaľ ide o prílohu I, výbor sa domnieva, že plánované osvedčenia o schválení by okrem vzoru štítkov, ktoré sa budú umiestňovať na výrobky uvádzané na trh v rámci pružného systému, alebo iných označení, mali obsahovať aj podrobný popis povinných zariadení potrebných na dosiahnutie limitov stanovených v predpisoch, na základe ktorých boli schválené.

5.3 Výbor nakoniec považuje za vhodné, aby Komisia predložila Európskemu parlamentu, Rade a samotnému výboru správu, ktorá by na základ údajov od výrobných podnikov, užívateľov a členských štátov informovala o stave implementácie návrhu smernice, či už z hľadiska vplyvu na zamestnanosť alebo z hľadiska konkrétneho zníženia emisií a o prínose necestných pojazdných strojov a zariadení k ochrane životného prostredia a k dosiahnutiu európskych cieľov „20-20-20“.

V Bruseli 16. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹³⁾ Pozri najmä práce v rámci EHK OSN v súvislosti s testovaním emisií znečisťujúcich látok z motorov necestných pojazdných strojov „Exhaust emissions test protocol of non-road mobile machinery (NRMM) – Draft global technical regulation on compression-ignition (C.I.) engines to be installed in agricultural and forestry tractors and in non-road mobile machinery with regard to the emissions of pollutants by the engine“.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh smernice Európskeho Parlamentu a Rady o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa zrušuje rámcové rozhodnutie 2004/68/SVV

KOM(2010) 94 v konečnom znení – 2010/0064 (COD)

(2011/C 48/24)

Spravodajkyňa: **pani SHARMA**

Rada a Európsky parlament sa 22. júla 2010 rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho Parlamentu a Rady o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa zrušuje rámcové rozhodnutie 2004/68/SVV“

KOM(2010) 94 v konečnom znení – 2010/0064 (COD).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra 2010) prijal 110 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 7 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV dôrazne odsudzuje všetky formy sexuálneho zneužívania alebo vykorisťovania detí a chváli Komisiu za jej snahu posilniť záväzok Európy bojovať proti zneužívaniu detí tým, že rámcové rozhodnutie 2004/68/SVV nahrádza novou, objektívnejšou smernicou. Závažnosť týchto trestných činov, rozsah ujmy, ako aj riziko pre deti na celom svete a ich zraniteľnosť sa nikdy nesmú podceňovať. Ochrana detí na všetkých úrovniach musí byť prioritou, pričom obetiam i páchatelom sa musí poskytnúť všemožná pomoc s cieľom dosiahnuť ich rehabilitáciu, aby sa podoprla budúca sociálna ochrana.

1.2 EHSV opakuje svoju výzvu adresovanú tým členským štátom, ktoré tak ešte neurobili, a **Európskej únii, podľa novej Lisabonskej zmluvy, aby bezodkladne podpísali a ratifikovali Dohovor Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a zneužívaním a opčný protokol k Dohovoru OSN o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii**, čo by EÚ umožnilo účinne preskúmať prístup k Európanom, ktorí zneužívajú deti⁽¹⁾. V rámci bilaterálnych rokovaní by potom Európska únia mohla využiť svoj vplyv a presvedčiť ostatné európske krajiny (napr. Rusko, Bosnu a Hercegovinu), aby dohovor podpísali. **Začlenenie ustanovení z dohovoru Rady Európy do právnych predpisov EÚ bude účinnejšie**

⁽¹⁾ Pozri odkaz v stanovisku EHSV, Ú. v. EÚ C 317, 23. 12. 2009, s. 43. Dohovor Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním, 25. 10. 2007, na stránke: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/treaties/Html/201.htm>. Dohovor nepodpísali tieto štáty: Česká republika, Maďarsko, Lotyšsko a Malta. (<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=201&CM=&DF=&CL=ENG>).

Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii. Schválenie: máj 2000. Nadobudnutie účinnosti: január 2002. Pozri <http://www2.ohchr.org/english/law/crc-sale.htm>. Členské štáty, ktoré zatiaľ neratifikovali opčný protokol k Dohovoru OSN o právach dieťaťa: Česká republika, Fínsko, Írsko, Luxembursko a Malta (http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11-c&chapter=4&lang=en).

než vnútroštátne postupy ratifikácie tým, že uľahčí rýchle prijatie vnútroštátnych opatrení a zabezpečí lepšie monitorovanie uplatňovania.

1.3 Je dôležité mať právny rámec pre trestné stíhanie a súdenie páchatelov dopúšťajúcich sa sexuálneho zneužívania a sexuálneho vykorisťovania. **Najdôležitejšia však musí byť v celej Európe prevencia, ktorá musí ísť ruka v ruke s legislatívou.** Toto sa zdôrazňuje ako jeden z cieľov smernice, v smernici samotnej to však nie je dostatočne zohľadnené. EHSV by mohol vypracovať stanovisko zamerané na prehodnotenie preventívnych opatrení, v ktorom by poukázal na prípadové štúdie osvedčených postupov občianskej spoločnosti a verejnej správy na celom svete v oblasti mechanizmov prevencie.

1.4 EHSV odporúča ako reakciu na takúto trestnú činnosť vytvoriť platformu na výmenu osvedčených postupov pri využití legislatívnych i nelegislatívnych mechanizmov na rozvíjanie metodologických nástrojov a odbornej prípravy. To by malo zahŕňať rozsiahlejšiu spoluprácu s organizáciami občianskej spoločnosti, sociálnymi partnermi a MVO na podporu vzdelávania a zvyšovania povedomia na miestnej úrovni.

1.5 EHSV vyzýva inštitúcie EÚ (Európsku komisiu, Radu a Európsky parlament), ktoré sú silné a majú na to vhodné postavenie, aby spoločne vyvíjali tlak na tretie krajiny, najmä v rozvinutých častiach sveta (napr. USA, Kanadu, Japonsko, Austráliu, Rusko) a žiadali **odstránenie** internetových stránok, ktoré obsahujú materiál so sexuálnym zneužívaním detí. EÚ musí viac trvať na tom, aby ICANN podnikal zodpovedné kroky⁽²⁾.

⁽²⁾ Internetová spoločnosť pre pridelené názvy a čísla (ICANN).

1.6 EHSV si želá, aby sa prioritou stalo odstránenie internetových stránok, ktoré obsahujú materiál so sexuálnym zneužívaním detí resp. ich zablokovanie, pokiaľ odstránenie nie je možné. V tejto súvislosti by EHSV mohol na základe konzultácií so zainteresovanými stranami a občianskou spoločnosťou vypracovať stanovisko o dôsledkoch takéhoto odstránenia a zablokovania.

1.7 EHSV nabáda členské štáty, aby využili príležitosť, ktorú ponúka táto nová smernica, na otvorenie diskusie v celej Európe o stanovení minimálneho veku, v ktorom je osoba spôsobilá dať súhlas k pohlavnému styku. V kontexte mobility, prisťahovalectva a zmeny spoločenských hodnôt v celej Európe by mali prebiehať diskusie a konzultácie o tom, aký vplyv majú v tejto otázke „tradície“.

1.8 EHSV odporúča, aby Komisia poskytla jasné definície určitých pojmov, ktoré by mohli viesť k nejednoznačnostiam v procese ich transpozície do vnútroštátnych právnych predpisov.

1.9 EHSV požaduje, aby táto smernica poskytla jednotné „lehoty“ pre všetky členské štáty. EHSV by ďalej navrhol, aby tam, kde je to vhodné, „premlčacia doba“ začínala až vtedy, keď obeť dosiahne vek 18 rokov.

1.10 Prácu EHSV podporuje mnoho mimovládnych organizácií a odborníkov pôsobiacich v oblasti ochrany detí, a ich odporúčania týkajúce sa novej smernice je možné nájsť na ich internetových stránkach⁽³⁾. EHSV oceňuje chvályhodnú činnosť všetkých mimovládnych organizácií pôsobiacich po celom svete v oblasti ochrany detí a vyslovuje uznanie európskym inštitúciám, Rade a OSN za poskytnutie právnych mechanizmov v oblasti ochrany detí pred sexuálnym vykorisťovaním.

2. Kontext a ciele novej smernice

2.1 EÚ uznáva práva detí zakotvené v článku 3 (Zmluva o EÚ) Lisabonskej zmluvy a v Charte základných práv, najmä v článku 24, a jeho právny základ, ktorý stanovuje výslovnú povinnosť konať tak, aby sa zabezpečila potrebná ochrana detí. Vyžaduje sa v ňom, aby všetky opatrenia týkajúce sa detí **zohľadňovali v prvom rade najlepší záujem dieťaťa**, v súlade s Dohovorom OSN o právach dieťaťa. To sa premietlo do cielených opatrení na podporu, ochranu a dodržiavanie práv detí, vrátane stratégie EÚ pre mládež vo vnútornej i vonkajšej politike EÚ.

2.2 Nová smernica, ktorá je v súlade s návrhmi na prevenciu obchodovania s ľuďmi a boj proti nemu, ako aj na ochranu obetí, a s programom „Bezpečnejší internet“ presadzuje významnejšie postupy a trestné právo v členských štátoch v oblasti ochrany detí. Účinnosť preventívnych opatrení v celej EÚ sa rozšíri, pričom sa zabráni tomu, aby si páchatelia zvolili na páchanie trestných činov tie členské krajiny, ktoré majú menej prísne pravidlá. Spoločné definície by umožnili podporiť výmenu užitočných jednotných údajov, zlepšiť porovnateľnosť údajov a uľahčiť medzinárodnú spoluprácu.

⁽³⁾ IWF (www.iwf.org.uk), ECPAT International (<http://www.ecpat.com>), Save the Children (www.savethechildren.org), Missing Children Europe (www.missingchildreneurope.eu), Amnesty International (www.amnesty.org).

2.3 Nová smernica sa bude týkať týchto bodov:

— nové trestné činy spáchané prostredníctvom IT, vrátane **nového trestného činu nadväzovania kontaktu s deťmi na účely ich sexuálneho zneužitia, tzv. „grooming“**,

— **pomoc pri vyšetrowaní trestných činov a vznesení obvinenia**,

— stíhanie trestných činov spáchaných v zahraničí, občania i osoby s obvyklým pobytom v EÚ **budú čeliť trestnému stíhaniu aj v prípade, že trestné činy spáchali mimo územia EÚ**,

— nové ustanovenia týkajúce sa ochrany obetí, ktoré zaručia, že **opravné prostriedky budú pre obeť ľahko dostupné a obeť účasťou na trestnom konaní nebudú trpieť**,

— prevencia trestných činov prostredníctvom činnosti zameranej na predchádzanie recidívy u osôb, ktoré sa takýchto trestných činov dopustili už v minulosti, a **na zamedzenie dostupnosti detskej pornografie na internete**.

3. Všeobecné pripomienky k dôvodovej správe

3.1 Vzhľadom na to, že „pri realizácii akýchkoľvek opatrení na boj proti týmto trestným činom je potrebné zohľadňovať v prvom rade najlepší záujem dieťaťa, a to v súlade s Chartou základných práv Európskej únie a Dohovorom OSN o právach dieťaťa“, EHSV podporuje rozhodnutie rešpektovať zásadu subsidiarity a zároveň aktualizovať, rozširovať a posilňovať vnútroštátnu legislatívu. Členské štáty musia byť schopné vylúčiť podmienku obojstrannej trestnosti na určenie exterritoriálnej súdnej právomoci pre trestné činy. **Členské štáty by mali mať právomoc trestne stíhať všetky formy sexuálneho zneužívania detí**.

3.2 **Súčasná aj nová legislatíva musí byť lepšie presadzovaná** a vyžaduje si dohľad Komisie s podporou Europolu a orgánov činných v trestnom konaní s cieľom zabezpečiť, aby bola ochrana detí pre EÚ prioritou. Musia byť stanovené spoločné zásady a kritériá na určenie závažnosti trestných činov sexuálneho zneužívania a sexuálneho vykorisťovania. EHSV v tomto ohľade odporúča vytvoriť platformu na výmenu osvedčených postupov na boj proti týmto trestným činom a použiť legislatívne i nelegislatívne mechanizmy na vytvorenie metodologických nástrojov a odbornej prípravy. To by mohlo zahŕňať rozsiahlejšiu spoluprácu s organizáciami občianskej spoločnosti, sociálnymi partnermi a MVO na podporu vzdelávania a zvyšovanie povedomia na miestnej úrovni.

3.3 Najzávažnejšie prípady, najmä pokiaľ ide o opakované prípady, či prípady s politickým alebo náboženským pozadím, musia byť transparentne monitorované na úrovni EÚ, aby sa zabránilo ich opakovaniu ⁽⁴⁾.

3.4 Na rozšírenie mechanizmov prevencie a zníženie zraniteľnosti obetí by mala byť smernica zosúladená s inými oblasťami politiky EÚ, vrátane sociálneho zabezpečenia, vzdelávania, rodiny, zamestnanosti a digitálneho programu. K obzvlášť ohrozeným skupinám detí patria prisťahovalci, žiadatelia o azyl, maloleté osoby bez sprievodu, deti sociálne znevýhodnené, vylúčené alebo zdravotne postihnuté, deti v náhradnej starostlivosti či deti žijúce v domácnostiach, kde už došlo k násiliu alebo zneužívaniu.

3.5 Informácie orgánov činných v trestnom konaní v USA a v Európe ukazujú, že medzi sťahovaním materiálu týkajúceho sa zneužívania nemluvniat z internetu a sexuálnymi trestnými činmi na deťoch v reálnom živote existuje veľmi úzka vzájomná súvislosť. Odstupňovanie trestov iba na základe kontaktu pravdepodobne vystaví viac detí (najmä nemluvniat) nebezpečenstvu vážneho zneužívania.

3.6 92 % internetového obsahu týkajúceho sa sexuálneho zneužívania detí je uložených na serveroch v Severnej Amerike, Európe a Rusku ⁽⁵⁾. EHSV sa domnieva, že Európska komisia, Rada a Európsky parlament majú vhodné a dostatočne silné postavenie na to, aby vyvíjali tlak na krajinu mimo EÚ, najmä v rozvinutých častiach sveta, a žiadali **odstránenie** internetových stránok, ktoré obsahujú materiál so sexuálnym zneužívaním detí.

3.7 Treba viac propagovať „kultúru virtuálnej bezpečnosti“ („cybersecurity“) a európsky digitálny program medzi občanmi ⁽⁶⁾. S nárastom vzájomnej výmeny snímok so zneužívaním detí ⁽⁷⁾ formou peer-to-peer (medzi jednotlivými užívateľmi) a čoraz širším nadväzovaním kontaktov prostredníctvom sociálnych sietí (grooming), musia byť okamžite podniknuté kroky na zistenie a stíhanie páchatel'ov, ako aj tých, ktorí si tieto stránky alebo snímky prezerajú a tiež poskytovateľov týchto stránok, a zistiť a zastaviť tok finančných transakcií na účely prístupu k snímkam zobrazujúcim zneužívanie detí. Technológie na zistenie všetkých článkov reťazca zneužívania detí existujú, a EÚ musí viac trvať na tom, aby ICANN ⁽⁸⁾ podnikal zodpovedné kroky.

⁽⁴⁾ Množstvo prípadov zneužívania, ktoré sa nedávno vynorili, niektoré z nich odhalené z dôvodu zásahu štátu, dokazujú rozsiahle, systematické zneužívanie v náboženských inštitúciách, sieťach pedofilov a škôl či sirotincoch, z ktorých mnohé boli po desaťročia zamlčované, aby sa ochránila povesť jednotlivcov alebo inštitúcií.

⁽⁵⁾ http://www.iwf.org.uk/documents/20100511_iwf_2009_annual_and_charity_report.pdf.

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm.

⁽⁷⁾ V rámci projektu (ISIS) sa zistilo, že v sieťach peer-to-peer sa za minútu vzájomne vymenia tisíce súborov obsahujúcich obrázky sexuálneho zneužívania detí. Pozri tiež: „Supporting Law Enforcement in Digital Communities through Natural Language Analysis“, International Workshop on Computational Forensics, Springer Lecture Notes in Computer Science 5158 (2008), s. 122 – 134.

⁽⁸⁾ Internetová spoločnosť pre pridelené názvy a čísla.

3.8 Smernica sa zjavne zameriava na „najlepší záujem dieťaťa“ a „ochranu detí“. Celkovo však chýbajú podrobnejšie informácie o „preventívnych“ opatreniach, ktoré je potrebné zaviesť. **Najdôležitejšia však musí byť v celej Európe prevencia, ktorá musí ísť ruka v ruke s legislatívou.** Právomoci Komisie sú v oblasti prevencie obmedzené, avšak v rámci tejto smernice by mala podporovať a vytvárať mechanizmy, ktoré umožnia iným realizovať preventívne opatrenia.

3.9 V súvislosti s prevenciou by bolo možné žiadať o ďalšie finančné prostriedky na rozšírenie programov Komisie (napr. DAPHNE a rámcový program) a vypracovať nové programy, ktoré budú uskutočňovať partneri z občianskej spoločnosti. EHSV zastáva názor, že informovanie verejnosti o existencii osobitných zákonov na trestanie určitého správania poškodzujúceho deti by mohlo slúžiť ako účinný mechanizmus prevencie.

3.10 Intervencia má rozhodujúci význam pri predchádzaní sexuálnemu zneužívaniu detí a musí sa používať v spojení s právnymi sankciami. Preto by chcel EHSV navrhnúť, aby v časti „Dôvody a ciele návrhu“, kde sa uvádza: „Osobitným cieľom by bolo účinné stíhanie trestných činov, ochrana práv obetí a predchádzanie sexuálnemu vykorisťovaniu a zneužívaniu detí“, bol text doplnený o „**pomocou rýchlej identifikácie obetí v detskom veku príslušne vyškoleným personálom a zásahom zameraným na obeť v detskom veku a páchatel'ov**“.

3.11 Je potrebné sa zamerať na hľadanie preventívnych opatrení a stíhania, pokiaľ ide o zneužívanie „peer-to-peer“ a obchodovanie s obrazovým materiálom. S nárastom vzájomnej výmeny súborov a čoraz širším nadväzovaním kontaktov prostredníctvom sociálnych sietí, musia byť okamžite podniknuté kroky na zistenie a stíhanie páchatel'ov, ako aj tých, ktorí si stránky prezerajú a poskytovateľov týchto stránok.

3.12 V návrhu („dôvody a ciele“) sa zdôrazňuje, že „menšia, avšak nie zanedbateľná časť detí v Európe môže byť obeťou sexuálnych útokov“. Rovnako **treba zohľadniť aj nebezpečenstvo pre deti mimo EÚ**, pretože dieťa je dieťaťom kdekoľvek na svete a musí byť chránené pred cestujúcimi páchatel'mi trestných činov z Európy, ktorí zneužívajú iných Európanov alebo deti z iných krajín.

3.13 Pojem „detská pornografia“ (v názve, definícii a v texte) by mal byť nahradený pojmom „**materiál alebo obrázky sexuálneho zneužívania detí**“. Pornografia sa spája s erotikou.

3.14 „**Turistika**“: V smernici (bod 9) sa často uvádza pojem „sexuálna turistika“. Pojem, ktorý v súčasnosti používajú experti a MVO je „cestujúci páchatelia sexuálnych trestných činov“⁽⁹⁾. „Turistiku“ si spájame s dovolenkou a radosťou, ako už bolo uvedené v predchádzajúcom stanovisku EHSV o ochrane detí pred cestujúcimi páchatelmi sexuálnych trestných činov⁽¹⁰⁾.

3.15 „**Tradície**“ (bod 7): „*Táto smernica sa nedotýka politik členských štátov týkajúcich sa sexuálnych aktivít vykonávaných so súhlasom [...] počas dospievania, pri zohľadnení rozdielnych kultúrnych a právnych tradícií.*“ EHSV odporúča, aby v kontexte mobility, prisťahovalectva a zmeny spoločenských hodnôt v celej Európe prebiehali diskusie a konzultácie o tom, aký vplyv majú v tejto otázke „tradície“. Konzultácie a právne dôsledky by sa mali vzťahovať aj na kultúrne praktiky, napr. mrzačenie ženských pohlavných orgánov, ktoré by sa mohlo považovať za sexuálne zneužívanie detí.

3.16 „**Verejne dostupná**“ (bod 13): „Detská pornografia, ktorú [...] nemožno prezentovať ako vyjadrenie názoru. Boj proti detskej pornografii je potrebné realizovať formou obmedzenia šírenia materiálu obsahujúceho zneužívanie detí, a to tak, že sa sťažuje možnosť páchatelov umiestniť takýto obsah na verejne dostupnú internetovú sieť“. **Smernica musí zabrániť šíreniu materiálu obsahujúceho zneužívanie detí akýmkoľvek médiom⁽¹¹⁾ a v akejkoľvek forme.** Pojem „vizuálne zobrazovanie“ nezahŕňa všetok dostupný materiál a smernica by mala obsahovať aj nevizuálny materiál sexuálneho zneužívania detí. Smernica by mala ďalej venovať pozornosť pojmom „umelecká sloboda“ a „sloboda prejavu“ a zabezpečiť, aby ani jeden z týchto pojmov nemohol byť v súvislosti s materiálom obsahujúcim sexuálne zneužívanie detí nesprávne interpretovaný. Preto by text článku 2 písm. b) obsahujúci definíciu „detskej pornografie“ mal byť zmenený takto: i) „**každý materiál, ktorý predstavuje dieťa (...)**“, ii) „**každá prezentácia pohlavných (...)**“ a iii) „**každý materiál, ktorý predstavuje akúkoľvek osobu pripomínajúcu dieťa (...)**“.

3.17 V súvislosti s výrokom „podnetiť poskytovateľov internetových služieb, aby na dobrovoľnej báze vypracovali kódexy správania a usmernenia pre blokovanie prístupu na takéto internetové stránky“ (bod 13), by EHSV chcel zdôrazniť, že prioritou musí byť odstránenie obsahu pri zdroji a iba tam, kde to nie je možné (mimo EÚ), zablokovať prístup k týmto stránkam. V rámci EÚ by to mala byť zákonná požiadavka, ak to priemysel, poskytovatelia internetových služieb, hospodárske a finančné subjekty, ako napr. spoločnosti vydávajúce kreditné karty, myslia vážne s ich záväzkom bojovať proti tomuto zneužívaniu.

⁽⁹⁾ CEOP.

⁽¹⁰⁾ Pozri poznámku pod čiarou 1.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 61.

4. Konkrétne pripomienky k jednotlivým článkom smernice

4.1 Článok 1 („Predmet úpravy“) by mal obsahovať „sankcie v oblasti **sexuálneho zneužívania a sexuálneho vykorisťovania detí, ako aj prezentácie materiálu obsahujúceho sexuálne zneužívanie detí.**“

4.2 Článok 2 písm. b): „realistické snímky dieťaťa zapojeného“ by mal obsahovať „**alebo zobrazeného ako zapojeného**“.

4.3 Článok 2 písm. b): slovo „primárne“ by sa malo z celého textu uvedeného písmena vypustiť, pretože odvádza pozornosť od výrazu „na sexuálne účely“.

4.4 Článok 2 písm. e): vypustiť výnimky („s výnimkou štátov alebo verejnoprávných orgánov, ktoré vykonávajú štátnu moc, a verejnoprávných medzinárodných organizácií.“) V kontexte právnických osôb nemôže existovať beztrestnosť, pokiaľ ide o sexuálne zneužívanie detí.

4.5 Článok 3 ods. 3 a článok 8 – „spôsobilé dať súhlas k pohlavnému styku“: pokiaľ ide o vetu „Zapojenie sa do sexuálnych aktivít s dieťaťom, ktoré ešte nedosiahlo vek, v ktorom je podľa vnútroštátneho práva spôsobilé dať súhlas k pohlavnému styku“, treba poznamenať, že európska definícia dieťaťa a definícia dieťaťa podľa UNCRC je „osoba mladšia ako 18 rokov“ a teda táto terminológia je rozporuplná. Čiastočne sa tým zaoberá článok 8 („Sexuálne aktivity medzi rovesníkmi vykonávané s ich súhlasom“). Okrem toho články 3, 4, 5 a 8 neupravujú sexuálne aktivity vykonávané so súhlasom medzi deťmi vo veku, v ktorom sú spôsobilé dať súhlas k pohlavnému styku alebo staršom. Podľa názoru EHSV je potrebné tento bod viac prediskutovať a objasniť. EHSV nabáda členské štáty, aby využili príležitosť, ktorú ponúka táto nová smernica na stanovenie minimálneho veku, v ktorom je osoba spôsobilá dať súhlas k pohlavnému styku. Je tiež potrebné lepšie objasniť pojem „vekom blízke“.

Článok 3 ods. 4 písm. i): vzhľadom na počet prípadov, ktoré sa udejú v rodine, by mala byť aj „rodičovská zodpovednosť“ uvedená v tomto bode ako postavenie vyplývajúce z dôvery. Bolo by to v súlade s článkom 5 Dohovoru o právach dieťaťa (UNCRC). Okrem toho výraz „uznané“ s spojitosti vetou „postavenie, ktoré vyplýva z dôvery, authority alebo vplyvu na dieťa“ by sa mal vypustiť. Súvisí to s obavami vyplývajúcimi z diania v Európe nielen v pedofilných kruhoch, ale aj v rodinách a náboženských, vzdelávacích a alternatívnych zariadeniach starostlivosti. Je nevyhnutné, aby žiadny činiteľ, či už politický alebo náboženský, nemal absolútne žiadnu imunitu, ktorá ho chráni pred trestným stíhaním, vypočúvaním alebo prístupom k spisom.

4.6 Článok 3 ods. 5: Trestné činy týkajúce sa sexuálneho zneužívania by v zozname praktík mali obsahovať aj „exhibicionizmus“ podľa Komisiou vypracovanej prijateľnej definície exhibicionizmu⁽¹²⁾.

4.7 Článok 4 ods. 2, 3 a 5 sa venuje „pornografickým predstaveniam“ a týka sa priamej účasti skutočných detí. To by sa mohlo zamieňať s článkom 5, v ktorom ide o „trestné činy týkajúce sa detskej pornografie“. Bolo by vhodné podať vysvetľujúcu poznámku, aby sa predišlo takémuto nedorozumeniu.

4.8 Články 4 až 8: Pokiaľ ide o slová „vedomé“ a „úmyselné“, musí smernica obsahovať jasnú definíciu týchto pojmov.

4.9 Článok 4 ods. 1: Pojem „úmyselné“ by sa mal vypustiť, pretože by páchateľom umožnil tvrdiť, že nepoznali vek obete, aby sa tak vyhli trestnému stíhaniu⁽¹³⁾.

4.10 Článok 4 ods. 8: „Zapojenie sa do sexuálnych aktivít (...)“ by malo byť doplnené o „**alebo súhlas s ním**“ a malo by umožňovať trestné stíhanie „**bez ohľadu na to, či došlo k sexuálnemu styku alebo nie**“.

4.11 Článok 6 („Kontaktovanie detí na účely ich sexuálneho zneužívania“) by sa mal rozšíriť o rôzne formy nadväzovania kontaktov („grooming“), vrátane groomingu osobami, ktoré sú zodpovedné za ochranu detí, a nadväzovania kontaktov v reálnom živote.

4.12 Článok 7 a 9: Tieto články by mali v súlade so zvyšujúcou časťou smernice definovať lehotu pre odsúdenie alebo trest spojený s týmto trestným činom.

4.13 Článok 7 ods. 3 písm. b): Časť cestujúcich páchateľov je príležitostnými páchateľmi, ktorí využívajú naskytnutú príležitosť k sexuálnemu zneužívaniu. EHSV preto odporúča, aby „**organizácia cesty a/alebo iná príprava v súvislosti so spáchaním niektorého z trestných činov uvedených v článkoch 3 až 7**“ bola trestná.

4.14 Článok 8: Znenie „pokiaľ pri nich nedošlo k zneužitiu“ by malo nahradiť znenie „**pokiaľ pri nich nedošlo k nátlaku**“.

4.15 Článok 9 („Príťažujúce okolnosti“) by sa mal doplniť takto: „i) trestný čin bol sprevádzaný hrubým násilím alebo hrozbou, alebo spôsobil **či mohol spôsobiť** dieťaťu ťažkú ujmu.“

4.16 Vzhľadom na ujmu, ktorú takéto trestné činy spôsobujú deťom, ktoré sú obeť, ako aj na to, že následky často pretrvávajú aj v dospelom veku, EHSV odporúča, aby tieto trestné činy nemali „premlčaciu dobu“ alebo aby ich trestnosť nezaničila po uplynutí minimálnej lehoty.

4.17 Články 10 a 12 neberú do úvahy, že sa páchatelia premiestňujú, a nepostačujú na to, aby sa im zabránilo v cestovaní. V predchádzajúcom stanovisku⁽¹⁴⁾ EHSV v spolupráci s ECPAT⁽¹⁵⁾ odporúča:

- preverovať páchateľov a vylúčiť možnosť, aby pracovali v zahraničí,
- dvojstranné dohody o spolupráci,
- dohody o vyhostení a sprievode pre odsúdených páchateľov,
- využívať príkazy spojené s cestami do zahraničia (Foreign travel order – FTO).

4.18 Článok 11 („Zodpovednosť právnických osôb“): Právnické osoby, ktoré umožnili páchateľom dopúšťať sa zneužívania, by mali byť brané na zodpovednosť, bez ohľadu na to, či z toho majú prospech alebo nie. Preto by sa výraz „v ich prospech“ (akejkoľvek osoby) mal vypustiť.

4.19 Článok 12 písm. b) („Sankcie voči právnickým osobám“): Tento článok by mal byť pozmenený tak, aby sa páchateľom nielen zakázal výkon obchodnej činnosti, ale aj „všetky aktivity“ zahŕňajúce kontakt s deťmi.

4.20 Článok 13 („Nestíhanie“) by mal „**zabezpečiť**“, a nie iba „stanoviť možnosť“, že deti nebudú za svoju účasť na nezákonnej činnosti, ktorá je priamym dôsledkom ich vystavenia takýmto trestným činom, trestne stíhané ani im ukladané tresty.

4.21 Článok 14 sa týka „vyšetovania a trestného stíhania“. Aby bolo vyšetovanie a trestné stíhanie uskutočniteľné a účinné, musia byť vykonané dostatočné opatrenia na prístup k finančným prostriedkom určeným na školenie, poradenstvo a výskum nových a vznikajúcich technológií. Vyšetrovací proces musí byť plne transparentný. Tento článok by mal umožniť, aby niektoré druhy trestných činov nemali „premlčaciu dobu“.

4.22 Článok 14 ods. 2: S ohľadom na „dostatočne dlhý čas“ by členské štáty mali byť pružné pri stanovovaní premlčacej doby, aby mohli prihliadnuť aj na závažnosť dosahu na život, zdravie a/alebo blaho obete.

4.23 EHSV odporúča, aby sa v smernici osobitne uviedlo, že premlčacia doba podľa vnútroštátnych právnych predpisov začne plynúť, až keď obeť dosiahne plnoletosť. Ďalej navrhuje, aby Komisia pracovala na podpore harmonizácie premlčacej doby jednotlivých krajín, aby sa zabránilo nedorozumeniam a chybám v prípade, že orgány činné v trestnom konaní vedú cezhraničné vyšetrovanie.

⁽¹²⁾ Túto otázku nastolil nedávno jeden prípad v Portugalsku.

⁽¹³⁾ ECPAT navrhuje osobitné opatrenie presunu dôkazného bremena v otázke veku osôb vyskytujúcich sa v materiáli týkajúcom sa sexuálneho zneužívania detí na osoby produkujúce, šíriace a/alebo vlastniace tento materiál. Tento krok už bol realizovaný v Holandsku.

⁽¹⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽¹⁵⁾ ECPAT – End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of Children for Sexual Purposes (Skončujte s detskou prostitúciou, detskou pornografiou a obchodovaním s deťmi na sexuálne účely). Táto organizácia má postavenie osobitného poradcu v Hospodárskej a sociálnej rade OSN (ECOSOC).

4.24 V článku 14 ods. 3, „(...) zabezpečenie účinných nástrojov vyšetrovania (...)“, je nevyhnutné zabezpečiť, aby spolu s týmito nástrojmi boli k dispozícii aj výškolení pracovníci, ktorí ich budú používať.

4.25 Článok 15 presadzuje „oznámenie podozrenia“, ale nestanovuje konkrétne postupy a financovanie, ktoré zabezpečia účinnú podporu rýchleho zásahu zo strany odborníkov pracujúcich s deťmi. Vzhľadom na to, že nie všetky prípady trestných činov spáchaných na deťoch sa nahlásia, vo všetkých členských štátoch by mal byť zavedený účinný a prístupný mechanizmus oznamovania.

4.26 V záujme podpory včasného oznamovania podozrivých alebo konkrétnych prípadov sexuálneho zneužívania a vykorisťovania je dôležité zabezpečiť, aby odborníci, ktorí podávajú oznámenia v dobrej viere, boli chránení pred žalobami podľa trestného alebo občianskeho zákonníka, sťažnosťami pred etickými výbormi alebo trestným stíhaním za porušenie predpisov dodržiavania mlčanlivosti.

4.27 Článok 16 ods. 1 písm. d): („Súdna právomoc a koordinácia trestného stíhania“) sa nezaobrá žiadnymi aspektmi týkajúcimi sa vydávania podozrivých. Tejto otázke sa venuje článok 5 Opčného protokolu k Dohovoru OSN o právach dieťaťa a mala by byť obsiahnutá aj v smernici Komisie. V tom istom bode by výraz „právnickej osoby usadenej na území (...)“ mal byť rozšírený na „(...) **usadenej alebo pôsobiacej (...)**“.

4.28 Článok 16 ods. 2: Vo vete „(...) jeho súdna právomoc uplatňovala aj na situácie (...) uvedených (...) v článkoch 3 a 7 (...)“ EHSV navrhuje, aby boli doplnené články 3, 4, 5, 6, a 7.

4.29 Článok 16 ods. 3: Ak to členské štáty myslia s celosvetovou ochranou detí vážne, nesmú existovať žiadne výnimky. Preto by malo byť zrušené ustanovenie, že „každý členský štát môže rozhodnúť, že nebude uplatňovať pravidlá na určenie súdnej právomoci ... alebo že ich bude uplatňovať len v určitých prípadoch alebo za určitých okolností, ak bol trestný čin spáchaný mimo jeho územia.“

4.30 Článok 17 ods. 1: Pokiaľ ide o vetu „sa poskytuje pomoc (...)“ EHSV odporúča, aby každý členský štát zabezpečil, aby dieťaťu, ktoré sa stalo obeťou niektorého z trestných činov uvedených v článkoch 3 až 7 bola poskytnutá primeraná a špecializovaná pomoc, vrátane ubytovania na bezpečnom mieste, lekárskej a psychologickéj pomoci a osvetu. Členské štáty by mali zabezpečiť, že tieto služby budú poskytovať výškolení pracovníci a budú rešpektovať kultúrnu identitu/pôvod, pohlavie a vek dieťaťa⁽¹⁶⁾. Takéto opatrenia znížia ohrozenie, a tým zlepšia prevenciu.

4.31 Článok 19: Otázke „vyšetrovania“ sa venuje článok 8 Opčného protokolu k Dohovoru OSN o právach dieťaťa, ktorý by mal byť zohľadnený aj v smernici Komisie.

⁽¹⁶⁾ Vyhlásenie z Ria de Janeiro a Výzva na predchádzanie a zastavenie sexuálneho vykorisťovania detí a adolescentov.

4.32 Okrem toho EHSV navrhuje odkázať na usmernenia obsiahnuté v rezolúcii Hospodárskej a sociálnej rady OSN (ECOSOC) č. 2005/20 o opatreniach na ochranu detských obetí a svedkov zločinov⁽¹⁷⁾.

4.33 Mnohé deti, ktoré zneužívali ich rodičia, ktorí ich predali, obchodníci s ľuďmi alebo dospelí zapletení do prostitúcie, stratili dôveru v dospelých. To znamená, že skôr než sa môže uskutočniť vyšetrovanie, sa medzi dospelými a deťmi musí vytvoriť dôvera. V rámci presadzovania právnych predpisov a trestného stíhania páchatel'ov preto musia členské štáty identifikovať detské obeť a pomôcť im vytvoriť si normálny život, napr. prostredníctvom ubytovania, starostlivosti, ochrany a odbornej psychologickéj pomoci.

4.34 Článok 19 písm. e): Znenie: „počet vypočúvaní bol čo najmenší a vypočúvania sa vykonávali iba vtedy, ak je to vyslovene nevyhnutné na účely trestného konania“ by mal doplniť tento text: „**alebo zabezpečenia bezpečnosti a blaha dieťaťa**“.

4.35 Článok 21 („Zablokovanie prístupu na internetové stránky“) by sa mal prepracovať⁽¹⁸⁾. Odstraňovanie stránok by malo mať prednosť pred ich zablokovaním, ktoré by malo byť druhotným opatrením v prípadoch, kedy odstránenie nie je možné. Zablokovanie stránok by popri ich odstraňovaní mohlo fungovať ako krátkodobá taktika na zrušenie prístupu a ochránenie nič netušiacich užívateľ'ov pred obsahom znázorňujúcim sexuálne zneužívanie detí⁽¹⁹⁾. V tomto článku by sa od členských štátov malo požadovať okamžité zrušenie stránky.

4.36 Ak nie je bezprostredne možné stránku odstrániť, je potrebné zamerať sa na sledovanie pohybu a činnosti stránok prepojených s distribúciou materiálu obsahujúceho pohlavné zneužívanie detí. Na základe takto získaných informácií by poverené orgány spolu s medzinárodnými orgánmi činnými v trestnom konaní mohli neskôr odstrániť takýto obsah a začať trestné stíhanie proti jeho širitel'om. EHSV odporúča:

— medzinárodné úsilie registrov domén a príslušných orgánov zamerané na zrušenie registrácie domén spojených s pohlavných zneužívaním detí,

— väčšie úsilie o prešetrenie vzájomnej výmeny súborov, vrátane „peer to peer“ (medzi jednotlivými užívateľ'mi).

4.37 Článok 21 ods. 2: Je potrebné tiež vynaložiť úsilie s cieľom vydať nariadenie alebo inak zabezpečiť, aby finančné inštitúcie podnikli kroky na zistenie a zastavenie toku finančných transakcií uskutočnených prostredníctvom ich služieb, ktoré uľahčujú prístup k materiálu zobrazujúcemu zneužívanie detí.

⁽¹⁷⁾ Pozri: <http://www.un.org/docs/ecosoc/documents/2005/resolutions/Resolution%202005-20.pdf>.

⁽¹⁸⁾ Pozri správu Internet Watch Foundation o odstraňovaní a blokovaní stránok.

⁽¹⁹⁾ <http://www.iwf.org.uk/public/page.148.htm>.

5. Ďalšie prvky, ktorých zaradenie do smernice by sa malo zvážiť

5.1 V smernici nie je zmienka o ochrane údajov: ochrana detí by mala mať prednosť pred ochranou údajov a slobodou slova za určitých jasne definovaných okolností, ako sa stanovuje v Európskom dohovore o ľudských právach.

5.2 Na úrovni EÚ musí byť zavedená lepšia spolupráca pri presadzovaní právnych predpisov, vnútroštátne a medzinárodné systémy zamerané na páchatel'ov, ako aj systém upozorňujúci na prípady zmiznutia detí („Missing Child Alert System“).

5.3 Žiadna pozornosť sa nevenuje prípadom zneužívania detí, keď páchatel'mi sú deti. Mali by sa považovať za osobitné prípady a mohli by spadať pod článok 9. Zmieňuje sa o nich iba krátka poznámka o intervenčných programoch v rámci článku 20 ⁽²⁰⁾.

5.4 EHSV vyzýva členské štáty, aby pri plnom rešpektovaní zásady subsidiarity zvážili prijatie špecifických opatrení, ktoré by zabezpečili poskytovanie nevyhnutných mechanizmov dohľadu a psychologickéj pomoci pre osoby, ktoré pracujú v oblasti ochrany obetí, aby sa zabránilo psychickej ujme. Z hľadiska pracovníkov by to mala byť povinná požiadavka a nie dobrovoľná možnosť.

5.5 EHSV oceňuje, že Komisia uznáva väčšiu potrebu výmeny informácií a skúseností v oblasti trestného stíhania, ochrany obetí alebo prevencie trestnej činnosti, zvyšovania povedomia, spolupráce so súkromným sektorom a podpory samoregulácie. V tejto súvislosti by EHSV chcel zdôrazniť, že je potrebné zaoberať sa pracoviskami. To by umožnilo zamestnávateľom a zamestnancom uvedomiť si svoju povinnosť ohlasovať ilegálnu činnosť, ktorá môže najskôr vyjsť najavo na pracovisku alebo zo strany zákazníkov/dodávateľov ⁽²¹⁾.

5.6 EHSV konštatuje, že pri uplatňovaní novej smernice nevzniknú žiadne dodatočné náklady. Bude však potrebných viac finančných prostriedkov na vyšetrovanie, prácu s verejnosťou, školenia, poradenstvo a právne služby, aby sa zabezpečilo, že toto zneužívanie bude v najkratšom možnom čase zlikvidované.

5.7 EHSV podporuje vytvorenie **medzinárodného orgánu činného v trestnom konaní** zameraného na vyšetrovanie sexuálneho zneužívania detí na celom svete, zisťovanie a trestné stíhanie poskytovateľov takéhoto obsahu a oslobodenie detí od ich utrpenia. Existuje celý rad možností ⁽²²⁾, ako účinne minimalizovať dostupnosť tohto obsahu a – ak by sa uplatňovali v celosvetovom meradle – zabezpečiť, že medzinárodná reakcia na tieto zločiny bude účinnejšia, rýchlejšia a viac odstrašujúca.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽²⁰⁾ Odhaduje sa, že približne tretina páchatel'ov sexuálnych trestných činov na deťoch majú menej ako 18 rokov (May-Chahal a Herzog, 2003).

⁽²¹⁾ EHSV navrhol európsky projekt „Európa proti sexuálnemu vykorisťovaniu detí – POVEDZ NIE!“ Pozri stanovisko citované v poznámke pod čiarou 1.

⁽²²⁾ Pozri správu Internet Watch Foundation.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Lepšie fungovanie potravinového reťazca v Európe

KOM(2009) 591 v konečnom znení

(2011/C 48/25)

Spravodajca: **Pedro NARRO**

Pomocný spravodajca: **József KAPUVÁRI**

Európska komisia sa 28. októbra 2009 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Lepšie fungovanie potravinového reťazca v Európe“

KOM(2009) 591 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. augusta 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra 2010) prijal 121 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 5 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Správy a oznámenia Európskej komisie z posledných rokov analyzujú slabé miesta a nedostatky vo fungovaní hodnotového reťazca. Kolísanie cien, špekulácie, predaj za nižšie ceny ako boli náklady, nedostatočná transparentnosť, šírenie nelegálnych a nekalých praktík alebo nevyvážené rokovacie pozície zúčastnených strán predstavujú problémy, ktoré ovplyvňujú budúcnosť celého potravinárskeho odvetvia a ohrozujú existenciu tzv. „európskeho modelu poľnohospodárstva“.

1.2 Komisia vo svojom oznámení „Lepšie fungovanie potravinového reťazca v Európe“ správne označuje prioritné oblasti činnosti. EHSV však kritizuje pomalý postup pri prijímaní návrhov a vyzýva Komisiu, aby urýchlila prijímanie rozhodnutí v oblasti, ktorá si vyžaduje rýchle, konkrétne a hmatateľné kroky. Obnovená skupina na vysokej úrovni pre konkurencieschopnosť agropotravinárskeho priemyslu by mala čo najskôr obnoviť svoju činnosť a stať sa pilierom nových politických krokov v oblasti agropotravinárstva.

1.3 Úspech bude vo veľkej miere závisieť od intenzity zapojenia Európskej komisie, členských štátov a všetkých článkov reťazca. Je nevyhnutné spoločne a koordinovane konať v oblasti, kde sú výrazné rozdiely medzi rozličnými národnými trhmi a produktmi. Európska únia musí rozhodne stáť na čele úsilia v tejto oblasti a podporovať prijímanie možných

nástrojov, ako aj nové opatrenia, ktoré uľahčujú vyváženejší vývoj reťazca a lepšiu konkurencieschopnosť.

1.4 Preskúmanie doposiaľ vykonaných iniciatív v oblasti potravinového reťazca poukázalo na obmedzenú efektívnosť samoregulácie a dobrovoľných dohôd. EHSV podporuje rozvoj dobrovoľných mechanizmov, ale konštatuje, že bez kontrolných a sankčných orgánov nebude možné skončiť so systematickým porušovaním týchto mechanizmov zo strany najsilnejších článkov reťazca.

1.5 Zmeny v správaní ekonomických aktérov musí sprevádzať regulácia trhu, ktorá stanoví základy nového smerovania agropotravinárskeho sektora. V záujme podporovania transparentnosti systému je nevyhnutné posilňovať uzatváranie zmlúv a sektorovo preskúmať možnosť zavedenia záväzných klauzúl alebo povinnosť uzatvárať písomné zmluvy. Viaceré z cieľov, ktoré Komisia uvádza v oznámení, bude možné dosiahnuť len prostredníctvom primeranej a vhodnej legislatívy.

1.6 V oblasti kódexov osvedčených postupov musí EÚ čerpať z národných iniciatív a zaviesť účinný kontrolný a sankčný mechanizmus prostredníctvom vytvorenia funkcie európskeho ombudsmana. Okrem prvkov, ktoré musia zahŕňať kódexy osvedčených postupov, je kľúčové zabezpečiť ich účinnosť a dodržiavanie.

1.7 Je nutné výrazne prispôsobiť vnútroštátne alebo komunitárne právo hospodárskej súťaže, aby sa vytvorilo stabilné usporiadanie sektora, zabezpečilo flexibilné fungovanie dodávateľských reťazcov a dosiahla právna istota poskytovateľov, a to v záujme spotrebiteľa. Závery skupiny na vysokej úrovni pre mliekarenské odvetvie ⁽¹⁾ a závery španielskeho predsedníctva Rady EÚ v súvislosti s oznámením o potravinovom reťazci ⁽²⁾ sa zhodujú so zámermi EHSV spružniť vykonávanie právnych predpisov o hospodárskej súťaži so zohľadnením špecifík poľnohospodárskeho sektora.

1.8 EHSV poukazuje na silnú koncentráciu dopytu, najmä v sektore veľkoobchodu, ktorá je v protiklade s rozptýlenosťou na strane ponuky a obmedzuje správne fungovanie hodnotového reťazca. Rozvoj a upevňovanie postavenia medziodvetvových orgánov môže prispieť k zlepšeniu nedostatočnej organizácie výrobného sektora. Táto výzva si vyžaduje hĺbkovú analýzu, ktorá sa nebude týkať veľkosti organizácií výrobcov, ale formy ako ich pretaviť na účinné nástroje obchodovania v rukách poľnohospodárov. Organizácie výrobcov nemôžu byť jediným nástrojom umožňujúcim zlepšiť ekonomické usporiadanie poľnohospodárskej ponuky.

1.9 EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby reflexiu nezamerala len na to ako koncentrovať ponuku, ale tiež rozhodne konala v oblasti dopytu a kontrolovala zneužívanie dominantného postavenia a určité nelegálne a nekalé praktiky, ktoré často unikajú účinnej kontrole národných orgánov a orgánov Spoločenstva.

1.10 Európski spotrebiteľia potrebujú ceny, ako aj primerané predvídateľné a stabilné cenové štruktúry. Opatrenia navrhované v oznámení by mohli účinnejšie fungovať, ak sa budú naplno propagovať a nebude sa narušovať výber spotrebiteľa. Pozorovanie cien by bolo užitočným nástrojom, ak sa neobmedzí len na konštatovanie cien, ale umožní tiež rýchlo reagovať na možné narušenia pri ich vývoji.

2. Zhrnutie oznámenia Komisie

2.1 Európska komisia uznáva dôležitú úlohu, ktorú plní potravinový reťazec – poľnohospodári, priemysel a distribúcia – v európskom hospodárstve ⁽³⁾. Monitorovanie fungovania potravinového reťazca sa skutočne stáva politickou prioritou programu Spoločenstva. Uverejnenie oznámenia „Lepšie fungo-

vanie potravinového reťazca v Európe“ je dôsledkom legitímnych obáv európskeho legislatívneho orgánu a prichádza s návrhom zaviesť konkrétne opatrenia na národnej a európskej úrovni, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu situácie v oblasti potravinového reťazca.

2.2 Dokument Komisie uvádza súbor konkrétnych návrhov ku každej z troch výziev potravinového reťazca, ktoré sú uvedené v tomto dokumente. S cieľom podporovať udržateľné vzťahy plánuje Komisia bojovať proti nelegálnym praktikám a dohliadať na otázky súvisiace s hospodárskou súťažou. Vždy prioritnú otázku vyššej transparentnosti v potravinovom reťazci chce riešiť cestou boja proti špekuláciám a zavedením európskeho nástroja dohľadu nad cenami potravín. S cieľom podporiť hospodársku súťaž je Komisia rozhodnutá preskúmať pravidlá označovania a environmentálne normy, vymedziť postupy regionálneho zásobovania a posilniť rokovaciu pozíciu poľnohospodárov prostredníctvom nástrojov, ako sú organizácie výrobcov.

2.3 V novembri 2010 by mala Komisia uverejniť hodnotiacu správu o vývoji v otázke vykonávania hlavných navrhnutých opatrení, ktorú doplní nové oznámenie o monitorovaní maloobchodného trhu. Komisia sa tiež rozhodla predĺžiť mandát a rozšíriť zloženie skupiny na vysokej úrovni pre konkurencieschopnosť agropotravinárskeho priemyslu a premeniť ho na skutočné diskusné fórum o potravinárskom zásobovacom reťazci.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EÚ týmto oznámením, ako aj ďalšími iniciatívami v posledných rokoch preukazuje, že otázka potravinového reťazca sa stáva jednou priorit jej politického programu. Kolísanie cien a nerovnováha síl v potravinovom reťazci negatívne vplyvajú na spotrebiteľov a výrobné odvetvie. Napriek viacerým analýzám a predloženým návrhom v posledných rokoch naďalej pretrvávajú početné narušenia, ktoré vážne spochybňujú želanú udržateľnosť európskeho agropotravinárskeho modelu.

3.2 Popri zabezpečení primeraného zásobovania potravinami ostáva otázkou strategického významu aj kvalita. Je preto nevyhnutné poskytnúť primeranú ochranu výrobkom, ktoré sú označené značkami kvality. Ak má potravinový reťazec problémy s efektívnosťou, výber produktov môže byť na jednotnom trhu obmedzený, čo by predstavovalo ohrozenie európskeho modelu poľnohospodárstva. Komisia vo viacerých dokumentoch načrtla rozpory, ktoré vyvoláva fungovanie potravinového reťazca v Európskej únii, avšak oznámenie na túto skutočnosť nereaguje.

⁽¹⁾ Závery skupiny na vysokej úrovni pre mliekarenské odvetvie schválené 15. júna 2010.

⁽²⁾ Závery predsedníctva Rady EÚ schválené väčšinou hlasov v Rade ministrov poľnohospodárstva 29. marca 2010.

⁽³⁾ Agropotravinársky sektor predstavuje 7 % pracovných miest v EÚ a 5 % jej pridanej hodnoty.

3.3 Nerovnováha v európskom potravinovom reťazci predstavuje tiež vážne ohrozenie záujmov európskych občanov. Rozdiely v cenách surovín a spotrebných tovarov poskytujú priestor pre nereálne štruktúry cien, ktoré ohrozujú dlhodobé perspektívy súčastí hodnotového reťazca a celého hospodárskeho a sociálneho poriadku EÚ. Maloobchodný sektor je veľmi koncentrovaný a organizovaný a udržiava spotrebiteľské ceny potravín pod neustálym tlakom. Veľké potravinárske reťazce tak môžu robiť, keďže vďaka určitým obchodným postupom ich ziskové marže nevytvárajú len spotrebiteľia, ale aj dodávateľia, ako to preukázal prudký nárast cien poľnohospodárskych produktov v rokoch 2007 a 2008. Obchodná politika založená na „dvojitých ziskových maržiach“ spôsobuje vážne problémy spotrebiteľom a dodávateľom.

3.4 Narastajúce napätie vo vzťahoch medzi subjektmi potravinového reťazca vedie k rozličným ekonomickým pohybom, najmä negatívnym v prípade odvetvia poľnohospodárstva, ktoré prechádza nebyvalou krízou v rámci celkovej hĺbokej hospodárskej krízy.

3.5 EHSV a Komisia sa zhodujú v prioritných oblastiach činnosti a v potrebe urýchlene zaviesť nové opatrenia a konkrétne nástroje, ktoré zlepšia fungovanie potravinového reťazca v Európe. Nevyhnutné sú výrazné zmeny, ktoré umožnia nové smerovanie. Vzhľadom na úspešné riešenie hlavných výziev, ktoré sa objavujú v agropotravinárskom odvetví, sa EHSV zasadzuje za rozvoj výrobných diverzifikácií, znižovanie nákladov prostredníctvom rozširovania fariem a zlepšenie obchodných stratégií.

3.6 EHSV súhlasí s hlavnými závermi skupiny na vysokej úrovni pre konkurencieschopnosť agropotravinárskeho odvetvia v súlade s nedávnou prácou, ktorú výbor vykonal v oblasti poľnohospodárstva (4):

„V súčasnosti je v zmysle liberálneho trhu rozhodujúca otázka, kto získa aký podiel v reťazci tvorby hodnôt. Táto skutočnosť nie je uspokojivá, najmä nie pre tých poľnohospodárov, ktorí často pri – už aj tak vyšších – jednotkových nákladoch musia čoraz častejšie zohľadňovať naďalej klesajúce výrobné ceny; na to musia často reagovať opatreniami, ktoré sú v rozpore s cieľmi európskeho modelu poľnohospodárstva. Keďže v krajinách EÚ 27 kontroluje 77 % trhu s potravinami len 15 obchodných reťazcov, zasadzuje sa EHSV za to, aby sa podobne ako v USA preskúmalo, či právo hospodárskej súťaže v dostatočnej miere predchádza dominantným štruktúram a podozrivým zmluvným praktikám. Je dôležité, aby sa do tohto preskúmania zapojili všetky príslušné skupiny.“

3.7 Úspech všetkých týchto iniciatív bude vo veľkej miere závisieť od intenzity zapojenia Európskej komisie, členských

štátov a všetkých článkov potravinového reťazca. Je nevyhnutné koordinovať úsilie rozličných orgánov a preskúmať uplatňovanie právnych predpisov v oblasti hospodárskej súťaže. Väčšina opatrení, ktoré navrhuje Európska komisia, bola predtým uplatňovaná na národnej úrovni (5). Malo by sa preto analyzovať, ako sa pristupuje k rovnakej problematike z rozličných národných uhlov pohľadu, pričom by sa mal tiež preskúmať často bezvýznamný konečný výsledok mnohých iniciatív, ktoré vykonávajú jednotlivé štáty. Ide napríklad o zriadenie stredísk na monitorovanie cien alebo zavádzanie kódexov osvedčených postupov, ktoré kvôli nedostatku efektívnych nástrojov kontroly a vykonávania nie sú schopné obmedzovať zneužitia.

3.8 Oznámenie sa vo všeobecnosti venuje niektorým aspektom potravinového reťazca, ktoré boli podrobne analyzované na úrovni jednotlivých štátov alebo odvetví. Úsilie Francúzska o vyváženosť potravinového reťazca slúži ako odkaz pre ďalšie krajiny EÚ. Francúzsky zákon o modernizácii poľnohospodárstva prekračuje rámec oznámenia: určuje povinný zmluvný rámec pre objemy a ceny, vyžaduje zavedenie povinných klauzúl, rozširuje funkcie medziodvetvových organizácií a zavádza systém mediácie a sankcií na riešenie prípadných konfliktov.

3.9 Pokiaľ ide o odvetvia, mliekarenské odvetvie považuje Komisia za „naliehavý prípad“. Z tohto dôvodu sa skupina na vysokej úrovni pre mliekarenské odvetvie, vytvorená v októbri 2009, zaoberala nielen obsahom oznámenia, ale zamerala sa na stanovenie vzorového zmluvného rámca, možnosti rozvoja medziodvetvových organizácií a výrobcov a uplatňovanie termínovaného trhu mliečnych výrobkov. Vzhľadom na množstvo európskych, národných a odvetvových iniciatív zdôrazňuje EHSV, vedomý si zložitosti a obsírnosti týchto otázok, potrebu vytvoriť stabilný základný rámec Spoločenstva, podporuje výmenu skúseností a vyzýva na väčšiu koordináciu kompetentných orgánov.

3.10 EHSV pri rozličných príležitostiach upozorňoval na význam prispôbenia legislatívy súčasnému stavu potravinového reťazca. Zásadné zmeny, ktoré sa musia vykonať vo vnútroštátnych predpisoch a v predpisoch Spoločenstva, musia byť sprevádzané vytvorením nového rámca vzťahov vnútri reťazca, ktorý by podporoval spoluprácu, transparentnosť a spravodlivé rozdelenie zisku v rámci hodnotového reťazca. Samoregulácia odvetvia sa musí podnecovať súbežne so zavedením záväzných nástrojov. Účinné uplatňovanie systému predpokladá rozhodné úsilie o transparentnosť, ktoré si vyžaduje kontrolné mechanizmy zabezpečujúce plnenie dobrovoľných dohôd, ktoré sa môžu uzatvárať medzi rozličnými článkami reťazca.

(5) V tomto zmysle je Španielsko priekopníkom pri zriadení strediska na monitorovanie cien potravín. Francúzsko sa dôslednejšie venuje povinným zmluvám a Spojené kráľovstvo sa zasadzuje za ombudsmana na kontrolu dodržiavania osvedčených postupov.

(4) Reforma SPP v roku 2013, Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 35.

3.11 Komisia predstavuje v texte oznámenia a v sprievodných pracovných dokumentoch správnu analýzu o kolísaní cien. Bolo by však potrebné kriticky preskúmať aký majú vplyv nedávne zmeny SPP uvedené v hodnotení stavu na vyváženost potravinového reťazca. Zrušenie regulačných nástrojov poľnohospodárskych trhov (kvóty, zásahy, skladovanie) má negatívny vplyv na kolísanie cien a riadenie trhov, čo by malo byť zohľadnené v analýze výkonnej moci Spoločenstva.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Podporovať udržateľné trhové vzťahy

4.1.1 Komisia vo svojej analýze konštatuje existujúcu „asymetriu“ medzi rôznymi článkami reťazca. Táto nerovnováha sa prejavuje nekalými obchodnými praktikami a postupmi, ktoré sú v rozpore s pravidlami hospodárskej súťaže. V prípade produktov rýchlo podliehajúcich skaze sa obmedzeným rámcom na vyjednávanie nerovnováha ešte posilňuje. EHSV sa stotožňuje so zámerom posilňovať uzatváranie zmlúv podľa spoločných pravidiel stanovených na európskej úrovni, ktorý je vyjadrený v oznámení. Hoci príprava zmlúv môže mať dobrovoľný charakter, bolo by potrebné preskúmať niektoré prípady, v ktorých by sa mohla právne stanoviť povinnosť predložiť zmluvu a niektoré stanovené zmluvné klauzuly.

4.1.2 V každom prípade by Komisia mala zamedziť, aby sa obchodné transakcie týkajúce sa poľnohospodárskych produktov vykonávali bez dokumentov, ktoré potvrdzujú vykonanú operáciu, s cieľom zabrániť bežným a škodlivým postupom, akými sú „predaj podľa výsledku“, keď sa nákupná cena pre poľnohospodárov stanoví dodatočne podľa predajnej ceny, ktorú získal sprostredkovateľ. V rámci zmluvného systému považuje EHSV za nevyhnutné vytvoriť kódex osvedčených postupov⁽⁶⁾ a monitorovací výbor, ktorý by overoval ich dodržiavanie. Kódex osvedčených obchodných postupov by mal zabezpečiť kvalitu rokovaní medzi všetkými článkami hodnotového reťazca v prospech spotrebiteľa. Európsky legislatívny orgán musí zastaviť stratový predaj ako bežnú reklamnú stratégiu voči spotrebiteľom a analyzovať vplyv narastajúceho rozširovania značky distribútorov na hospodársku súťaž, voľbu spotrebiteľa a oceňovanie kvalitných produktov vyrobených v EÚ.

4.1.3 Uplatňovanie noriem hospodárskej súťaže na národnej úrovni je veľmi rozdielne. Rovnaké kroky medziodvetvovej organizácie sú posudzované veľmi rozdielne v závislosti od vnútroštátneho orgánu pre hospodársku súťaž v príslušnom štáte. V mnohých krajinách možno pozorovať sklon trestať akúkoľvek iniciatívu výrobného odvetvia zameranú na lepšie riadenie ponuky. Nie je to nová situácia: napriek úmyslom zintenzívniť spoluprácu s Európskou sieťou pre hospodársku súťaž sa nepodarilo účinne skoordinať kroky orgánov pre hospodársku súťaž.

4.1.4 EHSV podporuje nový model vzťahu medzi spotrebiteľom a výrobcom, ktorý uprednostňuje miestne trhy (možnosť zaviesť povinné minimálne kvóty) a eliminuje sprostredkovateľov prostredníctvom malých okruhov alebo produktov zo vzdialenosti „0 km“. Európska komisia musí podnecovať iniciatívy výrobcov, aby sa priblížili spotrebiteľom v úsilí o vyššiu pridanú hodnotu pre ich produkciu a o zachovanie kultúrnej a regionálnej identity potravín.

4.1.5 Pri revízii smernice o boji proti oneskoreným platbám sa na európskej úrovni otvorila zaujímavá diskusia o tom, či by sa mala skrátiť lehota splatnosti pre agropotravinárske produkty. V prípade produktov rýchlo podliehajúcich skaze by bolo vhodné stanoviť hranicu 30 dní od dodania tovaru klientovi, a nie od vystavenia faktúry. Okrem prísnejšej kontroly oneskorených platieb je nutné zahrnúť jasnú definíciu neprijateľných praktík a klauzúl, ako aj účinných nástrojov na ich odstránenie z obchodných vzťahov.

4.2 Transparentnosť v potravinovom reťazci

4.2.1 Podľa názoru EHSV je transparentnosť nevyhnutnosťou⁽⁷⁾. Vytvorenie nového komunitárneho nástroja na monitorovanie cien potravín musia sprevádzať nové kompetencie v oblasti kontroly a sankcií. EHSV sa domnieva, že je nutné prejsť od monitorovania ku konkrétnym krokom, tak aby príslušné orgány mohli rýchlo a účinne reagovať na narušenia vývoja cien.

4.2.2 ESHV nesúhlasí s názorom, že ponuka väčšieho porovnania cien pre spotrebiteľov sama o sebe prinesie väčšiu transparentnosť do potravinového reťazca. Väčšia transparentnosť a predvídateľnosť cien predstavuje len jeden z mnohých faktorov, ktoré ovplyvňujú vývoj a proces tvorby cien.

4.2.3 Chvályhodné úsilie Európskej komisie harmonizovať a koordinovať rozličné národné nástroje na kontrolu cien nebude úspešné bez vytvorenia jednotného referenčného základu pre premietanie cien. Používa sa pri zbieraní údajov rovnaký referenčný základ? Existujú spoločné normy pre zriadenie a fungovanie stredísk na monitorovanie cien? Má EÚ orgány, ktoré sú schopné konať v prípade nesprávnych korelácií, anomálií alebo neodôvodnených kolísaní vývoja cien? Údaje, ktoré členské štáty poskytujú Európskej komisii, často nezodpovedajú rovnakým kritériám. Napríklad v prípade citrusov bolo konštatované, že údaje, ktoré uverejňuje Komisia ako výrobné ceny, sú v skutočnosti skladové ceny, ktoré nezahŕňajú náklady na uvedenie na trh. Tento rozdiel v údajoch môže vyvolať skreslené vnímanie skutočnosti, čo komplikuje dosahovanie transparentnosti.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 111.

4.2.4 Opatrenia navrhované v oznámení budú fungovať len pri ich primeranom propagovaní. Je to kľúčové vzhľadom na nutnosť poskytovať spotrebiteľom presné informácie. Vzhľadom na vyššiu koncentráciu agropotravinárskeho priemyslu a odvetvia distribúcie je v súčasnosti ohrozenejšie meno značiek so všetkými rizikami, ktoré to prináša pre podniky.

4.3 Zlepšiť konkurencieschopnosť a integráciu potravinového reťazca

4.3.1 Komisia završuje veľmi dôležitú prácu na vytvorenie jednotného trhu potravinárskych produktov. Veľké cenové rozdiely medzi krajinami však priamo súvisia s rozličnými úrovňami kúpnej sily. Nové členské štáty (EÚ 12) nielenže nedobiehajú ostatné štáty, ale rozdiely sa dokonca prehlbujú. Preto je potrebné, aby Európska komisia podporovala nové štáty v snahe o zníženie rozdielov a zlepšenie správneho fungovania jednotného trhu. Ak sa tento vývoj nezmení, produkty z EÚ 15 postupne stratia podiely na trhu v nových členských štátoch.

4.3.2 Potravinový reťazec charakterizuje veľká rozdrobenosť výrobného odvetvia a silná koncentrácia veľkých distribučných spoločností, čo spôsobuje výraznú nerovnováhu v ich vzťahoch. EHSV sa domnieva, že mnohé problémy, ktoré ohrozujú dobré fungovanie potravinového reťazca, sú dôsledkom rýchlejšieho,

neustáleho a koncentrovaného vývoja podnikov, ktoré sú na konci reťazca. Európska komisia, ktorá si uvedomuje význam tejto problematiky, chce rozvíjať organizácie výrobcov (inšpiruje sa spoločnou organizáciou trhu s ovocím a zeleninou) s cieľom obmedziť rozdrobenosť ponuky. EHSV však zdôrazňuje, že nie je dôležité zvyšovať počet a veľkosť spoločných organizácií, ale zlepšiť ich riadenie a schopnosť obchodovania, aby sa stali užitočným nástrojom v rukách poľnohospodárov. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby zaviedla nové protikrizové a stabilizačné opatrenia ako napríklad nástroje na poistenie príjmov. Pozitívne skúsenosti z Kanady a USA v tejto oblasti naberajú, aby sa aj v Európe uplatňovalo opatrenie, ktorého legitimitu potvrdila WTO.

4.3.3 Medziodvetvové organizácie sa musia posilniť a musia sa stať dynamickejšími prostredníctvom spoločného akčného rámca. Je potrebná európska legislatíva, ktorá by harmonizovala a podľa rovnakých pravidiel rozvíjala medziodvetvové organizácie v každom členskom štáte, aby neboli len odvetvovými prvkami zodpovednými za všeobecnú podporu. Je nevyhnutné, aby sa odstránili normatívne prekážky, ktoré znižujú právnu istotu týchto organizácií v ich poslaní stabilizovať trhy, a aby mali väčšie práva pri uzatváraní medziodvetvových dohôd a neboli vystavené svojvoľným rozhodnutiam národných orgánov pre hospodársku súťaž.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Alternatívny vízie EÚ a cieľ týkajúci sa biodiverzity po roku 2010

KOM(2010) 4 v konečnom znení

(2011/C 48/26)

Spravodajca: **Lutz RIBBE**

Európska komisia sa 19. januára 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Alternatívny vízie EÚ a cieľ týkajúci sa biodiverzity po roku 2010“

KOM(2010) 4 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. júla 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra) prijal 112 hlasmi za, pričom 11 členovia hlasovali proti a 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Výbor by si želal, aby oznámenie s týmto obsahom nebolo potrebné napísať, ale aby politici uskutočnili svoj sľub daný v roku 2001 zastaviť stratu biodiverzity do roku 2010 a zabezpečiť obnovu stratených biotopov. Tento cieľ však nebol splnený.

1.2 EHSV vidí dva veľké nedostatky. Na jednej strane sa zachovanie biodiverzity nedostalo do centra politických aktivít, na druhej strane je potrebné konštatovať, že spoločnosť je síce pozitívne naladená voči zachovaniu prírody, súčasne však existujú obrovské medzery v poznatkoch o ekologických súvislostiach. Oba nedostatky vzájomne súvisia a musí ich vyriešiť nová koncepcia biodiverzity.

1.3 Je preto vhodné sa pýtať, či ľudia rozumejú terminológii, ktorú používajú politici venujúci sa tomuto odboru, ako aj združenia. „Biodiverzita“, „druhy“ alebo „ekosystémové služby“ sú pojmy, ktoré priamo oslovia a nadchnú len málo ľudí.

1.4 EHSV podporuje ambiciózne ciele sformulované v alternatíve č. 4 uvedenej v oznámení Komisie, ktoré prijala aj Rada ministrov životného prostredia a aj Európska rada. Aby sa v budúcnosti dosiahol úspech, bude nutné zvýšiť úsilie a vopred stanoviť, aké finančné prostriedky a zmeny politiky sú na to potrebné⁽¹⁾.

1.5 Výbor preto vyzýva Komisiu a Európsku radu, aby neprišli k starým cieľom nové údaje, ale aby pre všetky útvary Komisie konečne vypracovali záväznú, jasne časovo ohraničenú koncepciu činnosti s priebežnými cieľmi, ktorá bude dostatočne finančne vybavená, a vydali pokyny, čo sa musí na úrovni členských štátov zmeniť.

1.6 Zachovanie biodiverzity nie je úlohou, ktorá by spadala výlučne do oblasti environmentálnej politiky. Je to tiež dlhodobá ekonomická otázka, a preto by sa touto témou mali konečne zaoberať aj ministri hospodárstva a financií.

1.7 Vzhľadom na znepokojivé medzery vo vedomostiach našej spoločnosti týkajúcich sa ekologických otázok sú potrebné aj opatrenia na rozvoj politiky vzdelávania o životnom prostredí.

1.8 Reforma rozpočtu, nové zameranie spoločnej poľnohospodárskej politiky a politiky rybného hospodárstva, ako aj štrukturálnych fondov a iných príslušných politických oblastí budú vhodným testom serióznosti politiky EÚ, pokiaľ ide o ochranu biodiverzity.

1.9 Doterajší obsah novej stratégie Európa 2020 nezodpovedá výzvam, ktoré predstavuje zachovanie biodiverzity. Nová koncepcia biodiverzity musí tieto medzery zaplniť a stať sa neskôr integračnou súčasťou tejto stratégie.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 62, body 1.4 a 1.5.

1.10 EHSV považuje na úrovni EÚ za obzvlášť dôležité tieto oblasti činnosti:

- zmeny v politike v oblasti poľnohospodárstva a rybného hospodárstva,
- zabezpečenie a rozvoj sústavy NATURA 2000,
- budovanie a rozvíjanie „zelenej infraštruktúry“ prostredníctvom transeurópskej siete pre biodiverzitu,
- integrácia biodiverzity do ostatných oblastí politiky EÚ,
- vzdelávacia ofenzíva na úrovni EÚ.

1.11 Je potrebné nájsť spôsob, ako opäť lepšie prepojiť poľnohospodárstvo a zachovanie druhov. V niektorých členských štátoch existujú pozitívne modely, ktoré treba posúdiť a značne rozšíriť. Je potrebné poľnohospodárom ponúknuť stimuly na poskytovanie zodpovedajúcich služieb.

1.12 EHSV očakáva, že sa Európska únia dobre pripraví na 10. konferenciu zmluvných strán Dohovoru o biologickej diverzite a podstatnou mierou prispeje ku koncepcii nového celosvetového strategického plánu na ochranu biodiverzity po roku 2010.

2. Oznámenie Európskej komisie

2.1 Oznámenie Komisie muselo byť napísané v tejto podobe, pretože EÚ nespĺnila jeden z ústredných cieľov environmentálnej politiky posledného desaťročia. V roku 2001 Európska rada v rámci stratégie trvalo udržateľného rozvoja sformulovala v Göteborgu cieľ zastaviť v EÚ ubúdanie biodiverzity do roku 2010 a zabezpečiť obnovu stratených biotopov. Napriek akčnému plánu EÚ pre zachovanie biodiverzity prijatému v roku 2006 a napriek neodškriepiteľným úspechom pri zavádzaní siete NATURA 2000 nebol tento cieľ splnený.

2.2 Oznámenie Komisie, ktoré sa tu hodnotí, je potrebné chápať ako prvý krok smerom k uskutočneniu tohto cieľa. V oznámení sú opísané varianty vývoja vízie a cieľa po roku 2010.

2.3 Oznámenie podrobne popisuje, zdôrazňuje a hodnotí dôvody na ochranu biodiverzity. Obzvlášť sa zmieňuje o celosvetových ekonomických nákladoch resp. stratách vznikajúcich z dôvodu ubúdania biodiverzity, a tým aj ekosystémových služieb, ktoré sú v správe TEEB (Ekonomika ekosystémov

a biodiverzity) vyčíslené na 50 miliárd EUR (!) ročne a potom do roku 2050 budú kumulované straty sociálneho zabezpečenia zodpovedať 7 % HDP (!).

2.4 Komisia objasňuje, že ochrana biodiverzity, ako aj ochrana klímy sú dlhodobé úlohy. Preto by koncepcia biodiverzity, ktorú je potrebné vypracovať, mala mať dlhodobý charakter (časový horizont: 2050), pričom by si EÚ – obdobne ako na medzinárodnej úrovni – mala na rok 2020 stanoviť vlastný (priebežný) cieľ.

2.5 Pre cieľ na rok 2020 sa politicky zodpovedným činiteľom ponúkajú 4 alternatívy s rozličnými úrovňami ambícií, a to:

- Alternatíva 1: Do roku 2020 výrazne znížiť mieru straty biodiverzity a ekosystémových služieb v EÚ;
- Alternatíva 2: Do roku 2020 zastaviť stratu biodiverzity a ekosystémových služieb v EÚ;
- Alternatíva 3: Do roku 2020 zastaviť stratu biodiverzity a ekosystémových služieb v EÚ a do čo najväčšej miery ich obnoviť;
- Alternatíva 4: Do roku 2020 zastaviť stratu biodiverzity a ekosystémových služieb v EÚ, obnoviť ich do čo najväčšej miery a zintenzívniť snahy EÚ o zastavenie straty biodiverzity na celom svete.

3. Všeobecné pripomienky k doterajšej politike EÚ týkajúcej sa biodiverzity

3.1 Hodnotenie doterajšej politiky EÚ týkajúcej sa biodiverzity sa končí rozčarovaním.

3.2 Asi pred 10 rokmi bol daný sľub zastaviť ubúdanie biodiverzity v priebehu desaťročia a zabezpečiť obnovu biotopov a prírodných systémov.

3.3 Takmer v ročných intervaloch poukazovali útvary Komisie, členovia Komisie alebo Európskej agentúry pre životné prostredie na to, že okrem doteraz zavedených opatrení je potrebné vynaložiť väčšie úsilie, aby sa dosiahol vytýčený cieľ. Toto úsilie však nebolo vynaložené.

3.4 Minulý rok sa pripustilo, že stanovený cieľ nebude splnený – čo nebolo pre EHSV nič neočakávané. Poukazoval už v rôznych stanoviskách na to, že podľa jeho názoru sú prijaté politické opatrenia absolútne nepostačujúce⁽²⁾.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 195, 18.8.2006, s. 88 a s. 96, Ú. v. EÚ C 161, 13.9. 2007, s. 53, Ú. v. EÚ C 97, 28.4.2007, s 6 – 11, bod 1.3.

3.5 Skutočnosť, že EÚ svoje ciele v oblasti biodiverzity nedosiahla, netkvie v tom, že by sa nevedelo, čo je potrebné urobiť resp. že by občianska spoločnosť nebola ochotná spolupodieľať sa na nutných krokoch. V podstate je to preto, lebo politici vyššiu prioritu prisudzujú skôr krátkodobým hospodárskym záujmom než dlhodobým účinkom ekosystémových služieb. To, že náš hospodársky systém nie je udržateľný, ale spočíva v nadmernom využívaní prírodných zdrojov, sa prejavuje aj na biodiverzite.

3.6 EHSV preto víta, že sa Komisia podrobne venuje správe TEEB (Ekonomika ekosystémov a biodiverzity), a tak poskytuje dôležité argumenty k hospodárskemu významu biologickej rozmanitosti. Výbor by však chcel varovať pred tým, aby sa hlavná pozornosť sústredila na vyzdvíhovanie hodnoty biologickej rozmanitosti. Pretože

— existuje mnoho dôležitých dôvodov na zachovanie biologickej rozmanitosti, ktorá sa nedá alebo nemá vyčíslieť v peniazoch, ako je „vlastné právo prírody“, myšlienka stvorenia, kultúrny význam rozmanitosti alebo jednoduché stotožnenie sa s prírodou,

— nesmie v žiadnom prípade dôjsť k situácii, aby sa nutnosť zachovania jedného druhu podmieňovala jeho vypočítanou ekonomickou hodnotou.

3.7 EHSV sa okrem toho obáva, že správe Ekonomika ekosystémov a biodiverzity (TEEB) môže hroziť podobný osud, aký mala Sternova správa o ochrane klímy, ktorej varovania pred dlhodobými hospodárskymi následkami klimatických zmien zostali politicky bez účinku. Je príznačné, že ministri financií a hospodárstva sa doteraz ani len náznakom nezaoberali správou TEEB.

3.8 EHSV zastáva názor, že v tejto situácii nemôže ísť o to, aby sa staré ciele z roku 2001 recyklovali, teda aby sa cieľ avizovaný na rok 2010 vlastne presunul na rok 2020 a opísali sa nové vízie na rok 2050, nech sú dlhodobé vízie akokoľvek dôležité. Ide skôr o to, aby sa vyhodnotila doterajšia politika a nástroje a konečne vypracovali a uskutočnili lepšie a plošne účinnejšie opatrenia. Nová stratégia EÚ 2020 pre biodiverzitu musí preto obsahovať nielen konkrétne, kvantifikované ciele a priebežné ciele, ale musí zahŕňať najmä konkrétne a záväzné plány realizácie a stanoviť jasné povinnosti. Je nutné zabezpečiť dostatočné financovanie.

4. Všeobecné poznámky k oznámeniu

4.1 EHSV chápe oznámenie Komisie tak, že ním chce vyvolať novú diskusiu medzi politicky zodpovednými činiteľmi EÚ, ktorá sa má uzavrieť jasným signálom pre spoločnosť a jasnou pracovnou úlohou pre príslušné útvary. Výbor s týmto prístupom súhlasí.

4.2 Víta uznesenie Rady ministrov životného prostredia EÚ z 15.3.2010, ktoré sa v podstate pripojilo k alternatíve 4. Varuje však pred tým, aby sa – tak ako v roku 2001 – vrátilo do starých koľají bez vyvodenia dôsledkov. Pretože potom hrozí aj tomuto novému cieľu rovnaký osud, ako cieľu z roku 2001.

4.3 Výbor nepovažuje za postačujúce, aby sa touto tematikou zaoberala „iba“ Rada pre životné prostredie a žiada, aby sa ňou zaoberali aj iné relevantné zloženia Rady. V oznámení Komisie bolo jasne vyjadrené, že ubúdanie biodiverzity má okrem ekologického a etického aj hospodársky rozmer. Preto EHSV očakáva, že sa touto problematikou budú zaoberať predovšetkým aj ministri hospodárstva a financií a že sa vypočíta, aké finančné prostriedky je potrebné v nadchádzajúcich rokoch zahrnúť do rozpočtov a aké iné zmeny v hospodárstve a politike sa s tým musia spájať.

4.4 Výbor je obzvlášť sklamaný z toho, že Európska rada na rozdiel od roku 2001 nevyslala žiadny skutočný signál. V novej stratégii Európa 2020, ktorej cieľom je údajne podporiť „zelenú Európu“, sa pojmy „biodiverzita“, „biotopy“, „ochrana prírody“ či „ochrana druhov“, ako aj „ochrana rozmanitosti genetických zdrojov“ nenachádza ani raz. „Rozmanitosť druhov“ sa spomína iba dvakrát, aj to iba okrajovo v časti o účinnom využívaní zdrojov. Ani v záveroch Európskej rady z marca 2010 nie je tejto ústrednej téme venovaná žiadna samostatná kapitola. Potvrdené je iba rozhodnutie Rady pre životné prostredie z 15.3. v rámci otázok týkajúcich sa politiky v oblasti klímy.

4.5 Je jasné, že význam zachovania biologickej rozmanitosti sa ešte nedostal do centra politického myslenia a konania. Je to katastrofálny a neprijateľný signál pre európsku verejnosť, ktorá sama prejavuje značné nedostatky vo vedomostiach a v ochote konať.

4.6 Nová koncepcia biodiverzity musí jasnejšie stanovíť povinnosti, napr. vzťah medzi EÚ, členskými štátmi, regiónmi a obcami, medzi hospodárstvom, združeniami a spoločnosťou, ale tiež v rámci útvarov Komisie.

4.7 EHSV súhlasí s názorom Komisie, že biodiverzita je komplexná medzirezortná úloha. Práve preto musí byť nová stratégia týkajúca sa biodiverzity, ktorú je potrebné vypracovať, 1) nutne začlenená do „stratégie Európa 2020“ a 2) prediskutovaná, vážne braná a dôrazne sledovaná všetkými útvarmi Komisie, napr. aj rezortom poľnohospodárstva, energetiky a dopravy. Schválením „stratégie Európa 2020“ vrátane integrovanej koncepcie pre oblasť biodiverzity sa musia všetky útvary Komisie zaviazat, že budú spolupracovať na jej uskutočňovaní. Patrí sem aj skúmanie súladu ich podporných programov a nariadení s ochranou prírody a ich zodpovedajúce prispôbenie.

4.8 EHSV preto od Komisie očakáva, že na jeseň 2010 bude uverejnený podrobný súpis, z ktorého vyplynie, v ktorých oblastiach politiky sa konkrétne vyskytujú nedostatky pri integrácii cieľov biodiverzity, o ktorých sa oznámenie len neurčito zmieňuje. Pritom by sa malo aj preskúmať, prečo stratégia týkajúca sa biodiverzity z roku 2006, ktorá predsa obsahovala asi 160 rôznych opatrení, nepostačovala na to, aby bola účinná.

4.9 Nová koncepcia biodiverzity, ktorú je potrebné vypracovať, musí objasniť, s akými nástrojmi a politickými zmenami sa majú tieto analyzované nedostatky odstrániť.

4.10 Nadchádzajúca reforma rozpočtu a nové zameranie politiky v oblasti poľnohospodárstva, rybného hospodárstva a štrukturálnych fondov sa ako ústredné politické oblasti EÚ stanú akousi skúškou politiky EÚ týkajúcej sa biodiverzity, a to z hľadiska už roky požadovanej integrácie do ostatných politických oblastí, ako aj z hľadiska potrebných finančných prostriedkov (výdavky EÚ na zachovanie biodiverzity predstavujú 0,1 % rozpočtu. Na druhej strane však existuje mnoho druhov výdavkov, ktoré majú negatívne dôsledky na biologickú rozmanitosť.

4.11 V tejto súvislosti poukazuje EHSV na rozhodujúcu úlohu poľnohospodárstva pri zachovaní biologickej rozmanitosti. Veľká časť rozmanitosti druhov vznikla v rámci tradičných poľnohospodárskych foriem využívania pôdy, ktoré už dnes stratili svoju podstatu – väčšinou z ekonomických dôvodov.

4.12 Je preto potrebné nájsť spôsob, ako opäť lepšie prepojiť poľnohospodárstvo a zachovanie druhov. V niektorých členských štátoch existujú pozitívne modely, ktoré treba posúdiť a značne rozšíriť. Je potrebné poľnohospodárom ponúknuť stimuly na poskytovanie zodpovedajúcich služieb⁽³⁾.

4.13 Osobitný význam nadobúda ochrana morskej biodiverzity. Vo väčšine krajín EÚ je spoločnosť málo oboznámená s problematikou morskej ekológie a tlak na vlády a inštitúcie zodpovedné za jej ochranu je pomerne slabý. Je potrebné posúdiť účinnosť súčasných systémov ochrany morských zásob a zabezpečiť, aby táto ochrana získala vyššiu prioritu vo vzdelávacích programoch a riadení hospodárstva.

4.14 EHSV očakáva, že sa Európska únia dobre pripraví na 10. konferenciu zmluvných strán Dohovoru o biologickej diverzite a podstatnou mierou prispeje ku koncepcii nového celosvetového strategického plánu na ochranu biodiverzity po roku 2010.

5. Osobitné pripomienky

5.1 Existujúce zákony, pravidlá a opatrenia zjavne nestačia na zabezpečenie biologickej rozmanitosti, alebo inak povedané: ubúdanie biologickej rozmanitosti sa nedeje v dôsledku neustá-

leho porušovania súčasných zákonov, ale – do veľkej miery – v rámci nich. Konanie, ktoré je v súlade s ochranou životného prostredia, sa mnohokrát javí ako znevýhodnenie v hospodárskej súťaži. Na druhej strane sa v odborných kruhoch stále viac diskutuje o ekonomickom význame biodiverzity, zatiaľ však tento význam nie je skutočne akceptovaný či uznaný. EHSV očakáva, že sa Komisia a Rada budú osobitne týmito okolnosťami zaoberať a vypracujú koncepciu, ako ich riešiť. Zriadiť nápravu by tu mohla mnohokrát požadovaná, ale iba v malej miere uskutočňovaná internalizácia externých nákladov.

5.2 Najmä v spoločnej poľnohospodárskej politike (SPP) musí zachovanie biodiverzity zohrávať väčšiu úlohu. V rámci poľnohospodárskej reformy po roku 2013 sa musia kritériá na zachovanie biodiverzity stať dôležitou súčasťou SPP, aby bolo možné vyriešiť súčasný konflikt medzi hospodárskou výrobou a zachovaním prírody.

5.3 Myšlienku „zelenej infraštruktúry“ vyjadrenú v oznámení Komisie, by bolo treba intenzívne rozvíjať. Na dosiahnutie cieľov v oblasti biodiverzity je potrebný nielen plošný systém chránených oblastí, aký sa v súčasnosti vytvára prostredníctvom sústavy NATURA 2000, ale aj európsky lineárny systém prepojených biotopov, alebo – aby sme sa držali európskej terminológie – „transeurópskej siete prírody“. Sem by mohli patriť:

- migračné koridory pre sťahovavé druhy zvierat migrujúce po zemi, ako je vlk, rys, medveď, divá mačka, pozostávajúce napr. z lineárnych štruktúr pre lesné druhy,
- spojenie pobrežných a mokraďových biotopov v rámci uplatňovania rámcovej smernice o vode, čo by bolo pre druhy viazané na mokrade a pobrežné biotopy veľmi užitočné (štruktúra otvorenej krajiny), ale aj
- medze, okrajové časti poľa, krovie, trávnaté porasty bohaté na druhy (nížinné lúky), aleje pre druhy žijúce v otvorenej krajine (spojenie s podporou poľnohospodárstva).

5.4 Takáto „transeurópska sieť prírody“ by slúžila na prepojenie oblastí sústavy NATURA 2000 a uplatňovaniu rámcovej smernice o vode a bola by sčasti aj reakciou na klimatické zmeny. Poskytla by suchozemským druhom zvierat možnosť reagovať migráciou na klimatické zmeny. Nemenej dôležité je však, že takáto sieť umožňuje výmenu doteraz izolovaných populácií určitého druhu, čo je podstatným základom pre zabezpečenie prežitia.

5.5 Na zabezpečenie a ďalší rozvoj oblastí sústavy NATURA 2000 – doterajšieho jadra politiky EÚ týkajúcej sa biodiverzity – musí EÚ konečne vytvoriť dostatočné možnosti podpory na rozvoj a zabezpečenie týchto oblastí.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 35.

5.6 Je správne, že Komisia poukazuje na to, že miera biodiverzity nie je všade rovnaká. Sú regióny, v ktorých ešte existuje vysoká miera biodiverzity a iné regióny, v ktorých bola biologická rozmanitosť značne znížená predovšetkým ľudskými zásahmi. Z toho sa však nesmú vyvodit' nesprávne závery: politické opatrenia, vrátane peňažných tokov, sa nesmú sústreďovať len na problematické miesta biodiverzity. Aj v regiónoch s malou biodiverzitou – a predovšetkým v nich – je nutné široké spektrum politických nástrojov na zachovanie resp. obnovu ekosystémových služieb. Na druhej strane nesmú byť tie štáty, ktoré ešte majú vysokú úroveň resp. potenciál ochrany, „potrestané“, ale by mali byť odmenené.

5.7 Prístup k zachovaniu biodiverzity nemusí byť iba celoplošný. Nová koncepcia biodiverzity EÚ by mala zvýrazniť aj pozitívne prepojenie medzi ochranou klímy a druhov a preto by mala zlepšiť najmä zachovanie a rozvoj močarísk, mokradí a trávnych porastov, ako aj trvalých lesných ekosystémov. Politika využívania biomasy na energetické účely nesmie byť

v rozpore s týmto prístupom. Aby sa tomu zabránilo, je nutné zaviesť kritériá udržateľnosti, ktoré sa musia uplatňovať aj v iných oblastiach (ako sú napr. krmivá).

5.8 EHSV znovu zdôrazňuje, aké dôležité bude vytvorit' skutočné povedomie v spoločnosti a v hospodárstve o probléme zachovania biologickej rozmanitosti. K tomu máme ešte veľmi ďaleko, napriek existujúcim programom a napriek práci environmentálnych organizácií.

5.9 Mala by sa prehodnotiť aj terminológia, ktorú používajú politici venujúci sa tomuto odboru: čo si bežný občan predstavauje pod „biodiverzitou“? Hovoria mu niečo pojmy ako „druhy“ alebo „ekosystémové služby“? Mnohé prieskumy svedčia o znepokojivej neznalosti v oblasti ekologických súvislostí. Aj z toho je zrejmé, že zachovanie prírody nie je iba úlohou ministrov životného prostredia, ale aj politiky vzdelávania, ktorá musí sprostredkovať potrebné základné znalosti.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Zelená kniha o ochrane lesov a informáciách o lesoch v EÚ: príprava lesov na zmenu klímy

KOM(2010) 66 v konečnom znení

(2011/C 48/27)

Spravodajca: **Seppo KALLIO**

Pomocný spravodajca: **Brendan BURNS**

Európska komisia sa 17. mája 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom dokument

„Zelená kniha o ochrane lesov a informáciách o lesoch v EÚ: Príprava lesov na zmenu klímy“

KOM(2010) 66 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. augusta 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra) prijal 121 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV konštatuje, že

— v nasledujúcich desaťročiach sa očakáva nárast významu lesa ako obnoviteľného prírodného zdroja, poskytovateľa rôznych mimoprodukčných funkcií a predpokladu duševnej i telesnej pohody ľudí;

— klimatické zmeny pravdepodobne ovplyvnia základné funkcie ekosystému a teda aj mimoprodukčné funkcie lesa;

— klimatické zmeny pravdepodobne zvýšia neistotu a výskyt rôznych cezhraničných javov a rizík s dôsledkom pre životné prostredie, ako je škodlivý hmyz, choroby, suchá, víchrice a lesné požiare;

— aktuálne informácie o lesoch získajú čoraz viac na význame v súvislosti s prispôbovaním sa v lesnom hospodárstve a skúmaním rozhodovania v lesníctve.

1.2 EHSV zdôrazňuje, že

— v prístupe k jednotlivým funkciám lesa treba uplatňovať vyrovnaný prístup a nemožno sa zamerať výhradne na ochranu lesov;

— na udržiavanie ekosystémov a na nich založených mimoprodukčných funkcií lesa a na zaistenie dostupnosti ďalších verejných statkov sú potrebné finančné stimuly a poskytovanie informácií vlastníkom lesov a ďalším subjektom, ako sú dodávatelia služieb a tovarov v lesníctve a drevospracujúci priemysel, ktorí sú vlastne zodpovední za rozhodnutia týkajúce sa lesov;

— vedľajšie účinky a multiplikačné vplyvy klimatických zmien možno zmierniť predchádzaním rizikám a včasnou prípravou na krízové situácie;

— spolupráca medzi štátmi a subjektmi je dôležitá na zvládnutie cezhraničných javov a zlepšenie prípravy informácií o lesoch.

1.3 EHSV navrhuje, aby sa kľúčová úloha, ktorú lesy a lesné hospodárstvo zohrávajú v ekologickom hospodárstve v súlade so stratégiou Európa 2020, zohľadnila v týchto oblastiach politiky EÚ:

— politika EÚ v oblasti lesníctva, vrátane stratégie a akčného plánu lesného hospodárstva, by mala podporovať aktívnu správu a využívanie lesov, ako aj konkurencieschopnosť udržateľného a ekologicky vhodného využívania dreva a výrobkov na jeho báze;

- koordinácia činnosti súvisiacej s lesným hospodárstvom s inými odvetviami a oblasťami politiky, ktoré naň vplyvajú, a to napr. prostredníctvom rozšírenia úlohy Stáleho lesníckeho výboru a iných poradných skupín a výborov pre problematiku lesníctva ⁽¹⁾ pri rozhodovaní o lesnom hospodárstve v EÚ;
- stanovenie ceny jednotlivých mimoprodukčných funkcií lesa a verejných statkov by sa mali zohľadniť v európskej politike rozvoja vidieka.

1.4 EHSV odporúča Komisii, aby

- išla príkladom členským štátom, čo sa týka koordinácie lesohospodárskych záležitostí s inými odvetviami, oblasťami politiky, susediacimi štátmi, ako aj inými subjektmi, pokiaľ ide o predvídanie budúceho vývoja a krízový a rizikový manažment;
- podporovala vydávanie objektívnych informácií o odvetví lesného hospodárstva, napríklad v rámci Medzinárodného roka lesov 2011, aby sa zlepšilo povedomie o tomto odvetví medzi vlastníckmi lesov, spotrebiteľmi a v celej verejnosti;
- podporovala získavanie informácií o vlastnostiach dreva a výrobkov na báze dreva, napríklad o ich prínose pre klímu, s cieľom podporiť udržateľnú výrobu a spotrebu;
- zadať vypracovanie štúdie o rôznych subjektoch, ktoré sú zapojené do zberu informácií o lesoch, a o informáciách, ktoré zozbierali;
- rozvíjala informácie o lese a sústavy plánovania, ako aj osvedčené postupy založené na týchto sústavách v spolupráci s technologickou platformou odvetvia lesného hospodárstva, výskumnými strediskami, národnými organizáciami a rôznymi subjektmi v odvetví lesného hospodárstva s cieľom odhaliť náhle zmeny, ako sú katastrofy, a reagovať na ne;
- poskytovala členským štátom a ďalším subjektom väčšiu podporu pri uplatňovaní a monitorovaní udržateľného lesného hospodárstva a príprave súvisiacich nevyhnutných informácií, ako aj pri harmonizácii postupu pri vydávaní informácií.

⁽¹⁾ Poradná skupina pre lesné hospodárstvo a korok, poradný výbor pre lesníctvo a odvetvia lesného hospodárstva, rozhodnutie Komisie č. 97/837/ES z 9.12.1997, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie č. 83/247/EEC, Ú. v. ES L 346, 17.12.1997, s. 95–96.

2. Pozadie a cieľ stanoviska

2.1 Cieľom zelenej knihy je podnietiť celoeurópsku verejnú diskusiu a získať názory na budúcnosť ochrany lesov a informačnej politiky v oblasti lesného hospodárstva, a tiež poskytnúť podklady na možnú aktualizáciu stratégie lesného hospodárstva EÚ, najmä vo vzťahu k problematike klimatických zmien. Otázky, ktorými sa zelená kniha zaoberá, nadväzujú na predchádzajúcu bielu knihu Európskej komisie s názvom „Adaptácia na zmenu klímy: Európsky rámec opatrení“ ⁽²⁾.

2.2 Zelená kniha opisuje všeobecný stav a význam lesov v EÚ, pričom predstavuje ich konkrétne črty a funkcie a odhaľuje hlavné výzvy, ktoré sa ich týkajú. Skúma aj hrozby, ktoré pre fungovanie lesov vyplývajú z klimatických zmien a opisuje dostupné nástroje ochrany lesov a systémy informácií o lesoch.

2.3 Podľa zásady subsidiarity patria záležitosti týkajúce sa politiky lesného hospodárstva primárne do kompetencie členských štátov. Hlavnou úlohou EÚ je prispievať k národným projektom a programom v oblasti lesného hospodárstva, napríklad zvyšovaním povedomia členských štátov o budúcich výzvach a odporúčaniami na včasné zásahy na úrovni EÚ.

2.4 Úvahy zhrnuté v tomto stanovisku sa zameriavajú na otázku ako klimatické zmeny ovplyvnia európske lesné hospodárstvo a ochranu lesov a ako by sa európska politika mala vyvíjať, aby vo väčšej miere podporovala lesohospodárske iniciatívy členských štátov. Stanovisko sa tiež snaží nájsť spôsob, ako by EÚ mohla uľahčovať riešenie úloh, ktoré prinesie budúcnosť, a skúma, aké ďalšie informácie sú potrebné. V tejto súvislosti by cieľom ochrany lesov v EÚ malo byť zabezpečiť, že lesy budú aj v budúcnosti ďalej plniť svoje úžitkové, sociálno-ekonomické a environmentálne funkcie.

3. Zachovávanie, vyvažovanie a zlepšovanie rôznych funkcií lesného hospodárstva (otázka č. 1)

3.1 Organizácia Spojených národov si je vedomá významu lesov v boji proti klimatickým zmenám ⁽³⁾ a pri zachovávaní biodiverzity ⁽⁴⁾. Na celoeurópskej úrovni sa členské štáty EÚ v súlade so stratégiou lesného hospodárstva EÚ zaviazali k prístupu, ktorého cieľom je vytvoriť rovnováhu medzi jednotlivými funkciami lesa na princípoch udržateľného lesného hospodárstva a multifunkčnosti ⁽⁵⁾. Rôzne funkcie lesa sa na úrovni EÚ zohľadnili v stratégii lesného hospodárstva EÚ, akčnom pláne EÚ pre lesy, ako aj v oznámení o

⁽²⁾ KOM(2009) 147 v konečnom znení.

⁽³⁾ Rámcový dohovor OSN o klimatických zmenách (UNFCCC).

⁽⁴⁾ Dohovor o biologickej diverzite (CBD).

⁽⁵⁾ Lesy v Európe, konferencia ministrov o ochrane lesov v Európe.

odvetviach lesného hospodárstva⁽⁶⁾. Na národnej a regionálnej úrovni sú funkcie lesa riadené okrem iného prostredníctvom lesohospodárskych programov. Vlastný politický rámec lesohospodárskeho odvetvia je teda účinnou základňou na zachovávanie, vyvažovanie a zlepšovanie rôznych funkcií lesa. Je však potrebné zamerať viac úsilia na koordináciu lesohospodárskych otázok s inými odvetviami a oblasťami politiky, ktoré ho ovplyvňujú, o čo sa môže postarať napríklad Stály lesnícky výbor, ďalšie poradné skupiny a výbory pre lesnícku problematiku⁽⁷⁾, ako aj medziútvárová skupina Komisie pre lesné hospodárstvo. Úloha stáleho výboru pri rozhodovaní o lesníckych otázkach by sa mala rozšíriť. Aj na národnej úrovni by koordinácia medzi odvetviami v oblasti lesníctva mala byť účinnejšia. Pre národné subjekty je dôležitým príkladom úsilie Komisie o progresívny a medziodvetvový prístup.

3.2 Očakáva sa, že v nasledujúcich desaťročiach vzrastie význam lesov ako obnoviteľného prírodného zdroja, význam ich mimoprodukčných funkcií a poskytovaného predpokladu duševnej i telesnej pohody ľudí. Zodpovední spotrebiteľia⁽⁸⁾ už napríklad tvoria značný podiel na trhu v mnohých európskych krajinách. Diverzifikované a udržateľné využívanie lesov, ich produktov a mimoprodukčných funkcií a tomu zodpovedajúca správa vytvárajú v mnohých oblastiach na rôznych úrovniach pracovné miesta, príjem a prosperitu. Lesy a odvetvia lesného hospodárstva, produkcia dreva, iné ako drevné produkty a cestovný ruch v lesných oblastiach majú osobitný význam pre miestne spoločenstvá. V súlade so stratégiou Európa 2020 je dôležité zabezpečiť vhodné podmienky na pôsobenie vlastníkov lesov, dodávateľov a drevospracujúceho priemyslu, pretože sa zostruje konkurenčný boj o lesné plochy na produkciu dreva a drevnej hmoty na ďalšie spracovanie a na získavanie energie. Zvyšuje sa aj význam schopnosti sprostredkovať informácie. Rok 2011, ktorý bude Medzinárodným rokom lesov je príležitosťou ako zvýšiť povedomie spotrebiteľov a všeobecnej verejnosti o lesníctve, a tiež podporovať udržateľnú spotrebu a výrobu, napr. zdôraznením výhod dreva a výrobkov na jeho báze v porovnaní s inými materiálmi pri riešení otázok klimatických zmien (napr. ako úložisko oxidu uhličitého, jeho energetická nenáročnosť, tepelná účinnosť atď.).

3.3 Ochrana lesov a ochrannárske aktivity s environmentálnym rozmerom sa tradične zabezpečujú strategickými cieľmi, ako aj pravidlami, usmerneniami a odporúčaniami vytvorenými so zámerom dosiahnuť tieto ciele. V ostatných rokoch sa zodpovednosť za mimoprodukčné funkcie lesa a iné verejné statky čoraz viac presunula na vlastníkov lesov a dodávateľov tovarov a služieb. Tieto subjekty potrebujú na riešenie otázok spojených so životným prostredím nové znalosti a informácie o finančných stimuloch a rôznych možnostiach postupu, ako sú spoločné projekty na dosiahnutie

lepšej nákladovej účinnosti. Jednou z výziev je určenie ekonomickej hodnoty ochrany biodiverzity a koryt riek, rekreačného využívania životného prostredia alebo funkcie úložiska CO₂.

3.4 Lesy, drevo a výrobky na báze dreva zohrávajú kľúčovú úlohu pri regulácii podnebia. Ich schopnosť zachytávať oxid uhličitý má mimoriadny význam. Výrobky na báze dreva môžu nahradiť výrobky z iných materiálov, ktoré otázky klimatických zmien riešia menej účinne. Napríklad výrobky na báze dreva využívané v stavebníctve, bytových zariadeniach a nábytku sú relatívne dlhodobým úložiskom CO₂. Navyše aj energia získaná z drevnej hmoty môže do určitej miery nahradiť energiu získanú z fosílnych palív. Politické ciele a nástroje by mohli v rámci potláčania klimatických zmien stimulovať využívanie materiálov ako je drevo a výrobky na báze dreva, ktoré prispievajú k dosiahnutiu tohto cieľa.

3.5 Rozsiahle škody spôsobené v ostatných rokoch víchricami v západnej a severnej Európe a lesné požiare v južnej Európe rozpúťali diskusiu o dosahu klimatických zmien na ekosystém lesa a následne aj na lesohospodárske aktivity. Význam lesov pri regulácii miestneho a regionálneho podnebia a ochrane pôdy sa medzi jednotlivými oblasťami líši. V ostatných rokoch sa zlepšilo chápanie kolobehu vody a rozšírili sa skúsenosti s problémami regiónov postihnutých suchami, vďaka čomu vzrástlo povedomie o kľúčovej úlohe lesov.

4. Dôsledky klimatických zmien na lesy a lesné hospodárstvo (otázka č. 2)

4.1 Predpokladá sa, že klimatické zmeny zvýšia neistotu a riziko rôznych dôsledkov pre životné prostredie, ako je škodlivý hmyz, choroby, suchá, víchrice a lesné požiare. Ďalšou výzvou je globalizácia a s ňou spojená preprava dreva a lesného reprodukčného materiálu, ktorá urýchľuje šírenie škodcov i mimo ich prirodzeného biotopu. Ak sa environmentálne riziká ohrozujúce lesy a odvetvie lesného hospodárstva stanú skutočnosťou, bude to mať mnoho spoločenských a hospodárskych dôsledkov. Hospodárske dôsledky môžu vyplynúť zo zmien v hodnote aktív a podmienkach fungovania podnikov. Spoločenské dôsledky môžu byť priame, ako je zmena životných podmienok vyplývajúca z poškodenia lesov, alebo nepriame, ako sú vedľajšie sociálne účinky zmien ekonomickej situácie subjektov v postihnutej oblasti. Rýchlosť, akou sa environmentálne hrozby stávajú skutočnosťou, predstavuje osobitnú výzvu, napríklad v súvislosti s tržmi a logistikou. Na zmenšenie neistoty a zvládanie rizika v súvislosti s klimatickými zmenami je potrebných viac informácií o možných príčinách a dôsledkoch.

⁽⁶⁾ KOM(2008) 113 v konečnom znení.

⁽⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽⁸⁾ Trhový segment zdravého a udržateľného životného štýlu.

4.2 Hojnosť lesných zdrojov a účinnosť lesného hospodárstva umožňujú európskym lesom prispôbovať sa rôznym zmenám. V rámci Európy však existujú značné rozdiely vyplývajúce z odlišností prírodného prostredia a spoločenských faktorov. Očakáva sa napríklad, že riziko lesných požiarov v suchých oblastiach Stredozemia sa vplyvom klimatických zmien a ľudskej činnosti značne zvýši. Ak by sa obdobia sucha predĺžili aj inde v Európe, utrpeli by tým napríklad oblasti s prevažným zastúpením smreka. Ak budú zimy miernejšie a zem nebude zamrzáť, skomplikuje to logistiku ťažby dreva v niektorých oblastiach. Narastá aj riziko škôd spôsobených hubovými chorobami a škodlivým hmyzom. V oblastiach kde pokleslo využívanie ťažbového potenciálu, môžu spôsobiť škodu víchrice a následne aj škodlivý hmyz. Tieto faktory môžu mať značné dôsledky pre vlastníkov lesov a miestne hospodárstva a rozmanitosť lesov môže upadnúť. Meniace sa podnikateľské prostredie môže priniesť zmeny v komparatívnych výhodách jednotlivých regiónov a teda aj v delbe práce medzi regiónmi a v spoločnosti.

4.3 Škodlivé vedľajšie účinky klimatických zmien možno zvrátiť plánmi na nepredvídané udalosti. Systematické prognózovanie prispeje k zvráteniu neželaných dôsledkov aj k predvídaní náhlych zmien a prírodných katastrof. Narastá význam vytvárania opatrení na prispôbenie sa a prevenciu na rôznych úrovniach na základe prognóz. Je tiež dôležité, aby politické opatrenia v oblasti lesníctva EÚ a orgány ako je technologická platforma odvetvia lesného hospodárstva podporovali aktívne lesné hospodárstvo a využívanie lesov a zvýšili konkurencieschopnosť udržateľného využívania materiálov vhodných z hľadiska ochrany klímy, ako je drevo.

4.4 Vedľajšie účinky a multiplikačné vplyvy možno zmierniť včasnou prípravou na krízové situácie, napr. vypracovaním systémov reakcie, ako sú krízové plány, vybavenie a osvedčené postupy. V prechodných obdobiach a krízových situáciách je obzvlášť dôležité venovať sa problematike istôt, vrátane istoty zamestnania.

5. Dostupné nástroje na ochranu lesov (otázka č. 3)

5.1 Na ochranu lesov bol na národnej i európskej úrovni vytvorený pevný právny základ a škála nástrojov. Popri tradičnej ochrane lokalít sa využívajú aj rôzne obmedzenia v oblasti správy alebo požiadavky na udeľovanie povolení. Problémom odvetvia lesného hospodárstva je rozdrobenosť platných pravidiel a nástrojov a jej výsledkom je prekryvanie opatrení a možné nezrovnalosti.

5.2 Ochranné opatrenia na základe systémov dobrovoľnosti sa ukázali ako nákladovo účinné najmä v prípade malých lesohospodárskych podnikov. Praktické uplatňovanie takéhoto

prístupu si však vyžaduje odovzdanie zručností a informácií vlastníkom lesov, plné pokrytie nákladov na dobrovoľnú ochrannú činnosť a kompenzáciu straty príjmov.

5.3 Momentálne je najväčším otáznikom rozmanitosť lesov mimo chránených území, keďže o nich nie je k dispozícii dostatok informácií. Navyše ciele zamerané na intenzívnejšie využívanie biomasy ako obnoviteľného zdroja energie môžu mať dosah na lesné hospodárstvo a využívanie lesov, a teda aj na rozmanitosť.

6. Lesné hospodárstvo a využívanie lesov (otázka č. 4)

6.1 Európske lesné hospodárstvo sa vyznačuje dlhou rubnou dobou, takže napríklad vplyv nových lesohospodárskych techník sa môže prejaviť až po niekoľkých desaťročiach. Sociálne a hospodárske podmienky vyvolávajú vyšší dopyt po nových lesníckych a ťažbových technikách v úžitkových lesoch, ako je pestovanie dreva s krátkou rubnou dobou na energetické účely alebo presvetľovanie materských porastov. Samotné ekologické podmienky, ako sú klimatické zmeny, môžu zlepšiť dosah nových lesohospodárskych techník na životné prostredie. Stav lesov a zmeny v nich sa priebežne monitorujú, aby sa lesné hospodárstvo mohlo prispôbovať a podľa potreby vylepšiť v záujme úspešnejšieho napĺňania stanovených cieľov. Rozhodnutia o lesnom hospodárstve a využívaní lesov prijímajú vlastníci lesov, ktorí preto potrebujú informácie o dostupných spôsoboch správy a ich potenciálnych dôsledkoch. Lesohospodárske plánovanie vlastníkov lesov je jedinou možnou cestou vpred.

6.2 Jedným zo spôsobov, ako podporiť úsilie o zachovanie rozmanitosti genofondu lesného reprodukčného materiálu a zabezpečenie jeho adaptácie na klimatické zmeny je prispôbiť tomuto účelu systém kritérií a ukazovateľov udržateľného lesného hospodárstva.

7. Primeranosť informácií o lesoch (otázka č.5)

7.1 Vypracovávanie informácií o európskych lesoch je rozdelené medzi troch hlavných hráčov:

— Komisiu a agentúry a projekty, ktoré financuje;

— národné výskumné a štatistické orgány;

— podniky a iné subjekty pôsobiace v lesnom hospodárstve.

7.2 V rámci zásady subsidiarity majú členské štáty právomoci zvyčajne v oblastiach, ktoré sa ich týkajú a úloha EÚ spočíva v jej prínose prostredníctvom spoločných opatrení. Národné výskumné a štatistické orgány, ako sú verejné inventáre lesov a štatistické orgány vypracúvajú informácie o lesoch, ktoré sú potrebné na plánovanie a uplatňovanie národnej politiky lesného hospodárstva. V súčasnosti sa dostupné informácie o lesoch týkajú stavu lesov, vrátane lesných požiarov, a v niektorých prípadoch produkcie drevnej hmoty a konečného využitia, ako sú údaje o výrobkoch na báze dreva. Úlohy týchto národných orgánov sa týkajú aj určitých medzinárodných štatistík. Eurostat je zodpovedný za štatistiky o lesných zdrojoch a produkcii drevnej hmoty a za príspevok Európy do celosvetových štatistík, čiže napr. za zhrnutie a harmonizáciu údajov jednotlivých členských štátov⁽⁹⁾. Aj Komisia podporuje národné orgány v harmonizácii ich údajov v spojitosti s medzinárodnými záväzkami⁽¹⁰⁾. Pri harmonizácii štatistík je potrebné vziať do úvahy požiadavky samotnej harmonizácie a národné a regionálne odlišnosti obsahu údajov, ako sú ukazovatele rozmanitosti. Komisia vytvorila systémy monitorovania javov s cezhraničným dosahom, ako je zdravotný stav lesov⁽¹¹⁾, lesné požiare⁽¹²⁾ a spoločné európske informačné a komunikačné systémy⁽¹³⁾.

7.3 Vlastníci lesov a ostatné zainteresované subjekty v lesníckom odvetví zvyčajne získavajú informácie o svojej činnosti alebo na jej podporu od národných výskumných a štatistických organizácií alebo od súkromného sektora. Vlastníci lesov a ďalšie subjekty v odvetví lesníctva tiež vytvárajú a

ukladajú údaje vo vlastných informačných systémoch v reálnom čase. Aktuálne informácie o lesoch získavajú čoraz viac na význame v súvislosti s meniacimi sa podmienkami podnikania a zmenami v správe lesov.

7.4 Krajiny sa líšia pokiaľ ide o úplnosť, presnosť a aktuálnosť informácií o lesoch. Väčšina krajín môže na národnej úrovni takmer každoročne informovať o svojej celkovej zásobe drevnej hmoty. Niektoré národné orgány môžu tiež poskytnúť podrobné a spoľahlivé výročné správy o zdravotnom a všeobecnom stave lesov v krajine, o ich produkčných možnostiach, bilancii ukladania oxidu uhličitého, ochranných a mimoprodukčných funkciách⁽¹⁴⁾. V niektorých európskych krajinách pretrvávajú nedostatky pokiaľ ide o obsah informácií, ich presnosť a aktualizáciu. Komisia financuje výskumné a vývojové projekty a siete spolupráce s cieľom harmonizovať medzinárodné štatistiky⁽¹⁵⁾. Hlavnými bielymi miestami na mape, pokiaľ ide o ochranu lesov a klimatické zmeny, je rozmanitosť lesov mimo chránených území, udržateľné využívanie bioenergetických zdrojov, úložiská oxidu uhličitého vrátane výrobkov na báze dreva a rýchla lokalizácia poškodených oblastí. Je potrebné zintenzívniť podporu subjektov na národnej úrovni a zber a harmonizáciu informácií o lesoch.

7.5 Problémom pri vytváraní harmonizovaných informácií o lesoch na úrovni EÚ je vysoký počet subjektov zapojených do zberu údajov. Preto je dôležité uskutočniť komplexnú štúdiu, ktorá by objasnila, kto a aké údaje zbiera.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽⁹⁾ Napríklad každoročný spoločný dotazník lesného hospodárstva, ktorý vzniká v spolupráci s FAO, ITTO a UNECE.

⁽¹⁰⁾ Napríklad COST E43 (Harmonizácia národných inventarizácií lesov v Európe: Metódy spoločného výkazníctva).

⁽¹¹⁾ Systém Spoločenstva Forest Focus 2003 – 2006/2007.

⁽¹²⁾ Európsky informačný systém o lesných požiaroch (EFFIS).

⁽¹³⁾ Európske stredisko údajov o lesoch (EFDAC) a Európska informačná a komunikačná platforma (EFICP).

⁽¹⁴⁾ Lesy v Európe alebo regionálny príspevok k hodnoteniu svetových lesných zdrojov.

⁽¹⁵⁾ FUTMON (projekt ďalšieho rozvoja a uplatňovania monitorovacieho systému lesov na úrovni EÚ spolufinancovaný z programu LIFE), rámcová zmluva Spoločného výskumného centra na vytvorenie platformy elektronického lesníctva, sieť COST, Zlepšovanie údajov a informácií o možnej ponuke zdrojov drevnej hmoty: európsky prístup k národným inventárom lesov s viacerými zdrojmi (USEWOOD).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh nariadenia Rady (Euratom) stanovujúceho najvyššie povolené hodnoty rádioaktivity v potravinách a krmivách, spôsobenej jadrovou haváriou alebo iným prípadom rádiologického núdzového stavu (prepracované znenie)

KOM(2010) 184 v konečnom znení – 2010/0098 (CNS)
(2011/C 48/28)

Spravodajkyňa: **pani Pirkko RAUNEMAA**

Komisia sa 27. apríla 2010 rozhodla podľa článku 31 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Rady (Euratom) stanovujúce najvyššie povolené hodnoty rádioaktivity v potravinách a krmivách, spôsobenej jadrovou haváriou alebo iným prípadom rádiologického núdzového stavu (prepracované znenie)“

KOM(2010) 184 v konečnom znení – 2010/0098 (CNS).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená prípravnými prácami prijala svoje stanovisko 31. augusta 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra 2010) prijal 127 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Rádioaktívny spad je takmer vždy cezhraničný. Jeho následkom je dlhodobé pôsobenie rádioaktívnych látok, ktoré sa rozptýlili na veľké vzdialenosti a majú účinky na rozsiahlom území. Pri jadrovej havárii teda čelíme potenciálnej katastrofe s medzinárodným rozmerom.

1.2 Potrebné sú skutočne jasné a aktuálne právne predpisy, ktoré môžu inštitúcie EÚ a členské štáty v prípade rádioaktívneho spadu ľahko uplatňovať. Z tohto dôvodu je zmena právnych predpisov vhodná i nevyhnutná.

1.3 Po černobyľskej jadrovej havárii v roku 1986 Spoločenstvo vypracovalo normy stanovujúce povolené hodnoty kontaminácie potravín a krmív po jadrovej havárii ⁽¹⁾, a takisto vytvorilo predpoklady na včasnú výmenu informácií v prípade rádiologického núdzového stavu ⁽²⁾. Platnosť povolených hodnôt naposledy skúmala skupina odborníkov v roku 1995 podľa článku 31 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu. Preto by sa povolené hodnoty mali znovu preskúmať.

1.4 EÚ vytvorila účinný a medzinárodne uznávaný orgán na vyhodnocovanie rizík, ktorým je Európsky úrad pre bezpečnosť

potravín [nariadenie (ES) č. 178/2002 z 28. januára 2002]. Tento úrad by mal byť poverený aj zdravotným vyhodnocovaním rádioaktívnych rezíduí v potravinách a krmivách a Komisia by mala preskúmať jestvujúce pravidlá.

1.5 Aby sa pri potravinách a krmivách zabezpečila vysoká úroveň kontroly hodnôt žiarenia, mali by národné orgány dohľadu nad potravinami dostať také zákonné právomoci, aby mohli popri národných agentúrach pôsobiacich v oblasti ochrany pred žiarením dohliadať na najvyššie povolené hodnoty a kontrolovať dovoz potravín a krmív pri prekročení povolených hodnôt bez toho, aby museli dostať potvrdenie od orgánu zodpovedného za sledovanie žiarenia.

1.6 Komisia by sa takisto v rámci noriem a usmernení podľa potravinového kódexu mala snažiť zabezpečiť, aby sa pri stanovovaní medzinárodných pravidiel zohľadňoval rádioaktívny spad a jeho účinky na potraviny a krmivá a aby sa určilo, ktoré inštitúcie budú mať v Európskej únii prvotnú zodpovednosť za pohraničnú kontrolu dovozov a vývozov v prípade havárie.

1.7 Keďže voda tvorí jednu z hlavných zložiek potravín a krmív, mala by byť zahrnutá aj do príloh nariadenia. Okrem toho by ustanovenia mali platiť pre všetky druhy pitnej vody, nielen pre vodu v potravinách a krmivách.

⁽¹⁾ Nariadenie Rady (Euratom) č. 3954/87 z 22. decembra 1987 v zmenenom a doplnenom znení.

⁽²⁾ Rozhodnutie Rady (Euratom) č. 87/600 zo 14. decembra 1987.

1.8 Ak dôjde k havárii, je dôležité snažiť sa ovplyvňovať správanie obyvateľov a nabádať ich k výberu potravín a nápojov, ktoré sú bezpečné alebo menej nebezpečné. Štátne orgány a odvetvové organizácie nesú zodpovednosť za poskytovanie poradenstva a zvyšovanie povedomia.

2. Úvod

2.1 Kontext

2.1.1 Po havárii v jadrovej elektrárni v Černobyle 26. apríla 1986 do atmosféry unikli značné množstvá rádioaktívnych látok, ktoré zamorili potraviny a krmivá v niekoľkých európskych krajinách v miere významnej zo zdravotného hľadiska.

2.1.2 Po prvýkrát boli na úrovni Spoločenstva prijaté opatrenia na riešenie tohto druhu jadrovej havárie, ktorá spôsobila dlhodobý únik rádioaktívnych zložiek, ktoré sa rozptýlili na veľké vzdialenosti a mali potenciálne účinky na rozsiahlom území.

2.1.3 Výbor v minulosti iba jedenkrát vyslovil svoj názor na problematiku rádioaktívnej kontaminácie potravín a krmív po jadrovej havárii alebo akejkoľvek inej rádiologickej udalosti⁽³⁾. Toto stanovisko však predstavovalo iba úvodný názor, keďže Komisia ešte stále mala navrhnúť maximálne dovolené úrovne rádioaktivity. Súčasné konzultácie sú preto pre výbor príležitosťou vyjadriť aktuálnejšie stanovisko k tejto téme.

2.2 Právny rámec

2.2.1 Nariadením Rady (Euratom) č. 3954/87 z 22. decembra 1987 sa stanovili najvyššie povolené hodnoty rádioaktívnej kontaminácie potravín a krmív po jadrovej havárii alebo po akejkoľvek inej rádiologickej udalosti. V priebehu rokov bolo nariadenie podstatne doplnené a zmenené⁽⁴⁾. Pri druhej zmene a druhom doplnení nariadenia boli v samostatných prílohách stanovené najvyššie povolené „referenčné“ hodnoty.

2.2.2 Ak bude Komisia informovaná o havárii alebo inej rádiologickej udalosti pri ktorej najvyššie povolené hodnoty budú pravdepodobne dosiahnuté alebo už boli dosiahnuté, Komisia prijme nariadenie na použitie týchto najvyšších povolených hodnôt. Doba platnosti takéhoto nariadenia musí byť čo najkratšia a nesmie presiahnuť tri mesiace.

2.2.3 Po konzultácii so skupinou odborníkov podľa článku 31 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu predloží Komisia Rade návrh nariadenia na úpravu

alebo potvrdenie ustanovení prvého nariadenia do jedného mesiaca od jeho prijatia. Obdobie platnosti druhého nariadenia je takisto obmedzené. Dlhodobu, teda po jadrovej havárii alebo rádiologickej udalosti by sa na účely kontroly potravín alebo krmív uvádzaných na trh mohli použiť iné právne nástroje alebo iný právny základ.

2.2.4 Najvyššie povolené hodnoty stanovené v prílohách nariadenia sa môžu upraviť alebo doplniť na základe odborného posudku v súlade článkom 31 zmluvy. Platnosť stanovených najvyšších povolených hodnôt preskúmala naposledy v roku 1995 skupina odborníkov podľa článku 31 a v súlade s ustanoveniami smernice Rady (Euratom) č. 96/29, ktorá vyžaduje od členských štátov, aby stanovili intervenčné úrovne v prípade havárií⁽⁵⁾.

2.2.5 Pokiaľ ide o dovozy, EÚ prijala opatrenia, ktorými sa zabezpečí, že určité poľnohospodárske výrobky budú do EÚ dovážané na základe spoločných opatrení, ktoré ochránia zdravie obyvateľstva, pričom sa zachová jednotný charakter trhu a vyhneme sa výkyvom na trhu.

2.2.6 V prípade rádiologickej udalosti sú členské štáty povinné vymieňať si informácie prostredníctvom systému Ecurie⁽⁶⁾. Systém od členských štátov vyžaduje, aby Komisiu a ostatné členské štáty, ktoré sú postihnuté alebo by mohli byť postihnuté, upozornili a informovali vždy, keď sa členský štát rozhodne urobiť rozsiahle opatrenia na ochranu obyvateľstva v prípade rádiologickej udalosti. Informácia musí obsahovať údaj o charaktere a čase udalosti, jej presnú lokalizáciu a charakter zariadenia alebo činnosti, pri ktorej k nej došlo, príčiny, predpokladaný vývoj, vykonané alebo plánované ochranné opatrenia, a takisto hodnoty rádioaktivity namerané štátnymi pracoviskami, ktoré monitorujú potraviny, krmivá, pitnú vodu a životné prostredie.

2.3 Dokument Komisie

2.3.1 Komisia iniciovala kodifikáciu nariadenia Rady (Euratom) č. 3954/87 a jej zmien a doplnení.

2.3.2 V priebehu legislatívneho procesu sa však zistilo, že ustanovenie v návrhu kodifikovaného znenia stanovovalo výhradu týkajúcu sa vykonávacích právomocí Rady, ktorá nebola podložená v odôvodneniach nariadenia Rady (Euratom) č. 3954/87.

⁽³⁾ CESE 480/1987, Ú. v. ES C 180, 8.7.1987, s. 20 – 25.

⁽⁴⁾ Nariadenie Komisie (Euratom) č. 944/89 a nariadenie Komisie (Euratom) č. 770/90.

⁽⁵⁾ Článok 50 ods. 2 smernice Rady (Euratom) č. 96/29 z 13. mája 1996, ktorá stanovuje základné normy bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov a obyvateľstva pred nebezpečenstvami vznikajúcimi v dôsledku ionizujúceho žiarenia.

⁽⁶⁾ Pozri poznámku č. 2 vyššie.

2.3.3 Keďže vloženie takéhoto odôvodnenia by predstavovalo podstatnú zmenu a teda by presiahlo rámec kodifikácie, považovalo sa za vhodné premeniť kodifikáciu na prepracovanie, aby bolo možné zapracovať toto potrebné doplnenie.

2.3.4 Doplnené odôvodnenie č. 15 v úvode návrhu sa týka možnosti, aby namiesto Komisie mohla Rada bezprostredne prijať vo veľmi krátkej lehote vhodné opatrenia, ktorými sa začnú uplatňovať vopred stanovené najvyššie povolené hodnoty rádioaktívnej kontaminácie.

3. Hodnotenie

3.1 Skutočne sú potrebné jasné a aktuálne právne predpisy, ktoré môžu inštitúcie EÚ a členské štáty ľahko uplatňovať v prípade rádioaktívneho spad. Z tohto dôvodu je zmena právnych predpisov vhodná i nevyhnutná. Pravdepodobnosť havárií v jadrových elektrárnach a rádioaktívneho spad by sa v EÚ takisto mohla zvyšovať, okrem iného kvôli starnutiu jestvujúcich jadrových elektrární, výstavbe početných nových elektrární a kvôli riziku iných neočakávaných havárií.

3.2 Rádioaktívny spad sa takmer vždy šíri na veľkom území a jeho intenzita nemusí nevyhnutne významne poklesnúť pri prenose rádioaktívnych častíc na veľké vzdialenosti. Ide teda o potenciálne medzinárodnú zdravotnú a ekologickú katastrofu.

3.3 Na rozdiel od roku 1986 EÚ má teraz účinný a medzinárodne uznávaný orgán na vyhodnocovanie rizík, ktorým je Európsky úrad pre bezpečnosť potravín [nariadenie (ES) č. 178/2002]. Rádioaktívne rezíduá v potravinách a krmivách sú porovnateľné s inými látkami kontaminujúcimi

potraviny, preto by sa dalo očakávať, že úrad bol poverený aj úlohou zdravotne vyhodnocovať takéto rezíduá. Vo svojom návrhu sa však Komisia bez akýchkoľvek úvah alebo zdôvodnenia pridrižava jestvujúcich, niekedy aj desaťročia starých pravidiel.

3.4 Ak dôjde k havárii, je dôležité snažiť sa ovplyvňovať správanie obyvateľov a nabádať ich k výberu potravín a nápojov, ktoré sú bezpečné alebo menej nebezpečné. Okrem toho musia poľnohospodári v každom prípade poznať hodnoty rádioaktívnej kontaminácie krmív a vedieť o kŕmení zvierat počas krízovej situácie. Štátne orgány a odvetvové organizácie tu zohrávajú hlavnú úlohu pri poskytovaní poradenstva a zvyšovaní povedomia.

3.5 Rozhodujúce je, aby sa ustanovenia upravujúce problematiku rádioaktívneho spad a úrovni rádioaktivity teraz prepracovali tak, aby sa zjednodušilo a ozrejnilo ich uplatňovanie na úrovni EÚ a členských štátov.

3.6 Najvyššie povolené hodnoty rádioaktivity musia byť prispôbené potrebám osobitne ohrozených skupín obyvateľstva: pri potravinách pre deti musia platiť prísnejšie hodnoty, než pri potravinách pre ostatné obyvateľstvo.

3.7 Rádioaktívne látky sa môžu dostať do povrchových vôd v súvislosti s jadrovými skúškami a využívaním jadrovej energie alebo používaním rádioaktívnych látok v zdravotníctve, priemysle a výskume. Aj keď sú ich množstvá za normálnych okolností zanedbateľné, situácia sa môže zmeniť v prípade radiačnej havárie. Keďže voda tvorí jednu z hlavných zložiek potravín a krmív, nemala by byť vyňatá z príloh nariadenia.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. xxxx/2010 z [...], ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1234/2007 (nariadenie o jednotnej spoločnej organizácii trhov), pokiaľ ide o pomoc udelenú v rámci nemeckého monopolu na alkohol

KOM(2010) 336 v konečnom znení – 2010/0183 (COD)

(2011/C 48/29)

Spravodajca: **pán KIENLE**

Európsky parlament 7. júla 2010 a Rada 8. júla 2010 rozhodli podľa článku 43 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, že prekonzultujú s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. xxxx/2010 z [...], ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie rady (ES) č. 1234/2007 (nariadenie o jednotnej spoločnej organizácii trhov), pokiaľ ide o pomoc udelenú v rámci nemeckého monopolu na alkohol“

KOM(2010) 336 v konečnom znení – 2010/0183 (COD).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. augusta 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra) prijal 114 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta navrhované opatrenia na časovo obmedzené predĺženie pravidiel pomoci v rámci nemeckého monopolu na alkohol, pri ktorom sa stanovuje, že monopol prestane existovať koncom roku 2017, keďže nie je známe narušenie trhu a návrh nemá žiadne účinky na rozpočet Spoločenstva.

1.2 EHSV odporúča využiť prechodné obdobie na to, aby sa rodinám s tradičnými poľnohospodárskymi liehovarmi uľahčilo nové a sociálne únosné zameranie podniku a aby sa tiež zachovali ekologicky hodnotné ovocné záhrady.

2. Úvod

2.1 Európska komisia navrhuje, aby od 1. januára 2018 prestal existovať nemecký monopol na etylalkohol poľnohospodárskeho pôvodu. Národný orgán doteraz udeľuje liehovarnícke práva a pritom stanovuje výkupnú cenu, ktorá má pokrývať režijné náklady liehovarov.

2.2 Výroba resp. predaje monopolu sa doteraz postupne znižovali:

— poľnohospodárske liehovary s colnou uzáverou, ktoré spracovávajú hlavne obilie a zemiaky, musia koncom roku 2013 z monopolu vystúpiť a svoju výrobu dovtedy za tri roky postupne znížiť vždy o tretinu (z celkovo 540 000 hl v roku 2011 na konečných 180 000 hl v roku 2013);

— malé liehovary s paušálnou platbou, používatelia liehovarov a ovocné družstevné liehovary, ktoré sú zamerané na miestnu výrobu a vyrábajú veľmi malé množstvá alkoholu z ovocia, môžu do konca roka 2017 ročne vyrábať do 60 000 hl.

2.3 Návrh nemá žiadny vplyv na rozpočet Spoločenstva.

3. Prípomienky

3.1 EHSV víta navrhovaný scenár skončenia nemeckého monopolu na alkohol s časovo obmedzenými pravidlami výnimiek a diferencovaným znižovaním dovolenej výroby etylalkoholu poľnohospodárskeho pôvodu.

3.2 V 27 členských štátoch EÚ sa v roku 2008 vyrobilo okolo 40,5 mil. hl poľnohospodárskeho etylalkoholu, predovšetkým z obilia, cukrovej repy resp. melasy, vína, zemiakov, ovocia a iných výrobkov. Hlavnými výrobcami poľnohospodárskeho alkoholu v EÚ sú Francúzsko (15,4 mil. hl), Nemecko (5,9 mil. hl), Španielsko (5,4 mil. hl) a Poľsko (1,9 mil. hl). V tom istom roku dovezli členské štáty EÚ približne 13 mil. hl etylalkoholu z tretích krajín. Etylalkohol poľnohospodárskeho pôvodu sa používa na ľudskú konzumáciu (v nápojoch a ako ocot), v odvetví biopalív a na iné priemyselné účely. Prudký nárast využitia bol naposledy zaznamenaný v odvetví palív.

3.3 V rámci nemeckého monopolu na alkohol sa však vyrobí a štátnu pomoc získa iba 10 percent alkoholu poľnohospodárskeho pôvodu. Naposledy dodávalo v rámci monopolu 674 poľnohospodárskych liehovarov priemerne 800 hl. Okolo 28 000 malých liehovarov s paušálnou platbou, z ktorých sa každý rok prevádzkuje asi 20 000, smie v rámci monopolu ročne vyrobiť najviac 300 litrov alkoholu.

3.4 Monopol na alkohol umožnil, aby sa v malých a najmenších poľnohospodárskych liehovaroch až dodnes vyrábalo týmto tradičným a úplne decentralizovaným spôsobom. V niektorých regiónoch však má táto výroba veľký význam, napríklad na okraji Nemeckého stredohoria a v Čiernom lese. Vo všeobecnosti je politicky i spoločensky veľmi uznávané

ekologicky vhodné uzavreté hospodárstvo týchto poľnohospodárskych liehovarov a príspevok malých a ovocných liehovarov k stabilizácii príjmov, starostlivosti o kultúrnu krajinu a zachovaniu biologickej rozmanitosti.

3.5 EHSV vychádza z toho, že po skončení monopolu na alkohol a liberalizácii trhu s poľnohospodárskym alkoholom nepredstavuje priemyselné získavanie alkoholu alternatívu k tradičným (malým) poľnohospodárskym liehovarom. V prechodnom období by sa preto mali hľadať možnosti, ako na jednej strane týmto rodinám poľnohospodárov do budúcnosti uľahčiť nádejné a sociálne únosné zameranie podniku a ako na druhej strane zachovať ekologicky mimoriadne hodnotné extenzívne ovocné sady a ovocné záhrady.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 663/2009, ktorým sa ustanovuje program na podporu oživenia hospodárstva udelením finančnej pomoci Spoločenstva na projekty v oblasti energetiky

KOM(2010) 283 v konečnom znení – 2010/0150 (COD)

(2011/C 48/30)

Spravodajca: **pán BUFFETAUT**

Európsky parlament a Rada Európskej únie sa 15. júna 2010 a 23. júna 2010 rozhodli podľa článku 194 ods. 1 písm. c) a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 663/2009, ktorým sa ustanovuje program na podporu oživenia hospodárstva udelením finančnej pomoci Spoločenstva na projekty v oblasti energetiky“

KOM(2010) 283 v konečnom znení – 2010/0150 (COD).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra 2010) prijal 133 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV vo všeobecnosti podporuje obsah návrhu a ciele Európskej komisie. Osobitne súhlasí s tým, aby sa na urýchlenie realizácie investícií v oblasti energetickej účinnosti a obnoviteľných zdrojov energie využil multiplikačný účinok európskych fondov. EHSV vyjadruje želanie, aby sa lepšie zdôvodnilo rozdelenie finančnej pomoci medzi technickú pomoc a pôžičky so zvýhodnenými úrokovými sadzbami a bankové záruky finančných inštitúcií. EHSV vyjadruje želanie, aby sa presnejšie vymedzil rozsah pôsobnosti finančnej pomoci.

1.2 Výbor očakáva, že vykonávacie pokyny stanovené Európskou komisiou, budú skutočne implementované, takže všetky zainteresované finančné sprostredkovateľské subjekty by mali byť spôsobilé riadiť finančný nástroj, keďže výber projektov budú mať na starosti prevádzkovatelia fondov pod dohľadom Európskej komisie. EHSV vyjadruje želanie, aby sa objasnil spôsob riadenia fondov a prístupu k nim, čo by finančným sprostredkovateľským subjektom a navrhovateľom projektov poskytlo jasnú predstavu o fungovaní fondov.

1.3 EHSV sa však domnieva, že je nevyhnutné alebo užitočné objasniť tieto body:

1.3.1 Musí byť čo najskôr, a to do konca roka 2010, známy celkový objem (alebo aspoň jeho odhad) prostriedkov vyčlenených nad rámec stanovených 114 miliónov eur – po rozdelení tejto sumy medzi 27 členských štátov pôjde o relatívne obmedzený príspevok. Bude však treba vziať do úvahy aj multiplikačný účinok, ktorý budú predstavovať dodatočné príspevky súkromných investorov a stimuly pre projekty a vlastné investície, hneď ako sa fáze technickej pomoci poskytne výrazná podpora.

1.3.2 Vymedzenie pojmu „financovateľné projekty“: napríklad izolácia budov, ktorá je veľmi užitočná z hľadiska energetickej účinnosti, ukáže svoju rentabilnosť z hľadiska úspor energie v dlhodobom horizonte, najmä v prípade starých budov. Pod pojmom „financovateľný projekt“ treba rozumieť financovateľný projekt, ktorý môže byť realizovaný iba s európskou pomocou. Pojem „financovateľný projekt“ by mohol byť v nariadení jasne vysvetlený ako „projekt, ktorého finančná rovnováha je zabezpečená vďaka pomoci poskytnutej prostredníctvom európskych nástrojov“.

1.3.3 Kritériá poskytovania pomoci:

— EHSV chápe a zároveň schvaľuje skutočnosť, že jednotlivé oblasti sú rovnocenné a že sa budú uplatňovať kritériá z hľadiska investícií a dodržiavania európskych cieľov v oblasti energetickej účinnosti a obnoviteľných zdrojov energie. Kritériá poskytnutia pomoci budú spĺňať najmä projekty v rámci zmlúv o energetickej výkonnosti, ako i projekty, ktoré už získali grant z európskych fondov. EHSV poukazuje na to, že cieľom uvedeného nástroja je podnieť súčinnosť so štrukturálnymi fondmi a s kohéznymi fondmi.

— Pokiaľ nebude zostavený zoznam predbežne vybraných projektov (podobne ako v prípade nariadenia č. 663/2009), EHSV sa bude zaujímať o to, akým spôsobom budú vyčlenené prostriedky rozdelené na financovanie projektov a technickú pomoc. Výbor sa domnieva, že financovanie by sa v prevažnej miere malo týkať investícií alebo konkrétnych projektov.

— Výbor upozorňuje na skutočnosť, že v samotnom nariadení sa nebude uvádzať zoznam predbežne vybraných projektov a že fond si bude vyberať projekty na základe kritérií stanovených v nariadení. O financovaných projektoch sa vypracuje správa.

— EHSV spresňuje, že táto finančná pomoc určená investičným projektom musí byť v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania s prevádzkovateľmi, či verejnými alebo súkromnými. Projekty by preto malo byť možné realizovať v rámci verejno-súkromných partnerstiev.

— Výbor vo všeobecnosti považuje za dôležité, aby kritériá poskytovania pomoci prihliadali najmä na technickú spoľahlivosť, finančnú bezpečnosť projektov a konkrétne výsledky, ktoré sa očakávajú v oblasti energetickej účinnosti a obnoviteľných zdrojov energie.

— EHSV vyjadruje želanie, aby sa ešte podrobnejšie objasnilo kritérium poskytovania pomoci v súvislosti s opatreniami, „ktoré majú rýchly, merateľný a podstatný vplyv“.

1.4 Výbor chápe, že Európska komisia by chcela, aby sa príslušné miestne samosprávy politicky zaviazali „konať s cieľom zmierniť zmenu klímy vrátane záväzkov spojených s presnými cieľmi“. Varuje však pred prílišnou dôverou v postoje, ktoré vychádzajú skôr z politicky korektného myslenia a spôsobu komunikácie než z konkrétnych opatrení, ktoré sa opierajú o spoľahlivé a inovatívne technológie alebo účinné systémy riadenia schválené pre oblasť energetickej účinnosti, vykurovacích sietí alebo obnoviteľných zdrojov energie.

2. Kontext a zásady programu na podporu oživenia hospodárstva prostredníctvom poskytovania finančnej pomoci Spoločenstva na projekty v oblasti energetiky

2.1 Na program na podporu oživenia hospodárstva v Európe (EEPO) bolo vyčlenených 3,98 miliárd eur. Takmer celý tento balík finančných prostriedkov mal byť naviazaný na konkrétny účel už v roku 2010. Podľa nariadenia o EEPO sa suma 114 miliónov eur však nenaviaže na konkrétny účel. Táto suma by napokon mohla ešte vzrásť, pokiaľ sa ukáže, že projekty nespĺňajú požadované právne, finančné alebo technické podmienky.

2.2 Finančné prostriedky, ktoré sa neviažu na konkrétny účel podľa kapitoly II nariadenia o EEPO, sa použijú na vytvorenie jednoúčelového finančného nástroja, ktorý by v rámci iniciatívy na financovanie udržateľnej energetiky podporoval energetickú účinnosť a iniciatívy v oblasti obnoviteľných zdrojov energie.

3. Všeobecné zásady

3.1 Uvedený finančný nástroj má podporovať vývoj FINANCOVATEĽNÝCH projektov zameraných na energetickú účinnosť a obnoviteľné zdroje energie a uľahčiť financovanie investícií do týchto oblastí, najmä v mestskom prostredí.

3.2 S cieľom podporiť mnohé decentralizované investície budú nástroj využívať orgány verejnej správy na obecnej, miestnej a regionálnej úrovni, taktiež v rámci verejno-súkromných partnerstiev.

3.3 Projekty zamerané na udržateľnú energetiku, ktoré sa majú financovať, zahŕňajú verejné a súkromné stavby, energeticky veľmi účinné zariadenia na kombinovanú výrobu tepelnej a elektrickej energie (CHP), diaľkové vykurovacie/chladiace siete, decentralizované obnoviteľné zdroje energie začlenené do miestneho prostredia, čistú mestskú dopravu a miestnu infraštruktúru, ako napr. inteligentné rozvodové siete, účinné osvetlenie ulíc a inteligentné meracie systémy.

4. Kritériá výberu a poskytovania pomoci

4.1 Financovateľné opatrenia musia mať rýchly, merateľný a podstatný vplyv na oživenie hospodárstva Európskej únie, na zvýšenie energetickej bezpečnosti a na zníženie emisií skleníkových plynov.

4.2 Cieľom je, aby finančná pomoc Spoločenstva vyvolala multiplikačný účinok na ďalšie finančné zdroje príslušných samospráv alebo podnikov, a to v závislosti od konkrétnych kritérií týkajúcich sa opatrení orgánov verejnej správy, ako aj technickej a finančnej charakteristiky projektov.

4.3 Pravidlá, ktoré sa vzťahujú na samosprávy, súvisia s ich záväzkom v boji proti klimatickým zmenám, s konkrétnymi stanovenými cieľmi, s charakterom vypracovaných stratégií, s monitorovaním a so zverejňovaním pokroku pri implementácii a dosiahnutých výsledkov.

4.4 Technické a finančné kritériá majú zabezpečiť primeranosť a technickú vhodnosť danej koncepcie, primeranosť finančného balíka, rozsah, v akom finančná pomoc EÚ podnieti ďalšie financovanie z verejných a/alebo zo súkromných zdrojov, hospodárske a sociálne vplyvy, environmentálne dôsledky, zemepisnú rovnováhu projektov a ich pripravenosť rýchlo dosiahnuť investičné štádium.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh smernice Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2008/9/ES, ktorou sa ustanovujú podrobné pravidlá na vrátenie dane z pridanej hodnoty ustanovené v smernici 2006/112/ES zdaniteľným osobám, ktoré nie sú usadené v členskom štáte vrátenia dane, ale ktoré sú usadené v inom členskom štáte

KOM(2010) 381 v konečnom znení – 2010/0205 (CNS)

(2011/C 48/31)

Rada sa 4. augusta 2010 rozhodla podľa článku 113 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2008/9/ES, ktorou sa ustanovujú podrobné pravidlá pre vrátenie dane z pridanej hodnoty ustanovené v smernici 2006/112/ES zdaniteľným osobám, ktoré nie sú usadené v členskom štáte vrátenia dane, ale ktoré sú usadené v inom členskom štáte“

KOM(2010)381 v konečnom znení – 2010/0205 (CNS).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra 2010) rozhodol jednomyselne zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. xxx/xxxx z (...), ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 2187/2005, pokiaľ ide o zákaz triedenia a obmedzenia lovu platesy bradavičnatej a kalkana veľkého vo vodách Baltského mora, Beltov a Øresundu

KOM(2010) 325 v konečnom znení – 2010/0175 (COD)

(2011/C 48/32)

Európsky parlament a Európska rada sa 6. resp. 8. júla 2010 rozhodli podľa článku 43 ods. 2 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ), ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 2187/2005, pokiaľ ide o zákaz triedenia a obmedzenia lovu platesy bradavičnatej a kalkana veľkého vo vodách Baltského mora, Beltov a Øresundu“

KOM(2010) 325 v konečnom znení – 2010/0175 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra) jednomyseľne rozhodol zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o obchodovaní s materiálom na vegetatívne rozmnožovanie viniča (prepracované znenie)

KOM(2010) 359 v konečnom znení – 2010/0194 (COD)

(2011/C 48/33)

Európsky parlament (8. júla 2010) a Rada (7. septembra 2010) sa rozhodli podľa článku 43 ods. 2 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o obchodovaní s materiálom na vegetatívne rozmnožovanie viniča (prepracované znenie)“

KOM(2010) 359 v konečnom znení – 2010/0194 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý, a vzhľadom na to, že sa už k obsahu návrhu vyjadril vo svojich stanoviskách CES 807/2000 a CESE 1360/2002, prijatých 13. júla 2000 (*) a 11. decembra 2002 (**), na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra) jednomyselne rozhodol zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko a odkázať na postoj, ktorý zaujal v spomínaných dokumentoch.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

(*) Stanovisko EHSV na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 68/193/EHS o obchodovaní s materiálom na vegetatívne rozmnožovanie viniča“, Ú. v. ES. C 268, 19.9.2000, s. 42.

(**) Stanovisko EHSV na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 66/401/EHS o uvádzaní osiva krmovín na trh, smernica 66/402/EHS týkajúca sa obchodovania s osivom obilnín, smernica 68/193/EHS o obchodovaní s materiálom na vegetatívne rozmnožovanie viniča, smernica 92/33/EHS o uvádzaní do obehu množiteľského a sadivového zeleninového materiálu, iného ako osivo, smernica 92/34/EHS o uvádzaní do obehu množiteľského materiálu ovocných drevín a ovocných drevín určených na výrobu ovocia, smernica 98/56/ES o obchodovaní s množiteľským materiálom okrasných rastlín, smernica 2002/54/ES o obchodovaní s osivom repy, smernica 2002/55/ES o obchodovaní s osivom zelenín, smernica 2002/56/ES o obchodovaní so sadivom zemiakov a smernica 2002/57/ES o obchodovaní s osivom olejní a priadnych rastlín pokiaľ ide o porovnávacie skúšky a pokusy Spoločenstva“, Ú. v. EÚ C 85, 8.4.2003, s. 43 – 44.

III Prípravné akty

Európsky hospodársky a sociálny výbor**465. plenárne zasadnutie 15. – 16. septembra 2010**

2011/C 48/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Tretie strategické hodnotenie programu Lepšia právna regulácia v Európskej únii – KOM(2009) 15 v konečnom znení – Pracovný dokument Komisie – Znižovanie administratívneho zaťaženia v Európskej únii – Príloha k tretiemu strategickému hodnoteniu programu Lepšia právna regulácia – KOM(2009) 16 v konečnom znení – Pracovný dokument Komisie – Tretia správa o pokroku dosiahnutom v stratégii na zjednodušenie regulačného prostredia – KOM(2009) 17 v konečnom znení 107
2011/C 48/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Príprava na budúcnosť: vyvíjanie spoločnej stratégie pre základné podporné technológie v EÚ“ – KOM(2009) 512 v konečnom znení 112
2011/C 48/21	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Zelená kniha: prepojenie obchodných registrov – KOM(2009) 614 v konečnom znení 120
2011/C 48/22	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Zjednodušenie realizácie rámcových programov pre výskum – KOM(2010) 187 v konečnom znení 129
2011/C 48/23	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Smernica Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 97/68/ES, pokiaľ ide o ustanovenia pre motory uvádzané na trh podľa pružného systému – KOM(2010) 362 v konečnom znení – 2010/0195 (COD) 134
2011/C 48/24	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh smernice Európskeho Parlamentu a Rady o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa zrušuje rámcové rozhodnutie 2004/68/SVV – KOM(2010) 94 v konečnom znení – 2010/0064 (COD) 138
2011/C 48/25	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Lepšie fungovanie potravinového reťazca v Európe KOM(2009) 591 v konečnom znení 145
2011/C 48/26	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Alternatívy vízie EÚ a cieľ týkajúci sa biodiverzity po roku 2010 – KOM(2010) 4 v konečnom znení 150

2011/C 48/27	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Zelená kniha o ochrane lesov a informáciách o lesoch v EÚ: príprava lesov na zmenu klímy KOM(2010) 66 v konečnom znení	155
2011/C 48/28	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh nariadenia Rady (Euratom) stanovujúceho najvyššie povolené hodnoty rádioaktivity v potravinách a krmivách, spôsobenej jadrovou haváriou alebo iným prípadom rádiologického núdzového stavu (prepracované znenie) – KOM(2010) 184 v konečnom znení – 2010/0098 (CNS)	160
2011/C 48/29	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. xxxx/2010 z [...], ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1234/2007 (nariadenie o jednotnej spoločnej organizácii trhov), pokiaľ ide o pomoc udelenú v rámci nemeckého monopolu na alkohol – KOM(2010) 336 v konečnom znení – 2010/0183 (COD)	163
2011/C 48/30	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 663/2009, ktorým sa ustanovuje program na podporu oživenia hospodárstva udelením finančnej pomoci Spoločenstva na projekty v oblasti energetiky – KOM(2010) 283 v konečnom znení – 2010/0150 (COD)	165
2011/C 48/31	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh smernice Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2008/9/ES, ktorou sa ustanovujú podrobné pravidlá na vrátenie dane z pridanej hodnoty ustanovené v smernici 2006/112/ES zdaniteľným osobám, ktoré nie sú usadené v členskom štáte vrátenia dane, ale ktoré sú usadené v inom členskom štáte – KOM(2010) 381 v konečnom znení – 2010/0205 (CNS)	167
2011/C 48/32	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. xxx/xxxx z (...), ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 2187/2005, pokiaľ ide o zákaz triedenia a obmedzenia lovu platesy bradavičnatej a kalkana veľkého vo vodách Baltského mora, Beltov a Øresundu – KOM(2010) 325 v konečnom znení – 2010/0175 (COD)	168
2011/C 48/33	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o obchodovaní s materiálom na vegetatívne rozmnožovanie viniča (prepracované znenie) – KOM(2010) 359 v konečnom znení – 2010/0194 (COD)	169

Predplatné na rok 2011 (bez DPH, vrátane poštovného)

Úradný vestník EÚ, séria L + C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	1 100 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, tlačené vydanie + ročné DVD	22 úradných jazykov EÚ	1 200 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	770 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, mesačné (súhrnné) DVD	22 úradných jazykov EÚ	400 EUR ročne
Dodatok k úradnému vestníku (séria S), Verejné obstarávanie a výberové konania, DVD, jedno vydanie za týždeň	viacjazyčné: 23 úradných jazykov EÚ	300 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria C – konkurzy	jazyk(-y), v ktorom(-ých) sa konajú konkurzy	50 EUR ročne

Úradný vestník Európskej únie, ktorý vychádza vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie, si možno predplatiť v ktoromkoľvek z 22 jazykových znení. Zahŕňa sériu L (Právne predpisy) a C (Informácie a oznámenia).

Každé jazykové znenie má samostatné predplatné.

V súlade s nariadením Rady (ES) č. 920/2005 uverejneným v úradnom vestníku L 156 z 18. júna 2005 a ustanovujúcim, že inštitúcie Európskej únie nie sú viazané povinnosťou vyhotovovať všetky právne akty v írskom jazyku a uverejňovať ich v tomto jazyku, sa úradné vestníky uverejnené v írskom jazyku predávajú osobitne.

Predplatné na dodatok k úradnému vestníku (séria S – Verejné obstarávanie a výberové konania) zahŕňa všetkých 23 úradných jazykových znení na jednom viacjazyčnom DVD.

Predplatitelia *Úradného vestníka Európskej únie* môžu získať rôzne prílohy k úradnému vestníku, ktoré sa budú zasielať na základe jednoduchej žiadosti. O vydaní týchto príloh budú informovaní prostredníctvom oznámení pre čitateľov, ktoré sa vkladajú do *Úradného vestníka Európskej únie*.

Predaj a predplatné

Rozličné platené publikácie, rovnako ako aj *Úradný vestník Európskej únie*, si možno predplatiť a získať u obchodných distribútorov. Zoznam obchodných distribútorov možno nájsť na tejto internetovej adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sk.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) poskytuje priamy a bezplatný prístup k právu Európskej únie. Na stránke si možno prehliadať *Úradný vestník Európskej únie*, ako aj zmluvy, právne predpisy, judikatúru a návrhy právnych aktov.

Viac sa dozviete na stránke: <http://europa.eu>

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK